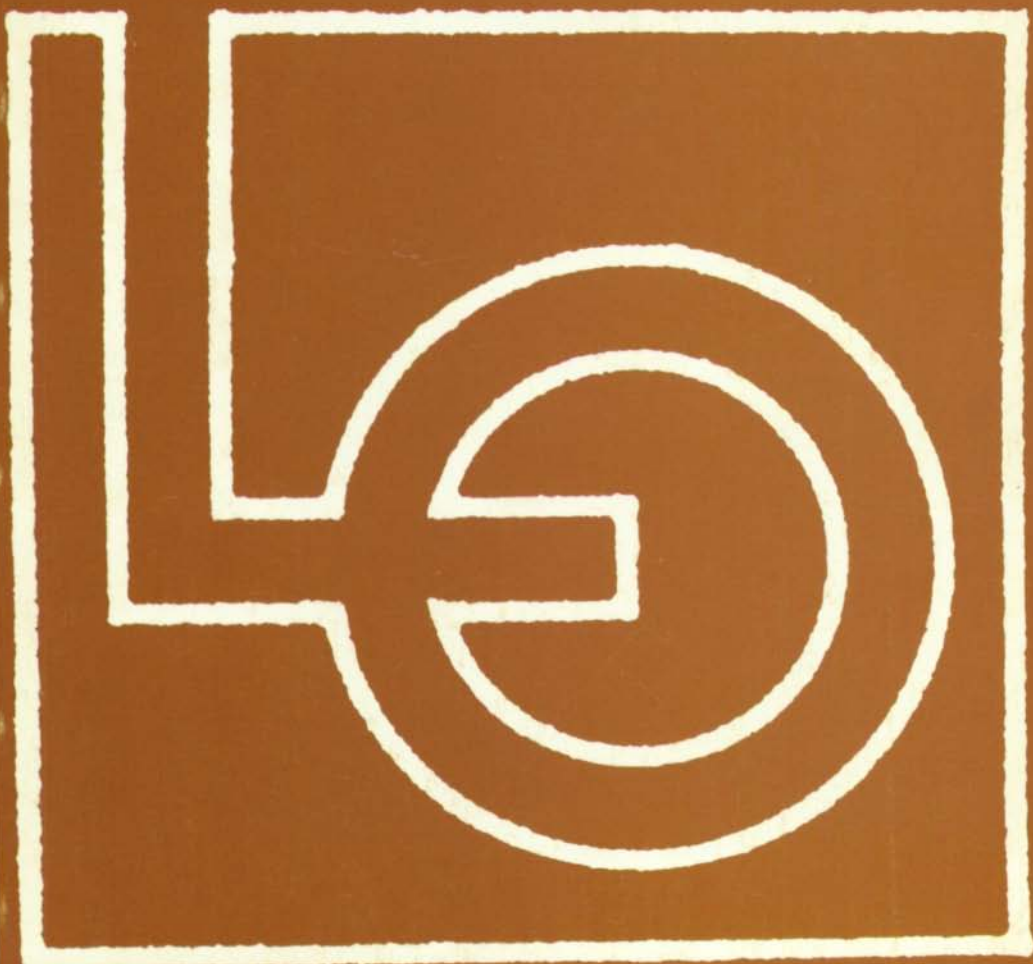

Landsorganisasjonen
i Norge

duke

Protokoll

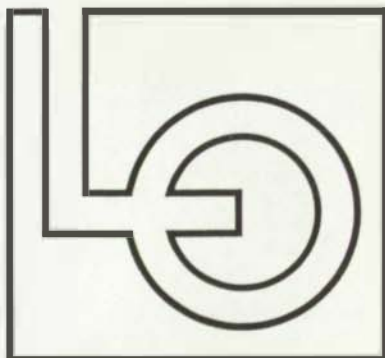
fra den 25. ordinære kongress 1981
Vedtakene på Kongressen 1981

**Landsorganisasjonen
i Norge**

Protokoll

fra den 25. ordinære kongress 1981
Kongressens vedtak 1981

FORORD

Denne protokollen gir et kronologisk referat av forhandlingene på LOs 25. ordinære kongress 3.—9. mai 1981. Under Kongressen ble det laget referat for hver dag. Dette ble trykt og delt ut til representantene, som hadde høve til å gjøre merknader og rettelser. Referatet for siste møtedag ble sendt til representantene med en frist for å sende inn merknader. På grunnlag av de daglige referater, innkomne merknader og Kongressens dokumenter, er denne protokollen redigert. Deltakerlisten er tatt inn til slutt i protokollen. Den bygger på den opprinnelige deltakerliste med de endringer som ble anmeldt til fullmaktskomitéen.

Til Kongressen foreld denne gang langt flere innsendte forslag enn tidligere. En stor del av forslagene ble tatt opp av representantene under Kongressen. Det forekom at forslag kunne bli reist under ett punkt, men siden behandlet under et annet. Det forekom også at de samme forslagene ble tatt opp av flere. En har fulgt den praksis at forslagene er referert under det punkt hvor de ble tatt opp. Forslagene er referert bare én gang, selv om de ble tatt opp av flere. Forslagene er da referert med nummer og hvem som har sendt dem inn. Siden er bare forslagenes nummer nevnt. Under punkt 5 og punkt 10 på dagsordenen ble det tatt opp til votering en del forslag og innstillinger som ikke formelt var tatt opp. En har her gjengitt de innsendte forslag det gjelder sammen med innstillingen fra sekretariatet.

Det er trykt et eget hefte med vedtakene på Kongressen. Dette er også tatt inn som bilag til denne protokollen, idet vi håper at dette vil gjøre det lettere å få oversikt over vedtakene.

LANDSORGANISAJONEN I NORGE

INNHOLDSFORTEGNELSE

	Side
Forord	3
Talerliste	7
Åpningsmøtet søndag 3. mai	9
Formannens minnetale	9
Hilsningstalen	11
Gjestene hilser	17
Ettermiddagsmøtet søndag 3. mai	27
Dagsordenens pkt. 2, konstatering	27
Fullmaktkomiteéns innstillinger	27
Dagsordenen	29
Forretningsordenen	30
Kongressens funksjonærer	30
Dagsordenens pkt. 3 a, beretninger	33
Dagsordenens pkt. 3 b, regnskaper	37
Formiddagsmøtet, mandag 4. mai	40
Dagsordenens pkt. 4, vedtektsendringer	44
Debatten	44
Dagsordenens pkt. 5, tariffpolitikken	61
Formannens innledning	61
Ettermiddagsmøtet, mandag 4. mai	75
Tariffpolitikken, debatt	75
Formiddagsmøtet, tirsdag 5. mai	92
Fortsatt debatt om tariffpolitikken	92
Opptatte forslag om tariffpolitikken	108
Dagsordenens pkt. 6, hovedavtalene	129
Nestformannens innledning	129
Ettermiddagsmøtet, tirsdag 5. mai	136
Hovedavtalene, debatt	136
Voteringen	155
Dagsordenens pkt. 7, organisasjonskomiteéns innstilling	156
Kveldsmøtet, tirsdag 5. mai	164
Organisasjonskomiteéns innstilling, debatt	164
Voteringen	180
Dagsordenens pkt. 4, vedtektsendringer, redaksjonskomiteéns innstilling ..	181
Voteringen	187
Formiddagsmøtet, onsdag 6. mai	189
Dagsordenens pkt. 8, den internasjonale situasjon	190
Formannens innledning	190
Debatten	201
Ettermiddagsmøtet, onsdag 6. mai	225
Fortsatt debatt om den internasjonale situasjon	226
Dagsordenens pkt. 11, valgene	229
Valgkomiteéns innstilling	233
Voteringen	236

Dagsordenens pkt. 9, handlingsprogrammet	237
Formannens innledning	237
Yngve Hågensen's innledning	244
Liv Bucks innledning	250
Debatten	278
<i>Formiddagsmøtet, torsdag 7. mai</i>	260
Den politiske situasjon, statsministerens innledning	260
Debatten	274
Votering	278
Fortsatt debatt om handlingsprogrammet	299
<i>Ettermiddagsmøtet, torsdag 7. mai</i>	299
Fortsatt debatt om handlingsprogrammet	299
<i>Formiddagsmøtet, fredag 8. mai</i>	366
Dagsordenens pkt. 5, redaksjonskomitéens innstilling	366
Dagsordenens pkt. 10, diverse forslag	377
Voteringer	379
<i>Ettermiddagsmøtet, fredag 8. mai</i>	417
Dagsordenens pkt. 10, diverse forslag	417
Eierstrukturen i treforedlingsindustrien, Rolf Hauges innledning	417
Debatten	422
Votering	423
Dagsordenens pkt. 5, tariffpolitikken	424
Debatten	424
Dagsordenens pkt. 10, diverse forslag	431
Dagsordenens pkt. 8, internasjonale spørsmål	432
Redaksjonskomitéens innstilling	432
Debatten	440
Handlingsprogrammet	442
Redaksjonskomitéens innstilling	442
Avslutningen	455
Kongressdeltakerne	456
Kongressens vedtak	bilag
<i>Dagsordenen:</i>	
Pkt. 1. Kongressens åpning	9
Pkt. 2. Konstituering	27
Pkt. 3 a. Beretninger	33
Pkt. 3 b. Regnskaper	33
Pkt. 4. Vedtektsendringer	45
Pkt. 5. Tariffpolitikken	61, 75, 92, 108, 366, 424
Pkt. 6. Hovedavtalene	129, 136
Pkt. 7. Organisasjonskomitéens innstilling	156, 164
Pkt. 8. Den internasjonale situasjon	190, 201, 226, 432, 440
Pkt. 9. LOs handlingsprogram	229, 237, 244, 250, 274, 442
Pkt. 10. Diverse forslag	377, 417, 431
Pkt. 11. Valg og bevilgninger	233
Pkt. 12. Kongressens avslutning	455

Talerliste

- Aam, Dagfinn 51, 103, 141, 171, 228, 427
Albersen, Reidar 34
Allende, Hortensia 40
Axelsen, Olaf 81, 189, 210, 440
Bach, Odd 81, 189, 210, 440
Bakke, Arne 175
Bakke, Arve 318
Balstad, Jan 76, 374
Bauck, Sidsel 53, 105, 146, 186, 284, 350, 374
Berge, Per 342
Berg, Ronald 176
Bjartan, Aase 313
Bjørklund, Olav, 383
Bjørnerud, Bjørn 407
Bjørnstad, Gerd 97, 293
Blattmann, Aud 334
Bratteberg, Kåre 175, 224
Bratteli, Trygve 4476
Brenna, Håkon 302
Brundtland, Gro Harlem 18, 136, 261, 276
Bråthen, Harald 98, 208, 387, 388
Buck, Liv 256
Bøckmann, Egil 75, 282
Børstad, Jacob 45, 177, 210, 298
Christoffersen, Kjell 100, 175
Dahl, Thorbjørn 95, 146, 155, 214, 274, 427
Dahlheim, Erik 52, 333
Dalberg, Kåre 139, 334
Disch, Eva 44, 97, 174, 279, 450
Eidem, Albert 288
Eliassen, Constanse 90, 287, 389
Eliassen, Ole 405
Endestad, Olav 152
Enger, Anton 33, 50, 99, 178, 186, 217, 339, 350, 387, 389, 408
Engevik, Ove 99, 148, 299, 328
Enodd, Karen 318
Eriksen, Kåre 93, 137, 444
Ersvær, Petter 295
Flåthen, Roar 98
Floor, Jane 340, 400
Frostad, Hermann 424
Frøysland, Rolf 59, 78, 145, 155, 226, 317
Fønnebø, Helga 340
Førde, Brit, 33, 52, 88, 215, 297, 306
Ganges, Hilde 49, 100, 221, 313, 385, 388
Grette, Lise 177, 320, 450
Grøttum, Arne 446
Haave, Martin 331
Habberstad, Dagfinn 221
Haga, Kåre 140
Halvorsen, Tor 9, 11, 28, 34, 36, 61, 106, 190, 237, 273, 277, 351, 415, 453
Handeland, Tom 170
Hansen, Asmund 48, 94, 386, 445
Hansen, Ellinor 58, 221
Hansen, Odd 450
Hansen, Oddvar 423
Haraldseth, Leif 129, 154, 366, 427, 432, 441, 443
Hasla, Arne 97, 153, 170, 274, 287, 303, 388, 451
Hauge, Rolf 417
Hegeberg, Håvard 168
Hein, Ingvald 100, 305, 306
Helgesen, Roar 146
Helle, Yngvar 144, 339
Hendrichsen, Jardar 45, 87, 137, 172, 227, 286
Hildrum, Alf 54, 235, 377
Hinterscheid, Mathias 21
Holgersen, Inger 312
Holgernes, Håkon 323
Holm, Bjørn 349, 409
Huglen, Sveinung 51, 95, 140, 322
Hysvær, Einar 80, 105, 204, 409
Høst, Håkon Sverre 50, 77, 92, 103, 173, 211, 311, 384, 427, 446
Hågensen, Yngve 244, 446, 450, 451, 452
Indahl, Gunhild 47
Innstrand Olaussen, Turid 57, 338
Isaksen, Odd 32, 92, 300, 451
Ivarson, Gunnar 328
Iversen, Eigil 389
Iversen, Ingleif 96, 146, 303
Jacobsen, Ingeborg, 79, 328
Jacobsen, Villy 204, 309
Jensen, Erling 403
Jensen, Inger Kjerstine 48, 100, 303, 391
Jensen, Viggo 179
Johannesen, Nils 102
Johansen, Bjørnar 144, 321
Johansen, Ivar 171
Johansen, Mary 151
Johansen, Tom B 349
Johnsen, Edvard 320
Jørgensen, Jan Arne 171, 215
Kalvik, Arild 103, 207, 426
Karim, Abdul 225
Karlsen, Idar 54, 100, 142, 178, 336, 396
Karlsen, Per 299

Karlsen, Reidar 310
 Kjevik, Ronald 58, 335
 Kjæserud, Tore 152
 Kjøbstad, Olav 301
 Klemetsen, Odd 149
 Knappå Ole 156, 179, 388
 Kolstad, Walter 83
 Kristiansen, Bjørn Harald 203, 282
 Kvaale, Britt 348
 Kvalheim, Håkon 91, 137, 338, 446
 Kvalheim, Odd Kåre 85, 174, 300
 Kvaløy, Håkon 51
 Kvam, Leif 143, 382
 Larsen, Ove 35, 52, 92, 222, 275, 348, 385, 389, 409, 423, 450
 Leonardsen, Helge 140
 Ljødahl, Aud 59
 Lodner, Svein 209
 Lundquist, Odd 52, 102, 169, 289
 Lynnebakken, Berit 57, 338
 Løken, Arne 39, 235
 Lønseth, Sigurd 173
 Løvdahl, Paul 207
 Mansås, Knut 176
 Marki, Bjarne 404
 Markussen, Olav 306, 308
 Marthinsen, Arne 103, 325, 389
 Marum, Arne 329
 Midle, Gry 102, 144, 330, 443
 Mjøen Eilertsen, Ragnhild 58, 311
 Moe, Else 398
 Moe, Randi 56
 Moen, Tollef 347, 406
 Mostad, David 46, 82, 138, 166, 211
 Myhre, Lars A 39, 56, 99, 153, 321, 447
 Myrseth, Ingvald 291
 Myrvoll, Birger 93, 310, 407, 417
 Nilsen, Arne H 218, 382
 Nilsen, Finn 94
 Nilsen, Gunnar 78, 175, 220
 Nilsen, Helge 102, 178
 Nordengen, Albert 17
 Nordli, Arvid 80, 426, 428
 Nordli, Kim 148, 276, 293, 428
 Nybakk Aarset, Marit 54, 147, 217, 296, 397
 Oen, Erling 101, 332
 Olsen, Fred 151, 381
 Olsen, Leif 280
 Olsen, Reidar 426
 Olsen, Rino 47, 98, 140, 327
 Olsen, Sigurd Birger 315
 Oxholm, Svein-Erik 28, 37, 39, 43, 44, 60, 181, 397
 Oxholm, Torger 277
 Paulsrud, Wenche 59
 Pedersen, Odd 96, 141, 331
 Pettersen, Sigurd 445
 Ramstad Marit 388, 397
 Renolen, Anders 178, 238
 Rossvold, Edel 187, 235
 Rød, Øivind 145, 335
 Ryanes, Per 53, 99, 138, 218, 236, 274, 388, 440
 Rønningen, Margareta 301
 Rørvik, Borge 153, 349
 Seland, Torger 422
 Sandberg, Bjørn 214
 Sandvik, Erling 389
 Sillemann, Steen 24
 Sivertsen, Åge Tom 93, 147, 403, 415
 Skattkjær, Anders 34, 46, 287
 Skattkjær, Anders 34, 46, 287
 Skjøld, Kjell 327
 Skorgevik, Gunnar 310, 324, 452
 Skytøen, Lars 75, 103, 215
 Solberg, Olaf 208
 Slettum, Stein Arne 223, 333
 Solvang, Gunnar 395
 Stensrud, Ellen 324
 Stensrud, Henry 51, 92
 Stokmo, Henry 100, 224
 Strand, Tron 97
 Strangel, Arne G. 37
 Strømmen, Eivind 229
 Stølen, Rasmus 300
 Støylen, Olav 99, 286
 Sunde, Kaare 35, 45, 87, 136, 155, 164, 186, 215, 277, 304, 374, 426
 Sunnarvik, Sollaug 145, 347
 Svendsen, Åge Tom 176
 Svensson, Arthur 104, 201, 440
 Sæd, Bjørg 285, 293
 Sæd, Olav 139, 173, 209, 299, 308, 388, 389, 440
 Sørensen, Bjørn 216
 Thoresen, Birger 94, 216, 289
 Thoresen, Finn Erik 47, 93, 216, 278, 446
 Thorsen, Birger 424
 Tjøstheim, Reidar 46, 56, 104, 341, 399
 Tveit, Arne 50, 139, 212, 236, 305, 394
 Tveiten, Martin 101, 139, 342, 407
 Tystad, Helge 170, 350
 Ullestad, John Erik 305, 450
 Vatvedt, Bitte 35, 75, 89, 208, 297, 393
 Vidhammer, Ole Johan 219
 Werner, Kåre 332
 Werner Hansen, Jan 165, 216, 384
 Westeng, Øivind 318
 Wilman, Bente 58, 97, 152, 178, 335
 Worum, Sverre 166, 349, 385
 Wrangund 45, 186, 223, 387, 405
 Ødegaard, Ivar 172, 332
 Østberg, Johan 147, 291
 Øveraas, Harald 213

Søndagsmøtet 3. mai LO-kongressens åpning

LOs 25. ordinære kongress åpnet søndag kl. 11.00 med en spesiallaget cabaret som Bente Lavik hadde instruert og hatt hovedansvaret for.

Cabareten hadde som en rød ledetråd kampen mot opprustning og atomkappløpet, en protest mot urett og intoleranse, diskriminering og undertrykking. Med en del nyskrevne tekster var cabareten et varsko om krise, en oppfordring til handling, ansvar og solidaritet.

I cabareten medvirket, Merethe Armand, Bjørn Borgersen, Grethe Faresmo, Anne Line Sandnes, Rolf Søder, Anne Tidemand og Odd Rune Wivegh.

Cabareten hadde hentet tekster bl.a. fra Hasse Alfredson, Alfred Næss og en fri finsk teatergruppe, og noe er omskrevet og aktualisert. Sigurd Haugens orkester akkompagnerte. Sigmund Groven medvirket som munnpillsolist.

Scenografien var ved Knut Solem, inspisient Roger W. Holland. Ansvarlig for lys: Lars Rambøl. Applausen ville nesten ingen ende ta. LO-formannen Tor Halvorsen takket på vegne av LO-kongressen for framføringen. — Det var ord til ettertanke, sa Halvorsen som takket alle medvirkende med blomster.

Utenfor Folkets Hus spilte Sporveiens musikkorps for å ønske alle velkommen og sørget også for en festlig ramme rundt åpningen.

LO-formannens minnetale

Tor *Halvorsen*: Vi skal først minnes de av våre kamerater som er gått bort siden forrige kongress.

I en så stor organisasjon som vår vil det jo være slik at mange er gått bort i løpet av en 4-års periode. Det vil ikke være mulig å nevne alle med navn.

Mange av dem som er borte hadde langvarig medlemskap bak seg, flere også aktiv tjeneste i fagbevegelsen på sin arbeidsplass, i lokalsamfunnet og i landsmålestokk. Det har ikke alltid vært like lett å være organisert, for ikke å snakke om det å være tillitsmann. I fagbevegelsens historie finnes både seire og nederlag. Det er derfor grunn til å minnes dem som var med oss både i gode og onde dager og som aldri ga opp. Vi er glad for at de som er gått bort i de siste årene fikk oppleve at deres anstrengelser ikke hadde vært forgjeves.

Vi har også mistet yngre kamerater. Noen av dem er dessverre gått bort i arbeidsulykker. Jeg vil særlig nevne ulykken med boligplattformen Alexander L. Kielland, der flere av våre organisasjonskamerater mistet livet. Vi takker for trofast medlemskap og aktiv innsats. Deres skjebne skal minne oss om at det på tross av lover og forskrifter stadig er nødvendig å være i aktivitet når det gjelder å trygge og bedre arbeidsmiljøet.

Også i det nordiske og internasjonale samarbeid har vi mistet kamerater som viet sitt liv til samarbeidet over landegrensene. Vi har hatt anledning til å møte dem i ulike sammenhenger og takker for deres innsats og kameratskap.

Jeg sa at det ikke var mulig å nevne alle ved navn. Likevel må jeg nevne noen som hadde oppgaver i fremste rekke innenfor fagbevegelsen:

Tre tidligere LO-tillitsmenn er gått bort siden forrige kongress. Det er Gunnar Bråthen, Alf Andersen og Hans Hegg. Gunnar Bråthen var bl.a. nestformann i LO, og de to andre hovedkasserere. Alle tre begynte sitt virke før siste verdenskrig, og etterpå spilte de en betydelig rolle i oppbyggingen og den videre utvikling av vår organisasjon.

To tidligere sekretariatsmedlemmer, Erling Frogner og Karsten Torkildsen, er gått bort. De var formenn i henholdsvis Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelsarbeiderforbund og Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund, og nedla et stort arbeid for bevegelsen før, under og etter krigen. Bjarne Bårdsen, nestformann i Bekledningsarbeiderforbundet, døde for kort tid siden midt i aktivt arbeid. Han var tidligere formann i Norsk Tekstilarbeiderforbund og med i Sekretariatet. Like før påske døde formannen i Norsk Arbeidsmandsforbund, Ole Flesvig. I den siste tiden var han med i Sekretariatet, og hadde lang tjeneste bak seg som tillitsmann i sitt forbund.

Både de som jeg her har nevnt, og alle andre som er gått bort, har sin store andel i den sterke stilling som norsk fagbevegelse etter hvert har fått. Det vil være vår oppgave å føre deres arbeid videre. Det er på den måten vi best kan hedre våre avdøde kamerater.

Vi lyser fred over deres minne.

LO-formannens minnetale ble påhørt av forsamlingen stående og ble etterfulgt av ett minutts stillhet.

LO-formannens åpningstale

Tor Halvorsen: Jeg ønsker utenlandske og innenlandske gjester, valgte representanter, representanter fra massemedia og andre tilstedeværende velkommen til Landsorganisasjonens 25. ordinære Kongress.

Jeg vil rette en spesiell hilsen til afrikanske og karibiske tillitsmenn som for tiden er i Norge for å studere norsk fagbevegelse.

Gjennom et samarbeid mellom Landsorganisasjonen i Norge og ILO's kurscenter i Torino er det mulig for våre afrikanske kamerater å delta i en omfattende kursvirksomhet. På denne måten kan vi i norsk fagbevegelse gi et bidrag til å bygge opp faglige organisasjoner i utviklingslandene.

Det er alltid vanskelig å vurdere sin egen samtid og den helt nære historie. Jeg tror likevel vi har holdepunkter for å si at 1970-åra på mange måter vil bli stående som et viktig tidsskille både nasjonalt og internasjonalt.

Her hjemme var de første etterkrigsår preget av gjenreisningsarbeidet. I løpet av 50-åra forsvant de siste rasjoneringskort og kjøpetilatelser. Krigsøkonomien ble historie. 60-åra ble den periode da den nye velferdsstaten skulle finne sin form. Vi gikk inn i 1970-åra som et av verdens mest framskredne velferdssamfunn. Jeg sier ikke at all nød og fattigdom som samfunnsproblem er avskaffet. Oppgaven framover er å forvalte et av verdens rikeste og beste samfunn.

1970-åra var også det 10-år da oljen for alvor slo inn i vår økonomi. I 1974 sto oljesektoren for 0,5 prosent av landets samlede verdiskapning. I 1980 var det steget til 15 prosent, og oljesektoren er dermed blitt en av våre største næringer. I 1974 kom mindre enn 1 prosent av våre eksportinntekter fra oljesektoren. I 1980 kunne vi regnskapsføre 33 prosent av våre eksportinntekter fra oljesektoren.

Tidlig i 70-åra kom det rullende inn noen små kroner i skatteinntekter fra oljesektoren. I statsbudsjettet for i år regner en med å hente inn 30 milliarder kroner. Det utgjør 30 prosent av de samlede skatteinntekter fra oljevirksomheten.

Det er i sannhet en ganske annen økonomisk struktur vi bærer med oss inn i 80-åra enn den vi gikk inn i 70-åra med.

Oljen kom også til å sette preg på den internasjonale utviklingen i 1970-åra. Jeg tror ikke at oljekrisen i 1973/74 er den egentlige årsak til de krisetendenser den internasjonale økonomien nå bærer preg av. Men det er liten tvil om at begivenhetene på den oljepolitiske front i 1970-åra har vært en utløsende faktor. Det var indirekte årsak til en del av vanskelighetene. Først og fremst fordi de fleste land møtte oljeprisøkningene med å sette ned takten i sitt økonomiske liv.

På denne måten ga 70-åra oss også en klar forståelse av at sosial og

økonomisk framgang ikke kommer av seg selv. Full sysselsetting er ikke noe naturgitt som en kan oppnå en gang for alle. Full sysselsetting må skapes på nytt og på nytt, hele tida gjennom en målbevisst politikk.

Det har med politikk å gjøre. Det er nå over 25 millioner arbeidsløse i den industrialiserte verden. Det er ingen høyere makt som har bestemt at deres arbeidskraft skal være ubrukt. Det er den økonomiske politikk i disse landene som har bestemt det. Svak vekst, høy inflasjon, stor og voksende arbeidsløshet, har undergravet den sosiale og økonomiske standard til de brede folkegrupper i en lang rekke land.

70-åra ga oss også innsyn i de enorme problemene de virkelige fattige landene står overfor. Mens vi kanskje tidligere trodde at mye av u-landenes problemer kunne løses gjennom hjelp og samarbeid, står det nå krystallklart for oss at det er grunnleggende endringer i det internasjonale økonomiske system — og bare det — som kan løse de fattige landenes problemer.

Disse dystre beskrivelsene fra verden omkring oss står i kontrast til utviklingen i vårt eget land. Fra 1973, d.v.s. fra det tidspunkt nedgangskonjunktoren for alvor begynte å gripe om seg, fikk arbeiderbevegelsen igjen regjeringsmakt. Denne regjeringsmakten er bevisst blitt brukt til å holde sysselsettingen oppe og gjennomføre en rekke sosiale og miljømessige reformer.

Det var 250 000 flere nordmenn i arbeid da vi gikk ut av 1970-åra, enn da vi gikk inn. Arbeidsmiljøloven sikrer trivsel, helse og arbeidsmiljø, sykelønnsordningen gir trygghet, og framfor alt likhet. Bedriftsdemokratiet har brakt de ansatte med i avgjørelsesprosessen på bedriftene.

Borgerskapets statsminister-kandidat, Kåre Willoch, kaller dette en feilslått politikk. Industriforbundets president, Chr. Sommerfelt går enda lenger. Han sier, med tanke på bruken av oljeinntektene, at vi har ført den verst tenkelige politikk.

Jeg har tidligere sagt at en del politikere og næringslivsfolk nå bør klype seg i armen. Som eneste land har vi opprettholdt full sysselsetting, og vi har gjennom 1970-åra utviklet miljømessige og sosiale kvaliteter som gjør landet til et av verdens mest framskredne velferdssamfunn.

Det er simpelthen tøv å kalle dette feilslått politikk, og det er enda verre å kalle dette verst tenkelig.

Den debatten vi skal ha om Norge i 80-åra må ta utgangspunkt i den situasjon som faktisk foreligger, og slik folk oppfatter den. Det er nødvendig for at debatten skal bli fruktbar. En debatt som starter med å fastslå at Norge er i krise vil aldri kunne føre oss til positive resultater, simpelthen fordi utgangspunktet er galt.

Det finnes også bekymringsfulle trekk. Et av de mest bekymringsfulle er inflasjonen. Også her representerer 70-åra et tidsskille. Mens den gjennomsnittlige årlige prisstigningen i 60-åra var litt i overkant av 4

prosent, var den i 70-åra litt over 8 prosent. Vi går nå inn i 80-åra med en rekordhøy prisstigning. En slik inflasjonstakt i en økonomi i langsom vekst eller stagnasjon, vil på en uheldig måte utfordre både de realøkonomiske resultater vi ønsker å oppnå, og de fordelingsmessige mål vi arbeider for. Foruten disse mer direkte utslagene av inflasjon på økonomisk vekst og fordeling, skaper en høy inflasjon usikkerhet i befolkningen, med spørsmålet om styringen er ute av kontroll. Fagbevegelsen vil nå sterkt oppfordre Regjeringen til en alvorlig kamp mot inflasjonen.

I lange perioder var vi hørt at en viss prisstigning er prisen vi må betale for full sysselsetting. Det er ikke lenger slik at prisstigningen kan mestres ved å slippe av i økonomien å la arbeidsledighet bli salderingspost.

Erfaringene fra disse siste år viser tvert om at de land som har mestret prisstigningen best også ligger best an når det gjelder sysselsettingen. Ved siden av Norge har både Østerrike, Vest-Tyskland og Sveits forholdsvis lav arbeidsledighet. Disse landene har også lyktes best i arbeidet med å holde prisene nede.

Dette beviser at det først og fremst er en ekspansiv økonomisk politikk, med økt produksjon og produktivitet som er det beste middel mot arbeidsledighet og inflasjon.

En del politikere og næringslivsfolk er ensidig opptatt av lønnskostnadene når de snakker om inflasjon. Og deres krav om inflasjonsdempende politikk blir oftest et krav om lønnsmoderasjon. Fagbevegelsen blir ofte adressen for angrepene. I dag vet vi at lønnskostnadene ikke er det som belaster kostnadsutviklingen mest.

70-åra ble på mange måter et gjennombrudd i arbeidet for likestilling mellom kvinner og menn. Resultatene kommer vi til å oppleve virkningene av i de kommende 10-åra. Kvinneåret i 1975 ble noe mer enn en informasjonskampanje. Vi kan på flere områder finne konkrete resultater. Mest konkret kommer til uttrykk ved at vi i dag har nesten 140 000 flere kvinner ute i arbeidslivet enn ved inngangen av 70-åra.

Men det kommer også til uttrykk i søkningen til utdanning. Over 50 prosent av de som i dag søker videregående utdanning er kvinner. Vi har fått en egen likestillingslov og vi har fått et gjennombrudd for utbygging av daginstitusjoner for barn.

Kvinnene selv har fått en bevissthet om sin egen situasjon som vil danne grunnlaget for varige forandringer av det norske samfunn i årene som kommer. I fagbevegelsen er dette kommet til uttrykk gjennom et aktivt engasjement i vårt familiepolitiske arbeid. Av fagbevegelsens ca. 750 000 medlemmer er 32.6 prosent kvinner. Andelen av kvinner har økt sterkt i kongressperioden.

Inntektsutviklingen er en viktig del av arbeidet for større likhet. Den disponible realinntekten for brede lønnstakergrupper økte i løpet av 70-åra med 20 prosent.

De trygdede med minstepensjon som eneste inntekt har hatt en gjennomsnittlig økning av sin kjøpekraft på ca. 4 prosent pr. år.

Vi skal under et eget punkt på dagsorden diskutere tariffpolitikken. Vi vil da i hele sin bredde kunne analysere situasjonen og gjøre de nødvendige vedtak.

Jeg vil likevel allerede nå komme med noen merknader som er av betydning for våre diskusjoner. For det første må vi kunne slå fast at vi i løpet av 70-åra for alvor har fått myndighetene direkte involvert i tariffoppgjørene. Inntektspolitikk er etablert som begrep.

For å ivareta de overordnede samfunnsmessige målsettinger vil det også i framtiden være nødvendig med en statlig inntektspolitikk.

Formen på den bør diskuteres og må kunne tilpasses ulike oppgjørsformer som fagbevegelsen velger. Også den fri forhandlingsrett er her et viktig og for fagbevegelsen overordnet element. Årets oppgjør har i så måte fått en sterkere binding enn ved tidligere kombinerte oppgjør.

La meg likevel få si at vi er fornøyd med resultatet av meklingen for den statlige sektor. Resultatet er i tråd med Representantskapets vedtak, og bør kunne legges til grunn for den videre meklingen mellom LO og N.A.F. Vi beklager at det ikke var mulig i denne omgang å komme fram på tilsvarende måte i kommunesektoren. Det kan se ut som en har fått en ny konstellasjon på arbeidsgiversiden mellom Norsk Arbeidsgiverforening og Norske Kommuners Sentralforbund, på tross av at en har felles lønnsregulativ i stat og kommune.

Etter mitt syn er det helt nødvendig at man kommer fram til en felles løsning på oppgjøret både i stat og kommune. Fagbevegelsen har gjennom de kombinerte oppgjør kommet i en situasjon der vi er trukket direkte inn i utformingen av hele den økonomiske politikken. Vi skal på den ene siden forsvare våre grunnleggende prinsipper om større økonomisk likhet mellom forskjellige grupper i vårt samfunn, full sysselsetting og en høy sosial standard. Og på den annen side ivareta vår grunnleggende rett til frie forhandlinger der streikeretten inngår som vårt viktigste våpen.

Vårt krav om en bedre inntektspolitisk fordeling, full sysselsetting og sosial trygghet forutsetter at vi har en regjering som ser det hele i sammenheng. Det forutsetter en nasjonal politikk. Den eneste mulighet for å føre en slik politikk er et samspill mellom ansvarsbevisste organisasjoner og en handlekraftig regjering. På dette området vil fagbevegelsen kunne møte enhver interessegruppe og framtidige generasjoner med god samvittighet.

Vi har mer enn noen annen gruppe vært villige til å gi avkall på vår rett til kamp til fordel for en stabil utvikling av det norske samfunn. Vi kunne ha valgt en annen linje. Vi kunne ha manet til kamp mot lønnsnemnd i 1978. Vi kunne ha manet til kamp mot en lønns- og prisstopp høs-

ten 1978. Vi kunne ha gått til streik i 1978 og vi kunne ha vært i streik i dag.

På den måten kunne vi markert vår styrke. Kanskje enkelte grupper hadde fått noen kroner ekstra gjennom en slik opptreden — men bare kanskje. Like viktig blir det å spørre: Hva med de svake gruppene? Hva med målet om full sysselsetting? Hva med tilliten til fagbevegelsen hos nye generasjoner? Det finnes ikke noe enkelt svar på disse spørsmålene. Det finnes *ingen* som kan utpeke vinnere og tapere i en slik situasjon. Det mest sannsynlige svaret ville vært at taperne ble de samme som tidligere: de svake i samfunnet. De trygdede, de funksjonshemmede, kvinner og de som mer enn noen andre er avhengig av våre fellesgoder.

Men det finnes grenser for hvor langt fagbevegelsen kan gå i å vise moderasjon og ansvar dersom dette ikke også følges opp av andre. Faglige organisasjoner utenfor LO bør nå erkjenne at gruppeinteresser eller gruppesolidaritet ikke er nok. Mer enn noen gang tidligere trenger vi en samfunnssolidaritet. Vi har rett og slett ikke råd til at enkelte grupper opptrer som tariffpolitiske pyromaner.

I LO har vi alltid fulgt det prinsippet at opplegget av tariffforhandlingene skulle sees i sammenheng med den aktuelle situasjonen og de målene vi hadde. Kongressen i 1977 vedtok at to hovedoppgaver skulle være retningsgivende:

— forbedringer for de lavtlønte og utjevning av lønnsforskjellene mellom manns- og kvinneyrker.

I dag må vi kunne fastslå at vi har tatt vesentlige skritt i retning av disse målene. De lavtlønte har fått reelle forbedringer og det er mindre forskjell i lønn mellom kvinneyrker og mannsyrker.

Dette skyldes ikke bare en innsats ved forhandlingsbordet. Mer enn noen gang tidligere har fagbevegelsen blitt aktører på den politiske arena. Dette forutså vi allerede i 1969. Vi utformet da vårt første Handlingsprogram. I dag er tiden inne til å spørre hva resultatene har vært. Sett i perspektiv er det ikke noe dårlig regnskap vi kan legge fram.

I tillegg til at realinntektene har steget for de fleste kan vi notere oss følgende viktige reformer:

- Den generelle arbeidstiden er redusert fra 42,5 til 40 timer
- Aksjeloven er endret slik at de ansatte nå er representert i styre og bedriftsforsamlinger.
- Vedtaket av en ny Arbeidsmiljølov var et vesentlig gjennombrudd for fagbevegelsens arbeid for et bedre arbeidsmiljø
- Sykelønnsordningen var et vesentlig gjennombrudd i vårt arbeid for større trygghet og likhet under sykdom
- Vi har klart å opprettholde full sysselsetting. Det er skapt hele 250 000 nye arbeidsplasser

- Det er innført en 5. ferieuke for arbeidstakere over 60 år. I dag har vi fått det prinsipielle gjennombrudd for en 5. ferieuke for alle og en 6. ferieuke for alle over 60 år.

Listen kunne gjøres vesentlig lenger. Det er alt sammen saker som er viktige for våre medlemmer. Det er alt sammen saker som er oppnådd gjennom et faglig/politisk samarbeid. Noen av sakene er videreføring av en politikk som ble utformet i 60-åra. Andre er grunnleggende reformer som kommer til å sette varig preg på det norske samfunn i kommende 10-år. Det gjelder bl.a. utviklingen av bedriftsdemokratiet og Arbeidsmiljøloven.

Som jeg nevnte tidligere kommer vi ikke forbi en omtale av 70-åra uten å slå fast at Norge har blitt en oljenasjon. Vi er allerede i en situasjon der oljen er i ferd med å passere industrien når det gjelder bidrag til nasjonalproduktet. Eksportverdien av olje- og gassvirksomheten er i dag av samme omfang som all annen eksport til sammen.

På grunn av denne virksomheten ble perioden 1970-1980 sett under ett, den sterkeste vekstperioden i norsk historie. Det kan være grunn til å slå fast dette i en periode der det synes å ha utviklet seg til en hobby å omtale Norge som et samfunn i knestilling. Det er ikke slik. Disse utsagn er ikke begrunnet i realiteter, men i politiske holdninger og motiver.

Det er ingen grunn til den slags missmot. Samtidig er det en god tradisjon i arbeiderbevegelsen å bidra til optimisme og håp for fremtiden. En framtid som ikke skal formes av noen enkeltpersoner eller eksperter. Framtiden skal formes av de som bor og jobber i dette landet. Den skal formes gjennom et levende demokrati i arbeid. De fleste har innsett det. La oss håpe at Industriforbundet og Norsk Arbeidsgiverforening snart kommer etter.

Mer enn noen gang tidligere trenger vi mennesker som har evne til å treffe beslutninger i fellesskap. Vi trenger de mennesker som makter å utløse det beste og mest sosialt beviste i det norske folk. Det er oss alle som til syvende og sist bestemmer hvordan samfunnet vil utvikle seg. Arbeiderbevegelsen har spilt en ledende rolle i utviklingen etter krigen. Vår utfordring er at vi klarer også dette i fortsettelsen.

Jeg har med dette forsøkt å tegne en bakgrunn for Kongressens arbeid. Det er Kongressen selv som i løpet av de kommende dager skal utforme vedtakene og programmene for de kommende 4 år. Det er oss alle som skal sette disse vedtakene ut i livet. Eller sagt på en annen måte: Jeg har forsøkt å tegne bakgrunnsteppet og plassert noen kulisser. Nå er det opp til Kongressen å skrive manuskriptet. Dernest er det hele fagbevegelsens oppgave å framføre stykket i de kommende 4 år.

Med disse ord ønsker jeg igjen alle velkommen og erklærer den 25. ordinære Kongress for åpnet.

LO-formannen presenterte så de uten- og innenlandske gjester, som alle ble hilst velkommen med applaus fra salen. Aller først ble presentert kongressens spesielle gjest, som Tor Halvorsen så som et symbol for kampen mot undertrykking: Hortensia Allende, enken etter Chiles myrdede president. Hun ble hilst med stående bifall fra forsamlingen.

Han ga deretter ordet til første hilsningstaler, Oslos ordfører, Albert Nordengen.

Ordførerens hilsningstale:

Albert Nordengen: Det er en glede for meg på vegne av Oslo By å ønske gjester fra inn- og utland, og delegerte fra vårt vidstrakte land, hjertelig velkommen til Oslo. LO-kongressen er en meget betydelig begivenhet i vår by. Vedtak som blir fattet på denne kongress har betydning for oss alle — og derfor knytter det seg stor interesse omkring det arbeid som her skal utføres.

Fagorganisasjonen i vårt land har et bredt arbeidsfelt. Det er internasjonale og utenrikspolitiske spørsmål, vår egen nasjonale situasjon, produktivitet og konkurransemulighet, sikre arbeidsplasser med et forsvarlig utkomme — trygghet mot sykdom og alderdom og en meningsfylt fritid. Vårt samfunn har også blitt rikere ved den skolerings- og kursvirksomhet som LO driver, om det nå enn dreier seg om faglige eller andre samfunnsoppgaver.

Dere er kommet til en by som i likhet med andre hovedsteder som Stockholm, København, Helsingfors og andre, får færre innbyggere hvert eneste år. Slik har det vært de siste 10—12 årene og Oslo har 30 000 færre innbyggere enn for 10 år siden. Dette innebærer at vi er færre til å dele fellesutgiftene samtidig som alderssammensetningen av befolkningen er den at vi har et større antall eldre. Antallet ansatte i Oslo kommune har derfor øket — til dels meget sterkt — for å kunne ta hånd om det omsorgsarbeid som kreves overfor eldre og syke. Noen mener at økningen av kommuneansatte har vært for sterk, men menneskelig omsorg krever levende mennesker og ikke bare computere. Økningen i antallet kan heller ikke uten videre bare summeres, men også vurderes ut fra det faktum at det ikke i noen annen kommune eller fylke som har så mange deltidsstillinger som det Oslo har, og hvor det er tatt hensyn til familieliv og mulighet for omsorg for barn.

Barnehagetilbudet i Oslo utgjør 42 prosent av alle førskolebarn. Tilbudet har øket sterkt de senere år og vi har 195 barnehager under Barnehagekontorets administrasjon. Men det er ønskelig å komme videre med utbyggingen, spesielt i de gamle bydeler.

Byen legger stor vekt på å utbygge i samme takt som hittil sykehjem- og hjemmehjelpsordninger for den økende andel av eldre mennesker —

og å fortsette rehabilitering og fornyelse av gammel og dårlig boligbyggelse.

Men som hos oss som i andre fylker og kommuner er ressursene blitt for knappe.

Oslo har et rikt og variert nærings- og arbeidsliv. Det er dog beklagelig at antall industriarbeidsplasser går ned. Vi har i denne by dessverre den erfaring at det fra statlige myndigheter er en tendens til aktivt å medvirke til denne utvikling.

Jeg vil uttrykke det ønske at LO-kongressen i sitt arbeid finner fram til balanserte vedtak som også tar hensyn til Oslos arbeidsmuligheter og oppgaver.

Jeg ønsker Kongressen lykke til med arbeidet. Jeg håper at hver enkelt deltaker får tid og mulighet til å lære byen bedre å kjenne — dens rytme, severdigheter og befolkning.

Alle er hjertelig velkommen og lykke til med arbeidet.

Statsministerens hilsningstale

Gro Harlem Brundtland: Landsorganisasjonens Kongress er en av de viktigste begivenhetene i norsk samfunnsliv. Regjeringen, de politiske partiene, motparten i arbeidslivet og organisasjonene ellers vil følge Kongressens forhandlinger og de vedtakene som gjøres med spenning. Dette er i seg selv en markering av den styrke fagbevegelsen har fått i vårt samfunn. Ved begynnelsen av dette århundre sto arbeiderne med lua i handa. De var svake og splittet. I dag er de store folkegrupper ledende på alle områder i samfunnslivet. Og sentralt i dette bildet står Landsorganisasjonen.

Til denne Kongressen foreligger det en dagsorden som vitner om de brede aktiviteter i en stor folkebevegelse. Fagbevegelsen er, og må være, levende opptatt av hele samfunnsutviklingen. Lønns- og inntektsoppgjørene er selvsagt viktig for Landsorganisasjonen og forbundene. Men like viktig er det å påvirke alle de politiske beslutninger som har betydning for medlemmenes daglige levekår. Vi vet at det i årene framover ikke vil være rom for store inntektsøkninger. Fordelingskonfliktene vil derfor bli hardere og vanskeligere å løse. Det er vanskelig å tenke seg at det er mulig å sikre en rettferdig fordeling bare gjennom de tradisjonelle inntektsoppgjørene. Skattepolitikken, boligpolitikken, industripolitikken og prioriteringene over de offentlige budsjetter vil bli like viktige. De store skjevheter som fortsatt finnes når det gjelder helseproblemer og miljøbelastninger, krever også politisk innsats. På alle disse feltene vil LOs handlingsprogram være av stor betydning. En særlig tyngde får det når vi vet at Regjeringens langtidsprogram og Arbeiderpartiets ar-

beidsprogram bygger på det samme samfunnssyn og den samme grunnholdning til prioriteringer av oppgavene. I et samspill mellom disse tre programmene kan vi realisere våre mål.

Fra våre politiske motstandere er vi vant til å høre at Arbeiderbevegelsesoppgave nå er fullført. Den har overflødiggjort seg selv. Slike utsagn kan ikke forklares på noen annen måte enn at de kommer fra mennesker som står vår bevegelse fjernt. Vi skal forsvare de mål vi har nådd. Den tid vi går inn i, vil kreve en bred mobilisering fra hele Arbeiderbevegelsen skal vi greie det. For vi skal også føre vårt reformarbeid videre. Vi skal utvikle bedriftsdemokratiet slik at det virkelig får betydning for hver enkelt arbeidstaker direkte på arbeidsplassen. Arbeid for alle er også å føre likestillingskampen videre, også likestillingskampen mellom kjønnene.

Arbeiderbevegelsen tok opp kampen for forandringer og forbedringer. Mye er utrettet. Men nye oppgaver venter. Med arbeiderstyre gjennom store deler av 30-åra, etter krigen gjennom 40-åra, 50-, 60- og 70-åra bygde vi landet til å bli et av de rikeste og mest rettferdige i verden. Men ved inngangen til 80-tallet kan de resultatene som møysommelig er bygget opp ikke lenger sees på som en selvfølge. Vi må ikke bare overse hva som nå er den faktiske situasjonen: For igjen er det blitt radikal politikk å slåss for grunnleggende velferdsgoder. De må aktivt forsvares. De må kjempes for. Vi kan ikke sove oss til dette. Igjen er det blitt nødvendig å fortelle folk den elementære sannhet at dersom vi ikke betaler skatter og avgifter, slår ring om fellesskapet og fellesinteressene, blir de fleste mennesker fattigere, den sosiale nøden større og klassekillene mer markerte.

Vi trenger i dag en bred mobilisering, et aktivt og kraftig forsvar for det velferdssamfunnet vi har bygget opp, og som det er verdt å forsvare. Det forsvaret blir det vår jobb å sørge for, hver eneste dag. Men det gjelder mer enn det: Der norske samfunnet trenger en arbeiderbevegelse som er en levende kraft til omforming av samfunnet, til å vise veien videre. Landsorganisasjonens forslag til handlingsprogram bekrefter på ny: Fagbevegelsen på 80-tallet vil både representere et aktivt forsvar for velferdssamfunnet og den sosiale tryggheten. Og den vil være en omformende kraft i Norge.

Regjeringen vet hvilken styrke det er for vårt land. For fagbevegelsen betyr det noe helt vesentlig hvilke politiske krefter som har styringen med utviklingen. Det nære samarbeid mellom den faglige og politiske arbeiderbevegelsen har i praktisk virkelighet vist sin styrke. Historien talar sitt eget språk. Framtida skal vår generasjon sette merke på. Til høsten skal det norske folk gi sitt svar. De svarene velgerne gir, vil også være påvirket av den tillit og den overbevisning som LO-kongressen vil skape grunnlag for — den plattform som skapes for besluttsom samling om de

viktigste oppgavene i 1980-åras samfunn. Da kan 1. mai-dagens parole gi oss sterke og forpliktende ord med på veien: Arbeid for alle. Avspenning og fred.

Vi som møter her i dag som gjester, ønsker å hilse Kongressen. Vi vet at det kommer til å bli gjort et viktig arbeid her gjennom de dager som Kongressen varer. Forarbeidet med Handlingsprogrammet og den aktive forberedelse ute i avdelingene borger for det.

Vi hilser Kongressen og håper på et godt politisk grunnlag for gjennomføringen av LOs målsettinger også i de kommende 4 år.

Lykke til med arbeidet!

Gunnar Nilssons hilsmingstale

Den svenske LO-formannen Gunnar Nilsson, hilste Kongressen på vegne av de nordiske gjestene. Nilsson understreket at det i dagens krisetider er enda viktigere enn før å stå sammen mot høyrekreftene, som også i Norge har hatt noe vind i seilene. Det nordiske samarbeid og vennskap i nordisk fagbevegelse, må være et styrkebelte for hele det nordiske samarbeidet, sa Nilsson.

Han trodde at vi nå står ved et avgjørende skille og veivalg for fagbevegelsens framtid. Det må satses på et solidarisk samarbeid for å motarbeide de krefter som vil bygge høye ledighetstall inn i sin krisepolitikk. Kreftene som framhever egoismen som mål og middel må motarbeides i hele Europa.

Han la særlig vekt på å styrke det nordiske industrisamarbeidet. Vi må satse mer på industri-investeringer og trygge vår egen industri mot de multinasjonale konserner som truer oss. Gjennom et nordisk samarbeid kan vi stå imot truselen fra de store foretagende, sa Nilsson, som sa at det nesten ikke er grenser for hvor mye samarbeidet i Norden kan utbygges og styrkes.

Eksemplene fra utlandet skremmer. Han viste spesielt til «den engelske syken» som innebærer offentlig innsparing, større ledighet og dyper sosiale skiller. Det man trodde man skulle spare på å kutte ned på offentlig service, må man betale ut til de arbeidsledige. Det er ikke slik vi må møte utfordringene. Vi må arbeide oss ut av problemene, ikke sulte oss til løsninger.

Nilsson hilste på vegne av de nordiske gjestene, takket for invitasjonen og ønsket lykke til med forhandlingene. Han kjente seg trygg på at det i norsk fagbevegelse er kraft og tyngde nok til å demme opp for høyrekreftene og forsvare solidariteten.

Mathias Hinterscheids hilsen til Kongressen

Jeg takker for innbydelsen til å overvære Kongressen deres og for muligheten til å tale til delegatene.

På vegne av ca. 43 millioner fagorganiserte arbeidstakere fra 18 europeiske land gjennomfører EFS i dette øyeblikk en kampanje mot arbeidsløsheten.

Denne kampanjen tar sikte på å gjøre det klart for regjeringene, for arbeidsgiverne og også for arbeidstakerne selv at det finnes virkemidler som kan føre til at man overvinner dagens økonomiske krise.

Det finnes virkemidler som kan sikre at alle som kan og vil arbeide skal kunne få et meningsfylt, ikke helsefarlig og anstendig betalt arbeid. Men dette vil man ikke kunne oppnå med den politiske linje som i dag følges av arbeidsgiverne og av de fleste politikere.

La oss se på resultatene av denne politikken:

- Over 12 millioner registrerte arbeidsløse i Europa, og tallet stiger stadig med mellom 10 000 og 20 000 pr. dag. De gruppene som på forhånd er utsatt for mest diskriminering er særlig utsatt: Ungdom, kvinner, fremmedarbeidere, handikappede.
- Varige angrep på reallønnen (slik vi så det på EF-toppmøtet i Maastricht) er et av svarene på denne situasjonen. De fleste regjeringer tror stadig at man kan bekjempe inflasjonen ved å senke kjøpekraften. Resultatet er mindre etterspørsel, redusert produksjon, enda mer arbeidsløshet — og inflasjonen går ikke noe særlig ned — den fortsetter heller å stige.
- En annen reaksjon går ut på å angripe de trygdeordningene som man møysommelig har bygget opp.

I stedet for å skaffe menneskene mer arbeid og dermed bringe likevekt i trygdeordningenes finansielle situasjon blir folk støtt ut i nød og elendighet og den innenlandske kjøpekraften senket ytterligere og dermed blir enda mer arbeidsløshet resultatet.

Dersom man ikke raskt legger om kursen vil hele næringsgrener gå under — næringsgrener som til nå har vært grunnpilarer i våre samfunn, slik som stålindustrien, bilindustrien, skipsbyggingsindustrien o.s.v.

Arbeidstakerne i Europa kan ikke akseptere dette. Det går tydelig fram av det stigende antall heftige konflikter våre medlemmer må gjennomgå.

Det går også klart fram av den aktive deltakelsen våre medlemmer har vist i gjennomføringen av vår kampanje. Det er også opplagt at det er

helt nødvendig å overvinne krisen i løpet av meget kort tid. Dersom krisen får lov til å fortsette vil den raskt kunne bli en fare for vårt demokrati.

Et system der de politiske ansvarlige ikke er i stand til å skaffe arbeid til alle arbeidsvillige og arbeidsføre mennesker, reiser spørsmål om selve systemets eksistens. Dermed er døren åpnet for all slags ekstremisme og totalitarisme.

Den Europeiske Faglige Samorganisasjonen og dens medlemsorganisasjoner har i denne situasjonen vært seg sitt ansvar fullstendig bevisst.

Vi har utarbeidet alternative forslag og sørget for å gjøre dem kjent. Våre forslag er ikke fullstendige og er ikke noe trylleformular, men de viser en vei ut av dagens situasjon. Dette er en vei som så langt som mulig bør holdes fri for svart-hvitt-maling og for overdreven strid om doktriner og ideologier. Vår vei må være dekket av pragmatiske og gjennomførbare forslag:

Europa trenger en felles strategi — det er et grunnleggende krav.

For EFS er det klinkende klart at en strategi for et nytt økonomisk oppsving og for en sysselsettingspolitikk ikke kan stoppe ved nasjonale grenser.

Vårt program omfatter både konjunkturpolitiske og strukturelle tiltak. Vi vet at både den teknologiske og den befolkningsmessige utviklingen sammen med nye krav til livskvaliteter gjør en omstrukturering uunngåelig. Det er likevel opplagt at omstruktureringer som gjennomføres i en periode med lavkonjunktur fører til veldige spenninger og uunngåelige eksplosjoner.

Derfor krever vi en styring av både etterspørsel og produksjon. I alle fall bør de to sidene av økonomien være avstemt i forhold til hverandre.

For å fremme den *interne etterspørselen* krever vi at forbruket økes gjennom forbedringer for de lavtlønte og ved å utvide de offentlige tjenester. De europeiske institusjonene EF og EFTA kunne danne rammen for et slikt program som så kunne gis konkret innhold gjennom investeringsprogrammer på det nasjonale plan. Ved gjennomføringen av et slikt program vil det offentlige måtte spille en hovedrolle.

Den *ytre etterspørselen* må økes gjennom en ny, gjennomtenkt utviklingspolitikk som er bedre koordinert og mer effektiv.

Det som først og fremst trengs er en utviklingspolitikk som tillater den tredje verden å bygge ut sine egne markeder. En økning av hjelpen kan bidra til å få den europeiske økonomien på fote igjen og samtidig dekke livsviktige behov i den tredje verden.

Den som snakker om nødvendig omstrukturering av økonomien — og spesielt i industrien — må ikke glemme at produksjonen fortsatt er avhengig av to faktorer, nemlig produksjonsapparatet og arbeidskraften. Alt for lenge har vi i vår del av verden betraktet yrkesutdanning, omsko-

lering, attføring som annenrangs tiltak. Den samme skjebnen blir også andre arbeidsmarkedstiltak til del. For arbeidsgiverne er de for dyre og for politikerne ikke viktige nok. I dagens situasjon må det være åpenbart for alle at full sysselsetting ikke kan oppnås uten slike tiltak.

Virkningen av *ny teknologi* og av ønsket om å forbli konkurransedyktige, leder oss til å slå fast at antallet nye arbeidsplasser i den private sektoren vil måtte bli mindre enn antallet mennesker som søker arbeid.

Vi er rede til å godta den nye teknologien, i hvert fall så lenge den fører til en forbedring av livs- og arbeidsvilkårene. Vi kan imidlertid ikke godta den uten forbehold når det er klart at den forverrer levevilkårene i stedet for å forbedre dem.

Endelig må inflasjonen bekjempes med en samlet politikk som er tilpasset situasjonen og ikke med en ren pengemengdepolitikk som fører til ytterligere tilbakegang. Mekanismene bak prisdannelsen blir bestemt av mange faktorer. I en helhetspolitikk kan og må man påvirke hver enkelt av dem: Råmaterialer, energi, avskrivninger, overføring av overskudd, rentepolitikk, skattepolitikk o.s.v. Her finnes det mange muligheter til å gripe inn for både regjeringer, fagorganisasjoner og forbrukere. Slike inngrep vil være langt mer effektive enn en overordnet pengepolitikk.

På tilbudssiden mangler det produktive investeringer. Argumentet om at det ikke finnes finansieringsmuligheter stemmer ikke, for finansinstitusjonene har for mye penger.

Dersom man vil få industri lederne bort fra deres trang til å finansiere sin virksomhet gjennom å få ned produksjonsutgiftene og heve prisene må den vanvittige rentepolitikken vi ser i dag stoppes.

Også fagorganisasjonene er tilhengere av å fremme investeringene. I hvert fall er man tilhenger av å fremme på en selektiv måte de investeringene som først og fremst tjener til å dekke den etterspørselen som alt er nevnt. Dette krever en mer gjennomtenkt, programmert industripolitikk, en framsynt sysselsettingspolitikk og en distriktspolitikk som sikter videre enn de nasjonale grenser (og interesser).

Vi glemmer selvfølgelig ikke at Europa ikke er noen øy og dermed er utsatt for konkurranse med andre industriland. Utviklingen hittil etter den annen verdenskrig har likevel vist at disse landene er i stand til et fredelig samarbeid dersom viljen til det er til stede.

Når det var mulig, gjennom harde forhandlinger, å bygge ned barrierene, må det også være mulig å skaffe de enkelte partnerne i form av avtaler en vidtgående selvstendighet i måten å organisere økonomien på uten at dette skal bety at man havner verken i den rene liberalisme eller i ensidig proteksjonisme.

Den som virkelig vil en ny økonomisk verdensorden og samtidig tror at dette kan oppnås uten at de politiske myndighetene må gripe inn, den går rett inn i et uføre uten ende.

I Europa har vi eksempler på at et fast og nært samarbeid mellom regjeringer og fagbevegelse kan føre til en økonomisk og sosial politikk som skaper full sysselsetting. Slike eksempler har vi bl.a. i Østerrike og her i Norge. Det er derfor en særlig glede for meg å kunne overbringe hilsener fra EFS til LO-kongressen. Det er en inspirasjon for oss å se at i de land der fagbevegelsen faktisk har hatt mulighet til å medvirke i utformingen av politikken der føres det også en ansvarlig politikk som gir resultater.

Vi tror at det er mulig og nødvendig å gjennomføre en slik politikk i hele Vest-Europa. Vi er også overbevist om at en slik politikk for hele Europa er det eneste brukbare grunnlag for et ordnet forhold til Europas partnere på det globale plan.

Vår kampanje omfatter en lang rekke aktiviteter på det europeiske plan. Møter med presidenten i EFs Europeiske Råd, med EF-kommisjonen, EF-Parlamentet og dets komitéer og partigrupper, med EFTAs generalsekretær, med presidenten i EFTAs ministerkomité o.s.v. Vi har allerede gjennomført en regional demonstrasjon i Maastricht i Nederland og planlegger nå en spesialkonferanse i Luxemburg den 29. juni. Den siste konferansen vil bli fulgt opp med en demonstrasjon.

Men vi betrakter det som ytterst viktig at også våre medlemsorganisasjoner på det nasjonale plan og de europeiske fagsekretariatene gir sine bidrag. Jo bredere aksjonene er jo større muligheter har vi for å nå fram til positive resultater.

Jeg er sikker på at Landsorganisasjonen i Norge er med på laget, akkurat som jeg er sikker på at denne kongressen vil gi sitt bidrag til vår felles sak.

Jeg ønsker Kongressen et godt forløp og ønsker dere de beste resultater av deres framtidige arbeid.

Den Frie Faglige Internasjonale hilser

Steen *Sillemann* hilste på vegne av Den Frie Faglige Internasjonale og dens generalsekretær Otto Kersten:

På vegne af Frie Faglig Internationale og dens Generalsekretær Otto Kersten, skal jeg bringe en hilsen til Landsorganisationen i Norge og til alle delegater og gæster. Otto Kersten siger:

Jeg vil understrege at det er med dyb beklagelse jeg i sidste øjeblik har måttet afstå fra å være personlig tilstede ved denne lejlighed.

Grunden er den, at vor medlemsorganisation UGTT i Tunis står foran at skulle have kongres og medens forholdene for den tunesiske fagbevegelse ellers er godt på vej til at være normaliserede så er Habib Achour-

UGTTs leder og en af FFIs vice præsidenter — stadig under husarrest. Af den grund holder jeg mig parat til at rejse til Tunis med kort varsel om situationen gør det nødvendigt.

Ved at nævne Tunis har jeg samtidig berørt en af FFIs hovedopgaver: Vor bestræbelse for at vinde eller sikre menneskelige og faglige rettigheder. Det er en global opgave. Uhørt mange lønmodtagere verden over en berøvet retten til at organisere sig i frie organisationer hvor medlemmerne selv vælger organisationsledelsen og træffer beslutninger om organisationens virksomhed. Fængsling, tortur og henrettelse eller snigmord er blandt de ricici vore kamerater må arbejde under i deres faglige virksomhed i en række diktatur-stater. Kampen for menneskelige og faglige rettigheder er derfor vor væsentligste opgave.

Uden organisationsret ingen fri faglig virksomhed. Vi har derfor en række aktiviteter der direkte tager sigte på dette problem.

I diktaturstaterne som for eksempel latinamerikanske lande som Chile og El Salvador eller den sydafrikanske apartheidrepublik, er vi direkte engageret i hjælp til disse regimers ofre, og støtte til organisations- og undervisningsvirksomhed lige som vi mobiliserer initiativer som politisk påtrykning og internationale protester. FFI er taknemlig over den dybe forståelse, der er i norsk fagbevægelse for disse solidaritetsaktioner og den vilje i har til aktivt at gå i praktisk solidaritets arbejde.

Det gælder også den form for solidaritets arbejde som vi — Norsk LO og FFI — tog initiativ til med hjælpen til det jordskølvsramte Alger.

For Den Frie Faglige Internationale har de polske arbejderes bestrebelser på dannelse og frie faglige organisationer naturligvis været fulgt med interesse. Representanter for «Solidaritet» har besøgt os og «Solidaritet» deltog i vor Verdenskonference: De faglige organisationers rolle i udviklingsbestræelserne», den konference vi afholdt i New Dehhi i forrige måned.

Delhikonferencen betød en forstærket FFI-kampagne for en ny international økonomisk og social orden. Den var en tydelig afvisning af den inskrænkings politik, der har ført til massearbejdsløshed og den var en klar manifestation for expansive bestræbelser i og mellem landene. Der var en stærk understregning af den gensidige interesse der er mellem arbejdere i Syd og i Nord for en global udvikling — et synspunkt som Brandt Rapporten også fremfører — men for FFI er det et fundamentalt krav — det er jo selve retferdiggørelsen af vor existens.

Vi er 70 millioner mennesker organiseret i 128 organisationer fra 91 lande, der udgør Frie Faglige Internationale. Vi har medlemmer fra sydspidsen af det sydamerikanske fastland til Norges Nordkap. Hvem kan bedre snakke med om Nord-Syd problemer end Den Frie Faglige Internationale. På FFIs og egne vegne hilser jeg Norges LO og takker for

den indsats i allerede har gjort i vårt internationale arbejde. I har demonstreret praktisk international solidaritet.

LO-formannen takket for taler, pene ord og gode ønsker, før han overlod podiet til Tryggve Aakervik, med den røde gitar, som ledet allsangen: Samholdssangen, før åpningsmøtet ble hevet kl. 13.30.

Ettermiddagsmøtet søndag 3/5

Dagsordenens pkt. 2

Konstituering

Ettermiddagens møte åpnet kl. 15.00, med allsang, «Frihetens forpost», ledet av Tryggve Aakervik.

Formannen Tor Halvorsen, ga så ordet til fullmaktkomiteéns formann, Svein Erik Oxholm, som la fram fullmaktkomiteéns innstilling:

Innstilling om fullmaktene

I medhold av vedtektenes § 5, pkt. 2, oppnevnte sekretariatet i møte 23.4.81 denne fullmaktskomité:

Svein-Erik Oxholm

Arne Born

Roar Helgesen

Arild Kalvik

Svein Morgenlien

Komiteéen har avholdt møter 30.4 og 3.5.81.

Komiteéen har gjennomgått de innkomne fullmakter.

Etter begjæring fra Tromsø Sykehus' Personalforening — Avd. 404, Norsk Kommuneforbund — har komitéen vurdert valg av representant og vararepresentant fra Troms fylke.

Saken gjelder at det innenfor Handel og Kontor er foretatt valg i henhold til vedtektenes pkt. 7. Det er ikke avholdt valg møte. Det er reist spørsmål om på hvilken måte valg etter pkt. 7 må gjennomføres.

Komiteéen henviser til at hovedregel for valg fra fylkene finnes i vedtektenes pkt. 6, siste setning, som lyder:

«Valget skal foregå på medlemsmøte som fagforeningens styre har innkalt på lovlig måte».

Pkt. 7 lyder:

«Fagforening som har medlemmer ved flere bedrifter og hvor det er valgt eget klubbstyre, kan om den selv bestemmer det la valget foregå på den enkelte bedrift under ledelse av klubbstyret. Valget på en bedrift kan også skje under ledelse av fagforeningens styre blant annet når det ikke er valgt klubbstyre.

Når valget avgjøres på den enkelte bedrift, skal det ikke holdes valg på medlemsmøte i fagforeningen».

Valgreglene i pkt. 7 er særregler. En naturlig fortolkning kunne derfor være at valgene skal skje ved valgmøter.

Pkt. 7 inneholder imidlertid ikke noe vilkår om at valgene skal skje ved valgmøter, slik det uttrykkelig er nevnt i pkt. 6. Det eneste vilkår pkt. 7 oppstiller er at valget skal foregå under ledelse av klubbstyret (eller fagforeningens styre).

Når det gjelder praksis i h.h.t. pkt. 7, legges til grunn at det gjennomføres slike valg uten at det avholdes valgmøte.

Komitéen har derfor kommet til at valget i Troms fylke ikke kan sees å være i strid med vedtektene.

Komitéen vil dog peke på at saken har avdekket uklarhet om valgreglene. Komitéen antar at sekretariatet bør vurdere dette, og eventuelt legge fram forslag om endringer for representantskapet i kommende kongressperiode.

Komitéen har også mottatt en henvendelse fra forening 2 — NTL — vedrørende valg av representanter fra Oslo.

Komitéen er orientert om at det foreligger en feil i opptellingen for enkelte kandidaters vedkommende. Det er imidlertid klarlagt at disse feil ikke har innvirkning på det endelige avstemningsresultat.

Komitéen innbyr Kongressen til å gjøre slikt vedtak:

Fullmaktene godkjennes.

Oslo, 3. mai 1981

Svein-Erik Oxholm

Arne Born, Roar Helgesen, Arild Kalvik, Svein Morgenlien

Bjørn Kolby
sekretær

Fullmaktskomitéens innstilling ble enstemmig godkjent.

Tor *Halvorsen* refererte så dagsorden og forretningsorden. Begge deler ble enstemmig godkjent.

Dagsorden for Kongressen

1. *Kongressens åpning*
2. *Konstituering*
 - a) Godkjenning av fullmaktene.
 - b) Vedtakelse av dagsorden og forretningsorden.
 - c) Valg av fire ordstyrere og fire sekretærer.
 - d) Valg av redaksjonskomitéer og valgkomité.
3. *Beretning og regnskap*
 - a) Beretninger for 1977, 1978, 1979 og 1980.
 - b) Regnskaper og revisjonsrapporter for 1977, 1978, 1979 og 1980.
4. *Vedtektsendringer*
 - a) LOs vedtekter.
 - b) Regler for valg av representanter til Kongressen.
 - c) Samorganisasjonenes vedtekter.
 - d) Retningslinjer for LOs samarbeidsorganer i fylkene.
5. *Tariffpolitikken*
 - a) Generelle avtalespørsmål, oppgjørsformene, lokal forhandlingsrett, diverse lønsspørsmål, lavtlønsspørsmål, garantiordningen, forholdet til uorganiserte — tariffavgift, korte velferdspørmisjoner, likestillingsspørsmål, sluttvederlag m.v. og skattespørsmål.
 - b) Lovspørsmål, herunder arbeidstid, ferie og pensjon.
6. *Hovedavtalene*
 - a) Hovedavtalen med N.A.F.
 - b) Hovedavtalen med D.K.T.
 - c) Hovedavtalen for bygg og anlegg.
 - d) Retningslinjer for bruk av arbeidsstudier.
 - e) Rammeavtalen om datamaskinbaserte systeme.
7. *Organisasjonsformene*
 - a) Organisasjonskomitéens innstilling.
 - b) Diverse organisasjonsspørsmål.
8. *Internasjonale spørsmål*
9. *LOs handlingsprogram, herunder bedriftsdemokratiet*
10. *Diverse forslag*
11. *Valg*
12. *Avslutning*

Forretningsorden

1. Møtets forhandlinger er offentlige i den utstrekning Kongressen ikke vedtar noe annet. Dagsordenenes punkt 3 B behandles for lukkede dager.
Adgangskort for representanter, innbudte, pressen og tilhørere utstedes av Sekretariatet.
2. Til å lede møtene velges 4 ordstyrere. Ordstyrerne ordner innbyrdes møtenes ledelse. Til å føre protokollen velges 4 sekretærer.
3. Møtene holdes fra kl. 09.00 til kl. 13.00 og fra kl. 15.00 til kl. 18.00.
4. Ingen har rett til å få ordet mer enn 2 ganger i samme sak. Med unntak for innledningsforedrag er taletiden 10 minutter første og 5 minutter annen gang. Ordstyreren har for øvrig, når det finnes påkrevd, rett til å stille forslag til ytterligere tidsbegrensning og strek med de innregnede talere. Til forretningsorden gis ingen ordet mer enn én gang og høyst 1 minutt til hver sak.
Talerne skal tale fra den bestemte plass i salen.
5. Forslag må leveres skriftlig til ordstyreren undertegnet med forslagsstillerens navn og forbund/fylke. Innsendte forslag som ikke blir tatt opp av noen representant, bortfaller. Likeså bortfaller forslag som blir tatt opp, men som på forespørsel fra ordstyreren ikke får støtte fra andre organisasjoners representanter. Etter at det er satt strek med de innregnede talere kan ikke noe nytt forslag tas opp.
Forslag som ikke har noen forbindelse med de sakene som er ført opp på dagsordenen, kan ikke behandles.
6. Alle saker avgjøres med alminnelig flertall. I tvilstilfelle, eller når 30 representanter forlanger det, foregår avstemningen ved navneoppprop.
7. I protokollen innføres forslag, talere, avstemninger og vedtak.

Tor *Halvorsen* la deretter fram følgende innstilling på valg av møteleder se og komitéer:

Ordstyrere

Sekretariatet foreslår følgende til ordstyrere:

Lars Skytøen, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund
Gro Harlem Brundtland, Samarbeidskomitéen LO-DNA
Odd Isaksen, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund
Ann Jorid Thingvold, Troms fylke

Sekretærer

Sekretariatet foreslår til sekretærer:

Liv Buck, LO
Jorunn Giske, Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet

Kjell Christoffersen, Norsk Grafisk Forbund
David Ruud, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Redaksjonskomité for organisasjonsspørsmål

Sekretariatet foreslår følgende medlemmer:

Ole Knapp, LO, formann
Roar Helgesen, Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekn. Funksj.
Albert Uglem, Statstjenestemannskartellet
Torger Oxholm, Norsk Kommuneforbund
Kåre Hansen, Handel og Kontor i Norge
Jan Balstad, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund
Olav Støylen, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund
Harald Øveraas, Norsk Arbeidsmandsforbund
Bjørn Kolby, LO
Arne Furubråten, LO

Redaksjonskomité for Handlingsprogrammet — herunder bedriftsdemokratiet

Sekretariatet foreslår følgende medlemmer:

Yngve Hågensen, LO, formann
Einar Hysvær, Norsk Nærings- og Nyt.middelarb.forbund
Henrik Aasarød, Norsk Sjømannsforbund
Else Ørbæk, Telefolkenes Fellesforbund
Sverre Kortvedt, Norsk Jernbaneforbund
Rolf Hauge, Norsk Papirindustriarbeiderforbund
Ragnhild Mjøen Eilertsen, Norsk Tjenestemannslag
Anne Marie Wallin, Østfold fylke
Randi Moe, Norsk Kommuneforbund
Harald Øveraas, Norsk Arbeidsmandsforbund
Harry O. Hansen og Rune Gerhardsen, LO, sekretærer

Redaksjonskomité — øvrige saker

Sekretariatet foreslår følgende medlemmer:

Leif Haraldseth, LO, formann
Arthur Svensson, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund
Dagfinn Habberstad, Norsk Tjenestemannslag
Else Moe, Norsk Kommuneforbund
Ingeborg Jacobsen, Bekledningsarbeiderforbundet
Nils H. Johannessen, Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund
Walter Kolstad, Norsk Transportarbeiderforbund
Jan Balstad, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund
Sidsel Bauck, Handel og Kontor i Norge

Evy Buverud Pedersen, LO
Steinar Halvorsen, LO
Øistein Gulbrandsen, LO

Valgkomité

Sekretariatet foreslår følgende medlemmer:

Eivind Strømmen, Hotell- og Restaurantarb.forbundet, formann
Finn Nilsen, Bekledningsarbeiderforbundet
Olaf Axelsen, Norsk Treindustriarbeiderforbund
Bjørn Sandberg, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund
Gerd Landfall-Nilsen, Norsk Kommuneforbund
Erik Dalheim, Buskerud fylke
Wenche Paulsrud, Norsk Jernbaneforbund
Ivar Ødegaard, Oslo fylke
Edvard Johnsen, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund
Helga Fønnebø, Postfolkenes Fellesforbund
Villy Jacobsen, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund
Håkon Holgernes, Hordaland fylke
Brit Kvaale, Handel og Kontor i Norge
Sigurd Karlsen, Norsk Kommuneforbund
Albert Uglem, Statstjenestemannskartellet

Innstillingene ble enstemmig vedtatt.

Etter konstitueringen

Odd *Isaksen*, overtok som dirigent etter konstitueringen. Han håpet på et godt samarbeid og lovet at landsmøtets valgte funksjonærer ville gjøre sitt til at Kongressen ville bli avviklet på en skikkelig måte. Han understreket imidlertid at også delegatene måtte vise evnet til samarbeid om altskullegå knirkefritt.

Han sa videre at hvis noen manglet dokumenter eller adgangstegn, fikk man rette henvendelser til dirigentbordet.

Han refererte videre en del rettelser til fortegnelsen over representantenes navn og en del permisjonssøknader som ble innvilget.

Dagsordenens pkt. 3 a

Beretningene for 1977, 1978, 1979 og 1980

Beretning 1977

Anton Enger, Østfold, som fikk ordet først, innledet med det som sies, at det blåser hardest på toppene, og at det også er der tåke legger seg først.

— I et kort innlegg må det legges vekt på det en er misfornøyd med, sa Enger, som likevel først ville berømme LO-ledelsen for innsatsen for full sysselsetting, for det internasjonale arbeidet og for utredningen om bedriftsdemokratiet.

Men han fant LO-ledelsen villfaren når det gjaldt tariffoppgjøret og den 5. ferieuka, dessuten manglende evne, eller vilje til å sette høyrekrefte på plass.

Det ville lettere ha møtt forståelse nedover i rekkene, dersom ikke de høyest gasjerte hadde fått rause tillegg. Til den som ligger lavere på skalaen snakkes det om måtehold. Uten måtehold på toppene, blir det vanskelig å løse lavlønnsproblemene.

Måten den 5. ferieuka forsvant på, syntes Enger viste liten respekt for LOs høyeste myndighet, — Kongressen. Han tok også for seg den trakasering overfor arbeidsfolk som Arbeidsgiverforeningen, Industriforbundet og høyrekreftene for øvrig har satt i sving, og var skuffet over at LO-ledelsen, i stedet for å sette høyrekreftene på plass, hadde snakket måtehold til sine medlemmer.

— Det har fått oss til å føle at vi har tre motparter i stedet for en, mente Enger. Når vindene blåser skyer innover toppene, enten de er fra venstre eller høyre, så bør resultatet bli friskt klart vann som overrisler oss ovenfra, og ikke sur nedbør, sa Enger, som tok opp appellen fra innledningskabareten: Isfjell i sikte, legg om kursen, til venstre, og kom opp på barrikadene for å sikre en regjering utgått av arbeiderbevegelsen i de kommende 4 år, avsluttet Enger.

Representant nr. 239, Brit Førde, Tjenestemannslaget, etterlyste hva som har skjedd med forslagene 395, 406 og 452 fra forrige LO-kongress. Forslagene ble vedtatt oversendt Sekretariatet, men det framgår ikke av beretningen hva som er skjedd med forslagene.

Forslagene gikk bl. a. på 6-timersdagen, barselpermisjon og kjønnskvotering. For framtida vil jeg anmode om at beretningene inneholder et eget punkt som omhandler hva Sekretariatet i perioden har gjort med forslag som er blitt oversendt Sekretariatet fra LOs kongress, sa hun. Hun mente at Sekretariatet etter vedtakene var forpliktet til å gi forslagene en forsvarlig behandling. Hun spurte LO-formannen hva som har skjedd med disse vedtakene.

LO-formannen Tor *Halvorsen* repliserte at alle forslag har fått en reell og skikkelig behandling, både i sekretariatet og representantskapet. Representantskapet fant ikke å kunne støtte forslaget om 6-timersdagen, og etter Halvorsens mening hadde utviklingen vist at dette var en riktig beslutning. Han henviste for øvrig til det faglige regnskap, for fireårsperioden hvor disse sakene er nevnt. Han sa også at svangerskapspermisjon i perioden er utvidet fra 12-14 uker.

Beretning 1978

Repr. 57, Anders *Skattkjær*, Grafisk, Haugesund, sa at han egentlig tok ordet til en generell merknad om tariff-politikken. Han sa at Regjerin-gen med støtte av LO i perioden har grepet inn overfor forhandlingsret-ten ved en rekke anledninger. Han viste til loven om pris- og inntektsst-opp og inngrep i lønnsoppgjørene. Han anerkjente fullt ut den over-ordnede målsetting om full sysselsetting, men han tok likevel avstand fra de inngrepene som gjort i tariffoppgjørene. Han syntes det i perioden har vært en økende tendens til sentralisme i den faglige politikken. Han mente at man i framtiden måtte være mer forsiktig med den slags inn-grep. Vel må man bare ta vedtakene til etterretning, men man må sørge for å videreutvikle og styre forhandlingsretten i framtiden. Han mente at målsettingen om full sysselsetting måtte tilpasses det samfunnspoli-tiske grunnlag vi har i dag. Beretningen for 1978 ble deretter enstemmig godkjent.

Beretning 1979

Repr. 55, Reidar *Albertsen*, Norsk Fængselstjenestemannsforbund, et-terlyste resultatene av det kriminalpolitiske utvalg som ble nedsatt av LO, bl.a. på bakgrunn av tillitskrisen mellom forbundet og justisdepar-tementet, som han sa det. Albertsen viste til når utvalget, med Tor-Erik Oxholm som formann, ble nedsatt. Etter det Albertsen kunne dokumen-tere hadde utvalget bare hatt et møte og hadde derfor heller ikke avle-vert noen innstilling som kunne innpasses i LOs handlingsprogram, slik målsettingen var. Han beklaget den svake prioriteringen dette utvalg-sarbeidet hadde fått. Bl.a. kunne han vise til at Oxholm var fritatt som formann, men at det ennå ikke var valgt noen ny. Han ba om at LO sna-rest oppnevnte en ny formann for utvalget og prioriterte den faglige kri-minalpolitikk noe bedre enn det som har vært gjort i perioden. Han håpet at 80-årene også kunne bli mulighetenes tiår for den faglige kriminalpo-litikk.

1979-beretningen ble så godkjent enstemmig.

Beretning 1980

Kåre Sunde, Jern og Metall, Bergen, fikk ordet til 1980-beretningen med kritiske merknader til tariffoppgjøret og den økonomiske politikken i 1980. Arbeidsgiverforeningen gikk til harde angrep mot den lokale forhandlingsretten under fjorårets tariffoppgjør, som LOs representantskap hadde garantert i et kompromissvedtak.

— Til vår store forbauselse og Krabys glede, opplevde vi at våre ledende tillitsmenn under forhandlingene sviktet den lokale forhandlingsretten. Hvordan kan vi møte offensiven fra motparten, når våre ledende tillitsmenn ikke holder seg til vedtakene, spurte Sunde, som karakteriserte hele oppgjøret, bortsett fra lavtlønnsгарантиen, som en fiasko. Resultatet viste en minimal bedring for de lavestlønnte, de grupper som var garantert opprettholdelse av kjøpekraften, har hatt nedgang. Det viser statistikken. Sunde mente koblingen ved tariffoppgjøret brøt viktige prinsipper, og uravstemningen sto i stil med oppgjøret for øvrig, — den ble gjennomført på en klanderverdig måte. Oppgjøret skapte sterke reaksjoner i fagbevegelsen og ga arbeidsgiverne økt pågangsmot. Nå er tiden inne til å planlegge en kraftig motoffensiv for å gjenvinne tapte skanser for fagbevegelsen, sa Sunde.

Ove Larsen, Jern og Metall, Oslo, hadde festet seg ved beretningens omtale av det brede internasjonale samkvem, og hadde en del spørsmål i den anledning: Han etterlyste LOs svar på invitasjon fra PLO, — er det tatt stilling til den ennå?

Han pekte på den økte samhandel med Sør-Afrika og den norske holdning til dette problemet, som ikke tjener norsk fagbevegelse. Det ser ut til at man har nøyd seg med å konstatere problemet, men er det gjort noe mer fra LOs side for å stoppe samhandlen med rasistregimet, spurte Larsen. Han viste videre til punktet om Folk og Forsvar og den store reiseaktivitet til NATOs hovedkvarter. I den senere tiden er det brakt mye nytt inn i den sikkerhetspolitiske debatten. Som eksempler nevnte Larsen landsmøtet i Kjemisk, der Jens Evensen tok opp spørsmålet om atomvåpenfrie soner, og den voksende folkeopinionen mot atomvåpen. Han ville vite, om hva som siden er skjedd med disse spørsmålene i LO. Vurderer man dette med sikkerhetspolitikk bare som et spørsmål om militærallianse, eller er de nye temaer kommet med i diskusjonen?

Videre hadde Ove Larsen festet seg ved samarbeidskomitéen mellom DNA og LO. Det later til at en del arbeidsplasser har vært til diskusjon i det forum, men hvilke kriterier skal til for å bli diskusjonstema der? Der ville Larsen spesielt hefte oppmerksomheten ved industriarbeidsplasser i de store byene, et problem som nå også er blitt tatt opp på stortingsplan. Larsen ville senere komme tilbake til samarbeidsorganet LO/DNA, og mente det kunne være interessant å få referert vedtektene for dette.

Tor *Halvorsen* gjorde i kort replikk oppmerksom på at det internasjonale samarbeidet har søkt å følge opp vedtakene fra forrige kongress. Det som er kommet til som nytt siden 1977, blir lagt fram på kongressen, og de ting Larsen tok opp vil bli behandlet under punktet om den internasjonale situasjon.

1980-beretningen ble så enstemmig godkjent.

Dagsordenens pkt. 3 b

- Regnskaper

Regnskapene for 1977, 1978, og 1980 ble så behandlet for lukkede dører, i samsvar med forretningsordenen.

LOs hovedkasserer, Svein Erik Oxholm redegjorde for regnskapene, og supplerte med grafiske framstillinger.

Revisjonsberetningen for 1980

Revisjonssjef Arne Strangel la fram følgende revisjonsberetning:

Vi har i dag gått igjennom og underskrevet regnskapene for året 1980 for Landsorganisasjonen i Norge med underregnskaper, Den norske Fagorganisasjonens Pensjonskasse, Folkets Hus Fond og Opplysnings- og Utviklingsfondet.

For Arbeiderbevegelsens Internasjonale Støttekomité og Fagorganisasjonens Stønadskasses Fond er det avgitt egne beretninger.

Revisjonen er utført fortløpende og i samsvar med vedtekter og gjeldende bestemmelser om revisjon og god revisjonsskikk. Protokoller og bilag er gjennomgått av Revisjonsutvalget i dets møter gjennom året.

Det er påsett at det foreligger tilfredsstillende legitimasjoner for de foretatte posteringer. Det er videre kontrollert at utbetalinger av ekstraordinær karakter støtter seg til organisasjonsmessig fattede vedtak ifølge protokoller.

For renteinntektene av de opparbeidede fonds i Sykelønnsordningen og anvendelsen av disse midler er det utarbeidet en egen oversikt som følger regnskapet.

Garantiansvar ved årets utgang ifølge innhentede oppgaver følger som eget vedlegg til regnskapet.

Vi finner at de framlagte regnskaper er tilstrekkelig spesifisert. De er satt opp i samsvar med grunnsetninger for en ordentlig regnskapsførsel

og gir etter vår mening et riktig bilde av den økonomiske forvaltning i 1980 og den finansielle stilling ved årsskiftet.

Regnskapene innstilles til godkjenning.

Oslo, den 9. april 1981

Landsorganisasjonens Revisjonsutvalg

Harry Jørgensen

Jens Torp

Storm G. Lundberg

Landsorganisasjonen i Norge

Revisjonskontoret

Arne G. Strangel

Revisjonsberetning for kongressperioden

Under henvisning til vedtektenes paragraf 13 vil Landsorganisasjonens Revisjonsutvalg og Landsorganisasjonens Revisjonskontor avgi følgende beretning til regnskapene for Landsorganisasjonen i Norge, Den norske Fagorganisasjons Pensjonskasse, Folkets Hus Fond og Opplysnings- og Utviklingsfondet for årene 1977, 1978, 1979 og 1980:

Revisjonen har vært utført fortløpende og i samsvar med gjeldende bestemmelser om revisjon og god revisjonsskikk. Revisjonsutvalget har i sine kontinuerlige møter gjennomgått bøker og bilag og ført kontroll med at de organisatoriske og økonomiske disposisjoner som er foretatt er i overensstemmelse med Landsorganisasjonens vedtekter og vedtak truffet av Kongressen, Representantskapet eller Sekretariatet.

Regnskapene er ført og avsluttet etter grunnsetninger for en ordentlig regnskapsførsel.

Sammen med beretninger fra Revisjonsutvalget og Revisjonskontoret er regnskapene for 1977, 1978 og 1979 behandlet av Representantskapet. Regnskapet for 1980 går direkte til Kongressen.

Løpende garantier er ført opp som fotnoter under de forskjellige balanseoppstillinger.

Vi kjenner ikke til forhold ellers som kan ha betydning for bedømmelsen av regnskapene og innstiller disse til godkjenning.

Oslo, den 9. april 1981

Landsorganisasjonens Revisjonsutvalg

Harry Jørgensen

Jens Torp

Storm G. Lundberg

Landsorganisasjonen i Norge

Revisjonskontoret

Arne G. Strangel

Arne Løken, Hotell og Restaurant, hadde merknader til regnskapet for LOs opplysnings- og utviklingsfond. Han sa at hensikten med fondet, da

det ble stiftet i 1970, var å få en solidarisk fordeling av stipendier. Han syntes ikke at fondet den siste perioden hadde levd opp til sitt formål. Han viste til at hans forbund med 15 000 medlemmer — et forbund i sterk ekspansjon — bare hadde fått 104 stipendier. Flere ganger hadde forbundet sendt forespørsler om økte midler, men har fått avslag. Han syntes derfor at det nå måtte nedsettes et uhildet utvalg som fikk i oppdrag å bringe fondet mer i pakt med sin solidariske arv. Forslaget hadde følgende ordlyd:

«Det nedsettes et uhildet utvalg til å foreta vurdering av og fordeling av studie- og utviklingsfondets midler»-.

Formannen i Norsk Olje og petrokjemiforbund, Lars A. Myhre, stilte spørsmålsteget ved overføringer fra fondet til to gule forbund, Rutebilarbeiderforbundet og Norsk olje- og gassmedarbeideres forbund. Han spurte hvordan fondet kunne vite at midlene ble fordelt på grunnlag av et reelt medlemsgrunnlag.

Svar fra Svein Erik Oxholm: — Anvendelsen av fondets midler ligger på AOFs hånd, — det vil være vanskelig for Kongressen å ta fra AOFs organer dette ansvaret, — men jeg kan være enig med Løken i at det kan være ønskelig å få en nærmere utredning. Til Myhre: Midlene til de to nevnte gule organisasjoner overføres etter revisjonsbekreftet medlems-tall. Vi må stole på opplysningene fra det hold.

Ingen flere hadde bedt om ordet til den generelle debatt, og Kongressen gikk over til å behandle LO-regnskapene ett for ett.

Regnskapene for 1977, 1978, 1979 og 1980 ble så enstemmig godkjent uten bemerkninger. Revisjonsrapportene ble enstemmig godkjent uten bemerkninger.

Dermed var dette punkt på dagsorden ferdigbehandlet. Til avslutning ledet Trygve Aakervik allsangen. — De unge slekter. Møtet ble hevet kl. 17.10.

Formiddagsmøtet mandag 4. mai

Kongressen åpnet kl. 09.00.

Trygve Aakerøvik med den røde gitar slo an tonen til allsangen før LO-formannen fikk ordet. Tor Halvorsen viste til at han allerede under åpningen hadde ønsket en spesiell gjest velkommen, fru Hortensia Allende. Han hadde gleden av å gi henne ordet til en hilsningstale.

Kongressens deltakere reiste seg og hyllet fru Allende med langvarig applaus.

Hortensia Allendes hilsen til Kongressen

Venner, arbeidstakernes representanter:

I våre landsmenns navn bringer vi vår hjertelige hilsen til Landsorganisasjonen i Norges Kongress med ønske om at dere måtte nå fram til alle de mål dere har satt dere.

Vi hilser på det hjerteligste alle de delegasjoner som er invitert til denne begivenhet!

Vi hører hjemme i Latin-Amerika, dette kontinent som lever i angst, undertrykkelse og håp, der de mest grunnleggende menneskerettigheter blir krenket. Men det er et kontinent i beredskap som kjemper for sin frihet og for demokrati.

Vi chilenske demokrater setter stor pris på de norske arbeidstakeres generøse solidaritet, som er kommet til uttrykk gjennom flere aksjoner, faglige delegasjonsbesøk til Chile og materiell og moralsk hjelp til våre arbeidstakere, som i dag lider under en så urettferdig undertrykkelse og tilbakegang i sine sosiale vinninger.

Til tross for de harde undertrykkelseskårene som diktaturet har innført, kjemper arbeidstakerne i forsvar for sine interesser, og det er på denne måten de vil fremme krav på sine økonomiske rettigheter denne 1. mai.

I disse dager befinner 10 300 gruvearbeidere i koppergruva El Teniente seg i streik for å oppnå en liten forbedring i sine ynkelige lønninger.

De ber om en økning på 10 % og de blir tilbudt 2 %.

Arbeiderklassen står absolutt utenfor Pinochets militære regjering. De økonomiske høyrekreftene i landet, de mest reaksjonære sektorene, fiender til ethvert demokratisk framskritt, og med støtte utenfra av den nord-amerikanske imperialismen og av de flernasjonale selskaper har de tatt makten i landet og har tilintetgjort alle de store progressive tiltak, det ene etter det andre, som ble satt ut i livet av Salvador Allendes folkelige regjering og for øvrig mange av arbeiderklassens dyrebareste vinninger.

Dualismen i det chilenske samfunn, som framkalles av den økende motsetning mellom et mindretall som er rikt, kosmopolitisk og umettelig i sine etterstrebelser, og et flertall som er utarmet og marginert har, under militærdiktaturet, nådd ytterligheter som det aldri har vært maken til i fortiden.

Chile er ikke lenger ett land, men den vanskelige summen av to fullstendig forskjellige pregede land. Det ene, som 20 % av befolkningen har gleden av, er et land som USA, Sveits eller hvilket som helst kapitalistisk industriland.

Det andre, 80% ligner på Haiti eller Bangladesh og består av dem som knapt overlever, hinsides alle rettigheter og enhver form for deltaking.

Det rår arbeidsledighet, sult, inflasjon.

Helse- og skolesystem er ikke lenger gratis, men underlagt privat drift.

Det store flertallet er ikke i besittelse av noen som helst redskaper for å fremme krav eller bedre sin situasjon.

Det har vært gjort forsøk på å slette ut for alltid de politiske partier, fagorganisasjonene og organisasjonene til ungdommen, bøndene, kvinnene osv., hele dette tette nett av enheter i folket som før i tiden kanaliserte dets lengsler og interesser.

Den nye grunnloven, som er en natidemokratisk grunnlov, utgjør en del av Pinochets anstrengelser for legaliseringen av hans personlige makt. Det var slik «Arbeidslivsplanen» prøvet å tilintetgjøre fagbevegelsen. Undervisningsreformen hadde til hensikt å annullere all form for kritisk tankegang og reservere for den lille kretsen av rike kunnskap og vitenskap.

Sosiale tjenester som transport, helse og arbeidervern har gått over til privat drift, de er blitt overlatt til de rike gruppens grådighet.

Den lille lærdom en kan trekke ut av å studere de autoritære regimer er at *diktatoren ikke går fra makten av egen vilje*, de må avsettes.

Dette er en sannhet en har fått bekreftet i Latin-Amerika i Nicaragua.

I denne sammenheng blir det uhyre viktig å *forsterke all støtte til det chilenske folk* for dets rett til å gjøre opprør og bekjempe dette regime med alle midler.

Pinochets og hans fellers «institusjonalistiske» hensikter må avdekkes og en må fortsette å gjøre kjent den vilkårlige fengslingen av folk uten at

de får en rettergang, og også de mange ganger blir forvist til de hardeste deler av landet.

Det chilenske diktaturet har påtvunget med blod og skudd en «ny orden» som det prøver å gi et konstituasjonelt utseende.

Men det det ikke har oppnådd og ikke vil komme til å oppnå, er det le-gale grunnlag for sine prosjekter.

Det er derfor de ser seg nødt til å regjere med konstant unntakstilstand og til å meddele at det vil ikke bli gitt åpning for politisk liv eller tillatelse for de hundre tusener av eksilerte til å komme tilbake.

På bakgrunn av det vi her har sagt, vil vi uttrykke vår mest indignerte protest mot Regjeringen Reagans beslutning om å oppheve de økonomiske sanksjoner som lå tungt på USAs offisielle kreditt til det chilenske regime.

Denne beslutning fra den nye nordamerikanske administrasjons side, som har gjort seg fortjent til kritikk i pressen og blant senatorer, for-bauser oss ikke.

President Reagan glemmer fort de forbrytelser som Pinochets regime har begått, til og med på USAs egen jord som i tilfellet med den tidligere utenriksminister Orlando Letelier og hans nordamerikanske sekretær som begge ble drept i Washington i byens hjerte.

Denne holdning i Det hvite hus står i åpen kontrast med den solidaritet overfor det chilenske folk som det er gitt uttrykk for av flere regjeringer og tallrike nasjoner som her i Norge.

Vi fordømmer også den pågående nordamerikanske kampanje, som har som mål å dekke til den åpenlyse innblanding til USA i El Salva-dor for å forberede en mer direkte intervensjon for å kvele det salvadori-anske folks rettferdige kamp.

Denne aksjonen er et angrep på Nicaragua, Kuba, Granada og øvrige progressive og demokratiske krefter.

Kjære venner:

Det svindelpregede vedtaket av grunnlovsprosjektet, som skulle insti-tusjonalisere fascismen i Chile, setter en slutt på en epoke i motstandsbe-vegelsens kamp.

I og med at folket og folkets organisasjoner er blitt satt utenfor den nasjonale politikken, vil ingen kunne fornekte det overveldende store flertalls fulle rett til å ikke ta hensyn til den falske institusjonalitet og å *gjøre opprør mot et regime som har tatt fra det alt det har* — bortsett fra det kampløst.

Vi må fortsette å isolere Juntaen, fordømme den i FN, vi må ikke selge våpen til den eller inngå avtaler eller handelsoverenskomster.

Erobringen av demokratiet vil vi klare ved hjelp av folkets omfattende samling og dets kamp.

Som Salvador Allende sa: «De sosiale prosessene stanser ikke verken med forbrytelsens eller styrkens hjelp.»

Mange takk for deres solidaritet!

LO-formannen takket igjen og sa at fru Allende er blitt selve symbolet på kampen for frihet og demokrati.

— Landsorganisasjonen støtter fullt ut den kampen hun har stilt seg i spissen for, sa Halvorsen som la til at LO har en spesiell hedersbevisning som er kommet meget få til gode. Han ville på vegne av LO overlevere fru Allende denne hedersbevisningen. Tre tidligere norske statsministre har fått den, FNs generalsekretær Kurt Waldheim og sosialistinternasjonens formann, Willy Brandt. Hedersbevisningen som er en isbjørn, symboliserer viktige egenskaper som er viktige for dem som skal gå foran i en vanskelig kamp. Isbjørnen har tålmodighet, klokskap og styrke. LO-formannen overrakte isbjørnen og ønsket henne lykke til i kampen.

Hele LO-kongressen reiste seg og applauderte.

Praktiske opplysninger

Etter forslag fra dirigenten godtok Kongressen å følge samme praksis som tidligere, slik at Sekretariatet får fullmakt til å godkjenne den endelige protokoll.

Hovedkasserer Svein-Erik *Orholm* fikk ordet til praktiske opplysninger om reiseregning-ordningen. Det ble så etablert system for opptelling av stemmer ved voteringer. Dirigentens forslag på personer som skal ha ansvar pr. bord for opptelling ble godkjent:

Bord nr. 1 — Arne Aasvistad, nr. 2 — Olav Endestad, nr. 3 — Birger Myrvoll, nr. 4 — Arvid Nordli, nr. 5 — Odd Sjursen, nr. 6 — Martin Haave, nr. 7 — Tom B. Johansen, nr. 8 — Ann-M. Korsvik, nr. 9 — Erling Sandvig, nr. 10 — Arthur Bauge, nr. 11 — Kim Nordli, nr. 12 — Jon Person, nr. 13 — Jan Arne Jørgensen, nr. 14 — Finn Nilsen.

Dagsorden, pkt. 4

- Vedtektsendringer

Hovedkasserer Svein-Erik Oxholm gikk gjennom heftet med de innkomne forslag til vedtektsendringer. Han begrunnet og tok opp sekretariatets innstillinger.

Dirigenten opplyste at omlag 30 talere hadde tegnet seg til debatten, og henstilte til debattantene om å fatte seg mest mulig i korthet, slik at man kunne unngå senere i debatten å måtte redusere taletiden. Det ville gå utover dem som kom seint på lista.

Debatten

Eva Disch, Akershus, holdt et innlegg til fordel for kvotering i likestillingskampen. Hun var overbevist om at en ordning med kjønnskvoltering ville være nødvendig i en overgangsperiode. Hun syntes at Sekretariatets innstilling til § 1, 11 var alt for lite forpliktende. Eva Disch henledet oppmerksomheten på forslagene 14 og 15 og refererte disse.

Særlig la hun vekt på den veldige medlemsøkningen som har funnet sted nettopp når det gjelder kvinner i LO. De to siste årene har det kommet 29 900 nye kvinnelige medlemmer til LO, bare 600 menn. Hun var redd for at det i LO var altfor mange «middelaldrende» menn som ville kjempe mot likestillingen. Kvinnene må betraktes som medmennesker, ikke bare som kjønn. Hun slo også til lyd for samarbeid mellom kvinner og menn. — LO får bite i det sure eplet og gå inn for likestilling. Hun la fram følgende forslag til paragraf 1, punkt 11:

LO har til formål å arbeide for full likestilling mellom kjønnene i arbeids- og samfunnsliv.

LO vil sikre at kvinner og menn skal være representert i fagbevegelsens organer på alle nivåer minst i forhold til deres andel av medlemmene.

Regler skal også gjelde ved nyansattelser av fastlønnede tillitsrepresentanter.

Jardar Hendrichsen, Jern og Metall, tok opp forslag 82, som han refererte.

Hendrichsen støttet også subsidiært forslag 78. Han understreket betydningen av at ingen forringelser må skje for det som er oppnådd innenfor et forbunds overenskomst. Han var også glad for at Jern og Metall ikke lenger sto alene om dette synet. — Når jeg har fått et verktøy, sørger jeg for å holde dette verktøyet i orden, sa Hendrichsen som ikke trodde at noen tapte på at andre hadde bedre avtaler, snarere tvert om.

Han skjønnte ikke alle forslag som gikk på politiske saker, om at man ikke skulle engasjere seg politisk. Hva er det ellers vi driver med om det ikke er politikk? sa han. Han snakket varmt for samling av alle kreftene på venstresiden for å demme opp for super-egosimen fra høyrekreftene.

Nr. 82. Avd. 5, Bergen, foreslår:

Nytt pkt. 6:

Sekretariatet kan ikke legge fram som forslag en tariffbevegelse som forringer avtaler et forbund eller fag har oppnådd.

Forbundsstyrets innstilling:

Forslaget tiltres.

Jacob Børstad, Kommuneforbundet, tok opp forslag 37:

Nytt punkt 12 — å arbeide for at arbeidsmiljø-lovens bestemmelser blir fulgt».

Han sa at det er tydelig innenfor den kommunale sektor at mange av arbeidslederne har en nesten total mangel på kjennskap til arbeidsmiljø-loven. Da hjelper det ikke at tusenvis av LO-medlemmer har gjennomgått 40 timers grunnopplæring om arbeidsmiljø.

Kåre Sunde, Jern og Metall, argumenterte mot det han kalte anslag mot den frie forhandlingsretten. Han sa seg glad for den støtten forbundsledelsen hadde gitt forsaget fra avd. 5.

Forbundet er her på linje med grasrota, mens LO-sekretariatets formulering er alt for defensiv. Han tok opp forslag nr. 82.

Steinar Wrangsun, NNN Rogaland, reiste forslag nr. 138 om kontingentforhøyelse til samorganisasjonene. Mange sliter med dårlig økonomi i det daglige arbeidet. Skal vi styrke solidaritetstanken, må vi også styrke økonomien. Det er ikke nok at LO har plass i niende etasje i Folkets Hus.

Det er stor avstand til medlemmene. «Samhold gjør sterk» er tross alt det beste slagordet. Han ba om at man realitetsvoterte over forslag nr. 138, ikke bare oversendte det til LOs representantskap.

Nr. 138. *Tønsberg og omland faglige samorganisasjon*, foreslår:

Annen setning foreslås endret til: «Kontingenten må ikke overstige kr. 0,30 for heltbetalende og kr. 0,15 for halvtbetalende medlemmer pr. uke.»

Resten av paragrafen beholdes uendret.

Reidar Tjøstheim, Rogaland, fremmet følgende forslag:

Til Sekretariatets forslag nr. 49, punkt 11, øverst på side 12 i heftet dagsorden pkt. 4 — Å arbeide for likestilling mellom kjønnene ved at kvinner og menn gis like muligheter til å utnytte sine rettigheter innenfor organisasjonene og i samfunnet for øvrig. — Tilføyes: Representasjon i fagbevegelsens organer bør avspeile den kjønnsmessige andel av medlemsmassen. (Se side 11 i heftet vedr. dagsorden pkt. 4 — midt på siden forbundsstyrets innstilling — tillegg til LOs vedtekter § 1, støttes.)

David Mostad, Trondheim, mente at tariffpolitikk også har en klar sammenheng med vedtektene. Han beklaget at det virker som om streikeretten er noe som ingen tar alvorlig lenger, og at N.A.F. spekulerer i at vi aldri tar i bruk vårt viktigste våpen. De siste års tariffoppgjør har vist at vi må markere oss, for å bli tatt alvorlig.

Mostad tok opp forslag nr. 92, og støttet forslag nr. 82, og fryktet bl.a. at dersom man fortsatt skulle prøve å forringe hverandres overenskomster, blir det snart krig mellom fagorganiserte.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 92. *Avd. 12, Trondheim*, foreslår:

1. «Som regel» i første setning utgår. Siste avsnitt sløyfes.

2. Endres til:

«Har flertallet av de som interesselvisten gjelder og som deltar i avstemningen stemt for forslaget, er det vedtatt. Har flertallet stemt mot, er det forkastet.

$\frac{2}{3}$ endres til $\frac{1}{2}$ eller mer osv.

$\frac{2}{3}$ endres til $\frac{1}{2}$.

Anders Skattekjær, Haugesund, tok opp forslag nr. 29 i mot sekretariatets innstilling. Han understreket sterkt det aktive og offensive arbeid høyrekreftene driver, for å svekke arbeidernes tilkjempede rettigheter. I ste-

det for å ta kampen opp for å styrke troen på et sosialistisk samfunn, har enkelte innenfor arbeiderbevegelsen forsøkt å møte høyreoffensiven med å viske ut sitt sosialistiske preg. Dersom dette er et riktig bilde av situasjonen, er arbeiderbevegelsen i fare, sa Skattkjær. Han pekte bl.a. på at kapitalkreftene har utviklet produksjonsmetoder, som innebærer risiko for massearbeidsløshet dersom arbeiderbevegelsen lar seg spille ut over sidelinja når det gjelder styringsretten. Hvis kapitalkreftenes makt skal begrenses, kan det ikke skje uten at fagbevegelsen bygger opp en strategi, ut fra en klar målsetting om et sosialistisk samfunn. Det går ikke an å kjøpe seg styrke ved kortsiktige nødløsninger, på premisser som motparten legger. Når en legger sammen de krav og målsettinger som fagbevegelsen står for, så blir summen et sosialistisk samfunn, — og det bør markeres ved et utvetydig kongressvedtak.

Gunnhild Indahl, Tromsø, tok opp forslag 149, vedrørende samarbeidsorganene i fylkene. Hun mente Sekretariatet måtte ha vært distré da det formulerte sin innstilling, og hadde glemt at det finnes folk med mye erfaringer i fylkene, erfaringer som bør brukes.

Hun ville være beskjedent og bare foreslå en ufarlig tilføyelse til Sekretariatets innstilling:

«Retningslinjer for LOs samarbeidsorgan i fylkene.

Forslag til ny 2. setning i Sekretariatets forslag nr. 157: Sekretariatet sender forslaget til nye retningslinjer ut til høring i fylkenes samarbeidsorgan, før behandlingen i Representantskapet. Tar også opp forslag nr. 148. Nåværende 2. setning blir 3. setning.»

Finn Erik Thoresen, Li, hadde ment å ta opp forslag nr. 91, men ville istedet støtte forslag nr. 92, som allerede var tatt opp. Han fant sjølsagt at det som saken gjelder, også skal avgjøre forhandlingsresultatet. De sentrale forhandlere kan ikke være i den stilling at de med vedtektene i hånd skal avgjøre hvorvidt et forslag skal legges fram for medlemmene. Det har noe med demokrati i egen organisasjon å gjøre. Han ville også støtte forslag nr. 82, som tar opp et av de aller viktigste prinsipielle spørsmål.

Rino Olsen, Stathelle, tok opp forslag nr. 122 fra Drammen. I hans eget fylke, Telemark, hadde man sett eksempler på hva Samorganisasjonen kan utrette, som i tilfellene med Skotfoss og i sykehussaken. Det har vist seg at Samorg kan makte det klubbene ikke kan få til alene. Han så det derfor som meget viktig at Samorg styrkes med økte økonomiske midler.

Olsen støttet forslag nr. 82. Ved forrige tariffoppgjør skjedde ikke bare det at den lokale forhandlingsretten ble svekket, men LO-familien slo sprekker. Fagbevegelsen må søke å komme framover, men det kan ikke

skje ved begrensning i goder som allerede er oppnådd for noen. De som kritiserte Jern og Metalls avtaler, burde heller bestrebe seg på å oppnå samme betingelser for seg sjøl, sa Olsen.

Nr. 122. *Drammen Faglige Samorganisasjon*, foreslår:

Samorganisasjonens plass i LO's organisasjonsoppbygging.

Landsorganisasjonen bør målbevisst satse på å styrke de lokale samorganisasjoners plass i fagbevegelsens organisasjonsoppbygging. Samorganisasjonene bør få adgang til å kreve større kontingent fra foreningene. På større steder bør det gis økonomisk støtte til samorganisasjonene, slik at de kan få en tillitsvalgt på heltid. Landsorganisasjonen bør ta initiativ til at AOF arrangerer spesielle kurs for tillitsvalgte i samorganisasjonene.

De lokale samorganisasjonene bør stimulere til å utarbeide lokale handlingsprogram som skal supplere LO's handlingsprogram i det lokale miljø og samtidig fastlegge samorganisasjonenes arbeidsoppgaver.

Asmund *Hansen*, Tromsdalen, tok opp forslagene nr. 148 og 149. At det opprettes LO-samarbeidsorganer i fylkene er noe man lenge har ventet på i fylker med store avstander. Den nord-norske fagbevegelsen har små ressurser å møte motparten med. Tradisjonene er gode, men ressursene beskjedne, og det har motparten sett. *Hansen* konstaterte at både høyrekreftene og de «gule» hadde fått fotfeste i landsdelen — derfor har man også sett et fylkesforum som et viktig redskap når en skal forsøke å demme opp denne utviklingen. Men også han ville peke på at det er vunnet så mye erfaring ute i distriktene, og at til dette viktige forum måtte man få velge sitt eget styre. Han støtter *Indahls* forslag om tilføyelse til sekretariatets innstilling. Han mente også at dette organet er så politisk viktig at det bør gjenspeiles i navnet, og gikk derfor inn for «Det faglige fylkesting».

Nr. 148. *Tromsø Handel og Kontor*, foreslår:

LO's faglige samarbeidsorgan i fylkene får navnet «LO's faglige fylkesting i . . . (fylke).

Inger Kjerstine Jensen, Holmestrand, tok for seg de forslagene som gikk på lønningene til sentrale tillitsvalgte. Sekretariatets innstilling sier lite om realiteten bak disse forslagene, men det ville hun gjøre: Hun syntes det var skuffende at slike forslag var blitt sendt kongressen, det vil si at

man forlanger at organisasjonens tillitsmenn skal arbeide under ganske andre og dårligere vilkår enn det de har krav på på andre arbeidsplasser.

— Hvem av oss ville akseptere en slik arbeidstid som våre tillitsvalgte har, gjennomsnittlig 50 timer pr. uke, og omfattende reisevirksomhet? Hva slags likestilling snakker vi om, når vi ikke vil bedre våre egne tillitsvalgtes arbeidsforhold, slik at det blir mulig også for kvinner med barn å motta verv?

Hvordan skal vi regne med at våre krav blir tatt alvorlig på arbeidsgiversiden, når vi selv ikke innrømmer våre egne rimelige kår, og ikke er så nøyeregnende med arbeidsmiljøloven der?

Hun mente lønningene heller burde skyves den andre veien, dersom man skulle følge prinsippet om at tillitsmennene skal ha samme vilkår som på det arbeidsområdet de kommer fra.

Inger Kjerstine Jensen trodde forslagene kom av korttenkthet og smålighet, og var glad for at ingen hadde tatt dem opp i møtet.

Hun la fram følgende tilleggsforslag:

«I tillegg til Sekretariatets innstilling nr. 21. Kongressen ber Sekretariatet om at det nedsatte utvalg som skal vurdere de tillitsvalgtes lønsspørsmål i LO, samtidig vurderer de tillitsvalgtes arbeidsforhold.»

Hilde Gangnes, Oslo, la fram følgende tilleggsforslag til sekretariatets innstilling, som hun fant for svak:

«Tilleggsforslag til Vedtektenes § 1 punkt 11: Blant annet ved å sikre at kvinner skal være representert i LOs organer minst i forhold til deres andel av medlemmene.»

Hun mente videre at det måtte gjøres klart fra Kongressens side at det samme må gjelde for hele fagbevegelsen. Hilde Gangnes tok så opp forslag nr. 57.

Nr. 57. NTTFAvd. Bergen teleområde, foreslår:

§ 5 endres til:

Punkt 1: Kongressen er Landsorganisasjonens høyeste myndighet. Den blir som regel holdt hvert 4. år etter fastsetting av Sekretariatet.

Kongressen består av 400 valgte representanter og Sekretariatets faste medlemmer.

Punkt 2: Representantene til Kongressen med tilsvarende antall varamenn velges med 350 av de tilsluttede forbund og 50 fra fylkene.

Forbundenes mandater blir . . . osv..

Håkon Sverre Høst, NNN, tok opp tillitsmenns lønninger på bakgrunn av de senere tiders oppslag i Dagbladet. Han nevnte at når LO-formannen til sammen tjener 300 000 kroner, må dette skape reaksjoner på grunnplanet. Det skaper økt avstand mellom medlemmer og tillitsvalgte når slike ting avsløres. Han mente at det ikke kunne være riktig at LO-formannen hadde samme lønn som NAF-direktøren. LO-formannen sitter jo ikke i styreverv som privatperson, men som LO-formannen. Derfor skulle ikke slike verv honoreres. Han støttet forslaget til endring av paragraf 15. Han syntes det måtte være klart at tariff-forslag ble lagt fram for de det gjelder. Han støttet også forslag 92.

Anton Enger, Østfold, la fram følgende tilleggsforslag til forslag 83 fra sekretariatet:

«og godkjent av vedkommende forbund».

Han syntes ellers at hvis man først skulle diskutere lønninger, var det andre lønninger enn tillitsmennenes som kunne diskuteres. Han talte ellers varmt for forslag om igjen å få sosialisme inn i vedtakene. — Ledelsen for LO må ha litt flau smak i munnen når de først inviterer Allendes enke og deretter går imot sosialisme i vedtakene. — Vi må ikke komme dit at arbeiderbevegelsen bare blir en besteborgerlig søtsuppe som ikke mener noen ting om noe som helst. Det har vært debatt om formålsparagrafer på alle kongresser. Argumentene er kjente. Vi støter noen fra oss: Jeg må si at jeg vil ikke ha folk i fagbevegelsen som ikke går inn for sosialisme. Kan noen fortelle meg hva som er galt med sosialismen, spurte Enger retorisk.

For arbeiderbevegelsen skulle det ikke være noen som kan det. Vi må ikke bli slik at vi bare har mel og ull i samme sekken, sa Enger, som støttet forslagene 78 og 82. Han angrep videre LOs handling til tariffoppmøret i 1980 og sa det var et angrep på den frie forhandlingsretten. Vi har vel kanskje ikke kastet den frie forhandlingsretten på sjøen, men vi har båret det ned til sjøen og står i ferd med å vippe den ut i. Nå må vi bære det opp igjen fra sjøkanten, sa han. Til slutt støttet han forslagene 92 og 138.

Arne Tveit, Jern og Metall, sa at de prinsipielle mål for fagbevegelsen ikke kunne nåes uten sosialisme-paragraf. Han støttet derfor forslagene om å få dette med igjen.

— Vi må kalle en spade en spade og arbeide for overtakelse av produksjonsmidlene og sosialisere bankvesenet. Våre mål kan ikke nåes innenfor en privatkapitalistisk økonomi, sa Tveit, som syntes det var naturlig at LO søker kontakt med Arbeiderpartiet. Det må likevel ikke bli slik som man kanskje frykter, at LO er et haleheng til Arbeiderpartiet. Det er

ikke slik Torolf Elster en gang sa, at sosialisme er den politikk Arbeiderpartiet til enhver tid fører. Han støttet også forslaget fra avd. 5.

Strek

Dirigenten foreslo strek satt med adgang til å tegne seg og fremme forslag under de to neste innlegg. Strek ble enstemmig vedtatt med de innregnede talere, pluss noen nye. 16 hadde hatt ordet og det var da 28 igjen på talerlisten. *Dirigenten* ba også talerne om å fatteseg i korthet.

Dagfinn Aam, Jern og Metall, støttet forslagene 77, 82 og 141. Han understreket også at Samorganisasjonens økonomi måtte styrkes. Han kunne tenke seg en større kontingentøkning enn det som er foreslått, men det beste ville vel være en gradvis opptrapping. Han støttet også Hilde Gamnæs' forslag om likestilling.

Henry Stokmo, Oslo, sa at avsløringene om tillitsmennenes lønninger kunne ha uheldige konsekvenser for enheten i arbeiderbevegelsen. Medlemmene får hver eneste dag høre at de må moderere seg, mens man så blir konfrontert med de feite styrehonorarene til tillitsvalgte.

— La oss ikke få et rødt borgerskap her i landet. Det tjener ikke fagbevegelsen, sa Stokmo. Han viste til Sporveisforeningens forslag om saken.

Sveinung Huglen, Jern og Metall, sa at det var nødvendig å endre paragraf 14 i vedtektene etter siste tariffoppgjør. LO-sekretariatet må ikke flere ganger få anledning til å forringe en avtale. Mange spurte seg forrige gang om dette i det hele tatt var lovlig. Derfor må dette inn. Det kan i en forhandlingssituasjon være behov for å kunne justere seg noe, men man skal ikke plukke på at forbund har fått i stand avtaler. Tariffoppgjøret i 1980 skapte mistillit. Denne mistilliten kan man kvitte seg med ved å endre paragrafen, sa Huglen. Han trodde at det for redaksjonskomitéen måtte være mulig å samarbeide sekretariatets formulering med det forslag som var fremmet av avdeling 5. Han tok opp forslag til ny paragraf 25, siste del av framlegg nr. 23—63 — diverse forslag:

«Noverande paragraf 25 vert ny paragraf 26».

Han tok også opp forslaget om språkleg jamstelling. Dette må inn som paragraf 25 eller som fast vedlegg til vedtektene.

Håkon Kvaløy, Jern og Metall, viste til avdeling 5 sitt forslag. Han sa at dette var en sak som angikk hele fagbevegelsen. — Det skal være en huskeliste for LO-ledelsen. Han anbefalte dermed forslaget.

Odd M. *Lundquist*, Akershus, sa at noen hadde berørt tillitsmenns lønnsforhold i noe sarkastiske ordelag. Han syntes ikke dette var riktig. — Tillitsmennene spør ikke etter disse styrevervene. Ved Strømmens Verksted f.eks., la de ansatte seg på knærne for å få Tor Halvorsen inn i styret. Og nettopp takket være det, er det fortsatt liv i denne bedriften. Vi kunne snakke om andres lønninger, men det gjør vi ikke. Hvorfor?

Det er fordi vi leser borgerlige aviser. Før leste vi disse avisene for å se hva de påsto. Nå tror vi også på det som står der. — Dette sprøytet må vi slutte å sluke helt og rått, sa *Lundquist*, som støttet forslagene 154 og 157. Han sa at ordningen med LOs samarbeidsorgan i fylkene hadde fungert bra. — Ikke alle steder er det like gode erfaringer, f.eks. i Akershus hvor man tidligere hadde en fylkesorganisasjon.

Erik Dalheim, Buskerud, sa at LOs samarbeidsorgan hadde fungert noe tilfredsstillende, men han etterlyste større ressurser i dette kontaktarbeidet. Han var enig i at man måtte få en generell kontingentøkning. Han støttet forslagene 122 og 138.

Han mente også at samarbeidsorganet måtte få eget styre og egen økonomi, og støttet forslagene 151 og 82.

Ove Larsen, Oslo, tok opp forslag 115 angående valg til LO-kongressen. Han mente det var viktig å slå fast at utsendinger til LO-kongressen må velges på medlemsmøter. Han støttet også forslag 29 om sosialisme. Det skulle være en selvfølgelighet som også en rekke forbunds landsmøter har innsett. At det fra tid til annen er problemer med fagbevegelsens tilknytning til bestemte politiske partier, det kan vi skjønne. Men det kan ikke være til hinder for sosialisme i formålsparagrafen. Sosialisme er det eneste fornuftige svar på de problemer vi står overfor.

Han var også enig i forslagene om kvotering. Dette var etter hans mening et nødvendig redskap i likestillingskampen. Det sikrer kvinnene en representasjon i forhold til det antall medlemmer de har innenfor LO. Han støttet forslagene 82 og 92.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 115. *Avd. 1, Oslo*, foreslår:

Kandidatene velges på medlemsmøte i avdelingene, etter innstilling fra avdelingsstyret (styrene). Dette valg foretas i forbindelse med behandlingen av dagsorden for LO-kongressen. En forutsetning er en mest mulig ensartet valgordning i hele LO.

Brit Førde, tjenestemannslaget, sa at det var godt å bli støttet også av en mann. Hun takket *Ove Larsen* og viste til den manglende kvinnere-

presentasjon i LOs organer. Av i alt 157 verv er 22 besatt av kvinner. 58 kvinner deltar på LO-kongressen. Det tilsvarer 14 prosent. Hun viste ellers til det nye punktet i LOs vedtekter som ble vedtatt i 1977 om at LO skal arbeide for likestilling mellom kjønnene. Likestillingen har også gått framover i perioden. Det er kommet nye lover. Arbeiderpartiet har vedtatt kjønnskvolterung på sitt landsmøte på Hamar i vår. Hun syntes det var på tide at LO fulgte opp og ryddet opp i eget hus. Hun støttet forslagene 14, 15, 32, 33, 40, 41, 44, 45 og 46. Hun støttet også forslaget fra Eva Disch. Videre forslag 29.

«LO har til formål å arbeide for full likestilling mellom kjønnene i arbeids- og samfunnsliv».

«LO vil sikre at kvinner og menn skal være representert i fagbevegelsens organer på alle nivåer, minst i forhold til deres andel av medlemsmassen i LO.

«Reglen skal også gjelde ved nyansettelser av fastlønnete tillitsrepresentanter».

Per Ryanes, Oslo, sa at det må være tredje eller fjerde gang han tok opp på LO-kongressen spørsmålet om sosialisme i formålsparagrafen. Han siterte kona, som han sa: Ikke gi deg. Han håpet at det denne gangen skulle lykkes. Nå må det bli slutt på fislingen. Han støttet forslagene 35 og 36. Han hadde dessverre måttet melde seg ut av Arbeiderpartiet i sin tid fordi partiet overhodet ikke beskjeftiget seg med sosialisme. Dette burde ikke være fagbevegelsen like fremmed, sa Ryanes.

Sidsel Bauck, Handel og Kontor: På Handel og Kontors landsmøte hadde vi en grundig gjennomdrøfting av en rekke likestillingspørsmål. Vi konstaterte at vi hadde et felles mål — nemlig full likestilling mellom kjønnene. Imidlertid var det noe uenighet om midlene for å nå målet. Kjønskvolterung som virkemiddel ble ikke vedtatt av Handel og Kontors landsmøte når det gjaldt forslag om endring av valgreglene. Landsmøtet uttalte tillit til at det ville ble vurdert riktig, og vi forutsatte at Kongressen fortjener samme tillit. Vi reiste derfor *ikke* forsalg nr. 32 og 33, men forbundsstyrets innstilling. Vi mener at likestillingsarbeidet går for sakte. Vi ønsker å påskynde prosessen. Så må vi underveis bruke de tilgjengelige virkemidler. Vi har ikke noe imot Sekretariatets innstilling og ser ikke vårt forslag som et alternativ, men som et supplement som vi anbefaler vedtatt i tillegg til Sekretariatets forslag på dette punkt.

Bitte Vatvedt, Tjenestemannslaget, støttet forslaget fra Eva Disch og sa at det var viktig at fagbevegelsen har jobbet for å motivere flere kvinner til å skolere seg i kurs av ulike slag. LO må følge opp med kvoterings-

bestemmelser, mente Vatvedt, som sa at man måtte stille krav ved nytilsettinger. Hun viste til at man i faglig regnskap har sagt at det er langt fram i likestillingsarbeidet ennå, men hun viste til LO-formannens åpningstale og sa at arbeidet må intensiveres og styrkes i tiden framover.

Marit Nybakk Aarset, Oslo, tok opp forslaget om å omdøpe «formann» til «leder». LO-formannen skal heretter hete leder og nestformannen nestleder. Hun var klar over at hun møtte mye motbør når hun fremmet et slikt forslag. For det første sa man at det var uvesentlig, andre sa kanskje de gamle betegnelse var dekkende for begge kjønn.

— Men alle er enige i at språk ikke er noe nøytralt. Språket gjenspeiler maktstrukturen i samfunnet. Det så man ikke minst under Vietnamkrigen da begrepene endret seg fra uke til uke, eksempelvis i NRK. Først på slutten snakket man om en frigjøringsbevegelse i Vietnam. Titlene i fagbevegelsen tildekker de kvinner vi har i bevegelsen. Og sist, men ikke minst, er språket med på å skape holdningsendringer, sa Marit Nybakk Aarset, som satte fram dette forslaget:

LO går over til å benytte kjønnsnøytrale betegnelser og titler. Dette innebærer at tittelen formann endres til leder og nestformann til nestleder.

Idar Karlsen, Vest-Agder, støttet forslagene 23, 48 og 82 om demokratisk sosialisme. Han støttet også forslagene 122 og 138 og reiste forslag 152. Han sa at han ikke trodde man kunne skape likestilling ved bare å endre «formann» til «leder».

Nr. 152. Mandal faglige samorganisasjon, foreslår:

Retningslinjer for LO's samarbeidsorgan 2A.

I tillegg til utvalget for familiepolitikk, møter fylkets valgte representant til LO's representantskap, LO's ungdomsutvalg, samt en representant fra Samorganisasjonens ungdomsgruppe, der slike er opprettet.

Alf Hildrum, Oslo: Det er både naturlig, riktig og nødvendig at fagbevegelsens høyeste organ drøfter det faglig-politiske samarbeidet med Arbeiderpartiet, et av de viktigste sider av fagbevegelsens arbeidsformer. På den måten kan de store grupper nye medlemmer bli bevisst det standpunkt vi tar til dette spørsmålet.

Det er ikke nytt at grupper utenfor LO, og enkelte innenfor fagbevegelsen, reiser kritikk mot det faglig-politiske samarbeid. I så måte er ikke forslaget fra NOPEF ikke så overraskende. Noe mer overraskende

er det kanskje at gode sosialdemokrater som Lars Anders Myhre gjør seg til talsmann for dette syn.

Det hevdes at det faglig-politiske samarbeid hadde sin historiske rettiggelse, men at det ikke passer i dagens politiske verden og med de oppgaver LO står overfor.

Det er riktig at faglig-politisk samarbeid har dype historiske røtter, og de skal vi være varsomme med å kutte over. Men *begrunnelsen* for samarbeidet med Arbeiderpartiet ligger likevel i dagens og morgendagens oppgaver. Og da er det en må spørre: Ser ikke Myhre og de andre situasjonen vi står overfor. Hvilke oppgaver er det fagbevegelsen kan få hjelp av Høyre til å løse, et Høyre som er det eneste reelle politiske alternativ til Arbeiderpartiet.

Ser en ikke:

- Hvordan næringsorganisasjonene, indirekte og direkte — nå stiller forhåpninger til høstens stortingsvalg?
- Hvordan industrien — den private — applauderer Høyres angrep på statlig styring i oljesektoren i sin alminnelighet og på Statoil i særdeleshet?
- Hvordan Arbeidsgiverforeningen begeistret hører Høyre gjenta deres egne kamprop mot:
 - lavere pensjonsalder,
 - arbeidsmiljøloven,
 - sykelønnsordningen,
 - den solidariske lønnspolitikk osv.?
- Hvordan industriforbundet ser fram til at en borgerlig regjering skal avvise alt i Skytøen-komiteéns innstilling?
- Hvordan Bankforeningen gleder seg til å få avskaffet bankdemokratiseringen?
- Hvordan *endog* Grossererforbundet åpent går ut og ber om regjeringsskifte, slik at arbeidsgiverne skal få enda friere spillerom i varehandelen, en næring der det sannelig er nok arbeidsgiverinnflytelse fra før?

For første gang på årtier er det reelle muligheter for en ren Høyre-regjering her i landet.

Det kan bli en dyr erfaring for mange i fagbevegelsen. En rekke av 70-års reformer står da for fall.

Skal vi i denne situasjon slippe av i anstrengelsene og svekke eller avskaffe det faglig-politiske samarbeidet?

Skal svaret på Høyre-kreftenes frammarsj være å splitte kreftene i arbeiderbevegelsen?

Det er mulig vi mister noen medlemmer på dette samarbeidet.

Medlemstilslutningen i siste kongressperiode tyder på at det er et problem vi kan leve med.

Men for tyngdepunktet av LO-medlemmer er det F-P samarbeidet viktig. Det kan vi ikke skusle bort for noen nyinnmeldinger sin skyld.

Eller for å si det med Kr.F.-veteranen Kjell Bondevik på Kr.F.-landsmøtet forleden: Vi må ikke selge førstefødselsretten for en rett linser, sa Hildrum.

Lars A. Myhre, Stavanger, forsto at Hildrum var skuffet over «forlaget fra gode venner», og underbygget det som var grunnlaget for forslag nr. 38, som han refererte deler av.

— LO er partipolitisk uavhengig også i dag, sa Myhre, men mange bruker usaklige argumenter mot fagbevegelsen på grunn av samarbeidskomitéen mellom DNA og LO. De argumenterer mot bedre vitende, men de gjør det. Dette har vi greid å møte i mange år, men det bør kunne gjøres noe for å lette imøtegåelsen. Samarbeid bør kunne skje utmerket, uten å lage samarbeidskomité for det.

Reidar Tjøstheim, Stavanger, var enig med sekretariatet i at innføring og bruk av ny teknologi er så viktig at det er nødvendig med et nytt punkt i vedtektene.

Han fremmet tilleggsforslag til nr. 49, i tråd med kampen for reell likestilling:

Til Sekretariatets forslag nr. 49, punkt 11, øverst på side 12 i heftet, dagsorden pkt. 4.:

— Å arbeide for likestilling mellom kjønnene ved at kvinner og menn gis like muligheter til å utnytte sine rettigheter innenfor organisasjonene og i samfunnet for øvrig. — Tilføyes: Representasjon i fagbevegelsens organer bør avspeile den kjønnsmessige andel av medlemsmassen.

(Se side 11 i heftet vedr. dagsorden pkt. 4 — midt på siden forbundsstyrets innstilling — tillegg til LOs vedtekter, pkt. 1, støttes).

Randi Moe, Oslo, begrunnet innstillingen fra forbundsstyret i Kommuneforbundet. Hun syntes at mengden av forslag til fremme av økt likestilling mellom kjønnene beviser at det er skjevheter i dagsom må rettes opp.

Det forbund hun representerer har et stort overvekt av kvinnelige medlemmer, men skiller seg ikke ut fra andre når det gjelder representasjonen i tillitsverv. Kvinnene er med i lokalavdelingene, men i spesielle tillitsverv er det langt mellom hver kvinne, spesielt i formannsvervene. Også på det sentrale plan er kvinnerepresentasjonen svak.

Forbundet laget et debattopplegg våren 1980, som vakte stor interesse.

Svarene som kom inn etter høringen viste at et klart flertall var negativt innstilt til kjønnskvoltering. Hva kunne gjøres for å få en mer dekkende kvinnerepresentasjon? Svarene gikk på bedre dekning med barnehageplasser, utgifter til barnepass, møtetider, kurser lagt til lokalplaner og ikke av for lang varighet, redusert arbeidstid.

På denne bakgrunn er forbundsstyret bundet til å avvise kjønnskvoltering, og forpliktet til å arbeide for å gjennomføre forslagene som kom fram under høringen, sa Randi Moe, som føyde til at hun sjøl ennå ikke var så gammel at hun hadde glemt hvor vanskelig det var å kombinere morsrollen med arbeidsliv og engasjement i politikk og faglig arbeid.

Hun fant sekretariatets innstilling dekkende, og ville støtte den. Randi Moe kunne ikke se at kjønnskvoltering ville endre den situasjonen som gjør at kvinner ikke påtar seg tillitsverv, hun var i stedet redd for at en slik bestemmelse vil bli en sovepute. Hun viste til kvinnevalgkuppene, som resulterte i at de fleste kvinner trakk seg fra kommunestyret etter en periode, mer og mindre frustrerte, fordi de ikke hadde vært forberedt eller innstilt på oppgaven. Hun hadde registrert en voksende forståelse for likestillingsproblemer hos menn i fagbevegelsen. Problemene måtte kvinner og menn løse sammen, slik at fagbevegelsen gjennom kvinnene kunne bli tilført nye store ressurser.

Turid *Innstrand Olaussen*, Oslo, (observatør), talte for forslaget om kjønnskvoltering og minnet om at kvotering praktiseres på andre felter, når det gjelder distriktsrepresentasjon f.eks., og dette blir fullt respektert. Alle er enig i at mangfold er en styrke, ved kjønnskvoltering vil nye erfaringsområder som kvinner sitter inne med, komme fagbevegelsen til gode. Hun støttet også forslag nr. 72 om kjønnsnøytrale titler. En må benytte anledningen til å påvirke norsk språk. Det har oftest vært beholdt andre samfunnsgrupper å ledespråkutviklingen.

Berit *Lynnebakken*, pekte på at i fagbevegelsen har man alltid hatt og respektert kvotering som middel til rettferdig representasjon, men det virker som om prinsippet kommer i miskreditt når det gjelder kvinner. Hun respekterte at andre hadde et annet syn på spørsmålet, hun hadde selv vært negativt innstilt til kjønnskvoltering, men hadde etter hvert innsett at dette var et nødvendig middel å ta i bruk for å oppnå en rettferdig kvinnerepresentasjon. Alle ønsker en rettferdig representasjon, men hun mente at man i tillegg må hjelpe til for å få til en hurtigere utvikling i riktig retning. Det går for sakte.

Hun ba kongressdeltakerne sette seg nøye inn i hva fellesforslaget egentlig innebærer, og var optimistisk nok til å tro og håpe på et positivt vedtak.

Bente *Wilmar*, Kongsvinger, støttet forslag nr. 72 om kjønnsnøytrale betegnelser. Hun støttet også forslag nr. 38 om partiuavhengighet og den begrunnelsen som var gitt fra NOPEF, og føyet til at tilhørigheten svekker fagbevegelsens frie stilling, spesielt med DNA i regjeringsposisjon. Som eksempel nevntes sentralisering av tariffoppgjøres. — Å bryte det organisatoriske samarbeidet betyr ikke at det ikke skal være kontakt mellom DNA og LO, sa hun.

Ragnhild *Mjøen Eilertsen*, Bodø, syntes det utviklet seg mer i retning av likestillingsdebatt enn vedtektsendringer. Hun trodde ikke, som Britt førede, at det var nødvendig å vedtektsfeste kjønnskvoltering for å være troverdig i likestillingssak. Hun viste i den forbindelse til såvel LOs som Norsk Tjenestemannslags handlingsprogrammer, og syntes innstillingen fra forbundsstyret i NTL var en bedre formulering enn om man bandt seg opp tallmessig kvotering.

Hun mente til «gå-sakte-aksjon» på dette feltet, for en gangs skyld, for tiden er ikke moden ennå til kjønnskvoltering. Det er ikke gjort overnatta for samfunnet å få bygget ut nødvendig antall barneinstitusjoner f.eks., eller skape andre nødvendige forutsetninger for at kvinnene skal kunne påta seg økte oppgaver. Hun ville be om at kvinnene ble valgt etter den interesser og kunnskaper de legger for dagen, ikke etter antall kromosomer, og støttet sekretariatets innstilling. — Tiden arbeider for oss, sa hun, og føyet til at mye kan utrettes for likestilling og likeverd bak våre egne entrédører.

Ellinor *Hansen*, Oslo, var betenkt til kjønnskvoltering, men hun mente, i motsetning til foregående taler, at det hastet med å få gjennomført likestilling og likeverd.

Hun støttet forslaget til representant nr. 173, som er sammensatt av Sekretariatets forslag § 1, pkt. 11, pluss første linje av Norsk Tjenestemannslags forbundsstyres innstilling i forslag 47.

Hun støttet også forslag nr. 82 om den lokale forhandlingsretten, en viktig demokratisk rett. — Og naturligvis, sa Ellinor Hansen, støtter jeg forslag nr. 29. Sosialismen må inn i vedtektene, det er jo grunnlaget vårt. Videre tok hun opp forslag nr. 97.

Nr. 97. Avd. 49, Oslo Sporveisarbeideres Forening, foreslår:
§ 15, pkt. 1.

I første setning, første avsnitt, strykes ordene «som regel».

Roald *Kjevik*, Trondheim, støttet forslag om styrking av de faglige samorganisasjoner, arbeidet må ikke bli skadelidende på grunn av kontingentbremsinger.

— Vi mener sjøl vi driver et aktivt faglig-politisk arbeid. Samorg. er blitt et begrep, og for å holde skansen er det viktig å få gjennom forslaget fra Tønsberg, sa Kjevik.

Rolf *Frøysland*, Oslo, støttet Sekretariatets innstilling gikk sterkt mot forslag 82. Det går ikke an å vedtektsfeste begrensninger i Landsorganisasjonens handlefrihet. En risikerer at motparten, N.A.F., innfører liknende begrensninger hos motparten — og hva slags forhandlings-situasjoner skal vi da komme opp i? Han mente forslag 82 egentlig innebærer mistillit til LOs forhandlingsutvalg, sekretariat, representantskap og til syvende og sist til de medlemmene som skal stemme over forhandlingsresultatet.

Aud *Ljødal*, Eidsvold, gikk i mot vedtektsfestet kjønnskvoltering, som hun følte som noe mindreverdige. Hun trodde det var en helt annen veg en måtte ta: Begynne med oss sjøl og motivere kvinnene til å ta ansvar.

Skal kvinnene velges i hytt og vær? Det er problemer i dag, med å finne kvinner som er villige til å la seg velge til tillitsverv. I hennes forbund ville det ikke være vanskelig å få kvinner nok valgt, og det finnes både mange nok og dyktige nok, dersom kvinnene var villige til å stille seg, og da er det andre forutsetninger som må dekkes først.

Hun hadde ellers ikke dårlige erfaringer med mannlige kolleger i fagbevegelsen, og trodde likestillingssaken var på glid i riktig retning, bare forholdene blir lagt til rette. Hun støttet sekretariatets innstilling, før hun tok og begrunnet forslag nr. 154 fra Romerike Samorg.

Nr. 154. Øvre Romerike faglige samorganisasjon, Eidsvoll og Hurdal kommuner, foreslår:

at styret for faglig fylkeskonferanse settes sammen på den måte at hver samorganisasjon innen fylket velger sin representant. Styret vil dermed bestå av så mange representanter som det er samorganisasjoner i fylket. Dette styret velger sjøl formann, nestformann og sekretær, som så danner styrets arbeidsutvalg.

Wenche *Paulsrud*, Oslo, fant forslagene om LO-ledelsens lønninger usmakelige. I Dagbladets oppslag var det tatt lite med om den arbeidsmessige belastning stillingene medfører.

I fagbevegelsen arbeider vi aktivt for mer fritid og for arbeidsmiljølov. Dette er ting som ikke lar seg gjennomføre for LOs tillitsvalgte. Vi bør konsentrere oppmerksomheten om noe ganske annet enn ledelsens inntektsnivå. De gjør en kjempeinnsats, sa hun.

Paulsrud støttet forslag 23. Det bør markeres i formålsparagrafen, at et

sosialistisk samfunn er det eneste levedyktige. Hun støttet videre forslaget om kjønnsnøytrale titler, og sekretariatets innstilling om arbeidet for likestilling.

Svein-Erik *Oxholm*, hadde registrert mellom 40 og 50 innlegg, en mengde forslag, pluss tilleggsforslag og tilleggsforslag til tilleggsforslagene. Han ville derfor foreslå at komitéen som hadde gjort forarbeidet til vedtektsendringene ble oppnevnt som redaksjonskomité for vedtektsforslagene.

Dirigenten fant forslaget fornuftig, og det ble vedtatt å utnevne redaksjonskomitéen, og vente med voteringen til komitéens innstilling var klar.

Dagsordenens pkt. 5

Tariffpolitikken

Tor Halvorsens innledning:

Tariffpolitikken består av ulike elementer. Innretningen av de sentrale tariffoppgjørene, oppgjørsformene og lønnsystemenes utforming er de verktøy fagbevegelsens selv rår over i arbeidet for å sikre medlemmenes sosiale og økonomiske standard på måter som både er forenlig med vår økonomiske virkemåte og den alminnelige produksjonsvekst.

Kongressen i 1977 viste til intensjonene i LOs handlingsprogram i sitt vedtak om tariffpolitikken. I handlingsprogrammet er sammenhengen mellom produksjonsvekst og standardforbedringer sterkt understreket. Det samme gjelder de ulike måter å ta ut standardforbedringer på: Lavere pensjonsalder og/eller kortere arbeidstid, lønn under sykdom, miljøforbedringer m.v.

I handlingsprogrammet er den fulle sysselsetting og alles rett til arbeid hovedmålsettinger. Ved å knytte vedtaket om tariffpolitikken til intensjonene i handlingsprogrammet understreket Kongressen behovet for samspill mellom de ulike virkemidler. Tariffpolitikken, skattepolitikk, økonomisk politikk, nærings- og arbeidsmarkedspolitikk er alle nødvendige elementer i en bred faglig- og politisk offensiv for full sysselsetting, sosiale og økonomiske standardforbedringer og et solidarisk samfunn.

To arbeidsoppgaver ble særlig trukket fram i 1977:

- forbedringer for de lavtlønte
- utjevning av lønnsforskjellene mellom manns- og kvinneyrker.

Ut fra disse brede målsettinger understreket Kongressen at oppgjørsformen måtte en ta standpunkt til foran hvert tariffoppgjør. Standpunktet måtte tas ut fra en vurdering av den økonomiske situasjon og de oppgaver som stilles i forgrunnen i tariffoppgjøret.

Kongressens vedtak har vært retningsgivende for Representantskaps og Sekretariatets arbeid med tariffpolitikken i perioden. Kongressperioden har klart vist behovet for det samfunnsmessige helhetssyn som kongressvedtaket la til grunn. Når inntektspolitikken har stått sentralt,

skyldes dette først og fremst den vanskelige økonomiske situasjon i hele perioden. Tradisjonelle tariffpolitiske løsninger ville ikke sikret den fulle sysselsetting, heller ikke kjøpekraften for de brede lønnstakergrupper og det gjennomslag for den solidariske lønnspolitikken som vi i kongressperioden har oppnådd.

Den internasjonale økonomiske situasjon har blitt stadig dystre. I de vestlige industriland nærmer arbeidsledighetstallene seg 25 mill. mennesker. Det er særlig de tradisjonelt svake grupper på arbeidsmarkedet: Ungdommen, kvinner, funksjonshemmede og eldre som har merket problemene både i form av ledighet og begrenset yrkesvalg.

Også det norske samfunn har merket problemene. Konkurransen i de internasjonale markede er blitt forsterket. Norges målbevisste bestrebelser for å vedlikeholde den fulle sysselsettingen, har svekket norske bedrifters konkurransevne særlig gjennom svekket produktivitet. Fordi vi har søkt å sette bedriftene i stand til å holde på arbeidskraften, er produktiviteten svekket i forhold til konkurrenter som har avskjedit ansatte og på den måten dempet det bedriftsøkonomiske omkostningspresset. De samfunnsmessige og sosiale omkostninger er til gjengjeld økt i disse landene.

Likevel er det uomtvistelig at det i kongressperioden var nødvendig med en konsolidering av de betydelige sosiale forbedringer og forbedringene i kjøpekraften for brede lønnstakergrupper i forrige kongressperiode. På gjennomsnittlig inntektsnivå økte kjøpekraften hvert år mellom 1973 og 1977, med om lag 5 prosent, eller vel 20 prosent i kongressperioden sett under ett. Den disponible realinntekten for Norge økte i samme periode med om lag 6,5 prosent. Kjøpekraftsutviklingen og veksten i det private forbruket var således vesentlig sterkere enn den reelle inntektsveksten i Norge. Disponibel realinntekt for Norge har med ca. 21 prosent vist en vesentlig sterkere vekst i siste kongressperiode enn i forrige. En må imidlertid være oppmerksom på at to tredjedeler av veksten skyldes produksjonsveksten i oljevirkosomheten og de to siste års betydelige reelle forbedringer i prisene på olje og gass. Oljevirkosomheten sysselsetter om lag 2 prosent av arbeidsstyrken. I den øvrige økonomi som beskjeftiger hovedtyngden av de ansatte, har bidraget til den disponible realinntekstøkningen og grunnlaget for ytterligere standardforbedringer vært heller beskjedent. Det faktum at vi har vedlikeholdt kjøpekraften for de brede inntektsgrupper må derfor anees som tilfredsstillende. Desto mer gjelder dette ettersom det er oppnådd en viss økning i kjøpekraften for de lavtlønte både blant lønnstakere og pensjonister.

Utviklingen har således vært i samsvar med de sentrale faglige målsettinger. Vi har i hele perioden hatt bred oppslutning om tariffpolitikken i Representantskapet. Stikkordmessig har tariffpolitikken vært preget av følgende målsettinger:

- Dempet prisstigning. Med vår omfattende utenriksøkonomi innebærer målsettingen i praksisen prisstigning klart i underkant av prisstigningen i andre land.
- Vedlikeholde kjøpekraften for de brede lønnskategorier og forbedringer for de lavtlønte.
- Styrke konkurranseevnen og sikre den fulle sysselsetting.
- Balanse i utenriksøkonomien.

I 1977 var underskuddet på driftsregnskapet overfor utlandet om lag 27 mrd. kr. Underskuddet var vendt til et overskudd på om lag 5 mrd. kr. i 1980. Også i inneværende år er det grunn til å forvente overskudd i utenriksøkonomien.

I motsetning til andre land er arbeidet for full sysselsetting og alles rett til yrkesaktivitet blitt ført videre i vårt land og år for år gitt et mer reelt innhold for stadig flere mennesker. I kongressperioden er tallet på sysselsatte økt med om lag 100 000. En del av sysselsettingsveksten skyldes flere deltidsarbeidsplasser, slik at veksten i sysselsettingen har vært om lag 70 000 årsverk. I OECD-området økte arbeidsledigheten med nærmere 10 mill. mennesker i samme periode.

Målsettingen om å styrke konkurranseevnen har således hatt bred politisk oppslutning i Kongressperioden. Trass i at betydelige resultater er oppnådd og den økonomiske situasjon i norsk næringsliv raskt er gjenopprettet, har vi likevel opplevd sterke motsetninger mellom Landsorganisasjonen og Norsk Arbeidsgiverforening. Dels skyldes dette en generelt mer aggressiv holdning til inntektsutjevning og trygghet på arbeidsmarkedet — holdninger som har forsterket seg med Høyres framgang på de politiske meningsmålinger.

Dernest har N.A.F. søkt å kompensere sin manglende innflytelse over medlemsbedriftenes lønnspolitikk ved krav om begrensninger i den lokale forhandlingsretten. Lenge avviste de mer varige løsninger på lavtlønsproblemen.

De ulike syn på henholdsvis lønssystemer og den lokale forhandlingsrettens funksjon og virkemåte i et desentralisert økonomisk system, kom først til uttrykk under tariffoppgjøret i 1978. Kontroll med lønnsglidningen og innskrenkninger i den lokale forhandlingsretten var N.A.F.s budskap under dette oppgjøret. I tillegg avviste de fullstendig de forslag til varige løsninger på lavtlønsproblemen, som en fra LOs side kjørte fram i tråd med en felles utredning mellom Det norske Arbeiderparti og Landsorganisasjonen. For å unngå en opprivende arbeidskonflikt i en vanskelig økonomisk situasjon, ble Regjeringen tvunget til å foreslå lønnsnemnd, som løsning ved tariffoppgjøret.

Dette var ikke det eneste anslag mot den frie forhandlingsretten i perioden. Høsten 1978 fikk vi pris- og inntektsstoppen med varighet ut 1979.

Landsorganisasjonen hadde store prinsipielle betenkeligheter med et slikt virkemiddel. Likevel kunne vi ikke unngå å erkjenne fordelene. Gjennom pris- og inntektsstoppen ble alle grupper pålagt de samme inntektsmessige begrensninger som det var alminnelig forståelse for at situasjonen tross alt krevde. Gjennom pris- og inntektsstoppen oppnådde vi raskt betydelige forbedringer i konkurransevnen, en kraftig neddemping av pris- og kostnadsveksten og alt i alt ga pris- og inntektsstoppen tilstramningene en rimelig fordelingspolitisk profil.

Tariffoppgjøret i 1980 sikret LO-medlemmenes kjøpekraft. Vi fikk prinsipielt gjennomslag for de lavtløntes interesser. Lavlønnordningene med betydelige bedriftsvisse lavlønnstillegg og garantitillegg pr. 1. oktober ga gjennomslag for LOs prinsipielle synspunkter i gjentatte tariffoppgjør. Mens beregningsgrunnlaget tidligere var voksne menn, ble nå timefortjenesten for voksne arbeidere lagt til grunn. Dette ga en bedre innretning av lavlønnstilleggene, noe som særlig var til fordel for kvinner. Alle tillegg ble holdt utenfor ved beregningen. Dermed fikk ansatte med tillegg for ubekvem arbeidstid, skift, varmetillegg m.v. ikke redusert lavtlønnstilleggene ved lønsmessig kompensasjon for ulempene. Tilleggene ble gitt etter overenskomstområde innenfor den enkelte bedrift. Så vel størrelsen på tilleggene som innretningen var således fullt ut isamsvar med Representantskapets krav.

Garantiordningen sikret at forbedringene for de lavtlønte fikk varige virkninger. Beregningsgrunnlaget tok fullt ut utgangspunkt i LOs krav, idet riksmeklingsmannens forslag forutsatte at det ble gitt garantitillegg etter fortjenestenivået innenfor det enkelte overenskomstområde, henholdsvis lønnstakergrupper innenfor den enkelte bedrift. Rent tariffrettslig er det således LOs oppfatning at gruppebetraktningene fortsatt gjelder. I den utstrekning noen av LOs forbund møter problemer i forhold til denne betraktningmåte, vil LO reise arbeidsrettssak med bakgrunn i Riksmeklingsmannens forslag for slik arbeidsrettssak. Vi har derfor regnet med at gruppebetraktningen er blitt lagt til grunn i områder hvor dette har vært formålstjenlig.

I åra framover vil det bli en hovedoppgave å bygge ut garantiordningen. Dette kan gjøres på en rekke måter. Det som ligger nærmest er en opptrapping av garantiprosenten utover de 85 prosent. På sikt bør 90 prosent være målet.

Det neste spørsmålet blir om garantitilleggene skal gis i forhold til den enkeltes fortjenestenivå, eller om vi fortsatt skal legge gruppebetraktninger til grunn. Det synes for mange som innlysende at den mest rettferdige ordningen ville være en individuell garantiordning. Jeg vil likevel få reise enkelte motforestillinger mot hensiktsmessigheten av dette. For det første vil lønnsdannelsen bli ytterligere sentralisert. Vi ville yt-

terligere svekke dynamikken i og redusere arbeidsoppgavene til våre lokale organisasjonsledd.

På den enkelte bedrift har en opp gjennom åra arbeidet seg fram til en lønnsstruktur i forhold til ansvar, utdanning, jobbenes funksjon innenfor bedriftsorganisasjonen m.v. Garantitillegg etter lønnsnivået innenfor den enkelte lønnsgruppe vil ikke gripe inn i de vurderinger som er nedfelt i denne lønnsstrukturen. Garantitillegg etter den enkeltes lønnsnivå og i forhold til et sentralt fastlagt regelverk ville derimot gripe inn i lønnsystemer og tradisjonelle lønnsvurderinger som skal og bør skje innen den enkelte bedrift.

Med en slik innretning av regelverket for garantiordningen, ville vi gjennom sentrale beslutninger gripe inn i arbeidsområder som tradisjonelt har vært den enkelte fagforenings/bedriftsklubbs. Personlig har jeg store motforestillinger mot en slik reduksjon i arbeidsoppgaver for våre lokale organisasjonsledd. Hvis dessuten de garantitillegg som ble gitt ut fra en slik sentral individuell modell ikke ble akseptert i bedriftene, kunne vi lett få motreaksjoner, dels ved at vi reduserte fagforeningen/klubbenes ansvarsområde og dels motreaksjoner som forsterket lønnsutviklingen. Den siste virkningen ville komme hvis en lokalt søkte å gjenopprette tidligere lønnsforskjeller. Ved en gruppevis beregning av garantitilleggene ville det ikke være noe i veien for å fordele tilleggene slik at lønnsstrukturen i bedriftene kunne bli jevnere. Forskjellen ville være at endringene ville komme som resultat av bedriftsvise overveielser. Endringene ville på en annen måte bli forstått og akseptert.

Jeg nevner disse motforestillingene. Det er viktig å vurdere også disse siden før en tar den beslutningen om vurderingsutviklingen av garantiordningen.

Lavlønnsordningene ved tariffoppgjøret i 1980 medførte en betydelig lønnsutvikling for store grupper LO-medlemmer. En lønnsutvikling på kr. 5,— pr. time, har vi tallrike eksempler på. Innenfor et typisk lavlønnsområde som eksempelvis innenriks sjøfart økte fortjenestenivået mer enn en tredjedel bare på ett år. Et slikt krafttak hadde ikke vært mulig om bedriftene på eget grunnlag skulle bære hele kostnadsveksten. For å forhindre en for brå belastning på bedriftenes økonomi, så Landsorganisasjonen klart behovet for en solidarisk lønnsutjevningssordning.

I utgangspunktet var det LOs forutsetning at så vel arbeidstakere som arbeidsgivere skulle bidra til Lavlønnsfondet. Når det var Arbeidsgiverforeningens oppfatning at bedrifter med lav lønn helt ut skulle belastes arbeidsgivernes andel av utgiftene til lavlønnsordningene, måtte dette være arbeidsgivernes ansvar. LO kunne ikke la dette standpunkt hindre reelle forbedringer i de lavtløntes situasjon. Det sier mye om borgerlige politikeres holdning når de uten å gripe fatt i N.A.F.s standpunkt etter oppjøret uttrykte bekymring for belastningen på lavlønnsbedriftene.

Fordelt på alle ansatte og bedrifter, kostet lavlønnstillegg og garantitillegg kun 19 øre pr. time på hver av partene.

Jeg vil gjerne understreke at en slik lønnsutjevningsordning bryter med Landsorganisasjonens prinsipielle oppfatninger av at bedriftene selv må forsvare sitt lønnsnivå. Dette er understreket i forslaget til handlingsprogrammet. Hvis en fondsordning skulle bli en fast og stadig mer omfattende del av vårt økonomiske system, ville vi på sikt risikere uønskede bivirkninger i form av konservering av vår bedriftsstruktur. Det endelige resultat kunne dermed lett bli at den gjennomsnittlige lønnsevnen i vårt næringsliv ble redusert.

For å unngå en slik utvikling er det Landsorganisasjonens oppfatning at vi på sikt må få bygd Lavlønnsfondet og den solidariske lønnsutjevningsordningen ned. Dette må skje gradvis over en viss periode, slik at vi unngår dramatiske virkninger for sysselsettingen. Forslaget til handlingsprogrammet legger til grunn denne prinsipielle oppfatningen.

I kongressperioden har søkelyset mer enn ellers vært rettet mot forhold som påvirker lønnsutviklingen i private bedrifter i tariffperioden. Debatten har klart vist behovet for større forståelse for forhold som påvirker lønnsdannelsen og vår økonomiske funksjonsmåte. Utgangspunktet for en slik forståelse er at vi i inntektspolitikken mer enn på de fleste områder møter kryssende hensyn.

I stat og kommuner fastlegges lønnsevnen uavhengig av markedet, men må avveies innenfor de samlede offentlige inntekter til løsning fellesoppgavene og sikring av vår sosiale standard. For private bedrifter er markedsforholdene det avgjørende. Ulik markedssituasjon, arbeidsorganisasjon, teknologisk utvikling m.v. gjør at det økonomiske grunnlaget er og vil utvikle seg forskjellig fra bedrift til bedrift.

Kravet om utjevning retter seg dels mot lønnstakerne innbyrdes og dels i forhold til bedriftenes fortjeneste. Et effektivt avtaleverk som sikrer lønnstakerne en rimelig del av bedriftenes fortjeneste, er erfaringsmessig et mer effektivt virkemiddel for å sikre skattegrunnlaget, enn beskatning av bedriftenes overskudd. Derfor er et effektivt avtaleverk i den private sektor også i de offentlige ansattes interesse.

Ansatte i privat og offentlig virksomhet har en felles målsetting om lønnsutjevning. Tilsvarende felles problem med å avklare hvor store lønnsforskjeller som skal følge av ulik utdanning, ansvar og arbeidets art. Arbeidsmetodene og strategien må tilpasses drivkreftene i vårt økonomiske system og ulikhetene i privat og offentlig sektor. Debatten om den lokale forhandlingsretten og lønnsglidningen viser hvor viktig en slik forståelse er for samholdet i fagbevegelsen.

Ut fra sentrale tariffpolitiske prinsipper var situasjonen ved tariffoppgjøret i 1980 prinsipielt sett vanskelig. Som motpost for gjennomslag for de lavtløntes interesser, måtte vi akseptere at de lokale lønnsfor-

handlingene ble begrenset til én gang pr. år. Spørsmålet er nå om det er mulig å vedlikeholde våre fordelingspolitiske målsettinger i forhold til næringslivet med én lokal lønnsforhandling i tillegg til de sentrale tariffoppgjørene. Ikke minst bør vi erkjenne behovet for bedre samsvar mellom lønnsutviklingen og utviklingen i det økonomiske grunnlaget i norsk næringsliv. Dette er en konsekvens av vårt mål om å dempe prisstigningen, styrke konkurranseevnen og sikre den fulle sysselsetting. I realiteten har vi mye å gå på. Vi kan ikke regne med sterk vekst i produksjon i tradisjonell norsk industri i de nærmeste år. Om produksjonen øker med 2 prosent i gjennomsnitt, er det unødvendig å øke lønnsnivået med 10 prosent for å ivareta våre krav om en rimelig andel av bedriftenes fortjeneste. Dette har vært situasjonen i de senere år.

Et tak på lønnsutviklingen i private bedrifter kan vi imidlertid ikke leve med. Virkemiddelet er heller ikke forenlig med funksjonsmåten til en desentralisert økonomi. Sannsynligvis vil det ikke virke i praksis, noe som jeg skal komme tilbake til.

Tariffoppgjøret i 1980 ga N.A.F. håp om prinsipielt gjennomslag for sitt krav om bedriftsvis tak på lønnsglidningen. Dersom lokale lønnstillegg i 1980 økte årslønna fra 1979 til 1980 med mer enn 3 prosent, forutsatte riksmeklingsmannens forslag at en skulle forhandle om et bedriftsvist tak på lønnsutviklingen i den enkelte bedrift. Det er LOs oppfatning at grensen på 3 prosent ikke er brutt.

Dernest viser LOs undersøkelser at det i sentrale forhandlinger mellom arbeidsgiversammenslutninger i N.A.F. og forbundsområder innenfor LO er avtalt betydelige lønnstillegg i sentrale forhandlinger. Når en tar hensyn til disse forhold og dessuten at en vesentlig del av lønnsutviklingen i det private arbeidsliv skyldes akkordlønnssystemer, strukturelle forskyvninger, ansiennitetsregler m.v., er det LOs oppfatning at den reelle lønnsglidningen ikke har oversteget 3 prosent. Riksmeklingsmannen ble forelagt partenes oppfatninger og dokumentasjon under oppgjøret. Når han ikke fant å kunne kreve forhandlinger om et tak på lønnsglidningen, var det utvilsomt ut fra en vurdering av N.A.F.s materiale ikke dokumenterte at begrensningen på 3 prosent sterkere lønnsutvikling i lokale forhandlinger var brutt. Tvisten er nå overlatt til arbeidsretten. N.A.F. må dokumentere at den lokale lønnsutviklingen har vært sterkere enn 3 prosent om arbeidsretten skal komme til en annen konklusjon enn Riksmeklingsmannen. N.A.F.s lønnsstatistikk er tross alt ingen lønnsglidningsstatistikk, men en statistikk som registrerer den faktiske lønnsutviklingen, og det er to forskjellige ting.

Det er som nevnt min oppfatning at lønnsglidningstak er et fremmedelement i vårt økonomiske system. På samme måte som prisene fastsettes i skjæringspunktet mellom tilbud og etterspørsel i markedet, er den lokale forhandlingsretten en nødvendig del av en markedsøkonomi. Hvis

vi skulle få innført et tak på lønnsglidningen, ville dette få betydelige skadevirkninger for produktivtetsarbeidet. Skal vi ha et tak på lønnsøkning som følger av overgang til nye lønssystemer? Grunnen til at et nytt lønssystem blir innført, er jo nettopp at bedriftene gjennom slike systemendringer får løst opp en del av de organisasjonsmessige bindinger i bedriftsstrukturen. En naturlig følge av et nytt lønssystem er lønnsøkning. Bedriften får utnyttet mulighetene for produksjonstekniske forbedringer. De ansatte får lønnsøkning fordi de er villige til å påta seg omstillinger og nødvendig opplæring innenfor den nye organisasjonsstrukturen. Lønnsøkningen er til fordel for begge parter og samfunnet.

Bonus- og produksjonspremie-systemer gir rett til lokale forhandlinger. I prinsippet skal forhandlingene begrenses av produktivtetsforbedringer. I praksis kan ikke produktivtetsforbedringer adskilles fra økonomiske forbedringer som skyldes salg til høyere priser eller andre endringer i markedet. Derfor må det nødvendigvis være hele den økonomiske situasjon som utgjør grunnlaget for lokale forhandlinger i slike lønssystemer.

Alternativet til lønnsøkning vil som oftest være en skjevare fordeling av det økonomiske grunnlaget i den enkelte bedrift. Om disse økonomiske forbedringer ikke blir utbetalt som lønn, vil det offentlige miste betydelige skatteinntekter. Vi har erfaring for at bedriftenes overskudd i liten utstrekning kommer fram til beskatning. Alternativet vil svært ofte være skattemessige disposisjoner for å spare skatt. Først og fremst vil dette være investeringer for å øke avskrivningsgrunnlaget. Overinvesteringer som ikke har grunnlag i reelle forhold, øker bedriftenes driftsutgifter. Resultatet kan ofte bli usikre arbeidsplasser når de økonomiske forutsetninger endrer seg.

Derfor har også de offentlig ansatte interesse av den lokale forhandlingsretten. Økonomiske forbedringer kommer fram til beskatning. Vi unngår overinvestering og sikrer ressurser til utbygging av fellesforbruket, samtidig som vi sikrer en rettferdig fordeling av produksjonsresultatet i vår økonomi.

Egentlig er det en noe underlig rollefordeling mellom Norsk Arbeidsgiverforening og Landsorganisasjonen i dette spørsmålet. Mens Landsorganisasjonen erkjenner at det gjør seg gjeldende en tilpasning mellom tilbud og etterspørsel i de ulike deler av arbeidsmarkedet, erkjenner ikke Norsk Arbeidsgiverforening slike sammenhenger. Fordi de ikke selv makter å styre sine medlemsbedrifter, vil de ha hjelp av et tak på lønnsglidningen. I praksis er det grunn til å tro at et slikt tak vil ha begrenset betydning, bortsett fra kanskje i en overgangsperiode. Skadevirkningene i en slik overgangsperiode bl.a. i form av en stivere produksjonsstruktur kan imidlertid lett bli betydelige.

Uansett har jeg derfor liten tro på at et tak på lønnsglidningen ville få noen varig effekt. Jeg håper imidlertid at vi gjennom debatten om disse spørsmålene har fått satt søkelyset på lønssystemenes funksjonsmåte i vårt økonomiske system.

La meg i denne forbindelse også få si noen ord i forhold til diskusjonen om hvem som skal være lønnsledende; det private næringsliv eller offentlige ansatte. Den tradisjonelle holdning i fagbevegelsen har vært at lønnsnivået for offentlige ansatte må stå i forhold til lønnsevnen i næringslivet for øvrig. Det er her vi finner bedrifter som er avhengig av å få avsatt sine produkter i markedsmessig konkurranse. Om vi på sikt ønsker å opprettholde en livskraftig industri, og det gjør vi, bør vi fortsatt holde fast ved et slikt standpunkt. Til gjengjeld krever det at ansatte i den private sektor, erkjenner de offentlig ansattes rett til etterslep for manglende lønnsutvikling i perioden. For å utjevne virkningene av ulike lønssystemer, bør vi i den private sektor utvikle former for garantert fortjenesteutvikling.

Ved årets tariffrevisjon valgte vi å utsette plassfratredelsen i den private sektor og i stedet starte opp forhandlingene i den offentlige sektor. Jeg vil få si noe om bakgrunnen for dette. Representantskapets vedtak og våre krav aksepterte Regjeringens forutsetninger for skatteomleggingen, både hva innretning og størrelsesorden på årslønnsveksten angikk. Med dette som utgangspunkt for alle LOs medlemmer, er ikke problemstillingen om hvem som skal være lønnsledende lenger av vesentlig betydning.

I denne situasjon er det i første rekke sluttresultatet som teller. Når vi hadde en motpart som ikke aksepterte Regjeringens og Stortingsflertallets forutsetninger for skatteomleggingen, fant vi det rimelig å koble sammen statens ansvar som arbeidsgiver og det politiske ansvaret i forhold til forutsetningene for skatteomleggingen. I fagbevegelsen får vi samtidig full uttelling for den inntekts- og forhandlingspolitiske styrke som ligger i en felles opptreden.

I denne situasjon er det i første rekke sluttresultatet som teller. Når vi hadde en motpart som ikke aksepterte Regjeringens og Stortingsflertallets forutsetninger for skatteomlegginger, fant vi det rimelig å koble sammen statens ansvar som arbeidsgiver og det politiske ansvaret i forhold til forutsetningene for skatteomleggingen. I fagbevegelsen får vi samtidig full uttelling for den inntekts- og forhandlingspolitiske styrke som ligger i en felles opptreden. I denne situasjonen var dette eneste mulighet for å få gjennomslag for våre krav uten en opprivende storkonflikt. Et enstemmig forhandlingsutvalg og Sekretariat sluttet seg til dette.

Vi har nå fått en løsning på forhandlingene og meklingen i den statlige sektor. Resultatet er i samsvar med Representantskapets vedtak. Det danner derfor et godt grunnlag for fortsatt mekling i den private sektor.

De inntektspolitiske helhetsløsninger har preget 1970-åra. De har tilsynelatende påført fagbevegelsen betydelige bindinger. Jeg understreker likevel at dette er tilsynelatende. De egentlige og vesentlige bindinger for fagbevegelsen har likevel vært den vanskelige situasjonen internasjonalt. Når vi setter hensynet til konkurranseevnen og den fulle sysselsetting i sentrum, kommer vi ikke utenom at de tariffpolitiske målsettinger og virkemidlene endrer karakter.

Resultatene har da heller ikke uteblitt. Trass i en vanskelig økonomisk situasjon og trass i belastningene som nasjonal styring over oljevirksohheten, industriell utnyttelse og videreforedling av olje og gass nødvendigvis måtte påføre den tradisjonelle industrien, har vi begrenset nedgangen i antall arbeidsplasser. Totalt sett har vi i løpet av 1970-åra økt sysselsettingen med vel 250 000 mennesker. I våre beregninger av kjøpekraftsutviklingen tas ikke hensyn til at to inntekter pr. husholdning er blitt langt mer vanlig i 1970-åra. At dette inntektspolitiske samspillet har gitt resultater, er derfor uomtvistelig.

Like uomtvistelig er det at tariffoppgjørene er blitt mer kompliserte som en konsekvens av at oppgjørsformen har krevd betraktningmåter hvor nye elementer er ført inn. Uansett oppgjørsform, kommer vi i åra framover ikke utenom å se lønnsøkning, prisstigning og virkninger av skatter og overføringsordninger under ett og fra et år til et annet. Dermed blir overhenget i pris- og lønnsutviklingen nødvendigvis sentrale begreper. Lønnsoverhenget gir uttrykk for størrelsen på lønnstillegg som ikke utbetales hele året, og som vi således trekker med oss til neste år. På tilsvarende måte for prisoverhenget.

En del av motforestillingene mot de kombinerte inntektsoppgjørene gir utvilsomt uttrykk for at de er vanskeligere å forstå. Her ligger en betydelig informasjonsoppgave, som må takles på en bedre måte. Dernest har oppgjørene ført til en større grad av fremmedgjøring og følelse av sentralisert styring i tariffpolitikken. Ved tariffoppgjøret i 1980 prøvde vi å bøte på dette ved å gi de forbundsvisе tilpasningsforhandlingene et mer reelt innhold. Noe oppnådde vi nok, men vi må slå fast at spillerommet i forhold til arbeidstvistlovens bestemmelser nødvendigvis blir noe begrenset i et omfattende samordnet inntektsoppgjør. Forslagene til Kongressen gir klart uttrykk for den utvikling jeg her har skissert. Det er uttrykt visse motforestillinger fra mange i forhold til de kombinerte inntektsoppgjørene.

Uansett formell oppgjørsform er det min oppfatning at vi ikke kommer utenom et inntektspolitisk samspill i åra framover. Samspillet kan ta ulike former. Endringer i skattereglene slik det ble gjennomført for

1981, er det min oppfatning at vi ikke tåler en gang til. Ved at staten spiller ut alle sine kort og trekker seg ut av forhandlingene, bindes partene på en enda mer uheldig måte. Vi opplevde faktisk størst begrensninger på den frie forhandlingsretten ved at staten på denne måten trakk seg ut av oppgjøret enn vi tidligere opplevde under de tradisjonelle kombinerte oppgjørene.

Min begrunnelse for at vi vanskelig kommer utenom statens medvirkning i inntektsoppgjørene, skyldes delvis vår målsetting om å bevare den fulle sysselsetting. I tillegg er det et faktum at staten i åra framover vil ha en betydelig lønnsevne. Salg av olje og gass vil sikre staten betydelig inntekter. Disse bør bringes inn i vår økonomi på en slik måte at det ikke skapes etterspørselspress, prisstigning og sterk kostnadsvekst som begrenser sysselsettingen i vår tradisjonelle industri. For å unngå dette, bør det være både i statens og organisasjonenes interesse at en i fellesskap vurderer innpassingen av disse inntektene i vår økonomi.

I Regjeringens langtidsprogram for neste stortingsperiode, erkjennes denne problemstillingen. Likeledes at former for inntektspolitisk samarbeid er en viktig mulighet som vårt samfunn i motsetning til de fleste andre kan utnytte for å bekjempe inflasjonen utenom omfattende arbeidsledighet. Jeg er enig i dette. Samtidig vil jeg understreke betydningen av en regjering utgått av arbeiderbevegelsen i denne sammenheng. Et inntektspolitisk samarbeid bygger på tillit. Flertallet av LO-medlemmene har ikke tillit til en borgerlig regjering.

Samtidig er det fra fagbevegelsens side av avgjørende betydning at en opprettholder frihet til gjennomdrøfting av våre ulike tariffsystemer. Derfor har valg av oppgjørsform alltid stått sentralt i fagbevegelsens inntektspolitikk. Ideelt sett skal oppgjørsformen kombinere hensynet til lokal aktivitet, utjevning og styring over inntektsfordelingen i samfunnet. I praksis må en i valget av oppgjørsform avveie ulike hensyn. Dette gjelder uansett form: Forbundsvis, samordnede eller kombinerte oppgjør. Valget må treffes ut fra oppgavene som skal løses. Skal felles oppgaver prioriteres — kortere arbeidstid, sosiale reformer m.v. — er samordning som oftest nødvendig. For de lavtlønte er samordningen en motvekt til den desentraliserte forhandlingsstrukturen og lønnsutviklingen i perioden.

Med dette som utgangspunkt var det LO-kongressene i 1973 og 1977's oppfatning at valg av oppgjørsform ikke kunne bli noe prinsipp. Det bør Representantskapet ta standpunkt til foran hvert oppgjør. Jeg vil be Kongressen holde fast ved dette syn.

Ved tariffrevisjonen i 1980 prøvde vi å kombinere behovet for gjennomdrøfting av våre tariffsystemer med en samordnet opptreden. Som nevnt fikk vi dessverre ikke de nødvendige realiteter ut av de forbundsvis forhandlingene. Ut fra dette er det min oppfatning mye som taler for

at vi ved tariffoppgjøret i 1982 bør ha et forbundsvist tariffoppgjør. Med bakgrunn i de bindinger som en samordning av tariffoppgjørene medfører i forhold til forbundenes muligheter til en teknisk gjennomgang og gjennomdrøfting av avtalesystemene, bør vi i 1982 få en skikkelig gjennomgang av de tekniske innretninger i tariffavtalene. I perioden siden siste forbundsvise oppgjør har vi hatt en sterk teknologisk utvikling. Bære på denne måten vil vi kunne vedlikeholde engasjementet i forhold til våre tariffsystemer og interesse for det tariffpolitiske arbeidet i fagbevegelsen. Jeg understreker at det er Representantskapet som må fatte den endelige beslutning.

Selv om vi velger en slik løsning ved denne korsvei, er det av avgjørende betydning at vi vedlikeholder den inntektspolitiske slagkraft i hele fagbevegelsen også i åra framover. Som kjent er dette samspillet forsterket i de senere år. På bakgrunn av en utredning som Sekretariatet tok initiativet til, har vi gjennomdrøftet mulighetene for og hensiktsmessigheten av et tariffpolitisk samspill mellom den private, statlige og kommunale sektor. Resultatet ble det såkalte koordineringsutvalget oppnevnt av Sekretariatet og med representanter for LO og de tre sektorer. Selv om vi ennå har lite erfaringsmateriale, er det min oppfatning at utvalgets arbeid har styrket oss tariffmessig sett.

Gjennom felles løsninger har vi utvilsomt størst innflytelse på den alminnelige inntektsutviklingen i samfunnet. Vi ser tydelig hvordan sterke grupper søker å fremme sine egne snevre interesser.

Om vi skal sikre den fulle sysselsetting og en solidarisk inntektsutvikling på lang sikt, er det bare ved en betydelig grad av tariffpolitisk innflytelse gjennom fagbevegelsens sentrale organer at dette kan oppnås. Ved et slikt samspill kombinert med den fleksibilitet som er forankret i den lokale forhandlingsrett, har vi et avgjørende grunnlag både for å sikre en betydelig grad av inntektspolitisk styring, gjennomslag for våre målsettinger for inntektsfordelingen og større kontroll med pris- og inntektsutviklingen i åra framover.

I 1980-åra må det bli en hovedoppgave for den faglige og politiske arbeiderbevegelsen å finne effektive virkemidler mot inflasjonen. Oppgaven blir ikke lett. Bl.a. vil den kreve at vi ser nærmere på hvordan vi bruker ressursene i vår økonomi — i industrien, i det offentlige og i primærnæringene. Her blir det viktig at arbeiderbevegelsens politiske målsettinger og grunnsyn er utslagsgivende. Effektive beskatningsregler både i forhold til bedrifter og personlige skatteyttere vil være av avgjørende betydning. Inflasjonen skaper inflasjon. Det forhold at det er mange mennesker i dag som tjener på inflasjonen bl.a. gjennom fradragreglene ved beskatningen, bidrar i seg selv til inflasjon.

Den beste løsningen er lavere prisstigning. I perioden med sterk prisstigning er ordninger som sikrer kompensasjon nødvendig for å sikre

den enkelte trygghet mot redusert sosial og materiell standard. I 1970-åra har vi hatt ulike ordninger for å sikre slik trygghet. Ved mange oppgjør ble en garantert en viss utvikling i kjøpekraften, som ble en avgjørende forutsetning for tillit i forhold til de inntektspolitiske helhetsløsninger.

Samtidig kan vi slå fast at garantiene *ikke* bidro til lavere inflasjon, snarere tvert i mot. Ved vårens tariffoppgjør valgte derfor LO en annen løsning. For å unngå å stille spesielle høye lønnskrav, som ytterligere kunne forsterke inflasjonen og svekke konkurranseevnen, krevde vi indeksregulering med krav om full kompensasjon for prisstigning over en viss grense. Bakgrunnen for indeksreguleringen var flere. En fikk lagt press på våre politiske myndigheter og Stortinget i forhold til andre inntektsoppgjør, eksempelvis jordbruket. Arbeidsgiverne fikk anledning til å vise ansvarlighet i sin prispolitikk.

På det nåværende tidspunkt er dette spørsmålet ennå ikke løst. For å unngå å forsterke pris- og kostnadsveksten er det min oppfatning at en ikke kommer utenom den sikkerhet indeksreguleringer gir i perioder med sterk inflasjon.

Her har LO et annet standpunkt enn andre organisasjoner. I løpet av våren har vi merket oss at særlig høytlønte i staten presser prisforventningene oppover for å begrunne høye lønnskrav. Dette er kynisk oppførsel fra sterke grupper som ofte har nøkkelposisjoner på arbeidsmarkedet. De trenger ikke å ta hensyn til markedsmessige og konkurransemessige vurderinger. Deres lønnsnivå skaffes bl.a. til veie gjennom beskatning av svakere grupper i konkurransemessig utsatte bedrifter — ofte med langt lavere lønn.

Forslaget til handlingsprogram framhever spennvidden i fagbevegelsens tariffpolitikk: Oppgjørsformen, lavlønsordningene, lønssystemene m.v. Sammenhengen med den generelle økonomiske politikken, pris- og inntektspolitikken og skattesystemets utforming i forhold til bedrifter og personlige skatteyttere er sterkt understreket. I likhet med LO-kongressen i 1977 har derfor Sekretariatet i sitt forslag til vedtak om tariffpolitikken, knyttet dette til LOs handlingsprogram.

En vil foreslå at Kongressen behandler de tariffpolitiske prinsipper, målsettinger og avveininger i handlingsprogrammet og da særlig avsnittet om «inntektspolitikk — mål og midler» under dette punkt på dagsorden. Med dette som utgangspunkt og min redegjørelse vil jeg anbefale Kongressen å slutte seg til Sekretariatets forslag til vedtak, som jeg nå skal referere:

Sekretariatets forslag

Kongressen viser til prioriteringer og målsettinger i LOs handlingsprogram når det gjelder tariffpolitikken i kommende periode. Det vises i

denne forbindelse særlig til avsnittet Inntektspolitikk — mål og midler i LOs Handlingsprogram.

I samsvar med Representantskapets vedtak fra 1971 om oppgjørsformene, understreker Kongressen at oppgjørsformene må tas stilling til foran hvert tariffoppgjør, idet en ser denne i sammenheng med den økonomiske situasjon og de oppgaver som stille i forgrunnen i tariffoppgjøret.

De ulike forbundsområder i LO arbeider etter forskjellige avtalsystemer. Samordning av tariffoppgjørene medfører bindinger i forhold til forbundenes muligheter til en teknisk gjennomgang av de ulike avtalsystemene. Med bakgrunn i dette og den raske tekniske utviklingen, ber Kongressen Representantskapet vurdere om tariffoppgjøret i 1982 bør søkes gjennomført som et forbundsvist oppgjør.

De øvrige forslag under dagsordens pkt. 5, sees i sammenheng med gjennomføringen av LOs Handlingsprogram.

Ved gjennomføringen av de ulike arbeidsoppgavene må en til enhver tid avveie hva som skal søkes gjennomført ved tariffavtaler og ved lovgivning. Behovet for å styrke oppslutningen om fagbevegelsen må stå sentralt i en slik avveining.

Dirigenten takket LO-formannen for innledningsforedraget som han mente dannet et godt grunnlag for debatten på ettermiddagsmøtet. Han ga en del praktiske opplysninger og foreslo pausen forlenget med et kvarter til 15.15.

Møtet ble hevet kl. 13.35.

Ettermiddagsmøtet mandag 4. mai

Dagsordenens pkt. 5 Tariffpolitikken — Debatt

Møtet ble satt presis kl. 15.15 og Trygve Aakervik var forsanger i «Seiren følger våre faner».

Dirigenten, Lars *Skytøen*, redegjorde for den praktiske gjennomføring av debatten og sa at det bare er forslagene fra 201—578 som skal behandles under dette punkt, pluss avsnittet i handlingsprogrammet s. 10 (om inntektspolitikk).

Det som ellers angår arbeidstidsbestemmelser, behandles utover på dagsorden, dels under diverse forslag.

Til forretningsorden

Bitte *Vatvedt*, Oslo og Turid *Innstrand Olaussen*, tok ordet til forretningsorden og ønsket at prinsippvedtak utover 4-årsperioden ble behandlet under pkt. 5.

LO-formannen sa at spørsmål om sosialpolitikk, arbeidstid o.s.v. som går utover fireårsperioden naturlig hører hjemme under behandlingen av programmet for fireårsperioden. Dirigenten foreslo at grunnlaget for debatten ble etter det skisserte forslag fra ham.

Dette ble vedtatt mot sju stemmer.

Egil *Bøckmann*, Rykkinn, sa at man på bakgrunn av erfaringene med statlig innflytelse i inntektsoppgjørene de senere årene, er utilstrekkelig å diskutere tariff-politikken uten å slå fast de retningslinjer som må gjelde for LOs inntektspolitiske strategi. Han sa at Regjeringenes drastiske inngripen med tvungen lønnsnemnd og pris- og inntektsstopp, og omfordeling av tariff-oppgjøret ved skattelettelse, subsidier m.v., burde mane til større politisk engasjement fra fagbevegelsens side. — Det er ikke lenger tilstrekkelig bare å være opptatt av lønnsøkninger.

Vi må nå ta stilling hele Regjeringens økonomiske politikk og klart

begrense Statens medvirkning i oppgjørene. Han var ikke sikker på om LO hadde dratt nytte av det inntektspolitiske samarbeidet hvor Staten har kommet med sine utspill uten å forhandle med LO i klare former. Regjeringens oppskrift på løsning av krisevirkninger er at man måtte holde oppe eierinntektene i industrien, det man har valgt å kalle konkurranseevnen. Det betyr at man er med å trykke arbeidsplassene ved å holde lønningene nede. — Dette er ikke riktig, mente Bøckmann, som pekte på at lavere lønninger gir mindre kjøpekraft og dermed større ledighet. Regjeringens politikk svekker fagbevegelsen og hjelper høyrekreftene i deres spill, sa han. Han støttet forslagene 341, 383, 563, 564, 565 og 566, som han tok opp.

Jan Balstad, Oslo, gikk innledningsvis tilbake til tariffoppgjøret i 1974, da det var forbundsvise oppgjør. Jern og Metall lå først i løpet, og var derfor det forbund som tok kontakt med finansministeren, for å drøfte problemet bl.a. med prisstigning, som gjorde at man måtte ha tre kroner i tillegg for å oppnå en krone i økt kjøpekraft.

Det måtte finnes andre måter å gjøre det på for å unngå utilsiktede skadevirkninger av oppjøret. Dette var idéen bak kombioppgjørene som fulgte, sa Balstad, og som han hadde gått inn for fordi han var overbevist om at det var i medlemmenes interesse.

I dag er det imidlertid nødvendig med en nyvurdering, fordi vi ikke har vært flinke nok til å takle de problemene som har fulgt med på lasset. En av grunnene er at vi er blitt avhengig av NAFs statistikker, og mot slutten av perioden er kastet inn nye begreper som lønnskostnader pr. produksjonsenhet etc. Resultatet er at oppgjørene er blitt for kompliserte, så kompliserte at vi er nødt til å gå til Arbeidsretten for å få tolket avtaler nesten før de er inngått.

Forholdet til Staten er også blitt for komplisert, og Staten har fått for stor innflytelse over oppgjørene. Dette har fått utvikle seg for ukritisk, fordi vi har hatt en A-regjering, mente Balstad, som mente dette burde vurderes på ny, både av hensyn til fagbevegelsen og regjeringen.

Balstad tok så for seg en gradvis svekking av den lokale forhandlingsretten, som ble enda mer illusorisk sett i forhold til produktivitetsøkning, etter oppgjørene i 1980 — med «tak» og antall lokale forhandlinger redusert til en pr. år.

Balstad nevnte forskjellige årsaker til at dette ble vedtatt, og presiserte at det syn han gikk til forhandlingene med var at man umulig kunne komme i en ny lønnsnemndsituasjon. Ifølge representantskapsvedtaket hadde han ment det var umulig å inngå hestehandel om den lokale forhandlingsretten, og kunne ikke akseptere at noen påsto det var usolidarisk av Jern og Metall.

Balstad mente fagbevegelsen ikke hadde stått sterkt nok på sine prin-

sipper. — Dersom vi ikke bruker den makt vi har, sentralt og lokalt, blir det ubalanse. Vi bør gjenopprette viljen til å sette makt bak våre krav, slik at NAF er klar over det, sa Balstad. Han vil støtte uttalelsen og formuleringen i Handlingsprogrammet, men forutsatte at det ikke ville bli fortsatt debatt.

— For å bli større og sterkere må vi føre en tariffpolitikk som er et alternativ for dem som ellers velger å stå utenfor eller slutter seg til organisasjoner utenfor LO, sa han.

Debatten fortsatte, nå med Ann Jorid *Thingvold* som dirigent. Hun ga ordet til

Håkon Sverre *Høst*, Oslo, som understreket den inntektspolitiske målsettingen om utjamning mellom kapital og arbeid. I den siste perioden er det gått motsatt vei, den rike er blitt rikere, den fattige fattigere. Industriforbundet og Arbeidsgiverforeningen gnir seg i hendene over at lønnsnivået er nede på 50-års nivå, selv med oljesektoren inkludert er lønnsandelen av driftsresultatet gått tilbake. — Det har ikke en gang vært forsøk på utjamning, sa *Høst*, som refererte til oversikter fra Statistisk Sentralbyrå over eier- og lønnsinntekter. Mens eierinntektene er økt, er lønnstakernes kjøpekraft sunket.

Høst viste til formannens åpningstale, der han avviste påstanden om at Norge er i krise, men han savnet en sammenheng mellom LO-formannens uttalelse og den tariffpolitikken som er ført. Det er ikke akseptabelt at våre tillitsmenn ber oss vise moderasjon, samtidig som situasjonen er at inntektsnivået er steget mens lønnstakernes reallønn har sunket. Det skal ikke bare være snakk om utjamning lønnstakerne imellom, det som går i arbeidstakernes lommer må også med i regnestykket.

Høst tok så for seg den statlige inntektspolitikk og viste igjen til Halvorsens åpningstale. Halvorsen ga uttrykk for at LO var trukket inn i utformingen av Regjeringens inntektspolitikk. *Høst* mente det motsatte var tilfelle: LO er blitt underlagt Regjeringens økonomiske politikk. Er det fagbevegelsen som har krevd fjerning av subsidier på matvarer f.eks.? Skatte- og avgiftspolitikken er mer blitt som en tvangstrøye for fagbevegelsen. Situasjonen er blitt slik at Staten må sees som en motpart i tariffoppgjøret, ikke bare for de statsansatte.

Regjeringa må sjøl ta ansvaret for skatte- og prispolitikken som tvinger de fagorganiserte til å stille høye nominelle krav. Konsekvensen må nå være at vi krever frie forbundsvisse oppgjør, gjenoppretter den lokale forhandlingsretten, helst utvider den til å gjelde alle klubber og avdelinger, og at kravet blir minstelønnsgaranti på 90 prosent. Da kan vi gjenvinne noe av det som er tapt i den siste kongressperioden, mente *Høst*.

Rolf Frøysland, NNN, Oslo, viste til at det i kongressperioden hadde vært to tariffoppgjør. Oppgjøret i 1978 som havnet i lønnsnemnd var totalt mislykket for de lavtlønte. I 1980 derimot var resultatet det mest villeykkede som har vært både som lavtlønnsoppgjør og fra et likestillings-synspunkt.

Det kan trygt sies at aldri før har så mange lavtlønte fått så mye på så kort tid. En bransje i vårt forbund kan nevnes som eksempel. Her har det i løpet at ett år vært en lønnsøkning på ca. 18% for menn og 19% for kvinner. Dette er en bransje hvor det er liten eller ingen lønnsøkning i tariff-periodene.

Mange lavtlønte falt imidlertid utenfor lavtlønnsordningene. Årsaken til dette er at lokale lønnsforhandlinger mange steder har ført til store lønsmessige skjevheter, både innen den enkelte bedrift, og mellom bedrifter og bransjer.

60—70% av lønnsutviklingen har skjedd i tariffperiodene, altså som lønnsglidning. Mange arbeidstakere har fått lite eller ingenting av dette. Slik virker et system hvor prinsippet om «kreftenes frie spill» er avgjørende.

Årsakene til slike forhold er mange og kompliserte. Bl.a. prisreguleringen av produkter og avgifter som bringer betydelige midler i statskassen, innen nærings- og nytelsesmiddelindustrien. Prisene fastsettes ikke bare i skjæringspunktet mellom tilbud og etterspørsel, slik Tor Halvorsen sa.

I et system som dette, må vårt krav eventuelt bli at staten må slutte med prisregulering av og å legge avgifter på produkter innen våre bransjer.

Dette for å stille våre medlemmer likt med andre.

Alternativet til «kreftenes frie spill» på dette området er solidariske fellesskapsløsninger slik vi hadde det i 1980. Dessverre tilsier reaksjonen på dette oppgjøret fra sterke krefter og divers forslag til Kongressen, at dette sannsynligvis ikke blir tilfelle i nær framtid.

Ut ifra dette må vårt forbund bl.a. kreve en individuell garantiordning eventuelt i kombinasjon med fortjenesteutviklingsgaranti, sa Frøysland som fremmet forslag som endringer til s. 10 og 11 i Handlingsprogrammet:

1. Side 10, 2. avsnitt nedenfra tilføyes: «myndighetens tiltale».

Dette avsnitt begynner da slik: «Ulik markedssituasjon, tiltak fra myndighetenes side, arbeidsmarkedssituasjonen osv.

2. Side 11, avsnittene midt på siden angående Garantiordningen tilføyes: «Om nødvendig for å sikre de lavtlønte, må garantiordningen gjøres individuell». Om nødvendig må de to avsnitt vedrørende garantiordningen endres i samsvar med dette.

Gunnar Nilssen, Jern og Metall, Oslo, sa at resultatene av innskrenk-

ningen i den lokale forhandlingsretten hadde ført til lavere aktivitet på grunnplanet. Noen trodde at man derfor skulle søke tilbake til akkordsystemet, men dette ville han advare mot. Om tak for lønnsglidningen sa Nilsen at uansett tak ville det alltid sitte noen oppe på det taket, og noen under. Og over taket ville neppe gode, kanskje heller de onde ånder sveve.

Om LOs forslag til handlingsprogram sa Nilsen at det etter hans mening omfattet for mye, og at det var for lite av prioritering. Det minnet mer om et arkiv for saker som skulle løses innen år 2020. Han kritiserte også Regjeringen for at den ikke har gjort noe effektivt for å stoppe det virkelige skattesnyteriet her i landet. En fersk forskningsrapport viser at det pr. år unndras 8—10 milliarder kroner. Man kan bare ta en titt på lystbåtene i Frognerkilen for å kunne konstatere at det er noe riv ruskende galt med systemet. Og for at myndighetene skal oppdage en skattesnyter, må han minst ha vært død fire-fem år. Han refererte følgende skatteforslag som han fremmet:

Viser til innstilling nr. 578 hvor også skattespørsmål er nevnt. Foreslår derfor: LO mener vårt nåværende skattesystem ikke virker rettferdig ved at mulighetene for å unndra seg skatt både lovlig og ulovlig er for store. Dette fører ifølge en nyere forskningsgruppe til en skatteunndragelse på 8—10 milliarder. Mulighetene for de store skatteunndragelsene for de som tjener mye må begrenses. De store beløp som unndras beskatning er et av våre største samfunnsproblem og rammer særlig arbeidsfolk. Bl.a. på denne bakgrunn setter Lo ned et utvalg med oppgave å fremme forslag til tiltak mot skattesnyteriet!

Ingeborg Jacobsen, Drammen, sa at man i hennes forbund hadde hatt store fordeler av de samordnede oppgjør. Vi har aldri hatt noe bedre oppgjør enn det som fant sted i 1980. Selv om garantiordningen ble basert på bedriftsgjennomsnittet, var ordningen et stort skritt framover for oss. Det var økninger i timelønningene på opptil 6—7 kroner. Noen bedrifters tillitsmenn ville ikke være med på å differensiere tilleggene, og det hadde vel sammenheng med at de selv lå på toppen.

Til dem som kritiserte LO for at den hadde gått med på en innskrenkning i forhandlingsretten sa hun at hun ikke trodde streik og brudd ville tjent de lavtlønte på noen som helst måte.

Hun var ikke enig i sekretariatets forslag om at man tar sikte på forbundsvise oppgjør i 1982. Hun ville heller ikke føle seg bundet av et kongressvedtak av Kongressen når hun i representantskapet skulle ta stilling til oppgjørsform, sa Jacobsen, som ellers uttalte seg kritisk til Regjeringens store skattelettelser til de høytlønte, og fjerningen av subsidier. Sammen med skattepakken kom forsikringen om at nå hadde de

med høye lønninger fått sitt. Nå skulle de ikke kunne kreve mer. — Jeg håper aldri mer jeg får oppleve slike skatteforslag fra en regjering utgått av Det norske Arbeiderparti, sa hun.

Arvid Nordli, Jern og Metall, Oslo, stilte spørsmålet om man virkelig har en fri og ubundet fagbevegelse, slik det er uttrykt i formålsparagrafen. Han stilte spørsmålsteget ved LO-ledelsens fasthet i de siste oppgjørene. Fra 1976—77 begynte angrepene på lønnsglidningen for alvor. Økonomene, også innenfor LO, fortalte politikerne at det var her den egentlige hunden var begravet. Fikk man stanset lønnsglidningen i perioden, ville konkurransevnen styrkes. Medaljens bakside var imidlertid mindre kjent. Stikkord her er produktivitetsutviklingen, sa Nordli som tok opp forslag 267.

Han advarte også mot avtalen som LO og NAF inngikk på nyåret 1980 fordi den etter hans mening var en forlengelse av lov om lønns- og prisstopp. Han trodde oppgjørsformen var riktig i 1980, men den hadde ført til lavere aktivitet lokalt. Dessuten reduserte man rettigheter som enkelte forbund hadde avtalefestet. Han hadde vært skuffet over at et samlet sekretariat kunne anbefale en slik avtale. NAF hadde vridd det slik til at lavtlønnsløsningen ble satt opp mot den lokale forhandlingsrett, for dermed å skape sprekker i LOs forhandlingsdelegasjon. Han tok opp sitt eget forslag og viste til forbundsstyrets innstilling etter 343. Han ba om at forslagene 345 og 547 ble oversendt sekretariatet.

Foreslåes oversendt sekretariatet.

«Det inngrep som ble gjort i den lokale forhandlingsretten ved tariffoppgjøret i 1980 må rettes opp igjen ved oppgjøret i 1982.»

«Tillegg til den tariffpolitiske uttalelse:

«Forslag som inneholder en forringelse av eksisterende tariffavtaler kan ikke avgjøres ved felles avstemninger med mindre det er godkjent av det berørte forbund.»

Einar Hysvær, sekretariatet, sa at det egentlig er en helt ny situasjon at han som representant for et lavtlønnsforbund var den som kunne si seg mest fornøyd med 80-oppgjøret.

— Det er interessant å følge debatten hvor det er så mye snakk om reaksjonene på grasrota, grunnplanet i fagbevegelsen. Han hadde inntrykk av at noen mente at det bare er en verkstedarbeider i Jern og Metall som representerer grasrota. Og han skal gjerne også komme fra Bergen.

— Det som skjedde i 1980 var at vi for første gang seiret. De lavtlønte fikk virkelig bra tillegg. Det gjaldt innenfor fiskeindustri, hermetikk

o.s.v. Skuffelsen etterpå var at de grupper som ligger høyere på lønnskalaen etterpå forsøkte å velte oppgjøret. De klarte det også nesten. De som førte an i denne kampen mot de lavtlønte, var folk med en spesiell politisk bakgrunn. Det har jeg merket meg. De hevdet at de lavtlønte hadde fått en minimal økning. Nei, de lavtlønte selv kan fortelle noe annet. Denne grasrota innenfor fiskeindustrien, folk i hotellbransjen o.s.v. kan selv fortelle at de fikk betydelige tillegg.

De høytlønte planla etterpå en offensiv som gikk ut på at ved neste korsvei skulle de nærmest ta igjen det de hadde mistet til de lavtlønte. Han håpet at dette ikke ville skje og at man fikk utbygget den eksisterende garantiordning ved neste tariffrevisjon. Om det bør bli en individuell ordning neste gang, eller man skal gå veien om en gruppegaranti kan vi se på. Kanskje en gruppegaranti er mest sannsynlig i 1982, og så får vi se hva den gir av erfaringer. Vi har nå lært at bedriftsgarantien ikke var tilstrekkelig, sa Hysvær som ikke kunne forstå at den lokale forhandlingsretten var så veldig redusert etter 1980. Innenfor NNN hadde det vært ganske store lønnsglidninger lokalt også etter oppgjøret. Han trodde vel ikke situasjonen var så totalt endret i andre forbund. Han støttet Ingeborg Jacobsens innlegg og sa at det siste oppgjøret både hadde vært en seier for likestillingen og for de lavtlønte.

Odd Bach, Oslo, tok opp tråden fra Tor Halvorsens innledning, der LO-formannen understreket nødvendigheten av og fordelene ved det inntektspolitiske samspill mellom LO og myndighetene. Bach var klar over at dette samspillet hadde gitt en del praktiske løsninger og resultater som det går an å leve med, men han mente likevel det var grunn til å stoppe opp og tenke over den bindingen samspillet fører med seg, og som knytter seg til både foretatte og forutsatte disposisjoner fra Regjeringen.

I visse situasjoner kan det virke bekvemt med denne samkjøringen, men det finnes ingen garantier for hvem som skal sitte i regjeringsposisjon eller for Stortingets sammensetning. Denne bindingen kan vise seg vanskelig å få løst opp igjen. — Hver gang vi velger pragmatiske løsninger, må vi vurdere i hvilken grad det går på tvers av prinsipielle holdninger, — hvis ikke kan det danne seg mønstre og systemer vi ikke ønsker, og vanskelig kommer ut av, sa Bach, som ikke ville male en viss mann på veggen. Men det forekom ham at vi var kommet i nærheten av et slags korporativt system, hvor organisasjonene er rådgivende og myndighetene overtar mer og mer bestemmelsesretten. Det er lett å gripe til praktiske engangsløsninger og lukke øynene dersom det buttrer mot prinsippene. Bach så en fare i å velge den minste motstands vei for ofte, uten dermed å ville angripe samarbeidet med myndighetene. Han var klar over sammenhengen mellom myndighetenes disposisjoner og fagbe-

vegelsens krav om å prioritere sysselsettingen, men var i tvil om premisene og konsekvensene av samarbeidet var tilstrekkelig godt vurdert.

— Vi bør stanse opp og tenke over dette, og om nødvendig ta et skritt eller to tilbake, for å komme i riktig gjenge igjen, mente han.

David Mostad, Trondheim, sa at valg av oppgjørsform alltid har vært et viktig tema, og mente at de samordna oppgjør, slik de har utviklet seg, nå har utspilt sin rolle. N.A.F. er klar over at LO ikke vil ta en konflikt som vil medføre så store konsekvenser for samfunnet. Mostad tok opp forslagenr. 246, 387, 435, 1030, 1259 og 1260.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 246. *Avd. 12, Trondheim, foreslår:*

Alle tariffoppgjør skal være forbundsvise, med uravstemning og streikerett.

Nr. 387. *Avd. 12, Trondheim, foreslår:*

Ingen arbeidere kan tjene mindre enn 90% av gjennomsnittet for industriarbeidere.

Nr. 435. *Avd. 12, Trondheim, foreslår:*

Det inngås avtale mellom LO og N.A.F. om 100% kompensasjon for prisstigningen med utbetaling to ganger i året, basert på konsumprisindeksen.

Nr. 1030. *Avd. 12, Trondheim, foreslår:*

§ 35, punkt 7, i paragrafen koplingsbestemmelsen utgår.

Nr. 1259. *Avd. 12, Trondheim, foreslår:*

Sykepenger fra arbeidsgiver i arbeidsgiverperioden. Forskriftene til sykelønnsordningen under dette punkt, 2. avsnitt endres til:

Sykepenger skal utbetales fra og med første fraværdsdag. Arbeidsgiver plikter å betale sykepenger for den tid hvor lønn skulle vært utbetalt.

Nr. 1260. *Avd. 12, Trondheim, foreslår:*

Endring av arbeidsgiverens plikter i forbindelse med sykelønnsordningen.

Arbeidsgiveren plikter å forskuttere sykepenger til arbeidstakeren i sykeperioden, for så å få dette refundert fra trygdekontoret. Dette vil forenkle en for tida komplisert saksomgang.

Mostad trodde myndighetene måtte komme inn i bildet i en eller annen form, og at forbundsvise kombioppgjør kanskje var veien å gå. Det er viktig å sørge for skikkelig kompensasjon for prisstning.

Den lokale forhandlingsretten så Mostad som livsnerven i fagbevegelsen. Lønna vi får for innsatsen er knyttet til den virksomheten vi jobber i, — det sentrale oppgjøret er det minste felles mål. Det som tas ut lokalt, kan utjamnes skattepolitisk. Han ville følge spent med i årets oppgjør, det som er «snudd opp-ned».

Walter Kolstad, sekretariatet: Gjennom en rekke innsendte forslag til denne kongress har foreninger — spredt over hele landet — sendt inn forslag som går ut på frie forbundsvise oppgjør. Noen forslag er formet slik at et positivt vedtak vil bli et prinsipielt vedtak, andre peker konkret på neste ordinære tariffoppgjør, altså i 1982. Jeg henviser bl.a. til forslag 297 - 298 og 299 som inneholder begge de nevnte målsettinger.

Jeg synes det maner til ettertanke å gå inn i seg selv og spørre: Hvorfor foreligger det så mange forslag om forbundsvise oppgjør? Er det for at de fleste er misfornøyd med alle oppgjør etter 1974? Nei, jeg tror ikke det. Jeg tror at bakgrunnen er å finne i helt andre faktorer.

For det første har tariffoppgjørene de senere år utviklet seg til å bli så kompliserte at det vanlige medlem — den enkelte gruppe — ikke har muligheter til å sette seg inn i begrepene fullt ut, og for det andre kjenner de seg ikke igjen når gjennomsnittsstatistikken blir lagt fram. Hvem av de på normallønn, eksempelvis med 30,— kroner i timen, forestår at lønnstillegg blir gitt på grunnlag av 36,— 37,— kr. pr. time? Hvem av disse er det som forstår at de ikke har krav på lavtlønnstillegg, fordi andre i samme statistiske gruppering andre steder i landet har høyere lønn? Hvem er det egentlig, av det vanlige medlem som forestår at vi har et lønnsoverheng, som følger med over en tariffperiode og som det gjøres fratrukk for i det prosentvise krav som er vedtatt? Jeg tror det er svært få.

En del av faremomentene ligger her.

Man kan nesten ikke forlange at det enkelte medlem skal forstå sammenhengen mellom lønnstillegg og gjennomsnittsberegnet barnetrygd, eller andre sosiale tiltak. Jeg kunne nevne en rekke andre eksempler, men skal stoppe her.

Kamerater, jeg tror det nå er på tide at fagbevegelsen igjen søker å forenkle tariffoppgjørene slik at det enkelte medlem kan kjenne seg igjen. Slik at det enkelte medlem forstår resultatet og bakgrunnen for det.

Man kan selvfølgelig si at dette er et informasjonsspørsmål, men problemet ligger ikke bare her.

Ved tariffoppgjøret i fjor vår ble våre forutsetninger en maksimalt på 9½ % i 1980. Indirekte forelå vel også en garanti fra Regjeringens side på

dette. Ut på året kom også felleserklæringen på at Regjeringen skulle sette iverk tiltak dersom forutsetningene ikke holdt.

Prisstigningen ble 10,2%, eller 10,9% om dere vil, etter ny beregningsmåte, men hvor ble det av tiltakene?

Man kan vel ikke med hånden på hjertet kalle opphevelsen av den midlertidige prisreguleringslov som tiltak.

Ved representantskapets behandling av kravene til årets tariffoppgjør, ble det bl.a. vedtatt: «Det må gis et kronetillegg som stabiliserer kjøpekraften for brede lønnstakergrupper i 1981, på linje med situasjonen i 1980. Kjøpekraften må sikres for de brede lønnstakergrupper.

Prinsipielt vettuge vedtak, som de fleste kan støtte, men hva er egentlig situasjonen pr. i dag.

Statsoppgjøret er slutført, tilsynelatende med akseptabelt resultat. Oppgjøret for kommunene er det vel grunn til å tro vil lande nogenlunde på samme grunnlinje, men hva med den private sektor, hvor står den, og hvilke forventninger har nå medlemmene i den private sektor nå, etter at tallene i den offentlige sektor er blitt kjent? Jeg vil ta et eksempel.

Rutebilsjåførene i den private sektor, som utelukkende er lønnet etter normallønnsstariff, har i mange år vært lønnet adskillig lavere enn tilsvarende sjåfører i den offentlige sektor.

Ved tariffoppgjøret 1980 oppnådde vi protokolleringer som pr. 1. oktober 1980 ga som resultat en lønnsmessig likestilling med de offentlige ansatte. Selv om den sosiale del framdeles henger etter, var sjåførene relativt fornøyd med utjavnningen, men hvor vil de stå nå, etter at mellomoppgjøret 1981 en gang blir ferdig?

I den offentlige sektor (statsoppgjøret), er lønnstillegget for de lønnsgrupperinger sjåførene i den private sektor sammenligner seg med kr. 7000,— pr. år. I den private sektor vil jeg anta at vi skal ha vanskeligheter med å oppnå kr. 2000,— på årsbasis, d.v.s. en forskjell i lønnstillegg på ca. kr. 2,50 pr. time.

Hva er så årsaken til at slike skjevheter igjen skal oppstå, til tross for et representantskaps vedtak — likt for stat, kommune og privat sektor.

Jo, den ligger i statistikk og beregninger, hvor grupper med og uten lønnsglidning blir slått sammen og hvor gjennomsnitt viser at lønninngene ligger langt over det bussjåførene lever av.

Hvor er det blitt av lik lønn for likt arbeid, og hva vil konsekvensene bli for denne gruppe? Jeg vet det. De vil føle seg så urettferdig behandlet at nye ulovlige streiker vil oppstå, hvor forbundet må gå imot dem, og hvor organisasjonsmessige konsekvenser vil bli resultat. Det står gule organisasjoner og venter på å utnytte situasjonen. Hva kan så gjøres i denne situasjonen? Dessverre svært lite nå. Opplegget er bundet i tradisjonelle former med gjennomsnittsstatistikk lagt til grunn og med beregnet lønnsnivå på bakgrunn av denne statistikk.

Dette var en gruppe, ment som eksempel på at våre tradisjonelle opplegg er modne for en sterk revisjon. Vi kan ikke lenger akseptere at våre medlemmer som arbeider etter normallønnsatser skal leve av gjennomsnitt. En gjennomsnitt de bare kjenner fra massemedia og fra reddegjørelser i forbindelse med oppgjør.

Dette var et eksempel, LO har mange yrkesgrupperinger i nøyaktig samme situasjon. La meg så si noen få ord om prisstigningen og indeksbestemmelser. Ved det lille tariffoppgjør i år, foreligger det krav fra LO om en indeksbestemmelse basert på 125 poeng i september i år. Vi har lagt til grunn en prisøkning på 11 %. Det er vel og bra med vektak av prinsipiell karakter som medvirkende faktor til dempning av prisene, men hva er det faktiske forhold.

Inntil nå har prisstigningen, inkludert det overheng vi har fra forrige år, vært av en slik størrelsesorden at indekstallet 125 sannsynligvis vil bli nådd i løpet av denne måned. Hvem skal dekke reallønnsnedgangen fra mai til september, må være det naturlige spørsmål.

Det foreligger ikke forslag til helautomatisk indeksbestemmelse. Forslaget innebærer forhandlinger om kompensasjon. Hvor tid har vi i forhandlinger oppnådd mer enn 60-70% kompensasjon. Det er naturlig å spørre, hvem skal dekke differansen? Svaret er vel egentlig gitt. Det blir den enkelte lønsmottaker, også de lavest lønnede uten noen form for lønnsglidning.

Vi må nå ta lærdom av hva som har skjedd, slik at vi på en helt annen måte enn tidligere følger opp vår målsetting om lik lønn for likt arbeid og heving av vilkårene for de lavest lønnede.

Vi må for framtiden legge opp vår tariffpolitikk slik at vi tydelig får fram det enkelte medlems lønnsvilkår og at vi tar konsekvensen av det vi får fram, på en slik måte at gjennomsnittsberegninger *ikke* gjemmer de som virkelig trenger forbedringer.

Jeg kan derved støtte den innstilling som foreligger fra sekretariatet, og regner med at LOs representantskap følger opp med å vedta at tariffoppgjøret 1982 som et forbundsvist oppgjør, men dette må ikke hindre at LO legger opp en prinsipiell linje for framtiden — for likhet og samhold. Dette arbeid må settes igang snarest etter kongressen, slik at vi til enhver tid vet hvor vi står og hvor vi vil stå, sa Kolstad.

Odd-Kåre Kvalheim, Oslo, var redd det i mange år framover ble nødvendig med full innsats for full sysselsetting, og det ville bli nødvendig med avklarende diskusjon om prioritering når det gjelder offentlig eller privat forbruk. Det vil bli vanskelig å komme utenom økning på den offentlige sektor og måtehold i privat forbruk, og dermed arbeid for å få fagbevegelsens medlemmer til å akseptere dette. Han var klar over at dette ikke ville bli lett, med de forventninger som var skapt gjennom inn-

tekstutviklingen i 70-åra. — Vi har plikt til å reise krav på medlemmenes vegne, men vi har også plikt til å fortelle om konsekvensene, sa Kvalheim. 80-års problem vil bli å få til en politikk med sosial profil, og utfra dette må oppgjørsform velges. Foreløpig var han i tvil om hvordan forbundsvis oppgjør ville gi resultater som ikke øker ulikheten mellom olje-Norge og resten av landet. Det var også vanskelig å se hvordan en skulle komme uten bruk av avgifts- og skattepolitiske virkemidler, og det var igjen et spørsmål om dette lar seg kombinere med fri lønnsfastsettelse. — For oss i den offentlige sektor er ikke dette et stort problem, det resultat vi kommer fram til gjelder våre lønnstakere over hele landet. Problemet er, i den offentlige som private sektor, interessekonflikten med dem som er kalt «de faglige pyromaner». — En fri lønnsfastsettelse i det private næringsliv forsterker problemet. I dag ser man ofte ikke annen utvei i den offentlige sektor enn å skjele til den private, og samtidig søke å unngå at dette går utover solidariteten.

Kvalheim trakk ellers fram inflasjonen som et stort problem man vil få å stri med i 80-åra, og som det er viktig å bekjempe med mest mulig styrke, fordi inflasjonen alltid rammer dem som har minst å rutte med. En inflasjonsdrivende faktor, etter at man er begynt å bruke kjøpekraftbegrepet, er utslaget av skattepolitikken. Man må spørre om ikke denne siden av skattesystemet er inflasjonsdrivende. Skattemoralen er ikke høy her i landet, det er nødvendig å engasjere seg i arbeidet med å skape forståelse for at skatt, høy skatt, er nødvendig for å opprettholde velferdssamfunnet. En forutsetning for forståelse, er at skattesystemet virker mest mulig rettferdig. Kvalheim la fram følgende forslag:

Kongressen anmoder Sekretariatet om sammen med AOF å utarbeide et debattopplegg for en skattepolitisk debatt i LO — parallelt med arbeidet til skattekommissjonen.

Ellen Stensrud, Skårer, roste Regjeringen for utdannings- og sysselsettingspolitikken, og angrep aksjons- og streikekåtheten hos de «gule». Hun var imidlertid ikke fornøyd med tariffoppgjøret 1980, der var det ikke vist stor tillitsmannskunst. Hun sikter spesielt til begrensningen i den lokale forhandlingsretten. Dersom Arbeidsrettens avgjørelse tolker lønnsglidningssaken på NAFs måte, er det også et slag mot likestillingen. Man får ikke slutt på kvinnediskriminering over natta.

— Vi som jobber i såkalte kvinnebedrifter, risikerer nå, dersom Arbeidsretten kommer til et «tak» på lønnsglidningen, å miste mulighetene vi har gjennom lokale forhandlinger til å bedre betingelsene for våre lavtlønte medlemmer, sa Stensrud, og håpet denne holdningen hos forhandlingsutvalget som satte forhandlingsretten på spill, ikke vil vise seg igjen.

Jardar *Hendricksen*, Sellebak, var sjokkert over uttalelsene fra Hysvær, som harsellerte og mistenkeliggjorde medlemmene i Jern og Metall. Hadde ikke Hysvær registrert forslagene fra Jern og Metall som tar sikte på lavtlønnsproblemene? Sjøl var han stolt av å tilhøre Jern og Metall. De pengene som tas ut ved lokale forhandlinger, ville ikke ha havnet i de lavtløntes lommer, men i noen ganske andres.

Hendricksen gikk inn for forbundsvisе oppgjør, og støttet forslag nr. 325 om lokale forhandlinger flere ganger i året.

Det er disse forhandlingene som har skapt aktiviteten på lokalplanet.

Han hadde ikke de samme erfaringer som Hysvær, at det var like lett med lokale forhandlinger nå. Tvert imot. NAF har gått ut med taktiske opplegg til sine medlemmer, gå i forhandlinger men ikke gi tillegg. Når konflikten kommer, kan vi ikke gjøre noe, før hovedorganisasjonene hadde forhandlet først. Dermed var et par måneder gått. Han var redd det ville oppstå en god del ulovlige konflikter på denne bakgrunn. Ingen var tjent med det.

Han støttet forslaget fra avd. 1, om gransking av mulighetene til å snyte på skatten. Han syntes ellers det måtte være et krav at ikke bare de som står på golvet i industrien skal statistikkføres. Gad vite hvor stor lønnsglidningen er for dem som står over oss?

Kåre *Sunde*, Bergen, syntes det måtte innrømmes at de som sier fagbevegelsen har mistet grepet på tariffpolitikken har rett. — Komedie, sier noen. Vi får innrømme at noe er galt fatt, og at slik det er nå, kan det ikke fortsette, mente han, og viste til det som sies av medlemmene: — Snu utviklingen, arbeiderbevegelsen må på offensiven, vi får ikke noe gratis. Kongressen må med vedtak vise at nå er vi på marsj, ingen bør lenger få si at det er Kraby som har fått helklaff. Det betyr forbundsvisе oppgjør ved neste korsveg, det gir større muligheter til bedre lønnsresultater. Halvorsen har selv sagt at det ikke er lønningene som skaper kostnadsproblemene. Dessuten er det forbundsvisе oppgjør som best ivaretar den lokale forhandlingsretten, sa Sunde. Vi trodde riktignok vi var helgardert sist med representantskapets vedtak, men så viste det seg at også garderinger kan selges.

Sunde mente Kongressen selv burde ta avgjørelsen om oppgjørsform, og la fram følgende forslag:

LO-kongressen 1981 har drøftet den tariffpolitiske situasjon. Med bakgrunn i NAFs negative holdning til reell forhandlingsvilje og tillegg i noen form, vedtar LO-kongressen at tariffoppgjøret 1982 blir gjennomført som et forbundsvist oppgjør.

Dette er også i takt med de innsendte forslag og således i tråd med medlemmenes ønsker.

Sunde repliserte til slutt til Hysvær: Det var grovt å stå på talerstolen her og si at det er visse politiske grupper som forsvarer den lokale forhandlingsretten.

Sunde tok så opp forslagene 244, 326, 386 og 483.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 244. Avd. 5, Bergen, foreslår:

Kongressen vil oppfordre Representantskapet og Sekretariatet om å arbeide for en oppgjørsform som tilfredsstiller det enkelte forbunds behov for revisjon av overenskomsten. Dette bør løses ved rene forbundsvise oppgjør.

Nr. 326. Avd. 5, Bergen, foreslår:

Kongressen gir sin tilslutning til at det skal arbeides for å sikre den lokale forhandlingsrett. De enkelte forbunds tariffavtaler kan utformes slik at partene på den enkelte bedrift avtaler tidspunkt for forhandlinger, og antall forhandlinger årlig.

LOs organer kan i kongressperioden ikke gi sin tilslutning til lover eller inngå avtaler som begrenser den lokale forhandlingsrett.

Nr. 386. Avd. 5, Bergen, foreslår:

LO må arbeide for en bedre løsning av lavtlønnsproblemet. Garantien må gå på individuell lønn og heves til 90% av gjennomsnittlig industriarbeiderlønn. Dette bør lovfestes.

Nr. 483. Avd. 5, Bergen, foreslår:

LO vil arbeide for at det gis betaling for nødvendig ærend på offentlig kontor, når disse ikke har åpent etter ordinær arbeidstid.

Brit Førde, Oslo, minnet om fyrstikkarbeiderkvinnenes streik i Oslo i 1889. Kampen har vært ført siden den gangen for likestillingen. Toget har tatt lang tid, men i dag går norske kvinner målbevisst videre. Vi fikk bare i 1979 12 300 nye kvinnelige medlemmer i LO, bare 2705 menn. Nå er bare spørsmålet om LO vil ta imot oss. Kvinnene har i lang tid vært diskriminert og undertrykt i utdanning og arbeidsliv. Det er nå 20 år siden LO og NAF inngikk en rammeavtale for likestillingsarbeidet. Men ennå i dag er det ikke lik lønn for likt arbeid. 85-prosentgarantien var bra, men vi må videre til 90 prosent av industriarbeidergjennomsnitt og en ordning på individuell basis, sa Førde, som sa at en husmor som jobber på en kantine naturligvis bør ha samme lønn som de faglærte.

Hun reiste forslag 406 til Handlingsprogrammets punkt om inntektspolitikk, mål og midler.

Norsk Tjenestemannslag

Nr. 406. *Stedsstyret for Oslo og omland, Avd. 2-38, Statens institutt for forbruksforskning, avd. 108-40, Arbeidsforskningsinstituttene og avd. 108-41, Tjenestemannslaget ved SINTEF, foreslår:*

LO vil arbeide for at likelønn skal bli et faktum i kongressperioden ved å prioritere følgende krav:

Lavtlønns tillegg gis alle som tjener mindre enn det fastsatte gjennomsnittet uansett den gjennomsnittlige fortjenesten innen bransjen eller innen den enkelte bedrift.

Tariffestet individuell minstelønns garanti på 90% av gjennomsnittlig industriarbeiderlønn.

Det offentlige lønnsregulativet må ligge mellom nåværende trinn 12 og 26. Lønnstrinnene under 12 og over 26 sløyfes.

Alle arbeidsgivere må betale til lavtlønnsfondet.

Lønnsnivået i de kvinnedominerte yrkene heves i samsvar med lønnen i yrker det er rimelig å sammenligne med.

Flere typiske kvinneyrker som faktisk krever spesiell utdanning og erfaring må gis fagstatus.

Fravær fra lønnet arbeid for tilsyn med barn under 10 år og/eller syke må gi lønnsansiennitet i alle yrkeskategorier på opp til 10 år.

Forbundene pålegger sine tillitsvalgte sentralt og lokalt å være oppmerksomme på tillegg som gis den enkelte arbeidstaker ut over tariffen. dersom det gjøres forskjell for kvinner og menn innen samme arbeidsområde skal dette tas opp av fagforeningene.

Tillitsvalgte må passe på at kompetansegivende opplæring tilbys og fordeles mellom de ansatte på alle stillingsplan innen bedriften.

Statistikker over lønn, opprykk og fordeling av opplæringsmidler må deles ut til alle ansatte i en bedrift en gang i året.

Bitte *Vatvedt*, Oslo, sa at prisindeksen bygger på temmelig gale premisser når den bygger utgiftsøkningen på kjernefamilien med to barn, mor og far. I 1976 var det bare 10 prosent som hadde to mindreårige barn og ble lignet i skatteklasser 2. Tallet er trolig blitt mindre i dag, mente *Vatvedt*. I følge offisielle statistikker er det slik at over 2/3 av alle inntektstakere er uten forsørgede barn og lignedes i skatteklasser 1. Hun ga fle-

re eksempler som viste at barnefamiliene har fått redusert sin kjøpekraft mye mindre enn andre grupper.

Hun støttet forslag 406 om minsteinntektsgaranti og foreslo følgende:

«— Som grunnlag for beregning av kjøpekraftsutviklingen må det i tillegg til «indeksfamilien» også beregnes utviklingen for innteksttakere i skatteklasser 1 uten barn å forsørge da det er denne gruppen som utgjør «den brede lønnstaker-gruppen».

— Videreutvikle garnatiordningen slik at den enkelte blir garantert en minstelønn på 90% av gjennomsnitt industriarbeiderlønn.»

Strek satt

Dirigenten gjorde oppmerksom på at møtet ble hevet kl. 17.30 og at det var inntegnet 62 talere til nå. Hun foreslo strek satt med inntegnede talere og at forslag ble fremsatt innen møtets slutt. Dette ble enstemmig vedtatt.

Konstanse Eliassen, Bristadbotn, tok opp forslag 401 om likelønn og Kommuneforbundets oppgjør i 1980 som et meget godt oppgjør for de lavtlønte. Selv representerte hun det absolutte golvplanet i fagbevegelsen, ikke grasrotplanet. Dette med grasrot ville hun for øvrig ha ryddet ut av vokabularet.

Hun støttet også forslag 578 idet hun regnet med at ledelsen ikke ville arbeide «oss nord og ned». Til slutt sa hun at man ikke må overse alt det positive som har skjedd.

— Fru Allende må vel sitte med en underlig følelse av det som blir sagt her. Det kanskje virker som at vi tjener så dårlig at vi nærmest går for lut og kaldt vann. Det er slett ikke tilfelle. Vi har all grunn til være fornøyd med det som har skjedd av utvikling, sa Elisassen.

Nr. 401. Avd. 487, Kulturpersonalets Fagforening, Oslo, foreslår:

LO vil arbeide for at likelønn skal bli et faktum i kongressperioden ved å prioritere følgende krav:

Lavtlønnstillegg gis alle som tjener mindre enn det fastsatte gjennomsnittet, uansett den gjennomsnittlige fortjenesten innen bransjen eller innen den enkelte bedrift.

Begrenset taletid

Dirigenten foreslo på dette tidspunkt at taletiden for talerne tirsdag formiddag ble satt til fem minutter. Dette ble enstemmig vedtatt.

Håkon Kvalheim, Bergen, sa at det var all grunn til ta opp tariff-politikken i sin fulle bredde. Han mente at det ikke var tvil om at man hadde feilet de siste årene og at erfaringene med lønnsnemndas kjennelse i 1978 var dårlige. Man må stille spørsmål ved om kravene den gangen var realistiske når nemnda halverte dem. En måned senere kom pris- og inntektsstoppen og tok resten fra oss. Det var egentlig også bare en inntektsstopp som ble innført. Prisene fortsatte jo å stige som før.

Ved tariffoppgjøret i 1980 fikk man et enestående godt oppgjør for de lavtlønte, og dette må følges opp. NNN-formannen, Hysvær, burde vite at det her var et Jern og Metall-forslag LO hadde overtatt som lå til grunn for lavtlønnsordningen. I stedet for å refse Jern og Metall, burde han lære av Jern og Metall, sa Kvalheim.

Om skatteforslaget sa han at det kunne virke som om det var tredd nedover hodene på LO-ledelsen. Når nestformannen kunne uttale til en avis at man like godt kunne gå over på mellompartienes skatteforslag, da må det være noe galt med kontakten. Dialogen i det faglig-politiske samarbeidet kan ikke ha fungert særlig godt her, selv om finansministeren kommer fra LO. Det ble gjort på en klossete måte, og det skaper mistenkeligheter til våre medlemmer ute.

Han støttet Gunner Nilsens kritikk av skattesystemet som fortsatt tillater skattesnyteri i stor stil. På et møte i Bergen i 1974 sa finansminister Kleppe at man nå måtte ta fatt på en rettferdig fordeling av skattebyrdene. Ikke minst måtte man ta de store skattesnyterne. Hva har skjedd? Ingenting.

Til slutt sa Kvalheim at lønnsreguleringsloven har en fokusering på de uorganiserte som man skulle tro var laget for arbeidsgiverne. Vi må få fjernet denne loven, sa han.

Om oppgjørsformen sa han at han alltid hadde vært av den oppfatning at man skal velge oppgjørsformen når man er i den aktuelle situasjon. Nå var han imidlertid sikker på at man burde vedta forbundsvise oppgjør for 1982.

Møtet hevet 17.35.

Formiddagsmøtet, tirsdag 5. mai

Møtet ble innledet med «Ung flaggsang», allsangen som vanlig ledet av Trygve Aakervik.

Dagsordenens pkt. 5

Dirigenten, Odd *Isaksen*, opplyste at det fremdeles gjensto 60 talere på listen, i debatten om tariffpolitikken. Selv om taletiden var begrenset til 5 minutter, henstilte dirigenten talerne om å fatte seg mest mulig i kort-het, og ikke bruke sin tid maksimalt dersom de kunne unngå det. Han gjorde samtidig oppmerksom på sannsynligheten for at Kongressen måtte ha kveldsmøte i dag.

Ove *Larsen*, Oslo, fikk ordet til forretningsorden, og pekte på en praksis han mente burde endres: Når det velges dirigenter for Kongressen bør disse være tilstede. Han fant det naturlig at statsministeren hadde andre presserende gjøremål, og foreslo at det ble valgt en ny dirigent istedet for Gro Harlem Brundtland.

Innlegget vakte tilløp til pipekonsert, og dirigenten opplyste at man ved dirigentbordet, ifølge vanlig praksis, hadde delt oppgavene seg i mellom. Den fjerde dirigenten ville innta plassen i sin tur.

Henry *Stokmo*, Oslo, til forretningsorden, foreslo at innkomne forslag ble lagt fram, slik at de var kjent for deltakerne før debatten gikk videre.

Dirigenten sa at representantene hadde full anledning til å referere sine forslag etterhvert som de fikk ordet i debatten.

Håkon Sverre *Høst*, Oslo, støttet Stokmos forslag. Det ville være en fordel både for debatten og debattens lengde, om forslagene ble referert på forhånd.

Dirigenten sa han gjerne skulle ha fulgt henstillingen, men siden det foreligger mellom 40 og 50 forslag, ville det ta altfor lang tid. Salen sluttet

seg til dirigentens forslag, om at talerne refererer sine egne forslag etter hvert som de får ordet.

Han refererte så en rekke begrunnede permisjonssøknader som alle ble innvilget. Etter å ha formidlet en henstilling fra mange representanter om minst mulig røyking i salen, ga han ordet til førstemannen i dagens debatt.

Birger *Myrvoll*, Hølen, tok opp forslagene 206, 207, 208, 209 og 210. Han mente at det ville være riktig at arbeidsgiverne betaler vanlig bankrente av etterbetaling. — Ingen stor sak, sa *Myrvoll*, men et eksempel på hva slags problemer en står over til daglig. Han sa at man burde komme fram til ordninger med kronetillegg for fastlønte. Spørsmålet om rentetak må avklares. Vi må fortsatt ha skatteprogresjon, men den må ikke ramme vanlige inntekter.

Han tok opp forbundsstyrets innstilling til de forslagene han refererte til.

Kåre Eriksen, Oslo, viste til forslag 211 om at tariffrevisjon må ære sluttført innen avtaleperiodens utløp. Han mente at erfaringene fra de siste tariff-revisjonene ikke var gode. Han ba LOs ledelse om å følge opp dette forslaget.

Finn Erik Thoresen, LI, sa at man nok ikke lever i et sosialistisk samfunn hvor man kan føre over midler fra rike bransjer til svake. Han mente at forbundene er forskjellige, og at man må respektere dette. I forbundene er overenskomstene verktøyet, og forbundsvisse oppgjør er viktig for å rette opp en rekke skjevheter. Han tok opp forslag 239 fra Grafisk selv om han kunne være enig at det var galt å låse oppgjørsformen for hele kongressperioden. Han sa også at man fortsatt må vurdere forslagene om organisasjonsplikt og tariffavgift. — Tariffavgiften bør settes lik kontingent minus forsikringspremien, slik at de uorganiserte ser hvilke gode forsikringsordning vi også har, sa *Thoresen* som tok opp forslag 469.

Åge Tom Sivertsen, Vadsø, sa at LO hadde hatt lite å gjøre med regien ved de siste tariffrevisjoner. Det hadde staten og Regjeringen hatt. Fagbevegelsen måtte igjen komme over på offensiven bl.a. gjennom forbundsvisse oppgjør. Han mente at de samordnede oppgjørene ikke minst virker passiviserende på medlemmene. Han refererte så til et forslag som var framsatt av hele Handel og Kontors gruppe på Kongressen og reiste de to første avsnitt i Kjemisk forbundstypes innstilling til forslagene 349-354 på side 28.

Om Hysværs kritikk mot enkelte forbund sa *Sivertsen* at «kamerat» Hysvær ikke behøvde sparke beina under andre. De som har høyere

lønninger er nemlig med på å dra andre opp. På lengre sikt må man imidlertid komme fram til pengeoverføringer fra en bransje til en annen. Han mente at spørsmålet om lavtlønnsfondet måtte tas opp med Regjeringen, og at man måtte komme fram til en individuell garantiordning.

Birger *Thoresen*, Arendal, sa at debatten dagen i forveien hadde hatt en viss slagside, bl.a. mot Jern og Metall. Thoresen mente ikke det var riktig å henge ut noen som høytlønnte forbund innen LO-familien. Her er bare normallønnsforbund og lavtlønnsforbund. Det er utenfor LO-familien at vi virkelig har høytlønnsgruppene. Han trodde for eksempel at Hans Hage i Norges Bondelag siktet seg atskillig høyere enn gjennomsnittlig industriarbeiderlønn, og at han var nokså flinkt til å få ting til. Han støttet Kåre Sundes forslag og sa at man måtte ha et mer konsist vedtak enn det sekretariatet har foreslått.

Finn *Nilsen*, sekretariatet, understreket betydningen av samordnede oppgjør og sa at det er en illusjon at man kan komme noe videre med minstegarantiordningen i 1982 dersom man skal kjøre et forbundsvist oppgjør. Han hadde selv ikke vært til stede i sekretariatet da forslaget på dette punkt ble behandlet, og han ville reservere seg mot det. Både likestillingsarbeidet og lavtlønnskampen er atskillig lettere gjennom samordnede oppgjør, sa Nilsen som viste til erfaringene fra siste oppgjør. — Ingen trodde at vi skulle få så å si fullt gjennomslag for vårt lavtlønnskrav, men det fikk vi altså takket være samordningen. Uansett oppgjørsform, blir mange saker samordnet. Arbeidsgiverforeningen samordner sine interesser. Regjeringen sine, og mange av de prinsipielle sakene som krever helhetsløsninger kan bare ikke løses forbundsvist, sa Nilsen. Han trodde det ville ta minst tre år før man fikk forbedret minstelønnsgarantien hvis man nå gikk inn i et forbundsvist oppgjør. Så lenge vi vet at 2/3 av inntektsutviklingen skjer med lønnsglidning, og bare 1/3 ved tariffrevisjonen, må vi satse på samordning, sa Nilsen.

Asmund *Hansen*, Tromsdalen, tok opp problemet med at minst halvparten av de ansatte ved en arbeidsplass må være organiserte for at en skal få tariffavtale. Det virker urettferdig, og LO bør gå inn for at dersom det er fagorganiserte på arbeidsplassen, så skal de ha mulighet for å oppnå tariffavtale. Han gikk videre inn for indeksregulering, særlig av hensyn til dem som har minst å rutte med. Det er pensjonister og store familier som prisstigningen er mest følbare for.

Han mente ellers at det bør være lik ordning med hensyn til lønn under militærtjeneste, det er spesielt aktuelt ved repetisjonsøvelser.

Asmund Hansen var skuffet over Hysværs innlegg og angrep på Jern og Metall. Han brukte eksempler fra sitt distrikt, med lavtlønnte såvel i

Jern og Metall som i NNN. I Jern og Metall ble lavtlønnsproblemet tatt alvorlig, og der ble de lavtlønte tilgodesett ved oppgjørene. Den lokale forhandlingsretten ble brukt. Hansen syntes Hysvær burde lære av dette, istedet for å kritisere et forbund som har løst disse problemene på en skikkelig måte.

Sveinung Huglen, Stord, syntes sekretariatets innstilling var for lite konkret. Om man skal makte å aktivisere fagbevegelsen, må hovedmålsettingen for tariffoppgjøret være klar, og det må snakkes et språk som folk forstår. Etter siste oppgjør var det også mange tillitsmenn som hadde problemer med å forstå nye begrep som var innført. Han viste til Gunnar Nilsens ord, om at LOs styrke er avhengig av medlemmenes aktivitet. Også ut fra dette, bør det fattes klart vedtak om forbundsvise oppgjør.

Han støttet forslag 234, og støttet Kåre Sundes forslag, og føyde til at styrking av den lokale forhandlingsrett må være et sentralt punkt.

Huglen tok opp forslag nr. 338, og mente at arbeidet for å hindre kvinneskriminalisering i arbeidslivet bør tas med sekretariatets forslag til uttalelse.

Kim Nordlie, Oslo, hadde tenkt å ta opp forslag nr. 575, om fjerning av merverdiavgiften, men siden han hadde fått formannsbekreftelse på at LO støttet Gjærevoll-komiteéns flertall, fant han det unødvendig med et kongressvedtak. Han ville likevel belyse hvordan moms'en slår skeivt ut og gir muligheter for skatteundragelser i næringslivet.

Da Gjærevoll-utvalgets innstilling var ute til høring, var det Arbeidsgiverforeningen og Industriforbundet som fant det ønskelig å beholde merverdiavgiften som i dag. Det nåværende system gir bl.a. muligheter til skjulte renteinntekter, som går opp i et milliardbeløp.

NTL finner det viktig å få et bedre og mer effektivt skattesystem, og Nordlie mente Kongressen klart bør gå inn for å styrke skatteetaten.

Han støttet Gunnar Nilsens forslag om å nedsette et utvalg til å følge skattekommisjonens arbeid, og la selv fram følgende forslag:

«Jeg tar opp forslagene nr. 448, 216, 405 samt:

Lønnsinntakene uten forsørgede barn i skattekategori 1 utgjør de brede lønnsstakergrupper og må danne grunnlaget for lønnskravene. Og som strek punkter i handlingsprogrammets avsnitt om Inntektspolitikk, mål og midler.»

Torbjørn Dahl, Oslo, syntes ikke det var nødvendig å lage uenigheter på Kongressen, om lavtlønnsstillegget ved forrige oppgjør. Det var skikkelig, og garantiordningen bør bygges ut. Han pekte på at mange lavtlønte er på arbeidsplasser hvor det er vanskelig å drive grunnplansaktivitet. To

personer ansatt i en butikk, kan vanskelig få til noen stor aktivitet på grunnplanet der, f.eks. Et viktig poeng er, at de fagorganiserte, gjennom lokale forhandlinger, får opp gjennomsnittslønna, og via oppgangen i gjennomsnittet, får de lavtlønte også sin økning. Dahl mente det måtte være et tankekors for LOs ledende organer, at etter 1974-oppgjøret er all reallønnsøkning kommet via lokale forhandlinger. Når det gjelder de samordna oppgjørene, vet N.A.F. meget vel at LO og regjering ikke ønsker landet ut i en stor konflikt. Han aksepterte ikke Finn Nilsens påstand om at det er de samordna oppgjørene som slår best ut for lavlønnsforbundene. Meieriarbeiderne hadde alltid kommet best ut av oppgjørene når de var forbundsvise.

Når det gjaldt Hysværs påstand om at det var ikke-navngitte politiske grupper som gikk i mot det siste oppgjøret, mente han det måtte tolkes slik at LOs medlemmer ikke kunne tenke sjøl. Eller så måtte disse ikke-navngitte gruppene stå sterkt i fagbevegelsen, siden nesten halvparten stemte nei ved uravstemningen.

Dahl trodde oppgjørsformen de siste årene hadde bidratt til at «de gule» var kommet på offensiven. Nå måtte LO gjenvinne det som var tapt.

Ingleif Iversen, Rogaland, fremmet forslag nr. 351, om etterbetaling ved lønnsoppgjør. Det bør gjelde også for skifttillegg som er fastsatt i måneds- eller årsbeløp. Hver gang opplever vi at de som arbeider skift kommer skeivt ut, sa Iversen.

Han mente siste oppgjør hadde både negative og positive sider, i debatten var det negative kanskje kommet for mye i fokus. Vi må ikke glemme at det ble et gjennombrudd for de lavtlønte. Oppgjøret for de lavtlønte var bra, og til å bygge videre på, mens svekkelsen av den lokale forhandlingsretten var et åpenbart minus.

Iversen fant sekretariatets innstilling om oppgjørsformen litt svak. Han gikk inn for forbundsvise oppgjør, og var glad for at LO-formannen gjorde det samme. Etter denne debatten fant han det utenkelig med annet enn forbundsvise oppgjør i 1982.

Odd Pedersen, Kristiansand, fant det viktig at det ved framtidige avtaler kom med full kompensasjon for prisstigning. Han mente ellers det måtte bli slutt med tålmodigheten overfor dem som står utenfor og snylter på de fagorganiserte, og trodde det eneste som kunne nytte med det problemet, var å innføre såkalt tariffavgift av en slik størrelse at det ikke var lønnsomt å stå utenfor.

Han tok opp forslagene 374, 375, 376, 426, 465, 466, 467, 468, 470, 472, 1000 og 1001 og støttet forslag nr. 562.

Arne *Hasla*, Grimstad, viste til det LO-formannen hadde sagt om at produktivitet utviklingen er et overordnet mål. Det er åpenbart riktig, og denne produktivitets-utviklingen er samtidig basis for den lokale forhandlingsretten. Vi må få tilbake denne, sa Hasla. Han pekte også på de problemer det skaper i lokale forhandlinger at tariffoppgjørene drar slik ut. Man sitter faktisk i forhandlinger fra februar til jul. Han kritiserte bruken av lønnsnemnd og sa at dette får medlemmene til å si at hele revisjonen er en parodi. Oppgjøret i 82 må derfor bli et forbundsvist oppgjør, og bare slik sekretariatet antyder det. — Det må bankes fast på Kongressen. Han håpet også at 2,4% i lønnsglidning ville holde overfor Arbeidsretten. Han tok opp forslag 266 og støttet Sundes og Nilsens forslag.

Eva *Disch*, Lysaker, viste til de forslagene som er reist fra Handel og Kontor i Asker og som er støttet fra forbundet sentralt. Hun tok opp forslag 471 som hun refererte, 563 (som også har tilknytning til 564) og 565.

Gerd *Bjørnstad*, Oslo, sa at tredje avsnitt i sekretariatets innstilling til forslag 378 er for svakt. Hun gikk mot et nytt samordnet oppgjør og sa at felles-avstemninger slår veldig dårlig ut. Man må godta det andre stemmer for selv om et flertall i eget forbund er mot.

Tron *Strand*, Raufoss, sa at riktignok hadde de to siste oppgjørene sine minussider, men han kjente seg ikke igjen i den voldsomme kritikken som var reist. De enkelte minussider man må trekke fram er innskrenkningen av forhandlingsretten, og at oppgjørsformen er så komplisert at det blir vanskelig for noen hver å forklare, enn si skjønne hva som foregår. Ikke minst er dette et problem for tillitsmennene. Han viste til forslag 344 fra Jern og Metall og forbundsstyrets innstilling. Selv hadde han vært nødt til å gå mot oppgjøret i representantskapet sist, og det hadde sammenheng med skuslingen med forhandlingsretten. Dette feilskjæret må nå rettes opp igjen.

— Vi i Jern og Metall har en minstelønnsoverenskomst, og den forutsetter lokale forhandlinger. Vi spiller fallitt når vår egen overenskomst blir tatt bort. Om Hysværs innlegg sa han at han skulle la kritikken ligge siden «Hysvær allerede hadde fått nok reklame». Om forbundsvise oppgjør sa han at de ikke løser alle problemer, men vil være riktig i 1982. Han støttet derfor Sundes forslag.

Bente *Wilmar*, Kongsvinger, kommenterte LO-formannens uttalelser om at det var politiske pyromaner utenfor LO som presset fram uansvarlige krav. Hun mente det kunne være farlig å kritisere slike krav for sterkt. Det kunne også spenne bena under egne krav. Ellers syntes hun at det var for enkelt å operere med gjennomsnittsinntekter når alle vet at

det er små grupper som har disse. Hun tok opp Sivertsens endringsforslag til 576, 268 og 406.

Harald *Bråten*, Narvik, sa at forslaget om frie forbundsvise oppgjør var gledelig. Han viste til Norge stadig er et kapitalistisk samfunn der arbeidskrafta kjøpes av kapitalkreftene, og hvor merverdien av arbeidet tas av kapitaleierne. Kampen mellom arbeidskraft og kapitaleiere må derfor føres som frie forbundsvise oppgjør, sa Bråten, som ellers støttet innleggene fra Kolstad og Bach i Transport. Han tok opp og støttet forslagene fra 297 til og med 299 på s. 20 i det blå heftet.

Ove *Larsen*, Oslo, sa at momsutredningen i 1975-76 slo fast at skattesnyteriet ikke ble mindre etter innføringen, snarere tvertom. Hva har skjedd med innstillingen etterpå, spurte Larsen.

Han kritiserte direktør Hermod Skånlands uttalelser om at lønnsglidningen har vært på over tre prosent, og han håpet ikke slike opplysninger var kommet fra LO. Han beklaget at det kunne serveres sånne ting uten dekning, av en mann som ikke er bare en privatmann, men som står Regjeringen nå.

Om kritikken mot Jern og Metall sa Larsen at de hadde vist solidaritet gjennom de lokale forhandlingene. På hans arbeidsplass var det ikke mer enn en krone i forskjell på timelønningene til en faglært og en ufaglært. Han mente at minstelønnsordningen måtte bli på 90 prosent.

Om prisstningen sa han at det er altfor stor og at man må slutte med å kommentere den som «ingen overraskelse» hver gang den har gjort et nytt hopp.

Han støttet Sundes forslag og tok opp forslag 575.

Roar *Flåthen*, Kongsberg, tok opp forslagene 123, 248, 260, 304, 802, 1168 og 1205. Han understreket særlig betydningen av den lokale forhandlingsretten. Han syntes heller ikke man i framtiden skal legge seg til malen industriarbeiders gjennomsnittsinntekt. Den kommer nok til å sakke akterut, sa han.

Rino *Olsen*, Stathelle, reiste forslagene 1262, 441, 389, 667, 796, 1034 og 1153 og talte varmt for forbundsvise oppgjør. Han sa at man også måtte komme fram til 90-prosent-reglen for de lavtlønte. Han sa at riktignok hadde kjernefamiliene, som han tilhørte, kommet best ut av det ved de siste oppgjør, men det finnes mange enslige og ektepar uten barn som man heller ikke må glemme ved oppgjørene. Han understreket at det også er nødvendig med skikkelig kompensasjon for prisstningen. «De små oppgjørene» er ikke tilstrekkelig. Han beklaget også at oppgjørene trakk sånn ut i tid.

Ove *Engevik*, Skotbu, sa at han ikke kunne forstå at man kunne gi bort forhandlingsretten — som forrige gang. Selv representerte han støperi-bransjen hvor det ble et stort problem ikke å få lokale forhandlinger. Han hadde heller ikke noen problemer med å se folk i øynene når det gjaldt solidaritet med de lavtlønte. I vår bedrift er det en forskjell på 1,45 i timen på topp og bunn. Vi er minst like solidariske som noen annen, sa Engvik som sa at timelønningen på toppen var 47.10. Han tok opp forslagene 343, 265, 807, 395, 614 og 1167.

Per *Ryanes*, Oslo, sa at man nå trengte et forbundsvist oppgjør. Han refererte det angjeldende forslag:

Rettelse til forslag 578: «med bakgrunn i dette og den raske tekniske utvikling mener Kongressen at Representantskapet når det gjelder tariffoppgjøret i 1982, vedtar dette gjennomført som forbundsvist oppgjør».

(Avsnittene 2, 4 og 5 sløyfes)

Lars *Myhre*, Stavanger, frafalt ordnet men tok opp forslagene 282, 283, 361, 495, 860, 961, 962, 963, 964, 1049 og 1190.

Anton *Enger*, Råde, tok opp forslagene 244, 249, 364 i tillegg til forslag 386. Han støttet Kolstads innlegg om kompleksiteten i oppgjørene med overheng og annet. Om Halvorsens innlegg sa han at det viste at grunnplanets reaksjoner nå hadde gitt resultater. Han sa at formen på oppgjøret ikke er det viktigste, men viljen til å gjennomføre lønnsutjamning i praksis.

Om det Halvorsen kalte en «stivere produktivitetsutvikling» framover sa han at når produktiviteten er basis for lønnsøkningen, bør jo produksjonen gå ned når man går ned i reallønn. Pål Kraby og N.A.F. bør tenke alvorlig over hva de med sin steile holdning er i ferd med å sette i gang. Det kan bli en gigantisk gå sakte-aksjon. Han sa at lavtlønnsfond er en god tanke, men den må ikke ordnes med forhandlingsretten som betalingsmiddel. Han tok opp forslag 386 og støttet forslag 406.

Olav *Støylen*, Oslo, sa at landsmøtet i Kjemisk hadde vedtatt klar støtte til det siste oppgjøret. Det var et bra lavtlønnsoppgjør for forbundets medlemmer, og det var 70 prosent ja-stemmer ved uravstemningen. Kjemisk vil likevel ha forbundsvist oppgjør nå. Han viste til de forslagene Kjemisk hadde fremmet, forslagene 269, 279, 349, 354, 396 og 397 og sekretariatets innstilling. — Han tok ikke opp forslagene men vil støtte sekretariatets innstilling. Han var ellers enig i at minstelønnsordningen måtte bli individuell.

Kjell *Christoffersen*, Røyken, understreket at det er en målsetting og de krav en ønsker å fremme, som må være avgjørende ved valg av oppgjørsform. Ut fra dette syn, vil det åpenbart være behov for forbundsvise oppgjør i 1982. Christoffersen tok opp forslag 321.

Ingvald *Hein*, Hafrsfjord, konstaterte og beklaget at visse prinsipielle rettigheter var blitt redusert gjennom det 1980-oppgjøret, og sikret spesielt til den lokale forhandlingsretten. Det er nødvendig å spørre om dette var måten å løse lavtlønnsproblemet på. Et annet spørsmål er om LO skulle ha gått med på at N.A.F. satte to så sentrale ting som lavtlønnsøkning og lokal forhandlingsrett opp mot hverandre. Hein hadde stor forståelse for reaksjonen som var kommet på det, selv om noen kanskje gikk vel langt. Det nytter imidlertid lite å gråte over spilt melk, nå er det nødvendig å se framover. Han tok opp forslagene nr. 317, 318, 319, og støttet forslag nr. 432. Han støttet videre forslagene nr. 514, 516 og 64, 481, 482, 506 og 507.

Henry *Stokmo*, Oslo, mente debatten hadde utkrystallisert tre sentrale punkter: Ønsket om forbundsvise oppgjør, den lokale forhandlingsretten og lavtlønnsgaranti på 90 prosent. Han ville ikke repetere alle gode argumenter for disse punktene, men støttet det som var sagt, og forslag nr. 326.

Når det gjaldt sekretariatets forslag til uttalelse, så måtte den skjerpes etter debatten. Det er ikke nok å si at spørsmålet om forbundsvise oppgjør skal vurderes — det må gå klart fram av uttalelsen at Kongressen vil ha forbundsvise oppgjør. Videre måtte det som står i handlingsprogrammet om lavtlønnsgaranti skjerpes, og det som står om lokale forhandlinger. Det er viktig å få samordnet de innkomne forslag, til et skikkelig alternativ til sekretariatets forslag.

Idar *Karlsen*, Kristiansand, støttet Kolstads betraktninger om forbundsvise oppgjør, og al samtidig vekt på lavtlønnsresultatet i 1980. Han så det som viktig at LO hurtigst mulig får sin egen statistikk og ikke fortsatt skal være avhengig av statistikken til N.A.F. Når det gjaldt Thoresens betraktninger om Hagas fortjenester i resultatet av jordbrukspolitikken, så trodde nok Karlsen at dette gjennombruddet mye kunne tilskrives formannen i Stortingets landsbrukskomité som dengang het Berge Furre.

Karlsen tok opp forslagene 426, 505 og støttet forslagene 251, 375, 416, 599, foruten forslaget som var fremmet om rentetak.

Hilde *Gangnæs*, Oslo, ville vite om det skulle stemmes over forslaget til uttalelse og Handlingsprogrammet side 10, 11 og 12 under ett. Hun fant

det umulig å stemme samtidig over kommende oppgjørsform og handlingsprogrammets målsettinger.

Kongressen må fatte et utvetydig forslag både om forbundsvise oppgjør og lavtlønnsgaranti. Hilde Gangnæs, som selv tilhører et typisk lavtlønnsforbund (Kjemisk) la stor vekt på betydningen av den lokale forhandlingsretten også for lavtlønte, både på grunn av nytten ved egen lokale forhandlinger for de lavtlønte, og effekten av et gjennomsnittsnivå. Hun nevnte eksempler fra egen bedrift, som viste nytten av lokale forhandlinger.

Gangnæs støttet forslagene 406, 490, og tok opp forslagene 253, 402, 537 og 570. Hun sa seg uenig i innføring av tariffavgift.

Erling Oen, Oslo, trodde ikke forbundsvise oppgjør var noen vidundermedisin, iallfall ikke for lavtlønte, som hadde fått sitt beste resultat i 1980. Han gikk inn for kombioppgjør, hvor LO sentralt fastlegger prinsippene som skal gjelde alle lønnstakerne, helst i en form der forbundene får vesentlig innflytelse på oppgjøret, etter de sentrale forhandlingene.

Garantiordningen var et skritt i riktig retning for de lavtlønte, selv om noen kom skeivt ut på grunn av beregningsgrunnlaget. Dette må rettes opp, men han trodde ikke beregning på individuelt grunnlag var riktig. Det ville bl.a. svekke aktiviteten på lokalplanet. Viktig må det være at de lokale tillitsmenn får større innflytelse på fordelingen av tilleggene. Sentralt krav, syntes også han, det må være, at den lokale forhandlingsretten skal bestå usvekket. Han pekte på denne rettens innvirkning på gjennomsnittsnivået og dermed den garanterte minstelønn. Oen tok opp forslagene 324 og 385.

Martin Tveiten, Bergen, sa at i 1980 fikk de lavtlønte kjenne hva solidaritet er i fagbevegelsen. Det var et merkeår, de lavtlønte fikk hevet lønna opp i 65 000,— men ikke alle. Det skuffende er, at mange medlemmer, med lang praksis, ikke oppnådde å komme opp i en slik årslønn, fordi gjennomsnittet på bedriften ble lagt til grunnlag for årslønnen. Tveiten trodde det var store grupper fagorganiserte som vanskelig kunne forstå at det er medlemmer, som må greie å være familieforsørgere med ei lønn under 65 000 kroner i året.

Bedriftene har økt sine inntekter i siste periode, men det gjelder ikke alle. Det gjelder svært ofte ikke de bedriftene der det dreier seg om lavtlønn, og de er tvunget til å kompensere lønnsstigningen med økte priser. Tveiten mente derfor at lavtlønnsfondet måtte komme inn med styrke, det kan bidra til å dempe prisstigningen.

Når det gjelder kritikken mot lønnsnemnd, mente Tveiten det var grunn til å se mer nyansert på det. Medlemmene på gulvet er som regel

svært lite innstilt på streik, lønnsnemnd kan være en løsning — men det betyr ikke at fagbevegelsen skal gi fra seg streikevåpnet.

Gry Midle, Oslo, tok opp forslag nr. 244, som hun refererte og begrunnet.

Nils H. Johannessen, sa seg stort sett enig i det syn som kom fram i formannens innledning, men med enkelte forbehold.

Han mente den lokale forhandlingsretten er viktig, både for å få til bedringer på den enkelte arbeidsplass, og for aktiviteten, men ikke alle har denne retten, og det kan være problematisk der man ikke har sterke tillitsmenn for å forvalte denne retten.

Han satte også søkelyset på dem som falt utenfor lavtlønnsordningen, og fant det beklagelig at N.A.F.-statistikken skal brukes i beregning av lønnsglidning. Lønnsutjamning hadde også hatt negative bieffekter, sa Johannessen videre, og nevnte faretruende økt arbeidstempo innenfor enkelte bygningsfag.

Han støttet sekretariatets forslag om at representantskapet skal vurdere oppgjørsformen, selv om han, slik situasjonen er i dag, mener det bør bli forbundsvise oppgjør. Men generelt bør oppgjørsformen vurderes av representantskapet.

Odd M. Lundquist, Aurskog, ville ikke gå i detaljer med kroner, ører og procenter, men syntes tida var inne til å stikke fingeren i jorda, for å finne ut hvor vi står, og hvor vi skal gå videre. De som har fulgt tariffoppgjørene de siste par 10-åra, vil huske de forbundsvise oppgjør der man slåss om 10-øringene. Forskjellene ble større og større. Det var misnøye blant store grupper.

Siden kom andre oppgjørsformer. Det ble misnøye igjen. Etter 1980-oppgjøret? Sterk misnøye, men denne gangen ikke hos de lavtlønte. — Ut fra solidaritetspolitikk, burde oppgjørsformen gi seg sjøl, sa Lundquist.

Helge Nilsen, Kokksund, tok opp forslag nr. 307, som han refererte og begrunnet. Storkonflikt i dagens samfunn vil få store konsekvenser, derfor blir streikevåpnet lammet ved samordna oppgjør. En konflikt vil bli stanset før den kommer i gang, enten det er en A- eller H-regjering. Han hadde forståelse for dem som mente at solidariteten virket best i samordnede oppgjør, men han var overbevist om at solidariteten med lavtlønte ville bli like godt ivaretatt ved forbundsvise oppgjør. Også demokratiske hensyn tilsier forbundsvist. LO må trekke konsekvenser av erfaringen fra 70-åra, og kan ikke akseptere at staten beskjerer fagbevegelsens handlefrihet.

Arne *Marthinsen*, Oslo, sa at det ikke er rett at oppgjørsformen skaper debatt. Han ville imidlertid henlede oppmerksomheten ved prinsipp-programmet og viste til de forslag som er innsendt av Papirindustriarbeiderforbundet. Han viste også til handlingsprogrammet, pkt. 2 med innstilling til forslag 574 som gjelder fri beskatning av feriegodtgjørelsen. Han tok opp og refererte forslag 574. Han tok videre opp forslag 362 og 550.

Om forslagsstrømmen sa Marthinsen at han hadde lyst å spørre om ikke folk var klar over at de kunne sende inn forslag til Kongressen. 60 forslag var fremmet i debatten.

Arild *Kalvik*, sekretariatet, sa at oppgjørsformen alltid vekker debatt. Han henviste til forslag til handlingsprogrammet som går ut på å begrense arbeidsgivernes rett til bruk av lock-out-våpnet. Han viste til konflikter i Vest-Tyskland og Danmark hvor store grupper blir tatt med på lock-out, opptil 8 ganger så mange som var tatt ut i streik. Når arbeidsgiverne både sitter med styringen av kapitalen og med styringsretten, er det ikke riktig at de i tillegg sitter med et så farlig våpen som lock-out, sa Kalvik, som sa at det var mange groteske eksempler på hva dette førte til.

Lars *Skytøen*, sekretariatet, sa at det ikke er slik at jernarbeiderne sitter i en kubbestol og drømmer seg bort, slik enkelte kanskje trodde. Han viste til at Jern og Metall hadde vært mot bruk av lønnsnemnd i 1978, men det var ikke mange som protesterte den gangen. Det var kanskje mer bekvemt å la politiske myndigheter ta belastningen. Jern og Metall sier heller ikke nei til forbundsvise oppgjør, men vi er mot at dette skal låses fast. Det er representantskapet som skal vedta dette. Han advarte Kongressen mot å fatte et avgjørende vedtak om dette. Det er komplisert nok fra før. Han anbefalte forslag 578, sekretariatets innstilling og avsnittet om mål og midler i handlingsprogrammet.

Det bør være akseptabelt for Kongressen, sa Skytøen.

Håkon *Høst*, Oslo, viste til at pressen fremstiller det som om det er de største motsetninger mellom Nærings- og Nytelsesmiddel og Jern og Metall når det gjelder de lavtlønte. Han avviste dette og sa at selv om han var mot det siste samordnede oppgjøret, var han ikke medlem av Jern og Metall, men tvertom av Næring. Han hadde vært blant de 40 prosent som stemte nei til forslaget fra riksmeklingsmannen. Høst poengterte at retten til å forhandle er selve livsnerven for fagforeningene lokalt.

Dagfinn *Aam*, Ellingsøy, støttet forslagene om forbundsvise oppgjør og sa at hvis LO nok en gang gikk inn for samordnede oppgjør, ville det ikke være med medlemmene i ryggen. Det er medlemmene som skal være

rygggraden og som skal bære fagbevegelsen videre fremover. Han sa også at den lokale forhandlingsretten er grunnlaget for den lokale aktivitet. Han advarte også sterkt mot bruken av tvungen lønnsnemnd og sa at de beregninger som der ble gjort var styrt alt for mye av økonomer som betraktet bedriften Norge som grunnlag for lønnstilleggene.

Reidar *Tjøstheim*, Stavanger, tok opp forslagene 273, 276, 490 og støttet 491. Han refererte følgende tilleggforslag til handlingsprogrammet:

Forslaget lyder: vedr. LOs handlingsprogram, inntektspolitikk, mål og midler —

Det foreslås følgende tilføyelser som her er understreket:

— arbeide for å videreutvikle garantiordninger for de lavtlønte som sikrer den enkelte lønntaker/medlem en tilfredsstillende lønnsutvikling

— vurdere oppgjørsformen ut fra hva som til enhver tid er hensiktsmessig — *ut fra fellesmål og hva som dekker det enkelte forbunds behov/mål ved tariffrevisjonen*

— arbeide for fastlønnssystemer med produktivitetsavtaler/*særlig avtaler knyttet til lokal forhandlingsrett i tariffperioden.*

Tjøstheim roste LO-ledelsen for at den i dette oppgjøret har latt statsoppgjøret være lønnsledende. Det må være helt klart at i LO står vi solidarisk både i privat og offentlig sektor for å løse våre oppgaver.

Arthur *Svensson*, sekretariatet, sa at det var naturlig at oppgjørsformen var et sentralt tema. Kjemisk har alltid gått inn for forbundsvis oppgjør, så også på siste landsmøte. Om det siste oppgjøret sa Svensson at man her hadde klart å gjennomføre intensjonene i lavtlønnskravene. Selv om forhandlingsretten ble beskåret, var det et godt oppgjør for de lavtlønte. Hittil har LO etter min mening i for sterk grad gått inn for samordnede oppgjør, og det er positivt at det nå legges opp til et forbundsvist oppgjør. Det ville være merkelig om ikke LOs representantskap nå vil følge opp formuleringen i sekretariatets innstilling, etter vedtak på Kongressen. Det må ikke gå for lang tid mellom hver gang vi har forbundsvis oppgjør. De er nødvendige for å rette opp skjevheter som skjer i perioden. Ikke minst har vi problemer for skiftarbeiderne innen vårt forbund som vi ikke får løst gjennom samordnede oppgjør.

Om skatteforslaget fra Regjeringen høsten 1980 sa Svensson at han håpet at han aldri skulle oppleve noe lignende igjen. Skattespørsmål er viktige, og vi må ikke glemme at det spill N.A.F. nå driver med null-tillegg også er politisk begrunnet. N.A.F. ønsker seg en borgerlig regjering, helst en H-regjering, sa Svensson.

Einar *Hysvær*, sekretariatet, sa at hans første innlegg i debatten nok var en nødvendig følelsmessig utblåsning, og mange hadde nok lagt mer i det enn det som var meningen. Han begrunnet sin utblåsning med at det hadde vært ført en ensidig agitasjon fra Jern og Mets side om lavtlønnsoppgjøret. Han tok ellers kritikken fra Jern og Metall med knusende ro, særlig når det gjaldt kritikken fra Asbjørn Hansen fra Tromsø. Han minnet Hansen om det felles-arrangementet de hadde hatt mellom AP og NKP i Tromsø 1. mai 1980. Hysvær skulle holde 1. maitalen. Da tok Hansen med seg medlemmene og spaserte ut fra torget før jeg i det hele tatt hadde hatt ordet. Det kaller jeg ikke solidarisk holdning, sa Hysvær.

Han presiserte også at han verken var mot lokal forvaltningsrett, han hadde ikke hevdet at Jern og Metall hadde opptrådt usolidarisk og han var ikke motstander av forbundsvise oppgjør. Han hadde imidlertid en kritisk merknad til selve gangen i tariffrevisjonen. Det må bli slutt på at alle andre sitter på gangen og venter på Jern og Metall. Vi kan ikke ha det slik at det er Jern og Metall som skal bestemme tempoet i forhandlingene alene. Og dette, sa Hysvær, er ikke ment som noen kritikk mot Jern og Metall, men mot Arbeidsgiverforeningen!

Sidsel *Bauch*, Oslo, sa at man i Handel og Kontor hadde vært tilfreds med lavtlønnsprofilen i tariffoppgjøret 1980. For dem hadde oppgjøret betydd mye. Det var i oppgjøret en klar prioritering av lønnskrav og lavtlønnsprofil i alle organisasjonsledd. Man hadde også krevd at lavtlønnsprofilen ble holdt i det lille oppgjøret i 1981.

Enkelte på kongressen mente visstnok at det var lavtlønn når de snakket om en timelønn på 36–37 kroner, men hun viste med eksempel fra den private varehandel hva som er tilfelle der.

Høyeste såkalte minstelønnsats etter 10 års øvelse er 31,58, og satsen ved fylte 18 år er 24,42, sa hun og sa at mange var på såkalt strøken sats. Om garantiordningen sa hun at denne måtte videreutvikles. Hun refererte til LO-formannens betenkeligheter ved en individuell garanti, men anførte at bare en individuell garanti ville sikre alle skikkelig rettferdighet.

Hun kom også inn på bruken av statistikk, og sa at etter de problemer man nå har med N.A.F. om lønnsglidningen, er det klart at Statistisk Sentralbyrå må få ansvaret for all statistikk som skal brukes. Saken må nå få nødvendig prioritet, sa hun og viste til handlingsprogrammet.

Hun sa til slutt at man må slutte å prate om likestilling og de lavtløntes problemer. Nå må vi gjøre noe med det.

Om prisstigningen etter lønnsstoppen sa Bauck at dette neppe kunne være riktig å slippe prisene så fritt som det har skjedd etterpå. Jeg har ingen tro på markedets frie prisdannelse, sa Bauck.

Om forbundsvise oppgjør sa hun til LO at det bare var å ønske vel-

kommen etter. Hun håpet at Sivertsens forslag ble vedtatt — et klart vedtak om forbundsvise oppgjør, sa hun.

LO-formannens slutt-replikk

Tor *Halvorsen* oppsummerte debatten og kommenterte en del av de spørsmål som var reist. Han sa at debatten hadde vært lang, men viktig. — På LO-kongressen i 77 var det nødvendig å sette opp full sysselsetting som et overordnet mål. Vi var kommet inn i en periode med dårligere utsikter enn det vi har vært vant til. Arbeidsledigheten var det største problemet i den vestlige verden. Det er klart at dette også måtte få virkning for Norge. Fordi vi prioriterte full sysselsetting, kom da også loven om lønnsnemnd i 1978 — Det er klart at det er et nederlag for arbeidslivets organisasjoner når man ikke kommer frem til et resultat. Man må bare erkjenne dette, men det var ingen mulighet. Så kom pris- og inntektsstoppen som vi i LO stort sett aksepterte. Den høsten hadde seks store forbund landsmøter, og det var bred støtte for at lønns- og prisstopp var nødvendig.

Noen har hevdet at dette svekket fagbevegelsen. Jeg tror ikke det. Jeg tror tvert om at den styrket fagbevegelsen. Vi hadde i den tidligere perioden tatt ut mer enn det var dekning for produksjonsmessig. Nå måtte vi betale regningen. Resultatet av denne ansvarlige holdningen fra LOs side var en bedring i situasjonen etter relativt kort tid. — Og hvis vi ikke hadde hatt pris- og inntektsstoppen, kunne emnene på denne kongressen ha vært helt andre enn de vi nå har, sa Halvorsen.

Opgjøret i 1980 var også et resultat av det som skjedde på kongressen i 77. Vi fikk et gjennombrudd for de lavtlønte. Det er galt å hevde at det nå skjer en kamp mellom høytlønte og lavtlønte forbund. Det finnes høytlønte og lavtlønte i alle forbund, sa han.

70-årene var et reformenes tiår. Vi satset på både sosiale forbedringer, lønnsmessige økninger, miljøspørsmål. Vi kom brukbart ut av det når vi ser hele perioden under ett. Vi unngikk mange av de problemene som andre industriland har måttet slite med, ledighet, sosiale goder som reduseres m.v.

Når det gjelder skattevedtaket i fjor høst må jeg si at jeg ikke tror vi har råd til noe slikt en gang til.

Handlingsprogrammet gir et godt grunnlag for arbeidet fremover. Der er også den lokale forhandlingsretten nedfelt og understreket. — Opp-

gjøringsformen har vært en sentral del av debatten. Det er forståelig. Jeg må si at aldri har vel en kongress i LO fått et klarere forslag fra sekretariatet om oppgjøringsformen. Det er en så klar anbefaling som det er mulig å gi om oppgjøringsformen, uten at vi er med og river ned respekten for våre egne vedtekter. Det er representantskapet som etter våre vedtekter skal fatte vedtak om oppgjøringsformen. Vi skal derfor vise representantskapet den tillit som er forutsetningen for vedtektene. Han viste til paragraf 9 om generelle retningslinjer.

Om skattedebatten sa Halvorsen at LO allerede 2. mars 1976 ga sitt svar på Gjærevoll-utvalgets innstilling.

Nå er man i en ny situasjon, og det er nedsatt en ny skattekommisjon. Vi er representert der sammen med en fra Tjenestemannslaget og en fra ligningsetaten. Vi har vært inne på å skape en egen skattegruppe rundt disse personene. Jeg har derfor ikke noe imot forslaget om at LO nedsetter et eget skatteutvalg.

LO-formannen sa at det var en misforståelse å oppfatte hans første innlegg som om man skulle nedbygge minstelønnsordningen. Slett ikke. Den skal forbedres. Men vi er samtidig av den prinsipielle oppfatning at det er arbeidsgiverne som skal betale lønningene, ikke vi. Vi laget et fond i 1980 som er med å finansiere halvparten av lønnstilleggene til de lavtlønte. Dette gjorde vi av hensyn til sysselsettingen. Vi vet at mange bedrifter, kanskje særlig i distriktene, har liten lønnsevne. Men det er en midlertidig ordning. Lavtlønnsfondet er slett ikke noe mål i seg selv. Vi må nå satse på å forbedre garantiordningen som vi fikk gjennomslag for.

Om Skånlands uttalelse om lønnsglidningen sa han at LO har vært i kontakt med ham, og fått bekreftet at han ikke har sine opplysninger fra noen tillitsmenn i LO.

Hvorvidt garantiordningen skal være basert på gruppe eller hver enkelts lønn, får man se på. Hovedsaken må være at det blir rettfærdig. Lavtlønnsproblemenes løsning ligger først og fremst i en solidarisk holdning, det gjelder i LO, mellom forbundene, og mellom arbeidstakerne på den enkelte arbeidsplass!

Forslagene

Dirigenten takket Tor Halvorsen og foreslo følgende behandlingsmåte på forslagene. Han ville referere de 102 forslagene som var tatt opp, likeledes navnene til dem som hadde fremmet forslag i debatten. Når det gjaldt forslagene etter 578 foreslo han disse oversendt til redaksjonskomitéen for øvrige saker. Han refererte deretter følgende forslag ved bare nr.:

Følgende forslag er tatt opp: Pkt. 5.

Nr. 201	Nr. 343	Nr. 471	Nr. 618	Nr. 1009
Nr. 206	Nr. 349	Nr. 472	Nr. 658	Nr. 1030
Nr. 207	Nr. 351	Nr. 481	Nr. 660	Nr. 1034
Nr. 208	Nr. 352	Nr. 482	Nr. 662	Nr. 1049
Nr. 209	Nr. 354	Nr. 483	Nr. 665	Nr. 1052
Nr. 210	Nr. 361	Nr. 486	Nr. 667	Nr. 1138
Nr. 211	Nr. 362	Nr. 490	Nr. 676	Nr. 1148
Nr. 213	Nr. 364 (tillegg)	Nr. 491	Nr. 687	Nr. 1153
Nr. 214	Nr. 374	Nr. 493	Nr. 689	Nr. 1159
Nr. 216	Nr. 375	Nr. 495	Nr. 695	Nr. 1167
Nr. 218	Nr. 376	Nr. 505	Nr. 718	Nr. 1168
Nr. 243	Nr. 378	Nr. 506	Nr. 723	Nr. 1187
Nr. 244	Nr. 386	Nr. 507	Nr. 727	Nr. 1190
Nr. 246	Nr. 387	Nr. 514	Nr. 728	Nr. 1205
Nr. 248	Nr. 389	Nr. 518	Nr. 791	Nr. 1221
Nr. 254	Nr. 395	Nr. 537	Nr. 792	Nr. 1247
Nr. 260	Nr. 396	Nr. 550	Nr. 796	Nr. 1259
Nr. 265	Nr. 397	Nr. 562	Nr. 802	Nr. 1260
Nr. 269	Nr. 401	Nr. 563	Nr. 807	Nr. 1262
Nr. 272	Nr. 403	Nr. 574	Nr. 811	Nr. 1264
Nr. 274	Nr. 405	Nr. 575	Nr. 813	
Nr. 282	Nr. 406	Nr. 578	Nr. 824	
Nr. 283	Nr. 426	Nr. 579	Nr. 833	
Nr. 297	Nr. 428	Nr. 592	Nr. 834	
Nr. 298	Nr. 435	Nr. 593	Nr. 835	
Nr. 299	Nr. 441	Nr. 594	Nr. 860	
Nr. 304	Nr. 448	Nr. 595	Nr. 882	
Nr. 307	Nr. 464	Nr. 596	Nr. 917	
Nr. 317	Nr. 465	Nr. 597	Nr. 919	
Nr. 318	Nr. 466	Nr. 598	Nr. 961	
Nr. 319	Nr. 467	Nr. 604	Nr. 962	
Nr. 321	Nr. 468	Nr. 614	Nr. 963	
Nr. 326	Nr. 469	Nr. 616	Nr. 964	
Nr. 338	Nr. 470	Nr. 617	Nr. 1000	
Nr. 342				

Forslagene lyder:

Nr. 201. *Avd. 18, Rogaland Arbeidsmannsforening*, foreslår:

LO går inn for at ingen fagorganiserte grupper skal ha real-lønnsmessig tilbakegang ved noe tariffoppgjør, uansett oppgjørsform.

Nr. 206. *Avd. 12, Heimsmontørenes Fagforening, Oslo, og det øvrige land,* foreslår:

LO må gå inn for:

Når det har vært streik skal de bedrede resultater gjelde fra overenskomstens utløp.

Nr. 207. *Avd. 242, Telefonsentralmontørenes Forening, Oslo,* foreslår:

Ved avstemning over tarifforslag må det i dette klart og skriftlig gå fram hva som er oppnådd og forutsatt, slik at man vet hva man tar stilling til.

Nr. 208. *Avd. 242, Telefonsentralmontørenes Forening, Oslo,* foreslår:

Etterbetalingen av de nye lønnsavtaler fra den tidligere avtales utløpstid skal gjennomføres som et absolutt prinsipp. Dette gjelder også grupper som har vært i streik.

Nr. 209. *Avd. 242, Telefonsentralmontørenes Forening, Oslo,* foreslår:

Bedriftene pålegges å betale vanlig bankrente av etterbetalingssummen.

Nr. 210. *Forbundsstyret* foreslår:

LO må fremme forslag overfor arbeidsgiverorganisasjoner om tidsfrister for overlevering/utveksling av forslag i forbindelse med tariffrevisjonen.

Nr. 211. *Oslo typografiske forening* foreslår:

Det må være et mål at tariffrevisjoner skal være slutført innen avtaleperiodens utløp.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 213. *Avd. 59, Harstad,* foreslår:

Alle ansatte må få lovbestemt rett til overenskomst, uansett antall organiserte.

Nr. 214. *Avd. 100, Marinestasjonenes Fagforening,* foreslår:

LO-kongressen går inn for at lønnsreguleringsloven fjernes. Loven virker i dag mot sin hensikt — mot de organiserte arbeidstakere.

Nr. 216. *Forening 2 Sentraladministrasjonenes Tjenestemannslag,* foreslår:

LO har stort sett basert seg på gjennomsnittstall for alle statsansatte eller store og uensartede grupper av statsansatte ved

vurderingen av de generelle krav og den samlede ramme for tariffavtalene. For å få en bedre oversikt over lønnsutviklingen for statsansatte må en ved tariffoppgjøret først og fremst ta utgangspunkt i lønnsutviklingen for nøyaktig spesifiserte stillingsgrupper og generelle tillegg som kommer alle til gode.

Statistikk over stillingsgrupper og eventuell annen statistikk gjøres tilgjengelig for samtlige medlemmer i god tid før fristen for innlevering av tariffkravene. Samme statistikk gjøres kjent for medlemmene etter at tarifforslaget foreligger. Det lages også prognoser for minst ett år framover.

For å få en bedre oversikt over lønnsutviklingen for ansatte i det øvrige næringsliv, er det på liknende måte som for statsansatte nødvendig å ta utgangspunkt i lønnsutviklingen for nøyaktig spesifiserte stillingsgrupper og generelle tillegg som kommer alle til gode.

Lønnsstatistikken må gi oversikt over nominell lønn, disponibel lønn, reallønn, disponibel reallønn, konsumprisindeks og direkte skatt.

Det er viktig at statistikken og debattopplegg for tariffoppgjøret presenteres for medlemmene på en slik måte at det ikke virker ledende mht. medlemmenes standpunkt.

Nr. 218. *Forening 2 Sentraladministrasjonens Tjenestemannsforlag*, foreslår:

Kongressen vil skarpt kritisere Regjeringens gjentatte angrep på lønnstakernes levestandard.

Kongressen vil samtidig sterkt beklage at Sekretariatet ikke har protestert mot denne politikken, men i stedet godtatt lønnsstoppen og avtaler som innskrenker forhandlingsretten og reduserer reallønnsnivået. LO's oppgave er å forsvare medlemmenes levestandard ved å rette seg mot Regjeringens økonomiske politikk og avvise alle forsøk på å kneble fagbevegelsens handlekraft.

Nr. 243. *Avd. 1 Oslo Hotell og Restaurantpersonalesforening*, foreslår:
 Frie forbundsvisе oppgjør.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 248. *Avd. 30, Drammen*, foreslår:

Tariffoppgjøret 1982 gjennomføres som frie forbundsvisе oppgjør.

Nr. 254. *Avd. 64, Kvinneherad*, foreslår:

Vi går inn for frie forbundsvisе oppgjør ved tariffoppgjøret 1982.

Det viser seg at siste oppgjør har sterke negative virkninger så som sterke innsnevringar i den lokale forhandlingsretten.

Nr. 260. *Avd. 95, Kongsberg*, foreslår:

Ved tariffrevisjonen 1982 skal det være forbundsvisе oppgjør.

Nr. 265. *Avd. 235, Oslo Støperiarbeiderforening*, foreslår:

LO må i den kommende kongressperiode gå inn for forbundsvisе oppgjør.

Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund

Nr. 269, *Avd. 22, Trondhjems Kjemiske Industriarbeiderforening*, foreslår:

LO må i fremtiden søke å løse inntektsoppjøret med frie forbundsvisе oppgjør.

Nr. 272. *Avd. 198, Gredker Vaskeriarbeiderforening*, foreslår:

Krever frie, forbundsvisе oppgjør.

Norsk Kommuneforbund

Nr. 274. *Avd. 29, Oslo Sporveisbetjenings Forening*, foreslår:

LO-kongressen går inn for frie forbundsvisе oppgjør som oppgjørsform i tida framover.

Norsk Olje- og Petrokjemiforbund

Nr. 282. *NOPEF avd. 4, Rafnes*, foreslår:

Frie forbundsvisе oppgjør uten direkte statlig innblanding.

Nr. 283. *NOPEF, avd. 14*, foreslår:

Saga Petrokjemiske Fagforening, NOPEF avd. 14, krever at tariffoppjøret 1982 blir gjennomført som et forbundsvist oppgjør uten statlig innblanding. Vi kan heller ikke godta at Regjeringen legger opp til noen ramme for oppjøret. Vi krever å forhandle på et reelt grunnlag.

Norsk Transportarbeiderforbund

Nr. 297. *Lossarbeidernes Fagforening, Hammerfest*, foreslår:

Kravene til tariffoppjørene må bygges på:

- a) Forbundsvisе friе forhandlingeг.
- b) Indeksavtale med lavt svingningstall, som gir kompensasjon ved prisstigning.
- c) Ingen innskrenkninger i den lokale forhandlingsretten, utvid den til å omfatte flere bransjer.

Nr. 298. *Oslo Bryggearbeideres Forening* foreslår:

Oslo Bryggearbeideres Forening mener at LO-kongressen må gå inn for at framtidige lønnsoppgjør må bli friе forbundsvisе oppgjør.

Nr. 299. *Oslo Transportarbeiderforening* foreslår:

LO-kongressen skal fatte vedtak om at tariffoppgjøret 1982 skal være friе forbundsvisе oppgjør uten statlige rammer for forhandlingene.

Nr. 304. *Kongsberg og Omegn Faglige Samorganisasjon*, foreslår:

Ved tariffrevisjonen 1982 må oppgjørsformen være forbundsvisе oppgjør.

Nr. 307. *Øvre Eikerfaglegesamorganisasjon*, foreslår:

Frie forbundsvisе oppgjør uten rammer.

Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund

Nr. 317. *Avd. 12, Heismontørenes Fagforening, Oslo*, og det øvrige land, foreslår:

Forhandlingsrett to ganger i året. Begrunnelsen for dette er: Dette er bare ei tallfesting av det som står i LO's handlingsprogram. Kravet er svært viktig for de lavtlønte, men også for oss andre. Dette kravet er et viktig klassekrav og slett ikke et høyt-lønnskrav.

Nr. 318. *Avd. 242, Telefonsentralmontørenes Forening, Oslo*, foreslår:

Opplæring i arbeidstida for alle med full lønn.

Nr. 319. *Avd. 242, Telefonsentralmontørenes Forening, Oslo* foreslår:

I alle overenskomster og lokale avtaler inntas en pasus som gir rett til lokale lønnsforhandlingeг minst 2 ganger i året.

Norsk Grafisk Forbund

Nr. 321. Oslo typografiske forening, foreslår:

Det skal ikke legges noen form for begrensninger på den lokale forhandlingsretten i fremtidige tariffoppgjør. Begrensningene som ligger nedfelt i tariffoppgjøret 1980 må fjernes i tariffoppgjøret 1982.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 326. Avd. 5, Bergen foreslår:

Det må være en forutsetning for et samordnet oppgjør at LO ikke vil fremme forslag eller anbefale forslag som griper inn i det enkelte særforbunds avtaler, uten at det særforbund det gjelder har sagt seg enig i dette. LO må arbeide for å styrke den lokale forhandlingsretten. Et ufravikelig krav ved neste tariffoppgjør må være:

a) De restriksjoner, avgrensninger til én forhandling i avtaleperioden som var innført ved siste tariffoppgjør må opphøre når tariffperioden er slutt.

b) Ingen avgrensninger i den lokale forhandlingsretten i form av tak, eller antall forhandlinger blir akseptert.

Nr. 342. Avd. 220, Trolle, foreslår:

Det må for ettertiden sikres at den lokale forhandlingsretten opprettholdes og at også andre forbund enn N.J. & M.F. blir gitt muligheter til å opprette slike avtaler.

Nr. 343. Avd. 235, Oslo Støperiarbeiderforening, foreslår:

LO må arbeide for retten til lokale lønnsforhandlinger to – 2 – ganger i året.

Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund

Nr. 349 Avd. 22, Trondhjems Kjemiske Industriarbeiderforening, foreslår:

LO må arbeide mot alle tvangsinngrep mot forhandlingsretten lokalt og sentralt. Dette innebærer nei til alle begrensninger og tiltak av samme type som lønnsstoppen og LO/N.A.F. avtalen. Dette innebærer nei til alle begrensninger av den lokale forhandlingsretten, f.eks. tak på lønnsglidningen. Dette betyr også nei til tvungen voldgift.

Nr. 351. Avd. 45, Alnor Kjemiske Fagforening, foreslår:

LO reiser krav om at etterbetaling ved lønnsoppgjør også skal

gjelde for skifttillegg som er fastsatt i måneds- eller årsbeløp. Samme gjøres gjeldende for faste kronetillegg for bevegelige hellig- og høytidsdager.

Nr. 352. Avd. 85, Ålesund Kjemiske Arbeiderforening, foreslår:

LO går inn for at det innføres lokal forhandlingsrett minst to ganger pr. år, og at minstelønnsgarantien bør være individuell og heves til 90% av gjennomsnitt i industri og bergverk.

Nr. 354. Avd. 198, Greåker Vaskeriarbeiderforening, foreslår:

Vi krever at det må fastslåes i LO at alle klubber og foreninger har rett til å ha lokale lønnsforhandlinger to ganger i året.

Norsk Olje- og Petrokjemi forbund

Nr. 361. NOPEF, avd. 2, Statoil, foreslår:

Alt arbeid er likeverdig, og ingen ufaglærte skal fordi de utfører rutinearbeid straffes med en lønnsutvikling som er dårligere enn den som gjelder for faglært arbeidskraft.

Norsk Papirindustriarbeiderforbund

Nr. 362. Avd. 15, Papirarbeidernes Forening, Halden, foreslår:

Landsmøtet krever at Landsorganisasjonen samordner skiftøretilleggene i de enkelte forbund.

Det må være like mye ulempe å jobbe skift i de ulike delene av vår industri.

Tiltrådt av Saugbrugsarbeidernes Tillitsmannsutvalg.

Nr. 364. Førde og omland faglege samorganisasjon, foreslår:

LO går inn for 2 lokale forhandlinger i året for alle forbund. Styrking av den lokale forhandlingsretten må vere ei sentral oppgave innan tariffpolitikken. Det er og viktig at ein i organisasjonsarbeidet gjer klubbar og tillitsmenn i stand til å bruke denne retten.

Nr. 374. Avd. 263, Grimstad Bygningsarbeiderforbund, foreslår:

Gjennomsnittsberegningen for krav om lavtlønnstillegg må være på individuell basis, slik at tillegget tilkommer arbeidstakere som tjener mindre enn det fastsatte gjennomsnittet uansett den gjennomsnittlige fortjenesten innenfor bransjen eller den enkelte bedrift.

Nr. 375. *Avd. 274, Kristiansand Byggningsarbeiderforening*, foreslår:
Gjennomsnittsberegningen for *krav om lavtlønnstillegg* må være individuell.

Nr. 376. *Avd. 327. Ålesund Byggningsarbeiderforening*, foreslår:

Tariffrevisjonen 1980 var et skritt framover for grupper av de lavtlønte. Men en viktig svakhet var at lavtlønnstillegget ble knyttet til bedriftens lønnsnivå. På denne måten falt alle de lavtlønte på bedrifter med lønnsnivå over 90% av snittet utafor. LO-kongressen må reise kravet om at lavtlønnstilleggene må gis på individuell basis, og at ingen arbeider i Norge skal tjene mindre enn 90% av landsgjennomsnittet i faget/bransjen.

Det må være en forutsetning at det er arbeidsgiversiden som skal dekke kostnadene ved denne løsningen, ikke de fagorganiserte selv, slik tariffrevisjonen 1980 har åpnet for.

Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund

Nr. 378. *Avd. 12, Heismontørenes Fagforening, Oslo* og det øvrige land, foreslår:

Ingen skal tjene under 90% av gjennomsnittet i industrien.

Begrunnelse er at LO's garantiordning på 85% ikke var individuell. Dette kravet må sees i sammenheng med den lokale forhandlingsretten, for uten denne vil garantiordninga ha svært liten verdi.

Nr. 389. *Avd. 39, Porsgrunn*, foreslår:

Arbeide for at ingen skal tjene under 90% av gjennomsnittet i landet, og at dette skal gjelde den enkelte og ikke gruppevis.

Nr. 395. *Avd. 235, Oslo Støperiarbeiderforening*, foreslår:

LO må arbeide for å få en minstelønn som omfatter alle, og gir akseptabel levestandard. Eventuelt må lovverket brukes.

Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund

Nr. 396. *Avd. 48, Herøya Arbeiderforening*, foreslår:

Ingen arbeidstaker skal tjene under 90% av gjennomsnittsførtjenesten for bergverk og industri.

Lavtlønnsordningen må forandres slik at ingen organisert arbeider tjener under 90% av gjennomsnitt for bergverk og industri.

Nr. 397. *Avd. 88, Kjemisk Arbeiderforening, Bergen*, foreslår:

Forslag til LO-kongressen 1981 fra klubbstyret ved Baccadent

a/s. LO krever ved tariffoppgjøret i 1982 en garantert minstelønn på 90% av industrigjennomsnittet. Minstelønnen gjelder hver arbeider og ikke bedriftsgjennomsnittet som nå.

Nr. 403. *Avd. Sjokolade- og sukkervarearbeidernes forening, Oslo, Hermetikkarbeiderforeningen, Stavanger, Meieriarbeiderforeningen, Oslo, og Kjøttindustriarbeiderforeningen, Oslo, foreslår:*

85% garantibestemmelsen ved tariffoppgjøret 1980 må økes til 90% og gjelde den enkelte arbeidstaker.

Ikke som nå, bedriftens gjennomsnitt.

Nr. 405. *Forening 2, Sentraladministrasjonens Tjenestemannslag, foreslår:*

1. Minstelønnsgarantien må forbedres ved neste tariffoppgjør og gjøres gjeldende for den enkelte lønnstaker. Etter neste tariffoppgjør må derfor ingen lønnstaker tjene mindre enn 90 prosent av gjennomsnittlig industriarbeiderlønn.

2. Det sentrale lavtlønnsfondet oppretta ved tariffoppgjøret 1980 må endres slik at alle bedriftene som deltar ved tariffoppgjøret må være med i finansieringen av fondet.

3. LO må i samarbeid med forbundene arbeide for at det ved neste tariffoppgjør kan innføres bransjevise lønnsfordelingsfond i tillegg til det sentrale lavtlønnsfondet. Lønnsfordelingsfondet skal i sin helhet styres av de enkelte forbund med tanke på å løse spesielle problemer i de enkelte bransjer og for øvrig skreddersys de ulike tariffområder.

Offisiell norsk lønnsstatistikk og beregninger foretatt av offentlig utvalg de siste åra (bl.a. Myrvollutvalget: Om lavtlønns-spørsmålene) viser at omlag 30 prosent av lønnstakerne i Norge er lavtlønte ifølge LO's betegnelse, dvs. at de har mindre enn 90 prosent av gjennomsnittlig industriarbeiderlønn. Statistikken viser også at spesielle bransjer som Teko-industrien, Varehandel og Offentlig forvaltning har særlig mange lavtlønte, og at kvinnene dominerer i lavtlønnsyrkene. På tross av LO's bestrebelser gjennom en årrekke på å få til en inntektsutjamning med bl.a. en solidarisk lønnspolitikk ved tariffoppgjørene, er inntektsskjevhetene omlag de samme i dag som for 15 år tilbake.

Innføring av minstelønnsgrenser ved lønnsoppgjøret 1980 på 85 prosent av gjennomsnittlig industriarbeiderlønn beregnet for gjennomsnittet ved bedriftene, var sammen med opprettelsen av lavtlønnsfond, viktige skritt i riktig retning. Imidlertid viser utviklingen etter tariffoppgjøret at ulikhetene igjen er i ferd med å gjenopprettes. I denne situasjonen er det nødvendig at LO ytterligere intensiverer arbeidet med inntektsutjamning ved å videreutvikle minstelønnsgarantier og lavtlønnsfondet.

Nr. 426. *Avd. 274, Kristiansand Byggningsarbeiderforening*, foreslår:

Det innføres helautomatisk indeksregulering med full kompensasjon for prisstigningen (lavt svingetall — 1,5 til 2 på indeksen).

Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund

Nr. 428. *Avd. 12, Heisemontørenes Fagforening, Oslo og det øvrige land*, foreslår:

LO må gå inn for:
Indeksregulering av lønna.

Nr. 441. *Avd. 73, Breivik*, foreslår:

Helautomatisk indeksregulering med 100% kompensasjon.

Nr. 448. *Forening 2, Sentraladministrasjonens Tjenestemannslag*, foreslår:

LO-kongressen mener at det ved inngåelse av framtidige tariffavtaler må tas med bestemmelser om helautomatisk indeksregulering med lavt svingetall.

Nr. 464. *Avd. 193, Modum Byggningsarbeiderforening*, foreslår:

Modum Byggningsarbeiderforening krever at det blir fattet et vedtak i Kongressen om at det blir krevd tariffavgift snarest.

Nr. 465. *Avd. 263, Grimstad Byggningsarbeiderforening*, foreslår:

Det må reises krav om at uorganiserte arbeidstakere ikke automatisk skal nyte godt av de tariffmessige forbedringer som oppnås i forhandlinger.

Avd. 466. Avd. 274, Kristiansand Byggningsarbeiderforening, foreslår:

Det må reises krav om at uorganiserte ikke automatisk skal nyte godt av de tariffmessige forbedringer som oppnås i forhandlinger.

Nr. 467. *Avd. 274, Kristiansand Byggningsarbeiderforening*, foreslår:

Det reises krav om tariffavgift for uorganiserte.

Nr. 468. *Oslo Bokbinderforening*, foreslår:

Det foreslås tvungen tariffavgift for uorganiserte.

Nr. 469. *Oslo Litograf- og Kjemigraf forening*, foreslår:

LO går inn for tariffavgift for alle arbeidstakere i bedrifter hvor det er inngått tariffavtale.

Avgiften gjøres lik medlemskontingent minus forsikringsandel.

Nr. 470. *Bergen Gullsmedarbeiderforening*, foreslår:

Det innføres tariffavgift for alle uorganiserte arbeidstakere som omfattes av overenskomsten mellom LO/N.A.F.. LO bør fremme dette kravet ved tariffrevisjonen 1982.

Nr. 471. *Asker og Bærum Handel og Kontor*, foreslår:

Der mer enn 50% er organisert, skal det være tariffavgift for de øvrige. Arbeidsgiveren skal betale tariffavgift for de ansatte som ikke er organisert, men som gis samme rettigheter som de organiserte.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 472. *Avd. 35, Strømmen*, foreslår:

Intensivere arbeidet med tariffavgift for uorganiserte arbeidstakere.

Nr. 481. *Avd. 1, Tømrer- og Snekkernes Fagforening, Oslo*, foreslår:

I bestemmelsen om korte velferdspermisjoner må stå:

All deltakelse ved begravelse, lege og tannlegebesøk må være grunn for permisjon med lønn.

Bort med regelen:

«I tilfelle hvor det ikke er mulig å få time utenfor arbeidstiden.»

Tiltrådt av Seksjon Oslo.

Nr. 482. *Avd. 331, Molde Bygningsarbeiderforening*, foreslår:

Ad. punkt i overenskomsten, § 14.

Bestemmelsen om godtgjørelse for korte velferdspermisjoner blir å gjelde også for lege, tannlege, samt fysikalsk behandling, beordret av lege, og at ordet spesialist utgår.

Nr. 486. *Avd. 67, Hurum Cellulosearbeiderforening, Tofte*, foreslår:

Nytt punkt 7: Permisjon med lønn ved innkallelse til sesjon.

Nr. 490. *Avd. 115, Hammerfest kommune forening*, foreslår:

Likestillingsavtaler på arbeidsplassene.

Nr. 491. *Avd. 427, Harstad sykehus personalforening*, foreslår:
Lik lønn for likt arbeid.

Nr. 493. *Avd. 487, Kulturpersonalets Fagforening, Oslo*, foreslår:
Lønnsnivået i de kvinnedominererte yrkene heves i samsvar med lønnen i yrker det er rimelig å sammenligne med. Flere typiske kvinneyrker som faktisk krever spesiell utdanning og erfaring må gis fagstatus.

Norsk Olje- og Petrokjemiforbund

Nr. 495. *NOPEF avd. 2, Statoil*, foreslår:

Hvis ikke bestemmelsene om at kvinner kan nektes arbeid i Nordsjøen hvis de har sterke plager forbundet med menstruasjon er tatt vekk – må disse bestemmelsene fjernes.

Det samme gjelder gravide kvinner. Disse er ikke mindreverdige arbeidstakere, og må sikres reell rett til arbeid samtidig som arbeidsforholdene må legges til rette for at de skal kunne utføre jobben (jfr. tunge løft, trappegåing, arbeid som krever at du står ved maskiner o.l.).

Nr. 505. *Avd. 7, Agder Arbeidsmannsforening*, foreslår:

Ved lov sikres alle grupper lønn fra arbeidsgiver ved repetisjonsøvelser m.v..

Nr. 506. *Avd. 18, Rogaland Arbeidsmannsforening*, foreslår:

LO må arbeide for at alle norske soldater får full lønn under de årlige repetisjonsøvelser.

Den som fra arbeidsgiverhold kan dokumentere at han/hun er uten lønn i repetisjonsperioden, må få sine økonomiske tap dekket. Slike øvelser er en direkte økonomisk belastning for alle som ikke mottar full lønn fra sine arbeidsgivere under tjenesten.

Nr. 507. *Avd. 3, Oslo Stein-, Jord- og Sementarbeideres Forening*, foreslår:

Sekretariatet får i oppdrag å arbeide for at godtgjørelsen til de som avtjener verneplikt i vårt forsvar, heimevern og sivilforsvar må bli likestilt.

Nr. 514. *Avd. 1, Elektromontørenes Forening, Oslo*, foreslår:

Vi ber LO arbeide for at sivilforsvarstjeneste, repetisjons- og heimevernsøvelser betales med full lønn.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 518. *Avd. 52, Vestnes*, foreslår:

Full lønn under repetisjonsøvelser i heimevernet, sivilforsvaret og forsvaret for øvrig.

Nr. 537. *Avd. 6, Oslo Kjemiske Arbeiderforening*, foreslår:

Har vært ansatt minst 10 år sammenhengende ved bedriften osv. — forandres til: — Har vært ansatt minst 5 år ved bedriften osv..

Norsk Papirindustriarbeiderforbund

Nr. 550. *Avd. 54, Follum Bruks Arbeiderforening, Hønefoss*, foreslår:

Ved arbeidstidens slutt på høytidsaftener som faller på en virkedag, skal dagarbeidere holdes skadefri fra kl. 1300 til ordinær arbeidstids slutt.

Nr. 562. *Avd. 242, Telefonsentralmontørenes Forening, Oslo*, foreslår:

LO må overfor myndighetene ta opp og få bedret fradragsmulighetene og redusert beskatningen av kost-, losji- og bilgodtgjørelse (Statens satser), for reisemontører og anleggsarbeidere.

Nr. 563. *Askerog Bærum Handel og Kontor*, foreslår:

Det må vurderes alternativ beskatning til arbeidsgiveravgiften (f.eks. produksjonsskatt).

Nr. 574. *Avd. 15, Papirarbeidernes Forening, Halden*, foreslår:

Skattefritak for ulempetillegg for skiftarbeidere.

Norsk Tjenestemannslag

Nr. 575. *Forening 71, Norges Skatterevisorers Landsforening*, foreslår:

LO-kongressen venter at Regjeringa snarest legger fram forslag til nytt avgiftssystem. Det nåværende merverdiavgiftssystem må erstattes av en omsetningsavgift på siste ledd i omsetningen som skissert av flertallet i Gjærevollutvalget. Nødvendig utrednings-/forberedende arbeid med sikte på omlegging av avgiftssystemet må påskyndes.

Norsk Arbeidsmandsforbund

Nr. 579. *Avd. 10, Sulitjelma Gruvearbeiderforening*, foreslår:

LO må reise kravet om 6-timers dagen for alle.

Nr. 592. *Bodø Handel og Kontor*, foreslår:

LO vil arbeide for en generell nedkorting av arbeidsdagens lengde til 6 timer pr. dag i kongressperioden. Lik arbeidstid for funksjonærer og arbeidere ved førstkommande tariffoppgjør. Nedkorting av arbeidsdagen skal ikke føre til reduksjon i lønn.

Nr. 593. *Bryne Handel og Kontor*, foreslår:

Landsorganisasjonen må arbeide for at vi i kommande kongressperiode får innført 7 timers arbeidsdag, 5 dager i veka for alle, med 6 timers arbeidsdag for alle som det endelege mål.

Nr. 594. *Haugesund Handel og Kontor*, foreslår:

Ukentlig maksimal arbeidstid på 35 timer og daglig maksimal arbeidstid på 7 timer.

På sikt må det bli en generell nedkorting av arbeidsdagens lengde til 6 timer pr. dag. Nedkorting av arbeidsdagen skal ikke føre til reduksjon i lønn.

Nr. 595. *Kristiansund Handel og Kontor*, foreslår:

LO vil arbeide for snarlig innføring av 7 timers dag, 35 timers uke og på sikt for ytterligere innkorting av arbeidsdagen.

Nr. 596. *Luftfartens Funksjonærforening*, foreslår:

LO krever at den daglige arbeidstid reduseres til 7 timer på 5 dagers uke. På litt sikt må den daglige arbeidstid reduseres til 6 timer. LO krever lik arbeidstid mellom arbeidere og funksjonærer.

Nedkorting av arbeidstiden skal ikke føre til reduksjon i lønn.

Nr. 597. *Stavanger Handel og Kontor*, foreslår:

LO fremmer overfor de rette instanser krav om kortere arbeidstid for alle arbeidstakergrupper, maksimalt til 7 timers arbeidsdag — 35 timers uke.

Nr. 598. *Ålesund Handel og Kontor*, foreslår:

LO-kongressen må kreve 6 timers arbeidstid for alle med full lønnskompensasjon.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 604. *Avd. 12, Trondheim*, foreslår:

LO må stille som målsetting å arbeide aktivt for å få innført 6 timers arbeidsdag.

Nr. 614. *Avd. 235, Oslo*, foreslår:

LO må arbeide for 6 timers arbeidsdag.

I dag opplever vi at dette kravet har fått stor oppslutning i hele industrien, både her hjemme og internasjonalt. Grunnen er at vi nå er på vei inn i en ny teknologisk revolusjon, som vil føre til en sterk rasjonalisering og reduksjon av antallet arbeidsplasser i industrien.

Norsk fagbevegelsen må møte denne utviklingen med krav om opprettholdelse av full sysselsetting. Reduksjon av arbeidstida til 6 timers dag med full kompensasjon er et praktisk krav som må vies stor oppmerksomhet fra LO's side i kommende kongressperiode.

Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund

Nr. 616. *Avd. 45, Alnor Kjemiske Fagforening*, foreslår:

Den generelle arbeidstid må reduseres i takt med den teknologiske utvikling.

Nr. 617. *Avd. 48, Herøya Arbeiderforening*, foreslår:

Arbeidarar som må arbeide på helligdager og offentlige høgtidsdager får rett til å avspassere tilsvarende antall dager/skift. Helligdag vært rekna frå og med ettermiddagsskift før helligdag, og til og med nattskift etter helligdag.

Nr. 618. *Avd. 48, Herøya Arbeiderforening*, foreslår:

I perioden må LO arbeide for å få nedsatt den alminnelige arbeidstid ved at:

- a) den ukentlige arbeidstid for helkontinuerling skift settes til 33,6 timer pr. uke.
- b) den ukentlige for to-skift settes til 37,5 timer.
- c) spisetida inkorporeres i arbeidstida til dagtidsansatte.
- d) innen 1984 må vi få innført 6 timers arbeidsdag her i landet.

Nr. 658. *Fra Sekretariatet*:

Når det gjelder kortere arbeidstid generelt vises til Handlingsprogrammet.

Handel og Kontor i Norge

Nr. 660. *Akershus fylke*, foreslår:

Vi ber Kongressen 1981 vedta at alle heltidsansatte får 5 dagers uke i alle forbundsområder.

Nr. 662. *Akershus, fylkesstyre*, foreslår:

LO-kongressen 1981 går inn for lik arbeidstid for alle heltidsansatte (f.eks. 38 timer/36 timer).

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 665. *Avd. 58, Mandal*, foreslår:

Lik arbeidstid for alle, med unntak for: Skiftarbeid, arbeid under jorden og lørdagsarbeid, som må ha kortere arbeidstid.

Nr. 667. *Avd. 73, Brevik*, foreslår:

Lik arbeidstid for arbeidere og funksjonærer.

Nr. 676. *Frå Sekretariatet*:

Lik arbeidstid arbeider/funksjonær:

Kongressen gir i prinsippet sin tilslutning til forslagene. For øvrig vises til Handlingsprogrammet.

Nr. 689. *Avd. 1, Oslo Hotell og Restaurantpersonalets forening*, foreslår:

De som arbeider om natten skal ikke ha lengre vakt enn 6 timer.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 695. *Avd. 100, Haakonsværn*, foreslår:

LO-kongressen går inn for at 38 timers arbeidsuke skal gjennomføres for alle som arbeider inne i fjell og under dagen, og ikke bare for gruve og tunneldrift. Skiftarbeidere tilsvarende mindre.

Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund

Nr. 718. *Avd. 242, Telefonsentralmontørenes Forening, Oslo*, foreslår:

Spisepausen inn i arbeidstida — lik rett for arbeidere og funksjonærer.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 723. *Avd. 95, Kongsberg*, foreslår:

Hvile- og spisepauser ved ordinær arbeidstid skal være betalte.

Nr. 727. *Avd. 49, Askim Kjemiske Arbeiderforening*, foreslår:

LO arbeider for at spisetiden går inn i arbeidstiden for alle overenskomstene, særlig skiftarbeidere.

Nr. 728. *Meieriarbeidernes forening, Oslo*, foreslår:

LO må arbeide for at spisepausene blir en del av arbeidstida med lønn.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 791. *Avd. 5, Bergen*, foreslår:

LO tar opp spørsmålet om å få endret Ferielovens § 6 slik at sykmeldte og andre får feriepenger for hele sykeperioden i stedet for de 3 måneder som gjelder i dag.

Nr. 792. *Avd. 12, Trondheim*, foreslår:

Feriepengesatsen heves til 12%.

Nr. 796. *Avd. 39, Porsgrunn*, foreslår:

Feriepenger for hele sykeperioden.

Nr. 802. *Avd. 95, Kongsberg*, foreslår:

Arbeidstakere som blir syke med godkjent legeerklæring i de 2 — to — første ukene av ferien, skal ha krav på ny ferie.

Arbeidstakere skal ha rett på feriepenger av den sykkelønn som betales fra folketrygden.

Nr. 807. *Avd. 235, Oslo*, foreslår:

LO må arbeide for en heving av feriepenga til 12,5% samt en forholdsvis økning for 5. ferieuke.

Nr. 811. *Avd. 12, Trondheim*, foreslår:

5 ukers ferie må innfris i 1981. Etter fylte 50 år gis retten til 6 ukers ferie.

Nr. 813. *Avd. 12, Trondheim*, foreslår:

Sommerferie for arbeidstakere med barn i skolepliktig alder må legges i skoleferien.

Nr. 824. *Avd. 100, Haakonsværn*, foreslår:

Det må arbeides videre med innføring av 5 ukers ferie og 6 uker fra fylte 60 år.

Likeledes en økning av feriepengene slik at arbeidstakerne har en reell mulighet til ferie og ikke bare en kompensasjon for arbeidsinntekt. Yrkesektepar må sikres rett til å avvikle ferien sin samtidig.

Nr. 833. *Avd. 49, Askim Kjemiske Arbeiderforening*, foreslår:

Bestemmelsen om ekstra ferie ved fylte 60 år, blir endret til å gjelde fra 55 år.

Nr. 834. *Avd. 49, Askim Kjemiske Arbeiderforening*, foreslår:

at LO tar opp med myndighetene at det innføres feriepenges av sykepengene, da dette er i samsvar med full lønn under sykdom. Ferieloven og sykelønnsordningen må samordnes.

Nr. 835. *Avd. 49, Askim Kjemiske Arbeiderforening*, foreslår:

at LO går inn for forhøyelse av feriepengene fra 9½ til 11½%.

Nr. 860. *NOPEF, avd. 2, Statoil*, foreslår:

Alle arbeidstakere må sikres retten til å ta igjen ferie som går tapt grunnet egen sykdom. Ordningen må gjelde enten man blir syk før ferien påbegynnes, eller under ferieavviklingen.

Nr. 882. *Vennesla og Mosby faglege samorganisasjon*, foreslår:

I samband med kravet om lengre ferie, må Landsorganisasjonen gå inn for økt prosentsats på feriepenges.

Nr. 917. *Mandag faglige samorganisasjon*, foreslår:

Valg av arbeidsmiljøutvalg. Endring av forskrifter.

Forskriftene endres slik at alle ansatte uansett arbeidstid kan være med å avgjøre hvorvidt slike utvalg skal opprettes.

Nr. 919. *Avd. 45, Konfeksjonsarbeidernes forening, Drammen*, foreslår:

Arbeidsmiljølovens § 33A, 1. avsnitt endres til å lyde:

«Arbeidstaker med omsorg for barn under 12 år har rett til permisjon for nødvendig tilsyn av barnet når det er sykt. Permisjonsretten er begrenset til 10 dager pr. kalenderår til og med det år barnet fyller 12 år.»

Sykelønnsordningen endres i henhold til dette.

Nr. 961. *NOPEF avd. 2, Statoil*, foreslår:

Småbarnforeldre som har omsorg for syke barn i ferien, må, selv om barnas sykdom inntreffer etter at foreldrenes ferie er påbegynt, sikres retten til å ta igjen tapt ferie (jfr. Arbeidsmiljølovens § 33A). Tilsvarende ordning må gjøres gjeldende også for omsorg av voksne familiemedlemmer.

Nr. 962. *NOPEF avd. 2, Statoil*, foreslår:

Alle kvinnelige ansatte må sikres retten til full lønn under svangerskapspermisjon dersom denne overskrider Folketrygdens ytelser.

Nr. 963. *NOPEF avd. 2, Statoil*, foreslår:

Fedre som etter Arbeidsmiljølovens bestemmelser velger å ta ut inntil 12 ukers permisjon i forbindelse med nedkomst der kvinnen velger bare å nytte sin rett til 6 ukers permisjon, skal, dersom lønnen overskrider fødselspengene, utbetales lønn i permisjonstiden.

Nr. 964. *NOPEF avd. 2, Statoil*, foreslår:

Foreldre skal ha rett til permisjon fra den jobb i firmaet de er ansatt i dersom de yter omsorg for barna. Regelen i Arbeidsmiljølovens § 33A må utvides til å gjelde alle som har omsorg for barn, *uansett barnas alder*, (f.eks. fram til barnet fyller 16 år).

Nr. 1000. *Avd. 263, Grimstad Bygningsarbeiderforening*, foreslår:

Grensen i Arbeidstvistlovens § 29, pkt. 1, med grense for krav om tariffavtale, må endres slik at alle organiserte kan få sin rett i henhold til gjeldende tariffavtale.

Nr. 1009. *Avd. 274, Kristiansand Bygningsarbeiderforening*, foreslår:

Koblingsregelen i § 35, pkt. 7, i Arbeidstvistloven må fjernes, eller endres slik at den ved en kobling omfatter *alle* lønsmottakere.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 1034. *Avd. 39, Porsgrunn*, foreslår:

Kopling av avstemning over tarifforslag.

Retten til kopling for Riksmeklingsmannen etter avstemningen har begynt fjernes.

Nr. 1049. *Avd. 4, NOPEF, Rafnes*, foreslår:

Vekk med koplingsparagrafen i Arbeidstvistloven.

Nr. 1052. *Kristiansand Landtransportarbeiderforening*, foreslår:

Koblingsbestemmelsen i Lov om arbeidstvister § 35, pkt 7 må bort.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 1138. *Avd. 25, Stavanger*, foreslår:

LO går inn for å innføre en pensjonsalder på 60 år innen utgangen av 1982. Det innføres samtidig en fleksibel pensjonsalder, som gir de anledning som ønsker det til å gå av ved fylte 65 år.

Nr. 1148. *Avd. 58, Mandal*, foreslår:

LO må arbeide for å innføre en fleksibel pensjonsordning, der den enkelte selv kan velge pensjonsalder, med 60 år som nedre grense og 67 år som øvre grense. Full pensjon ved avgang.

Nr. 1153. *Avd. 73, Brevik*, foreslår:

at pensjonsalderen må ned til 65 år, med fleksibel arbeidstid fra fylte 60 år. M.a.o. at man kan gå av ved fylte 60 år, uten tap av pensjonspoeng.

Nr. 1159. *Avd. 100, Haakonsværn*, foreslår:

LO må arbeide aktivt for at pensjonsalderen blir nedsatt til 65 år.

Det må ikke medføre at pensjonsytelsene blir mindre enn de er nå.

Nr. 1167. *Avd. 235, Oslo*, foreslår:

LO må arbeide for å få lovfestet en senking av pensjonsalderen til 65 år, med en fleksibel mulighet til å gå av med pensjon i alderen 60–65 år uten tap av ytelser.

Nr. 1168. *Avd. 95, Kongsberg*, foreslår:

LO's kongress 1981 krever en forenkling av hele pensjons-/trygdeordningene, slik at de blir forståelige for de som skal bruke ordningene.

Nr. 1187. *Avd. 59, Lillehammer Kommuneforening*, foreslår:

I tillegg til de regler som gjelder foreslås:

Det gis anledning til å fratre som pensjonist ved fylte 65 år, hvis vedkommende skulle ønske det.

Nr. 1190. *Avd. 14, NOPEF Saga*, foreslår:

Fleksibel pensjonsordning med mulighet (frivillig) til å gå av ved fylte 60 år.

Nr. 1205. *Kongsberg og Omegn Faglige Samorganisasjon*, foreslår:

Den generelle pensjonsalder settes til 65 år.

Unntak fra denne alder kan bare godtas, hvis partene på den enkelte arbeidsplass er enig heri.

Det kreves en omlegging/forenkling av hele pensjons/trygdeordningene. Ordningene må bygges opp slik at pensjonister/trygdede — selv har mulighet til å finne ut hvilke ytelser hver enkelt har krav på.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 1221. *Avd. 18, Grimstad*, foreslår:

Grimstad Jern- og Metallarbeiderforening vil på det sterkeste be om at spørsmålet om lik pensjon for alle blir tatt opp på LO-kongressen i 1981 og blir vedtatt tatt inn i handlingsprogrammet.

Nr. 1247. *Avd. 45, Konfeksjonsarbeidernes forening, Drammen*, foreslår:

Lov om folketrygd § 3—6 endres slik at sykepenger utbetales også om arbeidstakeren kommer senere eller må gå hjem før arbeidstidens slutt grunnet sykdom.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 1259. *Avd. 12, Trondheim*, foreslår:

At sykelønnsordningen tas opp på nytt og at man retter på de skjevheter som er. Regulerer sykepengene når det enten skjer tillegg lokalt eller sentralt, og at disse automatisk blir regulert inn i sykepengene for hvert enkelt medlem.

Nr. 1264. *Avd. 58, Mandal*, foreslår:

Sykmeldte må få sykepengene regulert når det skjer reguleringer ved interne oppgjør og ved tariffoppgjør.

Dirigenten opplyste videre at det var fremmet forslag fra følgende representanter:

Reidar Tjøstheim, Kåre Sunde, Åge Tom Sivertsen, Arild Kalvik, Harald Bråten, Arvid Nordli, Reidar Tjørstheim, Asmund Hansen, Bitte Vatvedt, Arvid Nordli, Rolf Frøysland, Kim Nordli, Odd-Kåre Kvalheim, Kim Nordlie.

Et par representanter etterlyste endringsforslag, og dirigenten sa at disse ville bli oversendt sammen med de andre forslagene til redaksjonskomitéen.

Dirigenten fikk full oppslutning både om behandlingsmåten og sitt forslag om oversendelse.

Han bekreftet at de som hadde tenkt å fremme forslag til forslagene etter 578, vil få anledning til å fremme disse på et senere tidspunkt.

Dagsordenens pkt. 6

Hovedavtalen

Leif Haraldseths innledningsforedrag

LOs nestformann, Leif Haraldseth, holdt følgende innledning:

Hovedavtalene er som kjent sagt opp til utløp i inneværende år. Det medfører at forhandlinger skal opptas i høst. Det er fra forbund, avdelinger og samorganisasjoner kommet inn over 200 forslag som dreier seg om Hovedavtalen mellom LO og N.A.F., Hovedavtalen med Den Kooperative Tarifforening og Hovedavtalen for bygg og anlegg. Under dagsordenens pkt. 6 har vi også forslag vedrørende retningslinjer for bruk av arbeidsstudier og rammeavtale om datamaskinbaserte systemer.

Jeg vil først fastslå den store betydning det har at så omfattende drøftinger har foregått om hovedavtalene innenfor våre klubber, avdelinger, samorganisasjoner og forbund.

Medlemmenes aktivitet under forberedelsen til Kongressen gir større styrke ved de hovedavtaleforhandlinger som skal føres til høsten.

Jeg kan selvsagt ikke gå inn på alle forslagene som er reist om endringer i hovedavtalene, men til noen mer prinsipielt viktige forslag vil jeg gjerne si noen ord.

1 Flere forslag omhandler kontroll/overvåking på arbeidsplasser.

Det er i de siste år blitt mer og mer klart at endringene i organiseringen av arbeidsplasser, medfører nye kontrollsystemer. Delvis tas ny teknikk i bruk og delvis tar arbeidsgivere i bruk utenforstående firmaer av forskjellig slag. Vi har gjennom de seinere år lagt til rette forutsetninger for et bedre arbeidsmiljø. Norsk Arbeidsmandsforbunds forslag om at kontroll og overvåkingssystemer skal gjennomføres i full åpenhet og etter avtale med de tillitsvalgte, er et av de viktige forslag som må bearbeides grundig med sikte på revisjonsforhandlingene om Hovedavtalen. Det er av avgjørende betydning at ansatte også føler at de arbeider i et psykisk trygt arbeidsmiljø. Kontrollordningen kan være berettiget, men kon-

trollordninger skal bygges ut og fungere slik at de er i overensstemmelse med de høye krav vi i vårt samfunn stiller til rettsikkerheten.

2 Likestilling

Fagbevegelsen står meget sterkt på at det skal være likestilling mellom kjønnene. Denne alminnelige holdning samsvarer med fagbevegelsens bærende grunnprinsipp om solidaritet mellom menneskene. Denne prinsipielle holdning krever stadig at vi ser med skjerpet blick på foreteelser som ikke svarer til vår prinsipielle holdning. Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet har i et forslag reist kravet om at Hovedavtalen også blir gjennomgått rent språklig og redaksjonelt med sikte på å bytte ut betegnelser som ikke er kjønnsnøytrale. Tillitsmann skal erstattes med tillitsvalgt, formann med leder osv. Dette er betegnelser som allerede begynner å bli tatt i bruk, og jeg vil tro at det vil være riktig å reise dette spørsmålet overfor motparten. LO er selvfølgelig ikke enerådende når det gjelder språkbruk i Hovedavtalen, men jeg kan vanskelig tenke meg at det fra arbeidsgiversiden kan reises særlige innvendinger mot en slik språklig modernisering. Et meget viktig spørsmål for fagbevegelsen blir arbeidet for en rammeavtale om likestilling mellom menn og kvinner i arbeidslivet. Dette spørsmål går jeg ikke inn på i denne forbindelse siden det skal drøftes under pkt. 9 på dagsordenen. Den debatten vil også være av betydning for Hovedavtalerevisjonen.

3 Styrking av tillitsmannsapparatet.

Det er kommet inn flere forslag til endringer av §§ 4 og 5 og i sammenheng med det kan jeg nevne at det foreligger flere forslag vedrørende endringer av Hovedavtalen for bygg og anlegg som går på mye av det samme. Det dreier seg dels om betydningen av å komme ut med informasjon om hva fagbevegelsen står for og har stått for til skolen.

Jeg er helt sikker på at det her ligger vesentlige oppgaver og venter på oss. Vi må derfor under enhver omstendighet se nøye på alt det som har med informasjonen å gjøre. Vi må også stadig ha øynene åpne for at klubb- og tillitsmannsarbeid er mangesidig og krevende. De tillitsvalgte skal ha tid til forhandlingsmøter, klubbmøter, avdelingsmøter, møter i styrer, bedriftsforsamlinger og foreninger. Det er et ønske om at vi ser nærmere på om det er mulig å oppnå avtalefestet tid til tillitsmannsarbeid. Forslagsstillerne mener at slik tid må avpasses etter arbeidets omfang og bedriftens størrelse. Et ønske bak forslagene er å få fastslått minimumstid for tillitsmannsarbeid. Forslagene viser at tillitsmenn har vansker med arbeidsgivere når det gjelder nåværende regler om tid til tillitsmanns- og organisasjonsarbeid.

La meg nevne at det f.eks. i forslagene til endring av Hovedavtalen for

bygg og anlegg er reist forslag om at LO må arbeide for at tillitsmennene får et sterkere oppsigelsesvern. Dette er jeg enig i. Vi bør se nærmere på hvordan dette kan gjøres.

4. *Permitteringsregler*

Det er sendt inn en rekke forslag som har med permitteringsregler å gjøre. Det dreier seg dels om utvidelse av permitteringsfrist fra 14 dager til én måned, dels om utvidelse opptil lengden av lovlig oppsigelsesfrist. Det er klart at i en endret økonomisk situasjon hvor det kan bli behov for midlertidige nedtrappinger innen deler av næringslivet vil det være nødvendig og riktig å gjennomgå permisjonsreglene med friske øyne. Det må imidlertid ikke være i vår interesse å gjøre det så vanskelig å få til midlertidige tiltak, at bedrifter vil bli fristet til å gå til nedlegginger som kan vise seg etter en tid å ha vært overilte. Det kan være fare for det, dersom vi får regler som likestiller, eller nesten likestiller, permisjoner og oppsigelser.

5. *Hovedavtalen med DKT.*

Også til denne Kongressen foreligger forslag om å innføre full streikerett i Hovedavtalen med DKT. Tidligere kongresser har vedtatt at LO skal gå inn for streikerett i kooperasjonen. Ved senere revisjoner har dette kravet bare delvis blitt innfridd. Det må derfor være riktig at LO fortsatt tar saken opptil drøfting i samarbeide med de berørte forbund.

6. *Hovedavtalen § 9 og Del B.*

Når det gjelder revisjon av Hovedavtalens Del B, — Samarbeidsavtalen — må det spørsmål sees i sammenheng med Skytøenkomitéens forslag til interne styrings- og samarbeidsformer i bedriftene. Behandlingen av komitéinnstillingen kommer som kjent opp senere under møtet i samband med handlingsprogrammets avsnitt om bedriftsdemokrati. Jeg vil likevel gi en del betraktninger eller synspunkter omkring hvordan Hovedavtalen kommer inn i dette bilde.

Overenskomsten om produksjonsutvalg ble i revidert form tatt inn i Hovedavtalen i 1966, som en ny Del B. På denne måten ville en bl.a. styrke den avtalemessige respekten for samarbeidsavtaleverket ved å innlemme det i Hovedavtalen. Bestemmelsene i Del B må også sees i sammenheng med bestemmelsene i § 9 i Hovedavtalens Del A, som omhandler bedriftenes informasjonsplikter overfor tillitsmennene og plikten til å drøfte med tillitsmennene spørsmål som vedkommer bedriftens økonomiske og produksjonsmessige stillinger og utviklinger, samt de alminnelige lønnsforhold i bedriften.

Når det gjelder dette siste satte Landsorganisasjonen ved revisjonen i

1977 fram krav om at med alminnelige lønnsforhold skulle menes gjennomsnittlig time/uke/månedsførtjeneste i de enkelte alders- og stillingsgrupper.

En slik bestemmelse ville i tilfelle gi tillitsmennene oversikt over det totale lønnsbilde i bedriften. Det var imidlertid ikke mulig å komme til enighet om en slik bestemmelse, men det ble tatt inn et sålydende tillegg til den daværende bestemmelse:

«Med alminnelig lønnsforhold menes gjennomsnittsførtjeneste for de enkelte avdelinger som omfattes av Landsorganisasjonens overenskomstforhold.»

Jeg vil anse det rimelig at man på nytt forsøker å bygge denne bestemmelse videre ut.

Til Hovedavtalens § 9 er det kommet inn en rekke forslag til styrking av bestemmelsene om bedriftens plikt til å drøfte med tillitsmennene planer som innebærer oppsigelser (varige innskrenkninger) eller større omplussinger. Også de någjeldende bestemmelser pålegger bedriften plikt til å drøfte saker som angår arbeidstakernes sysselsettings- og arbeidsforhold før bedriftens beslutninger settes i verk. Men det har vært vanskelig å komme fram til effektive straffebestemmelser i de tilfeller bedriften har unnlatt å foreta slike drøftelser. Ved revisjonen i 1977 fikk en ved oppsigelser hvor bedriften ikke hadde oppfylt sin informasjonsplikt utvidet perioden for bedriftens plikt til å betale lønn til den som ble oppsagt.

Jeg regner med at ved kommende revisjon må en forsøke ytterligere å bygge ut bestemmelser som påfører arbeidsgiveren konkret ansvar, når ikkeklare avtaleforpliktelser blir oppfylt.

Det er i enkelte av forslagene reist krav om at tillitsmennene må få rett til å nedlegge veto mot oppsigelser som skyldes innskrenkninger, i de tilfeller hvor arbeidsgiveren ikke har oppfylt sin informasjonsplikt. Dette er et stort og komplisert spørsmål som må sees i sammenheng med lønns-takernes muligheter til alminnelig innflytelse i bedriften — en innflytelse som forutsettes brukt til så langt som mulig å forhindre at bedriften kommer i en situasjon som fører til innskrenkninger av arbeidsstokken. Jeg regner med at de forslag som er reist på dette området nøye vil bli vurdert når kravene til Hovedavtalerevisjonen blir drøftet og utformet.

Når det gjelder Hovedavtalens Del B, og de nåværende samarbeidsordninger vil som nevnt disse bli vurdert i samband med videreutvikling av bedriftsdemokratiet. La meg likevel ta opp et spørsmål som har vært drøftet gjennom de fleste — hvis ikke samtlige — revisjoner av samarbeidsavtaleverket. Det gjelder spørsmålet om representasjonsrett til bedriftsutvalg og avdelingsutvalg for arbeidstakere som ikke er part i Hovedavtalen. Slik bestemmelsene inntil nå har vært utformet, har

samtligje arbeidstakere, uansett organisasjonsforhold, stemmerett og er valgbare innenfor den kategori av ansatte de tilhører. Dette har i bedrifter hvor LO-organiserte er i mindretall innen sin kategori, i en rekke tilfeller ført til valg av representanter fra grupper som ikke er part i Hovedavtalen. Som rimelig er har dette skapt sterk misnøye hos LO-organiserte arbeidstakere. Det er i det vesentlige på de merkantile og tekniske sektorer innen bedriftene dette problemet har oppstått.

Det har hittil ikke lykket å få Arbeidsgiverforeningen til å gå med på bestemmelser som sikrer de LO-organiserte ensidig representasjon i samarbeidsorganene. På den annen side har tillitsvalgte etter Hovedavtalens Del A eksklusiv rett til orienteringer og drøftelser på de samme områder som gjelder for bedriftsutvalg og avdelingsutvalg. Hvis en ønsker å opprettholde bedriftsutvalgsordningen, kan en sikre representasjon fra LO-organiserte med bestemmelser om at medlemmer av organisasjoner som er part i Hovedavtalen, skal ha rett til representasjon i BU selv om dette øker utvalgets størrelse. Når det ellers gjelder bedriftsutvalgsordningen viser jeg til behandlingen av dette spørsmål i samband med videreutvikling av bedriftsdemokratiet.

7. Arbeidsstudier og Rammeavtalen om datamaskinbaserte systemer

Retningslinjer for bruk av arbeidsstudier, er en avtale som gir oss mulighet til å påvirke bruken av slike teknikker. Uten en slik avtale vil det bli svært vanskelig å påvirke en del av de systemer som i dag eksisterer, og som vil eksistere fortsatt selv uten avtale.

Det foreligger imidlertid et forslag om at bruk av arbeidsstudier og akkord skal kun skje når det er enighet om anvendelse. En slik styrking av avtaleteksten vil være en forbedring.

Rammeavtalen om Datamaskinbaserte systemer har vi hatt siden 1975. Den ble senest revidert i 1978. Avtalen har vist seg som et nyttig verktøy for dem som har tatt den i bruk. Den skal også revideres i år.

Avtalen har gitt et godt grunnlag for å bygge opp et skoleringstilbud i egen regi. De lokale tillitsvalgte kan utnytte de muligheter som ligger i avtalen både til å få informasjon, få utarbeidet konsekvensanalyser, kreve medvirkning og forhandle om bruk av teknologien på den enkelte arbeidsplass.

Rammeavtalen om datamaskinbaserte systemer skisserer en arbeidsform som kan gjøres gjeldende også for andre former for automatisering, slik det er foreslått av Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund.

Men jeg vil også minne om at Rammeavtalen om Datamaskinbaserte systemer også er en samarbeidsavtale, og de forslag som går på vetorett må vurderes ut fra dette. Krav om vetorett må også sees i forhold til de erfaringer vi har med avtalen.

Vi har erfaringer for at et konkret arbeid ut fra avtalens formuleringer har gitt resultater som vi ikke ville ha oppnådd ved å bruke vetorett. Ut fra slike betraktninger må vi vurdere hvor ønskelig og nødvendig vetoretten er.

I den kongressperiode vi nå har bak oss har også personvernet i forbindelse med datateknologi vært sterkt fremme. Jeg er derfor glad for å kunne peke på de resultater som er oppnådd også på dette området. Rammeavtalen om datamaskinbaserte systemer, og teksten i Hovedavtalens § 6.6 om persondatasystemer gjelder uansett hvilken teknikk som brukes. Det er i perioden også innført egen lov på dette området, «Lov om personregistre m.m.» og det er opprettet et Datatilsyn hvor LO er representert. I de siste forskriftsendringer som er gjort til denne loven, er det gitt innsynsrett i EDB og manuelle lønnstakerregister for de ansatte.

En del av de forslag til endringer av Rammeavtalen om datamaskinbaserte systemer synes allerede godt dekket i nåværende avtaletekst. Det understreker behovet for også i neste kongressperiode å gjøre avtalerettighetene mer kjent. Samtidig må det naturligvis arbeides for en bedring både av lov og avtaleverk.

I forbindelse med sterkere satsing på opplæring bør bemerkes at Landssorganisasjonen var representert i det utvalget som foreslo både obligatorisk og valgfri opplæring i EDB i den videregående skole. Et forslag som siden ble vedtatt av Regjeringen. Men det er også klart at den bedrifts- og etatinterne opplæring må styrkes.

I kjølvannet av den teknologiske utvikling følger en mengde nytt utstyr. Det vil bli arbeidet med å få utarbeidet minstestandard på slikt utstyr.

Vårt avtaleverk på dette området har vakt internasjonal oppmerksomhet og anerkjennelse. Det har vi utnyttet til å få i gang et bredere internasjonalt faglig samarbeid, som bl.a. har bidratt til felles retningslinjer på nordisk plan. Dette arbeidet videreutvikles i kommende kongressperiode.

8. Hovedavtalen i Staten.

Det er ikke innkommet forslag til denne kongressen om endringer i Hovedavtalen for statsansatte. Det henger nok sammen med at denne avtalen nylig er revidert. Den bør etter min mening fungere en tid slik at vi har visse erfaringer med de nye bestemmelser.

9. Sluttord.

Da hovedavtalen mellom LO og N.A.F. så dagens lys i 1935, førte den med et slag til at arbeidstakernes rettigheter ble større. Siden er Hovedavtalen revidert en rekke ganger, og hver revisjon har ført til at den er blitt

en sikrere plattform for våre medlemmer og tillitsvalgte. Hovedavtalen mellom LO og N.A.F. er ikke noe stort dokument. Den rommes på 56 små trykksider, og består av 49 paragrafer. Hovedavtalen har sine svake sider og vi bør derfor alltid arbeide for å gjøre den bedre. Den opprinnelige hovedavtalen har hatt spredningseffekt, slik at vi etter hvert har fått flere hovedavtaler. Hovedavtalen har fått betegnelsen arbeidslivets grunnlov, og det er en betegnelse den fortjener.

Haraldseth tok så opp Sekretariatets forslag nr. 1614:

Hovedavtalene mellom LO og N.A.F. og mellom LO—DKT, hovedavtalen for bygg og anlegg, Rammeavtale om datamaskinbaserte systemer og retningslinjer for bruk av arbeidsstudier, er sagt opp til utløp 30. juni 1981.

Man tar sikte på å starte forhandlingene tidlig på høsten 1981. Mulighetene for innsending av forslag til endringer i disse avtalene vil således være til stede også etter Kongressen.

Før møtet ble hevet kl. 13.00 henstilte dirigenten til dem som fremmer forslag og tar opp forslag: Bruk blankettene.

Ettermiddagsmøtet tirsdag 5. mai

Statsminister Gro Harlem Brundtland overtok som dirigent. Møtet ble satt kl. 15.00. Trygve Aakervik ledet allsangen med «Ta hverandre i handa og hold!»

Dirigenten opplyste at det hadde tegnet seg i alt 20 talere.

Debatten

Kåre Sunde, Tertnes, tok opp forslagene 1441, 1493 og 1595. Han refererte forslagene og ba om at de ble vedtatt oversendt sekretariatet i forbindelse med tariffrevisjonen.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 1441. Avd. 5, Bergen, foreslår:

LO må arbeide for at studietillitsmannen kan velges uavhengig av andre valgte tillitsmenn og han har samme status som disse.

Nr. 1493. Avd. 5, Bergen, foreslår:

LO må arbeide for at Hovedavtalen i minst mulig grad skal gi arbeidsgiverne mulighet til å nekte å anerkjenne de fagorganisertes demokratisk valgte tillitsmenn. Jfr. bl.a. § 10 i Hovedavtalens del II a.

Nr. 1595. Avd. 5, Bergen, foreslår:

Ved innføring av ny teknologi og nye arbeidsprosesser knyttet til EDB-systemer, må fagbevegelsen sikre sine medlemmer med en avtale som slår fast følgende målsetting.

Før systemene tas i bruk skal følgende krav være innfridd:
Avtalen godkjent av begge parter.

Bruk av systemene må vise:

- a) En bedring av de ansattes totale arbeidssituasjon.
- b) En bedre og mer demokratisk bedriftsorganisasjon.
- c) Et bedre arbeidsmiljø.
- d) En bedre produktivitet og derved konkurransevne.

Håkon *Kvalheim*, Fyllingsdalen, var enig med Haraldseth i at Hovedavtalen er et godt verktøy, men en må huske at det dreier seg om to parter — og da spørs det hvilke part som er dyktigst til å tolke redskapet til sin fordel. Han hadde merket seg de paragrafer Haraldseth mente måtte beholdes ved ny revisjon av avtalen, men savnet en bestemmelse om de uorganiserte som drar nytte av de goder Hovedavtalen gir. Han var klar over at dette var en forhandlingssak med N.A.F., men syntes det var viktig at LO ga inntrykk av lunkenhet i dette punktet, som vil få stadig større betydning i arbeidslivet. Kreftene utenfor LO er stadig blitt et større problem. Han gjorde oppmerksom at avd. 5 også har tilføyelsesforslag til § 13, 1. avsnitt, angående personer som undrar seg organisasjonsmessige plikter og ansvar. *Kvalheim* tok opp begge disse forslagene, — nr. 1413 og 1530.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 1413. *Avd. 100, Marinestasjonens Fagforening*, foreslår:

Norsk Arbeidsgiverforening og Landsorganisasjonen i Norge anerkjenner gjensidig arbeidsgivernes og arbeidstakernes frie foreningsrett. De rettigheter som tariffavtalen gir kan bare kreves av organiserte arbeidstakere.

Nr. 1530. *Oslo Bokbinderforening*, foreslår:

Ny formulering i § 18, pkt. 1 i setningen som begynner i slutten av 6. linje. «Når det gjelder bedømmelse av bedriftens art, skal det tas hensyn til *produksjonens art* og til arten og utførelsen av det arbeid som saken gjelder, *uten hensyn til det materiale som nyttes i produksjonen.*»

Kåre Eriksen, Oslo, gjorde oppmerksom på forslag 1530, som han refererte og begrunnet. Endringen vil også komme mer i samsvar med § 18 A. Med forslaget tas sikte på at det er produksjonens art, og ikke materialets, som skal være avgjørende for hvilken tariffavtale arbeidet hører under. I praksis savner man nå en klar bestemmelse å vise til. *Eriksen* gjorde også oppmerksom på forslag 1458.

Jardar Hendricksen, *Sellebakk*, sa at han ikke var helt fornøyd med ord-

lyden fra sekretariatets formulering når det gjelder ny teknikk. Han tok opp og refererte forslagene 1595 og 1587 og viste til stortingsmelding nr. 54 hvor det fremgår klart at Regjeringen klart ser problemene med å styre den nye utviklingen. Datateknologien er ikke noe nytt problem for fagbevegelsen, det nye er at utviklingen går i så mye raskere tempo. Den kan i noen tilfelle bety slutten på bransjer og enekltbedrifter. Arbeidsplasser går tapt. Det er derfor viktig å styrke tillitsmannsapparatet, kanskje særlig for de små bedrifter. Det er viktig å ha flere datatillitsvalgte. Han støttet derfor tanken om et eget punkt i Hovedavtalen på dette. Han etterlyste også en utredning om de sosiale konsekvenser av ny teknikk, og dette måtte bli en utredning på fagbevegelsens premisser.

Nr. 1587. *Oslo Litograf- og Kjemigrafforening*, foreslår:

Avtale om datamaskinbaserte systemer tas inn i Hovedavtalen.

Per *Ryanes*, Oslo tok opp forslag 1539 og støttet også forslag 1530. Han ba om støtte til et forslag som innebærer at den prosentuelle kontingentutregningen skjer på basis av lønn minus ulempe- og skifttillegg.

Nr. 1539. *Oslo typografiske forening*, foreslår:

Hovedavtalens § 24 blir endret slik at det gis anledning til å holde tarifferte skift- og ulempetillegg utenfor beregningsgrunnlaget av prosentuell kontingent.

David *Mostad*, Trondheim, tok opp forslagene 1421 og 1596. Det ene forslaget går på at det skal slås fast rett til lokale forhandlinger på den enkelte arbeidsplass minst to ganger i året. Angrep er det beste forsvar, sa *Mostad* som syntes at man nå måtte komme på offensiven i lønnskampen.

Han tok videre opp forslag 1596 om vetorett ved innføring av ny teknologi.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 1421. *Avd. 12, Trondheim*, foreslår:

Nytt punkt: På alle arbeidsplasser skal det være anledning til å føre lokale lønnsforhandlinger minst to ganger i året.

Nr. 1596. *Avd. 12, Trondheim*, foreslår:

LO vil kreve at arbeidstakerne gis vetorett ved innføring av ny teknologi (f.eks. datamaskinbaserte systemer).

5 minutters taletid

Martin Tveiten, Bergen, sa at det neppe kunne være nødvendig med mer enn fem minutters taletid.

Dirigenten tok opp forslaget som ble enstemmig godkjent.

Kåre Dalberg, Oslo, tok oppforslag 1440 som omhandlet nødvendig tid for tillitsvalgte til å drive med fagforeningsarbeid i arbeidstiden.

Han støttet også forslag 1446 om at en bedrift ikke kan nekte å anerkjenne en lovlig valgt tillitsmann.

Nr. 1440. *Norsk Gullsmedarbeiderforbund*, foreslår:

I særlig små bedrifter tilsluttet LO/N.A.F. skal hovedtillitsmannen få disponere den nødvendige tid til tillitsmannsarbeid. Dette må komme tydeligere fram i Hovedavtalens § 4.

Olav Sæd, Odda, viste til forslaget fra hans avdeling, forslag 1489, og sa at det blir stadig viktigere å sikre seg mot vilkårlige informasjoner fra en bedrift om nedleggelse og innskrenkninger. Han mente nåværende paragraf har store svakheter. Det blir sagt at N.A.F. alltid følger Hovedavtalen. Det er en sannhet med visse modifikasjoner. Det er vel ingen som bryter Hovedavtalen mer enn Norsk Arbeidsgiverforening, sa Sæd.

Arne Tveit, Trondheim, heftet oppmerksomheten ved forslagene nr. 1420, 1466, 1487 og 1596.

I dag er det så å si umulig å gjennomføre en lovlig streik. Resultatet er stadig flere ulovlige, sa Tveit, derfor trengs en endring, slik at forhandlingsstyrken kan øke. I debatten er det innvendt at dersom fredsplikten fjernes, får vi kaos, anarki og britiske tilstander. Dette sparket til britiske kamerater syntes han var å sette saken på hodet. Hvem vil påstå at det ville oppnås bedre forhold i Thatchers England, dersom arbeiderne var fratatt streikeretten. Slik argumentasjon burde overlates til Kraby aleine, mente Tveit.

Han støttet forslag 1596, om vetorett ved innføring av ny teknologi. Det skjer innskrenkninger og oppsigelser i rasjonaliseringens navn også i bedrifter med store overskudd og fullt aksjeutbytte. Arbeidsplasser rasjonaliseres bort av snevre profittsyn. Spørsmålet om vetorett bør vurderes nøye, sa Haraldseth i innledningen. Tveit håpet at det ville skje. Det betyr ikke at vi er maskinstormere og imot ny teknologi, men markedskreftene må ikke gis fritt spillerom.

Sveinung Huglen, Stord, tok for seg § 9, om tillitsvalgtes innsikt i de alminnelige lønnsforhold på bedriften. Det som står er for svakt og uklart, det må konkretiseres at det skal være innsikt i lønnsforhold til alle grupper på bedriften. Han fremmet forslag nr. 1488.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 1488. Avd. 118, Stord, foreslår:

§ 9 pkt. 1:

Avdelingen foreslår at 2. avsnitt bør lyde:

Med alminnelege lønnsforhold meinast at lønnsforholda til alle ansatte på bedriften skal vera tilgjengelig for tillitsmenn.

Rino Olsen, Stathelle, var klar over at alle forslagene skal oversendes sekretariatet, men han ville ta opp problemet som omfattes i forslagene nr. 1486 og 1536. Skipsindustrien har store problemer med de såkalte leiefirmaene, derfor er det viktig å få en bestemmelse i Hovedavtalen, slik at tillitsmenn blir orientert i god tid om disposisjonene. Nå skjer orienteringen oftest på et så seint tidspunkt at det ikke blir tid til å finne løsninger. Skipsindustrien har vanskeligheter, men firmaene overlever, et problem han også ville gjøre statsministeren oppmerksom på, nå som hun hadde inntatt dirigentplassen. Politiske løsninger ville være ønskelig. Olsen heftet også oppmerksomheten på avstemningspraksis. Uravstemning bør skje samtidig over hele landet.

Kåre Haga, Skårer, sa at for Elektrikerforbundet er det av interesse det som skjer innen ulike Hovedavtale-områder. Forbundet er opptatt av det samarbeidet som må til på byggeplassene, f.eks., særlig med sikte på sikkerheten. Han mente det var viktig å få en klar presisering i Hovedavtalen i forholdet til de mindre enheter, for å hindre at bedriftene bryter avtalens bestemmelser. Ved tvister tar det uendelig lang tid før noen utvikling skjer, og dette med den omvendte bevisbyrde bør inn i Hovedavtalen. Det vil bety en raskere tvist-behandling. Nå kan det ta opp til 2 år før en tvist løses, det betyr mye økonomisk for den som har lav timelønn.

Han ville eller støtte forslag til klarere bestemmelser i § 9, om samarbeidet på bedriftene og en sikring av at tillitsvalgte får de nødvendige opplysninger som gjelder arbeidsplassen. Han savnet også klarere regler for behandling av permisjoner.

Helga Leonhardsen, Tyssedal, gjorde oppmerksom på forslag 1583, fra Jern og Metall, som også er aktuelt for Teko-industrien. Der er det knallharde tidsstudier og akkorder som fører til et oppjaget tempo dag ut og dag inn. Hvem er det som skal bestemme — tidsstudiemannen, maskine-

ne eller operatøren? Vekk med akkord og tidsstudier. Hun var sikker på at med dette vil forholdene komme bedre i samsvar med Arbeidsmiljøloven, dermed ville også såvel trivsel som produksjon øke.

Hun støttet forslagene 1480, 1481, 1482, 1483, 1486 og 1489.

Odd Pedersen, Kristiansand, sa at man måtte styrke bestemmelsene i paragraf 9. Han tok opp forslagene 1415 og 1538. Han støttet videre forslagene 1578, 1580, 1564, 1572, 1573, 1574 og 1585.

Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund

Nr. 1415. Avd. 1, *Elektromontøremes Forening*, Oslo, foreslår:

Forslag til endring av Hovedavtalens § 2 pkt. 5.

Oppstår det en fortolknings- eller interesseløstvist på en bedrift, er det opp til bedriften å anke tvisten inn for sin hovedorganisasjon innen 8 dager. Vedkommende arbeidsgiverorganisasjon må så fremme krav overfor LO/forbundet om forhandlinger.

Er også LO/forbundet enig i arbeidstakernes fortolkning, kan arbeidsgiverorganisasjonen anke tvisten inn for Arbeidsretten og/eller voldgiftsnemnd (tariffråd).

Inntil eventuell dom er falt i Arbeidsretten/voldgiftsnemnd er det arbeidstakernes tolkning som er gjeldende.

Nr. 1538. Avd. 274, *Kristiansand Bygningsarbeiderforening*, foreslår:

§ 24, pkt. 3, endres slik:

Bedriften skal, enten i egen regi eller gjennom bank, sørge for trekk av fagforeningskontingenten for de organiserte arbeidstakere, hvis tillitsmennene eller deres organisasjon krever det.

Dagfinn Aam, Ellingsøy, tok opp forslagene 1468 og 1511 om beskyttelse av tillitsmenn og en måneds varsel ved permitteringer.

Aam framsatte følgende tilleggsforslag til 1511: Arbeidstakere som har mer enn 1 mnd. oppsigelse, skal ha tilsvarende permisjonsvarsel, dersom ikke akutte ting som brann etc. har inntruffet.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 1468. Avd. 31, *Alesund*, foreslår:

Forenings- (avdelings-) tillitsmenn vernes etter samme regler som klubbtiltitsmenn (tillitsmenn etter Hovedavtalen).

Nr. 1511. *Avd. 32, Svelgen*, foreslår:

Ved permittering skal det gis 1 måneds skriftlig varsel regnet fra arbeidstidens slutt den dag varslet gis. Ved permittering i henhold til punkt 1 b), skal dog varslet være 2 dager, — ved brann 14 dager. Dersom tillitsmennene krever det, skal de gis innsyn i alle forhold ved bedriften etter § 9 før permitteringen settes i verk. Dersom slikt krav er gjort gjeldende, forlenges varslet om permittering med 1 måned.

Idar *Karlsen*, Kristiansand S, tok opp forslagene 1561, 1473, 1491, 1538, 1556, 1562 og 1581. Han sa at det var på tide å få litt mer fart i datadebatten. Det er ingen tvil om at man kommer til å merke virkningene snart. Særlig kan dette slå ut innen Handel og Kontor til å begynne med. Her kan kvinner og menn ta arbeidet med seg hjem — uten kontroll. Han var også enig i Skytøen-komitéens innstilling om de ansattes representasjon.

Nr. 1561. *Avd. 7, Agder Arbeidsmannsforening*, foreslår:

Det tas inn bestemmelser som sikrer utvidet rett til tillitsmenn med lønn av bedriften der hvor arbeidsplassene under en og samme administrasjon er spredt i små arbeidsplasser med stor spredning.

Eksempel:

Hvor en bedrift har fra 26 til 50 arbeidstakere og arbeidsplassen er delt i mer enn 5 geografisk adskilte arbeidssteder gis 1 tillitsmann fri 2 dager pr. uke til tillitsmannsarbeide uten tap av lønn.

Har bedriften mere enn 75 arbeidstakere eller det er mere enn 10 geografisk adskilte arbeidssteder skal 1 tillitsmann gis fri hele uken uten tap i lønn til slikt arbeide.

Nr. 1473. *Avd. 121, Lista Kjemiske Fagforening*, foreslår:

— at det i Hovedavtalen blir gitt adgang for fagforeningsstyrene å holde sine møter i arbeidstiden hver 14. dag.

Nr. 1491. *Avd. 121, Lista Kjemiske Fagforening*, foreslår:

— at det i Hovedavtalen, del B tas inn bestemmelse om ansetelsesråd i bedriftene.

Nr. 1556. *Nr. 7, Agder Arbeidsmannsforening*, foreslår:

Valgte/ansatte regionale organisasjonstillitsmenn sikres forhandlingsrett etter første ledd.

Nr. 1562. *Avd. 272, Kristiansand Bygningsarbeiderforening*, foreslår:

Tillitsmenn skal hvis de ønsker det ha 3 måneders oppsigelse uansett oppsigelsesgrunn.

Bedre ordning i lov eller avtale opprettholdes.

Ved konkurransrammende bedrifter må hovedtillitsmannen ha anledning til å bli lønnet av bostyret (bedriften) til alle ansatte er ferdig med oppsigelsestiden eller har fått nytt arbeid.

Nr. 1581. *Avd. 5, Rørleggerenes Fagforening, Oslo*, foreslår:

Slik avstemmingen foregår nå ved tariffoppgjør samles alle stemmer i ett forbund. Fagforeninger, samleforeninger etc. får ingen oversikt over medlemmenes stemmegivning.

Vi ber LO arbeide for at avstemmingen ved tariffoppgjør legges slik opp at de enkelte faggrupper, foreninger etc. får en oversikt over medlemmenes stemmegivning.

Leif Kvam, Charlottenlund: Jeg tar opp forslag nr. 1428 fra avd. 22, Kjemisk og støtter forslag nr. 1429, avd. 83, fra Norsk Kommuneforbund, og vil knytte noen betraktninger til dem.

Dette var et forslag som ble reist på siste kongress uten at det har skjedd noen endringer i avtalen.

Det har under denne kongressen vært snakket mye om den lokale forhandlingsretten, og den må vi i framtiden gjøre alt vi kan for å bevare. Men det som min forening har registrert, er at på de arbeidsplasser de har et godt utbygd forhandlingsapparat, har vært flinkest til å få gjennomslag for sine lokale krav.

Vi har en del små klubber hvor forhandlingsapparatet ikke er så godt som vi ønsker selv om de har en god vilje til å rette på sine lønns- og arbeidsvilkår.

Det er vår simple plikt å hjelpe disse medlemmer, men da må vi ha endringer i vårt avtaleverk.

Hadde vi hatt denne bestemmelsen, tror jeg at de som har flere bedriftsklubber i én og samme fagforening, kunne bidratt til at også de i større grad hadde fått sine rettmessige krav innfridd.

Dette gjelder ikke bare for å rette på sine lønnsvilkår, men like mye i andre viktige saker, så som innskrenkninger i arbeidstiden, sosiale velferdstiltak, oppfølging av arbeidsmiljøloven m. m.

Selv om vi forsøker så godt vi kan å skolere disse medlemmer, sier de sjøl at det å ha med rutinerne kamerater i sine forhandlinger, er en styrke samtidig som de trekker lærdom av det.

Jeg har vært borti at slike bedrifter har blitt nektet forhandlinger. Å få en skikkelig protokoll har vært en umulighet.

Jeg vil be LOs forhandlingsutvalg når de skal revidere Hovedavtalen, tar dette alvorlig så vi får en gjennomslagskraft for en endring i avtalen som vil bety uhyre mye for mange av våre medlemmer.

Nr. 1428. *Avd. 22, Trondhjems Kjemiske Industriarbeiderforening*, foreslår:

Hovedavtalens § 2 og 7.

1. Tillitsmenn i samleforeninger med flere bedriftsklubber må bli anerkjent som tillitsmenn i foreninger der medlemmene er samlet på en arbeidsplass.

2. Disse tillitsmenn må ha muligheten til å tre i direkte kontakt med en arbeidsgiver selv om den er medlem av N.A.F.

Gry Midle, Oslo, henledet oppmerksomheten på forslagene 1405 og 1406. De har samme ordlyd, bare forskjellig nummer. Her foreslås det at ordet tillitsmann blir skiftet ut med tillitsvalgt i Hovedavtalens bestemmelser. Dersom det står *han*, skal dette erstattes med *den* eller *denne*. Hun sa det ville være en naturlig utvikling etter som kvinnen begynner å gjøre seg gjeldende i faglig sammenheng. Hun tok opp forslagene pluss 1450 om nødvendig tid til tillitsmannsarbeid i arbeidstida. Hun støttet videre forslag 1401.

Bjørnar Johansen, Notodden, tok opp forslagene 1440, 1450 og 1448 og sa de var nødvendig å få inn i Hovedavtalen av hensyn til de tillitsvalgte arbeidssituasjon. Han henstilte så sterkt han kunne til sekretariatet å se på disse forslagene ved neste revisjon.

Yngvar Helle, Haukeland, sa han var forundret over hvor stort engasjement det var på andre punkter når datapolitikken nå blir stadig viktigere. Forslagene til pkt. 6 gir uttrykk for at man ønsker vetorett. Man må da spørre seg om man i tilstrekkelig grad har klart å bruke avtaleverket vi nå har, godt nok. Han sa at økt fremmedgjøring er resultat, bl.a. av noe han hadde merket på sin arbeidsplass. Man fikk ofte presentert idéer og planer av arbeidsgiverne, og det skjer på et stadium da prosjektet eller planen allerede er kommet for langt til at man kan ha noen særlig innflytelse.

Han satte fram følgende forslag:

Rammeavtalen om datamaskinbaserte systemer gis en konkret formulering om hva som idéfase/forprosjektfasen, samt at avtalen slår fast lik representasjon i prosjektgr./styringsgr. ved utvikling av EDB-systemer.

Rolf Frøysland, Oslo, etterlyste også mer forpliktende formuleringer om Hovedavtalen. Sammen med utviklingen av bedriftsdemokratiet, ville det være viktig å styrke andre deler av avtaleverket. Han henviste her til forslag 1475 og forslagene 1542 og 1544. Han stilte også spørsmål om Hovedavtalens del B lenger har noen berettigelse. Mange steder gjør den sannsynligvis mer skade enn gagn idet den kan utnyttes av uorganiserte og høyere funksjonærer. Har eksempler på det. Nødvendige ordninger som det eventuelt er ønskelig å beholde, kan overføres og innarbeides i del A. Han la fram følgende forslag:

Ved kommende forhandlinger om revisjon av Hovedavtalen, skal LO kreve at Del B, Samarbeidsavtalen utgår.

Spesielle bestemmelser som ønskes opprettholdt overføres til del A i den utstrekning det er nødvendig.

Sollaug Sunnarvik, Florø, støttet og tok opp forslagene 1409, 1514 og 1521. Hun refererte forslagene.

Nr. 1409. *Førde og Omland faglege samorganisasjon*, foreslår:

a) Hovedavtalen må kome på nynorsk.

b) Hovedavtalen må få ein paragraf som sikrar jamstilling i LO.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 1514. *Avd. 165, Førde*, foreslår:

Ved permitteringer og reduksjoner i arbeidsstokken må uorganiserte gå først.

Nr. 1521. *Førde og omland faglege samorganisasjon*, foreslår:

Ved permitteringar og reduksjonar i arbeidsstokken, må uorganiserte gå først.

Øyvind Rød, Porsgrunn, gjorde oppmerksom på forslagene 1598, 1601 og 1602, samt innstillingen. Det snakkes meget om databaserte systemer og EDB, men også mer tradisjonelle teknologiske systemer er på vei inn i bedriftene, og disse kan kanskje bety det største tapet av arbeidsplasser. Han mente det måtte være viktig å få inn også dette i rammeavtalen. De fagorganiserte er nødt til å utarbeide en strategi for å møte de nye utfordringene.

Ingleif *Iversen*, Kopervik, gjorde oppmerksom på forslag 1549, som går på Hovedavtalens del B. Det er nødvendig å få rettet opp de uheldige virkninger ved at en tillitsvalgt som av en eller annen grunn går av, fortsetter funksjonstiden i bedriftsutvalget. Innstillingen fra sekretariatet fant han grei nok, og han håpet sekretariatet ville legge seg dette punktet på sinne.

Torbjørn *Dahl*, Oslo, tok opp forslagene 1607 og 1514, vedrørende rammeavtalen for databaserte systemer og EDB — og vetoretten. Han var klar over at motparten ikke uten videre vil godta kravet, men et vedtak på Kongressen ville vel føre til at sekretariatet sto sterkere på.

Han var ikke blind for at den nye teknologien også har positive sider, og at Norge ikke kunne isolere seg fra utviklingen som skjer ellers i verden. Men dataevolusjonen innført på kapitaleiernes premisser, kan føre til et ras av arbeidsplasser. Og hva da med fagbevegelsens kampkraft?

Forslag 1607 innebærer også styrking av datatillitsmannsordningen. Forslag 1514 går på at ved uunngåelige oppsigelser skal uorganiserte gå først. Dette kan komme til å bli viktige presiseringer. Dahl mente Kongressen ved stemmegivning burde vise hvilke forslag det legges vekt på.

Nr. 1607. *Meieriarbeidernes forening*, Oslo, foreslår:

Klubber og fagforeninger må få kontroll over og vetorett når det gjelder innføring av ny datateknologi. Klubb/fagforening må komme inn i bildet allerede fra planleggingsfasen ved innføring av ny teknologi. Datatillitsmannsordningen bygges ut.

Roar *Helgesen*, sekretariatet, redegjorde for hvorfor NFATF ble stiftet i 1951 — for at det ikke skulle bli en flukt av arbeidsledere og teknisk personell fra vår bevegelse.

Han viste til at forslagene 1496, 1498, 1500 og 1501, som han naturligvis ikke ville ta opp, men imøtegå med sitater fra sitt eget forbunds avtale. Han kunne forstå forslaget, når det kommer fra Tyssedal, der alle arbeidsledere er «gule», men han ville be om at de som fremmer slikt forslag heller ville arbeide for at arbeidsledere og tekniske ledere ble LO-organisert.

Sidsel *Bauck*, Oslo, pekte på behovet for økte styringsmuligheter for arbeidstakerne, og tok opp forslagene fra Handel og Kontor, nr. 1590, 1591 og 1592. Forslagene gjelder rammeavtalen, men selvsagt også Handlingsprogrammet avsnitt side 13.

Sidsel Bauck gjorde oppmerksom på at rammeavtalen gir en slags

vetorett, men de færreste benytter seg av den, og denne retten må presiseres. I dag praktiseres den ikke. Hun la fram følgende forslag:

Rammeavtalen får følgende tillegg:

1. *Bedriften må dokumentere et klart behov for at arbeidsoppgavene må utføres gjennom anvendelse av datateknologi.*
2. *Økonomiske gevinster som følge av den teknologiske utvikling, må komme de ansatte til gode.*
3. *Hvis de nødvendige forutsetninger ikke oppfylles, har de ansatte vetorett mot bruk av ny teknologi.*

Åge Tom Sivertsen, Vadsø, mente Hovedavtalen hadde spilt en viktig rolle i arbeiderbevegelsens lange og harde kamp for utvidede demokratiske rettigheter, og at den fortsatt vil gjøre det. Han fant det naturlig nå å se Hovedavtalen i sammenheng med Skytøen-komiteén.

Han så det som en sentral oppgave å få styrket § 9, og mente en styrket tillitsmannsordning ville gi den beste muligheten til utvidet bedrifts-demokrati. Sivertsen anbefalte forslag nr. 1489. Han pekte på det som var sagt om å verne om streikeretten. Men det er ikke alle som har den retten i dag, bl.a. de ansatte innenfor kooperasjonen. Her burde Hovedavtalen endres i tråd med Handel og Kontors forslag.

Her ble det dirigentskifte, Lars *Skytøen* overtok og ga ordet til Johan *Østberg*, Oslo.

Østberg tok opp forslag 1573, om klarere ansiennitetsbestemmelser. Han begrunnet det med viktigheten å få en klar bestemmelse inn i hovedavtalen for Bygg og anlegg. Den eneste retningslinjen på enkelte arbeidsplasser, er hvilken sedvane og praksis arbeidsgiverne velger å følge. Og dette kan få tristefølger for f.eks. eldre arbeidstakere.

Nr. 1573. *Avd. 351, Mursvennernes Fagforening, Trondheim*, foreslår:

Hovedavtalens del A, § 9.2.4, endres slik at bedriften *skal* følge ansiennitet i samband med innskrenkninger.

Marit *Nybakk Aarset*, Oslo, var forbauset over hvor tilsynelatende lav interesse det var for databaserte systemer og ny teknologi. Vi greier neppe å kontrollere utviklingen med stadig nye produkter, som foregår i de transnasjonale selskapene. Disse vet å holde på sine forretningshemmeligheter. Få og store selskaper dominerer markedet. Vi vet imidlertid hvilke følger den nye teknologien kan få for arbeidslivet, vår hverdag, fritid og nærmiljø. Det åpnes for en rekke nye muligheter, også positive. Brukt riktig kan datateknologien føre til et kvalitativt bedre samfunn,

men for å oppnå det må fagbevegelsen ta aktiv del og kjempe for styringsrett.

Hun mente våre interesser best kunne sikres gjennom et godt avtaleverk, og fremme følgende forslag:

Tillegg til 1614:

Ved revisjon av rammeavtalen om datamaskinbaserte systemer, skal sekretariatet bl.a. ta hensyn til følgende:

- Forhandlingsrett ved innføring av EDB.*
- Reell medbestemmelse ved innføring og bruk av datamaskinbaserte systemer.*
- Konsekvensanalyser for hvert dataprojekt.*
- Datateknologi skal bare innføres dersom det bedrer arbeidsforholdene for de ansatte.*
- Innføring og bruk av data skal ikke føre til oppsigelse.*
- Arbeidstakerne må være sikret den nødvendige opplæring for å kunne være i stand til å vurdere konsekvensene av EDB, opplæringen skal bekostes av arbeidsgiver og holdes i arbeidstiden.*
- Det skal inngås lokale særavtaler mellom partene ved den enkelte bedrift.*

Ove Engevik, Skotbu, refererte og begrunnet forslag nr. 1425.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 1425. *Avd. 235, Oslo Støperiarbeiderforening, foreslår:*

LO må i den kommende kongressperiode få forandret Hovedavtalens kap. 2, § 2, punkt 1, så fredsplikten bare gjelder forhold som er direkte tilknyttet tariffavtalen. I disse tilfeller må erstatningsplikten bortfalle.

Han mente enkelte bedriftsledere spekulerer kynisk i Hovedavtalens fredspliktformulering. Han trodde at en revisjon her ville virke konfliktbegrensende. Forbundene vil da bedre kunne medvirke til å avverge konflikter.

Han tok også for seg det han kalte en gjenganger på LO-kongressen, nemlig innstillingen fra sekretariatet om at forslagene oversendes sekretariatet. Når skal så Kongressen få anledning til å fatte beslutninger?

Kim Nordlie, Oslo, henviste til forslag 1585 og 2057 til Handlingsprogrammet. Han understreket meget sterkt at i tillegg til sentrale data-avtaler, må man styrke det lokale tillitsmannsapparat for å få styring med utviklingen. Man må ha sterkes mulig innflytelse på systemutformingen. Man

kan alltid spørre seg om vetoretten er en riktig vei å gå. Poenget er imidlertid at det ikke bør innføres ny teknologi før det er opprettet en lokal EDB-avtale. Vetoretten kan ikke bety nei til alle mulige systemer.

En av grunnene til at vi trenger så sterk styring er at tempoet i utviklingen kommer til å bli stadig høyere. Det er sagt at vi vil ha 50—100 flere EDB-anlegg i en eller annen form i 1990 enn i 1980. I 70-årene fikk vi en sentral data-avtale og en datatillitsmannsordning. Nå må vi inn med en lokalforhandlingsrett slik at arbeidsmiljøet ikke ødelegges. Han fremsatte følgende forslag:

Jeg tar opp forslag 1585 og 2057 som jeg vil be Sekretariatet ta hensyn til når de behandler spørsmålet om vetorett ved innføring av EDB-systemer og numerisk styrte produksjonssystemer.

Nr. 1585. *Avd. 1, Tømrer- og Snekkernes Fagforening, Oslo, foreslår:*

Fagforeningen skal ha vetorett ved innføring av ny produksjonsteknikk.

Norsk Tjenestemannslag

Nr. 2057. *Avd. 108-71, Norsk Regnesentral, foreslår:*

Forhandlinger og vetorett ved innføring av data-systemer.

LO mener at det må føres lokale forhandlinger om forslag til innføring eller endring av eksisterende datasystemer. Hvis det ikke oppnås enighet om særavtale for systemet, må de ansatte lokalt få vetorett mot innføringa.

Odd Klementsén, Bergen, tok opp forslagene 1555, 1558, 1563, 1565, 1566, 1567, 1571, 1574 og 1579.

Nr. 1555. *Bygningsindustriarbeidernes Seksjon Hordaland, foreslår:*

§ 1, *endres til:* Der hvor det er opprettet tariffavtale, skal arbeiderne være organisert i det forbund som har tariffavtalen.

Nr. 1558. *Bygningsindustriarbeidernes Seksjon Hordaland, foreslår:*

§ 3 Kap. III *Tillitsmenn, Pkt. 2, for bygg og anlegg, 3. avsnitt.*

Organisasjonstillitsmenn er de tillitsmenn, organisasjonsarbeidere og regionale verneombud som er ansatt eller valgt innen NBI AF, eller NAMF eller deres underavdelinger, seksjoner eller grupper. Resten bibeholdes.

Nr. 1563. *Bygningsindustriarbeidernes Seksjon Hordaland*, foreslår:
§ 4, Kap. III Tillitsmenn. Pkt. 1 for bygg og anlegg.

I tillegg til disse kan det velges en studietillitsmann som skal ta seg av yrkesopplæring i forståelse med bedriftsledelsen, samt faglig opplysningsvirksomhet og tilsyn med lærlingene etter Lov av 23. mai 1980 nr. 13 om fagopplæring i arbeidslivet.

Nr. 1565. *Bygningsindustriarbeidernes Seksjon Hordaland*, foreslår:

Kap. IV, Tillitsmannsinstitusjonen. Pkt. for bygg og anlegg, 3 avsnitt.

I virksomhet hvor tillitsmannsvervet på grunn av arbeidet eller arbeidsplassens størrelse og tekniske karakter, tariffavtalens lønnsform e.l., er særlig tidkrevende, skal det opptas lokale drøftelser om hvorvidt tillitsmennes arbeid kan lettes ved at det utføres som deltids-heltidsarbeid, og ved at det stilles til disposisjon et passende arbeidsrom for tillitsmannsutvalget på stedet.

Nr. 1566. *Bygningsindustriarbeidernes Seksjon Hordaland*, foreslår:

§ 6, Pkt. 2. Tilføyer til annet avsnitt.

Der hvor det er valgt tillitsmannsutvalg (tillitsmann) skal det på arbeidsplassen settes oppslag på egnet sted med navn på de valgte tillitsmenn (tillitsmann).

Nr. 1567. *Bygningsindustriarbeidernes Seksjon Hordaland*, foreslår:

Tillegg til § 6, pkt. 4:

§ 7, Kap. IV. Tillitsmannsinstitusjonen.

I likhet med arbeidsgiveren skal tillitsmennene påse at de plikter som påhviler partene etter tariffavtale, arbeidsreglement, arbeidsmiljølov og lov om fagopplæring i arbeidslivet blir fulgt osv.

Nr. 1571. *Bygningsindustriarbeidernes Seksjon Hordaland*, foreslår:

§ 7, Kap. IV, Pkt. 4, bygg og anlegg. Tilføyer til 1. avsnitt.

Tilsvarende gjelder møter for valg av tillitsmenn og verneombud.

2. avsnitt: Siste setning utgår.

Nr. 1574. *Bygningsindustriarbeidernes Seksjon Hordaland*, foreslår:

§ 9, Kap. IV. Pkt. 2 for bygg og anlegg.

3. avsnitt: «Hvis bedriften i forbindelse med innskrenkninger

osv.», skiftes ut md 3. og 4. avsnitt i § 9, pkt. 2, i Hovedavtalen mellom N.A.F og LO.

Tillitsmennes 5 dagers frist til å be om konferanse, bibeholdes.

Nr. 1579. *Bygningsindustriarbeidernes Seksjon Hordaland*, foreslår:

§ 14. Kap. VI. *Sysselsettingsspørsmål. Pkt. e).*

Når tariffavtale eller sedvane ved bedriften gir adgang til det, — strykes.

Merknader til pkt. 5.

Bestemmelsene i pkt. 2 medfører ingen endring i bedriftens sedvanemessige rett til å permittere på grunn av værhindringer, — utgår.

Mary Johansen, Oslo, tok opp forslagene 1553 og 1552. Hun sa at det nå var på tide at streikeretten ble innført også i kooperasjonen. Alle må ha samstreikerrett, sa hun.

Nr. 1453. *Bergens Transportarbeiderforening*, foreslår:

Kap. IV, Hovedorganisasjonenes felleserklæring om tillitsmannssituasjonen.

Dette kapittel må utbedres slik at det blir lettere for de tillitsvalgte å utføre sine verv. Det har vist seg at mange tillitsmenn har vansker med sin arbeidsgiver på dette punkt.

Nr. 1552. *Stavanger Handel og Kontor*, foreslår:

Organisasjonsplikten i Hovedavtalen med D.K.T. styrkes i stedet for stadig å svekkes ved at flere og flere såkalte lederstillinger unntas fra organisasjonsplikten.

Fred Olsen, Oslo, tok opp forslag 1401. Han advarte mot den utviklingen en har fått med stadig nye kontrolltiltak av ansatte. Også skjult spionasje på ansatte har skjedd. Det gjelder ikke minst innen Handel- og Kontor. Her må vi ha klare bestemmelser i Hovedavtalen som innebærer at det blir ulovlig med skjult overvåking, sa Fred Olsen som også støttet Sidsel Baucks forslag om vetorett ved innføring av ny teknologi.

Nr. 1401. *Avd. 5, Oslo og Omegn Arbeidsmannsforening*, foreslår:

LO arbeider for at det tas inn i Hovedavtalen bestemmelser om kontroll/overvåking på arbeidsplassene:

a) Kontroll/overvåking gjennomføres kun etter avtale med de tillitsvalgte.

b) Kontroll/overvåking skal fungere preventivt.

c) Kontroll/overvåking skal gjennomføres i full åpenhet.

Bente *Wilmar*, Kongsvinger, tok opp forslag 1446 og sa at hun hadde opplevd en rekke eksempler på at en arbeidsgiver nekter å anerkjenne en lovlig valgt tillitsvalgt. Hun tok videre opp 1448 om at flere bedriftsklubber kan ha felles tillitsvalgt. Hun var også opptatt av forslaget om møte-
tid i arbeidstiden.

Nr. 1446. *Norsk Sosionomforbund avd. Nordland*, foreslår:

LO må arbeide for å endre Hovedavtalen, slik at en arbeidsgiver ikke kan nekte å anerkjenne en lovlig valgt tillitsmann.

Tore *Kjæserud*, Sofiemyr, sa han var glad for at Haraldseth hadde stilt seg så positiv til forslaget fra Arbeidsmandsforbundet. Han viste til forslag 1401 som var tatt opp. Som representant for vaktbransjen uttalte han at man der var opptatt av å få ordnede forhold. Uansett hvordan folk i vaktbransjen ble uthengt i massemedia, så var folkene der omtrent som andre steder. Man ville ikke bli brukt til overvåkning og angiveri overfor fagforeningskamerater. Det skjer i dag en rekke eksempler på skjult overvåkning, og dette er prinsipielt meget betenkelig. Det prinsipielt riktige må være å ha en åpen kontroll der kontroll er nødvendig. De ansatte må kjenne til kontrollen, og det må merkes av hvordan dette skjer. Noen steder har vi hatt tilfeller av at tillitsmenn har godkjent overvåkning, men uten å fortelle dette videre.

Her må man se opp, for en del nye vaktelskaper som skyter opp, koster ikke på seg noen moral i dette arbeidet. På lengre sikt må man også få en lov som regulerer privat og offentlig overvåkning, mente *Kjæserud*.

Olav *Endestad*, Dalekvam, var spesielt opptatt av arbeids- og tidsstudier. Han mente man her måtte få inn bestemmelser som forbød den slags. Det lages lassevis av rapporter. Ikke minst kjente han dette inne bekleidingsbransjen. Han mente disse studiene ofte var i strid med § 12 i Arbeidsmiljøloven, og burde også slås fast i Hovedavtalen. Han tok opp 1583 og 1584.

Norsk Tjenestemannslag

Nr. 1583. *Avd. 79, Arendal*, foreslår:

LO må ta avstand fra tidsstuderte akkorder (MTM og klokkestudier) og jobbe mot bruken av disse. Tidsstudier tar ikke hensyn til ergonomiske forhold og individuelle forskjeller. Tidsstudier skaper et unødvendig press på folk og bidrar til å ødelegge helsen. Akkorder tas ut av Hovedavtalen. Anvendes kun ved enighet om bruk av akkord.

Nr. 1584. *Avd. 161, Vik*, foreslår:

Når det for tida visa seg at fleire arbeidstakarorganisasjonar går inn for fastlønn eller månadslønn for sine medlemmar, finn Vik Jern- og Metall tida inne til å få avsnittet om bruk av arbeidsstudiar ut av hovudavtala. Vik Jern- og Metall ser det slik at denne avtala er eit godt redskap i hendene på arbeidsgjevarer, til å gjera seg meir nytte av akkord o.l. Dette vil i neste omgang føra til eit oppjaga arbeidstempo, der det blir teke lite hensyn til den einskilde når det gjeld sikkerheit og arbeidsmiljø. Vik Jern- og Metall meiner Forbundsstyret må gjera kva dei kan for å få dette avsnittet bort frå hovudavtala.

Lars *Myhre*, Stavanger, støttet forslag 1401 og sa at det ikke var noen grunn til å klage på interessen for de problemene som den nye teknologiskaper. Han var selv ikke overbevist om at vetorett for etablering av ny teknikk var rette veien å gå. Han trodde det var viktigst å komme med så tidlig som mulig i beslutningsprosessen, allerede på forprosjektet.

Han støttet forslag 1608, og sa at i mange tilfelle hadde man ikke tilstrekkelig faglig ekspertise på tillitsmannssiden i slike saker. På andre siden av bordet er det innkalt såkalt objektiv ekspertise. Det må slås fast at også vi skal ha rett til å dra inn slik ekspertise utenfra. Han mente her å se en parallell til Arbeidsmiljølovens § 24, 3.

Han kom til slutt inn på kontrolltiltak overfor de ansatte, bl.a. i Nordsjøen. Her kontrolleres de ansatte både veien ut og inn. Det er riktig. Vi skal sørge for skikkelig sikkerhet på helikoptrene. Det må imidlertid ikke bli rent paradiske kontroller. Vi har eksempler på at en ble truet med oppsigelse fordi det var en liten grønnfarge på en alkotest-ballong, sa *Myhre*.

Arne *Hasla*, Grimstad, tok opp forslag 1422 angående § 2 i Hovedavtalen og sa at denne måtte endres. De ansatte ble skviset gjennom fredspliktbestemmelsen. Han støttet også forslag 1583.

Nr. 1442. *Avd. 59, Harstad*, foreslår:

Antall tillitsvalgte bør utvides. Hovedavtalens § 4 er å betrakte som et minste antall tillitsvalgte. Det skal føres forhandlinger der naturlige forhold som antall avdelinger, vil gi flere tillitsvalgte.

Borge *Rørvik*, Vigra, tok opp forslag 1453 og sa at her var det nødvendig med mer presise formuleringer.

Nr. 1453. *Bergens Transportarbeiderforening*, foreslår:

Kap. IV, Hovedorganisasjonenes felleserklæring om tillitsmannssituasjonen.

Dette kapittel må utbedres slik at det blir lettere for de tillitsvalgte å utføre sine verv. Det har vist seg at mange tillitsmenn har vansker med sin arbeidsgiver på dette punkt.

Leif *Haraldseth* avrundet debatten med noen kommentarer. Han sa først at han synes det hadde vært meget interessant å høre på debatten, som viste hvor stor spennvidde det er i tillitsmennenes oppgaver og interesser. Han gjorde oppmerksom på at LO om kort tid kommer til å sende ut et rundskriv hvor man ber alle avdelinger om forslag til endringer i Hovedavtalen. Det blir altså en ny runde med forslag. Derfor er det naturlig at alle forslag som nå foreligger, oversendes Sekretariatet og sees i sammenheng med de nye forslagene som kommer inn. Da blir det på vanlig måte opprettet et forhandlingsutvalg som vil få representasjon fra alle forbund som har landsoverenskomster.

Om innføring av ny teknologi sa han at dette nok er det viktigste problem fagbevegelsen vil stå overfor i 80-årene. Det var også noe av dette vi hadde i bakhodet da vi formulerte slagordet for denne kongressen: «Mulighetenes tiår». Som en moderne fagbevegelse i et moderne industriland er det naturligvis ikke snakk om å stanse utviklingen, men vi må styrke avtaleverket. Vi må sørge for at vi får styring med de muligheter som den nye teknikken gir.

Han sa at data-avtalen ikke er noen dårlig avtale og at nok ikke alle vet hvilke muligheter den gir. Den har vakt stor interesse i andre land og har blant annet vært drøftet i Nordens faglige samorganisasjon. Han kommenterte til slutt en rekke av forslagene, blant annet Olsens tre forslag som han var enig i. Han mente likevel at alle forslag måtte behandles likt og oversendes sekretariatet.

Til Frøysland sa han at han trodde ikke det var klokt å ta ut del B i Hovedavtalen og ta inn noen avsnitt i del A.

Ellers sa han seg stort sett enig i mange av forslagene som var fremmet om bruken av arbeidsstudier og om styring med ny teknikk. Han gjentok at det hadde vært en interessant debatt og foreslo overfor dirigenten at alle forslag ble oversendt sekretariatet.

Dirigenten refererte sekretariatets innstilling og oversikt over de innsendte forslag til dagsordens pkt. 6, og de forslag og tilføyesforslag som var reist under debatten.

Han foreslo at alle forslag ble oversendt sekretariatet, som saks- og grunnlagsmateriale for arbeidet med revisjon av Hovedavtalen og rammeavtaler.

Til forretningsordenen

Torbjørn *Dahl*, Oslo, fikk ordet til forretningsorden. Han mente debatten ville være meningsløs, om ikke Kongressen fikk anledning til votere over de forslag som var tatt opp. Han regnet det som nokså sikkert at Sekretariatet ikke ville ta opp forslaget vedrørende fredsplikten, mens det i salen åpenbart var forskjellige meninger, som burde komme til uttrykk via votering.

Dahl foreslo votering over de forslag som var tatt opp.

Rolf *Frøysland*, Oslo, også til forretningsorden, pekte på det forslag han hadde fremmet. Debatten hadde vært spredt, og ga ingen pekepinn om hva resultatet av en votering ville bli. Han ville derfor akseptere oversendelse til Sekretariatet, også i tillit til at også Skytøen-komiteéns innstilling ville bli tatt med i vurderingen der.

Kåre *Sunde*, til forretningsorden, sa han hadde fremmet forslag om votering over de tre forslag han hadde tatt opp. Etter å ha hørt Haraldseth, ville han imidlertid trekke forslaget om votering.

Votering

Dirigenten tok så opp til votering Sekretariatets innstilling om oversendelse til Sekretariatet, satt opp mot Dahls forslag.

Votering:

Sekretariatets innstilling vedtatt med overveldende flertall.

Dagsordens pkt. 6 var dermed ferdigbehandlet, og dirigenten ga ordet til Ole Knapp som innledet om Organisasjonsformene.

Dagsorden pkt. 7

Organisasjonskomitéens innstilling

Ole Knapps innledning

Ole Knapp holdt denne innledningen: På de siste tre kongresser — 1969, 1973 og 1977 — har organisasjonsformene vært inngående drøftet.

Organisasjonskomitéen la fram følgende forslag på LO-kongressen i 1977, et forslag som også ble komitéens mandat:

- «1. I tilslutning til det prinsipielle syn som kom til uttrykk i Kongressens vedtak i 1973, fastholder Kongressen sitt syn om industriforbundsformen (at samtlige ansatte på én arbeidsplass tilsluttes ett forbund) som den riktige løsning, samtidig som Kongressen mener det er åpenbart behov for større forbundsvisse enheter. Det videre arbeid med organisasjonsmønsteret må fortsette innen rammen av denne målsetting.

Gjennomføringen av dette prinsipielle syn vil være det mest egnede for å skape en bedre organisasjonsform.

- 2a) Med sikte på å utforme fagbevegelsens organisasjonsmønster etter dette prinsipp, oppnevnes en ny organisasjonskomité med mandat til å utarbeide en skisse til mulige sammenslutninger av forbund. Etter konsultasjon med forbundene skal komitéen legge fram konkrete forslag til mulige sammenslutninger. Komitéens forslag legges fram for forbundene innen 1980.
- 2b) På hver arbeidsplass skal det innledes et forpliktende samarbeid mellom alle LO-organiserte (jfr. de retningslinjer som er trukket opp i Hovedavtalens § 4, kap. 3). Dette samarbeidet innledes på alle områder som er av betydning for å oppnå best mulig resultat for medlemmene. Samarbeidet kan eksempelvis omfatte avtaleforhold og organisatorisk samarbeid.

For å styrke dette samarbeidet, og samarbeidet mellom forbunde-

ne sentralt, utarbeider den nye organisasjonskomitéen retningslinjer for et slikt forpliktende samarbeid.

Retningslinjene for dette vedtas av Representantskapet.

3. Organisasjonskomitéen skal også behandle tvister om organisasjonsområdet når slike oppstår mellom to eller flere forbund.

Videre skal komitéen være rådgivende for forbundene i organisasjonsspørsmål.

4. Landsomfattende organisasjoner som står utenfor LO, og som ikke har naturlig tilknytning til bestående LO-forbund, gis tilbud om organisasjonsmessig tilknytning som kan godtas. Tilbudet bør omfatte flere alternativer.

Sekretariatet gis fullmakt til å fastsette tilknytningsformer i de enkelte tilfeller.

5. For å få en rasjonell utnyttelse av de samlede ressurser, bygger LO ut felles servicekontorer, slik at de har tilstrekkelig kapasitet til å dekke både LOs og forbundenes behov.

En bør til enhver tid vurdere spørsmålet om opprettelsen av nye servicekontorer når dette ansees nødvendig, for på en forsvarlig måte i iverta de fagorganisertes interesser på alle områder. En bør dessuten vurdere utbygging av servicekontorer i distriktene.

- 6 a) I hvert fylke opprettes faglige samarbeidsorganer med representasjon fra alle lokale samorganisasjoner i fylket. Samarbeidsorganer skal ha som formål, i samarbeid med LO,
 - å ivareta de fagorganisertes interesser overfor fylkeskommunen,
 - å samordne de fagorganisertes interesser overfor andre organer på fylkesplan,
 - å virke for å styrke aktiviteten i de lokale samorganisasjonene,
 - å følge opp fagbevegelsens Handlingsprogram.

Samarbeidsorganet arrangerer minst to årlige faglige fylkeskonferanser.

Organisasjonskomitéen utarbeider retningslinjer for samarbeidsorganet, og utreder herunder spørsmålet om tilsynsutvalget for LOs distriktskontor skal være styre for samarbeidsorganet.

Retningslinjer vedtas av Representantskapet.

- 6 b) De lokale samorganisasjonene opprettholdes i sin nåværende form. Dessuten skal de være grunnorganisasjoner i det nye samarbeidsorganet på fylkesplan.

Organisasjonskomitéen utarbeider ajourførte vedtekter for de lokale samorganisasjonene. Vedtekene vedtas av Representantskapet.

7. Sekretariatet vedtar den nye organisasjonskomiteéns endelige mandat og oppnevner komitéens medlemmer.»

Av mandatet er følgende gjennomført i perioden:

Opprettelse av LOs faglige samarbeidsorgan i fylkene er gjennomført. De er i virksomhet og har åpenbart stimulert den faglige aktiviteten på fylkesplan, slik det var forutsatt av Kongressen i 1977.

Kongressens vedtak om at «landsomfattende organisasjoner som står utenfor LO, og som ikke har naturlig tilknytning til bestående LO-forbund, gis tilbud om organisasjonsmessig tilknytning som kan godtas», har resultert i følgende:

Norsk Barnevernpedagogforbund er opptatt som medlemsforbund i LO fra 1. juli 1980.

Det er opprettet samarbeidsavtaler med Norsk Lærerlag og Norsk Skuespillerforbund, og opprettet felles kontaktutvalg med de respektive organisasjoner.

Så langt ifølge mandatet.

I tillegg har den spesielle situasjonen i oljevirksomheten avdekket behov for et nærmere samarbeid mellom de forbund som har medlemmer innenfor denne virksomheten.

Sekretariatet nedsatte en komité som fikk i oppdrag å fremme forslag om hvordan en kunne etablere et bedre samarbeid og koordinering i saker av felles interesse.

Komiteéns arbeid resulterte i opprettelsen av LOs oljekartell 28. mai 1979, og Sekretariatet ga retningslinjer for virksomheten og ansatte egen saksbehandler for Oljekartellet.

Kartellet er i virksomhet, og har utvilsomt bidratt til en bedre koordinering og samlet opptreden i fellesanliggender. Men en skal også være oppmerksom på at en ny organisasjonskonstruksjon som dette, nødvendigvis vil ha visse begynnervanskeligheter — noe som i sterk grad har hatt sin bakgrunn i de uoversiktelige forhold på arbeidsgiversiden.

Organisasjonskomiteéns mandat når det gjelder retningslinjer for LO-utvalg på bedriftene og i konserner, var forutsatt lagt fram for Representantskapet for godkjenning. Men på grunn av arbeidet med andre organisasjonssaker og opprettelsen av Oljekartellet m.v., har en ikke klart å tilpasse dette til representantskapsmøtene.

Retningslinjene legges derfor fram for Kongressen for godkjenning.

Dette innebærer den fordel at en nå kan se disse retningslinjene i en større sammenheng og i forhold til den organisasjonsstrategi som ligger i Organisasjonskomiteéns forslag som helhet.

I komitééns mandat, punkt 3, fastslo Kongressen i 1977 at komitéen skulle behandle tvister om organisasjonsområdet mellom forbundene og være rådgivende for forbundene i organisasjonsspørsmål.

Komitéen har ikke verken i denne kongressperioden eller tidligere hatt noen klare retningslinjer for hvordan en tvist skal avgjøres hvis de tvistende parter ikke aksepterer komitéens anbefalinger.

Dette har medført at saker som komitéen har uttalt seg om, blir tatt opp på nytt og på nytt av de som er involvert i tvisten.

Det finnes eksempler på at saker av denne karakter har stått på dagsordenen for Organisasjonskomitéen med visse mellomrom over både tre og fire år, uten at tvisten er blitt løst. Dette er et spill av tid og krefter som ingen er interessert i, samtidig som det skaper stor irritasjon hos de involverte parter — og ikke minst hos de arbeidstakere som tvisten gjelder.

Organisasjonskomitéen legger derfor fram forslag om retningslinjer for tvistebehandling, som etter komitéens oppfatning både vil sikre en bred demokratisk behandling ved å bruke Sekretariatet, eventuelt Representantskapet, til å treffe den endelige avgjørelse.

Så over til den delen av Organisasjonskomitéens mandat som har sin bakgrunn i prinsippvedtakene om å arbeide for gjennomføring av industriforbundsformen i et noe lengre perspektiv.

Det var med basis i dette prinsipielle grunnlag Kongressen i 1977 vedtok punkt 2 a) i Organisasjonskomitéens innstilling, hvor det heter:

«Med sikte på å utforme fagbevegelsens organisasjonsmønster etter dette prinsipp, oppnevnes en ny organisasjonskomité med mandat til å utarbeide en skisse til mulige sammenslutninger av forbund. Etter konsultasjon med forbundene skal komitéen legge fram konkrete forslag til mulige sammenslutninger.

Komitéens forslag legges fram for forbundene innen 1980.»

Komitéen må i denne sammenheng konstatere at det ikke har vært mulig å oppnå noe resultat hva angår sammenslutning til større forbundsvise enheter i tråd med det prinsipielle vedtak i 1977.

Etter konsultasjoner med forbundene i den private sektor, som vedtaket gjelder, må komitéen konstatere — med unntak av et par forbundsområder — at det for tiden ikke er noen interesse for forbundssammenslutninger.

Alle i denne sal vet at forbundene er selvstendige og selvstyrte organisasjoner som ikke kan pålegges organisasjonsendringer verken av Organisasjonskomitéen eller av andre organisasjonsinstanser.

Dette tilligger forbundenes egne organer — noe Organisasjonskomitéen bare må ta til etterretning.

En skal i denne forbindelse huske at organisasjonsformen i seg selv ikke er noe mål.

Organisasjonen skal være et redskap for å ivareta medlemmenes inter-

esser. En må derfor se organisasjonsmodellen i forhold til de oppgaver den er forutsatt å skulle løse.

Forbundenes vurdering er at endringer i arbeidsmarked, oppdragsstruktur for bedriftene og ny teknologi, tilsier et nærmere samarbeid mellom forbundene på disse områder, for bedre å kunne ivareta medlemmenes interesser.

Dette er forbundenes behov ut fra dagens situasjon.

Dette betyr at en må søke å bringe kartet i samsvar med terrenget, slik at en kan foreta et riktig veivalg, selv om det betyr en lengre vei å gå. — Hovedsaken er at den er framkommelig.

I denne sammenheng er det grunn til å vise til de omfattende sammenslutninger som er foretatt på frivillig grunnlag tidligere.

Det er derfor med glede Organisasjonskomitéen har registrert den interesse som forbundene viser for et nærmere samarbeid over forbundsgrensene.

Komitéen konstaterer at det ikke er sammenslutninger som er forbundenes behov, men et samarbeid over forbundsgrensene.

Det ser ut fra denne situasjonen, med klart uttrykte behov for både organisatorisk samarbeid og avtalesamarbeid i takt med den teknologiske utvikling, endringer i arbeidsoppdrag m.v., at Organisasjonskomitéen legger fram sitt forslag om et nært og forpliktende samarbeid mellom beslektede forbund, med Landsorganisasjonen som den samlende og ledende faktor.

Det er ut fra denne synsvinkel en må se Organisasjonskomitéens innstilling. Det er en klar sammenheng mellom enkeltforslagene og den totale organisasjonsstrategi som ligger i Organisasjonskomitéens forslag, kanskje med ett unntak.

Fordi en i det foreliggende forslag har valgt en lengre vei å gå, vil det være nødvendig at fullmakten til Sekretariatet om opptak av eventuelle nye landsomfattende organisasjoner står ved lag.

Innstillingen inneholder derfor forslag som kan synes å stå i motsetning til hovedintensjonene, men som er vel overveid ut fra målsettingen om at Landsorganisasjonen også i framtida skal være sikret bredest mulig tilslutning, og derved bevare sin dominerende stilling som lønnstakerorganisasjon.

B. KOMITÉENS FORSLAG TIL VEDTAK

Med henvisning til foranstående synspunkter fremmer Organisasjonskomitéen følgende innstilling til vedtak på Landsorganisasjonens kongress 1981:

- 1. Kongressen 1981 står fast på tidligere kongressers vedtak om endringer i organisasjonsformene som et ledd i å øke lønnstakerenes innflytelse og organisatoriske styrke. For å underbygge dette*

mål, går Kongressen inn for samarbeidsformer på områder som er naturlig mellom LO-gruppene på den enkelte arbeidsplass og mellom så vel eksisterende som eventuelle nye forbund.

Samarbeidet mellom LO-gruppene på arbeidsplassen bygger på komitéens forslag til Kongressen om retningslinjer for dette samarbeid. Mellom forbundene utvikles samarbeidet på stadig flere områder slik at eventuelle forbundssammenslutninger kommer som en helt naturlig følge der de enkelte forbund selv ønsker å gjennomføre slike sammenslutninger.

Landsorganisasjonen vil medvirke til at samarbeidet utvikles på alle sektorer innenfor Landsorganisasjonen med Landsorganisasjonen som den samlende og ledende faktor.

- II. Landsomfattende organisasjoner som står utenfor LO, og som ikke har naturlig tilknytning til bestående LO-forbund gis tilbud om organisasjonsmessig tilknytning som kan godtas. Tilbudet bør omfatte flere alternativer.**

Sekretariatet gis fullmakt til å fastsette tilknytningsformene i de enkelte tilfeller.

III. RETNINGSLINJER FOR SAMARBEID MELLOM LO-GRUPPER PÅ ARBEIDSPASS, BEDRIFT OG IKONSERN

a. På den enkelte arbeidsplass/bedrift

Opprettelse – sammensetning.

- 1. På arbeidsplass/bedrift hvor flere forbund er representert, opprettes LO-utvalg.*
- 2. Forbundsområdene har lik representasjon i utvalget. Antall representanter fastsettes etter behov, dog ikke mer enn 3 representanter fra hvert forbundsområde.
Formannen i den enkelte klubb/avdeling skal være med i utvalget.*
- 3. Utvalget velger selv sin formann og eventuelt sekretær, og fastsetter deres funksjonstid. Vervene går på omgang.*
- 4. Formannen innkaller til møter.
Utvalget skal ha møte minst én gang i kvartalet og ellers når formannen eller én av utvalgets medlemmer krever det.*

Arbeidsområde/oppgaver.

- 5. Samarbeidet legges slik til rette at det tilpasses behov og ønsker ut fra prinsippet om at man i fellesskap styrker LO-gruppenes tilslutning, og støtter de enkelte gruppers tiltak for å bedre lønns- og arbeidsvilkårene.*

Utvalget skal:

6. *samarbeide om forslag til representanter i de besluttede og styrende organer på arbeidsplassen/bedriften, arbeide videre for styrking, samordning av felles opplegg for de LO-organiserte representanter i samarbeidsorganene på arbeidsplassen/bedriften,*
7. *behandle alle spørsmål som omhandles i Hovedavtalens § 9, vedrørende bedriftens økonomiske og produksjonsmessige stilling og utvikling, de alminnelige lønnsforhold i bedriften, eventuelle planer om utvidelse, innskrenkninger eller omlegginger,*
8. *drøfte og eventuelt samordne lokale avtaler, sosiale- og velferdsmessige tiltak, og arbeide for opprettelse av felles rammeavtaler i forståelse med forbundene sentralt,*
9. *samarbeide om innføring og bruk av ny teknologi,*
10. *drive felles informasjons- og skoleringsopplegg som det finner hensiktsmessig, og medvirke til at det faglige studiearbeidet styrkes.*

b. LO-grupper i konsern

Sammensetning.

1. *For konsern skal det minst én gang hvert år avholdes konsernkonferanse, hvor LO-utvalgene på den enkelte bedrift i konsernet er representert. Konsernkonferansen ledes av formannen i LO-utvalget på den bedrift hvor konferansen holdes.*

Arbeidsområde/oppgaver.

2. *Konsernkonferansen skal drøfte felles saker på grunnlag av de oppgaver som er pålagt det enkelte utvalg, jfr. avsnitt I, pkt. 5–10, spørsmål i tilknytning til Hovedavtalens § 9, nr. 3, og andre spørsmål av felles interesse for arbeidstakere i konsernets enkelte bedrifter.*

IV. REGLER FOR BEHANDLING AV TVISTER OM FORBUNDENES ORGANISASJONSOMRÅDER

1. *Tvister om organisasjonsområder kan forelegges Organisasjonskomitéen til avgjørelse.*
2. *Organisasjonskomitéens avgjørelse kan tas opp til ny behandling i komitéen hvis ett av forbundene krever det. Slikt krav må framsettes innen 1 måned etter at avgjørelse ble truffet.*
3. *Organisasjonskomitéens avgjørelse ved 2. gangs behandling*

kan bringes inn for LOs sekretariat. Krav om behandling i Sekretariatet må framsettes innen 1 måned etter 2. gangs behandling i Organisasjonskomitéen.

Sekretariatets avgjørelse er endelig.

- 4. Dersom Sekretariatet finner at tvisten reiser spørsmål om større endringer i organisasjonsmønstret, skal Sekretariatet legge saken fram for Representantskapet til avgjørelse.*

V. NY ORGANISASJONSKOMITÉ

- 1. For å videreføre fagbevegelsens organisasjonsmønster etter disse retningslinjer, oppnevnes ny organisasjonskomité.*
- 2. Sekretariatet vedtar den nye organisasjonskomitéens endelige mandat og oppnevner komitéens medlemmer.*

Fra Sekretariatet:

Komitéens innstilling tiltres.

Jeg anbefaler hermed Organisasjonskomitéens enstemmige innstilling.

Knappføyde til at også sekretariatets anbefaling var enstemmig.

Dirigenten gjorde oppmerksom på at kveldsmøtet skulle starte presis kl. 19.30, han kunne imidlertid ikke gi noen antydning om når det ville slutte.

Ettermiddagsmøtet ble hevet kl. 18.00.

Kveldsmøtet tirsdag 5. mai

Kveldsmøtet ble satt kl. 19.35 med Ann Jorid Thingvoll som dirigent. Hun ga først ordet til Anneliese Dørum fra Kvinnesekretariatet som orienterte om en rød rose som hadde dukket opp på en del LO-representanter i løpet av dagen. — Dette er en rose som er heklet av Magda Karstad fra Møre og Romsdal, og det etter initiativ fra Arbeiderpartiets kvinnebevegelse i fylket. Inntekten av rose-salget skal gå til et Alva Myrdal-fond som skal brukes til en opplysningkampanje mot det vanvittige våpenkappløpet og for «fred og nedrustning». Hun opplyste at rosen kostet 25 kroner, og at det befant seg 500 til salgs på Kongressen. Vedkommende som kjøper rosen får etterpå et brev med spørsmål om å støtte fondet økonomisk.

Debatten

Kåre Sunde, Tertnes, tok opp forslag 1711 fra Bergen Jern og Metall. Han konstaterte at historiens kvern maler langsomt. Organisasjonsformen har nå vært diskutert så lange at det må bli en forløsning på denne Kongressen, mente han, og viste til at Kongressen i 1977 slo fast at organisasjonsomleggingen måtte komme som resultatet av krav fra grunnorganisasjonene. Dette kravet er kommet nå, sa Sunde, og refererte forslaget, før han gikk over til motiveringen. Den teknologiske utviklingen har ført til at stadig nye yrkesgrupper kommer inn på arbeidsplassene. At gruppene blir isolerte i hver sine båser, skaper kommunikasjonsvanskeligheter og motsetninger blant de ansatte. Det er et sterkt ønske om at noe blir gjort med dette problemet nå. En organisasjonsstruktur som medlemmene oppfatter som hindring til noe bedre, resulterer i svekking av LO, utmeldinger og fristelser fra de «gule». Sunde beklaget organisasjonskomitéen ikke har fulgt opp linja som ble lagt av forrige LO-Kongress, og gjentok at kravet fra grunnplanet er kommet nå. Når medlemmene på en arbeidsplass ønsker å ha en felles klubb, er det for galt at

de ikke skal få lov til det. Han var klar over at dette ikke var organisasjonskomiteens feil, det er de etablerte forbund som bremser.

Sunde ba om at det ble votert over forslaget fra Bergen. Han la fram dette forslaget:

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 1711. Avd. 5, Bergen, foreslår:

LO-kongressen vedtar at det er anledning for medlemmer fra flere forbund på samme bedrift å danne en felles klubb.

Der medlemmene i klubben selv ønsker dette, overføres medlemskapet til det forbundsområde som sysselsetter flest lønns-takere.

Twister avgjøres og dispensasjoner gis av Representantskapet etter forutgående innstilling fra Organisasjonskomiteen.

LO-Kongressen vedtar at det er anledning for medlemmer fra flere forbund på samme bedrift å danne en felles klubb. Der medlemmene i klubben selv ønsker dette, overføres medlemskapet til det forbundsområde som sysselsetter flest lønns-takere. Twister avgjøres og dispensasjoner gis av Representantskapet etter forutgående innstilling fra Organisasjonsutvalget.

Jan Werner Hansen, Oslo, tok opp forslag nr. 1728 og satte søkelyset på de organisasjonstilbud LO har til de nye funksjonærgruppene. I forhold til økningen i antall sysselsatte i siste periode, har LO hatt en reell tilbakegang i medlemstilslutning. LO-forbundene organiserer de samme yrkesgruppene som de alltid har gjort, men en må være klar over den teknologiske utviklingen endrer strukturen i arbeidslivet, og at det oppstår nye yrkesgrupper. Til disse har LO ikke hatt noe tilbud.

Han viste til at det var endel skepsis ute og gikk da NTL ble stiftet, men NTL har i dag ca. 40 000 medlemmer og er et forbund i vekst.

Han hadde ellers inntrykk av at NTL var i ferd med å bli et samleforbund for yrkesgrupper i den private sektor, og endel av disse hører sannsynligvis hjemme i andre forbund. Det må dessverre erkjennes at det ikke er grunn til å vente økning i antall industriarbeidsplasser, veksten vil komme på funksjonærsiden og innen offentlige ytelser.

Det er nødvendig at LO da har et attraktivt organisasjonstilbud. Spørsmål til LO-ledelsen: Er det blitt undersøkt hva årsaken er til at vi ikke greier å fange opp de nye gruppene, og vil det bli satt i gang tiltak for å møte problemet?

Norsk Tjenestemannslag

Nr. 1728. Avd. 103-29, Trygdeetatens Landsforening, Nordmøre, foreslår:

LO må oppprioritere arbeidet blant de offentlige ansatte i all sin virksomhet.

David Mostad, Trondheim, så organisasjonsstrukturen i LO som tungrodd og lite effektiv, med 35 forbund og tusen overenskomster. Det skaper ulikheter og stridigheter innbyrdes, som N.A.F. er snar til å utnytte. Han var også klar over motstanden i de etablerte forbund. Men nå har vi levd lenge med begrepet industriforbund, mente han. Han støttet komitéens innstilling om å opprette et LO-utvalg men savnet en større forpliktelse i forslaget.

Han foreslo derfor følgende formuleringer:

Tillegg til pkt. 3 A. — På arbeidsplass/bedrift hvor flere forbund er representert skal det opprettes LO-utvalg.

Sverre Worum, Oslo, viste til forslag 1718 om et eget Skolenes Landsforbund, slik det er omtalt i Arbeiderbladet og siste nummer av Fri Fagbevegelse. Han sa videre:

Forslaget gjelder Skolenes Landsforening — eller Skolenes Landsforbund som pressen har referert navnet til. Dere har materiale om oss foran dere, forslag 1718 om opprettelse av eget skoleforbund i LO, i Fri Fagbevegelse og i Arbeiderbladet.

Denne saken ble fremmet på Kongressen i 1973. Dengang var lærere et så fremmed element for LO at det ikke ble gjort noe med saken i perioden 73—77. Da saken igjen ble tatt opp i 1977 var arbeidstakergruppen «lærere» mer kjent og akseptert også innen LO — mye på grunn av det arbeid som er utført av Skolenes Landsforening.

Det kan vel sies at det er organisasjonsdiskusjon som har gjort at saken ennå ikke har munnet ut i et praktisk resultat. Den lange og uklare behandlingen har slitt kraftig på vårt organisasjonsapparat. Våre til-litsvalgte spør: «Vil LO gi oss en organisasjonsplattform så vi kan konkurrere med lektorlag, faglærerlag og de andre AF-organisasjonene?»

Norsk Tjenestemannslags forbundsstyre og landsstyre har foran denne Kongressen gitt sin enstemmige tilslutning til et eget skoleforbund i LO, landsstyret seinest på sitt møte 22.—23. januar i år.

Landsstyret anbefaler at forbundet skal omfatte følgende av NTLs medlemsgrupper:

— Undervisnings- og lederpersonell i det videregående skoleverket og andre undervisningsinstitusjoner på samme nivå som landbrukets fag-skoler, maritime skoler m.v.

— Undervisningspersonell ved attføringsinstituttene.

— Undervisningspersonell og lederpersonell i voksenopplæringen og i de frivillige opplysningsorganisasjoner.

Til det siste: I dag har SL medlemsgrupper ved friundervisningen i Oslo og i Bergen.

Jeg referer organisasjonsområdet for å markere at forbundet ikke skal være en konkurrent til Norsk Kommuneforbund, men at vi *sammen* — ut fra samarbeid og fleksibilitet — skal organisere samtlige ansatte på skolen, og sammen danne en sterk og aktiv LO-gruppering i de videregående skoler og voksenopplæringen.

Et moment som er brakt inn i diskusjoner er «forbundets størrelse». Skolenes Landsforening har i dag 2000 medlemmer og det er mange som venter på *forbundsvedtaket* for så å komme til LO. Vi tror vi kan garantere en rask medlemsvekst, og i alle fall, en fordobling er ikke urealistisk innen utgangen av 1982.

For å underbygge dette vil jeg referere fra Folkehøgskolen nr. 4 for april 81, organ for Norsk Folkehøgskolelag. Denne lærergruppe er i dag organisert i AF, men diskuterer tilknytning til annen hovedsammenlutning.

I et stort opplått debattinnlegg sies det bl.a. at:

«Om vi går over til det reinte fagforeningsmessige og spør om det er LO eller AF som kan gi Norsk Folkehøgskolelag den største støtte for sine krav om lønninger, arbeidsforhold, leseplikt osv., er svaret heller ikke entydig i AFs favør. NF skal være både en lønnskamporganisasjon og idéorganisasjon. Jeg tror at et LO-forbund lettere kan være til hjelp for å knytte disse to områdene sammen. At vi vil stå svakere i forhandlinger med staten om kroner og øre, tror jeg heller ikke. Det aktuelle forbundet innen LO må være Skolenes Landsforening som foreløpig er underlagt NTL, men som fra sommeren av, ser ut til å bli et eget forbund. Skolenes Landsforening ser ut til å ha vilje til å diskutere pedagogikk i en større sammenheng, de er interessert i å støtte kollektive ledelsesformer, og vil samtidig ivareta lønnskampaspektet godt. LO skulle vel ha relativt solide tradisjoner i så måte. I Skolenes Landsforening vil NF stå sammen med skolefolk av mange slag, noe som samsvarer med et gammelt krav i folkehøgskolen om å få tilsette lærere uten den tradisjonelle lærer- eller lektorbakgrunnen, og samtidig få gi dem skikkelig lønn. Jeg tror Skolenes Landsforening vil representere den bredde av skolefolk vi ønsker å ha i folkehøgskolen, men som jeg ikke finner i AF pr. i dag.»

Kamerater, et eget «skoleforbund» vil gi oss, vil gi LO, en reell mulighet for å få f.eks. «denne lærergruppa», «disse arbeidstakere», som medlemmer, i likhet med mange andre i skolen som naturlig hører hjemme på «vår side». Også i andre lærerorganisasjoner, f.eks. Spesiallærerlaget vet vi at det er diskutert tilknytning til LO.

Jeg har, dirigent, ikke gått inn på alle de argumenter som taler for et sterkt engasjement fra LO på *skolesektoren og for et skoleforbund*.

Våre tillitsvalgte har engasjert seg for å informere flest mulig delegater om vårt forslag og de vektige grunner som taler for dette.

Så inn på LOs samarbeidsavtale med Lærerlaget. Vi vil som forbund fullt ut respektere denne avtalen og er selvfølgelig forpliktet til det. Det vesentligste er imidlertid etter vår oppfatning ikke en avtale på toppplanet, men det samarbeid vi kan etablere på skolene i kommunene og i fylkene mellom de lokale tillitsvalgte.

Sekretariatet har, opplyser Ole Knapp gjort følgende innstilling til vårt forslag:

«a) Sekretariatet tar til etterretning vedtak i NTLs forbundsstyre om å tiltre forslag fra Skolenes Landsforening om opprettelse av eget «skoleforbund».

b) Et eventuelt «skoleforbund» må søke om medlemskap i LO etter gjeldende vedtekter.»

Vi trengte vedtaket slik at vi for fullt kan gå ut i skolen fra skolestart til høsten og få organisert en stor part av de lærerne som begynner i august i år.

Jeg vil slutte med å si at det er gledelig at så mange forslag på Kongressen fra så mange forbund tar opp nødvendigheten av å få kunnskap om fagbevegelsen inn i skolen på en langt bedre måte enn hva tilfellet er i dag. Da må også lærerne inn i fagbevegelsen samtidig som vi må huske at det beste redskapet for å få fagbevegelsen inn i skolen er et eget skoleforbund i LO.

Vi er i foreningen glade for sekretariatets vedtak. Slik Ole Knapp innledet, betyr dette at NTL iverksetter forbunds- og landsstyrevedtaket om utskillelse av Skolenes Landsforening og at Landsforeningen etter en formell søknad godkjennes som eget forbund, sa Worum.

Forslag 1718 er dermed allerede imøtekommet og vi skal love en aktiv og engasjert innsats i skolesektoren i alle de spørsmål og områder der LO må og skal engasjere seg i skolen. At sekretariatets forslag blir offentliggjort her betyr for oss at LO-Kongressen 1981 markerer stiftelsen av LOs skoleforbund, sa Worum.

Håvard Hegeberg, Tingvoll, sa at han syntes industriforbundsformen hadde vist seg som den beste. Han ville selv støtte forslag 1711. Han var ikke sikker på om han kunne være enig i Sekretariatets innstilling om at alle forbund utenfor LO skulle få tilbud om tilknytning. Han var redd dette kunne uthule felleskapsfølelsen og virke skadelig for forbunds-

modellen. Han mente en slik utvikling særlig ville skade de svakeste gruppene innenfor LO. Det ville også føre til økt strid mellom de ulike gruppene. Det som trenges i dag, og som LO-formannen var inne på, er samfunnssolidaritet og mindre gruppesolidaritet. Han satte fram følgende tilleggsforslag til 1735:

I. Kongressen 1981 står fast på tidligere kongressers vedtak om endringer i organisasjonsformene som et ledd i lønnstakernes innflytelse og organisatoriske styrke. For å underbygge dette mål, går Kongressen inn for samarbeidsformer på områder som er naturlig mellom LO-gruppene på den enkelte arbeidsplass og mellom eksisterende forbund.

Samarbeid mellom LO-gruppene på arbeidsplassen bygger på komm. forslag til Kongressen om retningslinjer for dette samarbeid. Mellom forbundene utvikles samarbeid på stadig flere områder slik at forbundssammenslutninger kommer som naturlig følge med industriforbundsformen som målsetting. LO vil medvirke til at samarbeidet utvikles på alle sektorer innenfor LO med LO som den samlede og ledende faktor. II. Går ut! III og IV: Som komm./sekretariatets innstilling.

Han mente videre at Skolenes Landsforbund kun måtte omfatte undervisningspersonale og ikke vaktmestre og andre som naturlig hører inn under Kommuneforbundet.

Dirigenten opplyste at følgende representanter hadde støttet forslag 1718 uten å ha ordet: Repr. nr. 75, 9, 27, 53, 131, 228, 295 og 297.

Odd M. *Lundquist*, Aurskog, sa det utvilsomt var nødvendig å styrke samorganisasjonens kontorer rundt i landet. Men skal Samorganisasjonen klare den oppgave som den er pålagt etter vedtektene, kan man ikke basere seg på å bruke fritiden. Han refererte til LOs vedtekter, § 2, a, c og d og sa at man her er pålagt så mange oppgaver at de umulig kan bli løst ved nåværende bemanning. Om LOs samarbeidsorgan i fylkene sa han at ingen skjønner hva det er for noe. Ihvertfall må man forandre navn.

Han tok eksempel fra Oslo og Akershus uten å påstå at dette kontoret hadde dårligst bemanning. Her er ansatt en LO-sekretær og en halv kontordame. Det dekker to fylker. Det dreier seg om kontakt med to fylkespartier, to fylkesadministrasjoner med alle mulige utvalg og så videre. Andre tillitsmenn i distriktet kan ikke avlaste kontoret. De har nok med sitt. Kontoret dekker tilsammen 170 000 medlemmer. Han tok opp forslag 1733 men kunne like godt ha tatt alle fra 1730 til 1734, sa han.

Nr. 1733. Øvre Romerike faglige samorganisasjon, Eikdsvoll og Hurdal kommuner, foreslår:

Vi krever at distriktskontorene generelt, og distriktskontoret for Oslo og Akershus spesielt, må styrkes personellmessig.

Helge Tystad, Bergen, sa at hensikten med en debatt om organisasjonsformen måtte være å få flest mulig av landets organiserte inn som LO-medlemmer. Men man må bare konstatere at det er organisasjonene utenfor LO som vokser sterkest. Dette faktum kan man ikke forandre bare ved å endre organisasjonsformen. Det hadde vært enkelt hvis alle kom til LO av ideologiske grunner, og at de hadde en sosialistisk holdning. Men slik er det bare ikke. De nye gruppene holder seg ute av disse grunner. De sier også at de står i fare for å få utvannet sine egne faglige miljøer. Etter min mening må vi ha tilbud til disse mye gruppene, som det blir stadig flere av, sa Tystad som syntes at organisasjonskomitéens innstilling er et skritt i riktig retning. Han viste til forslag 1705 som er støttet av Landsstyret i NEKF og han anbefalte dette.

Arne Hasla, Grimstad, tok opp forslag 1718 og støttet 1728, og begrunnet det med at i konkurranse med sterke organisasjoner utenfor LO er det nødvendig å skape et eget forbund for skolefolk innenfor LO. Lærerne må ut av gjesterollen i LO og bli endel av fellesskapet. Det mente han bl.a. ville medvirke til endring i skolesystemet, som nå er en skole for middelklassen. Det er viktig at arbeiderbevegelsens verdigrunnlag også tilflytter elevene. I dag er de på det nærmeste uvitende om arbeidsliv og fagbevegelsen når de går ut av skolen.

Begrenset taletid

Dirigenten gjorde oppmerksom på at det ennå gjensto 25 navn på talerlista, og foreslo talertiden begrenset til 5 minutter for førsteinnlegg, 3 minutter for annet innlegg. Dette ble enstemmig vedtatt.

Tom Handeland, Sandnes, tok opp forslag 1735, og kommenterte organisasjonskomitéens innstilling, som han syntes ga inntrykk av at man nærmest står på stedet hvil. Dagens organisasjonsstruktur synes å ha låst seg fast, det er kanskje derfor komitéen har gått litt stille i dørene.

Handeland syntes det var tydelig nok, at dagens organisasjonsform ikke strekker til når det gjelder å fange opp nye yrkesgrupper, og heller ikke som tilbud til små og mindre organisasjoner. Selv om medlemstallet i LO er vokst, er det også klart at potensielle medlemmer er mistet til andre organisasjoner, eller de forblir uorganiserte. En hovedårsak kan være at de LO-organisasjonene som kan være aktuelle for de nye yrkes-

grupper, ikke synes å være de sterkeste. For funksjonærene dreier det seg f.eks. om LO-organisasjoner som ofte blir betraktet som svake.

Handeland syntes forslaget om et LO-utvalg virket løst. Hvis dette var eneste farbare vei i den nåværende situasjon, måtte det iallfall styrkes. Han var ellers redd for at samarbeidsavtaler med organisasjoner utenfor LO kunne virke som en legalisering av å stå utenfor.

For de mindre organisasjonsledd er det nødvendig å støtte det serviceapparatet som befinner seg i distriktene, han ville derfor støtte forslagene som gikk på opprustning av distriktskontorene.

Jan Arne Jørgensen, Ise, reiste og begrunnet forslagene nr. 1730 og 1732. Dersom tanken om industriforbundsformen skal kjøres ut, er det behov for å styrke distriktskontorene.

Nr. 1730. Drammen Faglige Samorganisasjon, foreslår:

Drammen Faglige Samorganisasjon har merket seg at arbeidsoppgavene ved LO's distriktskontor har økt meget sterkt i perioden.

Dette er en følge av LO's engasjement på stadig flere områder.

Drammen Faglige Samorganisasjon foreslår at det tilsettes en sekretær til, på de kontorer hvor behovet er størst .

Nr. 1732. Kongsberg og Omegn Faglige Samorganisasjon, foreslår:

at LO i kommende 4 års-periode arbeider aktivt for å styrke de lokale organisasjonsledd ved å etablere flere distriktskontorer, alternativt øker bemanningen ved de allerede eksisterende distriktskontorer.

Ivar Johansen, Kongsvinger, støttet forslag 1732, 1733 og 1734 uten å ha ordet.

Dagfinn Aam, Ellingsøy, tok opp forslag nr. 1734 og begrunnet det. Han viste til at i Møre og Romsdal er organisasjonsprosenten under 40 prosent. Det er et distrikt med stor industrivirksomhet og mange potensielle medlemmer, men samtidig et distrikt med kommunikasjonsproblemer, derfor er det behov for å øke bemanningen ved distriktskontoret. Aam støttet forslag nr. 1711, et lignende forslag ble reist på forrige Kongress. Han syntes vi ikke måtte kjøre oss fast i gamle konservative former, mens de gule organisasjonene er flinke til å tilpasse seg de nye yrkesgruppene.

Aam støttet også Håvard Hegbergs forslag om endring i innstillingen. Det vil bli enda vanskeligere i fremtiden å føre en solidarisk lønnspolitikk med de forskjellige yrkesgrupper på en bedrift. En tilpassing til industriforbundsformen ville bety en styrke.

Nr. 1734. *Ålesund Faglige Samorganisasjon*, foreslår:

LO's distriktkontor i Møre og Romsdal blir styrket bemanningsmessig.

Det tilsettes en sekretær som har som hovedoppgave å verve nye medlemmer til fagbevegelsen.

Gunhild *Indahl*, Tromsø, støttet forslag nr. 1718 uten å ha ordet.

Jardar *Hendrichsen*, Sellebakk, hadde sett på en del vurderinger og betraktninger fra enkelte forbundsområder, og komitéens innstilling. Sammen med tendensen i debatten syntes han ikke det virket som om det ble aktuelt å redusere antall forbund i LO. Det ser ikke ut, etter hans mening, som om det var grobunn for industriforbundsformen. Han hadde festet seg ved pkt. 5 i komitéens innstilling, og mente at man der nettopp hadde truffet skjæringspunktet: det er ikke organisasjonsformen men de forskjellige lønnsforholdene som stopper et videre samarbeid mellom de forskjellige gruppene på en bedrift. Samarbeidet skjærer seg når en kommer til lønna. Mens lønnsnivået til de som står på golvet er åpent og kjent, er det helt tett når en kommer til de høytlønte gruppene. Lønnsystemet er ikke til å komme utenom, når en først skal diskutere samarbeidsformer, mente *Hendrichsen*.

Ivar *Ødegaard*, Oslo, mente det var nødvendig å ta for seg organisasjonsstrukturen, om LO skulle kunne møte de nye yrkesgruppene. LOs økning i medlemstallet den siste 4 års perioden må også sees i forhold til økingen i antall nye i arbeidslivet, og da så bildet ikke så lyst ut. *Ødegaard* mente at disse nye gruppene bør inn i fellesskapet, selv om det skulle bety et forbund til. Ønsker vi en sterkere fagbevegelse, må vi stille oss slik at de nye yrkesgruppene slutter seg til.

Han ga forslag 1718 sin beste anbefaling, og hadde også tro på nødvendigheten av et eget forbund for skolefolk.

Når det gjaldt distriktkontorene, pekte han på at omlag en fjerdedel av LOs medlemmer har tilknytning til Oslo og Akershus. Organisasjonsprosenten blant arbeidstakere i Oslo er gått ned, og det er åpenbart viktig å få styrket apparatet.

Olav Sæd, Odda, tok opp forslag 1729 om egne ungdomsgrupper innenfor LO. Han refererte forslaget og sa at man måtte styrke distriktskontorene for å få rekruttert flere medlemmer. Han visste selv bare om to steder hvor ungdomsarbeidet fungerte tilfredsstillende. Det var i Odda og Bergen hvor man har egne ungdomsavdelinger. Disse jobber meget aktivt. Han håpet at Kongressen så med velvilje på forslaget. Han trodde ikke dette ville bli noe konkurrerende organ for AUF. Dette måtte bli en tverrpolitisk gruppe. Han mente at den nye ungdomssekretæren her skulle få plenty nok å gjøre. Han tok også opp forslagene 1729 og 1723.

Nr. 1723. *Avd. 1, Tømrer og Snekkernes Fagforening, Oslo*, foreslår:

LO må anerkjenne YLI. Vi oppfordrer YLI til å gå inn for at yrkesaktiv ungdom fagorganiserer seg, og at YLI kan være en samarbeidende organisasjon. Vi forutsetter at YLI ikke opptre konkurrerende til LO.

Nr. 1729. *Bergen Faglige Samorganisasjon*, foreslår:

1. LO skal arbeide for at det blir landsomfattende faglige grupper utgått av fagorganisert ungdom. Etableringer skal skje gjennom de faglige samorganisasjoner, foreninger og LO's distriktskontorer.

2. LO skal sørge for midler til opptrapping av faglig ungdomsarbeid både lokalt og sentralt.

Dirigenten opplyste at representant nr. 5 støttet 1718. 293 frafalt talerlisten men opprettholdt støtte til 1718.

Håkon Høst, Oslo, sa at ungdommen fortsatt er den viktigste rekrutteringskilde. Han støttet forslag 1729 om egne faglige ungdomsgrupper. Jern og Metall, Handel og Kontor og Grafisk lærlingegruppe har slike. Disse har bedt meg ta opp forslaget. Han støttet videre 1723. Om YLI sa han at dette er en interesseorganisasjon som organiserer 40 000 medlemmer. De arbeider for lik rett til utdanning m.v. Han refererte forslaget. Bygning har anbefalt et slikt samarbeid mellom LO og YLI.

Sigurd Lønseth, Oslo, sa at han regnet med at det nye Skoleforbundet ikke skulle organisere musikk lærere og ledere for musikk skoler som nå er organisert i Norsk Musikerforbund. Mange av musikerne undervises samtidig og omvendt. Det er mye deltidsarbeidere og forbundet har opp-

rettet tariffavtale for medlemmene gjennom Kartellet. Norske Musikk-læreres landsforbund sluttet seg i sin tid til forbundet og har også vært aktive i arbeidet med musikkskolene. Han regnet med at disse gruppene fortsatt ble organisert i Musikerforbundet og ville på denne bakgrunn håpe på et godt samarbeid med det nye forbundet. Han leverte følgende forslag til endring i organisasjonskomitéens innstilling:

I organisasjonskomitéens innstilling, avsnitt IIIa) nr. 2 strykes følgende:

«dog ikke mer enn 3 representanter fra hvert forbundsområde».

Motivering: På en enkelt arbeidsplass der LO-utvalg er aktuelt, er Norsk Musikerforbunds medlemmer fordelt på 4 forskjellige fagforeninger. Det vil kunne virke uheldig om ikke hver av disse får en representant i LO-utvalget.

Dirigenten sa at 102 frafalt men opprettholdt støtte til forslagene 1718, 1723 og 1729.

Representanten 297 støttet også 1718.

Odd-Kåre Kvalheim, Oslo, sa at han var enig med organisasjonskomitéen. Han trodde det var en realistisk innstilling slik at en del av de ufrelste sjeler kunne bli med i LO. Han støttet forslag 1728 fra NTL. En følge av utviklingen er at det blir flere forbund. Det kan skape behov for spesielle tiltak for de mindre forbund. Han var ikke enig i at alle LO-forbund burde være representert i sekretariatet, men det kunne bli behov for åpne formannskonferanser for alle forbund slik at man fikk bedre kontakt og mer informasjon. Han fremmet på denne bakgrunn følgende forslag:

For å bedre kontakten mellom samtlige LO-forbund, og mellom de enkelte forbund og LOs ledelse, anmodes Sekretariatet om med jevne mellomrom å arrangere formannskonferanser for samtlige forbund, hvor en kan drøfte saker av mer prinsipiell art, og saker hvor det er viktig for hele fagbevegelsen å stå samlet.

Eva Disch, Asker, takket Knapp for en grei redegjørelse. Hun var enig i det meste og håpet at man nå kom i gang med egne LO-utvalg. Etter hennes mening ville dette styrke samarbeidet på arbeidsplassene og føre til høyere lønninger. Det ville skape større aktivitet på arbeidsplassene og man kunne komme i gang med felles tillitsmannsopplæring, gjerne i samarbeid med AOF. Hun mente at man måtte arbeide videre mot det felles mål om industriforbund. Hun fremmet følgende forslag:

Støtter forslag til organisasjonskomitéen med den endring til:

På arbeidsplass/bedrift hvor flere forbund er representert, skal det opprettes LO-utvalg.

Støtter forslag 1711.

Kjell *Christoffersen*, Røyken, gikk inn for forslag 1724 som han refererte. Han sa at det var et spesielt vanskelig område nettopp på vernede bedrifter som kanskje er konkurrerende bedrifter til grafiske bedrifter i samme distrikt. Etter forutsetningen skal arbeidstakerne i vernede bedrifter tilbake til vanlig arbeid, men han var redd for at nettopp innen grafisk industri kan det bli problemer med attføringen. Han tok opp forbundsstyrets innstilling til forslag 1724.

Norsk Grafisk Forbund

Nr. 1724. *Kristiansand Typografiske Forening*, foreslår:

Vernet bedrift skal stå tilknyttet det forbund som den etter bransje, naturlig går inn under.

Arne *Bakke*, Ullsteinvik, sa han ville støtte forslaget fra Aam, 1734. Man hadde også forslaget oppe i 77, men da ble det nedstemt.

I Møre og Romsdal har man nå en organisasjonsprosent på 15—18 prosent. Dette er ikke bedre enn for fire år siden, og det er alt for lite. Han trodde at en styrking av distriktskontoret kunne hjelpe betraktelig. Man har i alt 120 000 lønsmottakere i fylket å motivere.

Til forretningsorden

Gunnar *Nilsen*, Oslo, ba om ordet til forretningsorden for å be om å få utdelt innstilling til internasjonale saker som skulle behandles neste dag.

LO-formannen opplyste gjennom dirigenten at innstillingen ville bli utdelt ved kveldsmøtets slutt.

Kåre *Bratteberg*, Ålesund, tok opp forslag 1734 som en annen sunnmøring nettopp hadde gjort. Vi sunnmøringer gir oss ikke. Nå har vi vært tre her på en kort stund, sa Bratteberg som sa at det i Møre og Romsdal er 33 000 medlemmer i 271 foreninger. Bare å holde disse med service er en kjempejobb for LO-kontoret. Det viser seg at sekretæren kjører 12 000 kilometer i året. Det betyr 240 timer og i Møre og Romsdal er det bare lov å kjøre i 50 km/t, dessuten er det mye ferjer. Det blir ca. 30 dager i bil. Man burde ansette en ny sekretær som hadde til formål å skaffe nye medlemmer. — Vi kan ikke sende flere sunnmøringer til NRK, de må ha jobb heime, sa han.

Ronald *Berg*, Steinkjer, sa at man ikke bare må skjule til hva andre forbund utenfor LO gjør. Vi må også stille krav til oss sjøl. Etter hans mening var man nå kommet et skritt videre på industriforbundsformen og han ville selv støtte forslagene 1711 og 1712.

Strek satt

Dirigenten foreslo strek satt med inntegnede talere og med anledning til å fremme forslag under neste talers innlegg. Dette ble enstemmig vedtatt.

Åge Tom *Svendsen*, Vadsø, sa at det ikke er så enkelt å få ungdommen til LO. Reklamens makt er begrenset selv om man forsøker seg med kampanjer. Det er heller ikke så rart at det går tregt med å rekruttere ungdommen. De lærer ingenting om fagbevegelsen på skolen. Han støttet forslag 1729 som var reist om faglige ungdomsklubber. Han trodde dette var veien å gå, her kunne man møte ungdommene på deres egne premiser. Selv hadde han vært så heldig å bli kjent med fagbevegelsen gjennom ungdomsgruppa i Oslo Handel og Kontor. For store grupper av ungdom er ikke AUF i dag noe alternativ. Men det er ingenting i veien for at AUF skal bli et aktivt innslag i gruppen, sa *Svendsen*.

Knut *Mansås*, Oslo, var skuffet over resultatet fra organisasjonskomitéen. Han mente at den eneste veien å gå er over på alt. 4 fra innstillingen i 1973, et forbundsløst LO med bransjegrupper.

Norsk Bygning går fullt inn for dette. Det vil skape bedre samarbeid på arbeidsplassene. Han redegjorde videre kort for Bygnings forhold til Treindustriarbeiderforbundet tidligere og nåværende grensetvister med Skog og Land. Han mente at verken organisasjonskomitéen eller andre hadde løst flokene. I Bygning har man over 20 overenskomster og her ville man ha stor nytte av et forbundsløst LO. Det trodde han ikke ville skade noe forbund, kanskje heller stanse tendensen til stadig flere forbund utenfor LO. Han refererte følgende forslag:

Fagbevegelsens målsetting må være ett LO uten forbund, men med inndeling i bransjegrupper.

Med dette som siktemål bør beslektede forbund søke samarbeid med tanke på sammenslutninger.

Inntil så skjer må bestående forbund etterleve de någjeldende rettninglinjer for organisasjons- og overenskomstområder.

Tar opp forslag nr. 1702 og 1703.

Nr. 1702. *Avd. 3, Oslo Stein-, Jern- og Sementarbeideres Forening*, foreslår:

Avd. 3 i Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund, Oslo Stein-, Jord- og Sementarbeideres Forening, anmoder LO-kongressen 1981 å manne seg opp til å fatte et vedtak som kan bidra til å få vårt organisasjonsmønster tilpasset bygg- og anleggsbransjens praktiske funksjoner.

Nr. 1703. *Avd. 5, Rørleggernes Fagforening, Oslo*, foreslår:

Grenseoppgang mellom forbund.

Vi er kjent med at tvistespørsmål mellom forbund tar alt for lang tid.

Eksempel: Norsk Bygning — Jern og Metall. Dette har pågått i flere år, og er fremdeles ikke løst.

Vi vil foreslå for å få en hurtigere behandling, at sakene blir behandlet i LO's sekretariat.

Lise Grette, observatør, støttet dem som hadde tatt opp problemene med å organisere ungdom. — De fleste av dere har erfaring i organisasjonsarbeid som strekker seg tilbake lenger enn jeg har levd, sa hun, og trodde det kanskje var derfor hun så mindre pessimistisk enn dem på de mulighetene som ligger i komitéens innstilling.

Hun så opptaket av det forbund hun representerte, Norsk Barnevernforbund, som et skritt i riktig retning for å prøve noe nytt. Det var absolutt forsøket verd. Lise Grette ville feste oppmerksomheten på forslagene nr. 1705, 1706, 1716 og 1717, og dersom hun hadde hatt stemmerett på Kongressen, ville hun også stemt for 1718. Hun så det som viktig å frelse sjeler til LO, — for fellesskapets skyld, og undret litt på om ikke de omtalte «nye gruppene» i stor grad består av kvinner og ungdom, og det kan tenkes at disse av forskjellige grunner ikke føler tilhørighet til fagbevegelsen.

Hun syntes ellers at det viktige var å få utenforstående grupper inn i LO, enn å forflytte grupper som allerede er innenfor LO.

Jacob Børstad, Arendal, syntes forslag nr. 1718 om at skolenes Landsforening konstitueres som eget LO-forbund var greitt, men han var betenkt over motiveringen.

Hans forutsetning var at rengjøringsassistenter og vaktmestere ikke skulle inkluderes. Målsettingen om å øke tilgangen på nye medlemmer, var han enig i, men man burde være varsom med forflytting av grupper, som vaktmestere og rengjøringsassistenter, som allerede har en solid or-

ganisasjonsmessig tilknytning. Han pekte også på at samarbeidsavtalen med Norsk Lærerlag må respekteres.

Dirigenten refererte forslaget fra Olav Endestad, som var kommet inn før strek ble satt, og som har følgende ordlyd:

LO-grupper. Punkt 2. Endringer:

Representasjon etter antall medlemmer som Hovedavtalens bestemmelser for valg av tillitsmenn.

Helge Nilsen, Hokksund, ville støtte forslagene som går på LO-sekretærenes arbeidsforhold. Arbeidsmiljøloven bør også gjelde for våre egne ansatte.

Anders Renolen, Sofiemyr, ville støtte komitéens innstilling, og ellers sette søkelyset på et annet spørsmål som har med oppslutningen om LO å gjøre: begrepene arbeider og funksjonær. Han følte av og til at man i LO dyrker skillet i begrepene. Det er særlig blant funksjonærgruppene at de potensielle medlemmene finnes, og det er også de som ofte har følelsen av at de ikke hører hjemme i LO, fordi de ikke «har møkk nok under neglene».

Vi tilstreber likhet og utjamning på alle andre områder, og bør også gjøre det på dette feltet, mente Renolen. Man burde snart slippe å se annonsetekster som: Vi ønsker alle våre arbeidere og funksjonærer en god jul.

I den offentlige sektor har man fjernet det etterhvert kunstige skillet ved å kalle alle for arbeidstakere.

Bente Wilmar, Kongsvinger, syntes det var historisk sus over forsamlingen i debatten om organisasjonsformer. Samfunnets utvikling har gått sin gang, først i retning av større enheter på alle felt, og nå har den snudd mer og mer i retning mindre enheter igjen. Hun så begreper som identitet, faglig utvikling og faglig tilhørighet som viktige. Hun trodde utviklingen av forpliktende samarbeid LO-forbundene imellom måtte gro fram av reelle behov. Det er medlemskapet som er viktig, ikke den form medlemskapet har.

Idar Karlsen, Kristiansand, hadde merket seg at mange i debatten gikk inn for styrking av de lokale LO-kontorene. Det er også et spørsmål om hvilken måte dette skal gjøres på. Han tok opp forslagene 1722 og 1724, og støttet forslagene 1711 og 1730.

Anton Enger, Råde, mente det ikke var nødvendig å styrke distriktskontorene med spesialister, det som trengs er faglige tillitsmenn. Han

gikk derfor sterkt i mot 1722, og støttet forslagene nr. 1730 og 1732. Når det gjaldt forslag nr. 1718, mente han det hadde noe med solidaritet å gjøre. I et par perioder har vi brukt kjeft på skolefolk fordi de ikke er LO-organiserte, nå bør de ønskes velkommen. Enger støttet også forslagene 1711 og 1716.

Viggo Jensen, Tjodalyng, hadde forstått det slik at industriforbundsformen ikke vil bli en realitet før han hadde nådd pensjonsalderen. Han støttet på det varmeste forslag 1718, LO burde ta vel i mot skolefolkene — kanskje også skolen etterhvert kunne lære elevene noe om hva fagbevegelsen står for.

Arne Born, sekretariatet, minnet først om at det var anledning ute på gangen, til å kjøpe roser til inntekt for Alva Myrdal-fondet, vaskbare roser.

Når det gjaldt organisasjonsformen håpet han vi engang måtte lære å forstå at vi har tre motparter, kommune, stat og det private næringsliv. — Vi (Norsk Kommuneforbund) drar i gang saker som skal løses for de små, og det gjør vi gjerne, men vi drar også igang for dem som står utenfor LO, og det vil vi gjerne slippe, sa Born. Han nevnte alternativer på det organisasjonsmessige området, men ville ikke gi avkall på industriforbundsformen — for det gjelder å stå sammen: Han hadde sjøl vært med på vedtaket når det gjaldt undervisningspersonalet, men forutsetningen måtte være klar, at de kommuneansatte etterhvert skal inn i Norsk Kommuneforbund.

Born viste til en replikk fra Jan Balstad, som sa at nå må vi begynne å ta YS alvorlig. — Det gjør vi ved å gå inn for industriforbund, sa Born, og trodde man i LO nå måtte ha kvittet seg med laugsmentaliteten. Også forbundene i den private sektor må nå se riktigheten i Balstads ord.

Arne Born la fram følgende forslag:

Endringsforslag til forslag 1718:

Navnet på det nyopprettede forbundet skal være Undervisningspersonalets landsforbund.

Ole Knapp oppsummerer

Debatten om organisasjonsformene var dermed avsluttet, og Ole Knapp fikk ordet til oppsummering.

Han hadde merket seg med noe undring den stadige gjentakelse av forslag 1718. Det syntes noe unødvendig, siden åpningen lå allerede i komitéens innstilling.

Knapp foreslo at de øvrige forslag som var tatt opp ble oversendt redaksjonskomitéen for organisasjonssaker. Når det gjaldt styrkingen av distriktskontorene, gjorde han oppmerksom på at prosessen allerede er i gang, men det har vært enighet om at man først måtte bygge ut distriktskontorer i samtlige fylker. Det er ikke mulig å ekspandere uhemmet, det måtte foretas en prioritering.

Angående felles klubb der det er ønsket av medlemmene på arbeidsplassen, sa Knapp at dette har vært forsøkt tidligere. Problemet har vært, at medlemmene tilhører forskjellige forbund, og dersom de respektive forbund ikke var enig i prosjektet, var kampen tapt på forhånd. Han kunne tenke seg at dette kunne settes i gang som prøveprosjekter, der hvor medlemmer og forbund sa seg enige om det.

Votering

Dirigenten opplyste at det forelå 33 forslag i tillegg til innstillingen fra organisasjonskomitéen og sekretariatet.

De 33 forslagene fordelte seg på tre avgrensede grupper, alle de som hadde tatt opp nr. 1718, de som hadde tatt opp og støttet innsendte forslag og de forslag som var fremmet under debatten.

Han refererte navnene på dem som hadde støttet forslag 1718, og på dem som hadde satt opp egne forslag. Han viste under dette punktet til at Sekretariatets vedtak betyr at saken er grei og at man av denne grunn ikke bør votere over forslaget. Han foreslo følgende voteringsmåte: Først votering over forslaget om oversendelse av opptatte forslag til den nye organisasjonskomitéen. Deretter votering over forslag 1735, organisasjonskomitéens innstilling.

Votering:

Enstemmig godkjent å oversende forslagene til organisasjonskomitéen.

Forslag nr. 1735, organisasjonskomitéens innstilling, ble enstemmig godkjent.

Med dette var dagsordenens punkt 7 ferdigbehandlet.

Dagsordenens pkt. 4

Vedtektsendringer

Lars *Skytøen* overtok dirigentklubben, da Kongressen fortsatte behandlingen av dagsordens punkt 4. Han ga ordet til formannen i redaksjonskomitéen for vedtektsendringer, Svein-Erik Oxholm, som la fram følgende innstilling:

I. GENERELT

1. Tillitsmennenes lønns- og arbeidsvilkår.

Forslagene nr. 18, 19 og 20 er opptatt. Dessuten har representant nr. 244 — Inger K. Jensen — fremsatt følgende forslag i tillegg til Sekretariatets innstilling nr. 21:

«Kongressen ber Sekretariatet om at det nedsatte utvalg som skal vurdere de tillitsvalgtes lønsspørsmål i LO, samtidig vurderer de tillitsvalgtes arbeidsforhold.»

Vedtektskomitéen anbefaler Sekretariatets innstilling og foreslår at forslaget fra Inger K. Jensen oversendes til Sekretariatet.

2. Kvotering.

Forslagene nr. 14 og 15 er opptatt. Vedtektskomitéen viser til Sekretariatets innstilling der det pekes på at disse spørsmål blir behandlet under formålsparagrafen.

II. PARAGRAF 1 — FORMÅL

1. Spørsmålet om hvorvidt en sosialistisk målsetting uttrykkelig skal tas inn i formålsparagrafen.

Forslagene nr. 23, 29, 35 og 48 er opptatt. De fleste av forslagene begrenser seg til spørsmålet om å ta inn i formålsparagrafen en uttrykkelig

sosialistisk målsetting. Forslag nr. 39 inneholder mer detaljert endring av nåværende § 1, pkt. 3.

Vedtektskomitéen viser til den omfattende debatt som fant sted på Kongressen i 1973 og mener at bestemmelsen ikke bør endres på dette punkt. Komitéen anbefaler derfor Sekretariatets innstilling.

2. Fri partipolitisk uavhengig fagbevegelse.

Forslagene nr. 36 og 38 er opptatt. Vedtektskomitéen viser til den någjeldene formålsparagraf der det i pkt. 5 heter som ett av formålene «å arbeide for at fagorganisasjonen alltid er fri og uavhengig». Komitéen mener at LO i kraft av dette allerede har vedtektsbestemt sin uavhengighet både politisk og i andre relasjoner. Vedtektskomitéen anbefaler derfor Sekretariatets forslag.

3. Likestilling, kvotering.

Forslagene nr. 32, 33, 40, 41, 44, 45 og 46 er opptatt. Dessuten har følgende representanter fremkommet med ytterligere forslag:

Representant nr. 261 — Eva Disch:

«LO har til formål å arbeide for full likestilling mellom kjønnene i arbeids- og samfunnsliv.

LO vil sikre at kvinner og menn skal være representert i fagbevegelsens organer på alle nivåer minst i forhold til deres andel av medlemmene.

Regelen skal også gjelde ved nyansettelser av fastlønnede tillitsrepresentanter.»

Representant nr. 173 — Reidar Tjøstheim:

«Å arbeide for likestilling mellom kjønnene ved at kvinner og menn gis like muligheter til å utnytte sine rettigheter innenfor organisasjonene og i samfunnet for øvrig. — Tilføyes: Representasjon i fagbevegelsens organer bør avspeile den kjønnsmessige andel av medlemsmassen.»

Representant nr. 239 — Berit Førde:

«LO har til formål å arbeide for full likestilling mellom kjønnene i arbeids- og samfunnsliv. LO vil sikre at kvinner og menn skal være representert i fagbevegelsens organer på alle nivåer minst i forhold til deres andel av medlemsmassen i LO. Regelen skal også gjelde ved nyansettelser av fastlønnede tillitsrepresentanter.»

Representant nr. 132 — Hilde Gangnæs:
Tilleggsforslag til vedtektenes § 1, pkt. 11:

«Blant annet ved å sikre at kvinner skal være representert i LOs organer minst i forhold til deres andel av medlemmene.

Vedtektskomitéen peker på at Sekretariatet i sin innstilling har foreslått formuleringen om likestilling presisert og at Sekretariatet ikke har tiltrådt forslaget om kvotering. Komitéen anbefaler Sekretariatets forslag.

4. Arbeidsmiljøloven.

Forslag nr. 37 er opptatt. Sekretariatet har henvist dette til behandling i samband med Handlingsprogrammet.

Vedtektskomitéen er enig i at det ikke vil være naturlig å vedtektsfeste vår aktivitet i samband oppfølgingen av en bestemt av våre vernelover.

III. PARAGRAF 2.

Sekretariatets innstilling avbefales. Ingen avvikende forslag er opptatt.

IV. PARAGRAF 5.

Forslag nr. 57 er opptatt. Vedtektskomitéen er enig med Sekretariatet i at representantallet på LOs Kongress ikke utvides. Sekretariatets innstilling anbefales.

V. PARAGRAF 6.

Forslag nr. 72 er opptatt. Dessuten har representant nr. 280 — Marit Nybakk Aarset fremmet dette forslag:

«LO går over til å benytte kjønnsnøytrale betegnelser og titler. Dette innebærer at tittelen formann endres til leder og nestformann til nestleder.»

Vedtektskomitéen antar at utviklingen i retning av mer kjønnsnøytrale betegnelser kan følges videre ved at f.eks. ordet tillitsmann utskiftes med tillitsvalgt og varamann med vararepresentant der dette passer i sammenengen. Dette er endringer som komitéen mener Sekretariatet bør få fullmakt til gjøre, jfr. forslag nr. 158.

Når det derimot gjelder tittelen formann som betegnelse på LOs øverste tillitsvalgte, finner komitéen ikke å ville innstille på at endring foretas. For øvrig anbefales Sekretariatets innstilling.

VI. PARAGRAF 7.

Ingen forslag er opptatt.

VII. PARAGRAF 9 OG 11.

Forslagene nr. 77 og 78 er opptatt. Når det gjelder forslag nr. 77 finner komitéen i likhet med Forbundsstyret og Sekretariatet at ansettelse av distriktssekretærer skal tilligge LOs Representantskap. Når det gjelder forslag nr. 78 innstiller vedtektskomitéen på at dette ikke vedtas og viser til Sekretariatets innstilling.

VIII. PARAGRAF 10.

Sekretariatet har tatt opp forslag om endring av bestemmelsen slik at det gis adgang til suppleringsvalg når et medlem av Sekretariatet har permisjon fra sitt tillitsverv i forbundet. Komitéen anbefaler Sekretariatets forslag.

IX. PARAGRAF 14.

Forslag nr. 82 er opptatt. Representant nr. 298 — Anton Enger — har forslått følgende tillegg til Sekretariatets innstilling: *«og godkjent av vedkommende forbund»*.

Representant nr. 292 — Arne Tveit — har fremsatt følgende endring i forhold til Sekretariatets innstilling:

«Sekretariatet kan ikke legge fram et forslag som forringer avtale som et forbund eller fag har oppnådd uten at dette er godkjent av vedkommende forbundsmedlem.»

Representant nr. 105 — Jardar Hendirchsen — har foreslått som nytt pkt. 6:

«Sekretariatet kan ikke legge frem som forslag Tariffbevegelse som forringer avtaler et forbund eller fag har oppnådd.»

Komitéen er enig i forslag til endring av § 14 som Sekretariatet har foreslått og anbefaler dette vedtatt.

X. PARAGRAF 15.

Forslag 92 og 97 er opptatt. Vedtektskomitéen finner ikke å kunne anbefale en slik endring i vedtekten og tiltrer Sekretariatets innstilling.

XI. PARAGRAF 16.

Under denne bestemmele er bare Sekretariatets forslag opptatt. Komitéen anbefaler forslaget.

XII. PARAGRAF 17.

Ingen forslag er opptatt.

XIII. PARAGRAF 22.

Ingen forslag er opptatt.

XIV. PARAGRAF 22.

Ingen forslag er opptatt.

XV. FORSLAG TIL NY PARAGRAF 25.

Representant nr. 125 — Sveinung Uglen — har foreslått at konklusjonen i forslag nr. 2326 tas inn som ny paragraf 25. Konklusjonen i nevnte innstilling lyder slik:

«Hovedinformasjon fra LO — slik som vedtekter, Handlingsprogram og Hovedavtale — trykkes i begge språkformer.

Informasjonsmaterieil til skolene lages i størst mulig utstrekning i begge språkformer.

Fri Fagbevegelse bringer mer stoff skrevet på nynorsk.

I LOs administrasjon avgjør den enelte tillitsvalgte og saksbehandler hvilken språkform som skal nyttes.

Ved ansettelser i LOs administrasjon informeres det om målsettingen for språkformen i fagbevegelsen.

Det er et mål at begge språkformene er representert i administrasjonen.»

Vedtektskomitéen vil først peke på et rent formelt spørsmål. Forholdet er at bestemte forslag ikke er sendt representantene som vedtektsforslag. Dette skulle tilsi at realitetsbehandlingen ikke kan finne sted. Vedtektskomitéen mener for øvrig at det ikke ville være naturlig å ta dette spørsmålet inn i LOs vedtekter. Komitéen peker på at det ikke er noe behov for dette all den stund eventuelt vedtak i samsvar med innstillingen i seg selv ville være et pålegg fra Kongressen til LOs ledelse.

Uglens forslag kan derfor ikke tiltres.

XVI. PARAGRAF 25.

Vedtektskomitéen viser til Sekretariatets forslag om ikrafttreningen. Denne regel er helt tilsvarende den någjeldende, bare tidspunktet er endret. Forslaget anbefales.

XVI. REGLENE FOR VALG AV REPRESENTANTER TIL LOs KONGRESS

Forslag nr. 115 er tatt opp i tillegg til Sekretariatets forslag nr. 121.

I likhet med Forbundsstyret og Sekretariatet vil vedtektskomitéen anbefale at forslaget ikke vedtas. Så ulike som forholdene er innenfor de forskjellige forbundsområder, vil det være vanskelig å detaljregulere valprosedurene på det grunnlag som foreligger.

Vedtektskomitéen anbefaler Sekretariatets forslag.

XVII. VEDTEKTER FOR SAMORGANISASJONENE

Forslag nr. 122, 137, 138 og 141 er opptatt. Vedtektskomitéen anbefaler Sekretariatets forslag — noe som vil medføre at forslagene blir å behandle i Representantskapet.

XIX. RETNINGSLINJER FOR LOs SAMARBEIDSGRUPPER I FYLKENE

Forslagene nr. 148, 149, 151, 152 og 154 er opptatt i tillegg til Sekretariatets innstilling.

Representant nr. 75 — Gunhild Indahl — har foreslått følgende setning i tilslutning til Sekretariatets forslag:

«Sekretariatet sender forslaget til nye retningslinjer ut til høring i fylkenes samarbeidsorgan, før behandlingen i Representantskapet.»

Vedtektskomitéen anbefaler Sekretariatets forslag med det tillegg Gunhild Indahl har foreslått.

XX.

Vedtektskomitéen viser til forslag nr. 158 og anbefaler at Sekretariatet får fullmakt til å gjennomgå språket i vedtektene og øvrige bestemmelser og å foreta redaksjonelle endringer som er helt nødvendige.

Til forretningsordenen

Anton *Enger*, Oslo, ba om ordet til forretningsorden. Han var uenig i at forslagene 23, 29, 35 og 48 ble satt i samme bås. Han ønsket at forslag 23 alene ble satt opp mot vedtektskomitéens innstilling. Han ønsket også forslag 138 satt opp mot sekretariatets innstilling.

Sidsel *Bauck*, Oslo, sa at hun ikke hadde tatt opp forslagene 32 og 33 men forbundsstyrets innstilling til disse. Her var det en helt annen formulering, og burde være et tillegg til sekretariatets innstilling.

Reidar *Tjøstheim* sa at forslag 39 ikke innebar noen kvotering.

Brit *Førde*, Oslo, sa at hun hadde trukket sitt forslag til fordel for forslaget fra Eva *Disch*.

Steinar *Wrangsun*d, Melsomvik, ba om at forslag 138 ble referert og votert spesielt over.

Dirigenten var av den mening at realitetsdebatten var over.

Kåre *Sunde*, Tertnes mente at man i vedtektskomitéens innstilling ikke hadde tatt hensyn til alle som støttet forslag 82. Han refererte sitt forslag.

Votering

På alle punkter ble vedtektskomitéens innstilling vedtatt ved vekslende flertall. Sidsel Bauck, Oslo og Anton Enger, Oslo hadde hver sin gang ordet for å få satt opp spesielle forslag mot vedtektskomitéens innstilling. Bitte Vatvedt ba om en spesiell avstemning om kvotering før endelig votering og Turid Innstrand Olaussen var enig med Bitte Vatvedt.

Dirigenten fulgte en linje under hele voteringen. Det ble først stemt over vedtektskomitéens innstilling, og hvis denne ble vedtatt falt alle andre forslag bort.

Voteringen ga følgende resultat:

1. Tillitsmennesenes lønns- og arbeidsvilkår.

Sekretariatets innstilling vedtatt mot 2 stemmer.

II. Paragraf 1 – Formål.

Sekretariatets innstilling vedtatt med 165 stemmer. 127 stemte mot.

2. Fri og partipolitisk uavhengig fagbevegelse.

Sekretariatets innstilling vedtatt mot 18 stemmer.

3. Likestilling, kvotering.

Sekretariatets innstilling vedtatt med stort flertall.

4. Arbeidsmiljøloven.

Sekretariatets innstilling enstemmig bifalt.

III. Paragraf 2.

Sekretariatets innstilling enstemmig vedtatt.

IV. Paragraf 5.

Sekretariatets innstilling vedtatt mot 4 stemmer.

V. Paragraf 6.

Sekretariatets innstilling vedtatt med overveldende flertall.

VII. Paragrafene 9 og 11.

Sekretariatets innstilling vedtatt med overveldende flertall.

VIII. Paragraf 10.

Sekretariatets innstilling enstemmig vedtatt.

IX. Paragraf 14.

Sekretariatets innstilling vedtatt mot 87 stemmer.

X. Paragraf 15.

Sekretariatets innstilling vedtatt med overveldende flertall.

XI. Paragraf 16.

Sekretariatets innstilling enstemmig vedtatt.

XV. Forslag til ny paragraf 25.

Sekretariatets innstilling enstemmig bifalt.

XVI. Paragraf 25.

Sekretariatets innstilling enstemmig bifalt.

XVII. Reglene for valg av representanter til LOs Kongress.

Sekretariatets innstilling vedtatt mot 5 stemmer.

XVIII. Vedtekter for samorganisasjoner.

Sekretariatets innstilling vedtatt med overveldende flertall.

XIX. Retningslinjer for LOs samarbeidsorganer i fylkene.

Vedtektskomitéens innstilling vedtatt mot 3 stemmer.

Forslag 158 enstemmig godkjent.

Dagsordens punkt 4 var dermed ferdigbehandlet.

Dirigenten refererte permisjonssøknader, som ble innvilget, før han ønsket kongressen vel igjen presis kl. 9 i morgen.

Møtet ble hevet kl. 23.15.

Formiddagsmøtet onsdag 6. mai.

Møtet ble satt kl. 9.00, med Odd *Isaksen* som dirigent. Det var som vanlig Trygve Aakervik som ledet allsangen, og i dag var det «Jorden er en stjerne» som var åpningssangen.

Dirigenten refererte permisjonssøknader, som ble innvilget. Han knyttet til en henstilling, om at representantene bare søker permisjon når det er absolutt nødvendig.

Odd *Bach*, Oslo, fikk ordet til forretningsorden. Han viste til de røde heklede roser som fler og fler av kongressrepresentantene etterhvert hadde i knappullet, og minnet om at det stadig var anledning til å kjøpe. Punkt 8 på dagsorden dreier seg om den internasjonale situasjon, og Bach fant derfor betimelig allerede før innledningen til dette punkt å be Kongressen slutte seg til at ønsket om at det ble lagt fram forslag om en klekkelig bevilgning til Alva Myrdal-fondet.

Kongressen gikk så over til behandling av dagsordens punkt 8, Internasjonale spørsmål.

Dagsordenens pkt. 8.

Den internasjonale situasjon LO-formannens innledning

Tor *Halvorsen*: Den internasjonale situasjonen er bekymringsfull. Spenningen og de økonomiske vansker øker. Begivenhetene virker overveldende og dramatiske når vi følger dem i massemedia. Det er lett å si at det ikke nytter og at vi er for små til å gjøre noe.

Men vi kan ikke la oss overvelde. Arbeiderbevegelsen har ikke lov til å gi opp. Vi må bygge på at det er mulig å styre utviklingen. Vi er en del av en internasjonal demokratisk bevegelse som deler vårt hovedsyn og ønsket om å handle. Både den faglige og politiske internasjonale utgjør en kraft som vokser. Det skulle være *mulig*, sammen med venner og kamper fra andre land, å organisere et *felles arbeid* for en verden med arbeid, fred og sikkerhet for alle. Sammen med våre kamerater må vi undersøke hvordan situasjonen kan endres. Systematisk må vi arbeide for en bedring. Her ligger den egentlige motivering for det internasjonale faglige samarbeidet.

Norge er et lite land. Vi er bare 4 millioner mennesker. Men ikke desto mindre må Regjeringen og Stortinget finne likesinnede partnere for gjennom felles innsats å skape forutsetninger for bedre og tryggere forhold. For internasjonal sysselsetting, fred og frihet. Vi noterer at Regjeringen følger denne linjen. Likevel er det i framtida et klart behov for større pågåenhet, både fra vår Regjering og fra fagbevegelsen. Internasjonal politikk er ikke lenger bare et spørsmål om forhold mellom regjeringer. Organisasjonenes rolle er utvidet, også i internasjonale saker.

Norges avhengighet av internasjonale forhold er åpenbar. Det gjelder sikkerheten, økonomien, arbeidsplassene og den politiske utvikling. Fagbevegelsen må derfor ha et program med internasjonale mål. Vi må drive et aktivt og organisatorisk samarbeid med andre landsorganisasjoner. For å nå målene må vi ha et apparat som kan gjøre dette arbeidet. Som ellers vil det faglig-politiske samarbeid være viktig. Vi må være innstilt

på å yte *reelle bidrag* for en verden med arbeid for alle, fred og sikkerhet, frihet og demokrati.

De *politiske og sikkerhetspolitiske* forhold er usikre. Ytre årsaker til dette er Sovjetunionens invasjon i Afghanistan, faren for sovjetisk invasjon i Polen, atomvåpenkappløpet og faren for amerikansk demonstrasjonspolitikk bl.a. i Latin-Amerika. Andre ytre tegn er stridene i Midt-Østen og situasjonen i det sørlige Afrika. Terrorismen øker i en del land og sysselsettingssvikten stiller spørsmålsteget ved demokratiens evner til å løse fellesproblemer.

Det er dypere årsaker til disse ytre utslag. Det viktigste er de *indre endringer* som foregår. Samfunnene i Midt-Østen er i full forandring. Det samme gjelder i Sør-Afrika og Latin-Amerika. Bak utviklingen i Afghanistan og bak kravene om bedre styre i Polen finner vi samfunn i bevegelse. Hele veien ser vi hvordan samfunnsendringer pågår og at mennesker vil ha leveverdige kår, frihet og demokrati. Uansett hvilket navn vi setter på det, dreier det seg om en uimotståelig og forståelig prosess. I full bredde ser vi det i en skjerpert holdning i utviklingslandene, i fagorganisasjonenes protest mot politikken i industrilandene, og i de omfattende følelsesutbrudd mot atomvåpnene.

Lærdommen for oss alle må være at kravene fra vanlige mennesker er rettesnoren. At samfunnsendringer må aksepteres — også av supermakter og eliter. Også supermakter og eliter må godta at sosiale og politiske forandringer foregår.

I Polen har menneskene tatt konsekvensene av vanstyre og søkt å gjøre noe med forholdene sjøl. Det er nå viktig at Sovjetunionen forstår at en invasjon vil få katastrofale konsekvenser for Europa. Det vil ikke bare rive opp Sovjetunionens vest-politikk, men også ødelegge det møysommelige oppbygde kontakt- og forhandlingssystem i Europa. Det vil sette Europa mange år tilbake i freds- og avspenningspolitikk. Tilsvarende må omverdenen i vest forstå at innblanding i Polen vil føre til negative konsekvenser for alle parter. Til sjuende og sist er det polakkene sjøl som må ordne sine egne saker uten å endre Polen's sikkerhetspolitiske orientering.

Det er på en slik bakgrunn LO sammen med den øvrige nordiske fagbevegelse har gitt støtte til Solidaritet. Det er også på en slik bakgrunn LO har avlagt besøk i Gdansk og nå har innbudt en delegasjon fra Solidaritet til Oslo. Vi ønsker å drøfte samarbeidet med Solidaritet, som den førende faglige organisasjonen i Polen. Vi ønsker et ansvarlig samarbeid med landsorganisasjonen Solidaritet på ulike områder. Massive hjelpeaksjoner fra vestlig fagbevegelse advarer vi mot. Vi ber om tilslutning fra Kongressen for et samarbeid med Solidaritet på en slikt grunnlag.

De ulike kommunistpartier i Øst-Europa søker nå å engasjere fagorganisasjonene i sine land ytterligere i samfunnspolitikken. Vi tar dette

som et positivt tegn. Det er også på en slik bakgrunn at LO støtter forslaget om forhandlinger om en bredere *europaisk sikkerhetsordning*. Vårt utgangspunkt for en slik støtte ligger i Norges forankring i det vestlige sikkerhetspolitiske fellesskap, og i nødvendigheten av en sikrere ordning i Europa som trygger freden. Etter min oppfatning må dette være en realistisk og nødvendig vei, trass i forskjellige samfunnssyn i øst og vest. Og naturligvis under forutsetning av at ikke-innblanding blir en realitet så vel for øst som for vest.

Utviklingen er nå ved et slags vendepunkt. Fagbevegelsen i ulike land bør nå se sin besøkstid og støtte en *fredsutvikling*. For norsk fagbevegelse må dette bety at vi gjenopptar kontakten med østeuropeisk fagbevegelse og en aktiv deltakelse i den faglige øst-vest-konferansen i november. Det må bety støtte til Regjeringens arbeid i konferansen for europeisk samarbeid og sikkerhet. Det bør bety fornyede anstrengelser fra NATO for å utprøve Sovjets forhandlingsvilje i rakettspørsmålet. Det bør bety en utprøving fra norsk side av russernes vilje til ordninger med Norge i nord-områdene.

Jeg advarer mot illusjoner om forenklede og raske løsninger. Vi står overfor mistenksomhet og store motkrefter på begge sider.

Selve *våpenutviklingen*, dens risiko, farer og ressursmisbruk, er nå kjørt fram så klart at jeg ikke skal gjenta. Nye raketter settes stadig ut og nye framstøt for bruk av våpen fra atmosfæren og rommet gjøres. En opinion må skapes, i øst og vest, for større pågåenhet i forhandlinger både om kjernevåpen og konvensjonelle våpen.

LO forutsetter at Norges Regjering vil aktivisere seg i nedrustnings-saken. Vi forutsetter at Regjeringen i samråd med våre allierte og nordiske venner følger opp forslaget om en bred europeisk sikkerhetsordning og at Regjeringen viser pågåenhet i forhandlingene i Europa. Det gjelder særlig for nedbygging av kjernevåpen. I denne sammenheng må kjernevåpenfrie områder utprøves og forhandles.

Freden er også i fare p.g.a. utviklingen i *Midt-Østen*. Det pågår krig mellom Iran og Irak, mellom Israel og PLO/Syria. På den annen side har Egypt og Israel påbegynt en fredsprosess gjennom Camp David-ordningen. Ifølge de opplysninger LO har samlet inn, forsøkes prosessen nå ført videre etter evakueringen av Sinai gjennom selvstyreordninger fra Gaza og Vestbredden. Det er positivt. Men vold og terror hører til dagens orden mellom Israel og PLO. Palestinerne og israelerne gjennomlever begge lidelser og usikkerhet. Det må stoppes.

Størke følelser er involvert i og om Midt-Østen. Mange faktorer er involvert. Det gjelder strategiske ressurser, transportveier og to store kulturer, Islam og jødernes. Dette understreker at Midt-Østen ikke bare er forholdet mellom PLO og Israel. I virkeligheten er Midt-Østen et område

i sterk utvikling, der gammelt avløses av nytt. Der føydale samfunn avløses av militærregimer eller overgangsregimer på vei til noe annet.

I prosessen er norsk næringsliv med, gjennom oljeforbindelser, gjennom økende handel og sjøtransport. Norske militære er med gjennom FN-styrken. Og fagbevegelsen er med gjennom prosjektsamarbeid med egyptisk fagbevegelse, tradisjonelt samarbeid med Histadrut og kontakt med libanesisk fagorganisasjon. Det har kommet forespørslser om kontakt fra organisasjoner i Kuwait og Irak. Det har vært samtalekontakt med PLOs Arbeiderunion. Spørsmål har vært reist om utvidet kontakt. Visse absolutter ligger fast: Israels eksistens som stat må trygges. Palestinerne rett til selvbestemmelse må virkeliggjøres. Disse absolutte krav må kunne oppfylles gjennom en tilnærming mellom partene. Vår målsetting må være å bidra til en forståelse og til en utvikling mot avtaler og fred, som bremser på terroren og voldshandlingene.

Det er *ikke* mulig å finne ut dette uten å skaffe opplysninger om partenes holdninger. Dette er i sin tur ikke mulig for fagbevegelsens vedkommende uten en eller annen form for kontakt både med Histadrut og PLO's arbeiderunion.

Jeg minner her om Regjeringens holdning til Midt-Østen. For å kunne bidra til en fredsbevarende virksomhet har norske regjeringer konsekvent søkt en nøytral linje mellom partene. Det er også i vår interesse som fagorganisasjon, i et land som utvikler kontakter over hele Midt-Østen. Dersom vi skal kunne opptre *mellom* partene må LO innta en holdning som på dette punkt ligner Regjeringens.

I forslaget til uttalelse om den internasjonale situasjonen ligger dette til grunn:

Løsningen i striden mellom staten Israel og den palestinske frigjøringsorganisasjon må ligge i anerkjennelse av Israels eksistens som stat innenfor trygge, fast og anerkjente grenser og i definering og virkeliggjøring av palestinerne menneskelige og nasjonale rettigheter, inklusive selvbestemmelse, samt aksept av PLO som talsmann for palestinerne.

Norsk fagbevegelse bør prøve å påskynde kontakt og forhandlinger. Fagbevegelsen må formidle kontakt under forutsetning av at PLO er rede til å akseptere Israel som stat og Israel er rede til å godta PLO som talsmann. En slik kontakt betyr ikke anerkjennelse av program, krav eller påstander.

På en slik bakgrunn bør LO, i nær forbindelse med Histadrut ta kontakt med PLO's arbeiderunion.

Når det gjelder *Sør-Afrika* bekrefter jeg norsk fagbevegelses støtte til frigjøringsbevegelsen, Den afrikanske nasjonale kongress, og til de svarte fagorganisasjoner. Gjennom flere år har arbeiderbevegelsen i Norge støttet kampen mot facistregimet. Vi vil fortsette med det. Vi vil gi økonomisk og faglig støtte gjennom FFI til bygging av representative faglige

organisasjoner. Vi vil gi humanitær hjelp gjennom Norsk Folkehjelps' førstehjelpsopplæring og politisk delta i FFI's protestkampanjer.

Spørsmålet om boikott har vært reist. Nordens Faglige Samorganisasjon har gjentatte ganger presset på de nordiske regjeringer for å fremme forslag i FN om internasjonal økonomisk boikott. Det har ennå ikke fått gjennomslag. *Ensidig* norsk statlig boikott av Sør-Afrika vil bli fulgt opp av fagbevegelsen dersom Stortinget vedtar det. Men vi oppfordrer ikke til dette standpunktet ut fra usikkerheten om resultatene. Derimot ber vi Regjeringen påskynde forberedelsene til alternative markeder for norsk eksport til Sør-Afrika og til alternative kilder til råstoff. Forslaget om alternative havner for skipsfarten er først reist av fagbevegelsen. Vi oppmuntrer til aktiv videreføring av denne saken. Sist, men ikke minst, ber vi Regjeringen ta kontakt med de oljeproduserende land i Midt-Østen om stopp av oljeleveranser til Sør-Afrika. Tida er inne til et slikt initiativ. Det kan også i denne forbindelse være naturlig med kontakt mellom LO og fagorganisasjonene i oljeproduserende land i Midt-Østen.

La meg opplyse om at AIS og Norsk Folkehjelp på forsommeren starter opp en større kampanje om Sør-Afrika. Vi håper på full oppslutning fra våre grunnorganisasjoner og medlemmer.

I *Latin-Amerika* skjerpes kampen for faglige og menneskelige rettigheter. LO og AIS deltar i støttearbeidet både gjennom FFI's Latin-Amerika-komité og gjennom bilateral støtte. Både Sosialistinternasjonalen og Frie Faglige Internasjonale har trappet opp sin virksomhet for demokrati i Latin-Amerika. Vi har sluttet oss til denne virksomheten.

Utviklingslandene opplever enda større ledighet enn industrilandene. Ca. 350 millioner mennesker er uten lønnet arbeid. Det er en umenneskelig og uverdigg situasjon. Verden står overfor en historisk oppgave når det gjelder å løse dette problemet. FN har framsatt forslaget om en ny økonomisk verdensorden. Internasjonal fagbevegelse har framsatt forslag om en ny økonomisk og sosial verdensorden. Tanken om et samarbeid mellom i-landene og u-landene må bety omfordeling både internasjonalt og nasjonalt. Her ligger tanken om økte overføringer av ressurser og industri, men også om samarbeid som fremmer sysselsetting og økonomisk utvikling i *begge* områder. Planen fordrer også at u-landene fører en ganske annen fordelingspolitikk og at det bygges opp sosialytelser og innføres faglige rettigheter.

Vi slutter oss til forslaget om at Norge bør øke overføringene til 1,3 prosent av BNP innen 1985. Men forutsetningen må også her være at overføringene bringer økt sysselsetting og en annen inntektsfordeling.

Internasjonal fagbevegelse forfekter nå denne linjen overfor alle regjeringer og mellomstatlige institusjoner. Det er vår oppfatning at også Norges overføringer og bistand i større grad må sikte mot slike målset-

tinger. Verdensledigheten er nå av et slikt omfang at økt bistand *må* skape arbeid.

Vi bifaller også tanken om samarbeid mellom norsk industri og u-land. Støtte- og låneordningene for slikt samarbeid er vi enig i, men vi forutsetter at overføring av industriaktivitet både fører til sysselsetting i u-land og styrking av hjemmebedriftene. Samarbeid mellom industri i u-land og i-land må derfor gjennomføres i nært samråd med *fagbevegelsen*.

Tilpassingen mellom u-land og i-land er en varig prosess. Fagbevegelsene i i-land og u-land må samarbeide for å unngå motsetninger mellom oss. FFI vil ha en sentral oppgave i dette området.

Når det så gjelder arbeiderbevegelsens *solidaritetsarbeid*, kan vi notere en vesentlig økning i midler og aktivitet. Jeg viser til beretningens del om AIS.

Men når jeg på ny slår fast at AIS er arbeiderbevegelsens koordinerende organ for internasjonalt solidaritetsarbeid, understreker jeg samtidig at det er behov for større innsats fra de fagorganiserte. Totalt sett har vi klart å framskaffe betydelige ressurser. Men egenandelen er for liten. I gjennomsnitt yter hvert medlem av LO halvannen krone pr. år til AIS og solidaritetsarbeidet. Innsatsen bør økes, og vi bør nå overveie hvordan det skal gjøres.

La meg til slutt understreke dette:

Vi vet at lagrene av kjernefysiske våpen er store nok til å utslutte alt menneskelig liv og alt hva mennesker har skapt på jorden.

Vi vet at 80-åra kan vil voldets 10-år. Det er ingenting som tyder på at voldstendenser plutselig skal forsvinne.

Vi vet at 80-åra kan bli sultens 10-år. Nettopp fordi vi vet det er det vår oppgave å bidra til å snu utviklingen. Ropene om Isfjell i sikte angår oss alle.

Problemene blir kanskje ikke løst på 10-år. Men 80-åra kan fortsatt bli det mulige vendepunkt. Fagbevegelsen er en del av et internasjonalt fellesskap. Gjennom dette fellesskap har vi muligheter til å snu utviklingen i retning av en verden preget av fred og solidaritet innen og mellom nasjonene.

Med disse ord tar jeg opp Sekretariatets forslag til uttalelse om den internasjonale politiske situasjonen, den internasjonale økonomiske situasjonen og om Arbeiderbevegelsens Internasjonale Støttekomité.

Forslag nr. 1914

Sekretariatets forslag til uttalelse om den internasjonale politiske situasjon:

Den internasjonale utvikling gir grunn til vaktsonhet. Spenningen

øker. Kampen for demokrati skjerpes verden over. Feilslått økonomisk politikk øker ledigheten i vest. Stivnede styrereformer fører til reaksjoner i Øst-Europa.

Utviklingslandene strir stadig med indre og ytre vansker. Situasjonen krever en samlet og forsterket innsats fra den internasjonale faglige og politiske arbeiderbevegelse for avspenning og en ny økonomisk politikk for full sysselsetting og solidaritet med folkegruppene i de fattige land, mot innblanding i nasjonale anliggender.

Utviklingen av konvensjonelle og kjernefysiske våpen er en fare for avspenningen og freden. Kjernevåpen utplasseres i stadig større omfang i Europa. Tallet på kjernevåpenmakter øker. Konvensjonell og kjernefysisk våpenproduksjon tarressurser fra fredelige behov. Våpenkappløpet, Sovjetunionens invasjon i Afghanistan og trusselen om innmarsj i Polen bidrar til å øke spenningen mellom supermaktene.

Situasjonen tilsier en kraftig og planmessig innsats for reduksjon av våpnene i øst og vest. Innen rammen av Norges sikkerhetspolitikk og det vestlige forsvarsfellesskap må det fra norsk side arbeides systematisk for avspenning og nedrustning i Europa, som ledd i en felles europeisk sikkerhetsordning. Gjennom NFS, FFI og overfor regjeringene må fagbevegelsen kreve kontrollert og balansert nedrustning av konvensjonelle og kjernefysiske våpen. Østlig og vestlig fagbevegelse må trekkes inn. Fagbevegelsen i Norge må følge opp Regjeringens og Arbeiderpartiets nedrustningsarbeid, bl.a. i sammenheng med arbeidet for kjernevåpenfrie områder som ledd i nedbyggingen av kjernevåpnene i Øst- og Vest-Europa. Det faglig/politiske samarbeidet i Norden for fred og nedrustning i Europa må utvides.

Som ledd i avspenningsprosessen må kontaktvirksomheten mellom vest- og øst-europeisk fagbevegelse forsterkes.

Øst-vest-konferansene bør videreføres. Fagbevegelsen bør støtte opp om forhandlingene i konferansen om samarbeid og sikkerhet i Europa.

Ikke-innblanding og nasjonal suverenitet må framholdes av fagbevegelsen i Øst- og Vest-Europa. Fagbevegelsens frie og uavhengige stilling må anerkjennes. Norsk fagbevegelse følger med interesseutviklingen i Polen. Vi gir vår anerkjennelse til det arbeid som utføres av landsorganisasjonen Solidaritet for faglige rettigheter og bedring av arbeidstakernes kår. Et samarbeidsprogram med Solidaritet vurderes iverksatt. Kongressen forutsetter at dette blir ført videre, som et ledd i kontakten med fagbevegelsen i Øst-Europa.

Midt-Østen er i endring. Spørsmålet om anerkjennelse av PLO som representant for det palestinske folk har i det siste vært drøftet i ulike ledd i fagbevegelsen.

Kongressen ser positivt på alle tiltak fra LOs side som kan bidra til fredelige løsninger på stridsspørsmålene i Midt-Østen. Hvis dette skal

lykkes må det finnes ordninger som gjør slutt på palestinerne menneskelige lidelser i flyktningeleire og på annen måte.

Fred i Midt-Østen er imidlertid avhengig av at også en rekke andre spørsmål løses, som stridsspørsmål mellom araberstatene i området, Israels eksistens som stat m.m. Disse problemer må løses gjennom forhandlinger der alle involverte parter deltar. I dag er det vold og gjengjeldelsesterror som brukes av alle parter i området.

Løsningen i striden mellom staten Israel og den palestinske frigjøringsorganisasjonen må ligge i anerkjennelse av Israels eksistens som stat innenfor trygge, faste og anerkjente grenser og i en definering og virkeliggjøring av palestinerne menneskelige og nasjonale rettigheter, inklusive selvbestemmelse og aksept av PLO som talsmann for palestinerne. Forståelse mellom Israel og palestinerne er ikke mulig uten gjennom kontakt og forhandlinger. Norsk fagbevegelse bør arbeide for å påskynde slike forhandlinger. Fagbevegelsen må formidle kontakt under forutsetning av at PLO er rede til å akseptere Israel som stat og Israel er rede til å godta PLO som talsmann.

På slik bakgrunn bør LO, i samråd med Histadrut ta kontakt med PLOs Arbeiderunion. En slik kontakt innebærer ikke anerkjennelse av program, krav eller påstander.

Norsk arbeiderbevegelses hovedmål for innsats i Midt-Østen må være å fremme freden, sikre folkenes rettigheter og styrke sosial og økonomisk utvikling for de store grupper. Norge bør derfor bygge ut forbindelsene med landene i Midt-Østen i handel, industriproduksjon, transport og utviklingshjelp. Fagbevegelsen bør videreutvikle sitt samarbeid med fagorganisasjoner i Midt-Østen, som f.eks. i Egypt og Libanon, i tillegg til Histadrut.

LO støtter Norges deltakelse i FN's fredsbevarende styrker. Kongressen forutsetter at norske myndigheter tar del i opplegg for et internasjonalt utviklingsprogram for Midt-Østen. Forslag om planlegging for et slikt program bør utgå fra Norden snarest mulig.

Kongressen hilser fagforeningskamerater i Sør-Afrika hvor fascistregimet fører rasekrig. Den leder i sin konsekvens til internasjonal konflikt. Norsk fagbevegelse skal fortsatt ta aktivt del i kampanjen mot apartheidregimet, støtte de rammede og gjennom FFI bygge opp en representativ fagorganisasjon i Sør-Afrika. Samarbeidet med frigjøringsbevegelsen Den Afrikanske nasjonalkongress videreføres gjennom Arbeiderbevegelsens Internasjonale Støttekomité og Norsk Folkehjelp. Kongressen forutsetter at Regjeringen sammen med det øvrige Norden vil arbeide for internasjonal boikott av Sør-Afrika og øke støtten til nabostatene. Kongressen ber Regjeringen søke kontakter for å utvirke stopp i leveringer av olje til Sør-Afrika fra andre oljeproduserende land, særlig i Midt-Østen.

I Latin-Amerika fører fagbevegelser og frigjøringsbevegelser kampen for menneskeverd og sosial rettferd. Reaksjonære grupper støttet av internasjonale kapitalkrefter forsøker krampaktig å tviholde på diktaturet, fåmannsveldet og meningsløst urettferdige eierforhold. I denne kampen må latinamerikanske fagorganisasjoner og frigjøringsbevegelser få støtte fra fagbevegelsen i Norge, og fra arbeiderbevegelsen ellers i Europa. FFI og Sosialistinternasjonalen er viktige i dette støtteamrådet. Kongressen tar kraftig avstand fra innblanding av multinasjonale selskaper.

Vi ber Regjeringen fortsette sitt arbeid med å søke og påvirke amerikanske myndigheter til en politikk for demokrati og økonomisk rettferd i Latin-Amerika. Nordisk fagbevegelse vil ta samme sak opp med amerikansk fagbevegelse (AFL—CIO).

Militære intervensjoner, våpenleveranser eller andre former for innblanding fra andre stater må motvirkes av internasjonal arbeiderbevegelse. De latinamerikanske nasjoner må få utvikle sine samfunn til demokratier i selvstendighet og uavhengighet.

Utviklingslandene trenger økt økonomisk samarbeid og støtte fra industrilandene til utvikling av sysselsetting, inntektsdeling og demokrati. Samarbeidet må bygge på likeverd. Den internasjonale fagbevegelsens opplegg for en ny økonomisk og sosial verdensorden må være det brede mål for forholdet mellom u-land og i-land. Samtidig må det bygges opp fagorganisasjoner i u-landene for å framtvinge inntektsdeling, økt sysselsetting og en annen maktfordeling. Ny økonomisk og sosial verdensorden fordrer at de store grupper får del i den økonomiske utvikling og i styringen av landene. Uten inntektsfordeling, sysselsetting og faglige rettigheter vil de urolige forhold i og mellom u-landene øke. Regjeringen i Norge og øvrige i-land må arbeide for å fremme en ny økonomisk og sosial verdensorden.

Den internasjonale økonomiske situasjon

Sekretariatets forslag til uttalelse til den internasjonale økonomiske situasjon.

Kongressen konstaterer at den internasjonale økonomiske situasjon stadig forverres. Det er nå 25 mill. arbeidsledige i de vestlige industriland. Antallet øker. Det er dypt beklagelig og kritikkverdig at demokratiske industriland lar forholdene utvikle seg uten å treffe de nødvendige tiltak. Økte sosiale og økonomiske motsetninger skaper en fare for demokratiet.

Trass i nedgangen har den norske Regjeringen sikret norske ar-

beidsplasser. Kongressen uttrykker anerkjennelse for det. Det blir stadig vanskeligere å holde produksjonen oppe og norske arbeidsplasser intakt med sviktende økonomisk aktivitet i andre land. Nedgangen svekker Norges muligheter til å føre en politikk for full sysselsetting.

En rekke land i Europa og Nord-Amerika fører en passiv og restriktiv økonomisk politikk. Politikken bestemmes av en forenklet tro på pengemengdens betydning. Av frykt for å stå ansvarlig for sin politikk, overlates utviklingen til markedskreftene. Ledigheten nyttes som økonomisk-politisk virkemiddel, uten at inflasjonen synker. Også for fagbevegelsen står kampen mot inflasjonen sentralt, men inflasjonen bekjempes ikke med ledig produksjonskapasitet og svak produktivitet. Kampen mot inflasjonen må innordnes arbeidet mot arbeidsledighet og for den fulle sysselsetting.

Kongressen beklager at regjeringene i virkeligheten har forlatt full sysselsetting som mål. De lar være å anvende tilgjengelige virkemidler i en felles strategi for den fulle sysselsetting.

Heller ikke tar regjeringene konsekvensene av den stadig sterkere internasjonalisering og sammenveving av de enkelte lands økonomier. De viker tilbake for samarbeidet om økonomisk politikk og søker å dekke seg ved beskyttelsestiltak. Frihandelssystemet i Vest-Europa kan gå i oppløsning, hvis regjeringene ikke samarbeider aktivt om en økonomisk politikk med sikte på full sysselsetting. Energiproblemene truer også sysselsettingen og kan i første rekke løses effektivt gjennom et utvidet internasjonalt samarbeid, hvor det enkelte lands råderett over egne energiresurser respekteres. De multinasjonale oljeselskapene må undergis sterkere kontroll.

De mellomstatlige institusjoner for økonomisk samarbeid (OECD, EFTA, EF) viser seg utilstrekkelig for løsning av fellesøkonomiske problemer. OECD fremmer anbefalinger som gjenspeiler de større landenes stadig mer konservative syn. I EFTA viker regjeringene tilbake for drøftinger av økonomisk politikk og for samråd med EF om vest-europeisk økonomi. Også i EF er det manglende vilje til å ta opp arbeidet med de felles oppgaver og problemer. Den rådende passivitet er uakseptabel for fagbevegelsen.

Det må nå satses kraftig for en ny økonomisk politikk i OECD-området og i Europa. De mellomfolkelige samarbeidsorganer må nyttes til løsning av fellesoppgaver. Gjennom faglig-politisk samarbeid i Norden og Europa må det arbeides aktivt for en økonomisk politikk som sikrer sysselsettingen. Nordisk arbeiderbevegelse har et særlig ansvar for økonomisk nytenking. De nordiske regjeringer bør utvikle fellesinitiativ for en ny økonomisk politikk i Europa og OECD-området. Saken må tas opp på neste konferanse av europeiske arbei-

derbevegelser og på den nordiske arbeiderkongressen i Oslo neste år. EURO-LO har iverksatt en kampanje for full sysselsetting. Landsorganisasjonen slutter seg til denne.

Kongressen ber Regjeringen utvikle en utenriksøkonomisk politikk for et bredt mellomstatlig samarbeid for full sysselsetting. Full sysselsetting må igjen bli hovedmål i mellomstatlige samarbeidsorganer. I en koordinert utenriksøkonomisk politikk fra Regjeringens side bør arbeidslivets organisasjoner trekkes inn. Norge bør sammen med andre mindre stater søke innflytelse på de økonomisk-politiske anbefalinger i OECD og EFTA. Går disse på tvers av arbeidet for full sysselsetting, må Regjeringen distansere seg fra dem.

I utviklingslandene er ledigheten enda større. 350 mill. mennesker uten arbeid er en menneskelig uverdigg og farlig situasjon. Det må være en hovedoppgave for internasjonal arbeiderbevegelse å fremme økonomisk samarbeid mellom i-landene og u-landene som skaper sysselsetting og økonomisk utvikling i begge områder. Utviklingsbistand må fremme sysselsetting og omfordeling.

Overføring av ressurser må videreføres med dette formål. Kongressen støtter Regjeringens forslag om utvidelse av utviklingshjelp fra Norge til 1,3 prosent av BNP innen 1985. Samtidig bør kontakten mellom næringslivet i Norge og i u-land styrkes for å fremme teknologi-overføring, produksjonssamarbeid og dermed sysselsetting. Dette må gjøres i samråd med arbeidslivets organisasjoner.

Frie Faglige Internasjonale foreslår en Ny Økonomisk og Sosial Verdensorden, d.v.s. samarbeid og omfordeling mellom u-land og i-land som skaper sysselsetting og inntektsdeling, sosialytelser og faglige rettigheter. Fagbevegelsen i u-landene må styrkes for å sikre et sterkest mulig engasjement for disse mål. En Ny Økonomisk og Sosial Verdensorden må omfatte fordeling av rikdom og ressurser både i de enkelte samfunn og internasjonalt.

Forhandlingene mellom u-land og i-land må følges opp, og de mellomstatlige organer i FN-familien må brukes i kampen mot arbeidsledigheten. Ved innsats fra menneskene kan arbeidsledigheten bygges ned. Landsorganisasjonen slutter opp om Ny Økonomisk og Sosial Verdensorden som et mål og som en arbeidslinje for arbeiderbevegelsen i alle land.

Arbeiderbevegelsen internasjonale støttekomité (A.I.S.)

Sekretariatets forslag til uttalelse om Arbeiderbevegelsens Internasjonale Støttekomité:

Kongressen fastslår at Arbeiderbevegelsens Internasjonale Støttekomité (AIS) er arbeiderbevegelsens koordinerende organ i det internasjonale solidaritetsarbeid. AIS' virke er videreutviklet siden kongressen 1977. Beretningen viser at betydelige midler er anvendt. Forbundene, fagforeninger, klubber og enkeltmedlemmer yter vesentlig finansiell og politisk støtte til og gjennom AIS.

Kongressen fastslår at samarbeidet og arbeidsdelingen mellom AIS og Norsk Folkehjelp, Arbeidernes Opplysningsforbund og Arbeiderpressen er avklart. Det er funnet fram til en rimelig praktisk ordning hvor arbeiderbevegelsens ulike organer kan nytte sine spesielle forutsetninger i det internasjonale solidaritetsarbeid.

Kongressen fastslår at det er klart behov for ytterligere innsats i internasjonalt solidaritetsarbeid, både på det faglige, det politiske og de humanitære/katastrofemessige felt. AIS' virke har vist det. Det er dermed også behov for en bredere innsats av ressurser.

Kongressen fastslår at det er ønskelig å øke den enkeltes bidrag til solidaritetsarbeidet, både for å understreke de fagorganisertes engasjement, for å sikre en regelmessig inntekt til AIS Fond og for å skape et bredere finansgrunnlag.

Spørsmålet om omfanget av og metodene for faste bidrag til AIS Fond drøftes og avklares av Sekretariatet.

Landsorganisasjonens årlige direkte bidrag til AIS Fond fastsettes til kr. 400 000,—.

Debatten

Arthur Svensson, sekretariatet, understreket innledningsvis betydningen av det internasjonale solidaritetsarbeid og sa at LOs internasjonale kontor og AIS gjør en stor og viktig innsats. Etter at man også fikk adgang til noen av Norads midler, er virksomheten betydelig utvidet. Han var imidlertid enig med LO-formannen i at egenandelen til medlemmene må økes. Nå må vi vise at vi tror på internasjonal solidaritet og betale 20 kroner pr. år pr. medlem, sa Svensson som sa at dette ikke betydde mer enn ett øre pr. time.

— Det er intet radikalt forslag, men her ser vi fordelene ved å være mange. Det blir til sammen 10 millioner kroner i året. Han trodde Kongressen ville være tjent med et slikt forslag, og at dette virkelig ville være en hjelp til fagforeningskamerater som arbeider under militær-diktatorer.

Når man ser på utviklingen i Sør-Amerika, Latin-Amerika eller andre steder er det ikke grunn til særlig optimisme. Vold, ufrihet og nød hersker for de store folkegrupper. Det er disse landene som er lovet Reagans

støtte. — Nå har Aftenposten advart på lederplass mot å irritere USA for mye. Selvfølgelig skal vi det. Vi skal si klart fra om det som skjer, og vi bøyer oss verken for USA eller Aftenposten og vi støtter frihetskampen i El Salvador.

Noen mener at fagbevegelsen ikke skal engasjere seg internasjonalt, sa Svensson som også kommenterte situasjonen i Midt-Østen. Israel og jødene har tradisjonelt hatt sterk støtte i norsk fagbevegelse. Dette har sin vesentlig årsak i de forbrytelser nazistene begikk mot dem under krigen. Derfor støttet vi også opprettelsen av staten Israel, men samtidig glemte vi et annet folk som da ble uten land. Vi kjenner terroraksjonene og gjengjeldelses-aksjonene som skjer med jevne mellomrom. Det var ikke kommet til en fredsslutning mellom partene. Begins høyre-regjering fører en hensynsløs ekspansjonspolitikk og dette isolerer Israel mer og mer i verdensopinionen.

Svensson var ikke enig med sekretariatets forslag om Midt-Østen. Poenget må være å anerkjenne PLO som den rette forhandlingspartner. Slik det står i sekretariatets innstilling skal en kontakt skje under forutsetning av at PLO anerkjenner Israel som stat og Israels anerkjennelse av PLO. — Hvis PLO anerkjenner Israel og omvendt, ja, da var det ingen problemer. Da behøvde ikke vi gå inn i arbeidet, sa Svensson. Skal vi vedta noe, må det være noe som Kongressen kan samle seg om. Ellers blir det vanskelig for LO å gjøre noe. Mitt forslag tilfredstiller ikke ytterpunktene på begge sider, men jeg tror dette er et forslag LO kan stå på. Han gjorde oppmerksom på at hans forslag ville bli utdelt på Kongressen. Forslaget hadde følgende ordlyd.

Forslag til endringer i sekretariatets forslag til uttalelse om den internasjonale politiske situasjonen.

- 1 — *Midt-Østen er i endring. Spørsmålet om anerkjennelse av PLO som representant for det palestinske folk har i det siste vært drøftet i ulike ledd i fagbevegelsen.*
- 2 — *Kongressen ser positivt på alle tiltak fra LOs side som kan bidra til fredelige løsninger på stridsspørsmålene i Midt-Østen. Hvis dette skal lykkes, må det finnes ordninger som gjør slutt på palestinerne umenneskelige lidelser i flyktningisleire og på annen måte.*
- 3 — *Fred i Midt-Østen er imidlertid avhengig av at også en rekke andre spørsmål løses, som stridsspørsmål mellom araberstatene i området, alle staters rett til å eksistere i området — inklusive Israel og en egen palestinsk stat, slik det var forutsatt ved FNs delingsplan i 1947.*
- 4 — *Løsningen i striden mellom staten Israel og den palestinske frigjøringsorganisasjon må ligge i anerkjennelse av Israels eksistens*

som stat innenfor trygge, faste og anerkjente grenser og en definering og virkeliggjøring av palestinerne menneskelige og nasjonale rettigheter, inklusive selvbestemmelse, herunder retten til en egen stat, og aksept av PLO som talsmann for palestinerne.

Forståelse mellom Israel og palestinerne er ikke mulig uten kontakt og forhandlinger. Norsk fagbevegelse bør arbeide for å påskynde slike forhandlinger.

- 5 — For å oppnå dette, må LO ha kontakt og samarbeid med fagbevegelsen til begge hovedpartene i konflikten.
- 6 — Norsk Arbeiderbevegelses hovedmål for innsats i Midt-Østen må være å fremme freden, sikre folkenes rettigheter og styrke sosial og økonomisk utvikling for de store grupper. Norge bør derfor bygge ut forbindelsene med landene i Midt-Østen i handel, industriproduksjon, transport og utviklingshjelp. Fagbevegelsen bør videreutvikle sitt samarbeid med fagorganisasjoner i Midt-Østen, i tillegg til Histadrut og Den palestinske Arbeiderunion.
- 7 — LO støtter Norges deltakelse i FNs fredsbevarende styrker. Kongressen forutsetter at norske myndigheter tar del i opplegg for et internasjonalt utviklingsprogram for Midt-Østen. Forslag om planlegging for et slikt program bør utgå fra Norden snarest mulig.

Svensson sa også at Amnesty International gjør en stor innsats, ikke minst for fagforeningsledere i øst og vest. Han mente derfor at fagbevegelsen også måtte støtte dette arbeidet. Angående rosesalget til inntekt for Alva-Myrdal-fondet, sa Svensson at Kjemisk har bevilget 10 000 kroner til dette fondet.

Bjørn Harald Kristiansen, Sarpsborg, tok opp forslag nr. 1861. Han var klar over at det kunne være delte meninger om PLO i fagbevegelsen. Det mente han hadde sammenheng med at PLO er oppfattet og blitt framstilt som en terrororganisasjon. Historien viser imidlertid at PLO ikke er alene om metoder som har vært kritisert, Israel har brukt samme virkemidler. Kristiansen hadde sjøl i lang tid hatt sterke motforestillinger mot anerkjennelse av PLO, bl.a. av denne grunn, og av hensyn til staten Israel. Han hadde nå fått et annet syn, på grunn av klarere og bedre informasjon, som viser at PLO er talerør og forhandlingspart for det palestinske folk, og er en paraplyorganisasjon for sosiale-, humanitære-, politiske-, og faglige palestinske organisasjoner. Med andre ord: PLO er folkets tillitsvalgte, og må respekteres som det. Kristiansen så også sammenhengen med situasjonen i Midt-Østen. Enhver løsning på problemene der er knyttet til det palestinske folk.

— La oss vise en klar holdning og en utstrakt hånd til våre palestinske kamerater, sa Kristiansen.

Einar Hysvær, sekretariatet, refererte forslag som var kommet inn fra avdelinger i NNN, og forbundsstyrets innstilling. Han var glad for at sekretariatets innstilling slutter seg til forslaget om å etablere kontakt med Solidaritet i Polen.

Han hadde ingen problemer med å slutte seg til det framlagte forslag til uttalelse, men ønsket et forsterket engasjement i arbeidet for nedrustning og fred.

Han hadde inntrykk av at stadig fler ble oppmerksom på de forholdene det palestinske folk har levd under i mange år. Norsk fagbevegelse bør ta sikte på å etablere kontakt med PLO i første omgang, men Hysvær ville være litt forsiktig med full anerkjennelse foreløpig. Det ville være en fordel, om Kongressen kunne fatte et samlet vedtak, man måtte ikke glemme at staten Israel eksisterer, og å diskutere hvorfor staten ble opprettet har bare akademisk interesse. Han håpet for øvrig at debatten om internasjonale spørsmål ikke ble en ensidig PLO/Israel-debatt.

I innstillingen etterlyste han et sterkere engasjement mot apartheid-regimet i Sør-Afrika.

Når det gjelder Latin-Amerika må vi få regjeringen til å prøve å påvirke USA. Hysvær nevnte den internasjonale boikotten mot Coca Cola som eksempel på at fagbevegelsen kan utrette noe som monner. Det mektige konsernet var blitt presset, slik at de uverdige forholdene ved fabrikkene i Guatemala ble rettet opp.

Villy Jacobsen, Oslo, så de mange forslagene som var kommet inn fra avdelingen som bevis på at det er stor interesse blant medlemmene for problemene i Midt-Østen. Han var likevel redd debatten hadde fått noe slagside, fra begge sider. Man plikter å ta hensyn til begge parters rett til å leve. Jacobsen mente at LO bør opprettholde den gode kontakten med den israelske fagbevegelsen, men det bør ikke hindre at det tas kontakt med Den palestinske Arbeiderunion. Jacobsen tok ikke opp forslaget fra forbundsstyret i Bygning, fordi sekretariatets innstilling er dekkende.

En *representant*, som av angitte grunner ikke ønsket sitt navn referert, holdt følgende innlegg:

Jeg vil ta opp en politisk situasjon som er viet liten oppmerksomhet i Norge. Det gjelder situasjonen i Tyrkia.

Den 12. september 1980 ble det gjennomført et militærkupp i Tyrkia og en 5 manns junta av tyrkiske generaler tok makten. Alle demokratiske rettigheter ble øyeblikkelig satt ut av funksjon. Parlamentet ble stengt, politiske partier, fagforeninger og demokratiske organisasjoner forbudt. Massearrestasjoner, tortur og vilkårlige henrettelser fulgte. Dette skjedde ikke i Latinamerika, men i et land som er vår allierte i NATO. En skulle tro at dette angikk oss? Reaksjonene har stort sett uteblitt.

Det kan delvis skyldes at kuppet i vår presse er blitt presentert som

nødvendig. «Tyrkia var på randen av borgerkrig. Generalene måtte gripe inn for å redde landet.»

Det er riktig at Tyrkia gjennomlevet en periode med terror, hvor 4000 mennesker ble drept i 1972. 4000 politiske drap. I første halvår av 1980 ble det begått mellom 10 og 15 politiske mord i Tyrkia pr. dag. Det var en terror som rammet alle.

Det var en systematisk likvidering av fremstående personer innen fagforeningene, venstrepartiene og de demokratiske organisasjonene. Det var videre en systematisk terror rettet mot arbeider, bønder, intellektuelle og studenter. Det var også en vilkårlig terror hvor hvem som helst kunne risikere å bli offer.

Terroren ble startet og satt ut i livet av ekstreme høyregrupper, i første rekke medlemmer av det legale tyrkiske fascistpartiet MHP. Etterhvert lykkes det å provosere enkelte grupperinger som sto utenfor fagbevegelsen og partiene til motaksjoner.

Men — og dette er viktig — Det er de samme krefter som sto bak terroreren som i dag sitter med makten i Tyrkia. Terroreren var nødvendig for å legitimere kuppet. Videre var det nødvendig å drive terroreren opp til et nivå hvor det ville være mulig å få den vestlige verden til å akseptere kuppet.

Militærregimet fra 1971—1973 falt bl.a. p.g.a. sterk motstand fra europeiske land.

Når generalene påstår at de måtte gripe inn for å redde landet stemmer dette dårlig overens med virkeligheten. De glemmer å fortelle at i perioden før kuppet, fra 1978, i 2 år var der unntakstilstand i Tyrkia. De militære hadde alle muligheter og fullmakter til å gripe inn dersom det var terroreren de ville til livs.

I 2 år gjorde de ingenting, men i løpet av et par uker etter kuppet hadde de arrestert rundt 30 000 mennesker og hadde full kontroll over situasjonen.

Terroren ble fra nå av målrettet og flyttet fra gatene og inn bak fengselsmurene. Å være politisk fange i Tyrkia er ensbetydende med tortur. Tortur brukes ikke for å framskaffe opplysninger, heller ikke som en slags primitiv hevn, men målbevisst, vitenskapelig for å nedbryte et menneskes integritet og selvfølelse.

Det er i dag rundt 85 000 politiske fanger i Tyrkia. Langt flere har vært arrestert og tatt under behandling for kortere perioder. I 18 dokumenterte tilfeller er ofrene torturert i hjel.

En annen av juntaens påstander er at det bare er høyre- og venstre-ekstremister som er uønsket. Det er riktig at i de rettssakene som ble ført for de militære domstolene, var det terrorister fra såkalte venstregrupper og facister som ble dømt. Noen av fotfolkene i fascistpartiet måtte nå betale prisen som syndebukker for høyresiden.

Men disse gruppene utgjør en meget liten del av dem som er arrestert og etterhvert blitt stilt for de militære domstoler. Det var ikke mot dem kuppet var rettet.

Kuppet var rettet mot en stadig økende venstrebevegelse i Tyrkia, representert ved fagbevegelsen, ved det sosialdemokratiske Republikanske Folkeparti CHP, ved de andre arbeiderpartiene og ved en rekke demokratiske organisasjoner.

Situasjonen i Tyrkia i dag kan oppsummeres slik:

Grunnloven er satt ut av funksjon.

Parlamentet er oppløst.

Alle politiske partier er suspendert.

Pressen og andre media er sensurert.

Menneskerettighetene respekteres ikke — det gjøres utstrakt bruk av tortur.

Den progressive fagforeningskonføderasjonen (DISK) med 600 000 medlemmer og mer enn 600 tilsluttede forbund er suspendert.

Fagforeningsledere og fagforeningsmedlemmer er arrestert.

Fagforeningenes aktiva, også fast eiendom er konfiskert.

Streikeretten og retten til forhandlinger er suspendert.

Den gule fagforeningskonføderasjonen Türk Is var den eneste organisasjonen ved siden av det tyrkiske Røde Kors som ikke ble forbudt etter kuppet. Türk Is er senere inkorporert i statsstrukturen ved at Türk Is generalsekretær sitter som minister i juntaens regjering. Særlig stort utbytte har medlemmene ikke hatt av dette. Arbeiderne ble like etter kuppet lovet en større lønnsøkning, som siden viste seg å være forskudd eller lån på framtidig lønn. De ble lurt til å passivisere seg i den kritiske fasen før juntaen konsoliderte seg.

Forslag om innføring av 56 timers dag foreligger.

En arbeider som kommer for sent må arbeide full dag førstkommande søndag.

En arbeider som kommer for sent 3 ganger får automatisk sparken.

I nærmeste framtid vil saken mot fagforeningslederne i DISK bli ført for en militærdomstol i Tyrkia. De vil bli anklaget for statsfiendtlig aktivitet og noen kan risikere dødsstraff.

Abdulla Bastürk, 52 år gammel leder for DISK, tidligere parlamentsmedlem for det Republikanske folkeparti i perioden 1969—77 har sammen med 545 andre fagforeningsledere gjennomlevet 60 dagers sammenhengende tortur. Disse fagforeningskameratene har aldri vært terrorister. Har de krav på vår solidaritet?

Jeg vil fremme forslag 1855. (Se side 210).

I redaksjonskomitéens innstilling er Tyrkia ikke nevnt. Det som står om Latin-Amerika kan jeg bare slutte meg til. Disse formuleringene passer meget godt også for Tyrkia. Situasjonen er helt parallell, både når det

gjelder sosiale og politiske forhold. Jeg vil henstille til redaksjonskomiteén om å innarbeide en formulering om Tyrkia i sitt forslag.

Paul *Løvdahl*, Songe, sa først at han ville gi sin støtte til siste taler. Når det gjaldt spørsmålet om anerkjennelse av PLO, var han enig med sekretariatets innstilling. Han syntes Svenssons forslag tok for lite hensyn til Israels rett til å eksistere. Det er mulig PLO kan representere palestinerne, men da må de anerkjenne Israel. Han var ellers enig i at man skulle hjelpe det palestinske folk, men begge parter måtte anerkjenne hverandre, sa *Løvdahl*.

Arild *Kalvik*, sekretariatet, sa at han ikke helt kunne slutte seg til sekretariatets forslag når det gjaldt Midt-Østen. Han bekjente at han for 2–3 år siden hadde hatt den samme innstilling til konflikten som de fleste i fagbevegelsen. Jødeforfølgelsene under krigen gjorde et sterkt inntrykk, og det kom som en befrielse da staten Israel ble opprettet i 1948. Vi hadde imidlertid ingen forutsetning for å vite hva vi gikk med på. Det var også bare rent tilfeldig at jeg ikke var medlem av organisasjonen «Israels Venner». I 1978 kom to representanter fra Den palestinske Arbeiderunion på besøk i Grafisk. De syntes nok de fikk en kjølig mottagelse. Men interessen vår var nå vakt. Vi reiste på en gjenvisitt til Libanon og Syria i 1979. Vi besøkte flyktningeleire over hele Libanon, vi besøkte Damaskus og Beirut. Vi hadde bl.a. samtaler med formannen i Arbeiderunionen og med PLOs leder Yasser Arafat. Vi fikk konstatere at 200 000 av palestinerne fortsatt lever i flyktningeleire. Av de som bodde i sør var bare en tredjedel tilbake. Haddad tømmer sørlige Libanon og beskytter dem nesten daglig. Samtidig vet vi at 90 prosent av palestinerne kommer fra Galilea, en times biltur fra der de nå bor under uverdige forhold. Målet har i over 30 år vært å vende tilbake til sine hus og kunne bo sammen med andre folk som likeverdige mennesker.

Kalvik sa at det ikke var noen tvil om at reisen hadde gjort et sterk inntrykk. Det ble klart for meg og mange andre at disse menneskene hadde krav på vår fulle støtte. I alle år har den ene part så å si hatt enerett på å drive propaganda og pukke på sine rettigheter. De har slått fast at den andre parten er terrorister og har grovt fortegnet den faktiske situasjon. Vi har nå gjennomskuet dette og det er naturlig at vi samarbeider med Den palestinske Arbeiderunion. PLO er også den organisasjonen som palestinerne selv har valgt til å representere seg.

Etter vår mening må Norge også slutte seg til de stater som fullt ut anerkjenner PLO uten å legge premisser til grunn. Sekretariatets innstilling hadde etter hans mening umulige formuleringer og han ville selv støtte Svenssons forslag. LO-kongressen burde uttale seg klart og utvetydig i denne saken. Kalvik viste til slutt til Christiansens forslag og sa at

Grafisk har gått med i Fellesutvalget for Palestina, vedtatt i landsstyret med stort flertall. — Det er ikke meg alene som står bak dette synet, sa Kalvik.

Bitte *Vatvedt*, Oslo, gikk inn for at LO-kongressen skulle fatte et klart vedtak om atomvåpenfrie soner i Norden. Hun begrunnet forslaget og sa at det var et makabert vanvidd vi er vitne til i atomopprustning og våpenkappløp. Det er meningsløst fortsatt å lytte til dem som sier at vi må ruste opp for å ruste ned. 70-årene skulle være nedrustningenes tiår, men det har ikke slått til. Det er tvertom aggresjonens maktspråk som råder. Derfor må vi engasjere oss sterkere og gå i fronten for kampen mot atomvåpen.

— Men kan vi i lille Norge gjøre noe, sa hun. Selv svarte hun at det er riktig å yte vårt bidrag til en fredeligere verden. Vi må trygge den fredelige tilstanden i Nord-Europa og ha som siktemål at dette også kan bli utvidet til hele Europa og lenger. Hun slo fast at en atomfri sone måtte omfatte Norge, Sverige, Finland og Danmark. Til dem som hevdet at man også måtte dra inn Kola-halvøya sa hun at de rakettene som er plassert der ikke bare peker mot Norden. De SS-rakettene som er rettet mot oss er også plassert langt inne i Asia: Vi endrer altså ingen balanse ved vårt forslag, men vi opprettholder den lavspenningen som råder i vår lille del av verden. Hun viste til at de latinamerikanske land har opprettet en slik sone, sa *Vatvedt*, som håpet at fagbevegelsen samlet kunne være med å flytte dette «isfjellet» somer i sikte.

Hun fremmet følgende forslag:

LO-Kongressen ber Stortinget fatte vedtak om at det aldri skal tillates bruk av atomvåpen på eller fra norsk område, og vi ber Regjeringen arbeide aktivt for å få opprettet en traktatfestet atomvåpenfri sone som omfatter Norge, Sverige, Danmark og Finland.

Olaf *Solberg*, Sauda, talte for anerkjennelse av det palestinske folk og sa at disse lever under høyst uverdige forhold. Situasjonen i Midt-Østen anerkjennes av høyrekreftene og de såkalte religiøse samt Kristelig Folkepartis dobbeltmoraliske ledelse. Det skapes en ensidig hets mot palestinerne og vi hører lite av Begins mot-terror. Vi vet imidlertid at høyrekreftene alltid har kalt dem som kjemper mot undertrykking for terrorister. Hele saken er en tragedie, sa *Solberg*, som sa at LO måtte anerkjenne palestinerne selvfølkelig rett som folk og nasjon. Han mente Regjeringen burde gå inn for full anerkjennelse av PLO. Han støttet Svenssons forslag om Midt-Østen og forslag 1862 fra Jern og Metall.

Harald *Bråthen*, Narvik, siterte Jens Bjørneboes advarsler i innledningen og avslutningen av sitt innledning. Her heter det bl.a. at «av jorden

har vi gjort et slaktehus». Han ironiserte over de som forsvarer våpenkappløpet med at man aldri skal angripe, bare forsvare seg. Det ene avskrekkende våpnet har ingen virkning hvis et annet er mer avskrekkende. Derfor må man hele tiden sørge for å avskrekke mer enn motparten. Vi kjenner alle resultatet av dette vanviddet, Hiroshima, Nagasaki. Han støttet Svenssons forslag, innlegget om Tyrkia og Bitte Vatvedts forslag.

Olav Sæd, Odda, sa at han hadde vært så heldig å være med i den første fagforeningsdelegasjonen til Libanon og Syria. Her møtte man en like demokratisk og kanskje enda mer enhetlig fagbevegelse som i noe annet land. Her var det en kongress som møtte i eksil. Vi møtte et folk hvor 2/3 har levd i eksil i skur og uverdige forhold — mange av dem siden 1948. Hvert år har de ventet på å vende tilbake. Hver eneste gang har Israel nektet dem. De har i stedet jagd nye palestinere på flukt.

Daglig diskriminerer Israel alle som ikke har jødisk blod. De nekter araberne medlemskap i Histadrut, Israels største arbeidsgiver, en organisasjon norsk fagbevegelse har hørt på i alle år. Israel kaller palestinernes nålestikkoperasjoner for terrorhandlinger mens de kaller bombing med nampalm og bomber fra Phantom-fly for folkerettslige gjengjeldelsesaksjoner.

Sæd mente at man etter sekretariatets innstilling fortsatt sto på Israels side i kampen.

Det gjør man selv om israelernes okkupasjon gjør tyskernes okkupasjon av Norge nærmest til en human foreteelse i sammenligning. Israel har okkupert palestinernes land i tillegg til deler av sine fire naboland. Vi skal fortsatt anerkjenne bare Israel, en nasjon som er så isolert internasjonalt at den bare har USA, Sør-Afrika og Chile-juntaen som alliert. Vi kan ikke stå på Reagans, Bothas og Pinochets side i kampen. Vi må anerkjenne palestinernes rett til å overleve som nasjon, sa Sæd som leste opp et hilsningstelegram fra Den palestinske Arbeiderunion. Her ønsket man lykke til med Kongressen og håpet på økt kontakt og gjensidig solidaritet. Han satte frem følgende forslag:

At hilsningstelegrammet fra Den palestinske Arbeiderunion vedlegges protokollen.

Svein Lochner, Kristiansand, tok også opp forholdet PLO—Israel, og satte fram dette forslaget:

PLO kan på det nåværende tidspunkt ikke anerkjennes. En betingelse for en eventuell anerkjennelse av PLO må sees i sammenheng med en endring av PLOs målsetting som går ut på en utsletting av staten Isra-

el. LO-kongressen gir Representantskapet i oppdrag å fremme tiltak som kan medvirke til avspenning mellom partene.

Videre vil jeg ta opp og støtte forslag nr. 1855 fra avd. 104-4 i NTL.

Norsk Tjenestemannslag

Nr. 1855. Avd. 104-4, Embetskontorene, Vadsø, foreslår:

LO må fortsette å forsterke solidaritetsarbeidet for fagbevegelsen og frigjøringsbevegelsen i de land som kjemper mot fascistiske militærdiktaturer. Det gjelder i første rekke Chile, Bolivia og andre land i Latin-Amerika. Det gjelder det sørlige Afrika og det gjelder i dag også Tyrkia, hvor bl.a. fagbevegelsen undertrykkes av de militære kuppmakere.

Jacob Børstad, Arendal, tok opp og støttet forslagene nr. 1914 og 1855, med de endringer som er foreslått av Arthur Svensson. Han la vekt på at når LO tar opp internasjonale spørsmål, er det viktig at engasjementet får en slik form at det oppnås maksimalt det som er mulig av det som ønskes. Det bør derfor ikke tas forhastede beslutninger, som kan virke mot sin hensikt.

Børstad så på Sovjets innmarsj i Afghanistan som en trussel mot verdensfreden, og bør betraktes ut fra det. Men fagbevegelsen må opptre på en slik måte at det som gjøres kan bli til hjelp.

Børstad mente LO burde engasjere seg sterkt i arbeidet for avspenning, nedrustning og fred. De internasjonale faglige kontakter må brukes i bestrebelsene på å forhindre opprustning.

Han mente videre at kontakten med Histadrut, som bør opprettholdes, ikke må forhindre LO i å ta kontakt med Den palestinske Arbeiderunion. Når det gjelder Solidaritet i Polen, må LO vurdere når og hvordan hjelpe skal settes inn.

Odd Bach, Oslo, viste til at Arbeiderpartiet på sitt landsmøte for kort tid siden fattet vedtak som pekte fremover når det gjaldt situasjonen i Midt-Østen, mange kunne si seg fornøyd med vedtaket. Men det var ikke gått mange dagene før landsmøtevedtaket var gjenstand for forskjellige tolkninger. Bach var klar over at politiske partier, og særlig personer som stiller med utenrikspolitikk, måtte ta visse diplomatiske hensyn.

Men vi er en fagbevegelse og har råd til å være mer klare og konsise når vi uttaler oss, sa Bach, og viste til forslaget fra Transportarbeiderforbundet, nr. 1877. Det er tydelig. Men når en tar opp situasjonen i Midt-Østen, så er det ikke for å sementere de fronter som er i norsk opinion, men å få løst dem opp. Bach unnlot derfor å ta opp forslag 1877, for i stedet å slutte seg til de endringer Arthur Svensson hadde lagt fram. Bach

ville ikke repetere det Kalvik og Svensson hadde fortalt om palestineres virkelighet, slik de hadde sett, men nøyde seg med å bekrefte det de hadde sagt. Når en selv kan studere forholdene, blir inntrykket et annet enn det en får av en ellers ensidig informasjon.

Bach sluttet seg også forslaget til Bitte Vadtvædt om støtte til aksjonen Nei til Atomvåpen.

Han viste igjen til Arbeiderpartiets landsmøte på Hamar. Vedtaket om atomfrie soner ble også snart gjenstand for forskjellige tolkninger. LO kan koste på seg et klarere vedtak.

— Da Jens Evensen startet den sikkerhetspolitiske debatten med foredraget på landsmøtet i Kjemisk i fjor, var det påfallende mange som prøvde å latterliggjøre det han hadde sagt, spesielt konkretiseringen av atomfrie soner, sa Bach. Han syntes tiden var inne nå, for LO til uten forbehold å uttrykke ønsket om et atomvåpenfritt Norden. Det kan gjøres i trygg harmoni med FN's ånd og den enstemmige FN-resolusjonen som bl.a. fremhevet viktigheten av å arbeide for atomvåpenfrie soner. På en måte syntes Bach det var trist at en aksjon som Nei til Atomvåpen ikke var sprunget ut av fagbevegelsen. Aksjonen har et etisk uangripelig innhold, som er en garanti for at den ikke blir gjort til gjenstand for partipolitiske utspill. Det vil være naturlig at Kongressen uttrykker sin støtte, sa Bach.

Dirigenten gjorde oppmerksom på at det var 32 talere på listen, og henstilte sterkt til debattantene ikke å bruke maksimalt av sin talertid.

David Mostad, Trondheim, så positivt på det betydelige internasjonale engasjement LO har hatt i siste fireårs periode. Særlig viktig er det faglige samarbeidet over landegrensene. Det er en naturlig ting at medlemmene sender sine signaler i internasjonale spørsmål, til dem som steller med dette sentralt. Når det gjaldt krisa i Midt-Østen hadde han selv vært ute og fått sine inntrykk, og mente at LO kunne bidra til å løse noe av problemet ved å opprette kontakt med palestinerne, og påvirke våre myndigheter til å akseptere palestineres rettigheter. Det var selvsagt at kontakten med Histadrut ble opprettholdt, men han kunne ikke godta alt i innstillingen fra sekretariatet. Den gir inntrykk av at vi nærmest må spørre Histadrut om lov først, før vi kan ta kontakt med palestinerne.

Mostad støttet Svenssons endringsforslag.

Håkon Sverre Høst, Oslo, kunne være enig i mye av det som står i innstillingen, men ville konsentrere innlegget om det han var uenig i. Verken innstillingen eller formannens innledning bærer bud om åpning for reell anerkjennelse av PLO, og det er ingen ting verken i innstilling eller innledning som tyder på nøytralitet. Høst fant det påfallende unøytralt at

LO skal «søke samråd med Histadrud» om kontakt med Den palestinske Arbeiderunionen. Det vil si samråd med den ene parten i en krig, angående kontakt med motparten. Det stilles krav til palestinerne om hva de skal mene om staten Israel. Er det noen gang tatt forbehold med hensyn til hva Histadrud mener om palestinerne rettigheter? Høst mente sekretariatets innstilling falt fra hverandre også ut fra egne premisser om nøytralitet. Det er en kjennsgjering at vold brukes på begge sider, og Høst ville ikke gå god for enkelte metoder PLO hadde brukt. Men han ville ikke likestille vold fra den undertrykte med vold fra undertrykker.

Høst støttet forslag nr. 1861, han fant viljen til å støtte Solidaritet som meget positiv, men ville kritisere LO-ledelsen for unnfallenhet og sendrekthet i den kritiske perioden for den frie polske fagbevegelsen. Han nevnte sitt besøk i Gdansk og samtale med Lech Walesa, som hadde uttrykt utvetydig ønske om faglig og økonomisk hjelp. Bl.a. måtte Solidaritet trykke millionopplag av aviser og løpesedler pr. spritduplikator.

Høst støttet forslagene 1861, 1847, 1849, 1854 og 1903, og fremmet følgende tilleggsforslag til 1903:

LO oppretter faste forbindelser med den frie fagbevegelsen Solidaritet i Polen og gjør... økonomisk.

Arne Tveit, Trondheim, støttet Svenssons endringsforslag. Tidligere talere hadde begrunnet nødvendigheten. Han gikk over til situasjonen i Afghanistan, som han karakteriserte som dagens Vietnam. Et lite fjellfolk er utsatt for brutalt stormakts-overgrep. Situasjonen krever støtte utover resolusjonsplanet, mente han, og gikk inn for konkret politisk og materiell støtte til frigjøringsgeriljaen. Parallelt må LO fordømme Sovjets brutale overgrep, fordømmelsen må ikke dempes i avspenningens navn. Tveit tok opp forslag nr. 1818.

Om utviklingen i Polen sa han bl.a. at Solidaritet har vært til stor inspirasjon for arbeiderklassen både i øst og vest. Han ville anbefale forslaget om en støttebevilgning på 250 000 kroner til Solidaritet, som har begrensende midler og stort behov for hjelp og fremmet følgende tilleggsforslag:

«Tillegg til pkt. «Ikke-innblanding» i int. uttalelse fra sekretariatet nr. 1914 «Kongressen bevilger kr. 250 000 til landsorganisasjonen Solidaritet. LO sekr. avgjør i samråd med Solidaritet på hvilken måte overføringa av midlene skal skje.»

Jeg ønsker dette forslaget realitetsbehandlet under avstemningen om den internasjonale situasjonen.

N.B! Subsidiert ønsker jeg forslaget behandlet under posten bevilgninger på dagsorden.»

Videre fremmet han dette tilleggforslaget:

Tillegg til utalelsen om AIS nr. 1916:

AIS står sentralt i LOs internasjonale støttearbeid. Intensivering av dette arbeidet krever imidlertid også økt aktivitet i klubber, fagforeninger og forbundsstyrever.

Kongressen oppfordrer alle fagbevegelsens organisasjonsledd til også å styrke sitt eget, selvstendige støttearbeid både politisk og økonomisk.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 12, Trondheim, foreslår:

Sovjet ut av Afghanistan:

LO-kongressen må ta klar avstand fra Sovjets handlinger i Afghanistan, ved å sende protestskriv til de sovjetiske lederne samt bryte forbindelsene med Sovjets statskontrollerte fagbevegelse.

LO må gjennom sine forbund og fagforeninger, organisere politisk og materiell støtte til den afghanske frigjøringsbevegelsen.

Harald Øveraas, Oslo, syntes på mange måter formannen hadde fått trukket fram en del vesentlige problemer på en kort og konsis måte i sin innledning. Selv syntes han at det største og vesentligste problemet i dag er det vanvittige rustningskappløpet. Dersom vi ikke lykkes i å få snudd denne utviklingen, kan det bli uten betydning hva en finner av løsninger på andre områder, hvor brutalt det nå en gang kan høres.

Han hadde ingen problemer med å slutte seg til forslaget om støtte til Nei til atomvåpen.

Øveraas tok opp forslag nr. 1856 fra Norsk Arbeidsmandsforbund og redegjorde for bakgrunnen. Han var enig med Tor Halvorsen i at det er mange følelser ute og går når en diskuterer Midt-Østen, han syntes det var et stort spørsmål om nøytraliteten i denne debatten i Norge. Man finner deniallfall ikke i massemedia.

Øveraas understreket at ikke noen av forslagene ligger det noe som tilsier at vi er imot Israel, slik det gjerne fremstilles dersom noen også taler palestinerne sak. Det er riktig at staten Israel eksisterer, med verdenssamfunnets godkjennelse. En annen ting er kanskje at staten også ekspanderer. Det er likevel ikke til å komme forbi at vi har etablert en stat for andre, som har gjort en nasjon statsløs. Dette kan ikke sopes under teppet. Situasjonen er fastlåst, den kan ikke løses dersom partene ikke snakker sammen. Ved å anerkjenne PLO som forhandlingspart, gis et bidrag til det som er første skritt til en løsning. La oss være klar over at

PLO representerer palestinerne, er deres talsmenn, sa Øveraas, som anbefalte Svenssons forslag til endring. I palestinerne tilfelle har vi å gjøre med en nasjon som er statsløs, som på sine vilkår må gjøre noe for å markere seg.

Torbjørn Dahl, Oslo, støttet forslaget om opprettelse av forbindelse med Den palestinske Arbeiderunion, og kritiserte Norges offisielle holdning ved stemmegiving i FN, sammen med Israel, USA og noen bananrepublikker. At det er reist tvil om PLO er representativ organisasjon for palestinerne, skyldes desinformasjonen. Det er bare noen få, ubetydelige organisasjoner som ikke er medlem av paraplyorganisasjonen PLO, foruten palestinerne som bor i Israel, — for dem er det forbudt.

Dahl ville oppfordre LOs ledelse og Kaare Sandegren til å ta en tur til Libanon og oppleve på nært hold palestinerne flyktningtilværelse. Han oppfattet Svenssons tilleggsforslag som et minimumsutgangspunkt for LO i denne saken.

Dahl tok også for seg situasjonen i Sør- og Mellom-Amerika og USAs politikk i området. Han trakk bl.a. fram Grenada, som han sjøl hadde besøkt. Ei lita øy, der de for få år siden kastet ut en gal diktator. Ifølge offisielle talsmenn for USA, var det farlige folk som overtok, og vesle Grenada betraktes som en fare for USAs sikkerhet. Regjeringen i Grenada er utgått av et parti som er medlem av Sosialistinternasjonalen, altså sosialdemokratisk. Det er skuffelse over den holdning den norske regjering har inntatt, — det ser ut som norske myndigheter igjen har fulgt råd fra Pentagon, mente Dahl, som ellers sluttet seg fullt til Bitte Vadtvædts forslag. Å få stoppet rustningskappløpet er en forutsetning for alt annet arbeid.

Begrenset taletid

Dirigenten tok opp forslaget fra Martin Haave, Sandnes om en begrensnings av talertiden til fem minutter for første gang og tre minutter for andre gang innlegg. Enstemmig godkjent.

Bjørn Sandberg, Stathelle, tok opp forslag 1807 fra Arthur Svensson. Forslaget om 20 kroner pr. LO-medlem vil ikke representere mer enn 1,75 pr. uke eller 1.1 øre pr. time, det samme som «en pils på tønna» i året, sa han. Alle er enige om at fagbevegelsen må engasjere seg internasjonalt, men det koster også penger. Kanskje kan det være ubehagelig for kassererne, men han håpet at en enstemmig Kongress ville slutte seg til. Vi vedtok dette i Kjemisk og forsterket det i 1980 slik at hvert medlem betaler 25 kroner. I min egen fagforening har vi fulgt dette opp og betaler 20 kr. pr. mnd. Vi er stolte over dette, slik at vi kan være med på å ha litt

kjøtt på alle de fine resolusjoner vi kommer med om internasjonale spørsmål, sa Sandberg. Han oppfordret alle til å støtte forslag 1807.

Jan Arne Jørgensen, Ise, reiste forslag 1826 fra Ranheim og ville anbefale forbundsstyrets innstilling til dette. Han kunne ikke godta et utvannet kompromissforslag i spørsmålet om anerkjennelse av PLO. Han mente det ble nok å gjøre i tiden fremover for «vår utenriksminister Kaare Sandegren». Vi leser stadig om økt konflikt og at USA stanser dialogen mellom nord og sør. Snakket om en ny økonomisk verdensordning representerer i virkeligheten bare snakk om smuler fra de rikes bord. Han ville støtte AIS helhjertet og sa seg 110 prosent enig med Arthur Svenssons forslag. Likeledes ville han støtte representanten som tok opp støtten til de undertrykte i Tyrkia.

Kåre Sunde, Tertnes, tok opp forslagene 1847, 1890 og 1892 som han refererte og støttet. Han støttet også forslaget fra Svensson om anerkjennelse av PLO og sa at det ikke kunne bli fred i Midt-Østen uten at man tok hensyn til det palestinske folkets rettigheter. Han sa også at LO må spille en mer aktiv rolle i kampen for nedrustning og fred.

Britt Førde, Oslo, tok utgangspunkt i det som skjedde i Hiroshima i 1945, og sa at vi må ta konsekvensen av det vi vet om våpnenes totale ødeleggeskraft. Vi hører hjemme i et fredelig hjørne av verden med høy levestandard, men vi må ta vårt medansvar for utviklingen. Vi må engasjere oss sterkere i kampen mot atomopprustningen, sa Førde, som ikke var imponert over den åpenhet som debatten om forsvars- og sikkerhetspolitikken føres med. Debatten om utplassering av raketter, forhåndslagring i Norge og spørsmålet om atomfri sone i Norden har vist mangel på en slik åpenhet.

Hun advarte også spesielt mot nøytronbomben, den perfekte bomben som er så genial at den ikke ødelegger materielle installasjoner, bare mennesker. Vi må nå starte kampen mot atomvåpen ved å gå inn for en atomfri sone i Norden. Hun fremmet forslag 1839 men hadde her et lite tilleggsforslag:

«arbeide aktivt for å stadfeste Norden som atomfri sone».

Hun siterte til slutt den svenske lyriker Anne Marie Dahlquist.

Lars Skytøen, sekretariatet, sa at han ikke kunne støtte Svenssons forslag om PLO, ei heller det kan kalte «benkeforslaget» om kontingentforhøyelse til internasjonalt arbeid. Han mente ikke det kunne være riktig med en slik behandling når det dreier seg om 10 millioner kroner.

Om PLO anerkjennelse sa han at det er alltid grenser for kompromisser, men han syntes det forslaget sekretariatet enstemmig hadde kommet fram til, hadde en rimelig balanse. Han hadde selv under tvil sluttet seg til forslaget.

Bjørn Sørensen, Oslo, hadde ikke ordet men tok opp forslagene 1803, 1816, og 1870. Han støttet forslagene 1867, 1914, 1915 og 1917.

Lars Myhre hadde frafalt ordet. Han tok opp forslagene 1808, 1849 og 1850.

Finn Erik Thoresen, Li, sa at man godt kunne spørre seg hva som er terror i Midt-Østen. Hvis en går inn i Israel, da er det visstnok terror, men hvis israelske fly bomber mål i Sør-Libanon, da er det akseptabelt. Da er det liksom mer militært og i orden.

— Jeg har selv vært i Libanon og sett de sprengbombene Israel spyr nedover Libanon. Det er meningen at barn skal leke med dem og dermed gå av. De lever i en endeløs nød, men dette dekker ikke våre massemedia. Heller ikke kan vi si at Fri Fagbevegelse har gått foran med noe godt eksempel. Sekretariatets innstilling var av en slik art at han ikke kunne støtte den, sa Thoresen. Det heter at man skal ta kontakt via Histadrut. Skal man ha en varig løsning, kommer man ikke utenom palestinerne. Han støttet Svenssons forslag og tok opp forslagene 1817, 1838, 1846 og 188.

Kåre B. Werner, Norsk Folkehjelp, orienterte om organisasjons stadig økende internasjonale engasjement og hjelpearbeid. Han understreket at dette samarbeidet skjer i samarbeid med fagbevegelsen og AIS. Nå driver Folkehjelpsorganisasjonene engasjement i 12 land og arbeidet er økt i omfang gjennom Internasjonal Arbeidshjelp (J.A.H.) samarbeider med 12 land og man er med i Regjeringens katastrofeutvalg. Man har bistandsarbeid i India, Jugoslavia, Vietnam og Algerie. Den totale innsatsen i Algerie er på 7 mill. kroner. Man er i øyeblikket veldig opptatt av det som skjer i Latin-Amerika og i Sør-Afrika. Man forbereder et jordbrukskollektiv i Zimbabwe.

Strek satt

Dirigenten foreslo strek satt med de inntegnede 22 talere. Han sa at forslag måtte fremmes under neste innlegg.

Birger Thoresen, Arendal, sa at sekretariatets innstilling om den internasjonale økonomiske situasjon var balansert, men han savnet et tillegg om de multinasjonale selskapers økende makt. Det er viktig å styrke kontrollen med disse selskapene. Fra Arendal nevnte han et ferskt eksempel på hva som skjer. Her har Phillips bestemt at en bedrift som går

med millionoverskudd plutselig skal nedlegges uten begrunnelse. Årsaken er naturligvis at de flytter produksjonen til et u-land hvor arbeidskraften praktisk talt ikke koster noenting.

Anton Enger, Råde, støttet Sekretariatets innstilling om den internasjonale økonomiske situasjon. Han var stort sett også fornøyd med uttalelsen om den internasjonale politiske situasjon, bortsett fra punktet om PLO. Her ville han støtte Svenssons endringsforslag og han ba redaksjonskomiteén få dette inkorporert sammen med et tillegg som han selv la fram:

Jeg foreslår et lite tillegg til Arthur Svenssons endringsforslag til Sekretariatets forslag, slik at siste setning i pkt. 6 blir som følger: Fagbevegelsen bør videreutvikle sitt samarbeid med fagorganisasjoner i Midt-Østen, i tillegg til Histadrut og Den palestinske Arbeiderunion, f.eks. i Egypt og Libanon.

Om nøytronbomben sa han: «Det er den største jævelskapen som er oppfunnet, og denne oppfinnelsen er nøye tilpasset det kapitalistiske system. For når kapitalistene skal gjøre jævelskap, så vil de gjerne gjøre jævelskapen på en reinslig måte, sa Enger, som her ble avbrutt av dirigenten som advarte mot kraftuttrykk.

Enger: Jeg regner ikke dette som kraftuttrykk. Det står til og med i Bibelen!

Dirigenten: Ja, men det står mye annet og der.

Enger fortsatte: — Det er 2000 tonn TNT samlet over våre hoder her på Kongressen. Det er rart ikke hele Kongressen har gått i lufta alt.

Marit Nybakk Aarset, Oslo, oppfordret til solidaritet med alle verdens fattige og undertrykte. Hun viste bl.a. til at det i utviklingslandene er 400 millioner arbeidsledige. I Latin-Amerika trampes arbeidere ned av banditt-regimer, med USA som støttespiller. De mangler totalt rettsvern. Multinasjonale foretak opererer i kjent stil i såkalte ny-industrialiserte land. Det opprettes såkalte fri-soner hvor man er garantert at arbeiderne ikke får organisere seg. Tyske magasiner reklamerer overfor bedriftene om at de kan etablere seg på steder hvor den kvinnelige arbeidskraften er omtrent gratis. I Sør-Afrika er undertrykkelsen verre enn før. Norge går heller ikke fri for ansvar ettersom store deler av oljen til Sør-Afrika fraktes med norske skip. Hun støttet den økonomiske uttalelsen og fremmet følgende forslag:

Endringsforslag til Sekretariatets avsnitt om Sør-Afrika:

Kongressen hilser fagforeningskamerater i Sør-Afrika, der det hvite

mindretallsregimet fortsetter den brutale undertrykkingen og sine angrep mot nabostatene. Apartheidpolitikken er ikke bare et internt anliggende for Sør-Afrika, den kan lett lede til en internasjonal konflikt.

Norsk fagbevegelse skal fortsatt ta aktivt del i kampen mot apartheidregimet og støtte dem som rammes av dette. Det er en viktig oppgave for norsk fagbevegelse å støtte de faglige organisasjoner, som arbeider legalt og illegalt i Sør-Afrika, for å styrke den sør-afrikanske arbeiderbevegelsens kampkraft mot regimet.

Samarbeidet med frigjøringsbevegelsen Den afrikanske nasjonal-kongress (ANC) videreføres gjennom AIS og Norsk Folkehjelp.

Støtten til den namibiske frigjøringsbevegelsen SWAPO intensiveres. Kongressen oppfordrer Regjeringen til aktivt å bidra til en løsning av Namibia-spørsmålet, med frie FN-overvåkede valg i landet.

Kongressen støtter Nordens Faglige Samorganisasjons bestrebelser på å stanse det halvstatlige flyselskapet SAS fra å fly på Sør-Afrika. Det er nødvendig at alle statlige firmaer går i spissen for å redusere samkvemmet med Sør-Afrika.

Kongressen forutsetter at Regjeringen arbeider aktivt for å følge opp FNs handlingsprogram mot apartheid, og at det i tillegg arbeides sammen med de nordiske land og andre stater for en internasjonal boikott av Sør-Afrika. Kongressen ber spesielt Regjeringen om at det tas initiativ for å stanse oljeleveranser på norske og norskeide skip til Sør-Afrika, og at det tas initiativ overfor andre skipsfartsnasjoner og oljeproduserende land for å styrke den boikottpolitikken alle medlemsland i OPEC har vedtatt.

Hun støttet også forslagene om Tyrkia og 1807 og hun tok opp forslagene 1853 og 1854.

Hun fikk ikke lest opp hele forslaget før taletiden var ute.

Per Ryanes, Oslo, viste til det endringsforslag han hadde fremmet om PLO, men han ville trekke alle forslag — bortsett fra ett — til fordel for Svenssons forslag. Han opprettholdt bare et forslag om andre setning i punktet om Latin-Amerika.

Ryanes sa at han gremmet seg over Sovjets invasjon i Afghanistan og den terroren som skjer overfor Solidaritet i Polen, men han ville tillegge følgende hjertesukk: Når USA gjør noe internasjonalt, da skal det pakkes inn i bomull. Vi må også slå fast at USA i dag støtter rent reaksjonære regimer. Vi må kalle en spade en spade.

Arne H. Nilsen, Askim, tok opp forslag 1807 om kontingent og sa at en økonomisk støtte er helt nødvendig i kampen for frihet og demokrati. Det

er en billig investering, mente Nilsen som også støttet forslaget om atomfri sone. Om PLO sa han at dette var en oppfølging av vedtak som er gjort på Kjemisk landsmøte, og som han støttet. På landsmøtet ble det vedtatt mot bare tre stemmer. I hans *eigen* fagforening i Askim var PLO-vedtaket vedtatt enstemmig med 140 til stede på årsmøtet.

Nr. 1807. *Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund*, foreslår:

at LO's kongress gjør vedtak om å opprette et internasjonalt solidaritetsfond.

For å bygge opp et slikt fond vil Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund foreslå at det avsettes kr. 20,- pr. medlem pr. år.

LO's sekretariat i samarbeid med A.I.S. disponerer fondet.

Ole Johan *Vidhammer*, Stordal, sa at Kongressen hadde ingen grunn til å opptre som FN i Midt-Østen. Han gikk sterkt imot Svenssons forslag om anerkjennelse av PLO og sa at PLO slett ikke ble opprettet i den senere tid i Libanon. Det ble opprettet i Jordan før seksdagerskrigen, mens palestinerne bodde på Vestbredden i Jordan. Han slo også fast at PLOs charter fortsatt ikke anerkjenner Israels rett til å eksistere, snarere tvertom. Han kunne gå med på at PLO kanskje også driver noe humanitært arbeid, men den offisielle politikk om at de går inn for en sekulær stat trodde han ikke på. Det hørtes fint ut, men passer ikke sammen med PLOs mål om å utslette staten Israel. Vi må slå vakt om Israel, den eneste demokratiske stat i et hav av 25 millioner arabere. Det finnes ikke ett av de arabiske land som er demokratiske, sa Vidhammer som fremsatte følgende forslag:

Følgjande går ut av Sekretariatets forslag til uttalelse om den internasjonale situasjon, avsnitt om Midt-Østen:

— *inklusive selvbestemmelse og aksept av PLO som talsmann for palestinerne.*

og

— *Fagbevegelsen må formidle kontakt under forutsetning av at PLO er rede til å akseptere Israel som stat og Israel er rede til å godta PLO som talsmann.*

Olaf *Axelsen*, Sekretariatet, sa at han hadde vært med på å utforme Sekretariatets innstilling om den internasjonale politiske situasjon. Det var nedlagt et stort arbeid for å komme fram til en enstemmig innstilling. Det lyktes også, men det er de som ikke var til stede som nå har reist innvendinger mot forslaget, sa Axelsen. Han advarte mot å gå inn på Svenssons forslag.

— I Israel blir vedtakene i norsk fagbevegelse fulgt nøye. Et vedtak som anerkjenner PLO vil bli oppfattet som et angrep på den israelske arbeiderbevegelse. Vi skal huske på at det er to måneder til det er valg i Israel, og Arbeiderpartiet har sjanser for å få rent flertall. Vedtaket her kan brukes av Begin i valgkampen mot Arbeiderpartiet, sa Axelsen.

Han sa at flyktningeleirene som er i Libanon, består først og fremst av politiske grunner. Palestinerne ønsker å ha dem for å vise dem fram i sin propaganda. Ingen kan vel fortelle at araberne ikke hadde hatt penger til å gjøre noe med dem, hvis de ønsket det, sa Axelsen som mente at man måtte støtte Israels anerkjente grenser. Her har et lite land vokst opp midt i ørkenen. Jeg græsser nedover ryggen når jeg hører at PLO vil utslette staten Israel. Tenk over det kamerater. Jeg vil minne om hva som skjedde på kvinnekonferansen i København hvor Leila Khaled uttalte: — Man forhandler ikke med Israel. Dem snakker vi med gjennom kanonene. Tenkover det, kamerater!

Gunnar Nilsen, Oslo, støttet Svenssons forslag og advarte mot at Kongressen skulle stå til høyre for FN i synet på PLO. Han tok også eksempler fra Hiroshima og leste øyenvitneskildringer fra den rolige augustdagen da et enslig lite bombefly slapp en liten bombe på tre meter i lengde og 60 centimeter i diameter over byen. Den eksploderte 500 meter over bakken og la 2/3 av byen i ruiner. Til slutt leste han et uttalelse fra boken «Atomvåpen og usikkerhet» som var utlagt til salg utenfor Kongress-salen. Han støttet forslaget om atomfrie soner. La oss engasjere oss mer internasjonalt. La det ikke bli som han som sa at man kunne bruke Folkets Hus som tilfluktsrom, for der slipper ingen stråler inn. La oss slippe dem inn, sa Nilsen.

Idar Karlsen, Kristiansand, gjorde oppmerksom på at Skytøen hadde misforstått når han betegnet kontingentforslaget som et benkeforslag. Det dreier seg om et regulært forslag som er sendt inn. Han hadde et tilleggforslag til Sekretariatets innstilling om den internasjonale politiske situasjon.

Tillegg til uttalelsen angående den politiske situasjon:

Før siste linje i fjerde avsnitt tilføyes:

Den må også søke å få tatt opp spørsmålet om utplassering av tungt amerikansk utstyr i Norge.

Han syntes at debatten om forhåndslagring hadde vært mye skjev. Han trodde ikke noe på nødvendigheten av å plassere nokså bagatellmessig utstyr i nord. Det hadde mer vært en taktisk manøver, sa Karlsen, som sa at det utstyret som eventuelt kommer, i alle fall vil bli nektet losset av

havnearbeiderne i Trondheim og Kristiansund hvis det overhodet kommer.

Dagfinn *Habberstad*, Sekretariatet, sa at Arbeiderpartiets landsmøte fattet et godt vedtak om atomfrie soner. Han sa at dette ville danne et godt grunnlag for det videre engasjement. Det er jo enkelte borgerlige politikere, særlig Willoch, som bruker vedtaket for å så tvil om Arbeiderpartiets sikkerhetspolitiske troverdighet. Han syntes ikke det var noen grunn til det. Han støttet også det arbeidet som gjøres for å øke fagbevegelsens internasjonale engasjement. Han savnet kanskje i innstillingen en sterkere betoning av det teknologiske samarbeidet som blir stadig viktigere i fremtiden. Om Midt-Østen sa han at det var et innfløkt spørsmål, men at han personlig hadde likt Axelsens innlegg best. Han hadde prinsipielle betenkeligheter på Svenssons forslag og sa at man her fikk ta den nødvendige betenkningstid. Han støttet kompromissforslaget.

Ellinor *Hansen*, Oslo, støttet Svenssons forslag og sa at man her kunne tenke seg en enda klarere utforming, men hun håpet at man her kunne samle seg om utformingen til Svensson. Hun gikk inn for at fagbevegelsen forsterket sitt internasjonale engasjement. Norsk fagbevegelse vil bli lagt merke til. Hun likte ikke formuleringen i innstillingen hvor det het at LO skulle følge opp Regjeringens politikk. Vi må komme inn før, sa hun og la fram dette forslaget:

Endring av Sekretariatets forslag nr. 1915, 1. side 4. avsnitt 10. linje:

Fagbevegelsen i Norge må ta aktiv del i freds- og nedrustningsarbeid og virke som en pressgruppe på Regjeringen til positive vedtak på internasjonale plan.

— utgår fra 1. side 1. linje og resten av avsnittet utgår.

Støtter forslaget til Arthur Svensson. Støtter forslag 1855 med tilføyelsen av repr. nr. 242. Tillegg om Tyrkia.

Hilde *Gangnæs*, Oslo, støttet forslagene nr. 1861 og 1855, og ga ellers sin fulle støtte til innlegget og forslaget som tok opp situasjonen i Tyrkia etter generalkuppet.

Hun gjorde i den forbindelse oppmerksom på den vanskelige og utsatte situasjonen for de tyrkere som er bosatt i andre land, og motstandere av juntaen i hjemlandet. Ambassadene er blitt forsterket med etterretningsfolk, som forfølger og truer tyrkerne som bor i utlandet, truer med represalier overfor familien i Tyrkia, truer med å frata dem statsborgerskapet og arbeider for å sette dem i miskreditt hos myndighetene i vertslandet, noe som ofte skaper store vanskeligheter for dem. Det gjelder også tyrkere som er medlemmer i vår fagbevegelse, sa Hilde *Gangnæs*,

som ellers støttet Svenssons endringsforslag og Olav Sæds innlegg for PLO.

Ove Larsen, Oslo, syntes det var kommet fram mange bra forslag, og støttet Svenssons forslag både om opprettelse av støttefond og forslaget som gjelder PLO.

Ove Larsen la fram dette forslaget:

LO-Kongressen ber Sekretariatet takke ja til innbydelsen fra PLO om å besøke PLOs Arbeiderunion, framført i september 1980.

Besøket bør foregå snarest mulig for å bidra til en fredelig løsning av Midt-Østen-problemene.

Larsen syntes Kongressen hadde fått forstemmende informasjonen om tilstanden i NATO-landet Tyrkia, og gikk ut fra at de ansvarlige myndigheter ville ta saken opp.

Han støttet uttalelsen om Sør-Afrika, Latin-Amerika og Polen, og anbefalte ellers representantene å tegne støttemedlemskap i aksjonen Nei til Atomvåpen.

Larsen tok så for seg den internasjonale økonomiske situasjon. Andre viktige saker som var tatt opp, hadde kanskje tatt mye av den interessen det burde være for dette temaet. Man kunne ha trengt en bedre gjennomgåelse av momentene i innstillingen på dette feltet.

Han la fram følgende endringsforslag:

(Nytt avsnitt 5 om den internasjonale økonomiske situasjon.)

Den stadig sterkere internasjonalisering av kapital- og varemerkene og sammensveising av de enkelte lands økonomi, har gitt de flernasjonale storselskaper en stadig sterkere stilling. Monopoltendensene og de flernasjonale selskapers politikk er en av årsakene til den enorme arbeidsløsheten. Produksjonen og kapitalen konsentreres på færre og færre hender, og ny teknologi utnyttes til å nedlegge arbeidsplasser i stor stil — i stedet for å utvikle nye. Det er av avgjørende betydning at fagbevegelsen i de enkelte land samarbeider nærmere og utvikler en felles strategi for å presse regjeringene til å gripe inn overfor de flernasjonale selskapene. Ett høyt fellesforbruk og en forsvarlig planmessig utnyttelse av ressursene til en økonomisk politikk for full sysselsetting må være fagbevegelsens målsetting og Regjeringens oppgave å føre fram.

Dirigenten gjorde oppmerksom på at det nå gjensto 11 talere i debatten. Han refererte navnene, og spurte: Er det noen av disse 11 som vil trekke seg, — men fikk ikke bekreftende svar i første omgang.

Han gjorde videre oppmerksom på at alle talerne benytter så å si maksimalt av sin 5-minutters taletid, og spurte om det var stemning i salen for å begrense tiden til 3 minutter. Det var det ikke.

Olaf Axelsen, Sekretariatet, foreslo at middagspausen ble kortet inn. Det ble vedtatt og debatten fortsatte.

Stein Arne Slettum, Røyken, som er formann i verkstedklubben i SAS, forklarte den skeptiske holdning i dette arbeidsområdet, til organisasjoner som PLO. Grunnen er de vilkårlige terroraksjoner som har funnet sted. Det har ført til utvidet sikkerhetskontroll på flyplassen, noe som igjen har fått konsekvenser for bevegelsesfriheten på arbeidsplassen og for arbeidsmiljøet. Det er også et faktum, at dersom det smeller, så er det våre folk som får ta støyten først.

Slettum så ikke bort fra muligheten for at en anerkjennelse av PLO ville redusere organisasjonens behov for slike aksjoner. Han støttet Sekretariatets forslag til uttalelse.

Ellers er forholdet til Sør-Afrika noe som er blitt diskutert mye også i de tilsvarende skandinaviske organisasjoner. Slik eierforholdet i SAS er, f.eks. ligger det store muligheter for påvirkning hos de politiske myndigheter, bl.a. skal Samferdselsdepartementet godkjenne SAS' ruteopplegg.

Slettum støttet forslaget om mest mulig begrensning i samkvemet med Sør-Afrika og la fram følgende forslag:

Med sikte på å få i stand en nordisk og deretter en internasjonal boikott av Sør-Afrika, vil LO gjennom sin innflytelse i Regjering og Storting, og gjennom sine nordiske og internasjonale faglige og politiske forbindelser, målbevisst arbeide for en slik boikottaksjon, og en internasjonal blokadé av Sør-Afrika på alle områder.

Steinar Wrangsun, Melsomvik, støttet Svenssons endringsforslag, og understreket og sluttet seg til forslaget om støtte til juntamotstanderne i Tyrkia. Han ga også sin støtte til aksjonen Nei til Atomvåpen.

Wrangsun fant det beklagelig at Sekretariatet ikke hadde fått med situasjonen i El Salvador i innstillingen. Det må reageres på USAs politikk i Latin-Amerika, sa Wrangsun. Han understreket også:

Aldri atomvåpen på norsk jord —, før han la fram følgende forslag:

Endring av forslag nr. 1914, side 2, annet avsnitt, skal lyde:

«Vi ber Regjeringen fortsette sitt arbeid med å søke og påvirke amerikanske myndigheter til en politikk for demokrati og økonomisk rettferd i Latin-Amerika, og gå imot amerikansk innblanding i El Salvador.»

Videre støttes endringsforslaget, fremsatt av Arthur Svensson.

Henry Stokmo, Oslo, fant det i pakt med fagbevegelsens tradisjoner og idealer, at LO ga støtte til PLO, Solidaritet, de undertrykte fagbevegelser i Latin-Amerika, og støttet den afghanske motstandsbevegelsen økonomisk og moralsk. Han refererte og støttet forslag nr. 1825, og fremmet følgende tilleggsforslag:

LO-Kongressen bevilger kr. 100 000,- til frigjøringskamper gjennom arbeiderbevegelsens internasjonale kanal, AIS i samarbeid med Afghanistankomitéen i Norge.

Kåre Bratteberg, Ålesund, tok for seg Midt-Østen og sekretariatets innstilling. Han så spørsmålet om Israels eksistens innenfor anerkjente grenser som vesentlig, for Israel har utvidet sine grenser betraktelig og fører en ekspansiv politikk. Her har man omtrent hoppet rett ut av skyttergrava med murerskeia i handa, sa Bratteberg. Han syntes ikke dette med grensene gikk klart fram av sekretariatets forslag, og fremmet derfor dette tilleggsforslaget:

*Midt-Østen (side 2, siste avsnitt) etter anerkjente grenser skal det stå:
Slik det var forutsatt ved FNs delingsplan i 1947.*

Dirigenten gjorde oppmerksom på at det nå sto 5 talere igjen, etter at en av de inntegnede hadde trukket seg, og opplyste at valgkomiteens innstilling vil bli lagt på representantenes bord i pausen.

Møtet ble hevet kl. 13.20.

Ettermiddagsmøtet onsdag 6. mai

Møtet ble satt presis kl. 15.00. Dirigenten foreslo at Trygve Aakervik ledet an i «Fra land til land» ettersom internasjonale saker står på dagsorden

Deretter ønsket dirigenten velkommen afghanske venner som er på besøk i Norge, venner som kjemper sin frihetskamp mot Sovjet. Han ga ordet til Abdul *Karim* som hilste LO-kongressen med Paal Hougen som tolk:

Hilsen fra Afghanistan.

Kjære norske venner.

Vi takker for at vi kan rette en hilsen til LO-kongressen.

Vi kommer fra Afghanistan. Fra områder som i dag er frie, og fra områder hvor vi kjemper for å frigjøre landet vårt

Vi er glade for at vi har fått høve til å takke dere for den solidariteten arbeiderbevegelsen i Norge har vist Afghanistan, og for de bidragene som er gitt fra LO, fra forbund, foreninger og klubber.

Denne hjelpen er nyttig og effektiv.

Det er ikke slik at Afghanistan er et okkupert land. Afghanistan er i krig.

Det er ikke slik at vi slåss en håpløs kamp. Tvert imot.

For et år siden hadde de sovjetiske styrkene initiativet i krigen. De var hele tiden på offensiven.

I dag har russerne ikke lenger initiativet. Store deler av landet er befridd, og de sovjetiske styrkene holder bare flyplassene og de større byene. Men de terroriserer landet med bombetokter, med ødeleggelse av bosetninger og hele landsbyer, med forgiftning av jordbruk og beiteland.

Jeg vil fortelle litt fra mitt eget område. Det ligger i det indre av Afghanistan, 12 dagers marsj fra grensen.

Folket her i fjellområdet i Hazarajat har kjempet mot okkupanten i flere store slag, og etter harde kamper og blodige ofre har vi befridd området. Russerne har mistet motet, slik at Sovjet-styrkene neppe våger seg på våre kanter mer. — Vi har samordnet motstanden vår med andre motstandsgrupper til et råd for hele det indre Afghanistan, og vi sam-

arbeider med de revolusjonære rådene for motstanden i vest, i nord og i Nuristan i øst.

Dere vet at det er en hard kamp. Mer enn to millioner mennesker er drevet på flukt ut av landet. Mer enn en million mennesker er drept. Befolkningen er alt redusert med 20 %.

Men vi kjemper videre, og ingen — heller ikke noen supermakt — kan knekke mujahiddins (motstandskjempernes) mot.

Men vi trenger hjelp. Til mat, medisinsk hjelp, til motstandskampen.

Den medisinske hjelpen er nødvendig for motstanden, fordi den redder menneskeliv. Hos oss har vi ikke noen sanitet — eller noen MASH — slik hærene til industrilandene har. Både sivile og motstandskjempere blir såret av kamphandlingene, og 80 % av dem som blir såret, dør. I Vietnam var amerikanernes dødsfall under 3 % blant de sårede.

Vi trenger hjelp til gjenreiseing for å kunne føre flyktninger tilbake til hjemstedene sine. Det er det mulig å gjøre i dag i noen av de befrikkede områdene.

Vi er takknemlige for at den norske hjelpen blir ført inn i Afghanistan, og ikke blir fordelt til emigrantpartiene i Pakistan. Inntil nå er nesten all hjelp — bortsett fra den fra Norge — blitt gitt i Pakistan, og ikke ført inn i Afghanistan.

Vi trenger den hjelpen vi får fra dere, og vi trenger den solidaritet dere gir for å få støtte til arbeidet i internasjonale forsamlinger for å isolere Sovjetunionen.

Jeg nevnte Sovjetunionen. Dere vet, at Russland påstår at de har gitt Afghanistan en broderlig hjelp i sosialismens navn.

Sovjets politikk og Sovjets krig i Afghanistan har ingenting med ideene om solidaritet og sosialisme å gjøre. Det er en brutal imperialistisk krig som blir ført med råskap og grusomhet mot folket.

Vi har begge denne imperialistiske supermakten til nabo.

Vi vet godt at Norge også har opplevd krigens grusomhet, okkupasjon, terror, bombing og den brente jords taktikk.

Vi takker for den solidariske hjelpen fra arbeiderbevegelsen i Norge.

Og jeg føyer til at denne hjelpen vil vi fortsatt trenge, og fortsatt ha bruk for et godt stykke inn i framtida.

Lengeleve solidariteten mellom det afghanske og det norske folket.

Dirigenten takket og hele forsamlingen reiste seg og applauderte.

LO-formannen *Tor Halvorsen* sa at han var glad for besøket.

— Vi gir dem vår moralske støtte nå og så får vi komme tilbake til den øvrige støtte senere, sa Halvorsen.

Fortsatt debatt

Rolf Frøysland, Oslo, fant uttalelsen om den internasjonale politiske si-

tuasjon relativt klar når det gjaldt vesentlige brennbare problemer, men i likhet med flere andre ville han ha visse endringer. Det gjaldt blant annet situasjonen i Tyrkia, og formuleringene angående Midt-Østen. Han mente at det som står på side 2 i innstillingen bør kunne aksepteres av de fleste, bl.a. det som står om Israels eksistens. Det er snakk om forhandlingsløsning, som igjen forutsetter kontakt. Denne uttalelsen blir imidlertid straks nøytralisert av det som står på side 3. Der står at fagbevegelsen må formidle kontakt, men samtidig stilles det betingelser for at dette skal skje, betingelser som ingen av de to partene vil kunne akseptere på forhånd.

Rolf Frøysland foreslo at denne setningen ble sløyfet i uttalelsen.

Han fant at det var klar mening i uttalelsen om Sovjetunionen, mens innstillingen ikke var klar nok når det gjaldt USAs reaksjonære politikk i Latin-Amerika. Her burde det ikke være tvil om hva vi mener.

Frøysland fremmet derfor følgende forslag:

Til uttalelse om den internasjonale politiske situasjon.

«I øverste avsnitt på side 3 sløyfes hele siste setning, altså setningen som begynner med: Fagbevegelsen må formidle kontakt osv.

Videre sløyfes siste ledd i 3. avsnitt, side 3, som f.eks. i Egypt osv.

På siste side, 3. avsnitt får følgende innledning: «Reagan-administrasjonens militære, økonomiske og moralske støtte til reaksjonære regimer i Latin-Amerika, som f.eks. i El Salvador, har øket spenningen og vanskelighetene.»

Jardar Henrichsen, Sellebakk, syntes det var nok å vise til det som var sagt av bl.a. Enger, Svensson og Nilsen, men han syntes det var nødvendig at denne forsamlingen markerte hvor den står når det gjelder atomopprustning. Noen sier at det ikke nytter å gjøre noe med den, men det nytter i hvert fall ikke å sitte på akterenden og vente på at katastrofen skal komme, sa han og la fram følgende forslag:

Kongressen støtter den tverrpolitiske aksjonen «Nei til Atomvåpen» og dens målsetninger:

Nedbygging av atomvåpenlagre i øst og vest.

Ingen atomvåpen i Norge i fred eller krig.

Norden en atomfri sone.

Hendrichsen støttet forslag nr. 1816 vedrørende PLO, og forslag 1914 (Sekretariatets innstilling) med Svenssons endringsforslag. Videre støttet han forslagene nr. 1915 og 1916.

Jacob Børstad, Arendal, støttet innlegg og forslag fra Birger Thorsen, og pekte på at man i Aust-Agder er særlig opptatt av problemene med de

multinasjonale selskapene. Man er der i ferd med å miste mange arbeidsplasser, i en bedrift som går med stort overskudd. Det er påkrevet med retningslinjer som kan frata de multinasjonale selskapene mulighetene til å nedlegge arbeidsplasser i Norge etter forgodtbefinnende. Han hadde et rykende ferskt eksempel, og refererte en pressemelding han nettopp hadde fått. Av dem fremgikk at styret i Phillips med fire mot to stemmer hadde vedtatt å legge ned arbeidsplassene i Arendal.

Børstad ville legge fram et forslag, men ble avvist av dirigenten da strek var satt.

Arne Born, Sekretariatet, sa at han hadde vært så heldig å få arbeide sammen med noen av den harde kjerne under krigen i Norge. Han opplevde også 1945 selv om det ikke var meningen at man skulle overleve. — Jeg har fått erfaring med morsmelken. Det er ikke bare det at jeg skriker høyt, sa Born, som henviste til at man sammen med fem andre forbundsformenn hadde gitt bidrag til boken «Atomvåpen og usikkerhetspolitikk». Boken inneholder en del fakta. Den er informativ. Det er de som vil tillegge oss som er med andre motiver. Men det finner vi oss ikke i. Det er ikke fordi jeg skal være mer radikal enn andre eller at jeg vet mer enn andre, men jeg vet i alle fall at dette er en livsfarlig vei som vi må prøve å snu. Jeg besøker venner fra krigen på helseinstitusjoner, venner som ikke har vært så heldige som jeg. Vi må arbeide for det vi lærte i 1940. Vi vil ha frihet og en rein jord. Atomfritt Norden er slett ikke noen ny sak. Det har stått på dagsorden i 20 år. Kanskje skulle vi kunne gi en prosent av lønningsposen for virkelig å jobbe for de som kommer etter oss. Tidsfaktoren er også viktig. Innen 1983 skal det drøftes en nedrustningsavtale mellom supermaktene. De kommer ikke til å gå inn for atomfrie soner. Det må vi gjøre.

Dagfinn Aam, Ellingsøy, sa at han håpet at det ble et enstemmig Palestina-vedtak og at man fikk vedtatt støtteerklæringene om Afrika, Afghanistan og Tyrkia og uttalelsen om Latin-Amerika. Han sa at den tyrkiske kampen var viktig. Dette er et land som vi har nære handelsforbindelser med og som vi samarbeider med gjennom NATO. Han advarte mot at man skulle låse 10—15 millioner til det internasjonale støttearbeid. Dette kunne binde for mye, sa Aam som fremmet følgende forslag:

«LO bør i samarbeid med Regjeringen ta opp Tyrkias medlemskap i Europarådet.»

Dirigenten foreslo at 40—50 forslag pluss tilleggsforslag som var reist i debatten ble oversendt redaksjonskomitéen for øvrige saker slik at man kunne få en forsvarlig behandling av forslaget. Dette ble enstemmig godkjent.

Dagsordenens pkt. 11

Valg

Dirigent Lars Skytøen fikk landsmøtets godkjenning til å gå over til dagsordens pkt. 11 — Valg. Han ga ordet til formannen i valgkomitéen, Eivind *Strømmen*, Sekretariatet.

Strømmen sa innledningsvis at han måtte uttrykke skuffelse over dagens oppslag i Arbeiderbladet. Her opptrer man som valgkomité og beslutende organ og tar ikke hensyn til en forsvarlig prosess. Han kunne forstå at journalister kunne skrive om sin egen arbeidsgiver, men mente at det kunne være måte på journalistisk kåthet. Dessuten synes han at det var unfair mot Jan Balstad. Han sa videre.

På vegne av valg og bevilgningskomitéen har jeg framlagt innstillingen overfor Kongressen og jeg vil gi en del kommentarer til de forslag komitéen har lagt til grunn.

Kongressen fattet i går kveld beslutning om endringer i LOs vedtekter på vesentlige punkter som har med de valg Kongressen skal foreta.

Komitéen har bygget på gjeldende vedtekter men også foretatt vurdering av Sekretariatets innstillinger til vedtektenes § 6 punkt 3 og § 10 punkt 4 og jeg viser til Dagsordens punkt 4 grønne hefte om vedtektsendringer side 16 og 18.

Valgkomitéen har når det gjelder valg av de tillitsvalgte besluttet å foreslå gjenvalg på LOs formann Tor Halvorsen og LOs nestformann Leif Haraldseth og hovedkasserer Svein-Erik Oxholm, samt av 1. sekretær Liv Buck. Svein Erik Oxholm ble valgt til hovedkasserer i Kongressperioden ved LOs Representantskapsmøte 20. mai 1980 etter tidligere hovedkasserer Thor Andreassen som har blitt adm. direktør i Forsikrings-selskapet Samvirke.

Ved forrige Kongress i 1977 ble tillitsmannsstaben utvidet fra 6 til 8 og valgkomitéen foreslår gjenvalg på Harriet Andreassen — Ole Knapp — Yngve Haagenen.

Valgkomitéen har vurdert forslag på den fjerde av sekretærene og foreslår som kunnngjort i dag i Arbeiderbladet, Jern og Metalls nestformann Jan Balstad.

De fire sekretærene er varamenn i sekretariatet for formann — nestformann — hovedkasserer og 1. sekretær. Wilhelm Thoresen, Kjemisk er konstituert som sekretær. Han er ikke på valg.

Valgkomitéen vil understreke den betydning det har at tillitsmannsstaben representerer bred allsidighet og innsikt i samfunnsspørsmål — offentlig virksomhet — industripolitikk — kulturpolitikk og internasjonal faglig politikk.

Noen nærmere presentasjon av de her nevnte skulle være unødvendig overfor denne Kongress.

De fire øverste tillitsvalgte formann — nestformann — hovedkasserer og 1. sekretær velges med alle rettigheter og inngår som del av Sekretariatets 15 medlemmer.

Når det gjelder komitéens innstilling på de øvrige 11 representanter i Sekretariatet har man fulgt den regel som har vært praktisert fra Kongressen 1965 — 1969 — 1973 og 1977 om en fordeling på de forskjellige hovedyrker og etter en alfabetisk oppsetting av forbundene.

Valgkomitéen har også lagt vekt på at de forbund som er foreslått vil ha sin øverste leder som representant i Sekretariatet altså formann eller lederen.

Valgkomitéen har selvsagt vurdert de forslag som er kommet om likestilling og kjønn og har utifra forbundenes egne ønsker og målsetting kommet til det forslag som her er framlagt og foreslår:

Harald Øverås, Norsk Arbeidsmannsforbund
Finn Nilsen, Bekledningsarbeiderforbundet
Odd Isaksen, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund
Kåre Hansen, Handel og Kontor i Norge
Lars Skytøen, Norsk Jern og Metallarbeiderforbund
Arthur Svensson, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund
Arne Born, Norsk Kommuneforbund
Einar Hysvær, Norsk Nærings og Nydelsesmiddelarbeiderforbund
Henrik Aasarød, Norsk Sjømannsforbund
Dagfinn Habberstad, Norsk Tjenestemannslag
Walther Kolstad, Norsk Transportarbeiderforbund.

I varamannsrekken har også forbundene tatt det samme grunnlag for det forslag som er reist at man her ikke har fulgt en alfabetisk oppregning men tatt hensyn til den praksis som har vært gjeldende i de 3 siste Kongresser bygget på forbundssammensetningen og ingen spesielle for-

bundsområder som omfatter både den offentlige sektor som industriområdene i den private sektor.

Man vil se at det er 1 kvinne foreslått i varamannsrekken som Kongressen i 1969 — 1973 og 1977. Else Ørbeck fra Telefolkenes Fellesforbund er landsmøtevalgt sekretær i sitt forbund.

Sammensetningen for øvrig er etter drøftinger med de enkelte forbund ført opp i den rekkefølge som forslaget viser.

Som det framgår av innstillingen har Statstjenestemannskartellet og LOs kvinnesekretær tale og forslagsrett i Sekretariatet.

De ansatte funksjonærer i LO og fagforbundene har representant i Sekretariatet med tale og forslagsrett og det er den valgte formann i Funksjonærforeningen som har møterett.

For tiden er dette Inger Halvorsen som har tjeneste i Hotell og Restaurantarbeiderforbundet.

I kongressperioden har medlem av revisjonsutvalget, hovedkasserer Jens Torp fratruddt i tjenesten i sitt fagforbund Norsk Kommuneforbund og går ved denne Kongressen ut av revisjonsutvalget.

Valgkomitéen har som det framgår av innstillingen foreslått gjenvalg på hovedkasserer Harry Jørgensen, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund, og som formann i utvalget. Komitéen foreslår også gjenvalg på hovedkasserer Storm Lundberg, Handel og Kontor.

Som ny i utvalget foreslår komitéen Wenche Paulsrud, Norsk Jernbaneforbund, slik at den offentlige sektor også er representert.

La meg slutte noen kommentarer til den som her er ny.

Hun er kontorfullmektig i Norges Statsbaner.

Av tidligere tillitsverv har hun politisk vært kasserer i Grefsen Kretslag av Det norske Arbeiderparti og medlem av Representantskapet i Oslo Arbeiderparti.

Av faglig verv har hun vært vararepresentant og nestleder i avd. 2 av Norsk Jernbaneforbund, det er kontorpersonales forening.

De nåværende tillitsverv er leder av avd. 2 i sitt forbund.

Medlem av styret i Oslo Distriktsorganisasjon og sitter i Jernbanens Kontorpersonales Landsråd og hun er styremedlem i Jernbanepersonalets Interessekontor.

Wenche Paulsrud har også gjort seg gjeldende her på Kongressen og komitéen er enstemmig om å innstille også henne.

Til varamedlemmer i Revisjonsutvalget foreslår valgkomitéen gjenvalg på Rolf Kaldahl, Norsk Jern og Metallarbeiderforbund.

Han er forretningsfører i sitt forbunds avdeling på Kongsberg og er medlem av Jern og Metalls Landsstyre.

Komitéen foreslår gjenvalg på Ingeborg Jacobsen, Bekledningsarbeiderforbundet.

Hun er også kjent av Kongressens deltakere.
Hun er medlem av sitt forbunds Landsstyre.
Som ny foreslås Jan Werner Hansen, hovedkasserer i Norsk Tjenestemannslag.

Komitéens innstilling vedrørende bevilgninger

Til Landsorganisasjonens Kongress er det kommet inn søknader fra tradisjonelle organisasjoner innen Arbeiderbevegelsen og med nær tilknytning til Landsorganisasjonen og det er også kommet søknader om økonomisk støtte fra utenforstående organisasjoner.

Vi vil her nevne at det foreligger søknad fra Norsk Revmatikerforbund men komitéen har kommet til det resultat at man ikke bør gi seg ut på bevilgninger til de forskjellige humanitære organisasjoner som sikkert vil trenge støtte.

Det store antall av slike organisasjoner ville hvis man prioriterer bestemte deler av disse føre til alvorlige konsekvenser for den innsats av økonomisk art som Landsorganisasjonen skulle gi.

Som det framgår av innstillingen har komitéen foreslått en økning av den årlige bevilgning til de organisasjoner som er oppført i listen side 3.

Som en ser her foreslår komitéen at Arbeidernes Ungdomsfylking får en støtte årlig med kr. 150 000,-.

Det er et meget stort løft i forhold til tidligere tilsvarende Kongressvedtak.

Komitéeen har imidlertid vurdert den politiske situasjonen også slik at det er ønskelig at Ungdomsfylkingen får et økonomisk grunnlag for å drive sin virksomhet ikke bare med sikte på de politiske avgjørelser som skal skje i år, men også på en oppbygging av ungdomsbevegelsen i årene framover.

Komitéeen foreslår en økning fra kr. 100 000,- til kr. 150 000,-.

Også Framfylkingen har vist en betydelig innsats i sin aktivitet.

Ved forrige Kongress 1977 hadde Framfylkingen medlemskap på 5000 registrerte medlemmer og har nå i 1981 passert 19 000.

Framfylkingen driver sin virksomhet over hele landet og er en barneorganisasjon innen Arbeiderbevegelsen vi skal legge forholdene til rette for så de kan drive sin virksomhet etter de formål som er fastsatt for organisasjonen.

Komitéeen har derfor foreslått en økning fra kr. 40 000,- til kr. 80 000,- pr. år.

For de øvrige organisasjoner er det en økning på kr. 10 000,- pr. år til kr. 35 000,- til Norges Bedriftsidrettsforbund, Arbeidernes Edruskapsforbund, Norsk Arbeidersangerforbund, Norges Kristne Arbeideres For-

bund og komitéen har også utgangspunkt i vedtaket på forrige Kongress foreslått bevilgning til Norsk Pensjonistforbund.

Tidligere formann i Norsk Papirindustriarbeiderforbund Olaf Brattli som er til stede her på Kongressen er formann i Norsk Pensjonistforbund.

Til slutt vil jeg understreke at komitéen har inngående drøftet de oppdrag som komitéen har fått og jeg tillater meg på komitéens vegne å legge fram for dirigentene komitéens forslag som er enstemmig og for godkjennelse av Kongressen.

Valgkomitéens innstilling

Valgkomitéens innstilling til valg etter vedtektenes § 6, punkt 2: å velge de fastlønte tillitsmenn/kvinner og punkt 3: å velge 15 medlemmer og 9 yaramenn til Sekretariatet.

Valgkomitéen har holdt møter 4., 5. og 6. mai og fremmer følgende enstemmige innstilling:

Landsorganisasjonens tillitsmenn:

Formann: Tor Halvorsen, gjenvalg
Nestformann: Leif Haraldseth, gjenvalg
Hovedkasserer: Svein-Erik Oxholm, gjenvalg
1. sekretær: Liv Buck, gjenvalg
Sekretærer: Harriet Andreassen, gjenvalg
Ole Knapp, gjenvalg
Ynge Hågensen, gjenvalg
Jan Balstad, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund, ny

Sekretariatet:

1. Tor Halvorsen
2. Leif Haraldseth
3. Svein-Erik Oxholm
4. Liv Buck
5. Harald Øveraas, Norsk Arbeidsmandsforbund
6. Finn Nilsen, Bekledningsarbeiderforbundet
7. Odd Isaksen, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund
8. Kåre Hansen, Handel og Kontor i Norge
9. Lars Skytøen, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund
10. Arthur Svensson, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund
11. Arne Born, Norsk Kommuneforbund
12. Einar Hysvær, Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund

13. Henrik Aasarød, Norsk Sjømannsforbund
14. Dagfinn Habberstad, Norsk Tjenestemannslag
15. Walther Kolstad, Norsk Transportarbeiderforbund

De 4 valgte sekretærer er varamenn for formann — nestformann — hovedkasserer og 1. sekretær.

Varamedlemmer:

1. Roar Helgesen, Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer
2. Else Ørbæk, Telefolkenes Fellesforbund
3. Eivind Strømmen, Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet
4. Sverre Kortvedt, Norsk Jernbaneforbund
5. Arild Kalvik, Norsk Grafisk Forbund
6. Rolf Hauge, Norsk Papirindustriarbeiderforbund
7. Svein Morgenlien, Norsk Skog- og Landarbeiderforbund
8. Olav Axelsen, Norsk Treindustriarbeiderforbund
9. Nils. H. Johannessen, Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund

Samtlige varamenn deltar i Sekretariatets møter med tale- og forslagsrett.

Utover disse valgte møter den daglige leder av Statstjenestemannskartellet og LOs kvinnesekretær i Sekretariatet med tale- og forslagsrett.

De ansatte funksjonærer i LO og fagforbundene har representant i Sekretariatet ved den valgte formann med tale- og forslagsrett.

Revisjonsutvalget:

1. Harry Jørgensen, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund, formann
2. Storm Lundberg, Handel og Kontor i Norge
3. Wenche Paulsrud, Norsk Jernbaneforbund

Varamedlemmer:

1. Rolf Kaldahl, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund
2. Ingeborg Jakobsen, Bekledningsarbeiderforbundet
3. Jan Werner Hansen, Norsk Tjenestemannslag

Innstillinger om bevilgninger

Komiteén fremmer enstemmig for Kongressen på følgende årlige bevilgninger i Kongressperioden 1981—1985:

Arbeidernes Ungdomsfylking kr. 150 000 (100 000)

Framfylkingen	kr. 80 000	(40 000)
Norges Bedriftsidrettsforbund	kr. 35 000	(25 000)
Arbeidernes Edruskapsforbund	kr. 35 000	(25 000)
Norsk Arbeidersangerforbund	kr. 35 000	(25 000)
Norges Kristne Arbeideres Forbund	kr. 35 000	(25 000)
Norsk Pensjonistforbund	kr. 35 000	(25 000)

Tallene i parentes gjelder bevilgningene ved Kongressen 1977.

Debatten

Dirigenten takket valgkomitéens formann, og ga ordet fritt til den generelle debatt om innstillingen.

Arne Løken, Oslo, sluttet seg til innstillingen, men ville påkalle Kongressens oppmerksomhet på et problem man burde forberede seg på i tide: Ifølge prognosene vil servicenæringen være vår største industri i år 2000. Siden det som kjent er for sent å snyte seg når nesa er borte, ville han be Kongressen fatte vedtak som allerede nå kan forberede grunnen slik at man står rustet til å møte utfordringen som kommer. Løken minnet om at de tillitsvalgte og ansatte i LO har et enormt arbeidspress, den forventede ekspansjonen i servicenæringen må ikke bli en ytterligere belastning for dem som allerede er belastet nok, mente han, og la fram følgende forslag:

LOs Sekretariat forbereder grunnlaget for å ansette en person som spesielt skal ta seg av den offentlige og private servicenæring.

Vedkommende som forventes ansatt snarest, forutsettes å bli valgt sekretær ved kommende Kongress som utvidelse av tillitsvalgte i LO.

Anders Renolen, Sofiemyr, støttet også innstillingen fra valgkomitéen, men rettet oppmerksomheten på § 10 og de vedtektsendringer som var vedtatt. Han ville ha bekreftet, at dersom et medlem av Sekretariatet går ut, så er det ikke uten videre et opprykk fra samme forbund som skal skje.

Alf Hildrum, Oslo, var heller ikke uenig i innstillingen men ba om ordet til replikk om den kritikk som var reist mot lekkasjen i Arbeiderbladet.

— Arbeiderbladet har ett problem i dag, det er at det selges for få eksemplarer av avisa hver dag. Det er et problem som ikke kan løses, uten at avisa blir mer interessant, og det blir den ikke hvis den ikke er først ute med det som skjer, blant annet i arbeiderbevegelsen. Når valgkomitéens innstilling ble kjent på forhånd, var ikke det Arbeiderbladets skyld, men valgkomitéens, sa Hildrum. Han ville se det som en for-

nærmelse mot Kongressen, dersom noen tror at en artikkel i Arbeiderbladet er bestemmende for de valg Kongressen skal foreta.

Valgkomitéens formann svarte på Renolens innlegg, og viste til vedtektene, der det klart står at representantskapet foretar suppleringsvalg i perioden, og at varamann fungerer inntil suppleringsvalg er foretatt.

Votering

Alle foreslåtte tillitsvalgte ble valgt med akklamasjon uten motkandidater. Dirigenten fastslo at valgene var enstemmige.

Også innstillingen på bevilgninger ble vedtatt etter forslaget fra komitéen, men her var det noen som stemte imot på enkelte punkter.

AUF-bevilgningen på 150 00 ble vedtatt mot 1 stemme. Framfylkingen 80 000 — vedtatt mot 1 stemme, Norges Bedriftsidrettsforbund 35 000 — enstemmig vedtatt, Arbeidernes Edruskapsforbund 35 000 — enstemmig vedtatt, Norsk Arbeidersangerforbund 35 000 — enstemmig vedtatt, Norges Kristne Arbeideres Forbund 35 000 — vedtatt mot 2 stemmer, Norsk Pensjonistforbund 35 000 — enstemmig vedtatt.

Per *Ryanes*, Oslo, fikk ordet til bevilgningene og foreslo at det ble bevilget 10 000 kroner i årlig støtte til Sosialistisk Ungdom. Han kommenterte forslaget slik: — Jeg håper vi blir et godt parti, men vi er det ikke, sa *Ryanes*, avbrutt av støyende muntherhet i forsamlingen. Han la til: — Jeg foretrekker i denne forsamlingen å være ærlig.

Dirigenten tok opp forslaget, som ble nedstemt med overveldende flertall.

Arne *Tveit*, Trondheim, spurte når man kunne behandle de forslag om bevilgninger som var satt fram under debatten om internasjonal politikk. Dirigenten svarte at man skulle komme tilbake til disse etter behandlingen i redaksjonskomitéen.

Dirigenten foreslo at forslaget til Arne *Løken*, Oslo, ble oversendt Sekretariatet uten realitetsbehandling. Dette ble enstemmig godkjent.

Dermed var dette punktet ferdigbehandlet og dirigenten foreslo 10 minutters pause for klargjøring til neste punkt på dagsorden. Møtet godtok dette uten protester.

Møtethevet 16.15.

Dagsordenens punkt 9

Handlingsprogrammet

Dirigenten redegjorde for behandlingsprosedyren og ga oversikt over de dokumenter som hører inn under dette punktet: Heftene LOs handlingsprogram med Sekretariatets forslag, LOs handlingsprogram, herunder bedriftsdemokratiet, med innkomne forslag og dokumentheftet om tariffpolitikken med forslag og innstillinger. I det siste heftet dreier det seg om de delene som omhandler ferieloven (forslagene 746 til 882), Arbeidsmiljøloven (890—998), pensjonsspørsmål (1081—1242), barnestrygden (1244), syketrygden og yrkesskadetrygden.

Dirigenten ga så ordet til formannen, Tor Halvorsen, som holdt følgende innledning:

Tor Halvorsen:

Handlingsprogrammet

Hele folket i arbeidet, har blitt stående som en klassisk parole i arbeiderbevegelsens historie. Ved årets feiring av 1. mai var hovedparolen «Arbeid for alle». Enkelte har hevdet at arbeiderbevegelsen med dette har henfalt til å dyrke sin egen historie. Fra konservative krefter tas det som et tegn på arbeiderbevegelsens manglende evne til fornyelse. Det man har glemt er at samfunnsutviklingen aldri står stille. Ingen kan fatte vedtak om arbeid for alle og tro at dette varer evig. Kampen for arbeiderbevegelsens hovedsaker er en kontinuerlig prosess. Kravet om full sysselsetting må reises på ny og på ny.

Kampen for et utvidet demokrati har også lange tradisjoner i arbeiderbevegelsen. Heller ikke på dette området blir vi ferdige med arbeidet. Retten til å danne egne organisasjoner var et demokratisk gjennombrudd for fagbevegelsen i sin barndom. Senere har kampen for stemmerett, nye avtaler og et utvidet bedriftsdemokrati stått sentralt. På ny foreligger det en utredning om bedriftsdemokratiet på Kongressens bord. Utredningen faller naturlig inn i vårt evigvarende arbeid for å skape et samfunn preget av frihet, likhet og demokrati.

Vårt arbeid blir aldri fullendt. Den dagen vi setter oss rolig tilbake og er fornøyd med oss selv og samfunnet rundt oss, opphører vi å eksistere som bevegelse.

Utgangspunktet for vår behandling av Handlingsprogrammet er derfor å stake ut nye mål og nye arbeidsoppgaver for fagbevegelsen i årene som kommer. På samme måte som vi alle trenger føde, trenger fagbevegelsen saker å sloss for. Det er de saker vi ønsker å sloss for som nå skal nedfelles i et nytt Handlingsprogram.

Når det gjelder programforslaget, bygger det i hovedsak på det mønster vi har hatt tidligere. Det er imidlertid kommet inn to nye avsnitt. Industri og energi og Oljeressursene i samfunnsperspektiv. Fagbevegelsen vil gjennom dette forme sin egen industripolitikk og sin egen oljepolitikk. I det forrige programmet hadde vi et avsnitt om inntektspolitikk og et om lønssystemer. I det foreslåtte programmet har vi slått dette sammen til et avsnitt under tittelen Inntektspolitikk — mål og midler.

Det prinsipielle grunnlaget for Handlingsprogrammet finner vi i kravene om politisk og økonomisk demokrati. Frihet og rettssikkerhet er også sentrale begreper i den demokratiske arbeiderbevegelsens ideologiske fundament. Samfunnsutviklingen må likeledes sikre en mer rettferdig fordeling — økonomisk, sosialt, kulturelt og miljømessig. Fordelingskravet retter seg således mot ethvert område av betydning for våre medlemmers livssituasjon.

Dette hovedhensynet er nedfelt i våre vedtekter og i de prinsipielle mål som innleder Handlingsprogrammet. Ut i fra dette må vi spørre oss selv: Hvordan skal vi i dagens situasjon fremme våre interesser? Hvor er våre motkrefter? Hvordan er utviklingen i vår egen organisasjon? Hvordan er vår evne til å fatte vedtak og få oppslutning?

For en tid siden ble det offentliggjort en menigsmåling som viste at store grupper i vårt folk var pessimistiske i sin vurdering av framtiden. Man var bekymret for at vi i årene som kommer ville stå overfor større problemer enn i 70-åra. Vi opplever med andre ord at etter en periode med over 30-års sammenhengende sterk vekst er vi nå inne i en periode der det ikke lenger er grunnlag for den samme vekst i tida som kommer.

Dette oppleves konkret i hele den industrialiserte verden. Økende arbeidsledighet. Reallønna synker for store grupper av lønnstakere. Inflasjonen er tredoblet. Den faller i tid sammen med den snikende høyrebølge som brer seg over hele den vestlige verden. Samtidig brer det seg en stadig større frykt for krig.

Fred er forutsetningen for et bedre samfunn. Den altoverskyggende oppgaven for oss alle er derfor å arbeide på en slik måte at vi sikrer freden. Rustningskappløpet — særlig med kjernevåpen — må stoppes. I Handlingsprogrammet slås det fast at vi internasjonalt vil kreve strenge avtaler som kan bringe kjernefysiske utslettelsesvåpen under kontroll.

Som et ledd i dette arbeidet vil vi konkret foreslå at det innføres kjernefysiske våpenfrie soner i det nordiske området og i Europa i tilknytning til et europeisk kollektivt sikkerhets- og nedrustningssystem.

Forholdet mellom fattige og rike land blir også i denne sammenheng et hovedspørsmål. Nøden er større enn noen gang tidligere. Nær 800 millioner mennesker lever i dypeste fattigdom. Vår egen innsats kan synes ubetydelig. Men vi har ikke lov til å gi opp. Mer enn noen andre har arbeiderbevegelsen et ansvar.

Men solidaritetsarbeid og nasjonal utviklingshjelp er ikke nok. Skal vi makte å redusere kløften mellom fattige og rike, må vi få en ny økonomisk verdensordning. En ordning som gir utviklingslandene mer stabile inntekter for sin eksport. Vi støtter en ny internasjonal økonomisk verdensordning. Men det er i seg selv heller ikke nok.

Vi ser i dag enkelte utviklingsland har en rask økonomisk vekst. Industrialiseringen i disse landene går raskere enn i noen andre samfunn i verden. Det er på mange måter et hyggelig trekk. Men vi må stadig spørre: Hvordan er de sosiale vilkårene for arbeiderne? Har de faglige rettigheter?

Fagbevegelsen kan ikke akseptere at industrialisering og økonomisk vekst skal skje på bekostning av arbeidernes helse og grunnleggende menneskelige rettigheter. Vi vil derfor gjennom internasjonale organisasjoner og på annen måte, arbeide for en ny økonomisk og sosial verdensorden.

Verdensøkonomien er i ulage. Den vekst vi har vennet oss til eksisterer ikke lenger. I 60-åra hadde vi en årlig vekst på 5% i bruttonasjonalprodukt. Prisstigningen var ca. 4% i årlig gjennomsnitt. Den avgjørende endringen på dette kom i 1973—74. En firedobling av oljeprisene var en av årsakene. For å dempe prisstigningen og bedre betalingsbalansen begrenset de fleste industriland etterspørselen så sterkt at produksjonen stagnerte eller sank.

Resultatet er en omfattende arbeidsledighet, fortsatt høy prisstigning og lav produksjon. Vi er kommet inn i en ond sirkel.

Den svake veksten i internasjonal økonomi må nødvendigvis få konsekvenser for ambisjonsnivået i fagbevegelsens reformarbeid. Den fulle sysselsetting er overordnet enhver annen arbeidsoppgave. En svak økonomisk utvikling i andre land reduserer vår handlefrihet, idet flere ressurser kreves for å sikre sysselsettingen. Derfor blir situasjonen slik at vi ikke lenger har råd til de store og kostnadskrevede reformer. Situasjonen blir ytterligere vanskeliggjort ved oppslutning om konservative idéer som appellerer til folkeegeninteresse også i vårt eget land.

I denne situasjonen står fagbevegelsen overfor en utfordring som kanskje er like stor som den utfordring arbeiderbevegelsen sto overfor i pionertiden. Vi skal opprettholde full sysselsetting. Vi skal vise at våre in-

teresser blir best ivarettatt gjennom solidariske fellesløsninger. Vi skal sikre økonomisk vekst.

Tariffpolitikken blir i denne sammenheng bare en del av bildet. Vår eneste mulighet for å mestre dette er å styrke de enheter i vårt samfunn som holder det hele sammen. Stortingets og Regjeringens rolle blir avgjørende. På den måten vil fagbevegelsens arbeid også bli preget av dette. Vi vil i langt sterkere grad enn tidligere måtte arbeide på den politiske arena. Men samtidig vil Stortinget og Regjeringen være avhengig av oppslutning fra en fagbevegelse preget av indre samhold og gjensidig tillit. En svekkelse av solidariteten innad i fagbevegelsen vil ikke bare ramme oss selv. Det vil på sikt ramme hele det norske samfunn.

Sikkerhet for arbeid og inntekt vil være en grunnleggende forutsetning for et solidarisk samfunn. Kampen for den fulle sysselsetting må føres med besluttosomhet. Våre politiske myndigheter må føre en aktiv økonomisk politikk som sikrer dette. En slik økonomisk politikk nødvendigvis gjør en aktiv arbeidsmarkedspolitikk og en aktiv distriktpolitikk.

Den offentlige sektor er viktig for å sikre en sosial standard. Men den er også viktig for å trygge den fulle sysselsetting. Fagbevegelsen vil derfor arbeide for at den offentlige sektor blir tilført ressurser som setter den i stand til å løse de arbeidsoppgaver et samfunn i forandring og utvikling krever.

Målet om arbeid for alle krever også at bedriftene gis betingelser som setter dem i stand til å sikre arbeidsplassene ut i fra markedsmessige forutsetninger. Men markedet alene kan ikke sikre dette. Det vil også i tiden som kommer være nødvendig med bedriftsvis støtteordninger.

Det vil være viktig at vi i den videre utviklingen fortsatt arbeider for at kvinner og menn med omsorgsansvar får muligheter til å komme ut i arbeidslivet. Utbygging av barnehager og utvikling av mer fleksible arbeidstidsordninger vil være avgjørende i denne sammenheng.

Ny teknologi har stått som et nøkkelbegrep i mange diskusjoner om sysselsettingsutviklingen. Mange har nå som tidligere ment at vi gjennom denne teknologien vil redusere våre muligheter for arbeid for alle. Jeg skal være den første til å erkjenne at vi må følge utviklingen på dette området med vaksomme øyne i tiden som kommer. Vår utgangsposisjon er bedre i Norge enn i de fleste andre land. Vi har en egen dataavtale som en del av vårt avtaleverk med arbeidsgiverne. Vi kan derfor helt konkret følge utviklingen på den enkelte arbeidsplass og si stopp dersom utviklingen bærer galt av sted.

På den annen side må vi erkjenne at bruk av ny teknologi på mange måter er en forutsetning for å sikre sysselsettingen. Dersom vi tar mål av oss til fortsatt å være en industrinasjon tvinges vi til å følge med i den internasjonale utviklingen. Bruk av ny teknologi er en del av denne utviklingen. Dette er ikke noe nytt fenomen. Det har alltid vært slik.

Men vi må selvfølgelig sikre at denne teknologien ikke kommer i et omfang og på en måte som er i konflikt med andre målsettinger. Det gjelder bl.a. våre krav til et godt arbeidsmiljø og et utvidet demokrati.

Industripolitikken er et av de nye avsnittene i Handlingsprogrammet. Vi ønsker å bevare Norge som et industrisamfunn med en variert industri. Dette skal vi gjøre i et samfunn med 4 millioner mennesker. 1,8 millioner av disse er ute i lønnet arbeid. På mange måter er befolkningsstørrelsen et handikapp når vi vil ta mål av oss til å arbeide på linje med samfunn som har flere hundre millioner mennesker. Det betyr at vi mer enn noe annet samfunn må erkjenne at den viktigste ressurs vi har er de som bor og jobber i vårt land. Vi må samtidig utvikle en industripolitikk som på en best mulig måte legges opp i forhold til våre forutsetninger og våre tradisjoner.

Fra industriens side har man hevdet at et sterkt statlig engasjement er negativt i denne sammenheng. Man har bl.a. hevdet at offentlig støtte virker som narkotika: Det gir lykkerus på kort sikt, men ødelegger kroppen på lang sikt.

Jeg vet ikke hvilken kropp de snakker om. For meg er kroppen det norske samfunn. Offentlig støtte har vært nødvendig for å opprettholde full sysselsetting. Et samfunn med arbeidsledighet er i sannhet et samfunn som kan gi støtet til en varig nedbrytning av fundamentale mekanismer i enhver samfunnskropp.

Vi må selvfølgelig akseptere omstillinger. Det er en naturlig del av enhver utvikling. Nye yrkesgrupper kommer til. Nye produkter og nye markeder. Men det avgjørende må være at omstillingene skjer i sosialt akseptable former og at vi får nyetableringer på en slik måte at vi sikrer bosettingsmønsteret.

Norge ble i løpet av 70-årene en oljenasjon. Oljen er vår felles nasjonale eiendom. Utnyttelsen av disse ressursene må skje på en slik måte at det bidrar til å sikre den fulle sysselsetting, et spredt bosettingsmønster og et samfunn med en høyere livsstandard.

Det forutsetter nasjonal styring med alle deler av virksomheten og det forutsetter at vi fordeler arbeidsoppgavene i et samarbeid med norsk industri.

Høyre har ønsket å vinge klippe det nasjonale oljeselskapet Statoil. Dette forslaget er mer enn et angrep på Statoil. Det er et angrep på den nasjonale styringen over virksomheten. Med Høyres forslag ønsker man å forskyve makten over fra politisk organ til kapitalinteressene. I fagbevegelsen må vi kjempe mot en slik utvikling. Vi understreker derfor i Handlingsprogrammet at kravet om nasjonal styring må sees i sammenheng med en videreutvikling av Statoil.

Presset på fiskeressursene truer nå bosettingen og sysselsetting i de nordlige landsdeler. For å motvirke dette bør oljevirkosomheten i de

nordlige landsdeler trappes opp. Så snart det er teknisk og sikkerhetsmessig mulig, må oljevirkksomheten trappes opp til helårsdrift.

Videreforedling av olje og gass vil kunne tilføre landsdelen industriarbeidsplasser i større omfang. Funn av gass bør utnyttes til videreforedling av landsdelens mineraler og øke konkurranseevnen i denne type virksomhet.

Økonomi, industri og oljevirkksomhet er sentrale avsnitt i Sekretariatets forslag til Handlingsprogram. Men dersom målet er å skape et samfunn med høyere livsstandard for alle, vil disse avsnittene i seg selv ikke være nok. Familiepolitikk og likestilling, sosial trygghet, pensjonistenes vilkår, utdanning og kultur vil også være sentrale sider av et slikt samfunn. Disse områdene blir derfor også sentrale avsnitt i et Handlingsprogram for fagbevegelsen.

I kongressperioden fra 1973—1977 var hovedkravet en redusert pensjonsalder og 40-timers uke. Det er nå oppnådd. I den kongressperiode som nå er over var hovedkravet en femte ferieuke for alle og en sjetten uke for de over 60 år. Dette er nå i prinsippet vedtatt. I løpet av 1984 vil det være en realitet fullt ut.

Vi må derfor stille spørsmålet: Hva vil i dagens situasjon være den riktige prioritering? Hva vil være den prioritering som er sterkest ønsket av våre medlemmer og som vil få stor oppslutning? Personlig er jeg ikke i tvil. Gjennom forslagene til Kongressen, har vi fått klar beskjed. En reduksjon av pensjonsalderen og en større grad av fleksibilitet mellom trygd og arbeid er det krav våre medlemmer nå stiller.

I avsnittet om sosial trygghet for alle har vi derfor reist krav om at den alminnelige pensjonsalder settes til 65 år. Det er videre understreket behovet for å arbeide for at det gis adgang til individuelle valg av pensjonsalder mellom 62 og 67 år. Dette må kombineres med et aktivt arbeid for å bedre mulighetene for kombinasjon mellom arbeid og trygd.

Dette innebærer ikke at vi tar prinsipiell avstand fra de argumenter som framføres i forbindelse med kravet om kortere daglig og ukentlig arbeidstid. Hovedargumentet er å få mer tid til barn og familie.

Vårt forhold til barn og familie er viktig. Men i dagens situasjon er det ikke økonomisk mulig både å redusere den daglige og ukentlige arbeidstiden og samtidig forlenge ferien og redusere pensjonsalderen. Vi må foreta et valg.

Vedtaket om en utvidelse av ferien er gjort. Fem ukers ferie vil være en realitet i løpet av 1984. Når det gjelder den daglige arbeidstiden må vi først og fremst sørge for lik arbeidstid for alle. Forslag om dette har kommet inn både i de forslag som foreligger for Kongressen og i forbindelse med Faglig debatt om nytt Handlingsprogram. Det er en feil at dette ikke har kommet med i Sekretariatets forslag, og jeg går ut i fra at redaksjonskomitéen kan bidra til å rette opp dette.

For det andre bør vi se nærmere på mulighetene for fleksible arbeids- tidsordninger som i større grad ivaretar hensynet både til et godt arbeidsmiljø og et rikt familieliv.

Derneft bør vi i dagens situasjon anbefale en reduksjon av pensjonsalderen og en større grad av individuelle valg. Jeg føler meg overbevist om at Kongressen med en slik prioritering handler i samsvar med medlemmenes ønsker.

Boligpolitikken har vært heftig diskutert i den senere tid. Fagbevegelsen må kreve at boligsituasjonen i hovedsak må være et offentlig ansvar. Som et ledd i dette må vi kreve at Husbanken fortsatt blir den dominerende boligbank og at utlånsramme og rentenivå tilpasses sosialt forsvarelig boutgifter for folk med gjennomsnittsinntekter.

Det er særlig i etableringsfasen at unge familier med lavere inntekter har de største problemene. Vi vil derfor kreve en utbygging av låne- og støtteordninger for denne gruppen i etableringsfasen.

Produksjonsnivået er av avgjørende betydning for de som skal skaffe seg et sted og bo. Men det er også av avgjørende betydning for sysselsettingen og for bygningsarbeidere. Vi vil derfor kreve at produksjonen av boliger økes til 40 000 boligenheter pr. år. Det er et produksjonsnivå vi har hatt som mål de senere årene. Resultatet viser at produksjonen ligger noe under dette, men det bør være mulig i de kommende årene å gå opp på det foreslåtte nivået.

Fagbevegelsens styrke og innflytelse bygger på bredden i oppslutning fra landets arbeidstakere. Derfor er det viktig at fagbevegelsen driver et kontinuerlig arbeid med nyrekruttering av medlemmer for å befeste LO som den ledende interesseorganisasjon for landets arbeidstakere.

I dette arbeidet er det viktig at fagbevegelsen styrker de organisertes stilling i forhold til de uorganiserte. De uorganiserte bryter med elementære solidaritetsprinsipper som en forutsetning for forbedringen av arbeidstakernes livsstandard. De vil derfor alltid være en kilde til stadig uro og konflikt på arbeidsplassen.

Jeg har tidligere sagt at fagbevegelsens arbeid i stadig sterkere grad vil finne sted på den politiske arena. For å gjennomføre programmet må fagbevegelsen arbeide gjennom faglige og politiske kanaler. Det er derfor av avgjørende betydning at vi bygger ut samarbeidet med organisasjoner og institusjoner som arbeider for å nå de samme mål. Spesielt er det viktig å vedlikeholde og styrke det faglig/politiske samarbeidet mellom Landsorganisasjonen i Norge og Det norske Arbeiderparti. Det finnes ikke noe annet politisk parti som i dagens situasjon kan erstatte dette samarbeidet.

Jeg har ikke omtalt bedriftsdemokratiet i min innledning. Bakgrunnen er at Yngve Hågensen vil innlede spesielt om dette umiddelbart etterpå.

Liv Buck vil innlede nærmere om likestillingsspørsmålene og kulturspørsmålene.

La meg derfor til slutt gå tilbake til et annet hovedområde. Det gjelder avsnittet om miljø og helse. Når jeg omtaler dette til slutt er det derfor å kunne understreke noe grunnleggende: Det viktigste resultat av arbeid er mennesker. Fagbevegelsen er et barn av den industrielle revolusjon. Høyere lønn, kortere arbeidstid og et bedre arbeidsmiljø har vært de sentrale saker vi har arbeidet med. Jeg tror på mange måter vi står ved et grunnleggende skille. Flertallet har en rimelig levestandard i dette samfunnet. Lønnsspørsmålene blir fortsatt viktige, men kanskje ikke de viktigste.

Vi har en rimelig arbeidstid. Arbeidstidsspørsmålene blir også i de kommende år viktige. Men vi må nå i stadig sterkere grad spørre oss selv om vi har et arbeidsliv og et arbeidsmiljø som er tilfredsstillende. Måten vi organiserer arbeidet på, har betydning for vår egen læring og personlige utvikling. Vår egen helse er uløselig knyttet til arbeidsmiljøet.

Sammen med menneskelige lidelser i form av sykdom og for tidlig død, fører helsebelastning til store økonomiske uttelling for arbeidsliv og samfunn. Vi kan etter min mening ikke lenger akseptere at arbeidstilhørighet ofte betyr det samme som nedslitt helse. Arbeidsmiljøet er en avgjørende faktor for alle menneskers levekår. I tillegg er det en grunnleggende sosialistisk oppfatning at samfunnsomforming begynner med omforming av samfunnets institusjoner. Fagbevegelsen har gått foran for en slik omforming. Handlingsprogrammet legger opp til en fortsettelse av dette arbeidet. Jeg anbefaler med dette Sekretariatets forslag til Handlingsprogram.

Yngve Hågensen:

Videreutvikling av bedriftsdemokratiet

Krav om økt innflytelse over egen arbeidssituasjon går som en rød tråd gjennom hele arbeiderbevegelsens historie. Den starter egentlig med kampen for organisasjonsrett. Deretter er den fulgt opp, dels avtaleveien, dels gjennom samarbeid lokalt og sentralt og dels gjennom politiske forslag og beslutninger.

Det har vært en kontinuerlig og krevende prosess. Men det har gitt resultater. Det er gått på dette området — som på så mange andre områder — at de forslag og ideer som er drevet fram av arbeiderbevegelsen har blitt akseptert av flertallet i befolkningen. I dag er det bare politiske saker som i ramme alvor vil foreslå en begrensning i de ansattes medvirkning og innflytelse. I alle fall stå offentlig fram å gjøre det.

Jeg skal derfor ikke bruke tid på en omfattende gjennomgang av de milepæler i lov og avtaleverket som danner det formelle fundament for

lønnstakernes nåværende innflytelse. Dere vil selv kunne finne en god oversikt i de dokumenter som ligger til grunn for behandling av dette punkt på dagsorden.

Jeg velger å ta utgangspunkt i de endringer som ble foretatt i Aksjeloven i 1972. Endringene som trådte i kraft 1. januar 1973. Det ble der åpnet adgang for de ansatte i aksjeselskapene til å velge sine egne representanter inn i styret og bedriftsforsamlingen.

Reformforslagene, som også dengang hadde sin bakgrunn i en felleskomité mellom LO og Arbeiderpartiet — Aspengren-komiteén — vakte storm i Arbeidsgiverforeningen og Industriforbundet.

Ser vi tilbake på de sterke reaksjonene som kom mot forslaget fra Regjeringen er det lite samsvar mellom disse og de faktiske resultater. Undersøkelser viser at både representanter for eierne og bedriftsledelsen ser på reformen som nyttig for bedriftene og for næringslivet. Selvfølgelig!

En intervju-undersøkelse foretatt høsten 1974 viser at 80 % av de ansattes representanter gir en positiv vurdering av styrerepresentasjonen og representasjonen i bedriftsforsamlingen. De fleste av disse var LO-organiserte.

Undersøkelsen viser også at styrene i bedriftene forandret karakter når de ansatte kom med. Det ble bedre saksbehandling både før og i møtene. Styrets aktivitetsnivå økte.

Både aksjonærene og daglig ledelse ga uttrykk for at reformen hadde vært verdifull.

I det Handlingsprogram som ble vedtatt på Kongressen i 1977, heter det at «Landsorganisasjonen i Norge vil i samarbeid med Det norske Arbeiderparti utrede den videre utvikling av bedriftdemokratiet». Dette var bakgrunnen for at Samarbeidskomiteén mellom LO og Arbeiderpartiet i august 1978 oppnevnte den såkalte Skytøen-komiteén. Komiteén fikk i oppdrag å se på de tiltak og reformer som vil styrke de ansattes innflytelse og ansvar for sin bedrift. I denne forbindelse skulle komiteén ta for seg spørsmål knyttet til den interne styring og samarbeidsoppgaver i bedriftene.

Som basis for komiteéns arbeid ble det laget et eget debattopplegg der grunnorganisasjonene ble invitert til å komme med synspunkter på en videreutvikling av bedriftdemokratiet.

Komiteéns innstilling forelå i oktober 1980. Den har således inngått som den del av det grunnlagsmaterialet man både i Arbeiderpartiet og i LO har benyttet i forbindelse med programbehandlingen for perioden 1981—85.

Komiteén foreslår følgende ramme for nye avtalebestemmelser: I enhver bedrift som har en bedriftsorganisasjonsplan, hvor planen inklude-

rer månedlige, ukentlige eller daglige møter i hele eller deler av bedriften, skal de ansatte være representert i slike.

I bedrifter uten fast organisasjonsplan, men som ellers har en systematisk møtevirksomhet på ulike plan, skal de ansatte ha representasjon.

Plikt til å opprette bedriftsutvalg i bedrifter med 100 ansatte eller fler oppheves. Dog skal et slikt utvalg opprettes hvis én av hovedavtalens stedlige parter forlanger det.

Utvalget foreslår videre at Aksjeloven revideres med henblikk på følgende ordning: I selskap som de tre siste regnskapsår gjennomsnittlig har hatt flere enn 25 ansatte, men som ikke har bedriftsforsamling, skal de ansatte være representert i styret med inntil en tredjedel, dog minst to av styretsmedlemmer med varamenn valgt av og blant de ansatte.

Hvis de ansattes representanter utgjør halvparten av styrets medlemmer velger eierens representanter styrets formann. Formannen har dobbeltstemme dersom det oppstår stemmelikhet i styret.

Realiteten bak denne formuleringen er i korthet at man foreslår en senking av den nedre grense for antall ansatte når det gjelder styrerepresentasjon, og man foreslår utvidelse av representasjon fra en tredjedel og til halvparten. Det samme prinsippet gjøres gjeldende for sammensetning av bedriftsforsamling i bedrifter med mer enn 200 ansatte. Det ligger i tillegg den realitet i forslagene at man gjør de ansattes representasjonsordning obligatorisk forsåvidt gjelder en tredjedels representasjon. Når det gjelder en utvidelse av representasjon til halvparten forutsetter man at et flertall av de ansatte krever en slik representasjon.

De representasjonsordninger som inntil nå er etablert ved lov omfatter bare aksjeselskapene. De såkalte personlige og ansvarlige selskaper faller utenfor. Spørsmålet om de ansattes medbestemmelsesrett i disse selskapene ble utredet av et eget utvalg — Aarbakke-utvalget — som avga innstilling i 1980. Skytøen-komiteén slutter seg til forslaget om at det opprettes et eget styre i disse bedriftene. Et slikt styre må kunne kreves opprettet i alle slike bedrifter med mer enn 25 ansatte og at denne grense også legges til grunn ved valg til egne selskapsmøter. De ansattes representasjon må bli den samme som for aksjeselskaper.

Komiteén fremmer også forslag om nærmere kontakt mellom kommunestyre og bedrifter som er av avgjørende betydning for utviklingen av lokalsamfunnet. Konkret går forslaget ut på at dersom kommunestyret krever det, og flertallet av de ansatte innen den angjeldende bedrift gir sin tilslutning, kan kommunestyret oppnevne en observatør med tale- og forslagsrett til bedriftens styre.

Forslaget fra komiteén innebærer også at dersom et flertall av de ansatte innen en bedrift krever det, kan kommunestyret oppnevne en observatør med tale- og forslagsrett til bedriftens styre.

Spørsmålet om kommunal observatørstatus i styret er derfor på den ene siden avhengig av de ansattes godkjenning og et flertallsvedtak i kommunestyret.

Det foreslås videre at dersom kommunestyret krever det, kan det opprettes et forpliktende kontaktorgan mellom kommunen og de bedrifter kommunestyret ønsker et slikt organ opprettet med. Som ramme for et slikt organs sammensetning og arbeidsområde, viser komitéen til flertallet i det såkalte Laake-utvalgets innstilling. Etter dette forslaget skal kommunen ha rett til overfor den enkelte bedrift å kreve etablert et kontakt- og samarbeidsorgan.

LOs Sekretariat har behandlet Skytøen-komitéens innstilling, og uttaler bl.a. sin tilslutning til forslaget om å oppheve grensen på 50 ansatte for styrerepresentasjon. Likeledes innebærer Sekretariatets vedtak at ordningen med en tredjedel av styrets medlemmer valgt av og blant de ansatte, gjøres obligatorisk for virksomheter med fler enn 25 ansatte og etableres i bedrifter med 25 ansatte eller mindre når et flertall av de ansatte setter fram krav om det. Sekretariatet slutter seg også i hovedsak til de øvrige forslagene i komité-innstillingen.

Skytøen-komitéens innstilling retter seg i første rekke mot det private næringsliv. Sekretariatet har derfor i tillegg tatt med spørsmål i tilknytning til utviklingen av de ansattes medbestemmelse i offentlig sektor. Sekretariatet har her krevd at det snarest gis lovbestemmelser som sikrer de ansatte innen slike virksomheter, medbestemmelse på egen arbeidsplass gjennom representasjon i virksomhetens styrende organer der hvor det finnes. Dette gjelder såvel virksomheter som eies eller drives av staten, fylkeskommunen eller kommunen.

Etter vår mening må det være en forutsetning at det blir en parallell utvikling i demokratiseringsprosessen i privat og offentlig virksomhet. Styringsformene og avgrensningen mellom politiske og administrative beslutninger tilsier at utviklingen av medbestemmelsen for offentlige ansatte best kan videreføres gjennom hovedavtalene for disse arbeidstakergruppene.

Etter at Sekretariatet foretok sin beslutning er det fra Regjeringens side lagt fram en proposisjon for Stortinget, der en foreslår konkret at de ansatte kommer med i styringsorganene i offentlig virksomhet. I tillegg er det gjort vesentlige endringer i avtaleverket for de statsansatte som på mange måter sikrer dem en parallell utvikling med ansatte i privat virksomhet.

Reaksjonene på forslagene om en videreutvikling av bedriftsdemokrati har ikke latt vente på seg. Industriforbundet og Norsk Arbeidsgratierforening har trådt fram på arenaen med en såkalt motmelding. Deres konklusjon er at forslagene vil ha vidtrekkende negative virkninger for norsk privatøkonomisk næringsliv. Samhørigheten mellom eiere,

ledelse og ansatte må styrkes ved en større spredning av eiendomsretten. Dette skal skje ved at lønnstakerne stimuleres til å kjøpe aksjer i bedriftene. Alternativet til utvidet styrerepresentasjon er på ny den gamle idéen om et selveierdemokrati. Fagbevegelsen har gjentatte ganger sagt nei til en slik løsning. Vi har aldri trodd — og tror heller ikke i dag — at aksjekjøp skal gi grunnlag for noe utvidelse av bedriftsdemokratiet. Hvem vil kjøpe slike aksjer? Er det industriarbeiderne og funksjonærene? Jeg tror det blir de samme menneskene som alltid har kjøpt aksjer. Forskjellen er bare at de får skattelettelse på toppen. Eller la oss her kalle en spade — enspade:

Arbeidsgiverforeningens og Industriforbundets såkalte motmelding viser i klartekst at disse organisasjonene er fullstendig akterutseilt. Skulle vi i dag ha aktive bedriftsledere og tillitsvalgte i virksomhetene som i samme grad lot fortidens løsninger være normgivende for løsning av dagens problemer — ja, da hadde det stått dårlig til i norsk næringsliv! Selv om vi hevder at norske industriledere ikke er dyktige nok i det daglige, har jeg det håp at den såkalte motmeldingen ikke er representativ for bedriftslederes holdning til et framtidig samarbeid og tillit til sine medarbeidere.

Men i tillegg bør vi understreke at forslaget viser en prinsipiell forskjell mellom oss og eiersiden i norsk industri. Vårt utgangspunkt er at vi skal ha innflytelse i kraft av vårt arbeid. Ikke ved å investere kapital. Det er arbeidet som har verdi som skal sidestilles med kapital. Her går det et grunnleggende skille mellom LO og Arbeiderpartiet på den ene siden og Industriforbundet og Høyre på den andre.

Industriforbundet og Arbeidsgiverforeningen har kritisert komitéinnstillingen fordi den synes å være politisk. Ja, tenk det — de beskylder oss for å komme med et politisk utspill. Vi har ikke noen problemer med å si at det er et politisk utspill. De som i denne sammenheng har problemer er Industriforbundet og Arbeidsgiverforeningen. De prøver å framstille sine angrep på innstillingen som såkalte faglige ekspert svar. Det er å tildekke sannheten. For det første er den faglig sett ikke holdbar. For det andre bør de på samme måte som oss kunne si det som er det: deres utspill er også politisk. Deres utspill har kommet både som et angrep på innstillingen, og som et innlegg i en valgkamp som allerede har begynt.

Arbeidsgiversiden går til et massivt forsvar for eiendomsretten. De hevder at dersom denne hellige rett blir svekket, svekkes også tilgangen på kapital. Skytøen-komitéens forslag representerer ikke noe brudd med den eiendomsrett som i dag er etablert i den norske grunnloven. Men den argumentasjonen som føres om kapitaltilgang er sterkt foreldet. Den passer ikke inn i realitetenes verden. Den kan i beste fall karakteriseres som en forenklet valgdebatt.

I denne debatten er det kanskje en side av innstillingen som har kommet i bakgrunnen. En side som kanskje blir den viktigste i tiden som kommer. Det gjelder de ansattes deltakelse i den daglige styringen og planleggingen i bedriften. I den omfattende debatt vi har hatt under forberedelsen av Handlingsprogrammet er det særlig et trekk som har festet seg. Folk er oppgitt over en dårlig organisering, planlegging og ledelse av arbeidet. Det fører til stress og sykefravær. Det fører til lite effektive investeringer og lav produktivitet.

Både ut fra vårt syn på demokratiet og vårt ønske om å opprettholde full sysselsetting, er det derfor av avgjørende betydning at vi bedrer situasjonen på disse områdene. I dette arbeidet blir det også sammenheng mellom vårt arbeid for å utvide demokratiet og våre krav for å bedre arbeidsmiljøet. Nye arbeidsformer i bedriftene og i det offentlige er avhengig av at tillitsmanns- og forhandlingsapparatet er aktivt med i alle faser. Hvis vi ikke får fortgang i innføringen av gode løsninger tilpasset de lokale forhold, vil folk flest miste troen på at det nytter å engasjere seg i utviklingen av sin egen arbeidsplass. Dersom det skjer mister vi den brede oppslutningen som er grunnleggende for det reformarbeid som er nødvendig. Vi risikerer å svekke framtidige grunnlag for en kollektiv sikring av arbeidsplassene og en bedring av lønns- og arbeidsvilkårene.

Det er derfor tvingende nødvendig at vi nå engasjerer folk på alle plan i et arbeid for å bedre arbeidsmiljøet. Det er de som jobber ute i virksomhetene som best vet hvor manglene ligger.

Vi må videre sørge for at Arbeidsmiljøloven ikke bare fører til kort-siktige skippertak. Det kreves en kontinuerlig vurdering av konsekvensene ved nyanlegg, ombygninger og anskaffelse av nytt teknisk utstyr.

De som til daglig utfører arbeidet må mer aktivt inn i selve planleggingen. Det er i den daglige, ukentlige og månedlige planleggingen at arbeiderne og funksjonærer og arbeidsledelse kan skape et fornuftig arbeidsfellesskap. Det er på dette området de ansatte i produksjonen, i de offentlige institusjonene og i forvaltningen har de beste kunnskapene.

Nye arbeidsformer i bedriftslivet, opplæring og utdanning, arbeidsmiljøet og nye styringsformer, er saker som må løses i stor grad på lokalplanet. Vår oppgave sentralt blir å sørge for et grunnlag gjennom utvidelse av avtalene og lovverket. I dette arbeidet er alle arbeidsgrupper og yrkesgrupper meningsberettiget. Folk med praktisk erfaring har minst like mye å gi som de med høyere utdanning. Det er saker av så stor betydning at vår form for demokrati kanskje tar form etter det vi utretter lokalt og sentralt i disse spørsmålene.

Det er disse vurderinger som ligger til grunn for utformingen av forslaget til Handlingsprogram. De neste skrittene vil nå være raskest mulig å få i gang en offentlig utredning for å gjennomgå lovverket. LOs

oppgave i en slik utredning vil være å oppnå maksimalt i forhold til det Handlingsprogram som Kongressen vedtar. Dernest vil det være LOs egen oppgave å utforme kravene i forbindelse med Hovedavtaleforhandlingene til høsten, slik at vi legger det nødvendige grunnlag for en omfattende forbundsvis og lokal aktivitet der hovedhensikten er delaktighet og innflytelse i den daglige styringen av norske bedrifter, offentlige institusjoner og offentlig forvaltning. Med disse ord anbefaler jeg Handlingsprogrammets punkt om et utvidet bedriftsdemokrati — og Sekretariatets forslag til uttalelse.

Liv Buck: Kultur og arbeid

Liv Bucks innledningsforedrag om Handlingsprogrammet 1981—85, avsnittet «Kultur og Arbeid»

Også dette forslaget til nytt handlingsprogram inneholder et eget kapittel om kultur. Tradisjonen tro har vi gitt kapitlet overskriften «Kultur og arbeid». Det understreker at vi i fagbevegelsen ikke ser kultur som et isolert begrep. Kultur har med hele vårt livsmønster å gjøre. Selve arbeidet, det å stå i jobb, er en viktig del av vårt kulturliv. Våre tillitsvalgte utfører også en kulturgjerning på arbeidsplassen og i lokalsamfunnet. Kultur begrenser seg ikke til de aktiviteter man foretar seg i fritida, men er en naturlig del av hverdagen.

Jeg vil benytte denne anledningen til å understreke at fagbevegelsens kulturelle engasjement ikke er av ny dato. Noen tror det. Engasjementet går imidlertid tilbake til fagbevegelsens forløpere i forrige århundre, til den tid da ordet kultur i det vesentlige var knyttet til litteratur og musikk, maleri og skulptur, teater og arkitektur. Fagbevegelsen var mer opptatt av andre sider ved vår kultur: opplysning og utdanning.

Det blir nå — 100 år etter — erkjent at kulturarbeid har nær sammenheng med vårt arbeids- og livsmiljø, at kultur også er en viktig del av samfunnspolitikken. Fagbevegelsen har bidratt til denne utviklingen.

Fagbevegelsen har økt sin aktivitet på dette området. LOs kulturutvalg ble opprettet i 1969 etter vedtak på Kongressen samme året. Handlingsprogrammet av 1973 fikk eget kapittel om kunst og kultur, og siden den gang er kulturarbeidet viet spesiell oppmerksomhet i fagbevegelsens programdebatt. LOs beretninger for de siste fire år gir et bilde av spennvidden i de saker LOs kulturutvalg har behandlet. I tillegg til mer tradisjonelle saker, har utvalget tatt initiativet til eller gjort ny aktivitet mulig. Kulturutvalget har støttet arbeidet med å få fram i lyset trekk fra arbeiderbevegelsens historie, arrangert spesielle konferanser og stått sammen med vårt eget forlag — Tiden Norsk Forlag — som innbydere til en barne- og ungdomsbok-konkurranse. Vi har støttet økonomisk de for-

skjellige arbeiderdagene, og vi har fulgt opp disse bevilgningene med ytterligere økonomisk støtte til nye tiltak, som har vært resultat av arbeiderdagene. Jeg nevner etablering av industrimuseum i Løten og industriarbeidermuseet på Rjukan etter «Industriarbeiderdagene», og sikring av Olavsgruva på Røros etter «Bergmannsdagene», som gode eksempler. Vi har støttet utstillinger og festivaler, og vi har gitt økonomisk bidrag til forskjellige forskningsprosjekter, blant dem skiftarbeiderprosjektet i Årdal, hvor man skal utrede skiftarbeideren og familiens forhold til voksenopplæring og kulturarbeid.

Det har kanskje aldri vært noe stort antall kulturarbeidere i LO, men helt siden 1937 har Norsk Musikerforbund vært tilsluttet LO. Høsten 1966 gikk Norsk Operasangerforbund inn i dette forbundet, som organiserer foruten musikere og sangere, også ballettdansere og teaterinspisenter. Sufflørene ved teatrene står i LO som eget forbund og er blant de minste. Teatrenes tekniske personale er organisert i LO gjennom Norsk Kommuneforbund. Det samme gjelder de ansatte ved kinoene. Til sammen er dette store arbeidstakergrupper.

Fortsatt står mange utenfor. De kulturarbeidere som er i arbeidstakersituasjon vis-a-vis arbeidsgiver, kan, hvis de ønsker, slutte seg til LO. Norsk Skuespillerforbund og LO har inngått en samarbeidsavtale. Dette samarbeidet har vart i vel ett år, og partene skal nå vurdere det videre arbeid. Fra vår side er det uttrykt tilfredshet med samarbeidet så langt. Forbundet er representert i LOs kulturutvalg og har utført et godt stykke arbeid der. Etter min oppfatning er nettopp dette utvalget et utmerket organ til å opprettholde og holde en fruktbringende kontakt med kulturarbeidere i vårt land.

Vi har også nevnt kulturarbeidere og kunstnere i vårt forslag. Vi vil arbeide for at de må sikres skikkelige lønns- og arbeidsvilkår, og at deres utdanningsmuligheter styrkes. Vi går inn for økt bruk av kunstneres arbeid.

LOs kulturutvalg er det eneste av LOs utvalg som har en økonomi til disposisjon. Etter søknad bevilger LOs Sekretariat midler til vår virksomhet slik Kongressen i 1969 bestemte. Siden Kongressen i 1977 har Kulturutvalget hatt kr. 825 000,— til disposisjon. Det har vist seg at beløpet ikke har vært tilstrekkelig dersom vi skulle: for det første — imøtekomme alle behov, og for det andre sette ut i livet alle planer om tiltak vi helst så iverksatt.

Kulturarbeidet i våre organisasjonsledd har økt, og dermed også behovet for store og små bidrag. Vi har også merket oss at kjennskap til vårt arbeid har nådd ut over arbeiderbevegelsens rekker. Det har ikke bare medført søknader om økonomisk bidrag, men anmodninger om aktiv deltakelse. Kulturutvalget har også tatt initiativ på områder hvor fagbevegelsen til nå ikke har hatt særlig engasjement. Vi har fått inn-

pass i statlige råd og utvalg hvor vi tidligere ikke var representert. Jeg tenker bl.a. på Statens Museumsråd, som har som hovedoppgave å gi råd om museumsvirksomheten i vid betydning, og i Statens kulturminneråd, som skal arbeide for fremme av kulturminnevernet. Vi har videre økt vårt arbeid i Rådet for kultursamarbeid — UD's utvalg for kulturavtaler med utlandet, for å åpne veien for at også fagorganiserte skal få anledning til studiebesøk i utlandet på linje med andre grupper.

Utviklingen i arbeidslivet, både hva produkter, arbeidsprosesser, maskiner og arbeidsforhold angår, stiller fagbevegelsen overfor en rekke problemer og arbeidsoppgaver. En av problemstillingene, som har vært lite påaktet fram til nå, har vært å ta vare på kjennskapet til nettopp de maskiner, arbeidsvilkår og arbeidsteknikker som har vært i bruk gjennom tidene.

På dette området har bondeorganisasjonene vært langt dyktigere enn oss. Gjennom en mengde museer og samlinger har de lyktes i å bevare kjennskapet til bondebefolkningens sosiale og økonomiske levevilkår, og de arbeidsredskaper og teknikker som har vært brukt. For oss bør det arbeid som på denne sektor er gjort, være en utfordring til å gjøre en betydelig innsats for å bevare kjennskapet til forhold også for andre yrkesgrupper.

De første initiativ som er tatt for å gjøre en innsats på denne sektoren er allerede nevnt, nemlig Olavsgruva på Røros, industriarbeidermuseum på Rjukan og bevaringen av Klevfoss Cellulosefabrikk i Løten. Dette er bare en begynnelse. Disse og liknende tiltak er egentlig en start på et arbeid for å gi ulike yrkesgrupper et sted hvor de kan bevare sin historie. Selv om vi har kommet i gang, er det grunn til å påpeke at selv på et så stort museum som De Sandvigske Samlinger på Maihaugen, Lillehammer, hadde man ikke noen husmannsplass før AOF i 1979 arrangerte Husmannsdager og ga en husmannsplass som gave til museet.

Vi jakter på identitet i vår tid — etter våre røtter. Selv den mest optimistiske i arbeiderbevegelsen rekker søker ikke etter sine røtter i museene. Der finnes de ikke. Men vi er i ferd med å åpne museumsfolks øyne for at f.eks. menneskene bak maskinene også bør få innpass. Klarer vi dét, har vi nådd langt allerede.

Jeg nevner dette for å gi et bilde av omfanget av vår virksomhet. Jeg kan trygt si at vårt engasjement vil og må øke, men til nå har de økonomiske rammer satt visse grenser for vår aktivitet. Men disse grensene kan flyttes (dersom Kongressen vil).

Forslaget til Handlingsprogram er et forsøk på å stake ut en kurs for vår virksomhet. Vi vet at samfunnet står overfor store og gjennomgripende forandringer. Veksten i økonomien har stagnert, samtidig som den raske tekniske utviklingen fører til økt datorisering og robotisering i arbeidsliv og samfunn. Konservative strømninger og en ekspansiv inter-

nasjonal underholdningsindustri representerer sterke trusler mot såvel ytringsfriheten og likestillingen som kvaliteten. Disse faktorer medfører drastiske forandringer i menneskers levestandard og kulturmønstre.

I dette perspektivet framstår klart behovet for en offensiv og bevisst kulturpolitikk. Menneskene må gis mulighet til innflytelse og aktiv medvirkning. Kulturpolitikken er et viktig middel for å styrke menneskenes identitet og selvfølelse. En aktiv kulturpolitikk er derfor et umistelig middel i arbeiderbevegelsens kamp for et rettferdig samfunn, preget av fellesskap — solidaritet og menneskelig verdighet.

Det er den faglige og politiske arbeiderbevegelsen som må ta initiativet til å fortsette og videreutvikle de retningslinjer som 70-års kulturmeldinger stakk ut. Vi har fått et nytt arbeidsdokument for vårt kulturengasjement i AOFs kulturutredning. Dette dokumentet fastslår hvilke hovedoppgaver AOF skal ha i de kommende år. Disse oppgavene konsentreres ikke lenger om opplysning og utdanning, som har stått sentralt fra stiftelsen av, men også om kultur på arbeidsplassen, kultur i nærmiljø og bomiljø, kommersialismen, foreningskulturen, Folkets Husbevegelsen, kulturvern, voksenopplæring, arbeiderbevegelsen og kunsten — og ikke minst, fremmedarbeidernes spesielle situasjon, er sentrale områder, for å nevne dem i stikkords form. Denne kulturutredningen vil sammen med hele LOs handlingsprogram og Arbeiderpartiets arbeids- og prinsippprogrammer danne det beste utgangspunkt for det fortsatte arbeid.

Vi vet at vi i fagbevegelsen vil ha stor innflytelse på den kulturpolitikk som skal føres i de neste fire år med en regjering utgått fra våre rekker. Arbeiderkultur er fellesskapets kulturform — og den står i steil opposisjon til den borgerlige kultur som en borgerlig regjering vil føre. Den er klart individorientert. Det primære i vår kultur har vært å reise den materielle og intellektuelle standard hos det vi forbinder med «vanlige mennesker», — ikke ved at en makter å skape bedre vilkår for seg selv alene, men at en gjennom fellesskapet makter å skape bedre vilkår for de mange. Det er i fellesskapet og med solidariteten som idégrunnlag at arbeiderkulturen har sitt særtrekk. Denne kulturen skal vi slå ring om og videreforedle. En forutsetning for at vi skal nå fram, er at vi har en regjering som deler vårt syn på kultur, kulturarbeid og kulturpolitikk.

For øvrig viser jeg til kapitlet «Kultur og arbeid», som inneholder konkrete forslag til fremtidige arbeidsoppgaver og en nærmere begrunnelse for dem.

Jeg anbefaler forslaget.

Liv Buck fortsatte så med:

Familiepolitikk og likestilling

Som det framgår av utkast til Handlingsprogram for kommende fire år, har områder som vedrører familieliv, arbeidsliv, fritid, samfunnsliv og utdanning, fått bred plass. Områdene er formulert på bakgrunn av tusenvis av forslag fra aktive medlemmer i alle ledd i fagbevegelsen.

Såvel kapitlet «Familiepolitikk og likestilling» som under punktene:

Prinsipielle mål,

Inntektspolitikk, mål og midler

Sysselsetting — trygghet — teknologi

Utdanning og arbeid

Forsikring i lønnstakernes interesse

LO i samfunnet,

finner dere programsaker som vil gi videre framstøt for likestilling i samfunnet.

Reell likestilling

Tiltakene som foreslås er en voksende erkjennelse av at arbeidet for reell likestilling, fortsatt vil stå sentralt i fagbevegelsen, også i kommende kongressperiode. Likeledes, at det er en sentral oppgave for fagbevegelsen å endre tradisjonelle oppfatninger av den plass og de oppgaver menn og kvinner skal ha i familie-, arbeids- og samfunnsliv. Arbeidet for reell likestilling krever at menn og kvinner vurderes likt og gis de samme muligheter og rettigheter, de samme plikter og ansvar.

Flere kvinner på arbeidsmarkedet

I vårt samfunn i dag finner vi stadig flere yrkesektepar — en virkelig-het vi ikke kan overse.

Antall kvinner på arbeidsmarkedet har økt kraftig de siste tiår. I dag har vi 786 000 kvinner i inntektsgivende arbeid, av totalt 1,9 millioner sysselsatte. Aldri før har så mange kvinner vært ute i arbeidslivet. Fra 1972 til 1978 steg antall sysselsatte med 205 000. Sterkest var økningen blant kvinner, nemlig 139 000 av nevnte 205 000.

Det er særlig de gifte kvinner som har økt deltakingen i yrkeslivet i 70-årene. De har stått for mer enn halvparten av sysselsettingsøkningen, og de har særlig tatt deltidsarbeid. Vi kan med andre ord slå fast at kvinner i det ti-år vi har bak oss, har vært arbeidsmarkedets viktigste rekrutteringskilde.

Flere kvinner i fagbevegelsen

I fagbevegelsen gjør også kvinnene sitt inntog. De utgjør i dag 32 prosent

av LOs medlemmer. I perioden 1970—1980 har medemstallet, når det gjelder kvinner, økt fra 131 168 til 241 894 — med andre ord 110 716 kvinner har i dette ti-året funnet sin plass i våre rekker. Tilsvarende tall for menn er 49 395. Vi kan også her slå fast at kvinnene i det ti-år vi har bak oss, har vært fagbevegelsens viktigsterekrutteringskilde.

Kvinnerepresentasjon på LO-kongressen

Det er gledelig at også kvinnerepresentasjonen på Kongressene siden 1969, sakte men sikkert har gått oppover. I 1969 var 15 av 315 representanter kvinner. I 1973 møtte det 21. I 1977 44, og i dag er vi 58. 45 er valgt fra forbundene, 11 fra fylkene, 1 fra Sekretariatet og 1 er valgt av Kongressen.

At fagbevegelsen vil et demokrati bygd og ledet av kvinner og menn i fellesskap, kan det ikke være noen tvil om. Faglig regnskap, avsnittet Familiepolitikk — likestilling — likeverd, gir et klart bilde av hva som er gjort de siste fire år. Jeg er klar over at Britt Førde er av en annen oppfatning — konf. artikkel Dagbladet. Jeg synes hun underkjenner det arbeidet fagbevegelsens menn — kvinner har gjort. Gjennom våre målsettinger har man aktivt søkt å legge forholdene praktisk til rette for å gi kvinnene likeverdige muligheter med mennene. Vi akseptere ikke at en stor del av våre samfunnsborgere — ofte høyst ufrivillig — nærmest skal være passive tilskuere til det som skjer i vårt samfunn.

I kommende ti-år — Mulighetenes ti-år — vil fagbevegelsen stå overfor store utfordringer på familiepolitikens og likestillingens område. Handlingsprogrammets ulike målsettinger, når det gjelder disse arbeidsoppgaver, vil være med på å flytte merkesteinene på likestillingsfronten et langt stykke framover. Men jeg vil gjerne understreke, til dette trengs det bred oppslutning fra tillitsrepresentanter og medlemmer i alle organisasjonsledd i fagbevegelsen. En målbevisst kamp må til og en vilje til å nå reell likestilling.

Arbeid for alle

Retten til arbeid for alle, er ut fra et familiepolitisk synspunkt viktig, først og fremst ut fra følgende forhold:

For det første — man legger grunnlaget for reell likestilling mellom kjønnsene i og med at såvel menn som kvinner gis samme rett til arbeid og omsorg for barn.

For det andre — overføringer til barnefamilieene kan ikke helt erstatte en arbeidsinntekt. Alles rett til arbeid og til å forsørge seg selv er det viktigste for familieøkonomien.

6 timers dag

I radioprogrammet «Politisk kvarter» for en tid tilbake, sa planleggings-

minister Per Kleppe at i 1980-årenes økonomiske situasjon er det ikke plass til noen 6 timers arbeidsdag. Tross dette, vedtok Arbeiderpartiets landsmøte nylig i sitt prinsippprogram 6 timers arbeidsdag som en målsetting for framtiden.

6 timers arbeidsdag er et likestillingskrav, sies det — et krav som vil gi mulighet til å styrke familien som en enhet — et krav som vil gi bedre omsorg for barn og eldre i familien. Tross dette prioriterer vi annerledes i handlingsprogrammet.

Mannens rolle i likestillingsarbeidet

Vi mener at det likestillingskrav som bør prioriteres i kommende kongressperiode, må være å sette søkelyset mot mannens rolle i likestillingsarbeidet. Det er nemlig ikke nok å endre den tradisjonelle kvinneverollen i utdanning og arbeidsliv. Mannsrollen må også endres når det gjelder hus- og omsorgsarbeid. Vi har derfor bl.a. programfestet en utvidelse og en bedre økonomisk dekning for permisjonsordninger i arbeidsmiljøloven i Handlingsprogrammet. Dette er den ene av de reformer vi vil prioritere i fire-årsperioden framfor 6 timers arbeidsdag. Som tidligere nevnt, finner vi stadig flere yrkesektepar ute i arbeidslivet. Vi har også mange alene-foreldre som vil virkeliggjøre seg selv såvel i arbeidslivet som i familielivet.

Barnehager

En sak som derfor er meget viktig, hvis kvinner skal få mulighet til utdanning, at flere skal få komme ut i arbeidslivet og delta i samfunnslivet for øvrig, er at det bygges barnehager og fritidshjem. Men vi må også få tilfredsstillende ordninger som sikrer tilsyn med barna når disse er syke. Vi er derfor svært glad for den Stortingsmelding om utbygging av barnehager som Regjeringen nylig har lagt fram, og som varsler en radikal økning i utbyggingstakten.

Allerede i 1972 ga vi i fagbevegelsen uttrykk for i forbindelse med høringsen til innstillingen fra daginstitusjonsutvalget, at kommunene burde pålegges en plikt til utbygging av barnehager. Dette er også vår oppfatning i dag. Det overordnede mål må også være at det blir barnehageplass til alle som ønsker det, og at det skal være gratis å ha barn i barnehage.

Deltid

Den andre reformen som vi ønsker å prioritere i fireårsperioden, er en lovbestemt rett til redusert arbeidstid for dem som av spesielle grunner ønsker arbeid med kortere arbeidstid. Men vi vil gjerne understreke, en slik rett må avgrenses til de som har et reelt behov for nedsatt arbeidstid.

Etter vår oppfatning bør arbeid på heltid fortsatt være hovedregelen på den enkelte arbeidsplass. Vi vil også uttrykke vår bekymring for det store innslaget av deltid i visse bransjer i arbeidslivet. På enkelte arbeidsplasser er deltidsarbeid faktisk helt dominerende.

I dag er det nesten utelukkende kvinner som jobber deltid. Vi stiller oss derfor tvilende til om deltidsarbeid i sin nåværende form vil fremme likestilling. Dersom deltidsarbeid skal virke positivt på likestillingen, er det nødvendig at det ikke får dominere visse yrker og bransjer, men at man får et moderat innslag av deltidsarbeid i alle deler av arbeidslivet. Det er videre viktig at begge kjønn kan søke deltidsarbeid om de måtte ønske det.

Som det framgår av faglig regnskap for perioden 1977—81, har Sekretariatet vedtatt en rammeavtale for bruk av deltid, inneholdende regler som skal være retningsgivende for forbundene ved forhandlinger om deltid. Ved kommende revisjon av Hovedavtalen, dvs. høsten 1981 vil vi søke gjennomført at rammeavtalen om deltid tas inn som en del av de ulike hovedavtaler. Vi vil også ved revisjon av hovedavtalene søke gjennomført rammeavtale om likestilling i arbeidslivet, som gir grunnlag for opprettelse av lokale avtaler.

Likestilling inn i undervisning.

I Handlingsprogrammet fremmes også forslag om at det såvel i barne- som i ungdomsskolen skal legges vekt på undervisning om likestillings-spørsmål. Det reises også forslag om at slik skolering gis som en del av opplæringen for de tillitsvalgte i fagbevegelsen.

Å endre holdninger er ikke gjort i en håndvendig, men de tiltakene vi her har foreslått mener vi vil være med på å sette fart i utviklingen.

Lik lønn for likt arbeid

Skjevheten mellom kvinner og menns lønninger har lenge vært et sentralt spørsmål for fagbevegelsen.

Selv om lik lønn for likt arbeid i dag er lovfestet, har det vist seg at dette ikke er tilstrekkelig. Årsaken er at de lave kvinnelønningene i stor grad har sammenheng med lav lønnsevne i bransjer som hovedsakelig sysselsetter kvinner. Spørsmålet om utjevning av lønnsnivået mellom kvinner og menn blir derfor også et spørsmål om generell lønnsutjevning.

Før tariffrevisjonen i 1980, fikk vi en henvendelse fra Likestillingsrådet, hvor vi ble bedt om å gjøre noe med disse skjevhetene. Fagbevegelsen behøver ikke å ha noen til å gi oss slike henstillinger.

Gjennom mange år har fagbevegelsen krevd spesielle tillegg for de lavest lønte, men tross dette, må vi innrømme at det ikke har bidratt ve-

sentlig til å jevne ut lønnsforskjellene. Ved fjorårets tariffoppgjør fikk vi imidlertid gjennomslag for et nytt prinsipp, nemlig garantiordningen, som også representerer et gjennomslag i kampen for utjevning av kvinne- og mennslønninger.

Garantiordningen sikrer at lønnsnivået på en bedrift ikke skal ligge lavere enn 85 prosent av gjennomsnittet i industrien.

Dette prinsippet har ført til en reell utjevning av lønnsnivået mellom menn og kvinner. Som eksempel kan nevnes at innenfor et typisk kvinneyrke som rengjøring, lå lønningene før oppgjøret under 70 prosent av gjennomsnittet.

Etter at garantitilleggene høsten 1980 ble gitt, er lønnsnivået oppe på 85 prosent-nivået — noe som svarer til en lønnsøkning på over 7 kroner i timen.

I Handlingsprogrammet for 1981—85 har vi slått fast at garantibestemmelsen, som i 1980 ble nedfelt i tariffavtalene bør utvikles videre.

Kvinnepolitikk, Kvinnenemnder

Blant forslagene til revisjon av handlingsprogrammet, finnes også til denne Kongressen et forslag om eget avsnitt om Kvinnepolitikk i Handlingsprogrammet, samt gjenopprettelse av kvinnenemnder i fagbevegelsen.

I denne forbindelse vil jeg gjerne gjenta for Kongressen hva jeg ga uttrykk for for fire år siden til disse forslagene.

Allerede i 1940 ble det dannet en kvinnenemnd sentralt i fagbevegelsen.

Helt fram til 1974 fungerte den som et rådgivende organ for Landsorganisasjonen i spørsmål som angikk kvinnene. På den tid denne kvinnenemnda ble startet, var det omlag 55 000 kvinner med i fagbevegelsen. I dag er vi 241 894.

Også på det lokale plan hadde man kvinnenemnder i samme periode. Meningen var at det skulle dannes slike kvinnenemnder i hver samorganisasjon i landet, dvs. — vel 200 i alt. I løpet av de ca. 30 år kvinnenemndene har eksistert, lyktes det imidlertid kun å få registrert vel 20 slike nemnder.

Liksom fagbevegelsens arbeidsoppgaver har vært i forandring opp gjennom årene, har også samfunnsutviklingen gjennomgått forandringer. Kvinnenes stilling er i dag ikke lenger kvinnesak alene, verken i fagbevegelsen eller i samfunnet ellers. Familiepolitiske spørsmål er både menns- og kvinners fellesengasjement.

Det er erkjennelse av dette som lå bak LO-kongressens prinsippvedtak i 1969, når den enstemmig ga sin tilslutning til omorganisering av disse kvinnenemndene i fagbevegelsen, så vel sentralt som lokalt. Jeg vil også legge til at initiativet til omleggingen kom fra fagbevegelsens kvinner selv. De var for lengst klar over, at skulle målsettingen om reell likestil-

ling noen gang nåes, måtte kvinnens spesielle problemer drøftes i de organer hvor både kvinner og menn var representert — i klubber — i fagforeningene, i forbundene og i fagbevegelsens høyeste organer.

I dag har vi LOs utvalg for familiespørsmål og likestilling, så vel sentralt som i alle fylker, og både kvinner og menn er med.

Utvalgene arbeider meget godt, og har betydd meget for opptrapping i aktivitetene omkring så vel likestillingsspørsmål som kvinnens spesielle problemer. Dette har gitt seg utslag i økt kvinnedeltakelse på så vel forbundenes landsmøter som til LO-Kongressene.

Ut fra det jeg her har sagt, vil det være et stort tilbakeskritt å gå inn for et forslag om å erstatte avsnittet Familiepolitikk med Kvinnepolitikk. Det samme vil forslaget om å gjenopprette kvinnenemnder være. Derfor avviser vi dette.

Til slutt — de formuleringer som foreligger i utkast til nytt Handlingsprogram, avsnittet familiepolitikk og likestilling, avspeiler sterkere enn noen gang fagbevegelsens vilje til fortsatt engasjement på familie- og likestillingens område.

Jeg anbefaler forslagene.

Dirigenten takket innleiderne til Handlingsprogrammet og gjorde oppmerksom på at det allerede hadde tegnet seg 90 talere til dette punkt på dagsorden. Det ville tilsvare en debatt på 15 timer med ti minutters tale-tid. Han foreslo derfor at man allerede fra første taler fastsatte fem minutters taletid.

Dette ble enstemmig godkjent.

Han gjorde også oppmerksom på at pausen torsdag ville bli begrenset til én time.

Møtet hevet kl. 18.00.

Formiddagsmøtet torsdag 7. mai

Møtet ble satt kl. 9.10 med Odd Isaksen som dirigent.

Åpningssang: «Ta hverandre i handa og hold», allsangen ledet av Trygve Aakervik.

Dirigenten formidlet henstillinger fra salen, til røykerne om å ta miljømessige hensyn og røyke så lite som mulig.

Han ga så ordet til statsminister Gro Harlem Brundtland, som holdt følgende innledning om den politiske situasjon.

Den politiske situasjon

Statsministerens tale

Gro Harlem *Brundtland*: Motto for denne kongressen er: «80-årene — mulighetenes ti-år». Det er jeg enig i. Vi *har* muligheter til å skape flere arbeidsplasser og tryggere arbeidsplasser. Vi *har* mulighetene til å øke medbestemmelse og utvide bedriftsdemokratiet.

Men i muligheter ligger det også at det kan gå galt.

I arbeiderbevegelsens historie er det noen år som har vært *korsveier*, der valg av retning ble særlig avgjørende for videre frammarsj.

I år står vi ved en slik korsvei. Den dystre internasjonale økonomien er den ytre grunnen til dette. Den indre grunnen er at vi i en internasjonal krisetid skal avgjøre *hvem* som skal styre landet gjennom den, fram til 1985.

Utviklingen i den internasjonale økonomien er illevarslende. For første gang på en generasjon venter innbyggerne i den vestlige verden at årene som kommer kommer blir vanskeligere enn dem vi har bak oss. De har rett.

Siden 1973 er veksten i Vest-Europa halvert, og både prisstigning og arbeidsledighet tredoblet. Innen årets utgang vil antallet arbeidsledige i industrilandene overstige 30 millioner — mer enn syv ganger hele Norges befolkning!

De fleste regjeringer synes i praksis å ha oppgitt målet om full sys-

setsetting. Norge er som en ensom øy i et hav av arbeidsledighet. I de fleste land setter konfliktene om fordelingen av knappere midler solidariteten og samholdet på prøve.

Vi godtar ikke løsninger som kaster millioner ut i fornedrelse og bitterhet. Vi kan ikke la unge mennesker vokse opp i en så ødeleggende virkelighet. I Vest-Europa er dette allerede en del av menneskenes hverdag.

Når vi møter dette bildet ute, skyldes det ikke mangel på kapital. Med få unntak er det heller ikke mangel på naturressurser. Og det er slett ikke mangel på arbeidskraft.

Det det er mangel på, er skikkelig politikk. La oss for eksempel se på Europas to oljenasjoner — England og Norge.

I England har vi gående et stort konservativt eksperiment, under ledelse av Margaret Thatcher. Det har skapt den kaldeste vinter for britene på et halvt århundre.

Ikke bare har de fått nullvekst — totalproduksjonen den *synker!* De har funnet på et fint ord for det: De kaller det «negativ vekst». Det kan klinge godt, men det er like meningsløst som å snakke om et «positivt tap». — I samme takt som nasjonalproduktet går ned, går arbeidsledigheten opp. Den nærmer seg nå 3 millioner — et tall man ikke har sett siden 30-årene. Det betyr 3000 nye ledighver eneste arbeidsdag.

Margaret Thatcher sa da hun ble valgt, at hun ville føre en politikk som utløste større arbeidslyst. Ja, det har hun klart! 3 millioner er arbeidslystne fordi de er arbeidsledige.

Det er ikke bare den engelske fagbevegelsen som kaller dette feilslått politikk. Det gjør også det engelske industriforbundet. Ja, selv «Aftenposten», som uttrykte begeistring over den konservative valgseier i Storbritannia som en del av den blå bølgen over Europa, har nå på lederplass måttet fastslå at den konservative Thatchers politikk er feilslått.

La oss så se på Norge.

1970-årene ble et av de største reform-tiår i Norges historie. Vi hadde den raskeste vekst som er registrert i noe ti-år — den svarte til en fordobling av våre samlede ressurser i løpet av en 15-års periode. Ikke bare opprettholdt vi sysselsettingen — vi økte den. Det ble skapt en kvart million nye arbeidsplasser. De fleste av dem gikk til kvinner. I 1970-årene ble velferdsstaten befestet og utbygget av regjeringene Bratteli og Nordli. Reformene spente over et vidt felt, fra nye skolelover over sykelønnsordning og arbeidsmiljølov til opprettelse av et eget Miljøverndepartement. For de fleste er inntektene vokst betydelig, og pensjonistytelsene er hevet mer enn gjennomsnittet. Sett under ett, er velferden utvidet og mer likelig fordelt, sosialt og geografisk.

Veksten, den fulle sysselsettingen, økningen i private inntekter og forbedringen av offentlige tjenester har skjedd i et tempo og i et omfang

som oversteg forventningene. Når Willoch kaller dette feilslått *politikk*, er det selvsagt galt. Det Willoch legger fram, er feilslått *polemikk*. Vil Willoch vite i hvilket europeisk land den økonomiske politikk er feilslått, kan han nå bare lese «Aftenpostens»s ledere om England.

Men på ny står vi ved en korsvei. Den fulle sysselsettingen er ikke lenger noen selvfølge.

Norsk økonomi påvirkes av utviklingen ute i verden. En utvikling som betyr en trusel også mot vår velferd.

Viktige næringer vil få vansker. Vi må føre en politikk for å sikre konkurranseevnen og for å styrke vekstevnen i norsk økonomi. Og *likevel* må vi regne med en vekst som betyr bortimot en halvering av den produksjonsøkning vi har vært vant med. Det gjelder selv om vi regner med oljen.

Vi vil ikke godta en politikk som skaper massearbeidsledighet. Det stiller *vår* generasjon overfor en utfordring den ikke tidligere har møtt. Vi skal leve opp til parolen: «Arbeid for alle».

Det får vi ikke gratis. En slik politikk vil kreve moderasjon i våre krav på *andre* områder. Vi kan ikke både få en sterk økning i vårt forbruk og samtidig trygge arbeidsplassene i årene framover.

Det er et problem at vi har bak oss 30 års sammenhengende periode med sterk vekst i produksjon og forbruk. Mange planer og forventninger bygger på at veksten vil fortsette med uforminsket styrke. Men på grunn av den internasjonale økonomiske utviklingen, kan den ikke det. Nå må forbruksveksten bli svakere enn vi er vant med — det gjelder både det private og det offentlige forbruket.

Da kan vi ikke hver for oss søke fordeler ved gjensidige forsøk på utmanøvrere hverandre. Holder vi oss ikke innen de realøkonomiske rammene, kan den enes lønnsøkning bety den annens tap av arbeidsplass. Da svekkes økonomien og vi utmanøvrere oss selv. Skal vi sikre sysselsettingen, kreves det moderasjon for alle grupper, men særlig fra de sterke.

Skal 1980-årene bli et mulighetenes ti-år, må de derfor også bli et solidaritetens ti-år. For 1980-årene vil stille større krav både til samhold og til evnen til å treffe beslutninger i fellesskap.

Alle trenger et samfunn preget av solidaritet og felles ansvar. Alle kommer i perioder med svakhet, som sykdom eller alderdom. Det gjør også de sterkeste. Ved endring av produksjonsteknikk eller etterspørsel, kan også en gruppe som har vært sterk plutselig bli utsatt og svekket. Derfor er det i vår egen interesse å ta hensyn til og ansvar for hverandre i våre avgjørelser. Å løse de inntektspolitiske spørsmålene på en slik måte at dette blir virkelig gjort, blir en hovedoppgave i 1980-årene.

Skal vi opprettholde konkurranseevnen må pris- og kostnadsstigningen ikke bli for sterk. Den prisstigningen vi har nå, gir grunn til bekym-

ring. Ja, i realiteten er vel nettopp pris- og kostnadsutviklingen nå et hovedproblem i vår økonomi.

Enkelte kan spørre om tiden ikke er inne for drastiske tiltak mot inflasjon som kan virke raskt. Hva med *priskontroll*? Vi har i dag stadig priskontroll med mange og viktige varer. Men når kostnadene stiger, så må de etter hvert tillates å slå igjennom i prisene. Det gjelder uansett hvor streng priskontrollen er. Vi kan aldri kontrollere oss bort fra de underliggende problemene.

Det kan i visse situasjoner være riktig å ha *pris- og inntektsstopp*, men bare for et tidsrom. Det skjer stadig ting som tilsier justeringer i priser og lønnsforhold. Derfor må en pris- og inntektsstopp oppheves etter en stund. Vi er nå midt inne i et omfattende lønnsoppgjør. Det umuliggjør selvfølgelig at vi bruker dette virkemiddel i nærmeste framtid.

Vi kan heller ikke *subsidiere* bort prisstigningen annet enn en kort stund. For et slikt tiltak øker kjøpekraften og dermed presset på priser og lønninger. Derfor blir også virkningene kortsiktige. Likevel kan subsidier være nødvendige virkemidler i gitte situasjoner. Men heller ikke subsidier løser de bakenforliggende årsaker til prisstigning.

Jeg vil gjerne gjøre dette helt klart: Det fins ingen enkle måter å bekjempe inflasjonen på. De virkemidler som virkelig biter, har også negative virkninger.

Regjeringen må her — som på andre områder — se sin politikk som en helhet. De virkemidler som tilsammen kan gi resultater, er ikke uten videre populære. Vi må unngå at det oppstår for sterkt press i økonomien på grunn av knapphet, særlig på spesielle typer arbeidskraft.

Slikt press vil bare fyre opp under pris- og kostnadsstigningen. Derfor er det nødvendig å holde igjen både på veksten i det private og det offentlige forbruket.

I mange land har de holdt så sterkt igjen på etterspørselen at de har skapt massearbeidsløshet for å bekjempe inflasjonen.

Det vil ikke vi gjøre.

Vår viktigste programpost er arbeid for alle. Nettopp derfor må vi legge vekt også på *andre* virkemidler i kampen mot inflasjon. Her kommer samarbeidet om inntektsoppgjørene inn. Det gjør organisasjonene også medansvarlige for prisutviklingen. Ingen av oss kommer unna ansvaret for et samfunnsøkonomisk helhetssyn. Et viktig siktepunkt er å sikre den utvikling vi har råd til i levestandard, med så liten prisstigning som mulig.

Regjeringen fant det nødvendig og riktig å dempe progresjonen i inntektsskattene i 1981. Her på kongressen — og før — har mange kritisert dette. Isolert sett har skatteopplegget en skjev profil. Men det var Regjeringens uttrykkelige forutsetning at dette skulle motvirkes av en sosial profil i lønnsoppgjøret. Det ble det gitt klar beskjed om i nasjonal-

budsjettet, og det er nå fulgt opp i statsoppgjøret. Og Regjeringen sa også klart ifra at den ville endre sluttopplegget, dersom lønnsoppgjøret ikke fikk den nødvendige sosiale profil.

Med den pris- og inntektsstigning vi har, er justeringer av inntektskattene nødvendig fra tid til annen. Flere i kongressen har da også pekt på at progresjonen ikke bør ramme vanlige lønnsinntekter. Skattesystemet er under fortsatt vurdering. Dette er spørsmål vi får arbeide videre med. For hittil har vi ikke funnet fram til løsninger som vi føler er rettferdige og fornuftige nok. Men skattepolitikk er sprengstoff. Det sprenger også regjeringer, som bekjent.

Den løsning de statsansatte nå er kommet fram til, gir håp om at oppgjøret lar seg løse uten konflikt og lønnsnemnd. Nå burde det også være mulig for partene i det private arbeidslivet å følge den invitt til løsning som er gitt. Et viktig mål er ivaretatt: Statsoppgjøret har fått en klar lavtlønnsprofil. Den ramme som er lagt, burde også kunne gi oss en rimelig utvikling i konkurranseevnen.

Men ennå er mye omkring pris- og inntektsutviklingen uklart. Hvis det skulle vise seg at sterke grupper som følge av utviklingen, oppnår vesentlig mer enn forutsatt, må Regjeringen overveie situasjonen. Regjeringen vil måtte gjøre det som er nødvendig for å forsvare sysselsettingen.

Tilstramming i finans- og kredittpolitikken vil i tilfelle måtte vurderes. Vi må være klar over at slike tilstramminger nødvendigvis må gå ut over prioriterte formål. Derfor er heller ikke slike tiltak egnet til å vekke begeistring. Her finnes det ikke populære løsninger.

Styringen av vår økonomi vil også i årene framover bli en stor utfordring. Kostnadsstigningen står sentralt i dette bildet. Vi er avhengige av et godt og tillitsfullt samarbeid mellom Regjeringen og arbeidslivets organisasjoner.

Som Tor Halvorsen sa, kommer vi ikke utenom et inntektspolitisk samspill i åra som kommer, selv om dette spillet kan ta ulike former. Vi er i den heldige situasjon i vårt land at vi har en fagbevegelse som har vilje til å vise et samfunnsansvar. Derfor vil vi i tillitsfullt samarbeid kunne bekjempe inflasjonen uten å få omfattende arbeidsløshet.

Jeg tror Arbeiderpartiet og LO fordomsfritt bør tenke igjennom og drøfte inntektsdannelsen i samfunnet på ny. Vi legger alle stor vekt på den frie forhandlingsrett. Spørsmålet er hvordan den best kan kombineres med våre mål om arbeid for alle og inntektsutjamning.

I disse årene har deler av vår industri hatt problemer. En viktig årsak ligger i verdensøkonomien. De fleste land har hatt svak økonomisk vekst. En annen årsak pekte Tor Halvorsen på i sitt innledningsforedrag. Norge har i disse årene blitt en oljenasjon. Oljesektoren har nødvendigvis måtte knyttet til seg høyt kvalifiserte folk som ellers kunne ha gått til det

øvrige næringsliv. Dette har i noen grad gjort det vanskeligere for industrien.

I tillegg kommer dette: Bruken av oljepenger innenlands har medført økt sysselsetting i sektorer som varehandel, helsestell og undervisning. Dette har gitt grunnlag for økt velferd i Norge, men det har også gitt mindre arbeidskraftressurser for industrien. Det har antagelig også gitt et høyere lønnsnivå i Norge enn det vi ellers kunne ha hatt.

Regjeringen har tatt opp industriens problemer i Industrimeldingen. Der fremmes også en rekke konkrete forslag for å styrke industriens vekstmuligheter. Som hovedlinje vil Regjeringen legge vekt på generelle virkemidler overfor industrien. Virkemidler vil i mindre grad bli rettet mot enkeltbransjer eller enkeltbedrifter, men også dette vil fortsatt inn- gå som ledd i vår politikk.

I innstillingen til Industrimeldingen sier igjen de borgerlige representanter at vi burde ha vært forsiktigere med å bruke av oljepengene. Men dette har vi hørt lite til når de praktiske vedtak skulle treffes. Når budsjettene drøftes i Stortinget, har de borgerlige aldri lagt fram omfattende konkrete nedskjæringstiltak. Men dessuten — en slik politikk ville ha kostet — lavere reallønninger, sysselsettingsproblemer og mindre velferd. Målet for Arbeiderpartiets politikk har i og for seg ikke vært å skape den størst mulige industriproduksjon. Målet har vært å skape størst mulig velferd i Norge.

Oljeresursene hører hele det norske folk til. Regjeringen mener de forvaltes tryggest ved at Statoil får en sterk stilling.

Men vi kan ikke leve av oljen alene. Vi må ha et allsidig næringsliv. Industrien vil derfor, sammen med andre næringer, ha en avgjørende rolle å spille i norsk økonomi også i årene framover. Regjeringen har i langtidsprogrammet gjort det klart at den vil arbeide for produktjonsvekst og bedret produktivitetsutvikling i hele næringslivet. Det gjelder også de store offentlige sektorene. Økt produktivitet der vil gjøre det lettere å løse viktige fellesoppgaver. Samtidig vil industrien og andre næringer da kunne disponere en noe større andel av den samlede arbeidskraft.

Jeg er enig i den holdning fagbevegelsen har valgt til ny teknologi. Vi må være villige til å ta ny teknologi i bruk. Men det er nødvendig å kontrollere de *formål* den brukes for. Det er også nødvendig å kontrollere de *former* den brukes i. For som mennesker har formet ny teknologi, har teknologien vært med på å forme mennesker og det menneskelige miljø. Derfor må vi ha en mening om hva vi vil — og hvilke krav og grenser vi må sette.

Økt produktivitet vil kreve en bedre organisering innad i bedriftene. Det krever en bedre og mer tidsmessig tilpasset struktur i vårt næringsliv. Dette er krevende og interessante oppgaver. Det er oppgaver som krever samarbeid og rett til medvirkning fra de ansattes side.

Vi i arbeiderbevegelsen ser demokratisering som en prosess som *fri-gjør* de veldige krefter som ligger i de mange evner og erfaringer. Vi vet at vår egen erfaring at slike evner vokser gjennom opplæring og aktiv deltagelse. Vi har tro på de krefter som kan vokse i hvert enkelt menneske, og kan utløses gjennom felles ansvar og felles sak.

Industriforbundet og Arbeidsgiverforeningen har startet valgkampen for Høyre gjennom massive utkjør mot Skytøenkomitéen. For å få skikkelig fart på sin agitasjon, går de løs på forslag som *ikke* er fremmet av komitéen. Samtidig er de ensidig opptatt av styrerepresentasjonen.

De helt sentrale spørsmål i innstillingen som gjelder de ansattes innflytelse på den daglige ledelse og drift, blir forsøkt tiet ihjel. Men alle dere som sitter her, vet at det er dette som er avgjørende for forholdene på den enkelte arbeidsplass. Denne «vrien» på debatten demonstrerer også den grunnleggende forskjell i selve utgangspunktet: Vi vet at demokratiet *mobiliserer ressurser* — mot-kreftene frykter at de skal miste sin innflytelse.

Vårt arbeide for bedriftsdemokrati henger også sentralt sammen med vår industripolitikk. Vi vet — og stadig flere industriledere vet at *mennesket* er den viktigste ressurs. For at vår industri skal ha en framtid, må vi satse målbevisst på utviklingen av de menneskelige ressursene. Skolering, økt deltagelse og utvidet demokrati er nøkkelbegreper i denne utviklingen. Vår holdning til disse spørsmålene behøver ingen å være i tvil om.

Jeg regner med at Kongressen vil fatte viktige vedtak på bakgrunn av Skytøenkomitéens forslag. Etter at kongressen er avsluttet, vil Regjeringen nedsette den offentlige komitéen som skal forberede den praktiske videreføring av et viktig reformarbeid.

Industriforbundet, Arbeidsgiverforeningen og den borgerlige pressen vil fortsatt gi mye vondt fra seg. Vi skal ta det med sinnsro. Vi vet at det er det tålmodige og møysommelige arbeid i våre egne organisasjoner som gir resultatene. Vi vet at utvidet demokrati gir større krefter til å møte framtidens utfordringer. Så får vi vise overbærenhet og ønske Høyre velkommen etter også til denne reformen — om en 8-10 års tid — når også denne reformen er blitt akseptert og grunnfestet i folket.

Kampen for sosiale og faglige rettigheter og nye mål har alltid vært bygget på et bredt menneskelig engasjement, ikke bare på krav om økte lønninger. Gjennom 70-åra formulerte arbeiderbevegelsen begrepene *livsstandard* og et *kvalitativt bedre samfunn*. Ønsket om ikke-materielle forbedringer ble stadig tydeligere. Vi hadde nådd et høyere velstandsnivå. Interessen vendte seg sterkere mot barn, familie, likestilling kvinne og mann, natur- og miljøspørsmål.

Mange følte at det var mer tid for hverandre som ville bety en økt livsstandard.

Vi fikk en eksplosjon i kravene knyttet til arbeidstid.

- Utvidet ferie
- Nedsatt pensjonsalder
- 6 timers arbeidsdag.

Dette skjer samtidig med tilbakeslag i den internasjonale økonomi — som gir en kraftig reduksjon av veksten. Hva gjør vi så? Det er unødvendig å si det, men likevel: *Dette kan vi ikke bære fram — samtidig!* Men noe viktig er felles for disse sterke ønskene: En driftkraft for større *valgfrihet* for den enkelte — ut fra egen livssituasjon.

Vi vet at behovene er forskjellige. Derfor skal vi være forsiktige med å foreslå firkantede løsninger som skjærer alle over én kam. I det langtidsprogrammet som er lagt fram for Stortinget, fremmes et prinsipielt meget viktig forslag: At det skal bli mulig å kombinere arbeid og trygd etter fylte 65 år. Dette åpner for valgfrihet og gradvis nedtrapping fra arbeid til pensjonistlivet. Tilsvarende må vi åpne for smidighet og større valgfrihet når det gjelder daglig eller ukentlig arbeidstid — for å møte de situasjoner som gjør at noen ønsker kortere arbeidstid i deler av det yrkesaktive livet.

Dette var bakgrunnen for det prinsippvedtaket som ble fattet på partiets landsmøte om bl.a. 6 timers arbeidsdag som langsiktig mål.

Våre motstandere har forsøkt å framstille dette som et uansvarlig vedtak — fordi vi alle vet at vi ikke har råd til å gjennomføre dette i de nærmeste åra. Men det er ikke uansvarlig å formulere våre langsiktige mål! Uansvarlig ville det være om vi sprengte de økonomiske rammene på kort sikt. Det har vi ikke gjort, og det har vi ikke til hensikt å gjøre! Da kravet om 8-timers-dagen ble reist, ble det av mange sett på som en drøm og en utopi. Jeg er overbevist om at mange som er tilstede på denne kongressen, vil få oppleve 6-timersdagen i sitt yrkesaktive liv.

Det blir ingen enkel oppgave å vurdere hvordan de forskjellige forslagene til kortere arbeidstid og lavere pensjonsalder skal gjennomføres i praksis. Vi står overfor kompliserte avveininger. Et punkt er klart: Vi vil legge vekt på å sikre valgfrihet ut fra den enkeltes livssituasjon.

Kongressen skal treffe viktige vedtak om disse spørsmål.

Vedtakene og debatten i fagbevegelsen vil være sterke momenter når partiet og Regjeringen skal forme den konkrete politikken på dette området. Arbeidstid og pensjonsalder vil stå på dagsordenen for bevegelsen i mange år framover. Vi trenger en levende debatt og et aktivt engasjement fra alle ledd i våre organisasjoner for å finne de beste løsningene på disse viktige spørsmålene — spørsmål som blir avgjørende for vår livsstandard i de ti-år som ligger foran oss.

Kvinnene er langt sterkere representert på denne kongressen enn noen

gang før. Dette er uttrykk for viktige endringer i det norske samfunnet. 70-åra vil bli stående i historien som den perioden da kvinnene fikk sitt avgjørende gjennombrudd i arbeids- og samfunnslivet.

I det langtidsprogrammet vi har lagt fram for Stortinget, har vi prioritert saker av særlig betydning for kvinnenes situasjon. Vi har vedtatt kvotering som et sterkt virkemiddel for å sikre kvinnene adgang til utdanning og yrke. Vi satser betydelig statlige midler til utbygging og drift av barnehager.

En viktig forutsetning for å komme videre i likestillingsarbeidet, er at vi mobiliserer — og slipper til — kvinnene i våre egne organisasjoner. Det er derfor en særlig glede for meg å slå fast at det er langt flere kvinner her — og at de markerer seg aktivt i debattene.

Den internasjonale utviklingen bestemmer i stor grad om vi i arbeiderbevegelsen skal nå våre mål. Fred er selv grunnlaget. Skal vi sikre freden må vi stoppe våpenkappløpet, redusere spenningen og skape en mer rettferdig økonomisk verdensordning.

Fagbevegelsen har forsterket sitt internasjonale engasjement i denne kongress-perioden. Det internasjonale samarbeid som fagbevegelsen har utviklet er av uvurderlig betydning. Fagbevegelsen har tatt konsekvensen av at vi står overfor problemer som berører hele menneskeheten og at løsningen må finnes gjennom internasjonalt samarbeid.

Sterke utfordringer møter oss internasjonalt. Store deler av verdens folk lever i fattigdom og sult. Stagnasjon, inflasjon og arbeidsløshet er en fare for utviklingen i alle land. Miljø og ressursene i verden trues av økte belastninger som kan ramme sårbare befolkningsgrupper og hindre sosial og økonomisk utvikling i store områder. Over det hele ligger opprustningen i Øst og i Vest som et symbol på menneskers manglende evne til å løse sine problemer.

Disse perspektiver kan få oss til å fortvile. Men vi må si et klart nei til handlingslammelse. Problemene er skapt av mennesker. Da er det også i menneskers makt å løse dem. Ingen vil være bedre egnet til det enn arbeiderbevegelsen. Vi bygger på solidariteten.

Det er sosialdemokratiske ledere som i de senere år har vist initiativ og vilje til å bryte fastlåste problemer.

Bruno Kreisky har forsøkt å bringe partene i Midt-Østen nærmere hverandre.

Willy Brandt har ledet arbeidet med rapporten «Nord/Syd. Et program for å overleve».

Når det gjelder avspenning, nedrustning og våpenkontroll er et nytt initiativ tatt gjennom Olof Palme som sitter i spissen for en kommisjon — der jeg selv er med — som skal forsøke å bidra med nye ideer og forslag.

Den mest påtrengende oppgave i dagens verden er å få stanset rust-

ningskappløpet. Kjernevåpnene er vår tids største utfordring. Det er en altoverskyggende oppgave å forhindre at de noen gang blir brukt.

Mange mennesker føler frykt, angst og usikkerhet for at storkrigens galskap skal bryte løs. Det ligger et stort ansvar på lederne av de mektigste nasjoner — at de kan vise klokskap og sindighet i en nervøs og ustabil situasjon. Men også de små nasjoner har muligheter til å påvirke. Vi vil ikke hvile i våre anstrengelser for å bidra til avspenning og nedrustning.

Vi har alle en forpliktelse til å bidra med konkrete og gjennomtenkte forslag og ideer. Det er i denne sammenheng vi må se forslaget i Arbeiderpartiets arbeidsprogram om atomfrie soner.

Vi har engasjert oss sterkt i oppfølgingen av forhandlingsdelen av NATO-vedtaket fra 1979. I går vedtok utenriksministrene på NATO-møtet i Roma å forhandlinger med sikte på å kontrollere og redusere kjernefysiske våpen i Europa kan settes i gang til høsten.

Vi vil arbeide for en atomfri sone i nordisk område. Vi vil også støtte forslaget om en konferanse om nedrustning i Europa og at konferansen må omfatte forhandlinger om reduksjon i konvensjonelle så vel som kjernefysiske våpen. Det er nødvendig at supermaktene overholder SALT II-avtalens bestemmelser og at den raskt blir videreført i forhandlinger om en SALT III-avtale.

De store økonomiske problemer i vår tid kan bare løses ved å se verden som en helhet. Sør er avhengig av Nord. Og omvendt! Industriland er avhengig av utviklingsland. Sør vil ikke få noen skikkelig vekst uten Nord. Nord kan ikke regne med å løse sine økonomiske problemer uten at det går framover i Sør.

Ved omfattende reformer i det internasjonale økonomiske systemet, ved at industrilandene øker handelen med utviklingslandene, ved at vi i Nord øker overføringene til de fattige land, ved at vi i industrilandene overfører industriproduksjon og teknologi, kan vi legge grunnlaget for ny vekst både i Sør og Nord. Det kan ikke bli en vekst av de gamle typer som gjør store innhogg i ikke fornybare ressurser og gir store miljøskader. Vekstens kvalitet må være det avgjørende både for Sør og Nord. Og dessuten: Vi må ikke lenger la improvisasjonens politikk bestemme hvordan den økonomiske veksten skal brukes. Veksten skal gi grunnlag for å skape flere arbeidsplasser. Dette er den dominerende oppgaven i en situasjon der alle land plages av økende arbeidsledighet.

Arbeiderbevegelsen må gå foran her som på andre områder. Vi møtte fattigdomsproblemet og de økonomiske og sosiale klasseskiller i vårt eget land. Vi økte produksjonen og inntektene. Vi beskyttet de svake og kjempet for rettferdighet. Vi kan også skape et mer rettferdig og menneskelig verdenssamfunn ved å øke produksjonen og inntektene og fordele dem bedre.

Dette er samtidig aktiv fredspolitikk. Vi kan ikke regne med å få leve på en øy av fred og rikdom i en verden der fattigdom gir grobunn for uro og krig.

Norge er vårt århundre forandret fra et fattigsamfunn til et velstandsamfunn. Vi har nådd trygghet og velferd for de store grupper i folket.

Men vi ser alvorlig tegn i tiden. De konservative går i mange land til angrep på viktige sider av velferdspolitikken. Høyre i Norge nekter for at de har slike planer. Men de fastholder angrepene på fellesforbruket ved stadig løfter om lavere skatter. Høyre har i Stortinget fremmet en strøm av forslag om økte bevilgninger på forskjellige populære områder. Samtidig vil de senke statens inntekter. Men vi vet at dette ikke henger sammen! Det er umulig å senke inntektene og øke utgiftene samtidig. Det er like umulig i samfunnshusholdningen som i en privat husholdning.

Derfor skal vi avkreve Høyre svarene. Hvor mye er det skattene skal reduseres? Hvilke poster og hvilke beløp er det Høyre skal skjære ut av budsjettene? Hvordan er regnestykket satt opp? Fellesforbruket er vårt viktigste instrument for å styrke livsstandarden til folk flest. Derfor blir forsvar for fellesforbruket i 80-åra radikal og offensiv politikk.

Vi har bygd opp velferdsstaten i en periode med sterk økonomisk vekst. Nå står vi i den situasjon at vi har svært liten vekst å fordele. Da blir valgene langt verre, og konfliktene langt tydeligere.

I trange tider er det viktig stadig å omprøve den offentlige innsatsen slik at vi får mest mulig ut av pengene — på de områder der de trengs mest. *Men vi vil forsvare velferdsstaten!* Det er den som er grunnlaget for et samfunn der menneskene i større grad tar ansvaret for hverandre. Privatisering er ingen vei å gå. Vi vet at det er de sterkeste som da først får dekket sine behov.

Vi må være villige til å se med kritiske øyne også på reformer som vi selv har innført. Den styrke og selvtillit har vi! Men vår kritikk er konstruktiv: vi vil *gjøre reformene bedre*, vi vil ikke ødelegge eller avskaffe dem. Vi vil slåss for bedriftsdemokratiet, sykelønnsordningen og arbeidsmiljøloven fordi disse reformene er viktige bidrag til å heve folks livsstandard, styrke den økonomiske veksten og skape større rettferdighet i samfunnet.

Høyre har vært ensidig opptatt av kostnadene ved de store reformene. Deres påstand er at de har redusert produksjon og velstand og tilmed gått på den personlige friheten løs. Men vår historiske erfaringer viser jo at dette synet er grunnleggende galt. Reformene har underbygget den økonomiske veksten og levestandarden. Helsestellet koster penger. Men den som er frisk kan også yte mer i sitt arbeid. La oss slå fast dette: Det norske samfunnet har på alle måter kommet styrket ut ved at vi har beskyttet de svake og hevdet prinsippene om solidaritet og rettferd. Ved å

gå videre på denne veien vinner vi nye skanser. Dette er et av kjernepunktene i den demokratiske sosialismens idegrunnlag.

Vi vet fra omfattende forskning at det er nær sammenheng mellom lav inntekt, dårlig utdanning, dårlig arbeidsmiljø og stor helserisiko, stor sykkelighet og tidlig død. Arbeidsmiljøloven var et avgjørende framstøt for å bedre forholdene for dem som står svakest stilt. Selvsagt må vi diskutere detaljer og vurdere om loven har hatt andre virkninger enn tilsiktet.

Men vi skal forsvare lovens ånd og lovens hovedpunkter. Det er altfor lett å utnytte uheldige enkeltutslag til massive angrep på selve loven. Det skal vi kontant vise tilbake.

Sykelønnsordningen blir også angrepet. Det påstås at den blir misbrukt og at vi får økt skulk. Det er klart det er en alvorlig sak når det viser seg at sosiale ordninger faktisk blir misbrukt. Men det er dessverre ikke et fenomen som oppsto den dagen da *alle* fikk rett til lønn under sykdom. Det er derfor en oppgave for alle å utvikle ansvar og lojalitet overfor våre velferdsordninger. Solidariteten kan ikke overleve hvis for mange prøver å være gratispassasjerer. Derfor må vi forsvare solidariteten ved å hindre at den blir undergravd gjennom misbruk eller mistenkeligjøring. Vi stiller krav til menneskene.

Vi regner med at hver enkelt gir sitt bidrag og føler sitt ansvar. Vi skal minne om: Solidaritet er mer å *gi* enn å *ta*!

Men det er nødvendig å minne om: Det er klart påvist at antall fraværsdager øker i takt med plagsomme arbeidsbelastninger. Vi vet også at slike belastninger er mer alminnelig for de arbeidstakere som fikk sin sykelønnsordning forbedret og likestilt med andre grupper gjennom den nye loven. Jeg synes ikke det er grunn til å beklage at syke kan være borte fra jobben. Nå har de økonomisk mulighet for det. Det er forbedringer av arbeidssituasjonen som er det viktigste bidrag for å redusere problemet med fravær.

Arbeiderpartiets landsmøte og denne kongressen så langt, har vist at arbeiderbevegelsen ikke godtar noen reformpause. Trange økonomiske rammer og høyrekreftenes frammarsj har gjort det til radikal politikk å forsvare det som er oppnådd. Men det er ikke nok. Tor Halvorsen ga også uttrykk for spørsmålene omkring arbeidets organisering, bedre arbeidsmiljø og mer meningsfylt arbeid, kanskje vil være vel så viktig som lønsspørsmålene i åra som kommer. Særlig nå må vi bruke all vår oppfinnsomhet til å forbedre velferdssamfunnet, uten mere bruk av penger. Da må vi kjempe samordnet med den faglige og den politiske arena. Det kreves større politisk og organisatorisk styrke for å bære fram de nødvendige reformer i en vanskelig økonomisk situasjon. Denne styrken kan arbeiderbevegelsen i fellesskap mobilisere. Fra borgerlig side — fra Høyre som det dominerende borgerlige parti — kommer det løfter og over-

budspolitikk og samtidig angrep på fellesforbruket og på de ordninger som særlig sikter på å forbedre situasjonen for dem som står svakest eller er mer utsatt. Når Erling Norvik går på frierfotter til LO samtidig som hans parti og presse kjører kontinuerlig angrep på arbeidsmiljølov og sykelønnsordning, ja da må han ikke bli overrasket over at han ikke blir ønsket hjertelig velkommen. Arbeiderbevegelsen glemmer ikke sine historiske erfaringer. Vi vet at det ikke er Høyre som kjempet fram reformer som innebærer utjamning eller større rettferdighet. De fagorganiserte i Norge er villige til å forsvare det velferdssamfunn de har båret hovedbyrden med å bygge opp. De vet den faglige og den politiske delen av bevegelsen har styrke nok til å slå angrepene på fellesskapet tilbake.

Arbeiderbevegelsens grunnvoll er solidariteten. I en tid der vi har en mindre årlig vekst å fordele, blir solidariteten satt på prøve. Flere fristes til å være sin egen lykkes smed. Flere tror de kan tjene på å stå utenfor fellesskapet. Jeg er overbevist om at den samlede arbeiderbevegelse vil overvinne disse strømmingene. Omsorg for de svake betyr i dag kamp for velferdsstaten, kamp for fellesforbruket og mobilisering mot høyrekreftenes stadige spekuasjon i folks kortsiktige gruppeinteresser. Her vil jeg sitere LO-formannen: mer enn noen gang trenger vi samfunnssolidaritet. Høyre har ingen problemer med å tale moderasjon til de LO-organiserte. Det vil øke troverdigheten hvis dette budskapet gikk til helt annet hold, bl.a. til de trupper utenfor LO som med rette har fått betegnelsen tariffpolitiske pyromaner!

Vi har en tyngre vei foran oss enn vi har vært vant til de siste tiårene. Men vi godtar ingen reformpause. Det er både forsvar og angrep i vår strategi: vi vil forsvare det nivå vi har nådd. Jeg sa søndag at dette er radikal politikk i dagens situasjon. Men vi vil også bygge videre på velferdsstaten — vi vil bedre vilkårene for dem som trenger det mest. Vi vet at vi trenger det faglig-politiske samarbeidet for begge disse oppgavene.

Vi vet at høyrekreftene har mobilisert voldsomt foran valget. De tok lenge seieren på forskudd. Etter Kristelig Folkepartis landsmøte kan de ikke lenger snakke om det borgerlige samarbeid. Begrepet er effektivt gravlagt her hjemme og gjennom eksemplets makt — også i vårt naboland Sverige. Forrige gang de borgerlig fikk regjeringmakten av velgerne, brukte de fem og et halvt år på å finne ut at de ikke kunne samarbeide. Nå har de funnet det ut fem måneder før valget.

Frontene er blitt klare — valget står mellom en Arbeiderpartiregjering og en ren Høyre-regjering. For mange av mellompartienes velgere må dette være et tankekors. De har ikke lenger grunnlag for illusjoner om at en stemme på et mellomparti kan moderere en borgerlig regjering politikk. Nå er det ren høyrepolitikk som er alternativet. Det er vår oppgave å minne disse velgerne om hva de reelle alternativene er. Skulle de være i

tvil kan de lese Aftenposten. Jeg deler avisens konklusjon om det svenske borgerlige samarbeidet: Det dreier seg om en politisk tragedie, med langtrekkende virkninger for det svenske samfunn. Det bør det få også her hjemme! For norskevelgere har jo snart dette valget.

Da er det bare en ting å gjøre kamerater: Vi har akkurat 130 dager på oss til å samle alle krefter vi har. Vi er på offensiven nå. Vi trenger ikke drive skremselspropaganda.

Erfaringene fra høyrestyre i andre land er skremsler nok. Våre motstandere er urolige. De vet at vi har veldige krefter når vi samler oss til en slagkraftig bevegelse. Vi skal bruke de kreftene!

Vi skal vinne valget til høsten. Da kan vi gjøre 80-åra til mulighetenes tiår — med arbeid og trygghet for alle. La meg si med Arne Garborg: Tidene er hva vi gjør dem til!

Uttalelse om stortingsvalget

Forsamlingen reiste seg og hilste statsministerens tale med taktfast applaus.

Tor Halvorsentakket statsministeren for et inspirerende foredrag og la fram følgende forslag til uttalelse fra Sekretariatet:

Landsorganisasjonen i Norge og Arbeiderpartiet har i fellesskap klart å opprettholde sysselsettingen i en internasjonal vanskelig økonomisk situasjon. I den kongressperioden som nå går ut har Arbeiderregjeringen gjennomført en omfattende representasjon for de ansatte i virksomhetens styringsorgan.

Både Det norske Arbeiderparti og LO vedtar nå de programmene som skal være retningsgivende for de kommende fire årene. Forutsetningen for å realisere programmene og vedtakene til den faglige og politiske arbeiderbevegelse er et flertall i Stortinget og en regjering utgått av Det norske Arbeiderparti.

Hovedoppgaver i tiden som kommer vil være

- fortsatt trygghet for arbeid og inntekt*
- en videreutvikling av bedriftsdemokratiet*
- lavere pensjonsalder og bedre muligheter for å kombinere trygd og arbeid.*
- fortsatt forsvar for arbeidsmiljøloven, sykelønnsordningen og den fulle sysselsetting.*

Konservative og borgerlige krefter i samfunnet ønsker å løse grunnleggende problemer ved å endre på sentrale prinsipper i arbeidsmiljølov og sykelønnsordning. Full sysselsetting står for enkelte ikke som et hovedmål.

Det er derfor en hovedoppgave for fagbevegelsen i tiden som kommer å

sikre seier for Arbeiderpartiet ved valget i september 1981. Kongressen oppfordrer tillitsvalgte og medlemmer på dette grunnlag til aktiv innsats i den kommende valgkamp.

Kongressen understreker denne oppfordringen ved å bevilge 1 million kroner til Det norske Arbeiderparti. Samtidig får Sekretariatet fullmakt til å foreta det som måtte være nødvendig for å sikre et godt valgresultat.

LO-formannen sa at det er tradisjon på LO-kongressen at statsministeren/partiformannen holder innledning. Det er ikke noe punkt på dagsorden. Det er heller ikke lagt opp til noen debatt på dette punkt, men han regnet med at statsministeren var villig til å svare på spørsmål i forbindelse med sitt foredrag.

Debatten

Arne Hasla, Grimstad, sa at både Arbeidsgiverforeningen og Høyre sier nei til den femte ferieuke. Han spurte om statsministeren ville holde fast ved at denne skulle gjennomføres i denne perioden.

Om skattepolitikken sa han at man ved siste statsbudsjett fikk størst skattelettelse for dem som hadde de største inntektene. Det ble sagt at dette skulle løses i tariffoppgjøret. Er statsministeren villig til å få dette til, med statens medvirkning.

Han spurte til slutt om Regjeringen er villig til å innføre maksimalpriser slik vi hadde for 20 år siden.

Torbjørn Dahl, Oslo, sa at den største faren vi står overfor er faren for en borgerlig regjering. Det er dannet en valgkamporganisasjon på tverrfaglig basis for å hindre dette. Han trodde ikke det var realistisk å regne med rent arbeiderpartiflertall på Stortinget etter høstens valg. Derfor mente han at Ap ville være avhengig av SVs stemmer på Stortinget. I tråd med dette fremmet han følgende forslag til uttalelse:

Landsorganisasjonen i Norge har gjennom et aktivt faglig-politisk arbeid oppnådd store resultater for sine medlemmer. Landet har hatt en høy sysselsetting i en internasjonal vanskelig økonomisk situasjon. En omfattende lovgivning for å bedre arbeidsmiljøet og styrke bedriftsdemokratiet er gjennomført i den siste kongressperioden.

Konservative krefter som ønsker å løse grunnleggende økonomiske problemer ved å endre på sentrale prinsipper i disse reformene, har tatt mål av seg til å overta regjeringsmakten. Den stadig sterkere inter-

nasjonalisering av kapital- og varemarkeder har styrket de flernasjonale selskaper og monopoltendensene. — Produksjon og kapital konsentres på stadig færre hender i de vestlige industriland, og ny teknologi utnyttes til å nedlegge arbeidsplasser i stor stil. Dette er en av årsakene til den enorme arbeidsledigheten i mange land, og vårt land vil ikke bli upåvirket av denne utvikling. For å oppnå de mål Landsorganisasjonen og den politiske arbeiderbevegelse har for sysselsettingen, er det avgjørende at vi også etter stortingsvalget 1981 får en regjering utgått fra arbeiderbevegelsen.

Forutsetningen for å realisere det handlingsprogrammet kongressen vedtar, er et flertall i Stortinget og en regjering utgått av arbeiderbevegelsen.

For å forsvare de demokratiske rettigheter fagbevegelsen har oppnådd, og for å videreutvikle velferdsstaten og demokratiet, trenger vi en arbeider-regjering som vil se som sine hovedoppgaver

- å arbeide for en atomvåpenfri sone i Norden,
- sikre sysselsettingen, forsvare arbeidsmiljøloven og sykelønnsordningen,
- å holde et høyt fellesforbruk,
- å videreutvikle demokratiet i arbeidslivet,
 - å føre en rettferdig skattepolitikk,
- å arbeide for full nasjonal styring over olje- og gassressursene.

Det vil derfor være en hovedoppgave for fagbevegelsen i tida framover å sikre en seier for den politiske arbeiderbevegelse ved valget i september 1981. Kongressen oppfordrer tillitsmenn og medlemmer på dette grunnlag til en aktiv og samlende innsats mot de konservative krefter i kommende valgkamp.

Dirigenten refererte forslag fra Anders Skattekjær, Haugesund, om begrensning av taletiden til 3 minutter, i innleggene etter statsministerens foredrag. Dirigenten anbefalte forslaget, som ble enstemmig vedtatt.

Per Ryanes, Oslo, var klar over at valg- og bevilgningskomitéens arbeid var avsluttet, men ville likevel referere brev fra Sosialistisk Venstreparti for Kongressen, der partiet gjør oppmerksom på innsatsen som trenges for å slå høyrekreftene tilbake ved kommende stortingsvalg. I den anledning søker SV om en bevilgning til partiets valgkamp. Ryanes tok utgangspunkt i galluptallene «som svirrer omkring», og mente en bevilgning på 100 000 ville være rimelig. Han fremmet forslag om det.

Ove Larsen, Oslo, hadde et visst håp etter Halvorsens innlegg i går, om at LO-ledelsen vil se åpnere på samarbeid med andre organisasjoner som arbeider utfra samme målsetting om løsning på de problemer som Kon-

gressen har behandlet og som arbeider for å sette høyrekreftene i mindretall. Han beklaget derfor den rent partipolitiske markeringen man nå hadde fått, og fant det galt at Kongressen inviteres til å gå ut med en oppfordring om oppslutning om et politisk parti. Larsen var enig med Dahl i at man måtte få en helt annen innstilling.

I statsministerens foredrag hadde han savnet uttalelser om boligpolitikken, og spurte konkret om statsministeren ville bekrefte at Regjeringen hadde sammemålsetting som LO — 40 000 boliger i året.

Håkon Sverre Høst, Oslo, visste det ikke var pent å banne i kjerka, spesielt ikke under forbønn, han ville heller ikke antyde at Rød Valgallianse sto foran noe gjennombrudd til stortingsplass. Han kommenterte istedet de to foreliggende forslag, sekretariatets og SVs. Han minnet om at Ove Larsen for to dager siden ønsket å skifte ut Gro Harlem Brundtland som dirigent på Kongressen, mens han i dag ville ha henne til å dirigere hele landet i fire år framover. Høst var glad det ikke var han som skulle forklare dette forslaget for SVs velgere, og syntes det var klart nok at Regjeringen hele tiden har sittet med Høyres støtte i Stortinget. Det var ingen særlig tvil om, at de som hadde mest grunn til å glede seg over Regjeringens politikk, var Willoch og Høyre.

For denne Kongressen, som har kommet med sterk kritikk av Regjeringen må det være et tankekors at sekretariatets innstilling ender det hele opp med en samstemmig hyllest til regjeringen.

Kim Nordli, Oslo, hadde merket seg at både statsministeren og LO-formannen snakket om å opprettholde den fulle sysselsettingen. For dem som jobber på Arbeidskontorene er denne formuleringen et problem.

Nordli viste til 60 000 registrerte arbeidssøkere. På dem er det et slag i ansiktet å få høre at vi har full sysselsetting, og Nordlie understreket at han bare hadde nevnt den registrerte ledigheten. han ba om at det ble slutt på bruken av denne propagandafrasen.

Statsministeren repliserte at hun var enig med sistnevnte taler. Man skal være varsom med å bruke dette uttrykket, og hun trodde heller ikke hun hadde gjort det i sitt foredrag. Hun hadde derimot sagt, at den norske regjering, i motsetning til regjeringer i andre land, ikke ville gi opp målsettingen om full sysselsetting. — Jeg er i høyeste grad oppmerksom på problemet, og at vi har deler av landet der vi aldri har greid å oppnå full sysselsetting, sa hun, og viste til at regjeringens mål er arbeid for alle, dertil kommer viljen til å ta virkemidler i bruk for å oppnå det. Hun oppfattet «arbeid for alle» som mer omfattende enn «full sysselsetting», i det ligger at man vet det er grupper som faller utenfor, og som ikke lar seg registrere som ledige.

Når det gjaldt spørsmålet om den 5. ferieuke, mente hun at det var slått meget klart fast hva som er situasjonen, og viste til regjeringsproposisjonen som tidfester gjennomføringen. Gjennom proposisjonen sikres også at gjennomføringen skjer på forsvarlig måte.

Skatteopplegget mente hun var god politikk. Forutsetningen er at det lykkes med alle sidene i det samlede opplegg. I så fall har vi fått til noe som andre vil misunne oss, og som vil være til fordel for norsk økonomi.

Skatteprogresjonen må ikke sees isolert, det er den samlede virkning som konkret vil merkes. Muligheten for å lykkes er sterkt betinget av det faglig/politiske samarbeidet.

Når det gjaldt prisstigningen, konstaterte statsministeren at det ikke finnes noen patntløsning. Ut fra ansvarlige politiske målsettinger, må regjeringen ta belastningen ved ikke å bruke midler som kunne holde prisstigningen nede. Arbeidsledighet skaper andre virkninger for et lands økonomi. Det nytter ikke med skinnløsninger, å lure seg inna de reelle problemer som kostnadsøkningen gir. Men det er et felles ansvar, ikke bare lønnstakernes ansvar, slo fast. bruker vi mer enn vi produserer, så får vi prisstigning.

Hun hadde ikke nevnt boligpolitikken i foredraget, men det betød sannelig ikke at den er viktig. Regjeringen kan ikke forplikte seg til et bestemt antall boliger, men vil feste seg ved LO-kongressens vedtak som målsetting. Hun viste til noen av de forskjellige hensyn som må tas, men understreket betydning av at unge familier får en inngangsbillett til hus som de kan leve med.

Dirigenten refererte forslaget fra Torbjørn Dahl.

Kåre Sunde, Tertnes, ba om at det ble nedsatt en redaksjonskomité som kunne fremme et forslag alle kunneenes om.

Dirigenten bemerket at den redaksjonskomitéen skulle være litt av et unikum som greide den biffen.

Torger Orholm, Oslo, sa at man i forslaget til uttalelse burde ha med både privat og offentlig virksomhet. Han foreslo at dette ble innarbeidet i uttalelsen.

Tor Halvorsen, sa at dette var tatt med i andre innstillinger, og han sa at det var ingenting i veien for at dette kom inn i innstillingen.

Edel Rossvold, Haugesund, sa at man ikke kunne votere uten at Dahls forslag ble lagt på representantens bord.

Votering

Dirigenten foreslo at Sekretariatets innstilling ble satt opp mot Dahls forslag. Sekretariatets forslag ble så vedtatt mot 19 stemmer.

Dirigenten foreslo videre at Kongressen stemte nei til Ryanes' forslag om en bevilgning på 100 000 kroner til SVs valgkamp.

*Dirigenten*s forslag ble vedtatt mot 19 stemmer.

Dagsordenens punkt 9 Fortsatt debatt

Constanse *Eliassen*, Troms, foreslo at taletiden allerede i starten burde settes til tre minutter. Hun var klar over at dette nok var et upopulært forslag, men den som ikke maktet å si det de mente på tre minutter, de greidde det heller ikke på fem, mente hun.

Dirigenten viste til onsdagens vedtak om taletiden og sa at han var innstilt på å følge fem minutters taletid til å begynne med. Man fikk heller komme tilbake til saken

Arne *Hasla*, Grimstad, protesterte mot begrenset taletid.

Dirigenten opplyste at talerlisten nå var vokst til 126. Det vil si ti timers debatt. Han ba om at forslagene som skulle framsettes under debatten ble levert så tidlig som mulig.

Finn Erik *Thoresen*, Li, gikk inn for en programfesting av 6-timers arbeidsdag for alle. Han viste til at Arbeiderpartiets landsmøte nå har tonet flagg i saken og at det ikke måtte være noen tvil om LOs holdning heller. På sikt må det være et mål å redusere den ukentlige arbeidstid fra 37—30 timer. Han sa at 6-timers dagen ikke bare er et kvinnekrav, det er et krav som gir muligheter til bedre arbeidsfordeling i hjemmet. Han sa også at det vil bli stor besparelse av arbeidskraft ved innføring av ny teknologi. For å unngå arbeidsledighet, er 6 timersdagen et viktig virkemiddel, sa *Thoresen*, som framsatte følgende forslag:

Landsorganisasjonen i Norge vil:

i perioden arbeide for innføring av lik normal arbeidstid for alle — arbeidere og funksjonærer. Videre må LO arbeide aktivt for en generell nedkorting av den daglige arbeidstid, med den målsetting å oppnå 6 timers arbeidsdag for alle i løpet av 80-åra.

De enkelte forbund må fortsatt ha muligheter til å inngå avtaler om

andre former for nedkortet arbeidstid (arbeidstidsordninger) for bestemte grupper, som skiftarbeidere og pendlere.

Det er et overordnet mål for fagbevegelsen å gi alle den trygghet full sysselsetting innebærer. Innføring av ny teknologi øker produktiviteten pr. arbeidstaker. Stadig flere kvinner ønsker å gå ut i arbeidslivet. Ungdom, funksjonshemmede og eldre arbeidstakere må på linje med andre få tilbud om meningsfylt arbeid. Solidaritet innebærer fordeling og likhet. Den daglige arbeidsdag må bli lik for alle med den målsetting å oppnå 6 timers arbeidsdag i løpet av 80-åra. Full lønnskompensasjon må være en overordnet målsetting ved alle arbeidstidsforkortelser. Ved en gradvis nedtrapping av den daglige arbeidstid, må en likevel kunne diskutere den prosentvise lønnskompensasjon i forhold til inntektsnivå. Det forutsettes at de enkelte fagforbund fortsatt må ha mulighet til å inngå avtaler om andre former for arbeidstidsordninger for bestemte grupper. Arbeidsmiljølovens maksimalbestemmelser om skiftarbeiderens arbeidstid må reguleres i samsvar med nedkorting av normal arbeidstid.

Eva Disch, Asker, tok opp Handel og kontors forslag om 5 dagers uke, lik arbeidstid for alle, fleksibel pensjonsalder og spisepause som en del av arbeidstiden. Hun viste til tidligere krav om lørdagsfri i varehandelen. Nå har man fått fri annen hver lørdag, men dette er man naturligvis ikke fornøyd med. Hun viste til inndelingen mellom A- og B-lag i arbeidslivet. Det jobber innen varehandelen 200 000 arbeidstakere. Arbeidsgiverne regner med at deltidsarbeidere og ekstrahjelp er billig arbeidskraft.

— Her er mange mannfolk, sa hun henvendt til Kongressen. Mange av dere er kanskje gift med noen som har ekstrajobber. Jeg ber dere: Sørg for å få den organisert, sa Disch, som framsatte følgende forslag:

Kongressen 1981 må vedta en fleksibel pensjonsalder. De som ønsker det bør få mulighet ved fylte 60 år, og med minst 20 år i arbeidslivet bak seg gir rett til full pensjon.

Det skal settes et tak for en øvrig grense til 65 år.

1. De lokale utvalg må pålegges en gang pr. år å arrangere en fam. konferanse. Dette vil påskynde krav om likestilling.

2. LO må i kongressperioden arbeide for at det opprettes fam./politiske utvalg i de lokale samorganisasjoner på sikt.

3. LO må oppfordre de lokale samorganisasjoner til å føre opp som eget punkt i sine årsberetninger «Fam. politikk — likestilling, likeverd. Dette kan bidra til at LO får oversikt over måten Handlingsprogrammet følges opp lokalt.

Nr. 660 — 5 dagers uke for alle arbeidstakere.

Nr. 662 — Lik arbeidstid for alle.

Dessuten tar jeg opp forslag 671, 672 og 728.

Nr. 671. Avd. 191, Rådhusforeningen i Bærum, foreslår:

Lik arbeidstid for alle arbeidstakere gjennomføres i kongressperioden.

Nr. 672. Avd. 427, Harstad sykehus personalforening, foreslår:

Lik arbeidstid for alle arbeidstakere. Spisetiden inn i arbeidstiden.

Nr. 428. Avd. 12, Heismontørenes Fagforening, Oslo og det øvrige land, foreslår:

LO må gå inn for:

Indeksregulering av lønna.

Edel Rossvold, Haugesund, siterte fra handlingsprogrammet og sa at hun savnet en klar formulering når det gjaldt arbeidstiden. Hun sa at for småbarnsforeldre er redusert arbeidstid ikke bare til hjelp for omsorgsarbeidet i hjemmet, men også et bidrag til å få flere kvinner aktive i organisasjonslivet. For å kunne delta f.eks. på LO-kongressen må man kanskje skaffe barnepass. Hun syntes forøvrig at slike utgifter burde belastes organisasjonen.

Om boligbyggingen står det i forslaget til Handlingsprogrammet at man vil arbeide for at boligmassen fornyes og utbedres. Dette er ikke tilstrekkelig, sa Edel Rossvold, som viste til den ulike behandling som møter de som skaffer seg nye hus og de som vil kjøpe eldre hus. Hun syntes det var urettferdig at det bare var de som fikk seg tomt som skulle subsidieres gjennom Husbanken. Det må da være mulig å få billige lån til kjøp av eldre hus. De må ikke som nå være henvist til kortsiktige lån og skyhøye renter. Hun framsatte følgende forslag.

Nytt punkt under Bolig og bomiljø:

LO må arbeide for at det gjennom husbanken blir gitt adgang til lån for kjøp av eldre boliger og sørge for at boliger med subsidierte lån må komme inn under offentlig takst og dermed forhindre at husbankmidler blir misbrukt.

«I forbindelse med faglige aktiviteter som deltakelse på forbundslandsmøter, LO-kongress, forbunds- og landstyremøter, konferanser etc. dekkes utgifter til pass av barn.»

Dirigenten foreslo strek med inntegnede talere. Enstemmig godkjent.

Leif B. Olsen, Oslo, sa at man etter annen verdenskrig har opplevd en gradvis nedkorting av arbeidstiden med 25 prosent gjennom redusert

uke og lengre ferie. Selve arbeidsdagen er imidlertid ikke blitt kortere siden 1919. For mange er tvertom arbeidsdagen blitt lengre fordi man reiser lengre til arbeidsstedet o.s.v. Han sa at redusert arbeidsdag ikke bare er en fordel for omsorgsarbeidet i hjemmet, det er også en måte å trygge arbeidsplassene på. Fra før av var 6-timersdagen et kvinnekraft, men nå er det et felleskrav. — Fra borgerlig hold blir det hevdet at kravet vil bety en lønnsøkning på 33 prosent. Han trodde ikke det var riktig. Dessuten er det snakk om en gradvis nedtrapping, sa Olsen som tok opp forslagene 592 og 599. Han framsatte følgende forslag som han refererte:

Jeg tar opp forslag nr. 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598 + forbundsstyrets innstilling.

Nr. 592. Bodø Handel og Kontor, foreslår:

LO vil arbeide for en generell nedkorting av arbeidsdagens lengde til 6 timer pr. dag i kongressperioden. Lik arbeidstid for funksjonærer og arbeidere ved førstkommande tariffoppgjør. Nedkorting av arbeidsdagen skal ikke føre til reduksjon i lønn.

Nr. 593. Bryne Handel og Kontor, foreslår:

Landsorganisasjonen må arbeide for at vi i kommande kongressperiode får innført 7 timers arbeidsdag, 5 dager i veka for alle, med 6 timers arbeidsdag for alle som det endelege mål.

Nr. 594. Haugesund Handel og Kontor, foreslår:

Ukentlig maksimal arbeidstid på 35 timer og daglig maksimal arbeidstid på 7 timer.

På sikt må det bli en generell nedkorting av arbeidsdagens lengde til 6 timer pr. dag. Nedkorting av arbeidsdagen skal ikke føre til reduksjon i lønn.

Nr. 595. Kristiansund Handel og Kontor, foreslår:

LO vil arbeide for snarlig innføring av 7 timers dag, 35 timers uke og på sikt for ytterligere innkorting av arbeidsdagen.

Nr. 596. Luftfartens Funksjonærforening, foreslår:

LO krever at den daglige arbeidstid reduseres til 7 timer på 5 dagers uke. På litt sikt må den daglige arbeidstid reduseres til 6 timer. LO krever lik arbeidstid mellom arbeidere og funksjonærer.

Nedkorting av arbeidstiden skal ikke føre til reduksjon i lønn.

Nr. 597. *Stavanger Handel og Kontor*, foreslår:

LO fremmer overfor de rette instanser krav om kortere arbeidstid for alle arbeidstakergrupper, maksimert til 7 timers arbeidsdag — 35 timers uke.

Nr. 598. *Ålesund Handel og Kontor*, foreslår:

LO-kongressen må kreve 6 timers arbeidstid for alle med full lønnskompensasjon.

Forbundsstyrets innstilling:

Forbundsstyret viser til landsmøtevedtaket om at forbundet skal arbeide for 6 timers arbeidsdag. På kort sikt kan krav om 7 timers dag være et første skritt.

Det må gis full kompensasjon for arbeidstidsforkortelsen, og arbeidstiden må bli lik for alle arbeidstakere.

Forslagene anbefales.

Bjørn Harald Kristiansen, Sarpsborg støttet fullt opp om Skytøen-komiteéns innstilling og sa at motstanden fra Høyre og Arbeidsgiverforeningen ikke kunne tas hensyn til. Han sluttet seg til hovedkonklusjonene på dette punkt i forslaget til handlingsprogram og sa at det langsiktige mål måtte være flertallsrepresentasjon i bedriftenes besluttede organer. Han viste også til problemene med å styre de multinasjonale selskapene og framsatte på vegne av Grafisk følgende forslag:

Forslag nr. 1. Det må opprettes et statlig fond som kan støtte eksperimenter med arbeiderstyrte bedrifter.

Forslag nr. 2. Bedre regler som sikrer styrerepresentasjon i utenlandske bedrifter, kontakt mellom tillitsvalgte i forskjellige land og internasjonale regler om representasjon i de flernasjonale selskapers styre.

Forslag nr. 3. LO må få bedriftsøkonomer som kan hjelpe våre styrepraesentanter.

Forslag nr. 4. Det må nedsettes et nytt utvalg som skal følge opp erfaringene med styrerepresentasjon og legge opp en tidsplan for gjennomføring av arbeiderstyre og bedriftsdemokrati i vårt land.

Egil Chr. Bøkmann, Rykkin, sa at 6-timersdagen ikke bare er et kvinnekraft som har betydning for likestillingen. Samtidig er det et krav som kommer andre grupper til gode. Han sa at teknologien i mulighetenes tiår gjør arbeidstidsreduksjon gjennomførbart og nødvendig. Det vil bli produsert større verdier på færre arbeidstakere. Redusert arbeidstid har begrenset sysselsetningsvirkning. Han trodde at det i perioden ville være

realøkonomisk dekning for arbeidstidsforkorting, sa Bøckmann som støttet forslaget fra Thoresen.

Han viste til at Oslo tappes for industriarbeidsplasser og var enig i konklusjonene fra LO at vi må sørge for å bevare Norge som industrina-sjon. Han fremmet forslagene 1020, 1023, 1024, 1025, 1057, 2137, 2138, 2139 og 2304 og framsatte følgende forslag:

Nytt punkt plassert etter pkt. 1:

— at industripolitikken skal planlegges og styres av folkevalgte orga-ner, der landet skal sees under ett og hensynet til folkets behov og trygge arbeidsplasser fortrenger hensynet til snevre eierinteresser.

Nr. 1020. Avd. 120, Oslo Handel og Kontor og Rana Handel og Kontor, fo-reslår:

Arbeidstvistloven må endres slik at det ikke lenger er mulig for 2 tilfeldig valgte personer i en bedrift å undertegne en såkalt «tariffavtale» og dermed oppnå status som fagforening, ref. ini-tiativet fra Handelsstanden og Handelens Arbeidsgiverforening i forbindelse med tariffrevisjonen 1978.

Nr. 1023. Kristiansund Handel og Kontor, foreslår:

LO går inn for å få fjernet i Arbeidstvistloven pkt. 7 i § 35 — meklingsmannens koblingsrett ved uravstemninger.

Nr. 1024. Stavanger Handel og Kontor, foreslår:

Arbeidstvistlovens § 35, punkt 7, må endres slik at meklings-mannen ikke alene gis mulighet til å koble avstemninger i en konfliktsituasjon for flere tariffområder. Felles avstemming må ikke gjennomføres dersom en av organisasjonene motsetter seg det.

Nr. 1025. Avd. 1, Jern og Metall, Oslo, foreslår:

LO må arbeide for at Arbeidstvistlovens § 5 blir fjernet.

Norsk Transportarbeiderforbund

Nr. 1057. Oslo Bryggearbeideres Forening, foreslår:

Kongressen pålegger Sekretariatet å arbeide for at Arbeids-tvistlovens § 8 blir endret, slik at søksmålsretten også omfatter de enkelte avdelinger innenfor de forskjellige forbund.

Nr. 2137. Bodø Handel og Kontor, foreslår:

LO må kreve at staten overtar det økonomiske ansvar for byg-

ging og drift av daghjem, at daghemssatsene ikke økes, at fri-plassgrensene heves, at åpningstidene på daghjemmene tilpas-ses foreldrenes behov mer enn i dag, at daghjemmene får en be-dre personell-situasjon.

Nr. 2138. *Haugesund Handel og Kontor*, foreslår:

Arbeide for at det gis mulighet for *barnehageplasser* og *fri-tidshjem* for alle. Betalingen senkes med sikte på å gjøre dem gratis som skolen når den økonomiske situasjonen gjør dette mulig.

Nr. 2139. *Luftfartens Funksjonærforening*, foreslår:

LO krever av de politiske partier at de gjør det som er mulig for å intensivere utbyggingen av barnehageplasser.

Barnehagene må drives av det offentlige og ikke ha noen for-målsparagraf som favoriserer enkelte livssyn.

Nr. 2304. *Rana Handel og Kontor*, foreslår:

En større del av pensum i skoleverket må avsettes til kvalifi-sert orientering om arbeidslivets organisasjoner i Norge.

Sidsel *Bauck*, Oslo, sa at 6 timers arbeidsdag er en målsetting for arbeidet med nedkorting av den daglige arbeidstid, med full lønnskompensasjon. Samtidig er det et praktisk virkemiddel for å virkeliggjøre det samfunn menn og kvinner i solidaritet ønsker å skape. Ligestilling nødvendiggjør at omsorgsoppgavene for barn, gamle og syke deles. Ved en annen ar-beidsdeling vil vi alle kunne delta i så vel det rent produktive arbeidsliv, som i omsorgsfunksjonene.

Den nye datateknologien vil føre til en radikalt økt produktivitet. Som fagbevegelse krever vi at gevinst som følge av økt produktivitet skal komme de ansatte til gode. Med en sterk produktivitetsøkning er det viktig at vi har oversikt og styring med utviklingen.

Rasjonaliseringsgevinsten må kunne brukes både til nye arbeids-plasser og til kortere daglig arbeidstid.

I tilknytning til de nye datamaskinbaserte systemene og til en utvik-ling innenfor visse deler av arbeidslivet, har det de senere årene vært en sterk økning av antall deltidsansatte.

Handel og Kontor har slått fast at det er ønskelig og nødvendig med deltidsarbeid, men andelen er alt for høy i dag.

Det bør søkes gjennomført tariffbestemmelser som sikrer tillitsmen-nene sterkere innflytelse og styring m.h.t. bruken av arbeidskraft. Vi arbeider for en minimumsgrense pr. uke. En NPI-undersøkelse viser at

de deltidsansatte er mer fornøyd med arbeidstiden enn de heltidsansatte. Arbeidsgiverne trekker lett den slutningen at det bør brukes mer deltid som yter maksimalt og går hjem når de er sliten. Men fagbevegelsen kan ikke tolerere at en full arbeidsdag skal være for slitsom.

Vi ønsker ikke alle på deltid t. eks. 6 timer, men kortere arbeidsdag, med full lønnskompensasjon.

6-timersdagen startet som et kvinnekrav, men i dag er det bredere grupper som står bak, t. eks. landsmøtet i Handel og Kontor, Næring og Nytelse og Arbeiderpartiet.

Bauck understreket til slutt at 80-årene, mulighetenes 10-år, også måtte bli det 10-året da vi utnyttet mulighetene — også når det gjaldt arbeidet for 6-timersdagen.

Sidsel Bauck nøyde seg med ett minutt for å fremme forslag til Handlingsprogrammet vedrørende datateknologi. Forslaget var levert dirigenten og var sålydende:

Handlingsprogrammet får følgende tilføyelse:

— kreve for at bedriften dokumenterer et klart behov for at arbeidsoppgavene må utføres gjennom anvendelse av datateknologi

— kreve at økonomiske gevinster som følge av den teknologiske utviklingen kommer de ansatte til gode.

— kreve at hvis de nødvendige forutsetninger ikke oppfylles, må de ansatte gis vetorett mot bruk av ny teknologi slik at deres reelle innflytelse sikres.

Hennes hovedgrunn for å ta ordet var å gi Kongressen et viktig budskap: På et møte i ILO i januar i år med deltakelse fra arbeidstakere, arbeidsgivere og regjeringer i 24 land, uttrykte arbeidsgiverne — både muntlig og skriftlig — at det var deres eksklusive rett å styre innføringen av ny teknologi. De skulle ha seg frabedt «skandinavisk ordning med medbestemmelse». Hun understreket at det hastet med å sikre full styringsrett.

Björg Sæd, Odda, etterlyste forslag om reduserte daglig arbeidstid i innstillingen fra sekretariatet, og ville ha realitetsvotering over dette på Kongressen.

Den teknologiske utviklingen kan gjøre det til en dyd av nødvendighet med redusert daglig arbeidstid. Hun var klar over at slike reformer må gjennomføres i flere etapper, men den første etappen burde LO-kongressen ta nå. Blant de grunner som taler for 6-timers dag, nevnte hun kombinasjonen mellom yrke og omsorg. Kvinner med omsorg for barn har i dag minimalt med fritid, når den egentlige arbeidstiden er slutt, venter nytt arbeid hjemme. Dersom familier med små barn i flere år skal kon-

sentrere seg bare om seg selv, stivner de til i isolasjon, som det blir vanskelig å bryte senere.

Bjørg Sæd nevnte også de eldre. Dødsstatistikken viser at det ikke er så mange som får nytte godt av den fritida de får ved nådd pensjonsalder. 8-timers dagen, med det tempo og miljø som er i dag, viser seg å være for hard. 8-timers dagen koster for mye.

Også for dag-, og ukependlere er arbeidstiden et betydelig problem, og hun mente vi har råd til å la være å satse på 6-timers dagen.

Hun satte fram dette forslaget:

Lik arbeidstid for alle — 6 timers arbeidsdag som mål! LO skal i perioden arbeide for innføring av lik normalarbeidstid for alle — arbeidere og funksjonærer.

Videre må LO arbeide aktivt for en generell nedkasting av den daglige arbeidstid med den målsetting å oppnå 6 timers arbeidsdag for alle (30 timers uke). Det forutsettes full lønnskompensasjon for arbeidstidsforkorting.

De enkelte forbund må fortsatt ha muligheten til å inngå avtaler om andre former for nedkortet arbeidstid (arbeidstidsordninger) for bestemte grupper, f.eks. uke- og dagpendlere.

Jardar Hendrichsen, Sellebakk, var ikke motivert for å støtte forslaget om 6-timers dag, og begrunnet det med at nedsatt pensjonsalder må ha første prioritet. Han støttet forslagene nr. 1136 og 1168. Han hadde hørt enkelte argumentere med at folk får fritidsproblemer når de går av med pensjon. Det hadde han liten tro på. Dette måtte iallfall være løsbare problemer, og han mente det var nyttig og viktig med pensjonistforberedende kurser.

Hendrichsen kunne ikke akseptere det som har skjedd med den 5. ferieuka, og siterte fra LO-sekretariatets vedtak 28. januar, og var skuffet over at dette var tatt ut.

Han fant det underlig at det skulle være så kolossale problemer alltid, hver gang det skulle gjennomføres reformer til gode for arbeidsfolk. — Et hjertesukk til slutt, sa Hendrichsen: — La oss slutte å høre alt for mye på økonomiske eksperter. Jeg tror ikke de har noen tanker og følelser for arbeidsfolks problemer. Når det gjaldt forsikrings spørsmål ville han rette en henstilling til Samvirke om forsøk på å samarbeide bedre.

Gro Harlem Brundtland overtok som dirigent, og ga ordet til

Olav Støylen, Oslo. Støylen tok opp forslagene nr. 1169, 1170, 1171, 1172 og 1173.

Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund

Nr. 1169. *Avd. 48, Herøya Arbeiderforening*, foreslår:

at LO-kongressen gjør alt for at pensjonsalderen blir satt til 60 år, med anledning til å arbeide frem til fylte 65 år som absolutt høyeste grense, uten tap av pensjonspoeng ved fylte 60 år.

Nr. 1170. *Avd. 58, Tinfos Kjemiske Arbeiderforening*, foreslår:

Det innføres en fleksibel pensjonsordning på 60 år med 65 år som høyeste grense.

Nr. 1171. *Avd. 121, Lista Kjemiske Fagforening*, foreslår:

Pensjonsalderen nedsettes.

Nr. 1172. Nedsatt pensjonsalder fra 67 til 60 år for helkontinuerlige skiftarbeidere.

Nr. 1173. *Avd. 198, Gredker Vaskeriarbeiderforening*, foreslår:

Pensjonsalderen bør senkes til 60 år med fri avgang opp til 64, og feriepenger til alle pensjonister. Grunnbeløpet i Folketrygden må heves, og pensjonen må indeksreguleres automatisk.

Han viste til det svar LO hadde sendt departementet i forbindelse med spørsmål om skift og turnusarbeid. Der blir det bl.a. sagt at det er nødvendig å opprettholde restriktive bestemmelser, med siktemål i forbindelse med den teknologiske utviklingen, at arbeid skal utføres på dagtid. Arbeidstidens lengde er en del av den totale situasjonen. Det bør tilstrebes fornuftige avtaler om økonomiske kompensasjoner og andre fordeler, men det pekes på at det er en rekke problemer som ikke kan løses med økonomisk kompensasjon. Et viktig punkt er også påpekning av beregningen av den årlige arbeidstid for skift- og turnusarbeid, som kolliderer med normal tall i Arbeidsmiljøloven.

Støylen gikk ut fra at ordene fra LO fortsatt var gyldige. Han tok opp innstillingen fra forbundsstyret i Kjemisk om arbeidstidsspørsmål.

Anders *Skattkjær*, Haugesund, sa om Skytøen-komiteéns innstilling, at de ansattes rett til representasjon fortsatt skal være på eiernes premisser, og bedriftsdemokratiet altså være prisgitt privatøkonomiske motiver.

Det forundret *Skattkjær* at ledende personer i arbeiderbevegelsen ikke har sett Skytøen-komiteéns innstilling, som er et skritt mot arbeider- og samfunnsinnflytelse i det privatøkonomiske næringsssystem. Mange er etter hvert blitt plaget av frustrasjon over manglende klarhet i LOs politikk. *Skattkjær* viste til at et flertall på Kongressen hadde avvist sosia-

lismen i formålsparagrafen og bøyde unna den politiske virkelighet for ikke å støte konservative krefter. Flertallet prioriterte søking etter nye medlemmer, som kanskje, sannsynligvis mange, står et progressivt samfunn fjernt.

Skattkjær poengterte at det alltid har vært venstrekreftene i arbeiderbevegelsen som har vært den drivende kraft, de konservative krefter vært lik i lasten. Arbeidet i maktutredningsutvalget har pågått i snart 9 år. Noe er kommet der fra, men det haster med mer. Ikke minst på bakgrunn av det siste industriforslaget om internasjonalisering av norsk bedriftsliv. Dette vil ikke gi lyse utsikter for utvidet bedriftsdemokrati.

Skattkjær tok opp forslag nr. 30, og satte fram dette forslaget:

— «LO tar aktivt initiativ for snarest å få framlagt og tatt i bruk maktutredningen som faglig/politisk redskap i agitasjonen, kampen og forståelsen for økt demokratisering innen alle felter av samfunnets virkefelt».

Norsk Grafisk Forbund

Nr. 30. Oslo Litograf- og Kjemigrafforening, foreslår:

at Kongressen pålegger LO å arbeide mer aktivt for å få gjennomført § 1 pkt. 3 i LO's vedtekter om gjennomføring av økonomisk demokrati. Et opplegg om gjennomføring av dette må foreligge i løpet av kongressperioden.

Alberth Eidem, Sandefjord, pekte på at den offentlige sektor legger stadig større beslag på verdiskapende arbeid i landet. Snart er hver 4. arbeider ansatt i den offentlige sektor. Skatter, avgifter og sløsing med ressurser har kjennetegnet den offentlige debatten. Eidem mente at medinnflytelse for de ansatte også i den offentlige sektor er en forutsetning for bedre arbeidsorganisering. Og det skal gjelde alle ansatte, uansett arbeidssted. Han viste til at man ventet 8 år etter Holler-utvalgets innstilling, før en fikk et utvannet lovforslag på bordet. Det vises til at hensynet til folkestyret må veie tungt. Lovutkastet bygger på grenseoppgang mellom administrative og politiske saker, men noen klare grenser gis ikke i utkastet. Motstanden mot medbestemmelse og medinnflytelse er rotfestet i mange politiske miljøer. Eidem var redd man derfor ville få en debatt som munnet ut i liten innflytelse for de ansatte i den offentlige sektor.

Han la frem følgende forslag:

Omformulering av 6 strekavsnitt i LOs Handlingsprogram i Sekretariatsforslag.

Avsnittet skal lyde:

— «Kreve samme representasjon og medinnflytelse i alle offentlige virksomheter, slik som innenfor den private sektor».

Odd M. Lundquist, Aurskog, tok for seg forsikringsordningen. Det er snart 15 år siden Kjemisk, som det første forbundet, innførte kollektiv hjemforsikring. Det skapte uro, men etter hvert har de fleste vært glade for ordningen, som har vakt oppsikt langt utenfor landets grenser. De private forsikringsselskapene er kommet etter med liknende tilbud, men dårligere og dyrere enn vår.

Lundquist møter mange medlemmer som er skuffet over at fagbevegelsen ikke er gått videre på denne linjen. En opplever at mens forsikringsinteressen øker ute blant folk, får en inntrykk av lunkenhet i ledelsen i LO og Samvirke. Nå må det tas initiativ til å dekke behovet for flere og rasjonelle ordninger, men det haster, for de private forsikringsselskapene er på offensiven.

Lundquist understreket at Samvirke-folkene må ha klart for seg at de er organisasjonens og medlemmenes redskap. Selvsagt skal det drives forretningsmessig forsvarlig, men det er medlemmenes behov som må telle. Det er i orden at Samvirke blir mer og mer opptatt av oljevirkomheten etc., men det skal ikke gå på bekostning av oss. Han viste til at mange etter hvert har bil, og behov for tilbud også på dette området, og la fram følgende forslag:

«Landsorganisasjonen skal engasjere seg i sterkere grad for å få utviklet rasjonelle, kollektive forsikringsordninger bl.a. på hus, og bil osv. Samvirke forsikring er et redskap for fagbevegelsen i dette arbeidet, men om nødvendig må en søke å løse sakene gjennom den politiske arbeiderbevegelse».

Birger Thoresen, Arendal, tok opp forslagene nr. 622, 440, 940, 1021, 1072, 1155, 1121 og 1236.

Nr. 622. *Avd. 115, Hammerfest kommuneforening, foreslår:*
6 timers arbeidsdag for alle.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 440. *Avd. 59, Harstad, foreslår:*

Tariffavtalene må få med en bestemmelse om indeksregulering, med lavt svingetall (2%). Dvs. når prisene stiger mere enn det avtalte svingetall, reguleres lønningene i takt med det.

Nr. 940. *Avd. 79, Arendal*, foreslår:

Det utbetales sykelønn til personer som fører omsorg for sine nærmeste så som ektefelle, barn, foreldre. Egenmelding/legeerklæring bør framvises som for Arbeidsmiljølovens § 33A.

Nr. 1072. *Avd. 213, Sunndal*, foreslår:

Arbeidsledighetstrygden må omformes, slik at permitterte som blir tvunget til å gå på redusert arbeidsuke går direkte over på trygd fra første dag.

Nr. 1155. *Avd. 79, Arendal*, foreslår:

Lavere pensjonsalder på frivillig basis.

Nr. 1121. *Bygningsindustriarbeidernes Seksjon Oslo og Akershus*, foreslår:

Poengberegningen ved nedsettelse av pensjonsalderen må beregnes slik at disse grupper får fulle pensjenspoeng ved 60 og 65 år.

Nr. 1236. *Arendal Faglige Samorganisasjon*, foreslår:

LO oppfordres til å ta initiativ for å få forenklet trygdesystemet med den målsetting at vi får lik pensjon for alle.

Mange betraktet Handlingsprogrammet som en slags «kokebok», men det var nødvendig for å streke opp de klare linjer og prioriteringer. Thoresen ville sette to ting i fokus: Pensjonsalderen — og lik pensjon for alle. Han forstår argumentene for 6-timersdagen, men her måtte det prioriteres. Forskjellene i pensjonene slår stort ut på grunnplanet. Målet må være å gjøre trygdesystemet så oversiktlig at folk kan forstå det. En må få luket bort særtilleggene og øke grunnpensjonen til et slikt nivå, at pensjonistene bl. a. sjøl kan betale for de ytelser de vil, i stedet for å komme med honnørkort etc.

Thoresen mente pensjonsalderen måtte gis en viss fleksibilitet. Når det gjaldt pensjenspoengene, fungerer det slik, at de som har høy inntekt, får høy pensjon. Forskjellsbehandlingen går videre, og det er det vanskelig å akseptere i fagbevegelsen.

Thoresen så arbeidsmiljøloven som en velsignelse og var glad for loven om bedriftshelsetjeneste, derimot fryktet han at sosialministeren nå var i ferd med å rote dette bort, ved å få bedriftshelsetjenesten inn under offentlig helsestell. Bedriftshelsetjenesten må, som forutsatt, være en del

av Arbeidsmiljøloven, sa Thoresen. Ellers blir det tatt innersvingen på hele ordningen.

Ingvald *Myrseth*, Laukvik, tok opp svartelisting av faglige tillitsmenn. Man skulle ikke tro det, men det hører ikke fortida til, det foregår i dagens samfunn. Han viste til eksempel fra egen arbeidsplass. I 1979 gikk bedriften han jobbet ved konkurs. Som tillitsmann engasjerte han seg sterkt i arbeidet for å redde arbeidsplassene, som hans plikt var. Det lyktes å få bedriften igang igjen, og han søkte sjølsagt om jobbder. Den fikk han ikke, og det var det ikke saklige grunner for. Av egen erfaring visste han derfor hva det vil si å være utestengt fra arbeidslivet (2 år), og hva den psykologiske og økonomiske belastning på familien også er. Myrseth var klar over at han beveget seg på grensen av dagsorden, men siden hans tilfelle slett ikke er noe enestående i dagens samfunn, håpet han LO-ledelsen ville ta opp problemet, med at tillitsmenn blir straffet for at de er aktive. Man føler seg maktesløs, trass Arbeidsmiljølovens § 55A.

Johan *Østberg*, Oslo, tok opp forslagene 711, 753, 757, 758, 1122, 906, 920, 921 og 992.

Nr. 711. *Avd. 1, Tømrer- og Snekkernes Fagforening, Oslo*, foreslår:
8 timers virkelig arbeidsdag, dvs. betalt spisepause.

Nr. 753. *Avd. 18, Rogaland Arbeidsmannsforening*, foreslår:

LO bør arbeide for at ingen arbeidstaker som blir syk i sin ferie, skal miste retten til å få den tapte ferietiden igjen på et senere tidspunkt på året.

Dokumentert sykdom må være grunnlag for å tildele arbeidstakere ny ferie etter nærmere avtale.

Behovet for rekreasjon og ferie anses å være så viktig, at ingen skulle ha lov til å arbeide seg gjennom året uten ferie.

Sykdom i ferien skaper bare et ytterligere behov for rekreasjon. Med vårt nåværende lovverk, er arbeidstakerne stengt fra en slik mulighet.

Nr. 757. Forandring av § 6 i Ferieloven: Feriegodtgjørelsen heves til 12 %.

Nr. 758. Det skal betales feriepenger av alle sykepenger også utover 3 måneder.

Nr. 1122. *Bygningsindustriarbeidernes Seksjon Oslo og Akershus*, foreslår:

Sekretariatet får i oppdrag å arbeide for at pensjonsalderen blir satt ned til 65 år og at det blir gitt lovfestet adgang til en mer fleksibel ordning for førtidspensjonering, uten å forringe pensjonens størrelse.

Sekretariatet får i oppdrag å arbeide for en ytterligere nedtrapping til 60 år.

Nr. 906. *Avd. 288, Tømrer- og Bygnings snekkernes Fagforening, Stavanger*, foreslår:

Det må gjøres noe med de korte byggefristene som det i dag opereres med. Vi har påpekt dette ved flere anledninger, uten at noe har skjedd. Slik det er nå oppstår det et dårlig arbeidsmiljø samt stress.

De utførende håndverkerne må komme med i planleggingen på et tidspunkt som kan medføre at slik ikke oppstår.

Nr. 920. *Avd. 1, Tømrer- og Snekkernes Fagforening, Oslo*, foreslår:

Rett til å være hjemme med sykepenger under barns sykdom også der samboende er hjemmевærende eller er i utdannelses-situasjon. Dette gjelder også retten til å ta seg av barnet når den hjemmевærende er syk.

Nr. 921. Rett til permisjon med lønn for faren i 1 måned i forbindelse med fødsel.

Nr. 992. *Avd. 1, Tømrer- og Snekkernes Fagforening, Oslo*, foreslår:

LO-kongressen bør sette i gang registrering av oppsigelser og ansettelses innenfor de ulike firmaer og bransjer. Dette problemet gjelder kanskje mest i bygning på grunn av de uoversiktlige ansettelsesforholdene her. Vi tror det foregår mye usaklige oppsigelser som aldri blir tatt opp eller registrert noe sted.

Firmaene bør ha meldeplikt til enten klubb eller fagforening hver gang de skal si opp noen. Dette er i prinsippet slått fast i Arbeidsmiljøloven, men det trengs en innskjerping. Spesielt er det viktig at slikt materiale omgjøres til statistikk, slik at vi kan få en oversikt over hvordan situasjonen er på arbeidsmarkedet, og hvordan de lovfestede rettigheter som arbeidstakerne har, blir praktisert.

Han tok spesielt forslag 906, om de korte byggefrister, som det er absolutt nødvendig å gjøre noe med. Dette har helhjertet støtte i Bygning, for de korte byggefrister formørker hverdag og miljø for bygningsarbeider-

ne. Akkordsystemet medfører goder som vi ikke ønsker å unnvære i Bygning, bl.a. den lokale forhandlingsretten, men de korte byggefristene har blitt et hovedproblem. Det er arbeidet med denne saken i 5 år, det er kommet i gang forskning på problemet, men her trenges lovbestemmelser.

Gerd Bjørnstad, Oslo, tok opp forslag 2025, med tilleggsforslaget fra Handel og Kontor til faglig politisk samarbeide. Hun syntes Skytøen-komitéens innstilling var lovende, den bryter tradisjonen med kapitaleiernes råderett og legger grunnlaget for de ansattes innflytelse. Men det trengtes en presisering, for det kan ikke være likegyldig hvem som skal forvalte denne innflytelsen. I fagbevegelsen er vi ikke i tvil om at det må være de fagorganiserte, men dette kommer ikke klart fram i innstillingen. Bedriftseierne satser på å få inn de uorganiserte som representanter, de har ikke en organisasjon og et avtaleverk i ryggen og kan lettere manipuleres. Denne muligheten må ryddes vekk med klar tekst, som presiserer at det er de fagorganiserte ansatte som skal være representert. Hun la fram følgende forslag:

Under avsnittet:

«Utvidet demokrati» i Handlingsprogrammet skal uttrykkes:

«de ansatte»

byttes ut med:

«de fagorganiserte».

Nr. 2025. *Rana Handel og Kontor* foreslår:

Det må gjennomføres lik representasjon for eierinteressene og arbeidstakerne i bedriftenes styrer og bedriftsforsamlinger.

Björg Sæd, Odda, var glad for sekretariatets forslag under boligprogrammet, men det var noe som manglet, og hun la derfor fram følgende tilleggsforslag:

Nest siste avsnitt endres til:

(Bostøtten må endres til å sikre grupper med dårlig økonomi en rimelig boligstandard.)

Ann Jorid Thingvold overtok som dirigent, og ga ordet til Kim Nordlie.

Nordlie tok for seg punktet om sysselsetting, trygdesaker og økonomi, og kunne vise at det er langt mellom pene ord og den virkelige situasjonen, når det gjelder arbeidsformidlingsetaten. En må gå 10 år tilbake i tida for å finne tilsvarende situasjon på arbeidsmarkedet. Etaten har i dag altfor få midler til tiltak som burde vært gjennomført. Det er altfor lite penger

til attføring og sysselsettingstiltak. Nå kommer 5000 nye arbeidsledige tilbake til arbeidsformidlingen, på grunn av manglende bevilgning til det sysselsettingstiltak de var i gang med. Det var ett eksempel.

Kim Nordlie tok opp forslag nr. 2043.

Han pekte på den økende arbeidsmengden i etaten, i 1977 ble det lovet utvidelse av bemanningen, men underbemanningen er der stadig. Det blir tydd til nødløsninger, man tar inn arbeidsløse, og finansierer det med sosialbudsjettet. Disse jobber på såkalte «husmannskontrakter», på prøveordninger.

Men den vanskelige arbeidssituasjonen som er, er det svært lite arbeidsformidling man driver med ved arbeidsformidlingskontorene. Man er istedet fullt opptatt med kompliserte trygdesystemer etc., og makter ikke å utføre de oppgaver som er pålagt.

Nordli fremmet følgende forslag:

LO vil — kreve at staten til enhver tid bevilger unødvendige midler til sysselsettingstiltak.

— kreve at den offentlige arbeidsformidling blir styrket slik at den kan utføre de pålagte arbeidsoppgaver.

— begrense bruken av private leiefirmaer, avskaffe den private arbeidsformidling og forbedre varslings- og informasjonsordningene ved bedriftsnedleggelse og innskrenkninger.

Jeg tar opp forslag 2057, 1079, 2043, 2061, 910, 919, 968 og 969.

Norsk Tjenestemannslag

Nr. 1079. *Avd. 108-31, Nordland Distriktshøgskole, foreslår:*

Alle som ønsker å gå ut i arbeidslivet og som ikke får arbeid, må få arbeidsledighetstrygd på linje med andre arbeidsløse.

Nr. 2061. *Avd. 108-71, Norsk Regnesentral, foreslår:*

Utenlandsk oppkjøp av norsk forskning.

LO mener at utenlandske industri- og oljeselskaper ikke må få anledning til å kjøpe opp store deler av den begrensede norske forskningskapasiteten. Utenlandske midler til norsk forskning må bare gis som generelle midler gjennom de vanlige offentlige kanaler.

Nr. 910. *Avd. 85, Ålesund Kjemiske Arbeiderforening, foreslår:*

LO krever: Lovbestemt beskyttelse av gravide (mot ubekvemme arbeidsstillinger, tunge løft, skadelige stoffer).

Nr. 919. *Avd. 45, Konfeksjonsarbeidernes forening, Drammen, foreslår:*

Arbeidsmiljølovens § 33A, 1. avsnitt endres til å lyde:

«Arbeidstaker med omsorg for barn under 12 år har rett til permisjon for nødvendig tilsyn av barnet når det er sykt. Permisjonsretten er begrenset til 10 dager pr. kalenderår til og med det år barnet fyller 12 år.»

Sykelønnsordningen endres i henhold til dette.

Nr. 968. *Forening 2, Sentraladministrasjonens Tjenestemannslag, foreslår:*

LO krever svangerskapspermisjon med full lønn i 9 måneder – om ønskelig fordelt over barnets tre første leveår. En del av permisjonen skal tas ut av barnets far, dersom han bor sammen med og/eller har omsorg for barnet.

Nr. 969. *Forening 2, Sentraladministrasjonens Tjenestemannslag, foreslår:*

Arbeidsmiljølovas kap. VIII gir i dag utstrakt rett til permisjon ved fødsler, svangerskap, adopsjon, amming, barns sykdom og når den som har tilsyn med barnet er sjukt. Muligheten for å få dekket tapt arbeidsfortjeneste fra folketrygden eller arbeidsgiveren ved slike permisjoner er imidlertid sterkt begrenset. Vi vil be om at Landsorganisasjonen tar initiativ overfor myndighetene slik at alle kan få økonomisk kompensasjon for tapt arbeidsinntekt ved slike permisjoner. I utgangspunktet bør folketrygden dekke disse utgiftene.

Petter *Ersvær*, Bergen, snakket først om fleksibel pensjonsalder og førtidspensjonering. Han pekte på det problem mange møter ved førtidspensjonering at de mister verdifulle tilleggsoppgaver til folketrygden. Samtidig kom han inn på det voldsomme arbeidspresset mange i trygdeetaten har. Trygdeetaten ble overlatt praktiseringen av folketrygden. Det var et arbeid man gjerne tok på seg, hvis man bare hadde hatt ressurser til arbeidet, sa *Ersvær*. Dette fører til økte problemer både for dem bak skranken og foran skranken. Mange får ikke tilstrekkelig informasjon om sine rettigheter fordi vi mangler ressurser til å orientere skikkelig. Det sliter på helsa både foran og bak skranken.

I det siste er man også pålagt å administrere lavtlønnsfondet, dette uten at trygdeetatens folk hadde fått mulighet til å drøfte dette med LO på forhånd. Dette tok han sterk avstand fra ettersom trygdeetaten er så hardt belastet fra før. Han tok opp forslagene 1280, 2342 og 2018.

Nr. 1280. *Avd. 103-1, Trygdeetatens Landsforening, Sunnmøre*, foreslår:
Omregulering av sykepengegrunnlaget ved ny tariffavtale.
Folketrygdloven endres slik at lønsmottakere har krav på å få omregnet sykepengegrunnlaget når ny tariffavtale er inngått.

Nr. 2342. *Forening 2, Sentraladministrasjonens Tjenestemannslag* foreslår:

1. LO-sekretariatet pålegges å ta initiativ til en samordning og utvidelse av sosial-, trygde- og arbeidsmarkedsetatenes tilbud slik at disse samlet blir i stand til å dekke folks behov for hjelp.

2. Samtidig må de aktuelle lovene forenkles og reduseres i antall.

3. Stønadsnivået i folketrygda må bli minstenivået for alle sosiale ytelser. I tillegg til rettighetsbestemte ytelser må omfanget bestemmes av den enkeltes behov for hjelp.

Nr. 2018. *Forening 90 Universitetet i Oslo*, foreslår:

Nytt punkt til sosialpolitisk avsnitt:

— mot nedskjæring i helse- og sosialsektoren som vil resultere i at omsorgsarbeidet i større grad blir den enkeltes families (les: kvinnes) ansvar.

Marit Nybakk Aarset, Oslo, hadde merket seg to hovedpunkter i LO-formannens innledning, en aktiv markedspolitikk og nødvendige resurser til et samfunn i omforming. Hun var enig i at det overordnede mål forsett må være full sysselsetting og arbeid for alle, slik også Statsministeren hadde vært inne på i formiddagsmøtet. Det må være en menneskerett å ha arbeid. Man har også høy sysselsetting, men vi har opplevd sterkere og sterkere at vi har en strukturell ledighet. Dette henger ikke minst sammen med den omlegging av industripolitikken som skjedde i 1978, da man gikk mer eller mindre bort fra selektive støttetiltak til industrien. Slusene åpnet for den konkurransesterke del av industrien. Vi har fått 60 000 arbeidssøkere, flere og flere risikerer å bli attføringsklienter allerede i 47-årsalderen.

Hun sa at vi fortsatt måtte føre en aktiv arbeidsmarkedspolitikk og fremmet følgende forslag til punktet av trygghet og teknologisk utvikling i Handlingsprogrammet:

— «Arbeide for et større samspill mellom arbeid og utdanning på alle nivåer, bl.a. ved et samarbeid mellom utdanningsinstitusjonene og arbeidsmarkedsetaten. Utdanningspolitikken må i større grad bygge på prinsippet om livslang læring».

— Arbeide for at Norge øker støtten til fryktninger fra det sørlige Afrika og bidrar til å styrke et regionalt økonomisk samarbeid mellom fiendtlige stater.

— Arbeide for at Norge følger opp FNs handlingsprogram mot apartheid.

— Øke fagbevegelsens støtte til nylig frigjorte stater, herunder Nicaragua og Zimbabwe.

— Arbeide for en internasjonal faglig handlingsplan om styring av den teknologiske utviklingen.

— Arbeide for at den statlige låne- og garantiordningen ved investeringer i uland begrenses til land med faglige rettigheter».

Bitte Vatvedt, Oslo, sa at det hadde vært forutsetningen ved forslaget om ny arbeidsmiljølov at den skulle gjennomføres uten at man kunne ta økonomiske hensyn overfor minstekravene i loven. Hun refererte til lovforslaget hvor dette er slått klart fast. Hun syntes dette prinsippet nå var utvannet. Dessuten har man slått fast at Staten ikke skal straffes for brudd på reglene i loven. Arbeidsmiljøloven er dermed i praksis ikke gjennomført i Staten, og det er illusorisk å tro at Staten pålegger seg kravene uten videre.

Hun støttet forslag 898 og advarte mot uthulingen av arbeidsmiljøloven.

Brit Førde, Oslo, sa at kravet om arbeidstidsforkortelse var et historisk krav innenfor arbeiderbevegelsen. I 1919 fikk man vedtatt 8-timersdagen. Det som har skjedd av reduksjoner etterpå har gått på redusert ferie, nedsatt arbeidstid og redusert arbeidsuke. For mange er den daglige arbeidstid den samme. Dessuten har industriarbeidere i dag 40 timers uke mens mange funksjonærer har 37 timer. Hun mente at det måtte være et mål å få 37 timers arbeidsuke, inkludert spisepause, for alle. Hun beklaget at noen utredning om virkningene av redusert dagarbeidstid ikke er foretatt, slik Buck var inne på i sin innledning.

På Kongressen i 1977 sa Liv Buck bl. a. i sin innledning:

«Arbeid fram mot 6 timers arbeidsdag for alle er et annet forslag.

En ytterligere generell nedsettelse av arbeidstiden uten redusert inntekt er et spørsmål med mange sider, og bør derfor nærmere utredes, slik at en får en oversikt over hvilke utslag en slik reform vil gi på forskjellige sider i arbeidslivet.»

En slik utredning foreligger meg bekjent ikke.

Kravet på 6 timers arbeidsdag må ikke bare sees på som et mulig resultat av rasjonalisering, sa hun og advarte mot å høre på skeptikerne som påstår at vi ikke har råd til å gjennomføre reduksjonen. Men har vi bedre råd til å betale ledighetstrygd, førtidspensjonering og ungdomspro-

blemer? Man kan ikke bare henvise til at det er tale om et annet budsjett. Det må kunne gå an å gi blaffen i posteringene og vurdere det som en helhet.

En del av den reduserte arbeidstiden kan dekkes gjennom økt skatteinngang, noe innspares ved innføring av ny teknikk. Og hvis det skulle knipe, kan man spe på med litt oljepenger, sa Førde, som stilte spørsmålstegn ved om alle burde få samme prosentvise kompensasjon for redusert arbeidstid. Hun fant det ikke riktig at de med over 150 000 i inntekt skulle ha det samme som lavtlønte. Således kunne redusert arbeidstid også være lønnsutjavnende, sa Førde, som viste til arbeidstidsreduksjonens betydning for likestilling og deling av omsorgsarbeidet i hjemmet, samt like muligheter for kvinner og menn til å delta i organisasjonslivet.

Dirigenten, Lars Skytøen, viste til at Alf Hildrum ville trekke seg fra talerlisten hvis dirigenten kunne love å gå inn for å gjøre kjent at Hildrum støttet 6-timersdagen.

Jacob Børstad, Aust-Agder, støttet forslaget 1221 og forslaget til repr. 153.

Dirigenten opplyste at av hensyn til særforbundenes arrangementer torsdag kveld, måtte man slutte tidligere enn det man kanskje kunne hatt behov for. Han foreslo at møtet ble avsluttet kl. 19.00.

Det ble enstemmig godkjent. Han sa at det nå ble pause fram til presis kl. 14.00.

Møtethevet kl. 13.00.

Ettermiddagsmøtet torsdag

Ettermiddagsmøtet ble satt presis kl. 14.00 og startet med allsangen «Om våren, om våren...»

Dirigenten Lars *Skytøen*, viste til den skisserte behandlingsform for de forslag fra Sekretariatet som var lagt på representantenes bord i pausen. Han viste til at numrene til venstre på listen går på Sekretariatets innstillinger, og de omhandler da forslagene foran. Av hensyn til en forsvarlig behandling av alle forslag som kunne tenkes framsatt til disse punktene i Handlingsprogrammet, syntes han at det skulle være anledning til å framsette endringsforslag til punktene, men uten at man derved fikk ordet. Forslagene kunne leveres til dirigentbordet i rimelig tid slik at de kunne behandles i redaksjonskomitéen.

Til forretningsorden

Ove *Engevik*, Skotbu, sa at det var satt strek tidligere, men han syntes man på ny skulle få tegne seg til forslag.

Olav *Sæd*, Odda, hadde samme synspunkt.

Dirigenten tok sitt forslag opp med Kongressen som med overveldende flertall godkjente behandlingsmåten.

Per *Karlsen*, Oslo, sa at det hadde vært alt for mye debatt om 6-timersdagen. Kravet om lavere pensjonsalder og en fleksibel pensjonsalder var skjøvet i bakgrunnen. Dette syntes han var uheldig. Han viste til forslagene 673 og 674 om dette og til NNNs vedtak om at 6-timersdagen skal være en langsiktig målsetting. Han trodde at kostnadene ved en slik reform ville bli enorme, og det ville kanskje tilsvare det man ellers kunne tatt ut i lønninger i en tiårsperiode. Reduksjonen i arbeidstiden tilsvare ca. 25 prosent. Han syntes ikke man skulle arbeide seg ut av en økonomisk krise ved å dele på elendigheten. Det kan ikke

være motivet for 6-timersdagen. Skal man først gå inn for reduksjon, må det være fordi man har en sosialpolitisk målsetting.

Han understreket selv kravet om nedsatt pensjonsalder og sa at alle har krav på solidaritet når de har sine svake perioder i livet. Det gjelder kanskje særlig når man er kommet litt opp i årene. Til slutt hadde han følgende bemerkninger:

De som nå reiser kravet om 6-timersdagen med slik styrke, det er de samme kreftene som harsellerte over Arbeiderpartiets og Regjeringens målsetting om full sysselsetting for få år tilbake.

Odd Isaksen, Sekretariatet, henledet oppmerksomheten på avsnittet om boligpolitikken i Handlingsprogrammet. Han var stort sett fornøyd med formuleringene, men syntes det var noe svakt på et punkt. Her hadde han også levert et forslag til endring som han refererte:

Følgende formulering: «—arbeide for at boutgiftene i Husbankfinansierte boliger står i rimelig forhold til den økonomiske bæreevne, og inntektene for de brede lønnstakergrupper», erstattes med:

Forslag: Landsorganisasjonen i Norge vil arbeide for at boutgiftene i en Husbankfinansiert bolig ikke overstiger 20 prosent av gjennomsnittlig bruttoinntekt for industriarbeidere.

Til formleringene om akkordsystemet og dets endelighet, sa Isachsen at han håpet redaksjonskomitéen av hensyn til bygningsarbeiderne, kunne ha en noe annen formulering enn at man skal arbeide for å nedlegge akkordsystemet.

Odd-Kåre Kvalheim, Oslo, sa at telefolkene har sendt inn en rekke forslag som bl.a. går på telemonopolets stilling. Han sa at grunnen til at man vil ha en egen passus om telemonopolet i dag, er trusselen fra private selskaper som nå ser muligheten i den nye teknikken. Man snakker ikke i dag lenger om telefon, men om informasjonsformidling. Her er det store sjanser for profitt, og selskapene står i kø for å komme inn på markedet. Han mente at man måtte slå vakt om telemonopolet både for å sikre lik service over hele landet, og for at inntektene fra ett område kunne brukes på et annet innen telemonopolet. Den nye teknikken vil også ha de aller største konsekvenser for de ansatte i televerket, sa Kvalheim, som ikke ville fremme noe eget forslag da han var enig i de formuleringene som er gitt i Sekretariatets innstilling. Han ba dessuten om at skift- og turnusarbeidernes arbeidsvilkår måtte bedres og avsluttet med å etterlyse behandlingen av innstillingen om aldersgrenser i staten.

Rasmus Stølen, Kleppstø, viste til de mange forslag som var sendt inn

om pensjonsalder på 65 år. Han syntes dette kravet måtte prioriteres sterkt. Dessuten poengterte han kravet om at ingen må presses til å jobbe lenger enn de egentlig har ønske om, for å skaffe seg nok tilleggspoeng. Det må faktisk mange lavtlønte i dag. Det hadde vært mest rettferdig om alle fikk det samme, lavtlønte som høylønte, og at ingen skulle tape på å gå av når de var modne for det.

Han tok opp forslag nr. 1188.

Nr. 1188. *Hermetikkarbeiderforeningen, Davanger, Næringsmiddelarbeiderforeningen, Larvik, Meieriarbeiderforeningen, Oslo, Hermetikkarbeiderforeningen, Stavanger, foreslår:*

LO må arbeide for: 65 års pensjonsalder med mulighet til å gå av ved 60 år, en fleksibel pensjonsalder.

Margareta Rønningen, Ølensvåg, sa at 6-timersdagen også hadde sine minussider. For det første får man enormt mye mer fritid som skal fylles med ett eller annet. Fritid og lediggang er som kjent roten til alt ondt. Han trodde derfor at de problemer som mange har nettopp i fritiden ville forsterkes ved en slik reform. Hun syntes man kunne gjøre unntak for de som har et spesielt slitsomt arbeid og for eldre og unge småbarnsforeldre. Imidlertid så foretrekker også mange heller lengre arbeidstid for å slippe stresset i jobben. Det er mange som jobber både før og etter arbeidstid av den grunn. Det kan også være at arbeidsmengden ikke blir så redusert fordi om man setter ned arbeidstiden, kanskje tvert om.

Det klages og kytes over mangt i samfunnet. Alle klager over prisene, men sørger for å skaffe seg alt de trenger, bil, hytte på fjellet, hytte ved sjøen m.v. Det er vel også disse som nå ivrer mest for økt fritid.

Hun sa til slutt at de fleste ekteskap også blir oppløst i fritiden, nok et argument som talte mot 6-timersdagen. Hun støttet forslag 735.

Olav Kjøbstad, Oslo, tok for seg miljøvern. Vi har fått et verdifullt redskap i Arbeidsmiljøloven, som et resultat av det faglig-politiske samarbeidet, men dermed er ikke alle problemene løst. I hans forbund, Kjemisk, møter man en rekke uensartede miljøproblemer, og han nevnte spesielt de helseskadelige kjemiske stoffene. Det alvorlige er, at skadene ofte ikke oppdages før det er gått lang tid, — og da er det ofte for sent å gjøre noe med det.

Kjøbstad mente det var viktig at fagbevegelsen ikke var så mye opptatt av økonomiske forhold, slik at miljøet ble glemt bort. Han advarte spesielt mot å godta økonomisk kompensasjon for helseskadelig miljø. Da er man ute å kjøre, og bremser på en endring av miljøet. Kjøbstad

nevnte også «den omvendte bevisbyrden», som kunne ha vært god å ha. I dager det ofte vanskelig å bevise at miljøet og stoffer er helseskadelige.

Han støtte forslag nr. 999, og tok opp forslagene nr. 2188 og 2189.

Nr. 2188. *Avd. 6, Oslo Kjemiske Arbeiderforening*, foreslår:

På grunn av de voldsomt økte prisene for boliger vil vi kreve at myndighetene øker lånenes størrelse i Husbanken, slik at de dekker de reelle utgiftene for hus/leilighet under Husbankreglene. Videre må det sørges for at flere får Husbanklån, slik at det kan bygges minst 40 000 boliger pr. år. Målet må være å komme tilbake til den sosiale boligbygging, dvs. at boligutgiftene for vanlige lønntakere ikke må utgjøre mer enn 10% av ei vanlig inntekt.

Nr. 2189. *Avd. 49, Askim Kjemiske Arbeiderforening*, foreslår:

Det arbeidsfolk mener med sosial boligbygging må gjenopp-
tas, da ressursene i samfunnet tilsier at den sosiale boligbyg-
ging som ble lagt til grunn etter krigen, må kunne opprettholdes.

Vi foreslår at LO overfor myndighetene medvirker til at ut-
lånsrammen for Husbanken økes og at rentene settes lavere.

Håkon Brenna, Løvenstad, mente 6-timersdagen var en viktig sak å få pinsippfestet, men først måtte lik arbeidsdag for alle prioriteres, og han så da 6-timersdagen som et første skritt. Brenna rettet oppmerksomheten på forslagene 1081, 1082 og 1083.

Videre tok han for seg forskjellen på folk når det gjelder mulighet til å reise midler som skal til for å få bolig.

Han syntes det var vanskelig å akseptere at Landsbanken heller låner ut penger til kapitalbedriftseiere og kapitalprosjekter enn til vanlige arbeidsfolk. Fra private bank- og forsikringsfolk er det sagt, at de tryggeste betalere er arbeidsfolk, men det virker ofte som om vi ikke har samme tillit i vår egen bank, der lønnskontoen vår er. Det har ofte vist seg lettere for arbeidstakere å få nødvendig lån i en hvilken som helst annen bank enn Landsbanken. Brenna la fram følgende forslag:

— *LO engasjerer seg aktivt for å få begrenset virksomheten til de private finansieringsselskaper, og for å få den under streng offentlig kontroll.*

— *LO engasjerer seg for å få spredd den kapital som fagbevegelsen, og dens institusjoner, herunder Samvirke forsikring, plasseres ut til distriktene gjennom samarbeidsavtaler med de lokale sparebankene med det siktemål å bedre medlemmenes lånebehov.*

Dirigenten ga representantene frist til å levere forslag mens neste taler hadde ordet.

Arne Hasla, Grimstad, tok opp forslag 1221, og motiverte det: Slik folketrygden virker i dag, er det de med høye inntekter som får de største utbetalinger fra folketrygden. Dette er urettferdig, og fagbevegelsen kan ikke godta et slikt diskriminerende system. Hva er det som tilsier at en statsråd eller stortingsmann, direktør eller disponent skal ha større utbetaling enn en arbeider? Ingenting. Norge er et av verdens rikeste land, inntektene av våre oljeressurser skal bl.a., etter det statsministeren har sagt, overføres trygdeverket. Nå må minstepensjonisten få merke solidariteten. Hasla var innforstått med at lik pensjon for alle ikke kunne gjennomføres natta over, men i løpet av fem år måtte det gå.

Han la fram følgende forslag:

Jeg tar opp forslag nr. 1221.

Forslag.

Kongressen krever lik pensjonsytelser for alle. Ordningen settes i verk om 5 år.

Ingleif Iversen, Kopervik, tok opp forslag nr. 617, og motiverte det. Ned-satt pensjonsalder må prioriteres på topp. 6-timers dag og lik arbeidstid for alle må vi gå inn for på sikt. Han hadde merket seg at ca. 150 av forslagene går på arbeidstidas lengde, og forslag 617 gjelder arbeidstida for dem som går på skift. Etter arbeidsmiljøloven har skiftarbeiderne kortere arbeidsuke — 36 timer — men det veies opp av andre forhold. Skiftarbeidernes problemer er det nå nødvendig å få satt søkelyset ordentlig på og få gjort noe med.

Inger Kj. Jensen, Holmestrand, minnet om motiveringen i den LO-kongressen der Arbeidsmiljøloven fikk sitt gjennombrudd, bl.a. at maskinene skal tilpasses menneskene og ikke omvendt. Hun minnet om at det i år er de funksjonshemmedes «år», og mente det måtte inn i handlingsprogrammet en presisering av at arbeid for alle også gjelder funksjonshemmede.

Mottoet for «de funksjonshemmedes år» er helt i tråd med fagbevegelsens solidaritetssyn, så la oss derfor skrive det med bred penn, direkte inn i handlingsprogrammet, sa hun, og la fram følgende forslag:

I LO's handlingsprogram inntas et eget kapittel om funksjonshemmede i likhet med det kapittel Norsk Tjenestemannslag har i sitt handlingsprogram: «Yrkeshemmede i arbeidslivet». Det nedsettes et utvalg som utarbeider et kapittel om de funksjonshemmede til LO's handlingsprogram. I utvalget må det være med representanter fra brukergruppene.

Følgende representanter støtter overnevnte forslag:

Bente Wilmar, NOSO repr. nr. 231.

Kåre Sunde, Tertnes, tok opp forslagene 602, 719, 809, 1029, 1269 og 2029. Han syntes det sa seg selv at økt innflytelse for de ansatte, ville være et samfunnsmessig framskritt. Arbeiderbevegelsen har på mange områder kjempet fram en utvidelse av demokratiet. Det er aldri kommet som milde gaver fra oven. Han syntes Skytøen-komiteéns innstilling var for svak når det gjaldt å gjøre noe med de mektige eierinteressene og det økonomiske fåmannsvelde i næringslivet. Men uttalelser fra N.A.F. og andre høyrekrefter skulle tyde på at det var et skritt i riktig retning. Det burde snart være akseptert hos de fleste at det skal være samfunnsmessig kontroll med næringslivet. Det må også være en åpenbar sak at samarbeid krever likeverdighet mellom partene, og han gikk inn for 50/50-representasjon. Det viktigste punktet i innstillingen var, etter hans mening, styrkingen av tillitsmannsfunksjonen i den daglige drift.

Sunde ba om oppslutning om innstillingen, og tok opp forslag nr. 2029.

Sunde poengterte ellers at full sysselsetting ikke kan regnes som en Selvfølge, ny teknologi kan føre med seg følgbare følger for arbeidsplassene. Også i det lys må en se kravet som stilles i hele den internasjonale kvinnebevegelse om 6-timers dag. Kravet må støttes.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 602. Avd. 5, Bergen, foreslår:

LO må arbeide for 6 timers arbeidsdag for alle lønnstakere. Forskjellen i arbeidstid mellom arbeidere og funksjonærer må fjernes.

Nr. 719. Avd. 5, Bergen, foreslår:

LO vil arbeide for betaling for den tid som faller innenfor normal arbeidstid, ved lovfestet hviletid og permisjoner.

Nr. 809. Avd. 5, Bergen, foreslår:

LO må i forbindelse med ferispørsmål arbeide for å få: 6 ukers ferie for arbeidstakere som er over 50 år.

Nr. 1029. Avd. 5, Bergen, foreslår:

LO må arbeide for at koplingsbestemmelsene i § 35 i Arbeids-
tvistloven utgår.

Nr. 2029. *Avd. 5, Bergen*, foreslår:

LO må arbeide for økt demokratisering på arbeidsplassen slik at de fagorganiserte får større innflytelse på den daglige ledelse av bedriften.

Nr. 1069. *Oslo Grafiske Stedsstyre*, foreslår:

Alle som ønsker å gå ut i arbeidslivet og som ikke får arbeid, må få arbeidsledighetstrygd på linje med andre arbeidsløse.

Arne Tveit, Trondheim, sa seg glad for at to forbund allerede har sluttet seg til vedtak om 6-timersdagen. Mange sier at vi ikke har råd. Også på Arbeiderpartiets landsmøte var det mange som hadde kritiske røster. Også statsministeren formulerte seg som om det var en målsetting langt fram i tiden.

Tveit viste til en utrydning fra forbrukerdepartementet hvor man konkluderer med at sysselsettingen må sikres gjennom redusert arbeidstid. Vi må ikke komme i den stilling at LO stiller seg på N.A.F.s og Industriforbundets side i denne saken. Arbeidsgiverne har alltid skremt med katastrofe. Han støttet videre fleksibel pensjonsalder, men det måtte ikke føre til press på eldre arbeidstakere for å få dem til å slutte. Han støttet Thoresens forslag. Han satte fram følgende forslag:

Med bakgrunn i forslag 2161, 2162 ønsker jeg følgende tillegg til avsnittet «Bolig og bomiljø i HPS 33».

«— at utlånsrammen må være minst 85% av byggesummen slik at folk med vanlig gjennomsnittslønn fortsatt skal ha mulighet til å byggesitt eget hus.

— at bostøttesystemet må sikre at boutgiftene ikke overstiger 20% av antatt inntekt.»

Dirigenten foreslo taletiden for 2. gang til tre minutter. Enstemmig godkjent.

Ingvald Hein, Hafsrfsjord, sa at han syntes de som skulle ha ordet for annen gang, kunne få ordet til slutt. *Dirigenten* mente at man fikk vente med å ta opp denne saken.

John Erik Ullestad, Stavanger, spurte hvorfor Norge skulle ha den høyeste pensjonsalder i verden. Det var ingen grunn til det. Han ville prioritere nedsettelsen av pensjonsalderen og en mer fleksibel pensjonsalder — med fulle rettigheter. Mange eldre makter ikke tempoet. Han tok opp forslagene 1138, 814 og 605. Han støttet forslag 1221.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 1138. *Avd. 25, Stavanger*, foreslår:

LO går inn for å innføre en pensjonsalder på 60 år innen utgangen av 1982. Det innføres samtidig en fleksibel pensjonsalder, som gir de anledning som ønsker det til å gå av ved fylte 65 år.

Nr. 814. *Avd. 25, Stavanger*, foreslår:

5 ukers ferie lovfestes snarest, samtidig som feriepengeprosenten justeres i forhold til feriens lengde ut fra dagens satser.

Nr. 605. *Avd. 25, Stavanger*, foreslår:

LO går inn for å gjennomføre 6 timers arbeidsdag i løpet av kongressperioden.

Brit *Førde* (2. gang). Oslo viste til handlingsprogrammet og sa at LOs om Arbeiderpartiet burde hatt både prinsippprogram og arbeidsprogram for perioden. Hun understreket at man alt for lenge har hatt en defensiv holdning til datateknikkens utvikling. Man har sagt at her må det styring til og spurt etter konsekvensene. Her må en mer offensiv holdning til. Vi må arbeide internasjonalt og på lokalt plan for å sikre oss styringen og hindre skadevirkningene. Vi må også spørre hvilke positive følger utviklingen får for de ansatte. Hun støttet forslagene 2045, 2057 og 2058.

Bitte *Vatvedt*, Oslo, støttet Thoresens forslag og sa at lik arbeidstid for alle må være et prioritert krav.

Hun mente også at det ville være nødvendig å lovfeste retten til deltid så lenge normalarbeidsdagen er så lang som den er.

Det må være en målsetting å få redusert den daglige arbeidstida for alle uten trekk i lønn.

Olav *Markussen*, Greåker, tok opp spørsmålet om at de som ikke hadde ordet ennå, burde komme foran de som sto på talerlisten for annen gang.

Dirigenten sa at et slikt forslag måtte fremmes skriftlig. Så ble gjort og forslaget ble vedtatt mot noen få stemmer.

Ingvald *Hein*, Hafrsfjord, advarte mot at man sa ja til alt. Man må ikke bygge seg luftkasteller og late som om ikke ting koster noe. Han trodde at reduksjon av arbeidstiden også kunne føre til store problemer og pekte på en sektor som kan bli sterkt skadelidende, nemlig boligsektoren. Situasjonen er i dag at man ikke greier å oppfylle målsettingen om å bygge 40 000 i året. Det kommer bl. a. av mangelen på bygningsarbeidere.

— Hvis man reduserer arbeidstiden med to timer pr. dag vil det si at man reduserer antall årsverk i byggebransjen fra 20 000 til 15 000. Det kan ha store konsekvenser for boligbyggingen og for de hussøkende. Nå kan man si at det bare er å øke antallet bygningsarbeidere, men det er i dag mangel på folk, og det tar tid å øke utdanningskapasitet o.s.v. sa Hein som støttet forslagene 588 og 589 med forbundstyrets innstilling. Han satte fram følgende forslag.

«Kongressen har behandlet:

- 1. Spørsmålet om nedsettelse av den daglige arbeidstid.*
- 2. Spørsmålet om lavere pensjonsalder.*

Kongressen er av den oppfatning at lavere pensjonsalder må få prioritering foran spørsmålet om nedsettelse av den daglige arbeidstid.»

Dagsorden pkt. 5:

«Arbeidstiden: Opptar forslag nr. 588—589, forb.st. innst.

Spisepause i arbeidstiden: Opptar forslag nr. 718.

Ferieloven: Opptar forslag nr. 781—782—783—784.

Pensjonsspørsmål: Opptar forslag nr. 1123.

Dagsorden pkt. 9:

Utvidet demokrati — bedriftsdemokrati: Opptar forslag nr. 2023 og 2024, og at det legges særlig vekt på forbundsstyrets innstilling.

Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund

Nr. 588. Avd. 43, Tyssø Elektrikerforening, Tyssedal, foreslår:

Den generelle daglige arbeidstid må reduseres fra 8 timer til 6 timer.

Samtidig innføres det lik arbeidstid for alle lønsmottakere, det måtte være seg arbeidere eller funksjonærer i det offentlige og det private næringsliv.

Nr. 589. Avd. 242, Telefonsentralmontørenes Forening, Oslo, foreslår:

6 timers arbeidsdag med full lønnskompensasjon.

Nr. 718. Avd. 242, Telefonsentralmontørenes Forening, Oslo, foreslår:

Spisepausen inn i arbeidstida — lik rett for arbeidere og funksjonærer.

Nr. 781. Avd. 1, Elektromontørenes Forening, Oslo, foreslår:

Avdelingen ber LO-kongressen gjennomføre 5 ukers ferie i denne kongressperiode.

Nr. 782. Se forslag 784.

Nr. 783. *Avd. 43, Tyssø Elektrikerforening, Tyssedal*, foreslår:

LO fremmer krav overfor myndighetene om endring i Ferieloven, slik at feriegodtgjørelsen heves til 12%. Videre at satsen blir ytterligere hevet ved innføring av 5 ukers ferie.

Nr. 784. *Avd. 94, Halden og omegn elektrikerforening, Halden*, foreslår:

LO må gå inn for å få gjennomført 5 ukers ferie for alle arbeidstakere under 60 år, og 6 uker til alle over 60 år, snarest.

Nr. 1123. *Avd. 94, Halden og omegn elektrikerforening, Halden*, foreslår:

LO må arbeide for å få senket pensjonsalderen til 65 år.

Nr. 2023. *Avd. 12, Heismontørenes Fagforening, Oslo*, foreslår:

LO må gå inn for:

1. De fagorganisertes representanter i bedriftsforsamlinger/styret skal være underlagt foreningen/klubben på stedet.

Begrunnelsen er at klubben/foreningen må sikre at representantene i realiteten fremmer klubbens/foreningens standpunkter i de ulike saker.

2. Taushetsplikten som i dag pålegges de fagorganisertes representanter må fjernes

Nr. 2024. *Avd. 94, Halden og omegn elektrikerforening, Halden*, foreslår:

De ansatte må sikres 50% representasjon i styre og bedriftsforsamling.

Olav Markussen, Greåker, foreslo til forretningsordenen:

De som ikke har hatt ordet første gang får ikke dette før annen gangs talere har hatt ordet. Av hensyn til tiden og at hele 130 talere står på listen.

Vedtak: Vedtatt mot 8 stemmer.

Olav Sæd, Oslo, sa at man måtte prioritere nedsatt pensjonsalder, men han advarte mot at man satte dette forslaget opp mot kravet til nedsatt arbeidstid. Lavere pensjonsalder er et krav som må gjennomføres i denne kongressperioden, mens 6-timersdagen er et mål som vi må finne plass til i mulighetenes tiår. Han støttet Thoresens forslag og tok opp forslagene 615, 620, 946, 947, 948 og 949 med forbundsstyrets innstilling og forslag 653.

Nr. 615. *Avd. 22, Trondhjems Kjemiske Industriarbeiderforening*, foreslår:

LO må i kongressperioden arbeide for 6 timers arbeidstid for alle.

Nr. 620. *Avd. 198, Gredker Vaskeriarbeiderforening*, foreslår:

Vi mener arbeidstida må settes ned til 6 timer pr. dag, med full lønnskompensasjon. Arbeidstida bør da begynne kl. 08.00 i stedet for kl. 07.00.

Norsk Tjenestemannslag

Nr. 646. *Avd. 108-62, Oppland distriktshøgskole*, foreslår:

LO vil arbeide for at 6 timers arbeidsdag innføres for alle arbeidstakere. Nedkorting av arbeidstida må gjennomføres uten lønnsreduksjon.

Nr. 647. *Avd. 108-71, Norsk Regnesentral*, foreslår:

LO vil arbeide for en almen nedkorting av arbeidsdagens lengde — til 6 timer pr. dag i løpet av 1980-åra. Nedkorting av arbeidsdagen prioriteres foran en femte ferieuke.

Nr. 648. *Avd. 108-37, Høyere undervisning og forskning i Stavanger*, foreslår:

All framtidig reduksjon i arbeidstid skal tas ut i daglig redusert arbeidstid for alle.

Nr. 649. *Avd. 108-29, Instituttforsamfundsforskning*, foreslår:

All framtidig reduksjon i arbeidstid skal tas ut i *daglig* redusert arbeidstid for alle (begge kjønn, både arbeidere og funksjonærer).

Nr. 653. *Odda og Omland faglige Samorganisasjon*, foreslår:

Den generelle daglige arbeidstid må reduseres fra 8 til 6 timer.

Han sa til slutt at han tok avstand fra Liv Bucks angrep på Britt Førde. Liv Buck burde forstå at andre hadde et mer aktivt syn og respektere dette, sa Sæd.

Villy Jacobsen, Oslo, støttet Isaksens forslag og sa at han også måtte advare mot en formulering i forslaget til Handlingsprogrammet om akkordsystemet. Han representerte en bransje som ennå har ca. 50 prosent

med akkordsystemer. Han ba redaksjonskomitéen ta denne passusen ut. Han understreket ellers betydningen av å holde en boligbygging på 40 000 boliger i året og forsvarlige bokostnader, 20 prosent av en gjennomsnittlig industriarbeiderinntekt. Det er en menneskerett å bo skikkelig. Det må bygges nye boliger samtidig som den eldre boligmasse må fornyes og holdes i stand. Etter krigen er det gjort en kjempeinnsats ved at man har bygget 3/4 million boliger, takket være Husbanken. Han mente at man nå ser boutgifter som er høyere enn noen gang før. Etter hans mening burde ikke egenandelen på totalkostnadene for husbankfinansierte leiligheter være på mer enn 25 prosent. Nå snakker man om en gjennomsnittspris på 150—200 000 kroner. Det har aldri vært så stort i forhold til industriarbeidernes inntekter. Han advarte mot å overføre lånene fra Husbanken til privatbankene. Dette fordyrer boligene.

Reidar Karlsen, Øverbygd, støttet Isaksens forslag og kravet om lik arbeidstid for alle. Han savnet et avsnitt i Sekretariatets innstilling om medbestemmelsesrett i private og offentlige bedrifter. Han mente at Sekretariatet motsier seg sjøl når de først går inn for medbestemmelse generelt og etterpå sier om medbestemmelse i offentlig virksomhet «innenfor rammene i et politisk demokrati». Han støttet forslag 153 til nytt avsnitt 6 i programmet.

Gunnar Skorgevik, Asestrand, satte fram dette forslaget:

Punkt: Forsikring i lønnstakernes interesse.

Tillegg til nest siste punkt vedrørende de to respektive fire årsinntekter:

— Ved oppretting av vårt eget forsikringsfond etter mønster og under trekk- og administrasjonsoppbygging etter mønster av sluttvederlags- og lavlønnsordningen skal være etablert innen 1. juni 1983.

Alternativ:

Kongressen pålegger LOs administrasjon å utrede alternative løsninger på det aktuelle forsikringsspørsmålet. Alternativene sendes forbundene til uttalelse innen 1. juni 1982.

Birger Myrvold, Hølen, sa at det var nesten flaut igjen å måtte reise kravet om spisepausen inkludert i arbeidstida. Vi vet jo at store funksjonærgrupper har hatt dette lenge. Det er ikke rart at de uorganiserte kan gjøre seg til latter over oss. Dette må nå bare gjennomføres, sa Myrvold, som støttet forslag 1123 om nedsatt pensjonsalder. Han pekte videre på de problemer man har som helkontinuerlig skiftarbeider, bl.a. med hensyn

til å dele alle velferdsstatens goder. Det kan dreie seg om deltakelse i foreningsliv, TV-tilbud osv. Han syntes derfor det var et vesentlig forslag i nr. 681, som han tok opp. Likeså 727 og 673. Han støttet også Kvalheims forslag 1320.

Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund

Nr. 681. *Bedriftsklubben v/A/S Glassvatt, Stjørdal*, foreslår:

Det må legges til rette for at skift- og turnusarbeidere får mulighet til å delta i kveldskurs og utdanning som er opplagt for grupper som arbeider på dagtid. Det må stilles krav til bedrifter som har skift- og turnusarbeidere slik at forholdene legges til rette for permisjoner for å delta i kurs og utdannelses tiltak. Bedriftene må gi kompensasjon av tapt arbeidsfortjeneste for slike permisjoner.

Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund

Nr. 727. *Avd. 49, Askim Kjemiske Arbeiderforening*, foreslår:

LO arbeider for at spisetiden går inn i arbeidstiden for alle overenskomstene, særlig skiftarbeidere.

Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund

Nr. 673. *Fryseriarbeidernes forening, Trondheim*, foreslår:

Lik arbeidstid for arbeidere og funksjonærer straks.

Håkon Høst, Oslo, støttet siste taler og viste til at Herøy-arbeiderne nå hadde gjennomført en aksjon med ekstra spisepause for å understreke kravet om spisepause i arbeidstida. Han sa at i det nye handlingsprogrammet er det tatt ut en tidligere formulering om ny teknologi. Han mente dette kanskje kunne ha sammenheng med at LO hadde lagt seg på Lied-utvalgets innstilling, som tar sikte på å øke profittmulighetene i næringslivet. Han syntes det var et svakt forslag og støttet forslag 2022 og reiste forslagene 2023, 2048 og 2049. Han støttet også Thoresens forslag.

Ragnhild Mjølén *Eilertsen*, Bodø, leverte dette forslaget til dirigentbordet:

Nytt punkt 17 i Handlingsprogrammet, «Forsvars- og sikkerhetspolitikk»:

Fagbevegelsen må ta aktiv del i og utforme landets forsvars- og sikkerhetspolitikk slik at denne utformes til de brede folkegruppers beste,

og er til vern for landet og de resultatene vi har oppnådd. Ønsker om fred, frihet og solidaritet er begreper som er dypt forankret i det norske folk, og må sammen med de historiske tradisjoner legges til grunn for vårt forsvar. Den militære del må bygges på alminnelig verneplikt, og den militære teknologi må basere seg på landets egne ressurser, slik at bruk og etterforsyning kan tilfredsstilles av dagens samfunn. Teknologi som gjør oss avhengige av fremmede stater på en slik måte at vår handlefrihet er avhengig av teknologikunnskap og etterforsyning fra land med monopol må avvises. Som tidligere må tre hovedhensyn ligge til grunn for norsk sikkerhetspolitikk — oppbygging av nasjonalt forsvar som i samarbeid med Norges allierte kan gi landet en rimelig grad av trygghet.

Forslaget lyder:

- Deltakelse i NATO-samarbeid må gis en slik form at det vil være mulig å opprettholde et godt naboforhold til Sovjetunionen, samtidig bidra til å bevare ro og lavspenning i det nordiske området.
- Opprettholde gode og vennskapelige forhold til, og utvikle samarbeidet med våre nordiske naboland.
Våre selvpålagte restriksjoner må opprettholdes. — Ingen fremmede baser i Norge i fredstid. — Ingen kjernefysiske våpen lagret på norsk område i fredstid. — Ingen allierte øvelser i Finnmark.

Representanten ber om at forslaget oversendes redaksjonskomitéen for Handlingsprogrammet.

Da Sekretariatets inntillinger med henvisning til Handlingsprogrammet er noe vagt, ber jeg om at når redaksjonskomitéen legger fram det endelige forslag til vedtak, må dette inneholde klare formuleringer om:

- Fleksibel, generell nedsatt pensjonsalder.
- Lik arbeidstid for alle, med spisepausene inkludert.
- 5 dagers uke.
- 6 timers arbeidsdag som er langsiktig mål.

Inger Holgersen, Bergen, tok opp forslag 1216, som hun refererte og begrundet. Minstepensjonistenes økonomi er alt for dårlig. Det gjelder også dem som på grunn av dårlig lønn er kommet ut med lav poengsum. De som gjennom et langt liv har tilhørt lavtlønnsgruppene, straffes for det, også når de blir pensjonister.

Inger Holgersen belyste i hvilken grad disse pensjonistgruppene må stramme inn livreima, og hvordan de rammes av prisstigningen. Det er uverdige at pensjonisten etter et langt livs innsats skal leve under slike elendige kår, sa hun. Det må sørges for at ytelsene til pensjonistene føl-

ger med i den alminnelige lønnsutviklingen. Her nytter det ikke med skippertak. Det sikreste midlet er å indeksregulere pensjonene.

«Minstepensjonen indeksreguleres.»

Ase Bjartan, Trysil, marte til varsomhet med kravet om 6-timersdag grunnlagt med innføringen av ny teknologi. Dette kan framskynde utviklingen, og vi er interessert i å ha kontroll med den og hindre at arbeidsplasser forsvinner. Hittil hadde den nye teknologien først og fremst gått utover arbeidsplasser for kvinner, men det heter seg at teknologien kan erstatte de aller fleste arbeidsoperasjoner, og den prismessige utviklingen på det området, gjør at selv de minste bedriftene etter hvert kan gå til anskaffelse.

Det sies at 6-timersdagen er et sterkt kvinnekrav. Hun mente det var bedre å arbeide for at forholdene blir lagt til rette for dem som ønsker kortere arbeidstid og fleksitid, uten at det rammer dem økonomisk.

Hun gjorde til slutt oppmerksom på at organisasjonsprosenten er lav blant kvinnelige arbeidstakere. Dette må fagbevegelsen ta som en utfordring.

Hilde Gangnes, Oslo, tok opp forslagene 262 og 264, foruten 2116 og 2138, og fremmet tilleggsforslaget til Handlingsprogrammets punkt om fremmedarbeidere.

Hun støttet alle forslag om holdningsskapende kampanje, men dette er ikke nok. En eneste rasist på en arbeidsplass kan forgifte hele miljøet. I en situasjon der boligproblemer og arbeidsledighet øker, blir det grobunn for fremmedhets og leiting etter syndebukker. Heller ikke for egen del er norsk arbeiderbevegelse tjent med at rasisme og fordommer får bre seg. Hun pekte på den midlertidige innvandringsstoppen som ble innført i 1975, for at boforholdene og andre tilbud til fremmedarbeiderne skulle bedres. Dette har ikke skjedd. Den midlertidige innvandringsstoppen er stadig gyldig og fungerer i dag rasistisk, sa hun, og la fram følgende forslag:

«Tillegg til Handlingsprogrammet:

Å oppnå likestilling mellom norske arbeidere og innvandrere forutsetter særrettigheter for fremmedarbeiderne på enkelte områder. Bla.:

- Norskundervisning i arbeidstida, nåværende ordning utvides og omlegges.*
- Morsmålsundervisning i grunnskolen.*
- Innvandrerne må beholde sin egen kultur.*
- Stemmerett også ved Stortingsvalg.*

- *Sendinger i NRK på egne språk.*
- *Utbygging av tolketjenesten.*
- *Oversettelser på egne språk.*

Familiegjenforening må godtas på grunnlag av familiemønsteret i hjemlandet. Dette er en demokratisk rettighet. Fagbevegelsen må gå imot innvandringsstoppen, slåss for samme rettigheter for norske arbeidere og fremmedarbeidere og AVVISE all rasisme.

Jeg ber om at punkt 14, Innvandringspolitikk under dagsorden, punkt 10, Diverse forslag, blir behandlet under Handlingsprogrammet og at følgende forslag innarbeides her:

Jeg reiser følgende forslag:

2260: Telefonsentralmontørens forening.

2261: Holmenkollbanens Betjenings Forening.

2262: FN-Sambandet.

2263: Bergen faglige samorganisasjon.

2264: Førde og omland faglege samorganisasjon».

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 262. Avd. 165, Førde, foreslår:

LO går inn for at alle tariffoppgjør skal være forbundsvisе, og at avstemningene skal være forbundsvisе.

Nr. 264. Avd. 220, Trolle Støperiarbeiderforening, foreslår:

Lønnsoppgjøret i 1982 må gjennomføres forbundsvist, slik at de enkelte forbund får iverksatt sine særegne interesser.

Nr. 2116. Statsbanenes Verkstedarbeiderforening, Oslo, foreslår:

Lærlingeplasser.

LO i Norge må arbeide for avtaler med arbeidsgiverorganisasjonene som pålegger bedriftene å opprette et langt større antall lærlingeplasser enn hva som i dag er tilfelle.

Mulighetene for denne form for utdanning er i ferd med å forsvinne, noe som ikke kan aksepteres av fagbevegelsen.

Nr. 2138. Haugesund Handel og Kontor, foreslår:

Arbeide for at det gis mulighet for barnehageplasser og fritidshjem for alle. Betalingen senkes med sikte på å gjøre dem gratis som skolen når den økonomiske situasjonen gjør dette mulig.

Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund

Nr. 2260. *Avd. 242, Telefonsentralmontørenes Forening, Oslo*, foreslår:
LO må ta opp fremmedarbeidernes sak.

Nr. 2261. *Avd. 205, Holmenkollbanens Betjenings Forening*, foreslår:
Fremmedarbeidere må få gratis språkoplæring i arbeidstida.

Norsk Tjenestemannslag

Nr. 2262. *Avd. 2-45, FN-Sambandet*, foreslår:

LO-kongressen støtter innvandrernes krav om stemmerett, familiegjenforening av storfamilien, stopp av vilkårlig utvising og muligheter til å praktisere egen kultur. Kongressen vil støtte forslag om skjerpene tiltak mot rasistiske organisasjoner, og vil oppfordre politi og rettsvesen til å reagere strengere overfor rasistisk propaganda. LO-kongressen ber Sekretariatet om å sette i verk holdningsskapende kampanjer i fagbevegelsen om innvandrerne og deres situasjon. Sekretariatet må også engasjere seg i arbeidet for å bedre levekårene til de svakest stilte blant innvandrerne, nemlig innvandrerbarn og -kvinner.

Nr. 2263. *Bergen faglige samorganisasjon*, foreslår:

LO må føle ansvar overfor gruppene innvandrere og gjestearbeidere, for å organisere disse og drive faglig opplysningsarbeid og informasjon overfor disse — fortrinnsvis på deres eget språk.

Nr. 2264. *Førde og omland faglege samorganisasjon*, foreslår:

Oppheving av innvandrarstoppen innan utgangen av neste kongressperiode.

LO går inn for at fremmedarbeidere får gratis språkundervisning i arbeidstiden.

Sigurd Birger Olsen, Mandal, hadde inntrykk av i diskusjoner om lik arbeidstid, at det var svært delte meninger. Det kunne kanskje skyldes at man var redd for å støte enkelte grupper som ikke ville bli fratatt goder de har oppnådd. Det må vi komme bort fra. Den forskjellsbehandlingen som er vekker irritasjon på arbeidsplassene.

Olsen tok opp forslagene nr. 665—878—938—1148—1221—1224—1264 og 1286. Han støttet dessuten forslaget som gjelder inntak av lærlinger. Her svikter det stort, derfor også den store importen av faglært arbeidskraft.

Nr. 665. *Avd. 58, Mandal*, foreslår:

Lik arbeidstid for alle, med unntak for: Skiftarbeid, arbeid under jorden og lørdagsarbeid, som må ha kortere arbeidstid.

Nr. 878. *Mandal faglege samorganisasjon*, foreslår:

Feriepenger gies for den tid en går sykmeldt, og ikke som nå i inntil tre måneder.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 938. *Avd. 38, Kristiansand*, foreslår:

LO-kongressen vil gå inn for å utvide sykelønnsordningen slik at den også omfatter fravær i forbindelse med barnepassers sykdom i hjemmet (jfr. Arbeidsmiljølovens bestemmelser om permisjon i samme forbindelse). LO-kongressen vil videre gå inn for å utvide sykelønnsordningen til også å omfatte den delen av et fravær som ikke er en hel arbeidsdag.

Nr. 1148. *Avd. 58, Mandal*, foreslår:

LO må arbeide for å innføre en fleksibel pensjonsordning, der den enkelte selv kan velge pensjonsalder, med 60 år som nedre grense og 67 år som øvre grense. Full pensjon ved avgang.

Nr. 1221. *Avd. 18, Grimstad*, foreslår:

Lik pensjon for alle i Norge.

Grimstad Jern- og Metallarbeiderforening vil på det sterkeste be forbundet om at vedtaket på landsmøtet i 1974 om lik pensjon

Nr. 1224. *Avd. 589, Mandal*, foreslår:

LO tar initiativet til opprettelse av pensjonskasse for sine medlemmer i likhet med det som statsansatte og kommunalt ansatte har. Hvis dette ikke lar seg gjennomføre, lik pensjon for alle.

Nr. 1264. *Avd. 58, Mandal*, foreslår:

Sykmeldte må få sykepengene regulert når det skjer reguleringer ved interne oppgjør og ved tariffoppgjør.

Nr. 1286. *Mandal faglige samorganisasjon*, foreslår:

Belastningsskader som kan tilbakeføres til yrket må betegnes som yrkesskade etter Folketrygdas bestemmelser.

Rolf Frøysland, Oslo, tok opp forslagene nr. 804, 858 og 883, og la fram følgende forslag:

— *I tillegg til Sekretariatets forslag nr. 883 foreslås følgende:*

«Kongressen anmoder Sekretariatet om snarest å sette i gang arbeid med å få de nødvendige lovendringer som må til for å imøtekomme forslag nr. 804 og 858».

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 804. Avd. 118, Stord, foreslår:

Ein får berre feriepengar for sjukdom inntil 3 måneder. Stord Jern- og Metall vil foreslå at LO tek desse sakene opp for å få lova endra til å gjelde feriepengar utover 3 mnd.

Femiepengar av arbeidsløysetrygd.

Slik lova virker, må ein ha vore arbeidsledig i over 8 veker for å få feriepengar av arbeidsløysetrygda. Dette gjer at mange får dårligere mulighet til å ta ferie.

Eit klart krav må vera at det betales feriepengar av all arbeidsløysetrygd.

Nr. 858. *Kjøttindustriarbeiderforeningen, Stavanger, foreslår:*

Ferielovens pgf. 5—2. ledd:

Foreslår tillegg til dette avsnitt sålydende:

«Dersom arbeidstakeren blir syk under sin ferieperiode, gis han ferie for tilsvarende periode etter de samme regler som ved sykdom før hans ferie tar til.»

Nr.883. *Fra Sekretariatet:*

Regjeringen vil fremme proposisjon til Stortinget om en femte ferieuke f.o.m. 1982. (Jfr. Handlingsprogrammet for 1977—81.)

Forslagene om øking av feriegodtgjøringen oversendes Sekretariatet.

Før øvrig vises til utredningen fra ferielovutvalget.

Frøysland hadde merket seg motstanden mot Regjeringens skatteforslag i høst, strakte seg fra topptillitsmenn til folk på den ytterste venstrefløy. Derimot var det stor passivitet når det gjaldt retten til ubegrenset rentefradrag, som i særlig grad kommer de høygasjerte til gode. Hva kunne grunnen være til det? Her burde Kongressen komme med klare krav.

Han kom videre inn på pris- og lønsspørsmålet på bakgrunn av ett

innlegg fra Hasla og andre Jern- og Metallrepresentanter. Disse og andre strengere priskontroll og da er det ofte matvarer det er tale om. Er ikke de samme personer klar over at de samtidig krever begrensning i den frie, lokale forhandlingsretten i mange av våre bransjer og bedrifter? Selv om mange bedrifter kan absorbere en viss lønnsøkning i tariffperiodene, må det som oftest få konsekvenser for prisene når våre medlemmer skal følge med i lønnsglidningen og ta igjen det de ligger etter. I stor grad er det dette det dreier seg om når det gjelder lønnsglidning og ikke først og fremst tariffavtalen.

Alternativet til denne problemstilling er at all produksjon av nærings- og nytelsesmidler overtas av Staten, altså full sosialisering for på den måten å sikre skikkelige lønninger og samtidig lave priser. Regningen må da selvfølgelig betales på andre måter.

Det må kunne forventes i debatten om lønnsforhold at priser, lønns- evne og mulighetene for lokal lønnsutvikling osv. sees i sammenheng.

Øivind Westeng, Gjellum, viste til at sparetiltakene som settes i verk i kommuner og fylkeskommuner særlig rammer nettopp helsesektoren. Vi kan ikke godta sparetiltak som medfører oppsigelser og permitteringer av våre folk, sa Westeng, som la fram følgende forslag:

Tillegg til Handlingsprogrammet, under avsnittet: Sysselsetting — trygghet — teknologi.

— motarbeide nedskjæringer i helse- og sosialvesenet. Eldreomsorg, psykisk helsevern, HVPU, alkoholomsorg og arbeid for narkomane må spesielt prioriteres.

Karen Enodd, Støren, frafalt ordet, men opprettholdt sitt forslag:

— Arbeide for at det innføres 6 måneders svangerskaps- og omsorgs- permisjon med lønn.

Arve Bakke, Ulsteinvik, frafalt ordet under forutsetning at forslagene 984, 985, 1265, 2017, 2033, 2035 blir referert opptatt og at representanten Bakke støtter forslaget fra representant nr. 161, Skorgevik, vedrørende forslaget om «Forsikringsfond».

Nr. 984. *Ålesund faglige samorganisasjon*, foreslår:

LO krev rett til omsorgspermisjon med lønn når den som har tilsyn med barn er syk, og ved sykdom i hjemmet utenom barn.

Nr. 985. *Ålesund faglige samorganisasjon*, foreslår:

LO må kreve at omsorgspermisjon for fedre i forbindelse med

fødsel og adopsjon, bør innarbeides i Folketrygda, og gis full lønn.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 1265. *Avd. 66, Ulsteinvik*, foreslår:

Landsorganisasjonen må i prinsippet gå inn for at husmora sitt arbeid vert oppjustert og at ho i ei eller anna form får utbetalt stønad ved sjukdom.

Nr. 2017. *Ålesund faglige samorganisasjon*, foreslår:

Vi ber om at LO tar spesielt opp punktet — Familiepolitikk — Likestilling — Likeverd —
— da dette er et viktig punkt for å fremme likestilling i arbeid og i hjemmet, ber vi om at det arbeides aktivt for å gjennomføre disse punkt gjennom vedtak i faglige og politiske organer.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 2033. *Avd. 81, Molde*, foreslår:

Aksjelovens bestemmelser om styrerepresentasjon for de ansatte, og opprettelse av bedriftsforsamlinger må utvides til også å gjelde personlig eide bedrifter. Ved eventuelle endringer av någjeldende lov, må også disse selskaper omfattes av endringene.

Nr. 2035. *Avd. 81, Molde*, foreslår:

Fagforeningene må ha rett til å bruke egen ekspertise for å se på bedriftens økonomiske, tekniske og administrative sider.

Reidun Andreassen, Varteig, tok opp forslagene nr. 592 og 1598, foruten innstillingen fra forbundsstyret i Handel og Kontor. Hun så ingen motsetning mellom kravene om nedsatt pensjonsalder, lik arbeidstid, 6-timers dag og utvidet ferie, og ville følgelig ikke ha en innbyrdes prioritering. Disse kravene representerer forskjellige behov, og vil finansieres forskjellig.

Hun stilte seg skeptisk til lovbestemmelse om nedsatt arbeidstid for spesielle grupper, uten at det sies noe om eventuell lønnskompensasjon. Hun var derfor skeptisk til det forslag Liv Buch la fram på sekretariatets vegne, og spurte hvilke småbarnsfamilier ville ha råd til redusert arbeidstid på slike premisser.

Nr. 1598. Avd. 6, Oslo Kjemiske Arbeiderforening, foreslår:

Myndighetene må raskt få oversikt over hvordan den nye teknologien vil påvirke sysselsettingen og samfunnet som helhet.

NKIF og LO må lage et arbeidsprogram for hvordan datarevolusjonen skal møtes. Opplysnings- og diskusjonsmaterieell må gjøres tilgjengelig for alle fagorganiserte. På denne måten vil vi stå bedre rustet til å få styring over framtiden.

Lise Grette, observatør, støttet forslagene om 6-timers dag, styrke av arbeidsformidlingen, medbestemmelse i offentlig sektor og debatten om ny teknologi.

Hun la fram følgende endringsforslag til Handlingsprogrammets punkt om familiepolitikk og likestilling:

- *Styrke barne- og ungdomsdeltakelse i samfunnslivet.*
- *Landsorganisasjonen i Norge vil...*
- *arbeide for å oppnå reell likestilling og endre tradisjonelle oppfatninger av menns og kvinners rolle i familie-, samfunns- og arbeidsliv.*
- *arbeide for en bedre kvinnepresentasjon i offentlige styrever, råd og utvalg og i fagbevegelsens organer, ved å ta i bruk kvotering*
- *arbeide for å utvide og bedre den økonomiske dekning for permisjonsordninger i Arbeidsmiljøloven*
- *arbeide for opprettelse av en rammeavtale om likestilling i arbeidslivet som grunnlag for opprettelse av lokale avtaler*
- *sikre tilsyn ved sykdom hos barn under 12 år når begge foreldre er yrkesaktive*
- *arbeide for å fjerne regler i skattesystemer som begrenser yrkesaktivitet*
- *legge vekt på en del av opplæringen for tillitsvalgte*
- *arbeide med å gjøre titler, avtale-, og regelverk kjønnsnøytralt*

Edvard Johnsen, Grubhei, mente kravet om 6-timersdagen måtte sees som et prinsipp på lang sikt, han trodde ikke man kunne få det som resultat på lenge. Han ville tro at pensjonsalderen må være et hovedmål å få løst, og støttet fullt ut de synspunkter som allerede var nedfelt i forslaget. Han håpet arbeidet ble forsert.

Han ville ellers fullt ut støtte forslaget fra forbundsstyret i Kjemisk angående arbeidstiden til skiftarbeidere. Det ser ut til at arbeidstidsspørsmålet samler sterkere oppmerksomhet når det gjelder arbeidstida generelt.

Skiftarbeiderne har inntrykk av at deres problemer på det felt ikke får så stort gjennomslag, kanskje fordi de er spredt i forskjellige forbund, slik at det ikke blir så stor oppslutning om debatten.

Johnsen så ikke spørsmålet om en gunstigere arbeidstid for skiftarbeidere i noen motsetning til spørsmål om lavere pensjonsalder. Også programmets punkt om datateknologi dokumenterer at skiftarbeiderne kommer bak i lekse, mente han og fant formuleringen for svak på det punkt. Han håpet skiftarbeiderutvalgets uttredning ville gi resultater.

Bjørnar *Johansen*, Notodden, viste til det som står i Handlingsprogrammet om utdanning og arbeid. Han siterte derfra, og sa det nå var på tide å få fagbevegelsen inn i skoleverket.

Han støttet forslagene til pkt. 10, fra forslag nr. 2298 og 2309.

Han siterte videre fra avsnittet om sosial trygghet for alle. Han var glad for sekretariatets forslag, og viste til Raulandprosjektet. Prøveprosjektet er til behandling i departementet, og henstilte om støtte til dette arbeidet. Han tok opp og støttet forslagene nr. 2065 og nr. 2045.

Norsk Tjenestemannslag

Nr. 2065. *Forening 92, Universitetet i Trondheim*, foreslår:

LO går inn for at fagbevegelsen skal få innpass i skoleverket og universiteter for å gjøre elever og studenter kjent med fagbevegelsens grunnlag og virke.

LO krever at undervisning om arbeiderbevegelsens og fagbevegelsens historie og oppgaver i samfunnet innebygges i kurs-tilbud på alle trinn i videregående og høyere utdanning.

Nr. 2045. *Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund*, foreslår:

Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund foreslår at fagbevegelsen får en bevilgning av forskningsmidler som skal brukes til å gi foreninger og klubber muligheter for å engasjere forskere eller andre eksperter på konsulentbasis når de deltar i prosjekter eller spesielle utredninger eller omlegging i bedriftene.

Lars A. *Myhre*, Stavanger, viste til slagordet om arbeid for alle, og de konkrete tiltak som det betinger. I mulighetenes 10-år, skulle målsettinger la seg realisere, med hjelp av olje- og gassressursene. Han viste til Regjeringens forslag om ilandføring av gass på Kårstø, og om utbygging av Gullblokka, som betyr tilføring av nye arbeidsplasser til distriktene. Det var derimot ikke tatt stilling til videre utbygging av petrokjemisk industri. Her kommer dårlig lønnsomhet inn som argument, men det kan ikke gjelde spørsmålet om videreutbygging av raffineri som på Mongstad.

Myhre fremmet følgende forslag til faglig politisk utspill:

Forslaget lyder:

Ilандføring av olje og gass, utbygging og leting.

Regjeringen har lagt fram et forslag som bygger på ilandføring av gass og aktiv fornorskning ved at Statoil snarest blir operatør så vel i utbygging som i driftsfasen. Kongressen støtter prinsippene i Regjeringens framlegg.

Vi er opptatt av at oljeindustrien til fulle må brukes for å sikre sysselsettingen.

Vi vil derfor forslå:

- 1. Det fattes vedtak om utbygging av raffineriet på Mongstad snarest.*
- 2. De eksisterende petrokjemiske anlegg må sikres råstoff for framtidig drift.*
- 3. Norske varer og tjenester må prioriteres.*
- 4. Norsk verkstedindustri må ha en sentral plass innen oljevirksoheten. Denne industrien må styrkes og sikres arbeidsoppdrag.*
- 5. Undersøkelsesboring må intensiveres i områdene nord for 62° N og rundt grensefeltene.*
- 6. Skoleverket og mulighetene for opplæring i bedriftene må styrkes for å møte framtidens utfordringer.*
- 7. Kontrollinstansene må gjøres til handlekraftige og informative organisasjoner.*
- 8. Utbyggingselskapene må sørge for at de lokale myndigheter blir satt i stand til å løse sosiale problemer på en fullgod måte, både i utbyggingsperioden og i ettertid.*

Han viste ellers til de høyst rigide helseforskrifter som gjelder for de ansatte i offshore, og nevner eksempler på granskingen av hjerter og nyrer og tenner.

Det er spørsmål om overvekt, migrene, tilpassingsvansker, menstruasjonsproblemer, veneriske sykdommer. (Vi har sagt at vi anser smittefaren større på land enn ute på plattformene.)

Dette er klart diskriminerende bestemmelser, som vi har protestert mot, men som likevel er gjort gjeldende, sa Myhre.

Sveinung Huglen, Stord, viste til omleggingen i norsk verkstedindustri.

De verftene som var tidligst ute med å legge om til offshore, er nå stilt i den vanskeligste situasjonen. Vi opplever en beinhard konkurranse de norske verftene imellom, men særlig med utenlandske verft.

I en situasjon, der vi regner med ca. 30 milliarder i skatt og avgifter til

staten fra offshore, er det mange bedrifter innenfor verkstedindustrien som er i ferd med å konkurrere seg ihjel. Vi vet vi er fullt på høyde i kvalitet. Vi vet også at det foregår sterk subsidiering på forskjellige vis av utenlandsk verkstedindustri, og jeg er overbevist om det er der vi finner grunnen til den store prisforskjellen mellom norske og utenlandske verft, sa Huglen. Om enda større deler av oppdragene til offshorevirksomheten går utenlands, vil det bety at enda flere norske arbeidere blir permittert.

Han kunne ikke se at dette var å utnytte mulighetenes 10-år på. En bør være klar over at verftene er hjørnesteinsbedrifter, med store ringvirkninger for den øvrige industrien og servicenæringen.

På grunn av det som foregår i andre land, med subsidiering, må våre egne myndigheter finne mottrekk. Huglen mente at noe av prisene selskapene bør betale for å komme inn på den norske sokkelen, bør være at oppdragene skal gå til norske verft. Han støttet forslaget fra Myhre.

Håkon *Holgersnes*, Lindås, minnet om at i begynnelsen av 70-åra minsket fiskeressursene i Nordsjøen så sterkt at fiskerne måtte gå på land i stort antall. Det ble imidlertid gitt forventninger om nye arbeidsplasser. På Mongstad ble det lagt opp til omkring 2000 nye arbeidsplasser, og de berørte kommunene foretok de store men nødvendige grunnlagsinvesteringene for å ta imot dette.

I virkeligheten dreier det seg om vel 200 arbeidsplasser. Skuffede forventninger og arbeidsledighet.

Holgernes understreket at pendling på de kanter, ikke er det samme som i østlandsområdet med gode kommunikasjoner. Han syntes det måtte legges stor vekt på hva som var blitt lovet, og hva som var skjedd. Kommunene står nå i fare for å bli avfolket.

Holgernes støttet Myhres forslag. Han støttet også forslagene nr. 752, 754, 755, 774, 781, 808, 809, 811, 817, 820, 821, 822, 825 og 838, og håpet til slutt at Odd Isaksens forslag ville vinne fram.

Han tok også opp forslag 2158, 2201, 2263 og 2296.

Nr. 2158. *Bergen faglige samorganisasjon*, foreslår:

Arbeidstilsynet må pålegges å følge opp at Lov om bedriftshelsetjeneste blir gjennomført ved alle bedrifter, i takt med lovens intensjoner.

Nr. 2201. *Stord og omegn faglige samorganisasjon*, foreslår:

Bostøtteordningen slik den praktiseres nå, er meget urettferdig.

De som kjøper eldre hus (f.eks. over 25 år) får ikke bostøtte, men de som kjøper hus som er yngre eller bygger nytt, de får. Selv om boutgifter og lønn er lik, så spiller ikke det noen rolle. Det er alderen på huset som er utslagsgivende.

Dette forhold bør det rettes på. Det må være boutgifter i forhold til lønn som må være grunnlaget for bostøtte og ikke alderen på huset.

Vi anmoder LO om å ta initiativ overfor de rette instanser, for å få rettet eller endret reglene for bostøtte.

Nr. 2296. *Bergen faglige samorganisasjon*, foreslår:

1. LO skal arbeide for at der blir landsomfattende faglige grupper utgått av fagorganisert ungdom. Etableringer skal skje gjennom de faglige samorganisasjoner, foreninger og LO's distriktskontorer.

2. LO skal sørge for midler til opptrapping av faglig ungdomsarbeid både lokalt og sentralt.

Gunnar Skorgevik, Åsestrand, sa at det ikke har skjedd noe med forsikringsordningen i den siste fireårsperioden. Han syntes det var på høy tid at man opprettet et eget forsikringsfond etter mønster av lavtlønnsfondet. Nå har vi ventet lenge nok på arbeidsgiverne for å få dem med på en skikkelig ordning. Nå får vi likevel gjennomføre vår egen, sa Skorgevik, som fremmet følgende forslag:

Punkt: Forsikring i lønnstakernes interesse.

Tillegg til nest siste pkt. vedrørende 2 respektive 4 årsinntekter:

«...ved oppretting av vårt eget forsikringsfond etter mønster av lavtlønnsfondet og under trekk- og administrasjonsoppbygging etter mønster av sluttvederlags- og lavtlønnsfondordningen. Ordningen skal være etablert innen 1.6.1983».

Alternativt:

«Kongressen pålegger LOs administrasjon å utrede alternative løsninger på det aktuelle forsikringsspørsmålet. Alternativene sendes forbundene til uttalelse innen 1.6.1982».

Ellen Stensrud, Skårer, sa at N.A.F. og Industriforbundet i skjønn forening har gått til angrep på Skytøen-komiteens innstilling. Overfor denne hetsen har vi bare to valg. Det er å bli slått av høyrekreftene eller slå tilbake. Når motstanden er så stor mot økt representasjon, er det ikke på grunn av representasjonen i seg selv. De er redde for at det da blir avslørt at det sitter lokalt på bedriftene en rekke udugelige ledere. Ja, det er mye

dårlige ledere i norsk industri. De er for det meste skolegutter med fine karakterbøker. Men det vi trenger er ledere med vett, og det kan som kjent ikke læres. Ja, det er mulig noen har mistet vettet under utdannelsen også, sa Stensrud, som mente at alminnelig folkevett kommer inn med ansattes representasjon. Da kan vi kanskje få den perfekte kombinasjon, femti prosent vett og femti prosent kunnskaper. Hun mente at vi nå må kjempe videre for å få gjennomført Skytøen-komiteéns intensjoner og hun mente at Regjeringen burde nedsette et utvalg som kunne videreføre Skytøen-komiteéns arbeid. Til slutt siterte hun en direktør på en Jern og Metall-bedrift som uttalte i forbindelse med denne innstillingen: Hvis Skytøen-komiteéns innstilling blir gjennomført, da må de viktigste beslutninger fattes på do.

Følgende frafalt ordet, men opprettholdt sine forslag:

Arne Marthinsen, Oslo:

Jeg tar opp forbundsstyrets innstilling til forslag nr. 707, 870, 965, 991, 1194, 1279 og 2039.

Norsk Papirindustriarbeiderforbund

Nr. 707. *Avd. 27, Ranheim Arbeidsmannsforening, Ranheim, foreslår:*

LO vil i tiden fram til neste kongress i 1985 arbeide for at den ukentlige arbeidstid senkes til: 33,6 timer for helkontinuerlig skiftarbeid, 36 timer for døgnkontinuerlig skiftarbeid og to-skiftarbeid. 37,5 timer for dagtid. Og at arbeidstiden blir lik innen alle arbeidstakerorganisasjoner for en og samme arbeidstidsordning.

LO vil aktivt arbeide for at skiftarbeiderinnstillingen (NOU 1979:56) blir lagt til grunn i spørsmålet vedr. skiftarbeid. LO har som mål å gjennomføre utvalgets innstilling på de punkter LO kan slutte seg til i innstillingen.

Nr. 870. *Avd. 88, Håndverksarbeidernes Forening, Halden, foreslår:*

Forbundet må igjen kreve at prosentsatsen for beregning av feriepenger blir økt fra 9,5% til 10,5%.

Nr. 965. *Forbundsstyrets forslag:*

Svangerskap og fødsel.

Forbundsstyret slutter seg til det forhold at når loven har åpnet adgang for permisjon, bør konsekvensen være at en blir gitt økonomiske muligheter til å benytte seg av denne omsorgspermisjon. Det nye forbundsstyret vil følge opp saken.

Innstillingen ble vedtatt på landsmøtet.

Nr. 991. *Avd. 27, Ranheim Arbeidsmannsforening, Ranheim, foreslår:*

Arbeidsmiljølovens bestemmelser om betaling for overtidarbeid må forandres slik at det betales 100% for alt overtidarbeid, regnet ut fra den enkelte arbeiders fulle lønn.

Nr. 1194. *Avd. 88, Håndverksarbeidernes Forening, Halden, foreslår:*

Å få pensjonsalderen nedsatt til 65 år, med adgang til fleksibilitet fra fylte 60 år.

Nr. 1279. *Avd. 58, Cellulosearbeidernes Forening, Halden, foreslår:*

LO skal følge opp arbeidet med endringen i regelverket for beregning av sykelønn, slik at også skiftarbeiderne får full lønn under sykdom.

Nr. 2039. *Forbundsstyrets innstilling:*

I bedriftenes styrende organer, enten de er statseid eller privateide er det av stor betydning at de ansatte er med og øver innflytelse. Etter at den nye Aksjeloven ble gjennomført er man kommet et godt stykke på vei i så henseende.

Statseide bedrifter er også omfattet av Aksjelovens bestemmelser når det gjelder representasjon fra de ansatte i de styrende organer. De ansatte ved statseide bedrifter følger således samme regler for representasjon som innenfor den private sektor. I statseide bedrifter er det imidlertid Regjeringen som oppnevner resten av representantene i de styrende organer.

Forbundsstyret kan ikke se at det ville være riktig å prioritere de ansatte i egen bedrift som representanter oppnevnt av Regjeringen. Enten det gjelder bedrifter som er helt statseid eller hvor Staten er medeier må det være en regjerings oppgave å sørge for en bredest mulig representasjon med representanter som har syn for å ivareta de ansattes interesser. Etter forbundsstyrets mening bør en styrke representasjonen fra de ansattes organisasjoner både lokalt og sentralt innen bransjen og fra kommunene og fylkeskommuner. Det må således sørges for å få en bredest mulig kompetansemessig sett sammensetning i de styrende organer. Dette gjelder både statseide og private bedrifter. Det må derfor arbeides videre med å endre Aksjelovens bestemmelser slik at det blir en riktig samfunnsmessig sett representasjon i bedriftenes styrende organer.

Landsmøtet pålegger det nye forbundsstyret å arbeide videre med saken.

Innstillingen ble vedtatt på landsmøtet.

Kjell Skjold, Stavanger:

Representantskapet i Stavanger og omegns Faglige Samorganisasjon diskuterte «Boutgiftsutvalgets» innstilling på møte 2. april 1981, og vedtok følgende uttalelse:

Representantskapet gir sin fulle støtte til hovedlinjene i komitémindretallets forslag og fremmer følgende hovedkrav:

1. 75 prosent av total produksjon på 40—45 000 boliger pr. år må finansieres av Statsbankene.
2. Vanlig låneandel fra Husbanken settes til 75 prosent.
En høyere låneandel, f. eks. 85 prosent, knyttes til utbygging ved boligbyggelag og annen styrt utbygging hvor det knyttes bestemmelser om tilsvarende forkjøpsrettsordning og prisfastsettelse ved nyomsetning av boliger.
Startrenten settes til 3 prosent.
3. Det må kunne gis etableringslån på spesielt gunstige vilkår opp til fullfinansiering av boliger til særlig vanskeligstilte søkere etter behovsprøving.
4. Alle låneandeler gjelder inkl. prisstigning ved konvertering.
5. Vi må sikre at boutgiftene ikke på noe tidspunkt overstiger 20 prosent av gjennomsnittlig mannlig industriarbeiderinntekt. Boutgiftene må settes lavere for de med lavere inntekt, f. eks. de trygdede.
6. Husbanken må finansiere arealbesparende garasjeanlegg, opparbeidelse av utearealer og andre nødvendige miljøutviklingstiltak.

VI OPPFORDRER ALLE DELEGATER TIL DENNE LO-KONGRESS Å TA DISSE SAKER OPP TIL DRØFTELSE I SINE RESPEKTIVE FAGFORENINGER.

Rino Olsen, Stathelle, mente at Handlingsprogrammet stort sett er meget godt i tråd med medlemmenes interesser og ønsker. Han kom spesielt inn på dette med lik arbeidstid og sa at dette ikke bare må stå i programmet. Det må gjennomføres. Det blir ikke akseptert ute at funksjonærene kommer slengende en time etter arbeiderne. Han prioriterte nedsatt pensjonsalder, helst fleksibel, helt ned til 60 år. Det vil lønne seg etter den undersøkelse som er gjennomført i Telemark, sa Olsen. Den avgangen man ville få, betydde ikke så mye i forhold til det høye sykefraværet. Han sa at Skytøen-komiteens innstilling var meget viktig som et videre skritt på bedriftsdemokratiets vei. Den skepsis innstillingen er møtt med av høyrekreftene skal vi ikke ta hensyn til.

Han var ellers enig i at boutgiftene må ned i tråd med Isaksens forslag. Unge familier har i dag en boutgift i måneden på 2500—3000 kroner. Ellers trodde han at denne LO-kongressen hadde vært med på å tette igjen sprekken som var skapt under tariffoppgjøret i 1980. — Jeg har i hvert

fall fått en god kamerat her, og det er Hysvær og Frøysland. Jeg tror absolutt sprekken kan sveises sammen igjen hvis vi snakker mer sammen. Han støttet forslagene 667 og 1153.

Gunnar *Ivarson*, Drammen, tok opp forslagene 793, 802 og 937 angående ferieloven, permisjon ved fødsel (for ektemann), og lønn under sykdom. Han støttet også Sekretariatets innstilling om lavere pensjonsalder og sa at 6 timers arbeidsdag er uaktuelt. Han var også enig i en utvidelse av forsikringsordningen. Han støttet forslagene 1247 og 1168 og Jern og Metalls innstilling under punktet Pensjonsspørsmål.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 793. *Avd. 30, Drammen*, foreslår:

Er en person syk før en skal begynne på ferien, har man rett til ferie etter at en friskmelding foreligger, men blir en person syk under en ferie har denne ingen rett til utvidet ferie etter friskmelding foreligger, selv om en har vært sykmeldt under hele ferien.

Dette mener vi må forandres. En som har vært syk vil jo nettopp trenge ferie. Det skal ikke være arbeidsgiveren som kan gi utvidet ferie eller ikke.

På den andre siden er det ikke grunn til å legge skjul på at det også finnes misbrukere av dette systemet, idet en kan sykmelde seg første dagen ferien er påbegynt, og friskmelde seg siste feriedag. Disse har da foruten feriepengene også sykepenger som gir full lønn.

Loven må endres til: Ferie til alle som blir sykmeldte under sin ferie etter at friskmelding foreligger.

Nr. 802. *Avd. 95, Kongsberg*, foreslår:

Arbeidstakere som blir syke med godkjent legeerklæring i de 2 — to — første ukene av ferien, skal ha krav på ny ferie.

Arbeidstakere skal ha rett på feriepengene av den sykelønn som betales fra folketrygden.

Nr. 937. *Avd. 30, Drammen*, foreslår:

Arbeidsmiljølovens § 33A, pkt. 2 gir faren rett til 2 ukers omsorgspermisjon i forbindelse med fødsel, dersom han bor sammen med moren og benytter tiden til omsorg for familie og hjem. Arbeidsmiljøloven regulerer imidlertid ikke de økonomiske forhold ved permisjonen, og folketrygdloven er ikke regulert

til å dekke bestemmelsen. LO-kongressen krever at folketrygd-
loven endres slik at det blir gitt full økonomisk dekning i forbin-
delse med farens permisjon.

Ingeborg Jacobsen, Drammen, tok opp forslagene 919 og 1247 og begrun-
net et forslag om at arbeidstakere med barn under 12 år har rett til per-
misjon når barnet er sykt. Hun ønsket denne utvidet fra 10 til 12, gjerne
og til 14 år hvis andre hadde fremmet et slikt forslag.

Til forslaget 1247 sa hun at man i dag straffer de som er mest samvit-
tighetsfulle. Hun tenkte på de som blir syke på jobben og går hjem. De
bør ikke trekkes i lønn som nå, sa hun. Hun prioriterte ellers absolutt
nedsatt pensjonsalder. Jeg har personlig ingenting imot 6 timers arbeids-
dag, men i mitt forbund Bekledning har det ikke vært noen som har tatt
opp denne saken. Vi har 70 prosent kvinner. Det disse er opptatt av, er
problemene på helsesektoren. Hun trodde ikke at kvinnene i hennes in-
dustri ville ha noen glede av 6-timersdagen. Dette er kvinner som har et
beinhardt akkordarbeid. Hun sa seg ellers redd for at redusert arbeidstid
kunne gi mer yrkesmessig og geografisk mobilitet, slik Leid-utvalgets
innstilling la opp til.

Hun fremmet følgende forslag:

Arbeidsmiljølovens paragraf 33 A, 1. avsnitt, endres til å lyde:

*«Arbeidstaker med omsorg for barn under 12 år har rett til permisjon
for nødvendig tilsyn av barnet når det er sykt. Permisjonsretten er
begrenset til 10 dager pr. kalenderår til og med det år barnet fyller 12
år».*

Nr. 1247. Avd. 45, Konfeksjonsarbeidernes forening, Drammen, foreslår:

Lov om folketrygd § 3—6 endres slik at sykepenger utbetales
også om arbeidstakeren kommer senere eller må gå hjem før
arbeidstidens slutt grunnet sykdom.

Ove Engevik, Skotbu, sa: Etter den sterkt engasjerte innledning fra Yng-
var Hågensen vedr. en utbygging av bedriftsdemokratiet synes det ikke
å være mye å tilføye i denne sak. Jeg har allikevel behov for å komme
med enkelte synspunkter. Vi som i praksis har fått bruke det redskap
som endringene i aksjeloven i 1972 ga oss kjenner verdien av reformen og
behovet for en videre utbygging av bedriftsdemokratiet. Reformen ga
oss sammen med det eksisterende avtaleverk en øket reell innflytelses-
mulighet over rammene for vår egen situasjon på arbeidsplassene. Sky-
tøen-komiteéns innstilling er et nødvendig og riktig skritt på veien til et
mer reelt demokrati i hverdagen.

Det som imidlertid har skuffet meg noe er det manglende engasjement fra de brede deler av fagbevegelsen i den *offentlige* debatt omkring demokratiseringsprosessen på arbeidsplassene.

LO-formannen kom i fjor, i forbindelse med Skytøen-komiteéns arbeid, med et utspill for øket reell innflytelse for de ansatte på arbeidsplassene. Dette førte til en voldsom reaksjon fra arbeidsgiverne med Kraby N.A.F. og deres næringsorganisasjoner med Sommerfeldt Industriforbundet i spissen.

Vi var på vår side få som rykket ut og tok til gjenmele mot de til dels sterkt usaklige angrep på våre fremste ledere. Vi er ellers ikke sene om å si fra når det er noe vi er uenige med vår ledelse i. Burde det ikke da også være naturlig at vi også rykket ut offentlig og engasjerte oss i sterkere grad når vi er enige og står samlet i oppfatningen av en sak. Det synes for meg som om våre motstandere i særlig grad får beherske den offentlige debatt når vår ledelse tar opp grunnleggende problemstillinger som det er bred, ja nesten unison enighet om i vår bevegelse. I denne konkrete sak hadde Halvorsen fortjent en langt bredere og sterkere støtte fra vår side *utad* enn det norsk presse gjenspesilte på det tidspunkt. Jeg aksepterer i denne sammenheng ikke unnskyldninger om ferietid og vondt i skrivehanda. Vi kan ikke ta ferie fra disse problemstillingene. Vi må også kunne vise engasjement i enigheten.

Skytøen-komiteéns innstilling er etter min oppfatning i stor grad dekkende for det skritt på veien som det er naturlig å ta nå. Da den imidlertid ikke gir noen fullgod dekning for personlig eide bedrifter, og heller ikke gir en videre målsetning for utviklingen av bedriftsdemokratiet tar jeg opp forslag nr. 2036 fra Oslo Støp.arb.f.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 2036. Avd. 235, Oslo, foreslår:

LO må bestrebe seg på å få lovfestet flertall for de ansatte i bedriftenes styrende organer allerede i kommende kongressperiode. Grensene for størrelsen for bedrifter hvor arbeiderne skal ha styrerepresentasjon må senkes til 10 ansatte. Samtidig må det også finnes muligheter for å sikre de ansatte i personlig eide bedrifter reell innflytelse over sin arbeidsplass.

Gry Midle, Oslo, snakket om den tekniske utviklings følger for arbeidstakere og sa at alle arbeidstakere får få den samme opplæring i data-opplæring, det vil si rett til opplæring. Hun sa seg enig med det statsministeren hadde sagt om at teknikken skal tjene menneskene. Dette er av grunnleggende betydning sa Midle som var redd for at mange arbeidsplasser kommer til å forsvinne, andre til å omdanne eller bli flyttet. I

denne omstillingen er det viktig at arbeidstakerne har den nødvendige opplæring i hva det dreier seg om. Den omstillingen som skjer vil ofte være basert på rene økonomiske hensyn. Til slutt sa hun at ingen hadde nevnt narkotikaproblemet. Hun syntes det var illustrerende nok. Hun fremmet følgende endringsforslag til 689 og 2044:

Endringsforslag til 689:

De som arbeider bare om natten skal ha redusert ukentlig arbeidstid.

Siste setning i forslag 2044 endres til følgende:

«Alle må for likeverdig opplæring i bruken av datateknologi.

Dirigenten gjorde oppmerksom på at det var 65 som hadde hatt ordet og at det gjensto 55 pluss 10 som har hatt ordet en gang. Han foreslo tre minutters taletid, med unntak for de to første på talerlisten. Det historiske vedtak om tre minutters taletid ble fattet mot 1 stemme.

Martin *Haave*, Sandnes sa at hvis man så på innsendelsen av forslag så har de fleste prioritert lavere pensjonsalder. Det må også være det overordnede mål. Han syntes sekretariatets innstilling i det vesentligste dekket all momenter. 1260, 1262 og 1264, tok han opp og kommenterte. Han tok også opp 692. Han pekte på at de som blir syke under tariffregulering eller i forbindelse med det, ikke får de tarifferte tillegg før de er blitt friske igjen. Dette kan føre til at de taper store beløp. Dette syntes *Haave* var urettferdig. Han siterte forslagene og sa at man måtte slå tilbake hetsen mot Skøyten-komiteens innstilling.

Han foralte at mens han var i Tyskland som soldat i 1948 hadde de allierte innført 50 prosent representasjon. Det var i 1948. Men ingen kan vel hevde at Vest-Tyskland er blitt en kommunistisk stat i dag, sa *Haave*. Han tok opp forslag 692.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 1262. *Avd. 39, Porsgrunn*, foreslår:

At sykelønnsordningen tas opp på nytt og at man retter på de skjevheter som er. Regulerer sykepengene når det enten skjer tillegg lokalt eller sentralt, og at disse automatisk blir regulert inn i sykepengene for hvert enkelt medlem.

Nr. 692. *Avd. 44, Sandnes*, foreslår:

at arbeidstiden for alle grupper skiftarbeidere reduseres ut i fra den ubekvemme arbeidstid denne gruppe arbeidstakere har.

Odd Pedersen, Kristiansan S, støttet forslag 2111, sekretariatets innstilling. Han kommenterte spesielt kapitlet om sysselsetting og boligbygging

og advarte mot det stadig økende bruk av kontraktører i norsk håndverk og industri. Det fungerer slik at arbeidstakerne får tilbud om å registrer seg som selvstendig næringsdrivende. De eneste som tjener på detet er arbeidsgiverne. Kontraktørene får en litt høyere timelønn, men må selv betale arbeidsgiveravgift og folketrygd. Spesielt betenkelig er dette i forhold til arbeidsmiljøloven. Dessuten er det vel en del skattensnyteri inne i bildet, ihvertfall når det blir oppgitt inntekter på rundt 50 000.

Også i den offentlige sektor kan dette begynne å merkes, sa Pedersen som fremmet følgende forslag:

LO Kongressen 1981 vil prinsipielt ta avstand fra den kontraktørvirksomheten som har utviklet seg innenfor håndtverksfagene og som nå også griper om seg innen industrien.

LO vil snarest mulig i samarbeid med de berørte forbund og de politiske myndigheter, treffe tiltak som kan styre denne utviklingen.

Kåre B. Werner, Norsk Folkehjelp sa at det var stor overenstemmelse mellom handlingsprogrammet til LO og det som gjelder for NORsk Folkehjelp. Han siterte deler av handlingsprogrammet til Norsk Folkehjelp som illustrerte dette. Han fortalte om et pionerprosjekt for helseopplysning som var kommet i stand i Holmestrand. Dette betydde godt samarbeid med de fagorganiserte. Det Norsk Folkehjelp var ute etter var synspunkter på helseopplysningen lokalt. Han var glad for at man i handlingsprogrammet slår fast at LO fortsatt skal være med å bygge ut Norsk Folkehjelps virksomhet og sa at man nå har gode erfaringer med felles bedriftshelsetjeneste 20 steder. I tillegg har man en mobil i Hallingdal.

Erling Oen, Oslo, sa at forsikringen i dag var alt for lav. Han etterlyste en konkret gjennomføring av målsettingen i handlingsprogrammet. Samvirke skal være et service-organ for oss, men vi må også stille krav til oss sjøl. Det er bl.a. at vi snart bestemmer oss hva vi skal gjøre med forsikringsordningen, sa Oen som fremmet og refererte følgende forslag:

Det oppnevnes en Hurtigarbeidende komite/utvalg som i god tid før tariffoppgjøret 1982 skal legge fram innstilling, om hvordan en konkret kan gjennomføre Handlingsprogrammets avsnitt om Forsikring. (Side 37 i Sekretariates forslag til Handlingsprogram).

Komiteén må få en sammensetning, med alle de berørte parter representert. LO-Forbundene, Samvirke Forsikring, og de ansatte i Samvirke Forsikringsselskap.

Ivar Ødegaard, Oslo, sa at lik arbeidstid for alle med spisepausen medregnet i arbeidstiden var et krav som måtte gjennomføres snarest. Det er

urettferdig at de som i dag har 40 timers arbeidsuke også har spisepausen utenom arbeidstiden, mens de som har 37—38-timers arbeidsuke har spisepausen inkludert i arbeidstiden.

Legger man sammen timene for de to grupper som her er nevnt, vil man se at de med den korteste arbeidstid og spisepausen inkludert, har nærmere 6 ukers mer ferie i året, og Ødegaard understreket at lik arbeidstid måtte gjennomføres i kommende kongressperiode. Han sa også at vi antakelig har verdens høyeste pensjonsalder her i landet. 70 år er alt for høyt med det arbeidstempo man har i dag.

Handlingsprogrammet er godt. Det peker klart på at det må politiske løsninger til for å gjennomføre en rekke reformer som er tatt opp. Dette gjør at det politiske og faglige samarbeid må styrkes.

Erik Dalheim, Drammen, pekte på de høye boligutgiftene og sa at nå står ikke LO-medlemmene i boligkø. De har bare ikke råd til det. Hvilke utgifter er det? Hvis man greier å skaffe seg en egenkapitalandel på 80 000 kroner, koster huset ca. 330 000 kroner. Med husbankfinansiering blir dette en utgift på 1400 kroner måneden. Med PSV-lån blir utgiftene 1000 kroner mer, med vanlig lån totalt 3000 kroner i måneden. Han støttet Isaksens forslag om 20 prosent-regelen.

Han tok opp forslagene 900, 983.

Nr. 900. *Drammen faglige samorganisasjon*, foreslår:

Landsorganisasjonen må kreve at det blir utarbeidet forskrifter til Arbeidsmiljøloven. Spesielt er det beklagelig at vi ikke har regler for merking av kjemiske stoffer og tekniske innretninger inkludert støyproblerne.

Det må være en forutsetning at vi får forskrifter som klart slår fast arbeidstakernes rettigheter, ikke veiledninger som er gjenstand for tvil og konflikter.

Nr. 983. *Drammen faglige samorganisasjon*, foreslår:

Arbeidsmiljølovens § 33 A bør forandres til følgende tekst: «Arbeidstaker med omsorg for barn under 10 år har rett til permisjon for nødvendig tilsyn av barnet når det er sykt. Samme rett gjelder i tilfeller hvor den som vanligvis har omsorg for barnet er syk. Permisjonsretten er begrenset til 10 dager pr. kalenderår til og med det året barnet fyller 10 år».

Stein Arne Slettum, Røyken, sa at han ville støtte innstillingen fra forbundsstyret i Jern og Metall om bedriftsdemokratiet og forslag om nedsett pensjonsalder, forslag 1168. Han slo fast at pensjonsalderen måtte

reduseres før man reduserte arbeidstiden. Han pekte videre på de problemer man har med representasjon i bedrifter med utenlandske eiere. Her gjaldt det svenske eiere. Han trodde det var på høy tid med et nordisk regelverk som regulerte disse forholdene. Han framsatte følgende forslag:

Tillegg til sekretariatets forslag om videreutvikling av bedriftsdemokratiet.

Etter avsnittet «Regjeringen har nylig framsatt forslag om Lov om tilsattes representasjon i offentlige virksomheters styrende organer»: Ansatte i nordiske og skandinaviske selskaper vil måtte få sine rettigheter til representasjon i slike selskapers styrende organer grunnet på lovgivningen i disse land. Intensjonene i disse lands lovverk må nå følges opp og resultere i konkrete vedtak i Nordisk Råd.

Aud Blattmann, Kristiansand, tok opp forslag om en liten endring på overskriften i Sekretariatets forslag til handlingsprogram. Hun ville ikke at familiepolitikk bare skulle knyttes til likestilling. Familiepolitikk det berører en rekke områder i handlingsprogrammet og hører derfor ikke hjemme sammen med likestilling alene, sa Blattmann. Arbeid er familiepolitikk, i høyeste grad, sa hun.

Hun støttet og tok opp forslag 2037 og Isaksens forslag, likeledes forslaget om lik arbeidstid.

Hun la fram følgende forslag:

Sekretariatets forslag til Handlingsprogram KAP. Fasmiliepolitikk og likestilling.

Kapitles overskrift endres til: «LO og likestilling».

Nr. 2037. *Avd. 19, Stavanger kommunearbeiderforening, foreslår:*

En ber om at LO-kongressen fatter vedtak om at en skal arbeide parallelt med utvidelse av medbestemmelsesretten både for den private og offentlige sektor.

Kåre Dahlberg, Oslo, tok opp forslag 786 og støttet forslagene 757, 761 og 773. Han sa at han hadde vært så heldig å leve og oppleve utviklingen fra nøden og elendigheten i 30-årene og frem til dagens velferdssamfunn. Han understreket målet om full sysselsetting og sa at LO må sette alle krefter inn på å bevare denne sysselsettingen. Det krever at LO arbeider i alle organer, lokalt og internasjonalt, sa han.

Nr. 786. *Norsk Gullsmedarbeiderforbund, foreslår:*

At LO går inn for at satsen for feriepenger forhøyes fra 9,5% til 11,0% i opptjeningsåret.

Ronald Kjevik, Trondheim, sa at man ikke lenger kunne godta at ansvaret for problemene i helsesektoren går som en kasteball mellom kommuner, fylkeskommuner og staten. Hvis det er så at fylkeskommunene driver med uansvarlig budsjettering, så får heller staten rydde opp i dette. Folk fant seg ikke i dette spillet lenger, mente Kjevik. Det kunne være vel og bra med 500 millioner kroner i året til N-N-banen og 6-timersdagen, men man fikk først rydde opp i dette. Det måtte kunne være mulig i dagens olje-Norge. Han støttet forslag 2330 og tok opp forslag 2333.

Nr. 2333. *Oslo Litograf- og Kjemigrafforening*, foreslår:

Landsorganisasjonen må gi den fortsatte utbygging av helse- og sosialvesenet høyeste prioritet, samt arbeide for at innsparingene i statsbudsjettene i kommende 4-års periode ikke rammer helse- og sosialsektoren.

Øyvind Rød, Porsgrunn tok opp forslagene fra og med 828 til og med 846 og Kjemisk innstilling til forslagene. Han argumenterte for at det nå opprettes yrkesmedisinske avdelinger ved de større sykehusene i Norge. I dag opplever man det motsatte, at avdelinger står i ferd med å legges ned mange steder i Telemark. De yrkesmedisinske avdelingene måtte det bli en statsoppgave å finansiere, sa Rød bl.a.

Han fremmet følgende forslag:

Et nytt punkt i Handlingsprogrammets kapitel Miljø og Helse:

— *Landsorganisasjonen i Norge vil arbeide for at det bygges ut yrkesmedisinske avdelinger ved de større sykehusene i Norge, og at de nåværende avdelinger opprettholdes.*

Til forslagene nr. 828—846 foreslår jeg at Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbunds forbundsstyret innstilling som forslag til disse. Med følgende endring som en prioriteringsliste. Pkt. 2 i forslaget blir pkt. 1, pkt 1 blir nytt pkt. 2.

Videre tas forslag 1271 opp.

Nr. 1271. *Avd. 97, Sandefjord Kjemiske Arbeiderforening*, foreslår:

Langtidssyke (over 3 mndr.) må få innregulert tarifferte lønns-tillegg samt lønnstillegg som blir vedtatt etter interne forhandlinger på bedriftene, i sykeperioden.

Bente Wilmar, Kongsvinger tok opp forslag 2341 og sa at hun støttet de forslag mot nedskjæringene på helsesektoren som var fremmet i debatten. Hun syntes at sekretariatets formulering på dette punkt var alt for generelt skrevet. Hun understreket at det i dag kanskje er barnebarns-

barn som er mest truet. Det er barn som samfunnet ikke har gitt skikkelige tilbud. Hun foreslo at man måtte styrke barnevernet lokalt og fremmet forslag om dette. Hun støttet grettes forslag til kapitlet om familiepolitikk og satte fram følgende forslag:

Landsorganisasjonen vil arbeide for å trygge barnas vilkår i samfunnet.

I arbeidet for sosial trygghet må vi ta et særlig hensyn til barna. Barnevernsnemndene skal nå gis et videre mandat. I den forbindelse er det viktig å styrke ressursmessig barnevernsarbeidet i kommunene.

Følgende representanter støtter dette forslaget: Inger K. Jensen, rep. 244.

Tar også opp 892, 2010.

Nr. 892. *Norsk Sosionomforbund, avd. Oslo, foreslår:*

LO-kongressen krever at Arbeidsmiljølovens bestemmelser og pålegg som gis med bakgrunn i loven, blir gjennomført fullt ut i alle offentlige virksomheter. Arbeidstilsynet må ta i bruk de pressmidler som loven gir for å få tiltak gjennomført.

Nr. 2010. *Norsk Sosionomforbund, avd. Oslo, foreslår:*

1. LO vil i kommende kongressperiode arbeide aktivt for å bedre kvinnes stilling i arbeidslivet.
2. Derfor må kravet om 6 måneders svangerskapspermisjon med full lønn reises som et sentralt krav ved tariffoppgjøret i 1982.

Nr. 2341. *Norsk Sosionomforbunds forbundsstyre, foreslår:*

Overgangen til rammetilskott til helsetjenestene på fylkesplan har medført akutte økonomiske problemer for de fylkeskommunale helseinstitusjoner.

LO krever at bevilgningene kommer opp på et slikt nivå at standarden kan opprettholdes og økes der det er nødvendig – særlig i utkantområdene.

Ved overgang til rammetilskottsordninger til den primære helse- og sosialtjeneste i kommunene, krever LO at disse overføringene blir tilstrekkelige til å sikre en forsvarlig utbygging av disse tjenestene.

LO krever at den kommunale økonomi blir styrket slik at den senere tids negative utvikling i økonomien snus.

Idar Karlsen, Kristiansand S, sa han støttet forslagene om familiepolitikk, kontraktørene, Isaksens forslag og om opphevelse av privat ar-

beidsformidling. Han støttet forslagene 2332, 2333. Han tok videre opp forslagene 2181, 2302, 2323, 737, 882, 911, 917, 1009, 1033, 1208, 1052.

Nr. 2181. *Kristiansund Handel og Kontor*, foreslår:

LO vil arbeide for en generell senking av boutgiftene gjennom bl.a. å gå inn for en senking av rentene på lån i Husbanken og en utvidelse av avdragstiden.

Nr. 2302. *Avd. 274, Kristiansand Bygningsarbeiderforening*, foreslår:

Det kreves plass på timeplanen i de videregående skoler for orientering om forbund og fagbevegelsen.

Nr. 737. *Avd. 7, Agder Arbeidsmannsforening*, foreslår:

Bestemmelsene om daglig/ukentlig arbeidstid mykes opp for arbeidstakere som må drive ukependling til arbeidssteder som er vanskelig tilgjengelig.

Nr. 892. *Norsk Sosionomforbund, avd. Oslo*, foreslår:

LO-kongressen krever at Arbeidsmiljølovens bestemmelser og pålegg som gis med bakgrunn i loven, blir gjennomført fullt ut i alle offentlige virksomheter. Arbeidstilsynet må ta i bruk de pressmidler som loven gir for å få tiltak gjennomført.

Nr. 917. *Mandal faglige samorganisasjon*, foreslår:

Valg av arbeidsmiljøutvalg. Endring av forskrifter.

Forskriftene endres slik at alle ansatte uansett arbeidstid kan være med å avgjøre hvorvidt slike utvalg skal opprettes.

Nr. 1009. *Avd. 274, Kristiansand Bygningsarbeiderforening*, foreslår:

Koblingsregelen i § 35, pkt. 7, i Arbeidstvistloven må fjernes, eller endres slik at den ved en kobling omfatter *alle* lønsmottakere.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 1033. *Avd. 38, Kristiansand*, foreslår:

LO-kongressen går inn for at Arbeidstvistlovens § 35, pkt. 7, sløyfes (kopling av avstemninger over tarifforslag).

Nr. 1209. *Øvre Eiker faglige samorganisasjon*, foreslår:

Vi krever pensjonsalderen nedsatt til 65 år, med frivillig fleksibel ordning fra 63 år.

Nr. 1056. Oslo Transportarbeiderforening, foreslår:

Endring i Arbeidstvistlovens § 35, pkt. 7:

«Før meklingsmannen treffer beslutning herom, skal han rådføre seg med vedkommende hovedorganisasjon. Felles avstemning kan ikke iverksettes mot en av hovedorganisasjonenes ønsker.»

Berit Lynnebakke, Nittedal, trakk seg fra talerlista, men ba om å bli referert at hun støttet Finn Thoresens forslag om 6-timersdagen, Lise Grettes forslag om endring i avsnitt familiepolitikk og likestilling, Kim Nordlis forslag 2058 om ny teknologi og Eidems forslag om medbestemmelses-innflytelse.

Observatør Turid Innstrand Olaussen, sa at de folkevalgte har stor arbeidsbyrde samtidig som de er pålagt å påta seg offentlige verv, gjerne om ettermiddagen utenfor arbeidstida. Både i innstillingen fra Hovedkomitéen for lokale reformer i forvaltningen av 71 og senere delinnstilling, viser at de folkevalgte har meget stor arbeidsbyrde. Det må derfor slås fast at de kan avvikle sine møter i arbeidstida og at de får full kompensasjon for dette. I dag står fylkeskommunene etter loven fritt til om de vil betale kompensasjon. I noen borgerlig styrte kommuner betales det heller ikke. Vi vet alle hvilke representanter for hvilke partier som lider mest under dette, sa Olaussen, som framsatte følgende forslag:

«LO vil arbeide for en lovbestemt rett til fri fra arbeid for å utføre offentlige verv, og for at det gis godtgjørelse for tapt arbeidsfortjeneste.»

Håkon Kvalheim, Fyllingsdalen, sa at man i arbeidet ikke må glemme verktøyet. Han trodde nok kanskje at man ennå tenkte for konservativt når det gjaldt bruken av verktøy. Man burde kanskje også forsterke det politiske engasjement. I hvert fall viser det seg at vi har forsømt den politiske oppdragelse av våre barn. Hvis man skal senke pensjonsalderen, kunne man kanskje senke den like til 60 år slik at besteforeldrene kunne ta seg av den politiske oppdragelse av barnebarna, sa Kvalheim, som særlig ville prioritere nedsatt pensjonsalder.

Han satte fram dette forslaget:

«LO må arbeide aktivt for å begrense leiefirmaenes virksomhet til et minimum — både i det private næringsliv og innenfor Statsforetaket.»

Videre bør loven endres slik at straffeansvaret — ved brudd på loven — går på mottaker av leiehjelpen (begge veier).»

Ingvar Helle, Haukeland, sa at det var et godt forslag til handlingsprogram. Han viste spesielt til problemene med Arbeidsmiljølovens paragraf 12. Han tok også opp forslag 911 og støttet Eidems forslag. Han var redd for at man nå kan få en utvikling i retning av det som kalles A- og B-medlemmer, privat ansatte og offentlig ansatte. Han var enig med Haagensen i at man nå må få en parallell utvikling av demokratisering i offentlig og privat regi. Om den siste endringen i bestemmelsene for de offentlig ansatte sa han at den faktisk er så god at noen av medlemmene har i de største byene fått redusert sin medbestemmelse!

Han framsatte følgende forslag:

1. LO må i forbindelse med sluttbehandlingen av lov om medbestemmelse i off. sektor, sikre at bedre eksisterende ordninger om medbestemmelse ikke reduseres.
2. Valgreglene i loven om repr. til de forskjellige organ bringes i samsvar med reglene om valg til arbeidsmiljøutvalg.

Arne Marum tok opp forslag 1271 om sykestrygden. Han sa det var urimelig at denne ikke var tariffert.

Anton Enger sa at arbeiderbevegelsen har løftet Fattig-Norge ut av sult, nød, elendighet og fornedrelse og inn i velferdssamfunnet hvor arbeidsfolk har fått rettigheter og ikke almisser, slik det var så sent som i 30-årene.

I 1972 ved lov om Bedriftsdemokrati, tok arbeiderbevegelsen et viktig skritt på veien mot målet, nemlig full respekt for arbeidsfolk på alle plan i samfunnet.

De ansatte rykket da opp på første plass blant dem som blir informert om hva ledelsen har utstedet, saksbehandlet og bestemt.

Dersom denne sak bare dreide seg om utvidelse til 50 prosent representasjon av ansatte, ville det i praksis bety at 5 ansatte blir informert mot tidligere 3.

Da trengte ikke Høyre og N.A.F. å engste seg.

Det som er vanskelig å svelge for Kraby og Willoch er at Skytøen-komiteens innstilling løfter oss opp på en plattform hvor vi er vist den respekt og tillit at også vi kan ta del i den daglige styringen sammen med bdriftsledelsen på alle plan.

Høyre-kreftene og kapitalistene har alltid hevdet sin ubegrensede styringsrett over arbeidsfolk. På Marcus Thranes tid mente de å ha rett til å styre hva folk skulle lære, og handlet deretter.

Kamerater! La oss slutte enstemmig opp om Sekretariatets innstilling og gi både Kraby og Willoch klar beskjed om at vi kommer å krever vår rett, og at vi kommer i samlet flokk.

«Gjennomføringen av videreutvikling av Bedriftsdemokrati i tråd med Skytøen-komiteéns innstilling og Sekretariatets innstilling til Handlingsprogram, kreves gjennomført i løpet av kommende Kongress-periode.

Jeg reiser forslag nr. 685, med følgende tillegg: Må også gjelde sammenliknet med turnusarbeider.

Kravet søkes gjennomført og prioriteres høyt ved Tariffrevisjonen 1982».

Helga Fønnebo, Kongsberg, sa at målsettingen arbeid for alle også må gjelde for de funksjonshemmede. Dette kan være vanskelig å få til, kanskje særlig på mindre bedrifter. Hun trodde imidlertid at hvis man gikk inn for en fleksibel ordning med muligheter for omstilling og tilpasning, kunne dette bli bedre. Hun hadde fått den idé at man kunne begynne å utplassere funksjonshemmede i bedriftene for en begrenset tid — på samme måte som man gjør med skoleelever. Hun framsatte følgende forslag:

«LO reiser spørsmål om å få til en ordning med «utplassering» av yrkeshemmede i arbeidslivet i likhet med det man gjør for skoleelever».

Jane Floor, Stavanger, sa at hun var enig i forslaget om å endre titelen på kapitelet om familiepolitikk og likestilling. Hun hadde ikke klart for seg hvordan sekretær Liv Buck ville gjennomføre målsettingen om å gi menn og kvinner samme muligheter og ansvar. Hun kunne således ikke skjønne at hun som eneste kvinne i Sekretariatet kunne gå mot kvotering. Det hjelper ikke stort å utvide adgangen til permisjon ved fødsel. Etter som en kvinne får i gjennomsnitt 1.7 barn, blir det tre ukers permisjon i livet.

Hun var enig i de som hevdet at 6-timersdagen ikke bare er kvinnesak, men hun var skremt over at LOs kvinner kunne gå mot. Hun støttet Thoresens forslag og sa at likestillingskampen måtte bygge på det faktum at menn og kvinner er forskjellige. De skal ikke ha like, men like gode muligheter.

Hun tok opp følgende forslag:

Nr. 2043, 2066, 2067, 2060, 978, 979 og 919.

Norsk Tjenestemannslag

Nr. 2066. Avdeling 108—37, Høyere undervisning og forskning, foreslår:

Fagbevegelsen må øke den reelle styringsmuligheten i de driftsinterne opplæringsprogrammer gjennom avtaleverket for å hindre en ytterligere dekkvalifisering hos de ansatte ved innføring av ny teknologi.

Nr. 2067. *Avdeling 108—37, Høyere undervisning og forskning, foreslår:*

Fagbevegelsen må arbeide for bedre undervisning i arbeidsmiljøforhold i den videregående skole.

Nr. 978. *Avd. 108—37, Høyere utdanning og forskning, Stavanger, avd. 108—71, Norsk Regnesentral, og avd. 108—29, Gerontologisk Institutt, foreslår:*

Det kreves endring i Arbeidsmiljølovens kap. 8, § 31. Loven deles i to:

1. Arbeidstaker som er gravid har rett til lettere/mindre belastende forhold hvis den gravide finner det vanskelig/umulig å utføre daglige arbeidsoppgaver. Hvis ikke omplassering lar seg ordne innrømmes den gravide permisjon med lønn uavhengig av ordinær svangerskapspermisjon etter fødsel.

2. Fødsel/omsorgspermisjon etter fødsel utvides fra i dag 18 uker til 6 måneder med lønn. Deretter har foreldrene rett til å ta ut ytterligere 6 måneders permisjon med lønn inntil barnet fyller 3 år. Denne permisjonen skal deles likt mellom foreldrene. Enslige forsørgere får disse 6 månedene uten krav om deling.

Nr. 979. *Avd. 108—37, Høyere utdanning og forskning, Stavanger, foreslår:*

Permisjonsrettighetene i Arbeidsmiljøloven i forbindelse med omsorg/familieforpliktelser (svangerskapspermisjon, omsorgspermisjon, fri når barn er syke, fri ved amming, velferdspermisjoner) må lovfestes som rettigheter med full lønnskompensasjon.

Reidar Tjøstheim, Stavanger, støttet Blattmanns, Eidem og Helles forslag og sa at man måtte støtte reell medstyring i bedriftene. Han tok opp og støttet forslaget 2140. Han syntes det var nødvendig å komme med et par endringsforslag til Handlingsprogrammet. Han begrunnet disse og refererte dem. Forslagene hadde følgende ord:

Forslag om tilføyelser/endringer:

Sysselsetting — trygghet — teknologi — side 13 —

5. strekavsnitt formuleres slik:

— kreve en offensiv arbeidsmarkedspolitikk utfra prinsippet om at alle skal være garantert arbeid og opplæring

11. strekavsnitt tilføyes slik:

— gjennom avtaleverket sikre de ansatte/fagbevegelsen reell medstyring for Den teknologiske utvikling/utbygging — sentralt og lokalt.

Sosial trygghet for alle — side 23

5. strekavsnitt tilføyelse slik:

— arbeide for at det gis adgang til individuell valg av pensjonsalder mellom 62 og 67 år — fra 60 år for spesielt belastede yrker.

alternativt: tilpassing av egen pensjonsalder for spesielt belastede yrker Pensjonistene og LO— side 25

5. strekavsnitt — tilføyelse slik:

— arbeide for en forenkling og forbedring av samordningsloven.

Nr. 2140. Avd. 19, Stavanger kommunearbeiderforening, foreslår:

LO-kongressen må kreve overfor de sentrale myndigheter at kommunene i tillegg til å planlegge behovet for barnehager, skal pålegges å bygge disse.

Martin Tveiten, Bergen, sa at han ikke kunne støtte 6-timersdagen nå. Han henviste til de mange i hotell- og restaurantbransjen og annen service-virksomhet som ikke uten videre vil gå med på redusert offentlig service og mer arbeid på den enkelte. Det går ofte på helsa løs. Spør disse arbeidstakerne hva de mener om 6-timersdagen, sa Tveiten som ikke trodde dette vil være noe bidrag til full sysselsetting. Han kritiserte for øvrig sterkt de som hadde vernet Hardangervidda og hindret en skikkelig utbygging av vannkraften på vestsida, slik alle lokale instanser hadde gått inn for. Han viste også til ledigheten utover i distriktene, den er på 5-6 prosent i Nord-Hordaland, og her må vi sørge for en skikkelig utbygging av Mongstad samt gi Feie den rørledningen som det er tale om å legge til Kårstø. Han håpet at storsamfunnet kunne være med på dette.

Per Berge, Trondheim, sa at fagbevegelsen må engasjere seg sterkere i forskningsspørsmål. De forskere som er organisert i LO vil gjerne øke engasjementet på dette feltet. Det kan være snakk om samarbeid for å prioritere prosjekter. Det er viktig da å ta LO-medlemmene med på råd og styrke tilhørigheten til organisasjonen. Han tok opp forslagene fra 2046-2061 sammen med forbundsstyrets innstilling.

Norsk Tjenestemannslag

Nr. 2046. Avd. 2—24, Rikstrygdeverket, foreslår:

Den raske utviklingen innen EDB-teknologien gjør at det teknisk sett er mulig for maskiner å overta arbeid som i dag utføres av mennesker. EDB-maskiner, tekstbehandlingsmaskiner og dataoverføringsmaskiner vil ta over arbeid innen kontorsektoren.

Maskiner utstyrt med mikroprosessorer vil være en trussel

for arbeidsplasser innen industri. Disse tekniske mulighetene er av en karakter som bare kan sammenliknes med den industrielle revolusjon. Om denne prosessen skjer raskt vil den skape stor arbeidsledighet.

Landsorganisasjonen ser det derfor som en viktig oppgave å arbeide for at denne utviklingen ikke skjer i et tempo som er til skade for våre medlemmer og samfunnet. LO vil derfor arbeide for at EDB-utviklingen skjer i et kontrollert tempo. Vi vil arbeide for at de politiske myndighetene bruker virkemidler som gjør bruken av teknologi mindre lønnsom.

- Det må legges avgifter på bruk av prosessorer som kan gjøre bruk av menneskelig arbeidskraft mer konkurransedyktig.
- Forbudet mot nattarbeid i Arbeidsmiljøloven må gjennomføres for EDB-sentraler. Datasentraler driver i dag med døgnkontinuerlig drift for at de skal være mer lønnsomme, ikke fordi det er en nødvendig del av prosessen.
- Overgang til bruk av datateknologi må bare tillates når det kan begrunnes med høyere produksjon, bedre service o.l. og ikke som ledd i innsparing av arbeidskraft.

Nr. 2047. *Avd. 2–38, Varefaktakomiteén, foreslår:*

Datateknologi og likestilling.

Ved innføring av datateknologi må de ansatte få delta aktivt i vurderingen av de forskjellige alternativer, og det må settes av arbeidstid til å delta.

LO bør arbeide for å øke opplærings- og videreutdanningstilbudet spesielt for kvinner i rutinearbeid knyttet til datateknologi. Dette kan gjøres på flere måter:

- operatørene må prioriteres på lik linje med andre ansatte ved tilbud om videreutdanning,
- videreutdanning skal gi økt faglig kompetanse ved lønnsforhandlinger,
- opplæring i bruk av datasystemet skal gis til alle,
- opplæringen skal gi forståelse for datasystemets virkemåte. Dette bør skje trinnvis over en viss tidsperiode,
- opplæringen skal være grei å forstå for dem som er med. Den bør ta utgangspunkt i den praktiske arbeidssituasjonen.

Nr. 2048. *Forening 90, Universitetet i Oslo, foreslår:*

Rammeavtale – EDB.

Rammeavtalen om innføring av EDB-baserte systemer må

være basert på forhandlingsrett på alle nivåer. Ethvert annet opplegg med drøftinger i stedet for forhandlinger vil gi en illusjon av lokal forhandlingsrett. Lokal forhandlingsrett vil i så fall kun være et utsettende veto uten reell innflytelse på tvistespørsmål av avgjørende betydning for arbeidstakerne.

Nr. 2049. Forening 93, Universitetet i Tromsø, foreslår:

Krav:

- Sterkere statlig styring ved innføring av ny teknologi ved hjelp av skatte- og avgiftssystemet og statlige konsesjonsordninger.
- Kortere daglig arbeidstid for alle. Teknologien må styres slik at antall arbeidsplasser opprettholdes og økes.
- Faglig aktivitet og videreutdanning må inkorporeres i arbeidstiden.
- Ingen oppsigelser som følge av EDB-innføring.
- Vetorett til fagforeningene i spørsmål som angår innføring av ny teknologi.
- Særavtale om innføring av ny teknologi på den enkelte bedrift.
- Likestillingsavtale på den enkelte bedrift.
- Lov om overvåking av ansattes arbeidsinnsats og effektivitet via EDB.
- Utenlandske systemer som kjøpes som en ferdig «pakke» må omarbeides til lokale forhold.
- De ansatte og deres organisasjoner skal, for bedriftens regning ha anledning til å engasjere hjelp utenfra i vurdering av eksisterende og planlagte systemer og til eventuelt å utarbeide nye systemer.
- Bedriftens opplæringsmaterieell må godkjennes av de ansattes organisasjoner.
- LO må tilby skolering til alle medlemmer om hva ny teknologi er og konsekvensene av den. Opplæringa må gi full forståelse for innvirkningen av teknologien på arbeidsmiljøet, likedan for hvordan særavtaler kan lages og effektueres.

Nr. 2050. Avd. 103—30, Trygdeetaten — Oslo/Akershus, foreslår:

LO vil arbeide for straks å få lov- eller avtalefestet vetorett for de lokale organisasjonsleddene i spørsmål som angår bruk av EDB eller ETB i virksomheten, og installasjon av utstyr for disse formålene.

Nr. 2051. Avd. 108—36, Telemark Distriktshøgskole, foreslår:
Forhandlingsrett ved innføring av ny teknologi.

Nr. 2052. *Avd. 108—37, Høyere undervisning og forskning*, foreslår:

Fagrørsla må krevje

- 1) eit Teknologiråd med brei representasjon frå dei tilsette, og
- 2) avtaler om opplæringsprogram i arbeidslivet som lettar utvikling av eit «Teknologisk demokrati», og som gjer det råd for dei tilsette å halde fram på arbeidsplassen også etter store teknologiske endringer.

Nr. 2053. *Avd. 108—40, Arbeidsforskningsinstituttene*, foreslår:

Ved innføring av datateknologi må de ansatte få delta aktivt i vurderingen av de forskjellige alternativer, og det må settes av arbeidstid til å delta.

LO bør arbeide for å øke opplærings- og videreutdanningstilbudet spesielt for kvinner i rutinearbeid knyttet til datateknologi. Dette kan gjøres på flere måter:

Nr. 2054. *Avd. 108—71, Norsk Regnesentral og avd. 108—41, Tjenestemannslaget ved SINTEF*, foreslår:

Ved innføring av datateknologi må de ansatte få delta aktivt i vurderingen av de forskjellige alternativer. Det må avsettes arbeidstid til å delta.

LO må arbeide aktivt for å øke opplærings- og videreutdanningstilbudet spesielt for kvinner i rutinearbeid knyttet til datateknologi. Dette kan gjøres på flere måter:

- Operatører må prioriteres på lik linje med andre ansatte ved tilbud om videreutdanning.
- Videreutdanning skal regnes som faglig kompetanse ved lønnsfastsettelse.
- Alle operatører skal gis opplæring i bruk av datasystemet.
- Opplæringen skal gi full forståelse for hvordan systemet virker. Dette bør skje trinnvis over en tidsperiode.
- Opplæringen skal være grei å forstå og bør ta utgangspunkt i den praktiske arbeidssituasjonen.

Nr. 2055. *Avd. 108—57, Tjenestemannslaget ved MRDH*, foreslår:

I erkjennelsen av den framtidige utbredelsen av datateknologien, må LO arbeide for at de strukturelle endringer i samfunnet som dette vil medføre, i minst mulig grad går på bekostning av arbeidsplasser og arbeidsmiljø.

Ved innføring av datateknologi må de ansatte få delta aktivt i vurderingen av de forskjellige alternativer, og det må settes av

arbeidstid til å delta. LO bør arbeide for å øke opplærings- og videreutdanningstilbudet spesielt i rutinearbeid knyttet til data-teknologi.

Nr. 2056. *Avd. 108—59, Sogn og Fjordane distriktshøgskole*, foreslår:

LO vil arbeida for:

- Fagleg vetorett mot endringar i arbeidsorganisasjon, bemanning, teknologi, data- og styringssystem.
- Innføring i lov- eller avtaleverk av rett til å legge ned arbeidet i samband med lokale tingingar om arbeidsforhold.

Nr. 2058. *NTLs stedsstyre for Oslo og omland*, foreslår:

Ved inføring av datateknologi må de ansatte få delta aktivt i vurderingen av forskjellige alternativer, og det må settes av arbeidstid til å delta.

LO bør arbeide for å øke opplærings- og videreutdanningstilbudet, spesielt for kvinner i rutinearbeid knyttet til datateknologi. Dette kan gjøres på flere måter:

- Arbeidsmiljøspørsmål i forbindelse med datateknologi skal inn i opplæringen av verneombudene og medlemmer av arbeidsmiljøutvalg.
- Opplæring i bruk av datasystemer skal gis til alle.
- Opplæringen skal gi full forståelse for datasystemets virkemåte. Dette bør skje trinnvis over en viss tidsperiode.
- Opplæringen skal være grei å forstå for dem som er med.
- Den bør ta utgangspunkt i den praktiske arbeidssituasjonen.
- Operatørene må prioriteres på lik linje med andre ansatte ved tilbud om videreopplæring.
- Videreopplæringen skal gi økt faglig kompetanse ved lønnsforhandlinger.

Nr. 2059. *Avd. 108—1, Landbrukshøgskolens Tjenestemannslag*, foreslår:

LO vil arbeide for at forskninga i langt større grad tjener de fagorganiserte og arbeidsfolks interesser. Den kommende utviklinga av datateknologien gjør dette spørsmålet langt mer viktig i framtida enn det har vært til nå.

Dette krever trygge ansettelses- og arbeidsforhold i forskningsinstitusjonene, og større demokratiske rettigheter til forskningspersonalet. Det blir også nødvendig å styrke båndene mellom fagforeningene på arbeidsplassene og de fagorganiserte ved forskningsinstitusjonene.

Sollaug *Sunnarvik*, Florø, tok opp forslag nr. 896, og støttet 725 og 735. Erfaringene fra hennes distrikt var vanskelig å skaffe folk spesielt til stillingen i bedriftshelsetjenesten. Hun fremmet følgende tilleggsforslag:

Tillegg til nest siste pkt. «Miljø og helse» side 5.

Punktet lyder: «Arbeide for å styrke og utvikle fagbevegelsens helseorganisasjon Norsk Folkehjelp».

Med forslag til tillegg: Herunder Bedriftshelsetjenesten i lokallagene ved bl.a. å arbeide for at arbeid i denne blir likeverdig med annen medisinsk tjeneste.

Norsk Tjenestemannslag

Nr. 896. *Avd. 108—57, Agder distriktshøgskole,*
foreslår:

Bedriftslegeordningen har hittil ikke fungert tilfredsstillende, noe som blant annet skyldes mangel på kvalifisert personell. LO må derfor ta opp arbeidet med å få bedriftslegeordningen forbedret og styrket.

Tollef Moen, Skien, syntes Handlingsprogrammet legger opp til løsninger på mange viktige saker. Han så det som sentralt og viktig å ta stilling til om velstandsøkingen skal tas ut i privat eller felles forbruk. Situasjonen i dag synes å være privat rikdom og offentlig fattigdom.

Handlingsprogrammet har tatt hensyn til dette problemet. Målsettingene vil bety økte utgifter for kommuner og fylkeskommuner, der utgiftene tynger spesielt på helse- og skolesektor, og også på veisektoren. Det må være i alles interesse at kommuner og fylkeskommuner settes i stand til å mestre sine oppgaver på en tilfredsstillende måte, og LO må søke å påvirke de sentrale myndigheter slik at det kan skje. Det vil være avgjørende både for å nå målsettingene i Handlingsprogrammet, og ha stor betydning for sysselsettingen i den offentlige sektor. Han tok opp forslagene 621, 628, 671 og 672.

Nr. 621. *Avd. 19, Stavanger kommunearbeiderforening,* foreslår:

LO-kongressen støtter prinsipielt forslaget om innføring av 6 timers arbeidsdag og vil i første omgang arbeide aktivt for at 7 timers dagen blir realisert i denne kongressperioden.

Nr. 628. *Avd. 487, Kulturpersonalets Fagforening,*
foreslår:

LO vil arbeide for en generell nedkorting av arbeidsdagens lengde — til 6 timer pr. dag på skift. Nedkorting av arbeidsdagen skal ikke føre til reduksjon i lønn.

Ove Larsen, Oslo, mente det ville ta omtrent et kvarter hvis han skulle uttrykke støtte til alle de gode forslagene som var fremmet, han måtte nøye seg med å nevne noen. Larsen støttet fullt ut forslaget fra bygning om at boutgiftene ikke må overstige 20 prosent av inntekten, det må være minimum, som en begynnelse iallfall. Han støttet Thoresens forslag, forslaget om lik pensjon, og Myhres forslag. Når det gjaldt bedriftsdemokratiet, ønsket han klare regler som kan hindre at eierinteressen kan gå imot de samlede ansattes interesser, som i tilfellet Nyland. Larsen støttet sterkt Engviks forslag, og oppfordret til slutt Kongress-representantene til å følge med i valgkampen, og stille de politiske partiene til ansvar for løfter som gis. De må følges opp.

Larsen tok opp forslag 2222, 2118 og støttet forslagene 2129, 2385 og 1221. Han fremmet nytt forslag:

Nytt forslag: «Boligpolitikk-innstilling 2204, LO-kongressen gir sin støtte til aksjonen for en sosial boligpolitikk, postboks 1462, Vika, Oslo 1.

Støtte til forslag 2129. Støtte til forslag 2385 og 1221».

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 2222. Avd. 1, Oslo, foreslår:

LO's tidligere vedtak om å betrakte Arbeidernes Ungdomsfylking (AUF) som fagbevegelsens ungdomsorganisasjon oppheves.

Nr. 2118. Avd. 1, Oslo, foreslår:

Sysselsettingslovens bestemmelser om utleieforbud må stille krav til både den som leier ut — og den som leier inn arbeidskraft.

Utenlandske selskapers virksomhet — særlig oljebasert industri — har ikke alltid fulgt norsk lovgivning.

Det må bli en bedre kontroll med bruk av utenlandsk arbeidskraft i norsk arbeidsliv.

Brit Kvaale, Trondheim, støttet forslag nr. 2065 og fremmet dette forslaget:

«LO må overfor de politiske myndigheter reise krav om at det over skolebudsjettene stilles tilstrekkelige midler for godtgjørelse til gjesteforelesere, fra arbeidslivets organisasjoner.

(Forslaget må oversendes Sekretariatet, slik at administrasjonen får anledning til å bearbeide ovenfornevnte»).

Hun viste til at LO i 1980 fikk tilskudd av KUD til å gjennomføre prosjekt som gikk på bedre kontakt og samarbeid mellom skole og arbeidsliv. Et prosjekt som ble satt i gang i 5 regioner.

Hun kjente til prosjektet fra Trondheim, og sa at det var en hake ved det: — Vi har ikke midler til å dekke tapt arbeidsinntekt for dem som skal påta seg oppgaven med å gå ut i skolene. Da blir det vanskelig å gjennomføre, og det må skje, dersom en skal få rettet opp uvitenheten blant elevene når det gjelder fagbevegelsen.

Bjørn Holm, Oslo, var godt fornøyd med Tor Halvorsens innledning. Han sa han beundret alle de representantene som hadde et forhold til disse kompliserte sakene og øyensynlig mente det fantes enkle løsninger.

Når det gjaldt 6-timersdagen, tok han utgangspunkt i tariffrevisjonen og den prosentuelle utviklingen, og fant at den kunne realiseres først etter svært mange år. For utgangspunktet for all arbeidstidsforkortelse må være at det skal være full lønnskompensasjon. Hvis det skal være frivillig arbeidstidsforkortelse for dem som har råd til redusert lønn, kommer det sosialt skeivt ut.

En må også vurdere de virkninger generell arbeidstidsforkortelse kan ha innen forskjellige arbeidsområder. Det viste seg f.eks. forrige gang, at det oppsto store problemer innen helse- og sosialsektoren, med økt arbeidspress. Holm var enig i 6-timersdagen som målsetting, men prioriterte fjerning av ulik arbeidstid.

Tom B. Johansen, Rolvsøy, kommenterte det som var sagt om bedriftsdemokrati i den offentlige sektor. Det foreligger innstilling som gjelder utviding av bedriftsdemokratiet innen det private næringsliv, før det overhodet er skjedd noe på den offentlige sektor. Dette har vakt skuffelse hos de offentlige ansatte, sa Johansen. Det har vært sagt mye pent om det faglig/politiske samarbeidet, men i denne gruppen var man begynt å tvile på nytten. Det har vært A-regjering siden Holler-utvalget la fram sin innstilling i 1974, men ingenting er skjedd.

Han støttet Albert Eidems forslag, og forslaget som var kommet om bedriftsdemokrati i den offentlige sektor, nr. 2072.

Sverre Worum, Oslo, tok opp forslagene fra og med 2062 til og med 2067, og gikk i sitt innlegg spesielt inn på bokostnadene og de økonomiske vilkår for ungdom under utdanning. Han støttet også Brit Kvaales forslag om midler til gjesteforelesere i skolen fra fagbevegelsen.

Berge Rørvik, Vigra, trakk seg fra debatten, men tok opp forslag 982.

Nr. 982. *Oslo Bryggearbeideres Forening*, foreslår:

Arbeidsmiljølovens § 33A utformes slik at arbeidstaker med omsorg for funksjonshjemmede barn, i og under skolepliktig alder, har rett til fri lønn, evt. velferdspermisjon, for å ivareta barnet. Dette må også gjelde arbeidstakere som har hjemmenværende ektefelle (partner). Videre må det i Arbeidsmiljøloven komme inn et oppsigelsesvern for disses vedkommende.

Helge *Tystad*, Fyllingsdalen, satte søkelyset på tre ting: Boligbygging, utdanning, ungdomsledigheten.

For å nå målsetningen om 40 000 boliger, kreves finansiering og arbeidskraft, det kreves tilrettelegging fra det offentlige — og da er det igjen spørsmål om finansiering og arbeidskraft.

Boligbygging er en arbeidskrevende sektor, med stort behov for fagfolk — og nettopp mangelen på fagfolk er en flaskehals.

— Dermed er vi over i det andre punktet, utdanning, sa *Tystad*. Det er helt nødvendig å prioritere yrkesskolene. I elektrikerfaget mangler man i dag ca. 2000 fagfolk — og da har man ikke regnet med opprustingen av eksisterende anlegg for å spare energi. Det vil ta lang tid å dekke opp denne mangelen, det vil si at det haster med å komme i gang, og at vi må akseptere en sterkere styring av utdanningen. Det har også relevans til det tredje punktet. De unge har krav på arbeid.

Han ga full støtte til *Myhres* forslag.

Dirigenten gjorde oppmerksom på at man nå var kommet til talerliste nr. 9, og refererte navnene på den, etterfulgt av en tydelig henstilling om å bruke anledningen til å trekke seg. Det gjaldt talere som hadde bedt om ordet for annen gang.

Anton Enger, Råde, sto allerede på talerstolen og fikk applaus da han straks fulgte dirigentens oppfordring om å trekke seg. Det gjorde også de andre etter tur.

Sidsel Bauck nøyde seg med ett minutt for å forklare bakgrunnen for forslaget som var fremmet i går, under rammeavtalen om databaserte systemer. Hun pekte på det som var kommet fram under møtet i ILO, at arbeidsgiverne ville forbeholde seg styringsretten over innføring av ny teknologi, og ikke ville ha noen «skandinavisk ordning med medbestemmelse».

Det haster med å sikre denne styringsretten.

Tor Halvorsen oppsummerer

Dermed var debatten avsluttet og Tor Halvorsen fikk ordet til oppsummering.

Han sa seg glad for en bred og omfattende debatt om Handlingsprogrammet. Han ville også si det hadde vært en realistisk debatt, noe som var både riktig og nødvendig fordi Handlingsprogrammet nedtegner realistiske og forpliktende oppgaver, som det skal avgis regnskap for på nestekongress.

En kan alltid ha ønsker om å innføre ulike ting i handlingsprogrammet, men det er nødvendig med en klar prioritering av visse hovedoppgaver.

Handlingsprogrammet prioriterer full sysselsetting, og med det er grunnlaget lagt for arbeidet i perioden.

Da handlingsprogrammet ble drøftet i sekretariatet, var det også mange ønsker, som måtte vike, fordi det også er en betingelse at det skal være reelle muligheter til å realisere det som programfestes, sa Halvorsen.

Han viste så til det sosialpolitiske avsnitt, der det var foretatt avveining mellom de ulike områder i relasjon til muligheten for å gjennomføre kortere arbeidstid. Han understreket at arbeidstidsspørsmålet hadde fått sin naturlige plass under dette punktet.

LO-formannen mente det var riktig å få slått fast det som er norsk, og nordisk fagbevegelses syn: at arbeidstidsforkortelse ikke skal være et spørsmål om sysselsetting, men som etter en totalvurdering når det finnes økonomiske forutsetninger for å gjennomføre forkortelsen med full økonomisk kompensasjon. I Europa er det arbeidsdeling som kommer inn i debatten, når det dreier seg om forkorting av arbeidstiden. Han var glad for at vi her snakker om redusert arbeidstid med full lønnskompensasjon.

Videre: Debatten hadde i likhet med forslagene som var sendt inn, gitt uttrykk for at pensjonsalder og lik arbeidstid må prioriteres.

Holdningen til lavere pensjonsalder, og at den måtte gjennomføres med fleksibilitet, hadde Halvorsen merket seg med glede. En statisk pensjonsalder kan aldri bli helt rettferdig, fordi vi mennesker er psykisk og fysisk forskjellige. Det som passer for den ene, kan være lite ønskelig for en annen. Det er først når det gis mulighet til å velge, at vi kan snakke om rettferdighet. Han håpet redaksjonskomitéen ville ta hensyn til disse synspunktene som var kommet fram.

Han understreket at det i framtiden vil bli diskutert hvordan man skal ta ut de muligheter som det er grunnlag for ut fra de politiske og økonomiske vurderinger.

Han trodde det var galt ensidig å snakke om 6-timers arbeidsdag, ut

fra de samme betraktninger han gjorde gjeldende når det gjaldt pensjonsalder. Ikke alle har de samme behov, også her må det være alternativer dersom det skal være rettferdig.

Han avviste bestemt det som var blitt sagt av en taler, at det ikke er skjedd noe med arbeidstida siden åttetimers-dagen i 1919. Selv hadde han vært i arbeidslivet siden 1945, og han visste at det kunne bekreftes av alle dem som hadde vært ute i arbeidslivet noen år, at det er skjedd atskillig.

Når det gjaldt skiftarbeidernes situasjon, understreket han at det var nødvendig og riktig at vi satte ned skiftarbeiderutvalget, ut fra erkjennelsen av at, med den næringsstruktur vi har i landet, vil det være nødvendig med skiftarbeid i Norge også i framtida.

Det vil da også være en nødvendig oppgave for å imøtekomme deres behov samfunnsmessig, sa Halvorsen, og var glad for utredningen fra skiftarbeiderutvalget som gir konkrete områder å arbeide ut fra.

Skiftarbeidernes arbeidstid har ikke vært med utvalgets mandat, men dette vil det bli nødvendig å komme inn på senere.

Spørsmålet om programfestet indeksregulering av minstepensjonene, forstå han var reist ut fra de beste hensikter, men man måtte vokte seg for å komme i skade for å gjøre minstepensjonistene en bjørnetjeneste ved å innføre indeksregulering. Indeksregulering gir kompensasjon for prisstigning, men det er ikke nok. Han viste til at pensjonistene har hatt bedring i kjøpekraften, og var redd at en indeksbestemmelse kunne virke bremsende på tiltak til å bedre deres forhold.

Til det som var sagt om sykelønnsordningen, og spesielt første sykedag, kunne Halvorsen opplyse at sosialdepartementet nå har liggende et konkret forslag til Stortinget, for å rette opp nåværende urimelige ordning.

Om bedriftsdemokratiet og Skytøen-komiteéns innstilling sa Halvorsen at dette er nødvendig arbeid for å bringe oss videre, og understreket som spesielt viktig dette med å komme inn i bedriftenes indre, sentrale organer, noe som gir tillitsmennene reelle muligheter til å påvirke disposisjonene.

Halvorsen slo til slutt fast at dette er et offensivt program for 1980-årene. Styrke er en forutsetning for at det skal kunne gjennomføres. Man kan diskutere om vår organisasjonsstruktur gir de beste muligheter til å utnytte vår styrke på beste måte, men aller viktigst er den styrken en samlet fagbevegelse gir.

Men i likhet med tidligere ville han også understreke viktigheten av det faglige politiske samarbeid. Derfor var det av største betydning arbeiderbevegelsens flertall ved kommende valg, og sikre en regjering utgått fra Arbeiderpartiet.

Forslag sendt redaksjonskomitéen

Følgende forslag til dagsordenens punkt 10 er sendt direkte til redaksjonskomitéen uten å være tatt opp fra talerstolen (i henhold til vedtak i Kongressen):

Odd Pedersen, Kristiansand S., støttet forslag 2111 og foreslår:

LO-kongressen 1981 vil prinsipielt ta avstand fra den kontraktørvirksomheten som har utviklet seg innenfor håndtverksfagene og som nå også griper om seg innen industrien.

LO vil snarest mulig i samarbeid med de berørte forbund og de politiske myndigheter, treffe tiltak som kan styre denne utviklingen.

Ivar Johansen, Oslo, tok opp forslag nr. 2231 og 2232.

Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund

Nr. 2331. Avd. 242, Telefonsentralmontørenes Forening, Oslo, foreslår:

Nedskjæringene i helse- og sosialsektoren må stoppes!

Nr. 2332. Oslo Bokbinderforening, foreslår:

LO-kongressen krever at staten tar det økonomiske ansvaret for en forsvarlig utbygging av sykehjem og eldreomsorg i og utenfor institusjoner. En slik utbygging må ikke forutsette nedbygging av andre nødvendige institusjoner/tiltak i helse- og sosialomsorgen som f.eks. sykehus.

Birger Myrvoll, Hølen, tok opp forslag 2317, 2179, 2271 og 2331.

Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund

Nr. 2317. Avd. 58, Hafslund, foreslår:

Avd. 58 ber forbundet vurdere og oversende LO-kongressen forslag som tar sikte på å avhjelpe de vanskelige skole- og arbeidsmuligheter for ungdom som er ferdig med sin 9-årige skole. Dette problem ser ut til bare å øke, og avd. 58 er av den mening at alle krefter bør settes inn for å snu denne utviklingen.

Ledighet, spesielt innenfor denne aldersgruppe, kan gi grunnlag for å skape store samfunnsmessige problemer.

Nr. 2179. Avd. 12, Heismontørenes Fagforening, Oslo, foreslår:

LO må gå inn for:

Økt boligbygging, utlånsrammene for Husbanken må økes og det må forlanges ei lavere rente enn i dag.

Nr. 2271. *Avd. 242, Telefonsentralmontørenes Forening, Oslo*, foreslår:

Det innføres en idrettsavgift basert på antall ansatte for fremme av bedriftsidretten som skal betales av arbeidsgiverne. Et overskudd av ordningen overføres til Norges Idrettsforbund etter nærmere fastsatte retningslinjer til idrettsanlegg hvis midlene ikke brukes.

Bjørn H. Kristiansen, Sarpsborg, tok opp forslag nr. 2180, 2332 og 2333.

Norsk Grafisk Forbund

Nr. 2180. *Forbundet* foreslår:

Tilskudd og låneordninger legges opp slik at de først og fremst tilgodeser unge familier i etableringssituasjonen og under barns oppvekst og skolegang.

Ove Larsen, Oslo, tok opp forslag nr. 2222, 2118 og nytt forslag 2204:

LO-kongressen gir sin støtte til aksjonen for sosial boligpolitikk. Støtter forslag 1462, 2129, 2385 og 1221.

Ove Engevik, Skotbu, tar opp forslag 2129 og 2130.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 2129. *Avd. 235, Oslo*, foreslår:

Støperiarbeiderne krever at LO i den kommende kongressperiode sørger for at Stortingets by-melding ikke bare blir ord, men at LO målbevisst går inn for å sikre et variert sysselsettingstilbud i de større byer. Dette må skje ved en sikring av industriens plass i disse områder, om nødvendig, ved ny etablering. LO må ta avstand fra Lied-komiteens innstilling om arbeidskraftens mobilitet.

Nr. 2130. *Avd. 220, Trolle*, foreslår:

I den siste tiden har vi vært vitne til en rekke tilfelle der arbeidsgiverne flytter allerede eksisterende arbeidsplasser ut fra de store byene. Den enkelte klubb eller avdeling står ofte maktesløse i slike saker.

Løvnader om bevaring av industriarbeidsplasser i byen både av fylkes- og kommunale myndigheter og i fylkesplaner blir ikke oppfylt.

Årsaken til dette ligger i det system vi i dag har, hvor det bl.a. gis anledning gjennom DU-midler for bedriftene til å etablere seg i distriktene. Dette er vi enig i, eller har forståelse for, når

det gjelder etablering av ny virksomhet, men når de samme midler stilles til disposisjon for flytting av virksomhet ut fra byene, må det være noe galt med systemet.

Fordi systemet er slik, settes de lokale myndigheter ut av spill og kan yte liten hjelp. Ansvaret ligger derfor hos de sentrale myndigheter som må forandre systemet slik at hensynet til byens industrivirksomhet må komme sterkere inn i bildet.

LO-kongressen krever derfor at de sentrale politiske myndigheter ser nøye på de forhold som her avdekkes og gjør sitt til at systemet endres.

LO-kongressen finner også grunn til å reise en alvorlig kritikk til industriledere generelt. Det ser ut til at mennesket er glemt i denne situasjon og at det kun er bedriftsøkonomiske aspekter det tas hensyn til.

LO-kongressen forlanger at sentrale myndigheter forhindrer at DU-midler blir brukt til utflyttinger, med henvisning til at det ofte dreier seg om kapitalsterke konserner, som spekulerer i DU-midler. Det er ingen tilfeldighet at dette forslaget kommer fra Trolla Støperiarbeiderforening.

I fremtiden vil LO engasjere seg meget sterkt i slike saker.

Rolf Melsås, Roverud: 2232/2231, ønske om at intensjonene i nevnte forslag blir tatt med i Handlingsprogrammet kapittel Ferie og fritid i en sterkere form enn hva som er tilfelle i det framlagte forslag til handlingsprogram.

John Eirik Ullestad, Jern- og Metall, Stavanger, tar opp forslag 2387, 2032, 2186.

Nr. 2387. *Avd. 25, Stavanger*, foreslår:

LO-kongressen fatter vedtak om full nasjonalisering av oljeindustrien, norsk industri, banker og forsikringsselskaper.

Nr. 2032. *Avd. 58, Mandal*, foreslår:

De ansatte må få representasjonsrett i bedriftens styre, i tråd med intensjonene i Skytøen-komiteéns innstilling.

Nr. 2186. *Avd. 25, Stavanger*, foreslår:

LO må arbeide for at produksjonen av boliger holdes på ca. 40 000 leiligheter pr. år og at Husbankens låneramme holdes på et dertil forsvarlig nivå.

Håkon Kvalheim, Fyllesdalen, tar opp forslag 2120.

NORSK JERN- OG METALLARBEIDERFORBUND

Nr. 2120. *Avd. 100, Haakonsvern*, foreslår:

LO må arbeide aktivt for å begrense leiefirmaenes virksomhet til et minimum — både i det private næringsliv — og innenfor statsforetakene.

Videre bør loven endres slik at straffeansvaret — ved brudd på loven — går på formidler som på mottaker av leiehjelpen (begge parter).

Kåre Sunde, Bergen, tar opp forslagene 2101, 2124, 2154, 2185, 2223, 2266, 2288, 2322, 2347, 2385, 2428 og 1029.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 2101. *Avd. 5, Bergen*, foreslår:

LO ønsker en sterk arbeiderpresse. En presse som støtter og arbeider for arbeidsfolks interesser.

LO-kongressen avsetter 25% av LO's kontingent til å støtte pressen. Av disse midlene kan alle aviser søke om støtte. Støtte gis i samråd med den lokale samorganisasjon.

Nr. 2124. *Avd. 5, Bergen*, foreslår:

Korte byggefrister på offshorekonstruksjoner i Nordsjøen er blitt en viktig årsak til pendling — og til den utstrakte leiefirma-virksomheten i den bransjen. Enkelte arbeidsplasser svulmer unaturlig opp, mens andre etablerte virksomheter har problemer med sysselsettingen.

Regjeringen har et stort ansvar for en slik uheldig utvikling ved sine muligheter til å påvirke både utbyggingstempo og kontraktfordelingen.

Nr. 2154. *Avd. 5, Bergen*, foreslår:

LO må presse på slik at lov om helsetjenesten på arbeidsplassene blir effektiv og i tråd med sin tradisjon.

Nr. 2185. *Avd. 5, Bergen*, foreslår:

LO må arbeide for at Husbanken får økt utlånsrammen og senket renten til den vanlige boligbygging.

Nr. 2223. *Avd. 5, Bergen*, foreslår:

Fagbevegelsen bør innlede et bredt faglig-politisk samarbeid med alle politiske partier som godtar fagbevegelsens målsettin-

ger. Økonomisk støtte bør gis etter de samme retningslinjer. Prinsippet må være at partiene støtter fagbevegelsen, og ikke omvendt.

Nr. 2266. Avd. 5, Bergen, foreslår:

LO må arbeide for å fremme kollektivtrafikken, og da på en slik måte at spesielt pendlere får et minimum av reisetid og reisekostnader.

Nr. 2288. Avd. 5, Bergen, foreslår:

LO må styrke ungdomsarbeidet. I perioden må det utarbeides et eget ungdomsprogram. Arbeidet for å bygge opp ungdomsgrupper og det lokale arbeidet må få stor plass.

Nr. 2322. Avd. 5, Bergen, foreslår:

LO må presse på for at all ungdom skal få reell rett til tre års videregående opplæring. Dette medfører at yrkesrettet studieretning i den videregående skolen blir kraftig utbygget og at lærlinginntaket blir økt. LO må se på muligheter for å presse be driftene til å ta inn flere lærlinger.

Nr. 2347. Avd. 5, Bergen, foreslår:

Landsorganisasjonen i Norge vil stø prinsippet om språkleg jamstilling i arbeidslivet. Svært mange LO-organiserte med nynorsk bakgrunn blir dagleg tvinga til å ta i mot all skriftleg informasjon på arbeidsplassen og i organisasjonslivet på bokmål. På same vis er det mykje som manglar på at dialektbruk er fullt ut godteken i arbeidslivet.

LO vil engasjere seg i å rette opp slike mishøve og vil arbeide for å skapa like vilkår for alle i arbeidslivet på dette område.

LO vil og gjera konkrete tiltak for å gjennomføre jamstilling innettar i organisasjonen. Dette gjeld t.d. nynorskutgåver av medlemsbøker, vedtekter, studiemateriell, skriv osv.

Nr. 2385. Avd. 5, Bergen, foreslår:

LO må intensivere arbeidet med å nasjonalisere bank- og kredittvesenet. Samfunnets revisjons- og kontrollapparat må ha ubegrenset adgang til å kontrollere de viktigste bedriftene og de multinasjonale selskapene, slik at økonomiske transaksjoner som fører til skatteunndragelse, spekulasjonsinvesteringer i utlandet og liknende forhold, stoppes.

Nr. 2428. *Avd. 5, Bergen, foreslår:*

LO bør arbeide for en bedre desentralisering av arbeidsplassene.

Asmund *Hansen*, Tromsdalen, foreslår:

LO-kongressen vil slå fast at bedriftshelsetjenesten må bygges ut i samsvar med Arbeidsmiljølovens bestemmelser. En slik utbygging må trygge de ansattes livs- og leveforhold og være i tråd med fagbevegelsens ønsker. Ut fra disse forutsetninger må myndighetene sørge for en politisk behandling av disse spørsmål, slik at bedriftshelsetjenesten blir et reelt redskap for de ansatte.

Hilde *Gangnæs*, Oslo, støtter forslag 2156 og 2378.

Arne H. *Nilsen*, Askim, reiser forslag 2188 og 2189.

Olav *Sæd*, Odda, tar opp og stiller forslagene 2149 til 2159.

Jeg stilte spesielt forslag 2155 fra Kjemisk.

Nr. 2149. *Avd. 69, Malmo Gruvearbeiderforening, foreslår:*

Bedriftshelsetjenesten må styrkes og de som arbeider i utsatte yrker med fare for helsen får en årlig røntgenundersøkelse.

Nr. 2150. *Avd. 3, Oslo Stein-, Jord- og Sementarbeideres Forening, foreslår:*

LO-kongressen krever at bedriftslegeordningen blir gjennomført der dette ikke er etablert.

Nr. 2151. *Avd. 219, Larvik og omland Bygningsarbeiderforening, foreslår:*

Bedriftslegeordningen må bli obligatorisk for alle arbeidstakere og ikke være underlagt en bedrifts beslutning om en skal tilmeldes eller ikke.

Nr. 2152. *Oslo Handel og Kontor, avd. 120, foreslår:*

Fagbevegelsen må arbeide for at *alle* arbeidstakere kommer med i en eller annen form for bedriftslegeordning.

Den forebyggende helsetjenesten i arbeidslivet må være driftenes ansvar.

Vi tar sterk avstand fra at bedriftshelsetjenesten blir en del av

primærhelsetjenesten underlagt kommunalt og fylkeskommunalt ansvar og behovsvurdering.

Bedriftshelsetjenesten må styrkes og med utgangspunkt i Arbeidsmiljølovens målsetting og bestemmelser, spesielt § 30, komme inn under Kommunal- og arbeidsdepartementet.

Forholdet mellom arbeid og utvikling av sykdom må komme med og bli lagt stor vekt på i primærutdanningen av leger. I tillegg må etterutdanningskapasiteten økes med spesiell vekt på forannevnte forhold.

Nr. 2153. *Statsbanenes Verkstedarbeiderforening, Oslo*, foreslår:

Belastningssykdommer i muskel-skjelettsystemet er den mest utbredte sykdom både hos kvinner og menn.

Laboratorium for muskelfysiologi arbeider med forskningsprosjekter for å samle materiale om årsakene til disse sykdommer. For tiden består denne forskningsgruppe av 3 medlemmer. Dette apparat mener vi må forsterkes betydelig.

Nr. 2155. *Avd. 58, Tinfos Kjemiske Arbeiderforening*, foreslår:

Husmødre kommer med i bedriftslegeordningen.

Nr. 2156. *Avd. 103, Holmestrand kommunale forening*, foreslår:

LO må gå aktivt ut i en holdningsendringkampanje til vår helsepolitikk — der det blir lagt større vekt på primærhelsetjeneste og bedriftshelsetjenesten samt økt forskning av somatiske lidelser som muskel/skjelett o.l..

Nr. 2157. *Norsk Postforbund, Sorterernes forening*, foreslår:

Fysikalsk behandling som skyldes feilaktige arbeidsstillinger og som medfører utgifter for arbeidstaker betales av arbeidsgiver.

Nr. 2159. *Hallingdal Faglige Samorganisasjon*, foreslår:

1. LO må gå aktivt inn for at refusjonsordningen for bedriftshelsetjenesten blir fulgt opp av myndighetene.

2. Utbetaling av refusjon må *kun* utbetales til fullt utbygde og godkjente ordninger.

Olav Kjøbstad, Oslo, tar opp forslagene 908, 909, 910, 915, 945, 946, 948, 949, 989, 998, 2188, 2189.

Nr. 908. *Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund*, foreslår:

NKIF krever at myndighetene utarbeider forskrifter til Arbeidsmiljølovens § 12, og at dette arbeid foregår i samarbeid med fagbevegelsen.

Nr. 909. *Avd. 48, Herøya Arbeiderforening*, foreslår:

Av hensyn til sikkerhet og arbeidsmiljø, må LO arbeide for at alle prosessoperatører får en reell mulighet til å ta prosessfagutdanning. LO må arbeide for å få til permisjons- og stipendieordninger som gjør det mulig for den enkelte å gjennomgå teoriundervisning uten å ta av fritiden. En forutsetter at de aktuelle delene av forslaget gjøres gjeldende for alle fag.

Nr. 915. *Avd. 135, Mo Kjemiske Fagforening*, foreslår:

Skal Arbeidsmiljølovens målsetting om å sikre et arbeidsmiljø som gir arbeidstakerne full trygghet mot fysiske og psykiske skadevirkninger sikres, er det helt nødvendig at arbeidsmiljøutvalgene får rett til å vedta oppbemanning.

Nr. 989. *Avd. 48, Herøya Arbeiderforening*, foreslår:

LO må arbeide for at overtidsbestemmelsene i Arbeidsmiljøloven endres slik at overtid etter nattskift er begrenset til dagtids begynnelse.

Helga Lofthus, Kongsberg, stilte forslag 2156 og 2378.

Nr. 2378. *Avd. 7, Agder Arbeidsmannsforening*, foreslår:

Stat og kommune må overta all rengjøring for sine bygg.

Alberth Eidem, Sandefjord, tar opp forslag nr. 2156.

Yngvar Helle, Haukeland, fremmet følgende forslag:

1. LO må i forbindelse med sluttbehandlingen av lov om medbestemmelse i offentlig sektor sikre at bedre eksisterende ordninger om medbestemmelse ikke reduseres.
2. Valgreglene i loven om representanter til de forskjellige organ bringes i samsvar med reglene om valg til arbeidsmiljøutvalg.

Reidar Tjøstheim, Stavanger, tar opp og stilte forslag 2140.

Solveig Keihl, Akershus, tar opp og stilte forslag 2037, 2152, 2156.

Lars A. Myhre fremmet følgende forslag:

Oljedirektoratet, Sjøfartsdirektoratet og andre offentlige kontrollinstanser må ha en sentral stilling ved vurderingen av og kontroll med så vel ressursforvaltningen som den sikkerhetsmessige del av virksomheten. Kontrollorganene må gjøres handlekraftige og informative og deres uavhengige stilling overfor oljeselskapene må understrekes.

Endringer som vist på følgende vedlegg:

Ilandføring av olje og gass, utbygging og leting.

Regjeringen har lagt fram et forslag som bygger på ilandføring av gass og aktiv fororskning ved at Statoil snarest blir operatør så vel i utbygging som i driftsfasen. Kongressen støtter prinsippene i Regjeringens framlegg.

Vi er opptatt av at oljeindustrien til fulle må brukes for å sikre sysselsettingen.

Vi vil derfor foreslå:

1. Det fattes vedtak om utbygging av raffineriet på Mongstad snarest.
2. De eksisterende petrokjemiske anlegg må sikres råstoff for framtidig drift.
3. Norske varer og tjenester må prioriteres.
4. Norsk verkstedindustri må ha en sentral plass innen oljevirksomheten. Denne industrien må styrkes og sikres arbeidsoppdrag.
5. Undersøkellesboring må intensiveres i områdene nord for 62° N og rundt grensefeltene.
6. Skoleverket og mulighetene for opplæring i bedriften må styrkes for å møte framtidens utfordringer.
7. Kontrollinstansene må gjøres til handlekraftige og informative organisasjoner.
8. Utbyggingsselskapene må sørge for at de lokale myndigheter blir satt i stand til å løse sosiale problemer på en fullgod måte, både i utbyggingssperioden og i ettertid.

Erling Sandvig, Oslo, tar opp forslag 2157.

Bente Wilmar, Kongsvinger, tar opp forslag 2341.

Bitte Vatvedt, Oslo, foreslår til Handlingsprogrammet punkt «Kultur og arbeid»:

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 2335. *Avd. 213, Sunndal, foreslår:*

Eldreomsorgen må få sin ombudsmann.

Eva Disch, Lysaker, tar opp forslag nr. 2158, 2332, 2333 og 2325.

Helge Nilsen, Hokksund, foreslår:

Jeg vil be Redaksjonskomitéen å utarbeide et forslag til en uttalelse om fagbevegelsens syn på bedriftshelsetjenesten under henvisning til forslagene fra 2149 til 2160.

Sigmund Pettersen, Ilseng, støtter forslag nr. 2158 og 2159.

Håkon Holgernes, Landås, tar opp forslagene 2263, 2296, 2158, 2201.

Ingleif Iversen, Kopervik, tar opp forslag 2132.

Nr. 2132. *Avd. 121, Lista Kjemiske Fagforening, foreslår:*

Sysselsettingsloven.

Foreningen ber om at LO tar sysselsettingsloven opp med myndighetene slik at forholdene med leid arbeidskraft bringes under kontroll, også ved entrepriser.

Hermann Frostad, Vestnes, tar opp forslag 2198.

Nr. 2198. *Avd. 108—57, Tjenestemannslaget ved MRDH, foreslår:*

Landsorganisasjonen bør i langt større grad engasjere seg i boligpolitikk. Boligbyggingen bør igjen få en klar sosial profil — gjerne ved en eller annen form for behovsprøving, og byggevolu-
met i Norge bør holdes på minst 40 000 leiligheter pr. år.

Arne Tveit, Trondheim, reiser forslag nr. 2130, 2143, 2146, 2161, 2162, 2175, 2192, 2215, 2224, 2320, 2323, 2347, 2385.

Norsk Tjenestemannslag

Nr. 2143. *Forening 92, Universitetet i Trondheim, foreslår:*

LO krever at Staten og kommunene må oppfylle en barneha-
gedekning på minst 25% i løpet av en 2-års periode.

Nr. 2146. *Avd. 108—31, Nordland distriktshøgskole,* foreslår:

LO vil arbeide for at daghjemsutbygginga økes kraftig, slik at det kan tilbys gratis daghjemsplasser til alle barn.

Nr. 2161. *Avd. 9, Grubeforeningen Nordens Klippe, Kirkenes,* foreslår:

LO må overfor de politiske myndigheter arbeide aktivt for en endring av nåværende retningslinjer for Husbankens utlån til boligbygging.

Utlånsramma må være minst 85% av byggesummen slik at folk med vanlig gjennomsnittslønn fortsatt skal ha mulighet til å bygge sitt eget hus.

Videre må renten på lån til boligbygging reduseres og fryses fast på et nivå som er akseptabelt for vanlige lønnstakere.

Nr. 2162. *Avd. 18, Rogaland Arbeidsmannsforening,* foreslår:

LO gir sin støtte til NBBL's krav om å bringe boutgiftene ned. Innskuddene i boligbyggelagsleilighetene må senkes vesentlig. Bostøttesystemet må sikre at boutgiftene ikke overstiger 20% av antatt inntekt.

Nr. 2175. *Avd. 351, Mursvennes Fagforening, Trondheim,* foreslår:

LO må bruke sin innflytelse til å påvirke Regjeringa til å øke boligbyggingen. Følgende virkemidler bør spesielt tilrås:

- a) Senket Husbankrente.
- b) Større utlånsrammer for Husbanken.
- c) Byggelån direkte i Husbanken.
- d) Full momsrefusjon for boligbygging.

Norsk Tjenestemannslag

Nr. 2192. *Forening 92, Universitetet i Trondheim,* foreslår:

LO krever at Staten utvider Husbankens låneramme slik at det kan bygges 44 000 boliger pr. år, mesteparten av disse bør skje i boligkooperasjonens regi, og at behovet for egenkapital reduseres til 25% av byggekostnadene. LO krever at Husbankens rentenivå senkes og at moms på boliger refunderes fullt ut.

Nr. 2215. *Avd. 22, Trondhjems Kjemiske Industriarbeiderforening,* foreslår:

Forbundet må i fremtiden engasjere seg sterkt overfor de politiske myndigheter for å få lover og reformer som hindrer at selskaper som sitter inne med store overskudd og reserver, leg-

ger ned datterselskaper der produksjonen er mindre lønnsom for å styrke sine økonomiske interesser.

Norsk Papirindustriarbeiderforbund

Nr. 2224. *Avd. 27, Ranheim Arbeidsmannsforening, Ranheim*, foreslår:

AUF er i dag LO's ungdomsorganisasjon. Vi foreslår at LO-kongressen opphever dette vedtak. Det er galt og til skade for LO's ungdomsarbeid, at en må melde seg inn i AUF, som er Arbeiderpartiets ungdomsorganisasjon, for å være aktiv i LO's ungdomsarbeid.

Vi foreslår at det blir nedsatt et utvalg som skal finne en løsning på spørsmålet om hvordan LO's ungdomsorganisasjon skal organiseres.

Yrkeskoleelevenes og lærlingenes interesseorganisasjon må bli tatt med i et slikt arbeid.

Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund

Nr. 2320. *Avd. 350, Malernes Forening, Trondheim*, foreslår:

LO-kongressen gjør sin innflytelse gjeldende overfor de ulike Riksyrrkesutvalg med sikte på ajourføring av opplæringsplaner og fagprøver i takt med den teknologiske utvikling i arbeidslivet.

Bjørnar Johansen, Notodden, tar oppog stiller forslagene nr. 2298 til 2309.

Idar Karlsen, Kristiansand S., tar opp forslag 2181, 2302, 2378 og stiller forslagene 2332 og 2333.

Nr. 2298. *Avd. 4, Nordland Arbeidsmannsforening*, foreslår:

LO stiller krav til våre politiske myndigheter om å få innført obligatorisk opplæring i ungdomsskolen om arbeiderbevegelsens historie og fagbevegelsens rolle i samfunnet.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 2289. *Avd. 220, Trolle*, foreslår:

Vi krever at det blir bevilget mer penger til faglig ungdomsarbeid.

Nr. 2300. *Avd. 9, Malersvennernes Forening, Oslo*, foreslår:

LO tar opp drøftinger med de politiske myndigheter om innfø-

ring av obligatorisk undervisning i ungdomsskolen om arbeidslivets organisasjoner og deres virksomhet.

Videre, at de mer yrkesrettede skoler i tillegg får undervisning om tariffier og overenskomster gjeldende de enkelte faggrupper.

Nr. 2301. *Avd. 263, Grimstad Byggningsarbeiderforening*, foreslår:

Det må reises krav om plass på timeplanen i de videregående skoler for orientering og informasjon om forbundene (LO) og fagbevegelsen.

Timelærere fra fagbevegelsen lønnes over skolens budsjett. De samme krav om plass også i Radio og TV.

Nr. 2305. *Jernbanens Kontorpersonales Landsråd*, foreslår:

Det må i ungdoms- og videregående skoler innføres obligatorisk informasjon (pensum) om hva arbeidslivets hovedorganisasjoner står for.

Nr. 2306. *Grimstad faglige samorganisasjon*, foreslår:

Det må reises krav om plass på timeplanen i de videregående skoler for orientering og informasjon om forbundene (LO) og fagbevegelsen.

Timelærere fra fagbevegelsen lønnes over skolens budsjett. De samme krav om plass også i Radio og TV.

Nr. 2307. *Nedre Romerike faglige samorganisasjon, Skedsmo, Lørenskog og Rælingen kommuner*, foreslår:

Kunnskaper om Landsorganisasjonen må bli pensum i skolen.

Nr. 2308. *Vestvågøy faglige samorganisasjon*, foreslår:

LO tar opp drøftinger med våre politiske myndigheter om å få innført obligatorisk opplæring i ungdomsskolen om fagbevegelsens historie og rolle i arbeidslivet.

Denne opplæringen utføres av fagbevegelsens tillitsvalgte.

Anne Marie Wallin, Halden, stiller forslagene 2332 og 2333.

Jan A. Jørgensen, Ise, støtter forslagene 2332 og 2333.

Møtet ble hevet kl. 19.10.

Formiddagsmøtet fredag 8. mai

Møtet ble satt 9.05 og dirigenten Lars Skytøen foreslo at man ildnet opp forsamlingen med «Seiren følger våre faner». Trygve Aakervik ledet som vanlig allsangen.

Dagsordenens pkt. 5 Tariffpolitikken

Nestformann Leif *Haraldseth*, formann i redaksjonskomitéen, sa at det som foreligger til behandling er i tillegg til kongress-dokumentene, redaksjonskomitéens innstilling pluss de forslag som ble framsatt under dette punkt. Han sa at forslagene til sammen har 25 voteringstemaer og at de omhandler to hovedelementer. Det ene er spørsmål som går på de uttalelser om den tariffpolitiske situasjon, det andre er konsekvenser på forslaget til handlingsprogram.

Haraldseth refererte så redaksjonskomitéens innstilling:

Redaksjonskomitéens innstilling om mål og midler

1. *Generelt om tariffpolitikken, oppgjørformene, beskatning m.v.*

En viser til de opptatte forslag nr. 239, 241, 243, 244, 246, 248, 249, 251, 253, 254, 260, 265, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 276, 282, 283, 297, 299, 304, 307, 344, 428, 432, 435, 441, 448, 562, 563, 564, 565 og 566.

I debatten tok representantene nr. 284, 96, 173, 124, 197 og 66 dessuten opp forslag om disse spørsmål.

Med bakgrunn i Sekretariatets innstilling nr. 578 fremmes følgende forslag:

«Kongressen viser til prioriteringer og målsettinger i LOs handlingsprogram når det gjelder tariffpolitikken i kommende periode. Det vises i denne forbindelse særlig til avsnittet Inntektspolitikk — mål og midler i LOs handlingsprogram.

I samsvar med Representantskapets vedtak fra 1971 om oppgjørsformene, understreker Kongressen at oppgjørsformene må tas stilling til foran hvert tariffoppgjør idet en ser denne i sammenheng med den økonomiske situasjon og de oppgaver som stilles i forgrunnen i tariffoppgjøret.

De ulike forbundsområder i LO arbeider etter forskjellige avtalesystemer. Samordning av tariffoppgjørene medfører bindinger i forhold til forbundenes muligheter til en teknisk gjennomgang av de ulike avtalesystemene. Med bakgrunn i dette og den raske tekniske utviklingen, må Representantskapet vurdere om tariffoppgjøret i 1982 bør søkes gjennomført som et forbundsvist oppgjør.

Gjennomslag for fagbevegelsens mål om en jevnere inntektsfordeling og et høyt fellesforbruk krever en rettferdigere bedrifts- og personbeskatning som tillegg til tariffpolitikken.

Begrensninger i fradragreglene er nødvendig for å sikre en reell progresjon i personbeskatningen. Dessuten er det nødvendig med strammere avskrivningsregler og bedre kontroll med selvstendiges inntekts- og skatteforhold, innbetaling av indirekte skatter m.v.

Regjeringen har oppnevnt en bredt sammensatt skattekommisjon. For å sikre en skattepolitikk i samsvar med de fagorganisertes interesser og til støtte for LOs medlemmer i skattekommisjonen, må LO nedsette et eget skatteutvalg. Utvalget sammensettes med representanter fra forbundene. Tiltak mot skattesnyteriet må stå sentralt i utvalgets arbeid.

Sterk inflasjon undergraver konkurranseevnen, truer den fulle sysselsetting og den vanlige lønnstakers økonomi. Prisstigning bidrar til en skjevare inntekts- og formuesfordeling. Det må derfor være en hovedoppgave for den faglige og politiske arbeiderbevegelsen å finne fram til effektive virkemidler mot inflasjonen. I perioder med sterk prisstigning er indeksbestemmelser eller andre ordninger som sikrer kompensasjon nødvendig for å sikre den enkelte trygghet mot redusert sosial og materiell standard.

Ved gjennomføringen av de ulike arbeidsoppgaver må en til enhver tid avveie hva som skal søkes gjennomført ved tariffavtaler og ved lovgivning. Behovet for å styrke oppslutningen om fagbevegelsen må stå sentralt i en slik avveining.»

Komitéens medlem Sidsel Bauck foreslår at 3. punktum i 3. avsnitt i uttalelsen gis følgende utforming:

«Med bakgrunn i dette og den raske tekniske utviklingen, ber Kongressen Representantskapet fastslå at tariffoppgjøret i 1982 søkes gjennomført som et forbundsvist oppgjør».

2. *Garanti mot reallønnsenkning.*
Forslag nr. 201 er opptatt. Forbundsstyrets innstilling tiltres, forslaget avvises.
3. *Lønnsutbetaling etter streik.*
Forslag nr. 206, 208, 209 og 351 foreslår komitéen oversendt Sekretariatet.
4. *Informasjon om tarifforslag, prinsipper for utforming av tariffkrav og tidsfrister for overlevering/utveksling av tariffkrav.*
Forslagene nr. 207, 210 og 216 er opptatt. For øvrig fremmet representantene nr. 238 og 240 forslag i denne sammenheng. Forslagene foreslås oversendt Sekretariatet.
5. *Sluttføring av tariffrevisjoner før avtaleperiodens utløp.*
Forslag nr. 211 og 353 anbefales.
6. *Inntektsreguleringsloven.*
Forslag nr. 214 foreslås oversendt Sekretariatet.
7. *Den økonomiske politikk og lønnstakernes levestandard.*
Forslag nr. 218 er opptatt. Forbundsstyrets innstilling tiltres, forslaget avvises.
8. *Den lokale forhandlingsretten.*
Forslagene nr. 276, 317, 319, 321, 324, 325, 326, 338, 342, 343, 344, 349, 350 og 354 ble opptatt.
Representant nr. 298 foreslo tilføyelse til forslag nr. 364. For øvrig fremmet representant nr. 173 forslag med tilsvarende innhold.
Komitéen anser intensjonene i forslagene dekket av forslaget til Handlingsprogram.
9. *Opplæring med full lønn og likestillingsavtale.*
Forslag nr. 318 og 490 foreslår komitéen oversendt redaksjonskomitéen for Handlingsprogrammet.
10. *Lik lønnsutvikling for faglærte og ufaglærte.*
Intensjonene i forslag nr. 361 anser komitéen dekket av forslaget til handlingsprogram.
11. *Samordning av skifttillegg i ulike forbundsområder.*
Forslag nr. 362 foreslås oversendt Sekretariatet.

12. *Garantiordningen.*

Forslagene nr. 374, 375, 376, 378, 383, 385, 386, 387, 389, 395, 396, 397, 401, 402, 403, 405, 406 og 416 er opptatt. For øvrig fremmet representantene nr. 197, 173, 144 og 238 forslag med tilsvarende innhold.

Komiteén vil foreslå følgende endringer i forslaget til Handlingsprogram:

Det fjerde strekpunkt endres til: «—arbeide for å forbedre garantiordninger for de lavtlønte, *herunder motvirke uheldige virkninger av gjennomsnittsberegninger.*» Side 11, avsnitt 6 gir følgende utforming: «Garantibestemmelsen, som i 1980 ble nedfelt i tariffavtalene for ansatte i det private arbeidsliv, vil være et sentralt virkemiddel i tariffpolitikken og bør utvikles videre, *slik at den gir et mer rettferdig utslag for den enkelte.*»

Det påfølgende avsnitt gis følgende ordlyd:

«Garantibestemmelsene må ta hensyn til hovedprinsippene i den lokale forhandlingsretten. Garantibestemmelsene bør derfor knyttes til lønnsnivået for mest mulig identiske grupper i bedriftene. I lokale forhandlinger må de ansatte stå fritt til å fordele garantitillegget i samsvar med oppfatninger om en rettferdig lønnstruktur.»

13. *Helautomatisk indeksregulering med 1.5 - 2. poeng svingningstall.*

Forslag nr. 426 er opptatt, komiteén tiltrer intensjonene i forbundsstyrets innstilling, forslaget avvises.

14. *Forholdet til uorganiserte, tariffavgift.*

Forslag nr. 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471 og 472 er opptatt. Komiteén viser til behandlingen på kongressene i 1073 og 1977 foreslår forslagene oversendt Sekretariatet.

15. *Korte velferdspermisjoner.*

Forslag nr. 481, 482, 483 og 486 foreslår komiteén oversendt Sekretariatet.

16. *Likelønn.*

Forslag nr. 491 og 493 anser komiteén dekket av Handlingsprogrammet.

17. *Arbeid for kvinner i Nordsjøen.*

Forslag nr. 495 foreslår komiteén oversendt Sekretariatet.

18. *Lønn under militærtjeneste.*

Forslag nr. 505, 506, 507, 514, 516 og 518 anser komitéen dekket av Handlingsprogrammet.

19. *Sluttvederlagsordningen.*

Forslag nr. 537 foreslår komitéen oversendt Sekretariatet.

20. *Arbeid før helligdag.*

Forslag nr. 547 og 550 foreslår komitéen oversendt Sekretariatet.

21. *Ulike skattespørsmål.*

Forslag nr. 562, 563, 564, 565, 566, 570, 574, 575 og 576 er opptatt. For øvrig fremmet representantene nr. 97, 236 og 240 forslag i denne sammenheng. En viser til at det i forslaget til generell uttalelse, foreslås nedsett et eget skatteutvalg i LO. Med bakgrunn i dette oversendes forslagene Sekretariatet.

22. *Tvungen lønnsnemnd.*

Forslag nr. 266, 267 og 268 er tatt opp. Komitéen tiltrer forbundsstyrets innstilling.

23. *Overtidsbetaling av faktisk fortjeneste.*

Forslag nr. 345 foreslås oversendt Sekretariatet.

24. *Retten til tariffavtale.*

Representant nr. 131 fremmet forslag vedrørende en lovbestemt rett til tariffavtale uansett antall organiserte. Komitéen foreslår at forslaget tas opp under Kongressens behandling av arbeidstvistloven.

25. *Begrensning av arbeidsgivernes rett til lockout.*

Forslaget fra representant nr. 315 foreslås tatt opp under Kongressens behandling av arbeidstvistloven.

26. *Begrensning i LOs forhandlingsadgang.*

Vedrørende forslaget fra representant nr. 96 viser komitéen til Kongressens behandling av vedtektene.

Jan Balstad fremmer følgende tilleggsforslag:

«Ved oppgjøret i 1980 mente flertallet at det var nødvendig for å få gjennomført LOs lavtlønnskrav inkludert en lavlønnsgaranti, og godta begrensninger i den lokale forhandlingsretten.

Kongressen understreker betydningen av å unngå forslag som in-

neholder forringelse av eksisterende tariffavtaler, og at slike forslag ikke blir avgjort ved felles uravstemning med mindre det er godkjent av berørte forbund.»

Komitéen foreslår mot 1 stemme tilleggsforslaget avvist.

Leif *Haraldseth* forklarte, i forbindelse med komitémedlem Sidsel Baucks forslag til en annen formulering i avsnittet om oppgjørsform, at dette ikke måtte oppfattes som om komitéen hadde foretatt noen avstemning for eller mot forbundsvis oppgjør. Årsaken til komitéflertallets formulering ligger i vedtektene. Man fant det uriktig å gripe inn i representantskapets myndighetsområde fastsatt i vedtektene.

Forslag reist i Kongressen

I tillegg forelå følgende forslag reist under debatten:

Per Ryanes, Oslo:

«Avsnitt 1 + 2 sløyfes og 4—5.

Rettelse i avsnitt 3: «Med bakgrunn i dette og den raske tekniske utvikling mener Kongressen at Representantskapet når det gjelder tariffoppgjøret i 1982 vedtar dette gjennomført som forbundsvist oppgjør».

Arvid Nordlie, Oslo:

«Det inngrep som ble gjort i den lokale forhandlingsretten ved tariffoppgjøret i 1980 må rettes opp igjen ved oppgjøret i 1982.»

Reidar Tjøstheim, Stavanger:

«Vedrørende LOs Handlingsprogram, inntektspolitikk, mål og midler.

Det foreslås følgende tilføyelser som her er understreket:

- arbeide for å utvide/utvikle garantiordningen for de lavtlønte som sikrer den enkelte lønnstaker/medlem en tilfredsstillende lønnsutvikling.
- vurdere oppgjørsformene ut fra hva som til enhver tid er hensiktsmessig ut fra fellesmål og hva som dekker det enkelte forbunds behov/mål ved tariffrevisjonen.
- arbeide for fastlønnssystemer med produktivitetsavtaler/særavtaler knyttet til lokal forhandlingsrette i tariffperioden.»

Kåre Sunde, Tertnes:

«LO-kongressen 1981 har drøftet den tariffpolitiske situasjon. Med

bakgrunn i N.A.F.s negative holdning til reell forhandlingsvilje og tillegg i noen form vedtar LO-kongressen at tariffoppgjøret 1982 blir gjennomført som et forbundsvist oppgjør. Dette er også i takt med de innsendte forslag og således i tråd med medlemmenes ønsker.»

Rolf Frøysland, Oslo:

- «1. Side 10, 2. avsnitt nedenfra tilføyes: «myndighetenes tiltale». Dette avsnitt begynner da slik: «Ulike markedssituasjoner, tiltak fra myndighetenes side, arbeidsmarkedssituasjonen osv.
2. Side 11, avsnittene midt på siden angående Garantiordningen tilføyes: «om nødvendig for å sikre de lavtlønte, må garantiordningen gjøres individuell.» Om nødvendig må de to avsnitt vedrørende garantiordningen endres i samsvar med dette.»

Åge Toni Sivertsen, Vadsø:

«Endring til Sekretariatets forslag til uttalelse:
Siste setning i 3. avsnitt endres til: «Med bakgrunn i dette og den raske tekniske utviklingen ber Kongressen Representantskapet fastslå at tariffoppgjøret i 1982 søkes gjennomført som et forbundsvist oppgjør.»

Bitte Vatvedt, Oslo:

«Som grunnlag for beregning av kjøpekraftutviklingen må det i tillegg til «indeksfamilien» også beregnes utviklingen for inntektstakere i skatteklasser 1 uten barn å forsørge da det er *denne* gruppen som utgjør «den brede lønnstakergruppen».
Videreutvikle garantiordningen slik at den enkelte blir garantert en minstelønn på 90% av gjennomsnitt industriarbeiderlønn.»

Kim Nordlie, Oslo:

Lønnsuttakere uten forsørgede barn i skatteklasser 1 utgjør de brede lønnstakergrupper og må danne grunnlaget for lønnskravne og som strek punkter i Handlingsprogrammets avsnitt om inntektspolitikk, mål og midler.»

Anton Enger, Råde:

«Tilleggsforslag til 364, slik at første linje blir som følger: LO går inn for 2 lokale forhandlinger i året for alle forbund som selv ønsker det.»

Gunnar Nilsen, Oslo:

«Viser til innstilling nr. 578 hvor også skattespørsmål er nevnt. Foreslår derfor: «LO mener vårt nåværende skattesystem ikke virker rettferdig ved at mulighetene for å unndra seg skatt både lovlig og ulovlig

er for store. Dette fører ifølge en nyere forskerrapport til en skatteunndragelse på 8-10 milliarder. Mulighetene for de store skatteunndragelsene for de som tjener mye må begrenses. De store beløp som unndras beskatning er et av vår største samfunnsproblem og rammer særlig arbeidsfolk. Bla. på denne bakgrunn setter LO ned et utvalg med oppgave å fremme forslag til tiltak mot skattesnyteriet.»

Odd-Kåre Kvalheim, Oslo:

«Kongressen anmoder Sekretariatet om sammen med AOF å utarbeide et debattopplegg for en skattepolitisk debatt i LO — parallelt med arbeidet til Skattekommisjonen.»

Kim Nordlie, Oslo:

«LO vil — kreve innføring av rentetak — gå imot å legge større vekt på indirekte skatt og avgift i forhold til direkte skatt.

Asmund Hansen, Tromsdalen:

Alle ansatte må få lovbestemt rett til overenskomst, uansett antall organiserte.»

Arild Kalvik, Oslo:

Handlingsprogrammet — avsnitt: Inntektspolitikk, mål og midler. Setningen: «— vurdere oppgjørsformene ut fra hva som til enhver tid er hensiktsmessig.»
tilføyes: og arbeide for en begrensning av arbeidsgivernes mulighet til å anvende lock-out våpenet.»

Arvid Nordli, Oslo:

Tillegg til den tariffpolitiske uttalelse:
«Forslag som inneholder en forringelse av eksisterende tariffavtaler kan ikke avgjøres ved felles avstemninger med mindre det er godkjent av det berørte forbund.»

Olav Støylen, Oslo:

Og avsnitt 4 i Inntektspolitikk, mål og midler ein tilføyelse «OG TIL OG GJELDE DET ENKELTE MEDLEM».

Dissenser

Dirigenten sa at han fant det naturlig at de to som har hatt dissenser i reaksjonskomitéen, *Sidsel Bauck* og *Jan Balstad* fikk ordet får å redegjøre for disse.

Sidsel *Bauck*, Oslo, sa følgende om sin motivering:

Representantskapet skal i henhold til vedtektene behandle og vedta generelle retningslinjer for fagorganisasjonens tariffpolitikk.

Imidlertid sier vedtektene også at

Kongressen er LOs høyeste myndighet. Kongressen har å behandle og gjøre vedtak i alle saker som er ført opp på den vedtatte dagsorden.

Det må være riktig at Kongressen gir sitt råd til Representantskapet. Et slikt råd må gis så klart som mulig ut fra Kongressens behandling av denne saken.

Vi har for øvrig også hørt her og lest i avisene at LOs formann og nestformann regner med forbundsvist oppgjør våren 1982.

Det kan ikke, slik jeg ser det, være hensiktsmessig å bruke en formulering som egentlig bare sier at Representantskapet skal gjøre det som alltid er Representantskapets oppgave — nemlig å vurdere hva som skal gjøres.

Den klare formulering som etter min mening er nødvendig, framgår av det forslaget jeg fremmer og som går ut på at Kongressen ber Representantskapet *fastslå* at tariffoppgjøret i 1982 søkes gjennomført som et forbundsvist oppgjør.

Etter min oppfatning vil dette være en formulering som mer klart og presist følger opp det en rekke av de som har deltatt i tariffdebatten har gitt uttrykk for.

Jan *Balstad* sa at han stemte med Haraldseth da dette ble behandlet under vedtektene. — Jeg mente at dette ikke hørte hjemme under vedtektene. Når jeg vil ha denne formulering er det ikke for å reise noen kritikk mot det som skjedde i fjor. Det er jeg mer eller mindre ferdig med. I det andre avsnitt har jeg tatt med det som jeg mener er en nødvendig leveregel. Derfor mener jeg forslaget bør vedtas, sa Balstad.

Kåre *Sunde*, Tertnes, sluttet seg til det Sidsel *Bauck* sa, at Kongressen er LOs høyeste myndighet. Hans eget forslag gikk på at denne kongressen bør vedta at det skal være forbundsvise oppgjør i 1982, det er likevel kort tid igjen før denne saken skal opp i representantskapet.

Det er klart at det går an at Kongressen fatter beslutningen, sa Sunde.

Dirigenten minnet om at omlag 60 talere hadde hatt ordet under debatten om tariffpolitikken. Det løste neppe noen problemer, om man nå satte i gangen ny realitetsdebatt.

Leif *Haraldseth*, understreket nok en gang at dissensen i komitéen om formuleringen av siste del i 3. avsnitt, ikke dreide seg om meninger for eller i mot forbundsvise oppgjør. Komitéen hadde rådført seg med det juri-

diske kontor, og der fått bekreftet at flertallets formulering var i tråd med vedtektene.

Votering:

Kåre Sunde trakk sitt eget forslag og støttet i stedet forslaget fra Sidsel Bauck.

Pkt. 1.

Dirigenten opplyste at det var avgitt 124 stemmer for Baucks forslag. Man mente dermed at redaksjonskomitéens innstilling kunne ansees vedtatt, hva gjaldt siste del av avsnitt, *Handlingsprogrammets* kapitel «Inntektspolitikken — mål og midler» ble enstemmig vedtatt.

Olav Sæd, Odda, sa at dirigenten kunne holde stemmetallene for seg selv inntil kontravotering var foretatt.

Dirigenten ville ha seg frabedt antydninger om manipulering med stemmetallene.

Ved kontra-avstemningen ble det avgitt i alt 320 stemmer. Selv om Kongressen bare omfatter 315 stemmer, mente dirigenten man kunne godkjenne følgende resultat:

196 stemmer avgitt for redaksjonskomitéens innstilling, 124 stemmer for Baucks.

Kongressen voterte så over resten av den generelle uttalelsen under pkt. 1. Den ble vedtatt mot 2 stemmer.

Pkt. 2 Komitéens forslag vedtatt mot 7 stemmer

Pkt. 3 Komitéens forslagenstemmig vedtatt

Pkt. 4 Komitéens forslag enstemmig vedtatt

Pkt. 5 Komitéens forslag enstemmig vedtatt

Pkt. 6 Komitéens forslag vedtatt mot en stemme

Pkt. 7 Komitéens forslag vedtatt mot 15 stemmer

Pkt. 8 Komitéens forslag vedtatt med overveldende flertall

Pkt. 9 Komitéens forslag enstemmig vedtatt oversendt redaksjonskomitéen for *Handlingsprogrammet*

Pkt. 10 Komitéens forslag vedtatt mot 2 stemmer

Pkt. 11 Komitéens forslag enstemmig vedtatt

Her foreslo Rolf Frøysland, Oslo, at man delte opp avstemningen slik at man om mulig kunne komme fram til en enstemmig konklusjon. Han hadde framsatt forslag om dette tidligere. Han hadde problemer med å stemme for begge avsnitt i redaksjonskomitéens innstilling.

Einar Hysvær, Sekretariatet, ba også om at man stemte over avsnittene hver for seg.

Pkt. 12.

Leif Haraldseth, Sekretariatet, anbefalte komitéens innstilling.

Dirigenten ba Frøysland om å komme til dirigentens bord for å klargjøre nærmere hva han mente.

Dirigenten fulgte deretter anmodningen om separate voteringer og sa at han først ville ta voteringen på siste avsnitt.

Andre avsnitt, komitéens innstilling pkt. 12 ble så vedtatt med overveldende flertall. Deretter ble det stemt over første avsnitt. Enstemmig vedtatt.

Pkt. 13 Komitéens forslag vedtatt med 9 stemmer

Pkt. 14 Komitéens forslag vedtatt mot 1 stemme

Pkt. 15 Komitéens forslag enstemmig vedtatt

Pkt. 16 Komitéens forslag vedtatt mot 10 stemmer

Pkt. 17 Komitéens forslag enstemmig vedtatt

Pkt. 18 Komitéens forslag enstemmig vedtatt

Pkt. 19 Komitéens forslag enstemmig vedtatt

Pkt. 20 Komitéens forslag enstemmig vedtatt

Pkt. 21 Komitéens forslag enstemmig vedtatt

Pkt. 22 Komitéens forslag vedtatt mot 3 stemmer

Pkt. 23 Komitéens forslag enstemmig vedtatt

Pkt. 24 Komitéens forslag enstemmig vedtatt

Pkt. 25 Komitéens forslag enstemmig vedtatt

Pkt. 26 Komitéens forslag vedtatt med overveldende flertall

Dagsordenens pkt. 10

Diverse forslag

Etter en kort pause tok Kongressen fatt på behandlingen av dagsordenens pkt. 10.

Dirigenten, Odd *Isaksen*, gjennomgikk dokumentene til dette punktet, og behandlingsmåten.

1. Arbeiderbevegelsen — fagbevegelsen — NRK

Alf *Hildrum*, Oslo, fikk ordet til det første punktet i Diverseheftet: Arbeiderpressen — fagbevegelsen — NRK.

Hildrum sa:

LO ønsker en sterk arbeiderpresse.

Det er første setning i forslaget fra Bergens-avdelingen av Jern- og Metall. En sterk arbeiderpresse gjør seg ikke sjøl. Det krever en sterk og stadig sterkere innsats av ledere og alle ansatte i avisene. Det krever sterk og *sterkere* oppslutning om våre aviser fra landets 750 000 fagorganiserte.

Nå har arbeiderpressen det vanskelig. *Flere* aviser med *større* underskudd, *færre* aviser med *mindre* overskudd er fasiten på fjoråret. *Nedgang* i det totale opplaget, et brudd med utviklingen i en årrekke, var et annet sentralt trekk. For første gang på lang tid står vi i den situasjon at det er reell mulighet for at arbeideraviser blir *nedlagte*. Det er en situasjon som påkaller ekstra innsats fra oss selv.

Ett av de tiltakene som ved velvillig hjelp fra LO er satt i verk siden forrige Kongress, er økt redaksjonell opplæringsvirksomhet. Tiltaket er en erkjennelse av at vi ikke har kunnskaper nok til å skape et godt nok redaksjonelt produkt.

I ukeskursene — som arrangeres i samarbeid med LO, Norsk Arbeiderpresse, Arbeiderpartiets Presseforbund og avisenes egne redaktører og journalister — er kunnskaper om arbeiderbevegelsen og vårt grunnsyn sentralt. En viktig del av opplæringen vil være å sette våre journalis-

ter bedre i stand til å behandle faglig virksomhet med innsikt, forståelse og kunnskaper.

Redaksjonell kvalitet er det andre sentrale formål for opplæringsvirksomheten, som foreløpig er beskjeden i omfang, men som vi håper å kunne drive med forsterket innsats i åra som kommer.

Undersøkelser som er foretatt, viser at en i 80-åra ikke kan regne med at det blir solgt flere aviser enn i dag. Skal A-pressen holde stillingen, må vi holde opplaget, helst øke det på bekostning av konkurrentene. Det blir alt annet enn lett. De siste åra har vi mistet andel av avismarkedet, fra 23,3 prosent i 1973 til 22,3 prosent i 1980. Ingen dramatisk utvikling, men et varsel om at vi er i en presset situasjon. Særlig i de store byene, i Oslo, Bergen, Trondheim og Stavanger, er situasjonen vanskelig, og kan bli dramatisk

Er så dette viktig for arbeiderbevegelsen?

Ja, det er det. A-pressen er nødvendig for å bringe ut bevegelsens budskap. A-pressen presser også fram bedre dekning av arbeiderbevegelsen i den borgerlige presse og i NRK.

Dette er det faktisk også et vitenskapelig belegg for. Undersøkelser foretatt av Danmarks Journalisthøgskole i eget forskningsprosjekt viser klart:

— Fagbevegelsens tema og saker får mindre omtale og mindre framtreddende plass i de borgerlige avisene når de sosialdemokratiske avisene er borte.

— Næringslivets og bedriftseiernes synspunkter får større oppslag og blir stående uimotsagt overfor den lokale opinion når A-pressen er borte.

Vårt budskap er derfor en hovedoppgave for A-pressen. Men A-pressen har andre hovedoppgaver. Bedre enn andre bør vi være talerør for «den lille mann» — gjerne i større grad enn i dag. A-pressen må fungere som all annen presse i å overvåke maktorganer og maktpersoner. Det er nødvendig — og her skal vi bli bedre — å åpne de lukkede direksjonsrom — og styrerom, der avgjørelser med virkning for oss alle blir fattet.

Men så, og her skal vi ikke forsøke å stikke konfliktene under stolen, finner vi også arbeiderbevegelsen i maktorganer, ja, vi finner maktorganer i arbeiderbevegelsen.

Arbeiderpressen ville miste sin troverdighet om vi behandlet disse maktorganene på annen måte. Og, tror jeg: Arbeiderbevegelsens organer og mennesker med makt, ville få mindre muligheter til å presentere synspunkter og standpunkter med overbevisende effekt, dersom A-pressen ikke bringer nyhetene, ikke bringer vurderingene, slik de er og slik de oppfattes. Det ville i tillegg gjøre spillet lettere for den borgerlige presse, som, slik vi har sett det også i de siste måneder, ikke akkurat setter etterrettelighet og vevilje øverst på manusarket når arbeiderbevegelsen skal omhandles. Dette er et spenningsforhold, og det tror jeg vi må

leve med. Men nærmere kontakt og tillitsfullt samarbeid kan redusere spenningen. Og la meg legge til: Journalister, som selv ser det som en livsoppgave å kritisere, kan selv være ytterst hårsåre for kritikk. Det, kamerater, skal dere ikke bry dere så mye om.

Det er ikke mulig for A-pressen å overleve uten å lage mer spennende aviser. Men det er heller ikke mulig å overleve uten styrket økonomi. Her har A-pressen selv et ansvar. Rasjonalisering og effektivisering av produksjonen vil tvinge seg fram, enten vi vil eller ikke, dersom alle avisene skal overleve. Jeg har det håp at alle ansatte i avisene vil innse at det er en nødvendig vei å gå. Men avisene er også avhengige av økte statstilskudd. Annonsepengene til de store borgerlige avisene har skapt en konkurranseskjevhet som bare staten kan rette opp. På denne Kongressen har LO-midlene til A-pressen ikke vært noen sak. Men jeg vil så sterkt jeg kan, oppfordre LOs ledelse til å ta opp med de politiske myndigheter den situasjon de økonomisk sett svake norske aviser, uansett politisk farge, er i. Dersom vi ikke lykkes å overbevise politikerne om behovet for økt pressestøtte, kan vi få en avisdød som helt vil forandre pressebildet, og gi det norske demokratiet dårligere kår.

Det er det bare Kåre Willoch og de kreftene han er tjener for, som vil ha nytte av.

Votering

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 2103 *Avd. 220, Trolla Støperiarbeiderforening, foreslår:*

LO-kongressen må vedta at de respektive forbund utgir informasjon på flere språk, da mange forbund og klubber har medlemmer fra andre land. Her kan nevnes: engelsk, urdu og arabisk. Ellers er det en selvfølge at disse har de samme rettigheter og plikter som andre arbeidstakere. LO-kongressen må fatte vedtak om at det blir gitt mer informasjon om andre kulturer og andre levesett. Det er til sist den enkelte på golvet som avgjør om integreringen skal lykkes. Her trengs informasjon.

Forbundsstyrets innstilling:

Forbundsstyret deler det hovedsyn at vi må ha en sterk A-presse, at fagbevegelsen må få bedre dekning i NRK og at forbundene må forbedre sin informasjon overfor fremmedarbeiderne.

Forbundsstyret kan imidlertid ikke se at den foreslåtte fordelingsmåte av støtte til A-pressen er noe bedre enn den som praktiseres i dag. Med hensyn til forbundenes informasjon overfor fremmedarbeiderne, ligger dette etter forbundsstyrets syn utenfor Kongressens mandat.

At LO for sin del forbedrer sin informasjon overfor fremmedarbeidere og informasjon om fremmede kulturer i Norge kan forbundsstyret støtte.

**Nr. 2104. Fra Sekretariatet:
Forbundsstyrets innstilling tiltres.**

Nr. 2105. *Papirarbeidernes Industrigruppe, Drammen*, foreslår:

Vi foreslår utvidet bruk av reprisesendinger i NRK, særlig når det gjelder utdannelses tilbud og større serier av kulturell og underholdningsmessig karakter. Det har vært en beklagelig nedtrapping av dette felt den senere tid.

**Nr. 2106. Fra Sekretariatet:
Dette spørsmålet er tatt opp i Skiftarbeiderutvalgets innstilling og vil bli fulgt opp av det oppnevnte LO-utvalg.**

Forslag 2104 enstemmig vedtatt.

Forslag 2106 enstemmig vedtatt.

Dirigenten foreslo, av hensyn til framdriften i behandlingen, at taletiden ble begrenset til 5 minutter. Vedtatt.

Bitte *Vatvedt*, Oslo, tok opp forslag 2107, og var glad for Sekretariatets forslag om tiltredelse. Det er viktig at fagbevegelsen slutter opp om NRK-monopolet, som er truet både av høyrekreftene og den teknologiske utvikling. — Men vi må engasjere oss sterkere i debatten, og også være klar over at det er nødvendig med økte bevilgninger.

Nr. 2107. *Forening 31, Kringkastingens Landsforening*, foreslår:

LO-kongressen går inn for å opprettholde kringkastingsmonopolet i Norge, og avviser påstander fra enkelte politiske grupperinger om at en avmonopolisering av NRK vil gi et bedre programtilbud.

Statsmonopolet er i dag den kringkastingsform som kan gi beste garanti for at alle grupper kan komme til orde, uavhengig av deres makt og økonomi.

Et kringkastingsmonopol stiller store krav til profesjonelt kringkastingsarbeid, samtidig som det gir institusjonen en mulighet til å stå fritt i forhold til maktfaktorer i samfunnet.

Kongressen mener at NRK må styrkes økonomisk for å sikre mangfoldet i monopolet. Ressursene bør i størst mulig grad gå til utbygging i distriktene. På den måten blir kringkasting et

medium som best mulig avspeiler folks hverdag og virkelighet.
Økte økonomiske ressurser er dessuten grunnleggende for å kunne drive en kvalitetsmessig forsvarlig monopolkringkasting.

Forbundsstyrets innstilling:
Tiltres.

Nr. 2108. Fra Sekretariatet:
Forbundsstyrets innstilling tiltres.

Nr. 2109. *Avd. Bergens Transportarbeiderforening*, foreslår:
LO i Norge må fortsatt arbeide for at fagorganisasjonen får tildelt sendinger i TV.

Forbundsstyrets innstilling:
Oversendes Sekretariatet.

Nr. 2110. Fra Sekretariatet:
Sekretariatet er enig i intensjonen i forslaget, som går ut på at en ønsker bedre dekning i NRK/Fjernsynet om det indre liv og arbeid i fagbevegelsen og på arbeidsplassene.
Forbundsstyrets innstilling tiltres.

Votering

Forslag 2108 enstemmig vedtatt.

Forslag 2110 enstemmig vedtatt.

2. Arbeidsmarkeds-spørsmål

Sysselsetting

Fred Olsen, Oslo, forlangte ordet til forslag 2113. Han viste til et forslag fra Handel og Kontor som tar opp den overetablering og harde konkurranse som skjer i varehandelen i dag. Han mente en her måtte sørge for skikkelig kontroll med etableringene. Sekretariatet hadde vært noe elegant i sin innstilling her, mente Olsen, når de hadde kalt varehandelen en bransje. Det er altfor lettvis å kalle den en bransje. I denne sammenhenger varehandelen en næring, sa Olsen.

Nr. 2113. *Avd. 189, Kongsberg Bygningsarbeiderforening*, foreslår:
Forslag om tiltak for å motvirke den trend i samfunnet som finner sted i yrker som går inn under håndverkslovens bestemmelser.

Det har i de senere år skjedd en utvikling i en del håndverksfag som går ut på at yrkesutøvere fra å være ansatte i et firma går over til å bli selvstendig næringsdrivende og i mange tilfeller integrere seg med ansatte i firmaet.

Denne typen arbeidskraft er en trussel mot fagbevegelsen som vi ikke kan være tjent med.

Vi mener at forbundet og LO må arbeide aktivt med dette forhold, og få til klare retningslinjer så dette opphører.

Forslaget ble henvist til behandling under handlingsprogrammet.

7. Etableringskontroll

Leif Kvam, Charlottenlund, forlangte ordet til forslag 2209 og tok opp forslag 2215, et forslag som hadde fått tilslutning fra Kjemisk. Han siterer forslaget og støttet samtidig forslagene 2214, 2215 og 2217.

Arne Nilsen, Askim, tok opp forslag 2214 fra avd. 49 og sa at man også i Askim hadde merket dette med utflytting. — Vi har ingen illusjoner om å få igjen de tapte arbeidsplassene, men vi må være på vakt. I morgen kan dette gjelde deres arbeidsplasser. Han ba LO ta saken opp med myndighetene. Grunnen til at bedriftene flytter ut av landet er ikke for at de skal drive u-hjelp. Da hadde de i tilfelle etablert seg på u-landenes premisser. Nei, det er profitten som teller, sa Nilsen, som tok opp forslagene 2214, 2215 og 2216.

Votering:

Forslag 2209 enstemmig vedtatt.

Arne Nilsen, Askim hadde fremmet forslag til forslag 2217. Dirigenten mente man først skulle votere over Sekretariatets innstilling. Den ble enstemmig godkjent. Nilsens forslag ble etter forslag fra dirigenten enstemmig vedtatt oversendt Sekretariatet.

Tar opp forslag 2214 — 2215 og 2216.

Kongressen krever at det utarbeides strengere betingelser for bedrifter som vil flytte arbeidsplasser til utlandet eller nedleggelse. Vi mener at myndighetene må vise en mer restriktiv holdning i dette spørsmål, bl.a. ved at en forsikrer seg om at alle muligheter er prøvd før en produksjon tillates og flytte ut eller nedlegges. Her må det nedsettes et utvalg som bedriftene må henvende seg til for å få godkjen-

ning om utflytting eller nedleggelse av deler av produksjonen settes i verk.

10. Fiskerispørsmål

Olav Bjørklund, Tromsø, forlangte ordet til forslag 2235. Han benyttet anledningen til å understreke vanskene i fiskerinæringen. Riktignok har Norsk Sjømannsforbund kjempet fram mange rettigheter for fiskerne, men det gjenstår ennå mye. Ikke minst problematisk er arbeidstiden. Det er fortsatt vanskelig å få faste arbeidstider, og den harde reguleringen som nå ensidig rammer havfisket, gjør at det blir en enda sterkere press for å nå kvoten mens man andre tider på året går arbeidsledige i flere måneder. Han syntes også det var en skam den måte det er lagt opp til med at fiskerne skal melde seg for Garantikassen for fiskeflåten når de skal ha betalt sin ledighetstrygd. Han syntes at fiskerne måtte kunne søke arbeid gjennom de ordinære arbeidskontorene.

Videre mente han at fiskernes pensjonsalder burde settes ned til 60 år. Han anbefalte sterkt forslag 2234 og ba om at det ble oversendt Stortingets fiskerikomiteé.

Nr. 2234. *Norsk Sjømannsforbunds fiskeriavdeling i Ålesund og Tromsø*, foreslår:

De norske fiskerier er inne i en midlertidig ressurskrise, og spesielt havfiskeflåten er rammet av harde reguleringer.

Disse reguleringer har i stor grad fratatt mannskapene muligheter til en rimelig inntekt og tilfredsstillende sysselsetting.

For å ta vare på disse arbeidsplassene, og for å forhindre at mannskapene forlater fiskeriene til fordel for yrker med sikrere arbeid og inntekt, går Sjømannsforbundet inn for:

1. Det innføres avspaseringsordninger som tar mest mulig hensyn til rimeligere arbeidstid gjennom kortere arbeidsperioder ombord og regelmessig fritid i land.

2. Det må innføres en minstelønnsgaranti som gjøres gjeldende også i perioder fiskerne er arbeidsledige på grunn av reguleringer.

3. Fiskerne må få samme rett som andre arbeidstakere til å få tilvist arbeid gjennom arbeidskontorene.

4. Verne- og sikkerhetsarbeidet må prioriteres. Forskriftene om verne- og sikkerhetsarbeid innskjerpes slik at arbeidsgiverens ansvarsforhold klargjøres.

5. Pensjonsnivået for fiskere må bedres, og pensjonsalderen må settes ned fra 62 til 60 år.

Forslaget er tiltrådt av Norsk Sjømannsforbunds Fiskeristyre og Norsk Sjømannsforbunds Forbundsstyre.

Nr. 2235. Fra Sekretariatet:

Forslaget oversendes Sekretariatet, som tar sakene opp med Det Norske Arbeiderpartis fraksjon i Stortingets sjøfarts- og fiskerikomiteé.

Votering:

Forslag 2235 ble enstemmig vedtatt.

11. Folk og Forsvar

Nr. 2236. Avd. 8, Sør-Trøndelag Arbeidsmannsforening, foreslår:

Landsorganisasjonen trekker tilbake sitt medlemskap i Folk og Forsvar.

Forbundsstyrets innstilling:

Forslaget kan ikke tiltres.

Nr. 2237. Fra Sekretariatet:

Forbundsstyrets innstilling tiltres.

Forslag 2237 vedtatt med klart flertall.

13. Holdninger til homofile

Jan Werner *Hansen*, tok opp forslag nr. 2258. Han var blitt bedt om å gjøre det, og sagt ja til det, på betingelse av at han fikk lov til å si til Kongressen at han liker jenter. Noe han tok kvinnene i delegasjonen til vitnepå.

Han gjorde for øvrig oppmerksom på tanken som ligger bak forslaget, og støttet det.

Håkon Sverre *Høst*, Oslo, sa at dette var et alvorlig spørsmål som det også kunne fleipes med. Selv fant han det ikke nødvendig å komme med personlige bekjennelser, han ville støtte forslaget og syntes Kongressen burde gi det sin tilslutning. Det dreier seg om en sak som ikke lenger er så kontroversiell, og den koster ikke noe. Den betyr derimot svært meget for dem det gjelder, og Kongressen burde gi et håndslag til de av våre fagforeningskamerater som rammes på forskjellige måter av diskriminerende holdninger. Å oversende forslaget til Sekretariatet, kunne tolkes som om Kongressen ikke ga sin fulle støtte. Han støttet forslag 2258.

Dirigenten gjorde oppmerksom på at både dirigentene og Sekretariatets oppfatning var at dette er en viktig sak, men det burde ikke være nødvendig med detaljbehandling på Kongressen.

Nr. 2258. *Forening 31, Kringkastingsens Landsforening*, foreslår:

Landsorganisasjonen i Norge støt dei homofile i arbeidet for likestilling og mot diskriminering.

Fagrørsla må vise sin solidaritet og gripe aktivt inn i tilfelle der homofile i arbeids- eller organisasjonsliv blir utsette for forskjellsbehandling eller mobbing, og i tilsetjings- eller oppseiingssaker der det er grunn til å tru at homofil legning eller leveform har fått negativ verknad for ein søkjar eller arbeidstakar.

Nr. 2259. **Fra Sekretariatet:**

Forslagene oversendes Sekretariatet.

Votering:

Sekretariatets forslag vedtatt med overveldende flertall.

14. Innvandringspolitikk

Sverre *Worum*, Oslo, tok opp forslag 2260 og sa seg fornøyd med Sekretariatets innstilling. Han mente saken er så viktig at den ved neste Kongress bør innarbeides i Handlingsprogrammet. Store grupper av våre arbeidskamerater i dag er innvandrere. I hovedsak finner vi dem i lavtlønsgruppene. *Worum* viste til at det i 1979 var 3400 fremmedspråklige elever i grunnskolen, de fordeler seg på 25 ulike språk, med ulik kultur- og kunnskapsbakgrunn.

Hilde *Gangnæs*, Oslo, minnet om at hun tok opp alle forslagene om innvandrerspørsmål i forbindelse med Handlingsprogrammet, men det var blitt tatt lite til følge. Hun tok opp forslag nr. 2262, og kunne ikke si seg enig i Sekretariatets innstilling, på det punkt der den går i mot opphevelse av innvandringsstoppen. Hun foreslo voteringen over innstillingen delt i to, med separat votering over innvandringsstoppen.

Ove Larsen, Oslo, støttet *Gangnæs'* forslag.

Dirigenten foreslo at man først stemte over hvorvidt punktet om innvandringsstoppen skulle være med, og deretter over hele innstillingen. Dette ble vedtatt.

Votering:

Sekretariatets innstilling nr. 2265 vedtatt:

Det vil bli fremmet proposisjon til Stortinget om at ikke-nordiske borge-

re med tre års botid i landet skal få stemmerett ved kommunestyre- og fylkestingsvalgene. Dette vil gjelde fra 1983. Slik stemmerett ble gitt til nordiske borgere f.o.m. valget i 1979.

Forslaget om opphevelse av innvandringsstoppen kan ikke tiltres på det nåværende tidspunkt.

For øvrig vises til at LO har et eget utvalg for innvandringssspørsmål og at fremmedarbeiderne er representert i utvalget. Forslagene for øvrig oversendes Sekretariatet.

15. Kollektivtrafikken

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Forbundsstyrets innstilling:

Forbundsstyret tiltrer forslaget om å bedre kollektivtrafikken.

Spørsmålet om fradragsrett for reiseutgifter må sees i sammenheng med hele skattesystemet.

Forbundsstyret tiltrer forslaget om at arbeidsruter får adgang til økonomisk stønad på lik linje med offentlige ruter.

Fra Sekretariatet:

Forbundsstyrets innstilling tiltres.

Votering:

Sekretariatets innstilling vedtatt.

17. Nord-Norge-banen

Asmund *Hansen*, Tromsdalen, støttet forslag nr. 2273. Han viste til at bare halvparten av ett av de tre nordligste fylkene har jernbane. Saken har vært diskutert i en lang rekke år, og fra fagbevegelsen i landsdelen er det gjort henvendelser både til den faglige og politiske ledelsen. Den gang jernbanen ble bygd fram til Bodø, var Norge betraktet som et fattig land. I dag må vi ha råd til å bygge videre. Han begrunnet hvorfor byggingen er nødvendig. Landsdelen strir med store problemer, både i fiskeriene og i store hjørnesteinsbedrifter er det vanskeligheter. Nord-Norge-banen vil gi sysselsettingsmuligheter og gi landsdelens befolkning et transporttilbud som i andre landsdeler. Også næringslivet trenger dette transporttilbudet. Et Kongressvedtak om banen, vil være et håndslag til fagforeningskamerater i en landsdel som er særlig utsatt for og truet av arbeidsledighet. Hansen viste til at Arbeiderpartiet har bestemt seg, landsmøtet på Hamar fattet vedtak om bygging. Men det må også skje en fortgang.

Asmund *Hansen* la fram følgende forslag:

Nord-Norgebanen.

LO vil be Regjeringen snarest fatte forpliktende vedtak om videreføring av Nord-Norgebanen.

Kongressen vil peke på den store betydning dette kommunikasjonsmiddel vil ha for bevaring av bosetting og utvikling av næringslivet i vårnordlige landsdel.

En stamjernbane gjennom den nordligste landsdel vil gi befolkningen der et transporttilbud tilnærmet det øvrige land, videre vil Kongressen peke på de positive ressurs- og miljøvennlige sider ved dette kommunikasjonsmiddel.

Forslaget ble støttet av følgende representanter:

314 Sverre Kortvedt, 87 Leif Thue, 91 Gulbrand Refseth, 92 Haldor Krokeide, 93 Odd Hagen, 90 Ole Reidar Rønningen, 88 Wenche Paulsrud, 286 Sverre Berg Landsnes, 89 Guttorm Stien, 133 Arne H. Nilsen, 135 Arne Marum, 137 Bjørn Sandberg, 139 Olaf Solberg, 141 Kåre Bruflat, 142 Leif Kvam, 140 Olav Sæd, 138 Samuel Thorbjørnsen, 136 Øivind Rød, 134 Jens Brunsvig Hansen, 129 David Mostad, 127 Odd Ulseth, 128 Torsten Aaen, 126 Dagfinn Aam, 121 John E. Ullestad, 122 Martin Haave, 120 Odd Sjursen, 124 Kåre Sunde, 132 Hilde Gangnæs, 130 Edvard Johnsen, 97 Gunnar Nilsen, 99 Ingvald Myrseth, 95 John Stene, 102 Ove Larsen, 98 Rolf Bentsen, 103 Nils Hoem, 105 Jardar Hendricksen, 101 Ellen Stensrud, 106 Øistein Hansen, 108 Stein Arne Slettum, 110 Olav Lund

Harald Bråthen, Narvik, støttet Asmund Hansen, og regnet med at de fleste kjente argumentene for bygging. Han la fram følgende forslag:

Nord-Norge-banen videreføres til Nordkjosbotn med sidespor til Harstad og Tromsø. Kongressen ber Regjeringen foreslå bevilgninger til nødvendige midler til oppstart av detaljplanlegging på statsbudsjettet for 1983.

Anton Enger, Råde, sa at det i 1964 var flertall mot Nord-Norge-banen. Da het det seg at man heller ville ha utbygging av veinettet. Siden har det skjedd at de verken har fått vei eller bane, omtrent, sa Enger. Og nå er ingen i Nord-Norge i tvil lenger. Det synes jeg heller ikke vi skal være. Jeg støtter Hansens forslag.

Steinar Wrangsun, Melsomvik sa at han er fra Vestfold og vi har Vestfoldbanen. Av solidaritet med våre kamerater i nord må vi nå gi dem vår klare støtte i denne viktige saken. La oss få et klart vedtak fra denne kongressen. Jeg støtter forslaget fra Asmund Hansen.

Ole Knapp, Sekretariatet, sa at innstillingen fra Sekretariatet var laget før Arbeiderpartiets landsmøte. Han syntes derfor det var riktig å stille Sekretariatetsmedlemmer fritt i denne saken.

Dirigenten foreslo at man stemte over Sekretariatets innstilling og at de to framsatte forslag ble oversendt Sekretariatet uten realitetsbehandling.

Høylydte protester fra salen fikk dirigenten til å votere over behandlingsmåten. Et overveldende flertall stemte for realitetsbehandling.

Harald Bråthen, Narvik, sa at han ville trekke sitt forslag til fordel for Hansens forslag.

Votering:

Asmund Hansens forslag ble vedtatt med overveldende flertall.

Dirigenten bemerket at forsamlingen antakelig gledet seg over at opposisjonen vant fram.

18. Nynazistiske partier' — Norsk Front

Olav Sæd, Odda, fremmet forslag om å forby rasistiske og nasistiske grupper og sa at det her var en svak formulering fra Sekretariatets side. Bare et totalt forbud kunne godtas. Han tok også opp forslagene 2278, 2280 og 2281.

Marit Ramsdal, Bergen, fikk ordet for å fremme et forslag om offentlig rengjøring, men ble avbrutt ettersom det var feil punkt. Forslaget hennes var kort og godt:

«Stat og kommune må overta all rengjøring for sine bygg.»

Per Ryanes, Oslo, sa at han var helt uenig i Sekretariatets innstilling. Det var noe flisespikkeri. Nazismen måtte forbys, sa Ryanes. Nå hadde han vært i mindretall i så mange voteringer, så nå kunne det vært artig å få med seg flertallet, sa han. Han støttet forslag 2281.

Hilde Gangnæs, Oslo, tok opp forslag 2278 og sa at man måtte slå hardt til mot organisasjonene av denne type. Både det som skjedde 1. mai 1979 og Hadelands-drapene skulle være tilstrekkelig grunnlag for å kunne forby.

Arne Hasla, Grimstad, sa at han var så gammel at han husket jævelskapen fra krigen. Han sa at det ikke var tvil i hans sjel om at det måtte forbud til. Han regnet også med at en god del av Kongressens medlemmer hadde lest Brattelis bok.

Eigil *Iversen*, Kattem, støttet forslag 2278, 2279, 2280 og 2281. Han mente at man måtte forby nazistisk virksomhet. Vi har forpliktelser både overfor dem som fikk kjenne dette på kroppen og overfor de som måtte bøte med sitt liv. Han viste også til tyskernes slagord under krigen: Kommunistere diskuterer vi ikke med. Dem skyter vi. Han støttet forslaget fra Papirindustriarbeiderforbundet.

Anton *Enger*, Råde, sa at man i Nürnberg-prosessen hadde tatt et kraftig oppgjør med nazismen, og han var enig i at man selvfølgelig måtte forby den slags virksomhet.

— Hva er det som skjer i norsk skole i dag? Det tok årevis å bli kvitt en bestemt lektor. Da er det greiere med lovforbud. Nå forteller også nazistene at det er seierherrenes historie som er skrevet. Vi må ikke la dette fortsette, sa Enger.

Ove *Larsen*, Oslo, sa at det kan være spørsmål hva som er mest hensiktsmessig måte å motarbeide nazistene på. Han viste for sin del til enstemmig vedtak i sin verkstedklubb og i Oslo Jern og Metall, om lovforbud mot nazipartier og rasistiske organisasjoner.

Arne *Marthinsen*, Oslo, redegjorde for Papirindustri-arbeiderforbundets forslag, forslag 2281, og sa at dette var det mest presise av dem som var framsatt. Han sa at dette var vedtatt på landsmøtet.

Olav *Sæd*, Odda, ba om at Sekretariatets forslag ble satt opp mot alle de andre forslagene på dette punkt, 2278, 2279, 2280, 2281 og Sæds forslag.

Constanse *Eliassen*, Tromsø, sa at det måtte være lovforbud. Vi kan ikke lenger la disse gruppene herje fritt.

Erling *Sandvik*, støttet Sekretariatets innstilling. Ikke det at han var begeistret for nasistisk virksomhet, men han så ingen grunn til å forby meninger i et demokrati. Dirigenten slo fast at strek var satt. Han tok opp forslag 2282.

Følgende hadde ikke ordet i debatten, men opptok følgende forslag: Kåre *Haga*, Skårer, tok opp forbundsstyrets innstilling til forslag 2278 —. Subsidiært støttet Sekretariatets innstilling.

Arne *Tveit*, Trondheim, tok opp forslagene 2279, 2281, 2278 80 og 89.

Gerd *Bjørnstad*, Oslo, støttet forslag 2281.

Nr. 2278. Avd. 242, Telefonsentralmontørenes Forening, Oslo, foreslår:

LO programfester å bekjempe virksomheten til nazistiske og rasistiske organisasjoner, samt medvirke til at disse organisasjonene og deres propaganda blir forbudt.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 2279. Avd. 220, Trolla, foreslår:

Vi krever forbud av nazipartiet Nasjonalt Folkeparti.

Forbundsstyrets innstilling:

I henhold til LO's vedtekter kan medlemmer som står tilsluttet eller representerer et politisk parti som har nazistisk eller fascistisk program eller formål som er beslektet med et slikt program, ikke bli medlemmer av forbund som står tilsluttet LO.

For det norske demokratiske samfunnssystem må det være en oppgave å bekjempe nynazistiske og fascistiske strømninger i enhver form. Kravet til politiske partier som er etablert i Norge må være at de arbeider innenfor de regler som gjelder i Norge.

Norsk Kommuneforbund

Nr. 2280. Avd. 486, Barnehagepersonalets Fagforening, Oslo, foreslår:

Forby Norsk Front.

Norsk Papirindustriarbeiderforbund

Nr. 2281. Forbundsstyret uttaler:

Landsmøtet 1975 vedtok enstemmig å gå inn for forbud mot etablering av nynazistiske partier i Norge. I landsmøteperioden er denne sak blitt behandlet av Stortinget, som med stort flertall ikke fant grunnlag til å endre lov-verket i samsvar med vårt vedtak i 1975. Forbundsstyret mener at det er grunnlag for å reise denne sak på ny, ikke minst sett i forhold til de hendelser som fant sted i forbindelse med årets 1. mai-feiring.

Denne politiske organisasjon har gjentatte ganger benyttet seg av metoder som ikke kan aksepteres av noe politisk parti som vil bekjenne seg til et demokratisk samfunnssystem.

Vårt land har allerede opplevd en periode da et slikt parti fikk vise hva de sto for, og må med de midler som står til rådighet hindre at noe slikt gjentar seg. Derfor må nynazistiske partier/Norsk Front forbys ved lov.

Nr. 2282. Fra Sekretariatet:

Innstillingen fra forbundsstyret i Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund tiltres.

Votering:

Et overveldende flertall stemte for forslagene 2278—81 og Sæds forslag.

19. Opplysningsvirksomheten

Inger Kj. Jensen, Holmestrand, sa at hun ville reise en spesiell sak som ikke var så lett å få plassert på dagsordenen. Mange hadde vært opptatt av språk, men da var interessen mest konsentrert om målføre. Hun stilte seg spørsmålet hva dette krevde av uttelling. Hun spurte om ikke fagbevegelsen også burde tenke litt mer på å informere folk med funksjonshemninger. I Norsk Tjenestemannslag har man tatt opp et forslag om å lese fagbladet inn på kassett for forbundets blinde medlemmer. Tiltaket ble meget godt mottatt.

Nr. 2284. Fra Sekretariatet:

Forslaget om å trekke hjemmearbeidende ektefeller mer med i kursvirksomheten ved at det innføres samme stipendordning for disse som for medlemmer av fagbevegelsen ved deltakelse på kurs, må i første rekke vurderes ut fra ønsket om i sterkere grad å trekke hele familien med i arbeiderbevegelsens arbeid, der studievirksomheten inngår som en naturlig del. Dette arbeidet — som etter Sekretariatets mening er viktig — må først og fremst skje gjennom lokale tiltak med utgangspunkt i den enkelte fagforening og det enkelte lokalmiljø.

Spørsmålet om en egen stipendordning for ektefeller har vært diskutert bl.a. i tilknytning til de årlige budsjetter for Opplysnings- og Utviklingsfondet. Til nå har en ikke funnet det riktig å innføre en slik stipendordning, bl.a. fordi det vil redusere antall stipend til annen prioritert opplæring. Ukekursformen er spesielt kostbar både når det gjelder oppholdsutgifter og reiseutgifter. Utgangspunktet for å trekke familiemedlemmer med i fagbevegelsens arbeid bør derfor først og fremst knyttes til andre, kortere kursformer, studieringvirksomhet, etc. En viser til at det nå blir holdt kortere kurs der familien kan delta.

Ut fra foranstående vurdering slutter Kongressen seg til forbundsstyrets innstilling.

Nr. 2286. Fra Sekretariatet:

En oppstyking av LO-skolen i flere trinn med sikte på å bedre muligheten for kvinner med skolebarn og småbarn til å ta LO-skolen, må

ses i sammenheng med den generelle planlegging av tillitsmannsopplæringen som sådan. Arbeidernes Opplysningsforbund har opprettet en egen barnehage på LO-skolen Sørmarka med sikte på å imøtekomme foreldre som er avhengig av å ta med førskolebarn for å kunne gå på kurs. Faglig utvalg har diskutert spesielle støtteordninger for å imøtekomme intensjonene i forslaget.

Nr. 2291. Fra Sekretariatet:

I forbindelse med en intensivering av fagbevegelsens ungdomsarbeid, kan det nevnes at LO i dag har til sammen ca. 160 000 medlemmer under 30 år. I løpet av kongressperioden har ungdomsarbeidet vært koordinert gjennom LO's ungdomsutvalg, der Arbeidernes Ungdomsfylking, Framfylkingen og Arbeidernes Opplysningsforbund er representert sammen med representanter fra LO og fagforbundene.

Utvalget har en fast sekretær som fungerer som LO's ungdomssekretær. Denne sekretærfunksjonen vil bli styrket slik at LO ved utgangen av 1980 vil ha to ungdomssekretærer.

Det er også lagt vekt på å styrke ungdomsarbeidet i alle ledd av organisasjonen. I hvert distrikt er det opprettet egne ungdomsutvalg, der LO's distriktskontor fungerer som sekretariat for utvalgene.

Kongressen er enig i at ungdomsarbeid bør prioriteres i den kommende kongressperioden, og slutter seg til forbundsstyrets innstilling.

Dekning av tapt arbeidsfortjeneste i forbindelse med deltakelse på kurs i fagbevegelsens regi, gis i form av stipend etter spesielle stønadsregler, utformet av Opplysnings- og Utviklingsfondets styre. Stipendiene er ment å dekke tapt arbeidsfortjeneste, og satsene justeres hvert år.

For kurs av 3 ukers varighet eller lengre, gis det et spesielt tillegg pr. uke. Tillegget gjelder fra og med første kursuke. Dette tillegget er ment å dekke bl.a. tap av feriepengene for den perioden kurset varer.

Prinsippet med å dekke tapt arbeidsfortjeneste ved deltakelse på kurs i form av stipend, bør etter Kongressens mening opprettholdes. Ved fastsettelse av stipendsatsene bør det tas hensyn til tapet av feriepengene i den periode kurset varer.

Nr. 2293. Fra Sekretariatet:

Når det gjelder forslaget om bedring av fritids- og kulturtilbudet i lokalmiljøet, vil Sekretariatet minne om at arbeiderbevegelsen i 70-årene sto i spissen for en vesentlig satsing på en «ny kulturpolitikk», som bl.a. tok sikte på å utvide kulturbegrepet og bidra til en sterkere lokal satsing på fritids- og kultursektoren.

Arbeiderbevegelsens kulturtradisjoner representerer en viktig del

av en ny kulturpolitikk, og det er viktig å ta vare på — og videreutvikle disse tradisjonene.

For at dette skal kunne skje, er vi enig med forslagsstilleren i at det er nødvendig i sterkere grad å satse på en utbygging av samfunnshus i de enkelte lokalsamfunn. Folkets Hus Landsforbund arbeider kontinuerlig med dette spørsmålet, og er bl.a. representert i et eget, offentlig oppnevnt utvalg som skal se på hvordan en sterkere, offentlig satsing på dette området bør gjennomføres.

Disse spørsmålene vil bli behandlet i tilknytning til det kulturpolitiske avsnittet i forslaget til handlingsprogram.

Votering:

Innstilling nr. 2284, 2286, 2291 og 2293 ble enstemmig vedtatt.

20. Skole og utdanning

Handel og Kontor i Norge

Nr. 2325. *Asker og Bærum Handel og Kontor*, foreslår:

LO må arbeide for å etablere ordninger som gir rett til fri med lønn for arbeidstakere som vil videre- og etterutdanne seg innenfor sitt yrkesområde.

Nr. 2326. **Fra Sekretariatet:**

Forslaget oversendes Sekretariatet.

Samorganisasjonene

Nr. 2327. *Arendal faglige samorganisasjon*, foreslår:

Stipendordningen fra Statens Lånekasse må ikke bare baseres på netto inntekt.

Nr. 2328. **Fra Sekretariatet:**

Forslaget oversendes Sekretariatet.

Forslag til innstilling 2326 ble enstemmig godkjent.

Forslag til innstilling 2328 ble enstemmig godkjent.

22. Språkformene

Bitte *Vatvædt*, Oslo, understreket språkets betydning og sa at hun hadde lagt fram forslagene 2107, 2258 og 2359. Det siste hørte inn under dette punkt. Hun syntes innstillingen som er referert er veldig lite forplik-

tende formulert, sa Vatvedt, som la vekt på at «språk er makt». Når Regjeringen her har tatt initiativ, så kan vi i det minste følge etter.

Arne Tveit, Oslo, tok opp forslag 2347.

Nr. 2363. Fra Sekretariatet:

På grunnlag av Kongressens behandling og vedtak i forbindelse med forslagene om bruk av nynorsk i LO, nedsatte Sekretariatet på sitt møte 27/2 1978 følgende komité for å utrede eventuell bruk av nynorsk i LO:

Ole Knapp, LO (formann i utvalget), Kjell Lien, LO, Martin Tvelten, Hotell- og Restaurantarbeiderforbundets stedl. styre, Bergen, Aksel Kloster, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund, William Andersen, Norsk Kommuneforbund, Jahrman Mangen, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund, Jan Aaboen, AOF, og Mona Persvold, LO (sekretær).

Utvalget la fram denne innstillingen:

Det er en stor variasjonsrikdom i det norske talespråket med hundretalls dialekter som har røtter i en språktradisjon helt fra norrøn tid. Skriftspråket vårt har utviklet seg i to retninger og ført til at vi har to offisielle skriftspråk i Norge i dag, en utvikling som er preget av de siste 500 år av vår historie. I de siste 150 åra har språkproblemet vært sentralt i den norske samfunnsdebatten.

Fagbevegelsen har ikke engasjert seg aktivt i denne debatten, men har alltid hevdet de enkelte grupperes rett til å ivareta sin historiske tradisjon.

Språket betyr mye for oss mennesker. Barnet lærer seg språket gjennom hverdagslæring i familien og nærmiljøet sitt. Det lærer seg de språklige reglene som gjelder for den gruppa det lever i. På den måten befester det samhörigheten med gruppa, og det sosiale mønstret som råder i den. Språket blir et viktig middel for å forstå og handle. Det blir ett av de viktigste instrumentene for å få innflytelse i samfunnet og hevde sin demokratiske rett. Språket har derfor stor betydning for vår totale utvikling, og språklæring er ikke bare ord og grammatikk.

Mange barn opplever når de begynner på skolen at skolens språk ikke er det samme som det de har lært i hjemmemiljøet sitt. På samme måte kan det oppleves for voksne i arbeidslivet. Alle merker vi det ved flytting fra et distrikt til et annet.

Det må derfor ikke bli slik at det gjennom sosial status, utdanning og bosted automatisk kommer visse grupper til del å ha et språk en kan uttrykke seg med skriftlig og muntlig i alle situasjoner. Alle har

en fundamental rett til å kjenne seg stolte over sin gruppe og sitt lokal-miljø. Det må ikke bli slik at barn eller voksne i større eller mindre grad tvinges til å ta over det språket og de verdier og normer som ikke stemmer overens med den virkeligheten de lever i.

For fagbevegelsen er dette viktige mål å jobbe for. Alle må gis rett og mulighet til å bruke sitt eget språk skriftlig og muntlig. På grunnlag av dette bør det være en oppgave for barnehagen, skolen og voksenopplæringen at alle utvikler et språk som gjør oss i stand til å påvirke vår egen situasjon og delta i arbeidet for et solidarisk samfunn.

Dette vil også være utgangspunktet for fagbevegelsens holdning til den skriftlige og muntlige språkformen som våre medlemmer, tillitsvalgte og ansatte skal nytte. I Landsorganisasjonens arbeid vil vi legge til grunn hver enkelts rett til å bruke sitt naturlige talemål, slik det alltid har vært tradisjon i fagbevegelsen, og ta de nødvendige hensyn til at vi har to offentlige skriftspråk her i landet.

Konklusjon:

– Hovedinformasjon fra LO — slik som vedtekter, handlingsprogram og hovedavtale — trykkes i begge språkformer.

– Informasjonsmaterieill til skolene lages i størst mulig utstrekning i begge språkformer.

– Fri Fagbevegelse bringer mer stoff skrevet på nynorsk.

– I LO's administrasjon avgjør den enkelte tillitsvalgte og saksbehandler hvilken språkform som skal nyttes.

– Ved ansettelser i LO's administrasjon informeres det om målsettingen for språkformen i fagbevegelsen.

– Det er et mål at begge språkformene er representert i administrasjonen.

Innstilling:

Komiteens innstilling tiltres.

Votering:

Sekretariatets forslag 2363 ble enstemmig vedtatt.

23. Statsinstitusjoner — offentlig virksomhet

Gunnar Solvang, Strømmen, sa at han ikke kunne være enig i at LO betingelsesløst anbefaler full samordning av postgiro og bankgiro. Han pekte på at poststedene i så fall stilles til disposisjon for bankgirosystemet, og mente at det kan man ikke gjøre uten også på forhånd å ta stilling til hvordan det skal forholdes med gebyrer og hvordan man skal dekke kostnadene med å opprettholde Postverkets ekspedisjonssteder utover i hele landet. Han mente at verken lønnstakere eller vanlige husholdninger ville tjene på en full samordning av postgiro og bankgiro. Videre sa han at dersom man i et lite land som Norge fortsatt vil beholde to

systemer for betalingsformidling, postgiro og bankgiro, så må også postgiro få anledning til å tilby renter og kreditt til sine kunder, i likhet med det bankene gjør. Om man ikke får til noenlunde like konkurransevilkår mellom postgiro og bankgiro vil man fort få en konkurransevridning i Postverkets disfavour som igjen vil ramme både Postverket og oss som brukere. Dessuten medfører det at arbeidsoppgaver og trafikk kanaliseres til arbeidsområder der LO ikke organiserer arbeidstakerne, istedet for til LO-medlemmene i Postverkets skranker.

Han framsatte følgende forslag:

«I stedet for Sekretariatets innstilling (2367) foreslås forslag 2366 oversendt Sekretariatet».

Han tok videre opp forslag 2364.

Nr. 2364. *Den norske Postorganisasjon, Oslo og Omegn krets*, foreslår:

Postsparebanken.

LO-kongressen mener at den demokratisering som er gjennomført for spare- og forretningsbankene, også må få virkning for Postsparebanken slik at Postverkets personale og representanter for regionale og politiske organer får delta i beslutningsprosessen for banken.

På politisk plan må det i forbindelse med en egen stortingsmelding om Postsparebanken gjøres beslutninger som kan videreføre den desentralisering som Postsparebanken er inne i, og som er helt i pakt med sentrale målsettinger i arbeiderbevegelsen.

Postsparebanken må gis samme arbeidsmuligheter som andre banker når det gjelder innlåns- og utlånstjenester.

Nr. 2366. *Den norske Postorganisasjon, Oslo og Omegn krets*, foreslår:

Postgiro.

LO vil arbeide for at postgirotjenesten blir det eneste giringssystemet i Norge. Med sikte på å nå dette målet, vil LO i første omgang gå inn for at all offentlig betalingsformidling skjer gjennom postgirosystemet.

Idar *Karlsen*, Kristiansand, tok opp forslagene 2378 og 2398, og pekte på at det også dreier seg om å sikre arbeidsplasser, dessuten garanti mot at Distriktenes Utbyggingsfond yter midler til bedrifter der de ansatte ikke er organisert.

Nr. 2398. *Kristiansand faglige samorganisasjon*, foreslår:

Endring i Distriktenes Utbyggingsfonds regler for tildeling av lånetilskudd og garantier.

Reglene må endres slik at det kun kan gis tilsagn om lånetilskudd eller garantier til bedrifter eller foretak som har tariffavtale med sine ansatte.

Marit *Nybakk Aarset*, Oslo, rettet oppmerksomheten mot en gruppe som både er lavtlønt, har hardt og tungt arbeid, og usikre ansettelsesforhold. De aller fleste av dem er kvinner — nemlig rengjøringsassistentene.

Renholdsbetjeningen i staten er en stor gruppe, som ikke har fast ansettelse men engasjement for et år ad gangen. Om det skal bli fortsatt engasjement, er avhengig av bevilgninger. Vi kan ikke akseptere slik behandling år etter år av denne yrkesgruppen. Finansdepartementet har utarbeidet regler for å få ryddet opp i ansettelsesforholdene i staten, — men også her er rengjøringsbetjentene satt utenfor.

Hun tok opp forslagene 2378 og 2380, og gjorde oppmerksom på forslag nr. 2379, der det kreves at det offentlige selv skal stå for rengjøring, og ikke overlate den til private byråer.

Det er økende virksomhet med private utleiefirmaer i rengjøring. Det dreier seg i stor grad om norske avdelinger av multinasjonale selskaper. Når staten overlater rengjøringsoppdragene til disse, fritar staten seg for arbeidsgiveransvaret. Disse private firmaene har vi liten kontroll med.

Svein-Erik *Oxholm* så det ikke som noe problem at forslag nr. 2366 ble oversendt Sekretariatet, slik Solvang foreslo.

Nå hadde riktignok Sekretariatet allerede vurdert forslaget, slik innstillingen viser, men de synspunkter som var kommet fram under debatten ville også komme i betraktning ved ny vurdering.

Marit *Ramsdal*, Hop, tok opp forslag nr. 2378, og refererte det.

— Det drives rovdrift på rengjøringspersonalet i byråene, sa hun. Byråene underbyr hverandre i anbudene, og når anbudene ikke holder, skjærer de ned timetallet. Det er naturligvis de ansatte dette går ut over, økt arbeid for mindre lønn. Usikkerheten er en sak for seg, det gjelder spørsmål som ansiennitet, og pensjonsordning, usikker arbeidskontrakt for et år ad gangen. I dag kan nær sagt hvem som helst starte rengjøringsbyrå, det trengs ikke stort annet enn bømte og kost. Og når firmaet går konkurs, starter de opp på ny, med et annet familiemedlem som leder. Det er nødvendig å få etableringskontroll og autorisasjonsordning gjeldende for rengjøringsbyråene.

Else Moe, Oslo, tok også for seg framgangsmåten i rengjøringsbyråene. De laveste anbudene får tilslagene. Det går ut over rengjøringsassistentene, som får utvidede arealer å gjøre reint, innenfor samme arbeidstida. Den som protesterer får bare beskjed om at det er nok andre som vil ta jobben. Bare slutt!

Det kan ikke godtas at stat og kommune ikke har rengjøringen i egen regi. Ved å bruke byråene slipper de ansvaret for denne yrkesgruppen. Rengjøringsassistentene får på den måten ikke de samme rettigheter som de offentlig tilsatte. Hun tok opp 2378, 2379 og 2380.

Det er ikke nødvendig å komme inn på det som allerede kommer fram i forslagene, men framgangsmåten i Rengjøringsbyråene. Det er som regel de med lavest anbud som får oppdragene. Firmaene må ha sine inntekter, hvem går dette ut over, jo det er rengjøringsassistentene. Rengjøringsassistentene får da et større areale å rengjøre, de som klager over at de ikke klarer dette areale, på den tiden de er betalt for, få da beskjed om at da kan de bare slutte for de har andre som kan overta jobben. Det er uakseptabelt at Staten og Kommunene ikke har rengjøring i eget regi.

Nr. 2379. Forening 31, Kringkastingens Landsforening, og avd. 108—40, Arbeidsforskningsinstituttene, Oslo, foreslår:

LO må kreve at rengjøringspersonalet som jobber for Staten også er statsansatte.

Det er uakseptabelt at Staten benytter seg av rengjøringsbyråer, enten de er autoriserte eller ikke.

LO må arbeide aktivt for en holdningsendring til rengjøringspersonalet rent generelt, men særlig overfor Staten.

Så lenge Staten som arbeidsgiver benytter seg av arbeidskraft som de ikke selv har arbeidsgiveransvaret for, kan Staten vanskelig forvente og langt mindre kreve at andre arbeidsgivere ikke benytter arbeidskraft levert gjennom byråer.

Byråansatt rengjøringspersonell som jobber for Staten har langt dårligere vilkår enn de som er ansatt i Staten.

Viktige sosiale og lønnsmessige rettigheter som pensjonsordning, oppsigelsesvern og ansiennitetsberegning går byråansatt personale glipp av.

Byråene oppfyller ofte ikke sine forpliktelser som arbeidsgivere. De ansatte har ikke tilfredsstillende rett til medbestemmelse, og arbeidsgiver overholder ofte ikke de krav loven stiller til vernetiltak og bedriftslegeordninger.

Organisasjonsprosenten blant byråansatt rengjøringspersonell er lav. Det skyldes ofte lite stabile arbeidsforhold eller mangel på kontakt med kolleger og arbeidsplass.

Det er en viktig oppgave for LO å få rengjøringspersonalet integrert på arbeidsplassen. Det er først mulig når alle har felles arbeidsgiver.

Nr. 2380. *Forening 92, Universitetet i Trondheim*, foreslår:

LO vil gå inn for at alle renholdsbetjenter i Staten skal sikres faste ansettelser.

Reidar Tjøstheim, Stavanger, mente det ville være av stor verdi om kongressen kunne avgi en klar uttalelse om kommunenes og fylkeskommunenes økonomi.

Han tok opp forslag 2389, med forbundsstyrets innstilling og refererte det. Likeledes forslag nr. 2393. Når disse forslagene oversendes Sekretariatet, vil vi at Kongressen understreker at det haster sterkt med tiltak som kan sette kommuner og fylkeskommuner i stand å løse sine nødvendige oppgaver for å sikre livsvilkårene for alle på en god måte.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 2389. *Avd. 213, Sunndal*, foreslår:

LO vil arbeide for at rammebevilgningene til fylkeskommunene økes.

Norsk Kommuneforbund

Nr. 2393. *Avd. 73, Sosiale Etaters Fagforening, Oslo*, foreslår:

Landsorganisasjonen har i lengre tid med stigende bekymring registrert at storbyens økonomi er blitt kraftig svekket. Dette har ført til at budsjettene i de senere år er blitt skåret ned slik at det er fare for sammenbrudd i primære sektorer.

En vesentlig årsak til at de store bykommunene har fått sin økonomi forverret, er bl.a. at rammeoverføringene fra Staten er blitt forandret på en drastisk måte. Staten må derfor legge om sin politikk med hensyn til rammeoverføringer. Dessuten må en større del av de offentlige skatteinntekter overføres til kommunene.

Spesielt må Staten yte særskilte tilskudd som tar hensyn til storbyenes særegne problemer og karakter, både når det gjelder finansiering av helse- og sosialtjenestene og kommunikasjoner.

Regjeringen bør også ta sikte på å bruke virkemidlene som

ligger i lov om etablering, slik at de store byene ikke tappes for arbeidsplasser. Spesielt viktig er dette når det gjelder industriarbeidsplasser.

Jane Floor, Stavanger, tok opp forslagene 2371, 2372 og 2379.

Norsk Tjenestemannslag

Nr. 2371. *Avd. 108—29, Gerontologisk Institutt, avd. 108—37, Høyere utdanning og Forskning, Stavanger, avd. 108—71, Norsk Regnesentral, og avd. 108—73 NILU og NORSAR, Lillestrøm, foreslår:*

LO krever at Staten og kommunene oppfyller Arbeidsmiljø- og Tjenestemannslovens bestemmelser om trygge arbeidsforhold. Dette betyr konkret:

1. Stat og kommune må rydde opp i de uklare og usikre arbeidsgiverforhold som i dag hersker for mange som utfører arbeid av varig karakter for offentlige midler.

2. Til erstatning for midlertidige stillinger som er gitt overgangsstatus i Staten, må det opprettes et tilsvarende antall faste stillinger.

3. Det må ikke føres en budsjetterings- og personalpolitikk som i virkelighet fører til opprettelse av nye midlertidige stillinger.

4. Den offentlige sektor må ikke løpe fra sitt arbeidsgiveransvar ved å nedbygge den offentlige virksomhet til fordel for privat virksomhet.

Nr. 2372. *Avd. 108—37, Høyere utdanning og forskning, Stavanger, foreslår:*

Fagrørsla må motarbeide den type organisering av arbeidet som gjer det vanskeleg å kontrollere arbeidslivet, og som verkar oppløysande på solidariteten mellom arbeidstakarane.

Votering:

Forslag nr. 2364 enstemmig vedtatt.

Dirigenten foreslo at forslag 2366 ble oversendt Sekretariatet, slik det var foreslått av Solvang og akseptert av Oxholm. Dette ble enstemmig vedtatt.

Nr. 2373. *Avd. 108—62, Oppland distriktshøgskole, foreslår:*

LO-kongressen må støtte kravet som bl.a. er reist på NTLhold om at Staten må legge om sin politikk når det gjelder bru-

ken av løsarbeidere i det høyere utdanningsvesenet. Det må bli flere faste stillinger, slik at forskningsbehov etc. kan ivaretas, samtidig som folk får en større trygghet i sine arbeidsforhold.

Forbundsstyrets innstilling:

Forbundsstyret er enig i at Staten som arbeidsgiver må opprette faste stillinger for arbeidstakere som utfører arbeid av varig karakter.

Privatisering av offentlige tjenester kan heller ikke aksepteres.

Statens budjettpolitikk må sikre tilstrekkelig tilgang på nye faste stillinger i forhold til arbeidsoppgavene.

Nr. 2374. Fra Sekretariatet:

Kongressen gir forbundsstyrets innstilling sin prinsipielle tilslutning.

Nr. 2375 Avd. 2-23, Skattedirektoratet, foreslår:

LO må medvirke til at ingen statsinstitusjoner tvangsflyttes ut av Oslo-området.

Nr. 2376 Forening 31, Kringkastingens Landsforening, foreslår:

Kongressen sier seg i prinsippet enig i forslaget om utflytting av statsinstitusjoner fra Oslo.

LO mener det er viktig at Staten desentraliserer sin virksomhet så langt det er hensiktsmessig, både ut fra et distriktspolitisk- og sysselsettingssynspunkt.

LO mener derfor at det meste av nyetableringene bør skje utenfor Oslo. Utflytting må imidlertid skje over så lang tid at naturlig avgang og frivillighet blir et reelt virkemiddel. LO må kreve at Staten som arbeidsgiver ikke setter seg ut over eksisterende lover og avtaler mellom partene som gir de ansatte rett til å være med i beslutningsprosessen og ved gjennomføringen av omorganisering/flytting.

Forbundsstyrets innstilling:

Under henvisning til vedtak på NTL's landsmøte 1978, tiltres forslaget fra avd. 2-23 på grunn av de menneskelige problemer som en utflytting vil medføre. For å oppnå en bedre regional fordeling av statlige arbeidsplasser, har landsmøtet gått inn for at nye institusjoner fortrinnsvis bør etableres utenfor Oslo-regionen, at en eventuell ekspansjon av statsinstitusjoner som nå ligger i Oslo, skjer ved knoppskyting ute i distriktene og ved desentralisering av statlig virksomhet til dis-

triktsområdene. Alt dette må skje under henvisning til eksisterende lover og avtaler som gir de ansatte rett til å være med i beslutningsprosessen i slike saker.

**Nr. 2377. Fra Sekretariatet:
Forbundsstyrets innstilling tiltres**

Forslagene 2374 og 2377 ble enstemmig vedtatt.

Rengjøring i offentlig virksomhet

Nr. 2378. *Avd. 7, Agder Arbeidsmannsforening*, foreslår:
Stat og kommune må overta all rengjøring for sine bygg.

*Forbundsstyrets innstilling:
Forslaget tiltres.*

Nr. 2379. *Forening 31, Kringkastingens Landsforening, og avd. 108-40, Arbeidsforskningsinstituttene, Oslo*, foreslår:

LO må kreve at rengjøringspersonalet som jobber for Staten også er statsansatte.

Det er uakseptabelt at Staten benytter seg av rengjøringsbyråer, enten de er autoriserte eller ikke.

LO må arbeide aktivt for en holdningsendring til rengjøringspersonalet rent generelt, men særlig overfor Staten.

Så lenge Staten som arbeidsgiver benytter seg av arbeidskraft som de ikke selv har arbeidsgiveransvaret for, kan Staten vanskelig forvente og langt mindre kreve at andre arbeidsgivere ikke benytter arbeidskraft levert gjennom byråer.

Byråansatt rengjøringspersonell som jobber for Staten har langt dårligere vilkår enn de som er ansatt i Staten.

Viktige sosiale og lønsmessige rettigheter som pensjonsordning, oppsigelsesvern og ansiennitetsberegning går byråansatt personale glipp av.

Byråene oppfyller ofte ikke sine forpliktelser som arbeidsgivere. De ansatte har ikke tilfredsstillende rett til medbestemmelse, og arbeidsgiver overholder ofte ikke de krav loven stiller til vernetiltak og bedriftslegeordninger.

Organisasjonsprosenten blant byråansatt rengjøringspersonell er lav. Det skyldes ofte lite stabilt arbeidsforhold eller mangel på kontakt med kolleger og arbeidsplass.

Det er en viktig oppgave for LO å få rengjøringspersonalet inte-

grert på arbeidsplassen. Det er først mulig når alle har felles arbeidsgiver.

Forbundsstyrets innstilling:

Tiltres.

Nr. 2380. *Forening 92, Universitetet i Trondheim*, foreslår:

LO vil gå inn for at alle renholdsbetjenter i Staten skal sikres faste ansettelse.

Forbundsstyrets innstilling:

Tiltres.

Nr. 2381. **Fra Sekretariatet:**

Forbundsstyrenes innstilling tiltres i prinsippet.

Forslag nr. 2381 enstemmig vedtatt.

24. Økonomisk politikk — industrispørsmål

Age Tom Sivertsen, Vadsø, reiste forslag nr. 2421. Forslaget må sees i sammenheng med situasjonen i Finnmark fylke, sa Sivertsen. Mange har sagt at Finnmark er et norsk u-land. Det ville han ikke gå god for, men det finnes en del typiske u-lands-trekk, særlig dette at råstoffressursene føres ut av fylket. Det er f.eks. bare 27 prosent av loddefangsten som blir videreforedlet i Finnmark. Om fylkets råstoffer var blitt foredlet der, ville fylket vært rikt, og de sosiale misforholdene ville ikke ha eksistert som i dag.

Han pekte på finnmarkingene må tåle et prisnivå som er høyere enn ellers i landet. Ikke minst merkes det på fyringsolje, for fyringssesongen er lang der oppe.

Sivertsen hadde lest i dagens Arbeiderblad at legeproblemet var løst i Norge. Vet ikke Arbeiderbladet hvor langt Nord-Norge strekker seg?

Der er det iallfall langt fram til en løsning på legeproblemet, sa Sivertsen, og nevnte det store antall ubesatte stillinger. Gjennomtrekken er svær, et distrikt hadde skiftet distriktslege 25 ganger på halvannet år. En av pasientene ba om å få samtalen på kassett, da den 10. legen i rekken skulle høre hans historie, så neste lege i rekken kunne få båndet.

— I dag er det høyrekreftene som er på offensiven i Finnmark, sa Sivertsen, arbeiderbevegelsen står i fare for å komme på defensiven. Han ba om at LO-kongressen måtte stille seg bak disse kravene som var fremmet fra Finnmark. Da kunne representantene reise hjem og fortelle at de har den samlede arbeiderbevegelse i ryggen i kampen for likeverd og sosial trygghet for fylkets befolkning.

Erling S. Jensen, Hammerfest, reiste spørsmålet om fagbevegelsens medlemmer i Finnmark får sin rettmessige del av lønnsutviklingen. Om levekåra i Finnmark viste han til undersøkelsen som nylig er offentliggjort. Den viser at fylket har den største arbeidsledigheten i landet, den laveste inntekten, de høyeste levekostnadene, og den laveste levealder, bl.a. Dette har mange årsaker. Jensen håpet Kongressen ville ta hensyn til at situasjonen er spesiell i Finnmark. Det er på sett og vis akseptert av myndighetene, for staten gir spesielle særfordeler til enkelte yrkesgrupper for at de skal ta stillinger i fylket. Det dreier seg ikke om lavtlønnsgrupper, og i liten grad om fagorganiserte. Denne forskjellsbehandlingen ønsker vi ikke, sa Jensen, som håpet at mulighetenes 10-år, ville utjevne forskjellen mellom levekårene i Finnmark og resten av landet. Han tok opp forslag 2421.

Nr. 2421. *NFATF, avd. 85, Hammerfest, foreslår:*

Kravet om likeverdige levekår for Finnmark og Nord-Troms med landet for øvrig, er reist med forsterket kraft i den senere tid.

Både fagforeninger, samorganisasjoner, politiske partier og andre organisasjoner har reist det samme krav.

Det som særlig er aktuelt, er å senke de ekstra høye levekostnader og bokostnader, bl.a. ved avgiftsfritak, fraktutjevning, lavere flypriser o.l.

De klimatiske forhold nødvendiggjør spesielle helsemessige og sosiale tiltak, som lengre ferie, nedsatt pensjonsalder og bedre forebyggende helsetiltak. Likeså må utdanningstilbudene bedres, slik at fylkets ungdom kan få en fullverdig teknisk utdanning med avsluttende eksamener innen fylkene. Kommunikasjonstilbudene må bedres, og det må bli mulig å sikre en rasjonell transport spesielt for fylkets kystkommuner over hele året.

Kravet om likeverdige levekår er tatt med i Finnmark Fylkesplan for 1980 — 84. Det finnes i dag så mange levekårsundersøkelser som viser at levekårene i vår landsdel ligger langt tilbake når vi sammenligner med landet som helhet.

Det må nå fra LO's side reises et krav om at det fra Staten blir framlagt forpliktende plan for å realisere disse berettigede krav fra befolkningen i Finnmark og Nord-Troms.

Forbundsstyrets innstilling:

Forbundsstyret vil henwise til Regjeringens forslag vedrørende

Stats- og trygdebudsjettet 1981, hvor det framkommer at Regjeringen vil legge fram en spesiell utviklingsplan for Nord-Troms og Finnmark. Det er bl.a. foreslått en vesentlig reduksjon av arbeidsgiveravgiften.

I den bebudede utviklingsplan anbefales de synspunkter avdeling 85 framkommer med, ivare tatt.

Bjarne Marki, Vadsø, støttet forslag nr. 2421. Han kunne for såvidt være enig i Sekretariatets innstilling, men der var målsettingen svært langiktig. Han la derfor fram følgende tilleggsforslag:

Tar opp forslag 2421. Tilleggsforslag til Sekretariatets innstilling 2422.

Det må fra LO reises krav om at det fra statens side snarest blir gjennomført følgende spesielle tiltak for befolkningen i Finnmark:

- 1. For å bringe gjennomsnittsinntekten opp på landsnivå må det vurderes skattelette og en øking av pensjonene.*
- 2. Momsfritak for olje- og bensinpriser.*
- 3. Fraktutjamning på alle matvarer.*
- 4. Reduksjon av innenlands flypriser.*
- 5. Sommertid må innføres som en permanent ordning for hele året.*

Marki viste til undersøkelsen som tidligere var nevnt, den viser at det haster med tiltak. Levekostnadene i Finnmark er 10—12 prosent høyere enn de øvrige deler av landet. Fylket er et grenseområde for menneskelig bosetting, med 9 måneder vinter og 3 måneder dårlig skiføre. De fleste matvarer og andre nødvendige varer kommer sørfra. Det betyr store fraktutgifter som gir utslag i prisen. I tillegg betales det moms av frakten, sa Marki. Finnmarkingene tjener minst og betaler mest. Vi forlanger ikke å ha det bedre enn andre, men like bra, sa han.

Steinar Wrangsun, Melsomvik, tok for seg eierforholdene i norsk industri, der det er skjedd store forandringer i 70-åra, med økt innflytelse for utenlandsk kapital. Han forsikret at dette var en omfattende sak, av største betydning for bedriftsdemokratiet og ansattes muligheter for medbestemmelse. Sjansene blir ikke store, når beslutningene tas i Bryssel, Genève eller New York.

Han la fram følgende forslag:

LO nedsetter et utvalg som søker å holde rede på internasjonal kapital i norske foretak.

Ole Eliassen, Børnevadn, støttet forslaget nr. 2421. Kravet om likeverdighet er reist med kraft av den faglige og politiske arbeiderbevegelsen, sa han, og trakk spesielt fram kostnadsnivået, helsestell og utdanning for fylkets ungdom. Levekårsnivået i Finnmark må få LO til å kreve forpliktende planer fra myndighetenes side for å rette på dette. Det må ikke sees som særbehandling av Finnmark, men lik behandling med landets befolkning for øvrig.

Han tok opp forslagene nr. 2324 og 2326.

Tollef Møen, Skien, støttet forslaget om at LO skal arbeide for styrket økonomi for kommunene og fylkeskommunene. Fylkeskommunenes midler er skatteinntekter, resten er forskjellige overføringer fra staten. Det vil si, at det er staten som bestemmer aktiviteten i fylkeskommunene, og det er staten som må sikre økonomien, slik at fylkeskommunene kan fylle sine forpliktelser. Det gjelder ikke bare de oppgavene fylkeskommunene har i dag, men også de oppgavene som bør løses, sett ut fra det handlingsprogrammet Kongressen har vedtatt. Det er uverdigg at svak økonomi skal gå utover nettopp ytelsene til de svakeste gruppene, slik vi ser i dag — nemlig de syke og gamle. Han tok opp forslag 2389.

Nr. 2389 *Avd. 213, Sunndal, foreslår:*

LO vil arbeide for at rammebevilgningene til fylkeskommunene økes.

Forbundsstyrets innstilling:

Spørsmålet om økte rammebevilgninger til fylkeskommunene må sees i sammenheng med hva som er kommunenes, fylkenes og Statens

Nr. 2390 **Fra Sekretariatet:**

Forslaget oversendes Sekretariatet.

Strek satt

Dirigenten foreslo strek satt. Det ble vedtatt. Også begrensning av taletiden til 3 minutter ble vedtatt.

Bjørn Bjørnerud, Reinsvoll, tok opp forslag 2395, og refererte det. Han pekte på at Norge tidligere hadde to konkurransefordeler, nemlig billig

arbeidskraft og billig energi. Det første har vi heldigvis ikke lenger, men den andre fordelten bør vi beholde, mente han.

Når det gjaldt prisen på elektrisk kraft sa han at det aldri hadde vært arbeidervennlig politikk å rasjonere en forbrukervare gjennom pengepengingen.

Han viste også til bensinprisene. I innlandet er det spredt bosetting, lange veier og dårlig kollektiv tilbud. Det blir nødvendig å ty til egen bil. Blir det altfor dyrt å komme til og fra jobben, med økte bensinpriser, settes bosettingen i fare i vide distrikter.

Nr. 2395. *Avd. 36, Oppland Arbeidsmannsforening,*
foreslår:

LO må gå inn for at energiprisene — el-kraft og oljeenergi — blir holdt på et rimelig nivå. Dagens priser — sept. 1980 — er etter vår oppfatning allerede for høge, og skulle vi få ytterligere prisstigning på energi vil dette få svært uheldige følger både for industriens konkurransevne, bosettingsmønsteret i våre utkantområder og bokostnadene.

Forbundsstyrets innstilling:

LO-sekretariatet må nye vurdere prisutviklingen på energi.

Nr. 2396 **Fra Sekretariatet:**

Forbundsstyrets innstilling tiltres.

Birger *Myrvoll*, Hølen, støttet foregående taler og fremmet følgende tilleggsforslag til forslag 2317:

Lik pris på el-kraft for hele landet.

Martin *Tveiten*, Bergen, tok opp forslag 2393. Understrekningen av at kommuner og fylkeskommuner må få bedret sin økonomi, kan kanskje se ut som et krav av hensyn til Kommuneforbundets medlemmer, sa han, men det gjelder alle arbeidstakere og innbyggere i landet, sa han. Situasjonen i dag, er at man ikke makter å ta vare på gamle og syke. Han håpet Sekretariatet ville drøfte dette med Regjering og Stortingsgruppe.

Nr. 2393 *Avd. 73, Sosiale Etaters Fagforening, Oslo*, foreslår:

Landsorganisasjonen har i lengre tid med stigende bekymring registrert at storbyens økonomi er blitt kraftig svekket. Dette har ført til at budsjettene i de senere år er blitt skåret ned slik at det er fare for sammenbrudd i primære sektorer.

En vesentlig årsak til at de store bykommunene har fått sin økonomi forverret, er bl.a. at rammeoverføringene fra Staten er blitt forandret på en drastisk måte. Staten må derfor legge om sin politikk med hensyn til rammeoverføringer. Dessuten må en større del av de offentlige skatteinntekter overføres til kommunene.

Spesielt må Staten yte særskilte tilskudd som tar hensyn til storbyenes særegne problemer og karakter, både når det gjelder finansiering av helse- og sosialtjenestene og kommunikasjoner.

Regjeringen bør også ta sikte på å bruke virkemidlene som ligger i lov om etablering, slik at de store byene ikke tappes for arbeidsplasser. Spesielt viktig er dette når det gjelder industriarbeidsplasser.

Forbundsstyrets innstilling:

Norsk Kommuneforbund ser med bekymring på mange kommuners økonomi — herunder også en del av de større byer. Situasjonen har medført at budsjetttrammene for en del av kommunenes primæroppgaver er redusert på en drastisk måte.

LO's sekretariat gis i oppdrag å ta opp spørsmålet om kommunenes — herunder også de større byers — økonomiske stilling med Regjeringen.

LO vil i denne sammenheng spesielt understreke at kommunene og fylkeskommunene må sikres en økonomi som gjør det mulig å dekke deres oppgaver på en fullt ut forsvarlig måte. Viktig virkemiddel i den sammenheng er betydelig større andel av direkte skatt til kommuner og fylkeskommuner.

Fra Sekretariatet:

Forslaget oversendes Sekretariatet.

Anton Enger, Råde, reagerte på en setning i innstillingen til forslag nr. 2421, — nemlig den som sier at det foreligger forslag fra myndighetene om redusering av arbeidsgiveravgiften.

Enger syntes dette var å gå på ville veier å ta fram dette, som om det ville bety noen løsning på de svære problemene som er avdekket i Finnmark. Han foreslo setningen tatt ut av innstillingen. Han støttet forslag 2380. (Se side 402.)

Einar *Hysvær*, Sekretariatet, var glad for at statsministeren var til stede under denne debatten. Aksjonsplanen for Nord-Norge måtte følges opp av ytterligere tiltak. Det er ikke bare klimatiske forhold som er problemet i fylket, sa Hysvær, og viste til svikten i tilgangen på råstoff til fiskeforedlingen, og problemene ved gruva i Sør Varanger.

Han gjorde oppmerksom på at det er tre finnmarkinger som sitter i Sekretariatet, og lovet lydhørhet overfor kravene.

Ove *Larsen*, Oslo, ga sin fulle støtte til Hysvær og de øvrige innleggene som gikk ut på utjemning og samfunnsmessig overtakelse. Han la fram følgende forslag:

LO-Kongressen gir sin prinsipielle tilslutning til forslag 2387 om full nasjonalisering av oljeindustrien, norsk industri, banker og forsikringsselskaper og ber om at det oppnevnte utvalg for å finne former for dette snarest legger fram sin innstilling til videre behandling.

Bjørn *Holm*, Oslo, gikk ut fra at Kongressen var kjent med de spesielle arbeidsforholdene i den offentlige sektor, men henledet oppmerksomheten særlig mot tendens til å bygge ned den kommunale virksomhet og overføre oppgavene til private.

I Oslo f.eks. vil Høyre redde kommunens økonomi ved økt overføring av oppdrag til private firmaer. Denne utviklingen må bekjempes.

Følgende hadde ikke ordet i debatten men opprettholdt sine forslag:

Anton *Enger*, Råde, støttet forslag 2389.

Jan Arne *Jørgensen*, Ise støttet forslag 2389.

Anne Marie *Wallin*, Halden støttet forslag 2389.

Arne *Tveit*, Trondheim, støttet forslagene 2385 og 2406.

Jane *Floor*, Stavanger, tok opp forslagene 2412 og 2419.

Norsk Tjenestemannslag

Nr. 2412. *Avd. 108—37, Høyere utdanning og forskning*, foreslår:

Fagbevegelsen krever at det til oljeselskaperenes konsesjonsbetingelser knyttes bestemte krav om styrking av forsknings- og utdanningsinstitusjoner. Disse må bygge opp *norsk* kompetanse og kunnskap om så vel tekniske som sosiale forhold innen oljevirksomheten. Slike institusjoner bør fortrinnsvis lokaliseres i

de samme regionene eller iallfall innen rimelig avstand fra de operasjonsfeltene oljeselskapene bruker.

Nr. 2419. *Avd. 108—37, Høyere utdanning og forskning, Stavanger*, foreslår:

LO's kongress 1981 krever at undersøkelsesplikten i utkastet til ny planleggingslov opprettholdes og utdypes i det videre lovarbeidet. Kongressen krever at det endelige lovutkastet inneholder formuleringer som gjør at konsekvensene av planer og større enkelttiltak skal utredes også ut fra fagbevegelsens premisser og interesser. Det må skje ved at utbyggerne finansierer utredningsvirksomhet som utføres i fagbevegelsens regi.

Fra Jern og Metall, avd. 25, Stavanger, forelå forslag om å gå inn for full nasjonalisering av oljeindustrien, norsk industri, banker og forsikringsselskaper.

Nr. 2388. Fra Sekretariatet:

En viser til vedtaket på Kongressen i 1977. Et utvalg til å utrede saken er oppnevnt.

Sekretariatet viste til LOs vedtekter, § 1, punkt 3 A.

Nr. 2384. *Avd. 98, Kongsvinger Byggningsarbeiderforening*, foreslår:

Staten må overta styringen, eventuelt eiendomsretten til alle våre skog- og utmarksområder.

Votering:

Forslagene 2384 og 2388 enstemmig vedtatt.

Dirigenten foreslo Ove Larsens forslag oversendt Sekretariatet. Enstemmig vedtatt.

Forslagene 2390, 2392, 2394, 2396, 2399, 2402, 2404, 2407, 2411, 2413, 2416, 2418, 2420 ble enstemmig vedtatt.

Nr. 2391 *Avd. 98, Bergen Brannkorps Forening*, foreslår:

Finansiering av kommunale brannvesen:

I dag er det den enkelte kommune som må betale hva det koster å holde et brannvesen. Ved LO-kongressen i 1977 fremmet

Bergen Brannkorps Forening to forslag (nr. 1216-1217), til bedring av kommunenes økonomiske evne for drift av kommunale brannvesen. Begge disse forslag ble tiltrådt av Sekretariatet. Bergen Brannkorps Forening ber nå LO at disse forslag blir fulgt opp.

For ytterligere å styrke kommunenes økonomiske evne til å drive kommunale brannvesen, fremsetter Bergen Brannkorps Forening følgende forslag:

«Staten må gi betydelige tilskudd for å dekke utgiftene til kommunale brannvesen.»

I denne forbindelse kan vi vise til at flere europeiske land betaler nå Staten en vesentlig del av hva det koster å drive et brannvesen, bl.a. i Tyskland og Sverige. All den tid de fleste brannkorps nå blir mer og mer utbygget som regionale redningskorps, er det vel ikke riktig at kommunene ene og alene skal betale denne utgiften. Politiet er i dag statlig, så hvorfor ikke brannvesenet.

Når vi ser på den skremmende utviklingen her i landet når det gjelder branner og hva dette totalt koster samfunnet, er det meget viktig at denne beredskap blir styrket. Slik som det er i dag, ser ikke den enkelte kommune seg råd til å styrke denne beredskapen slik den burde vært. Samfunnsmessig sett er det således store verdier, menneskelig og økonomisk, som kan spares ved en effektivisering av våre brannvesen. Det er da viktig at det gis økonomiske forutsetninger for å gjøre dette.

Forbundsstyrets innstilling:

Norsk Kommuneforbund anser driften av brannvesen som en av kommunenes primære oppgaver. En eventuell deltakelse fra Statens side i forbindelse med finansieringen må ses i sammenheng med eventuelle nye arbeidsoppgaver som i framtiden legges til brannvesenets funksjonsområde.

Forslaget kan ikke tiltres.

Nr. 2392. Fra Sekretariatet:
Forbundsstyrets innstilling tiltres.

Nr. 2395 Avd. 36, Oppland Arbeidsmannsforening, foreslår:

LO må gå inn for at energiprisene — el-kraft og oljeenergi — blir holdt på et rimelig nivå. Dagens priser — sept. 1980 — er etter vår oppfatning allerede for høye, og skulle vi få ytterligere prisstigning på energi vil dette få svært uheldige følger både for

industriens konkurransevne, bosettingsmønsteret i våre utkantområder og bokostnadene.

Forbundsstyrets innstilling:

LO-sekretariatet må nøye vurdere prisutviklingen på energi.

Nr. 2396. Forbundsstyrets innstilling tiltres.

Nr. 2397 *Avd. 8, Sør-Trøndelag Arbeidsmannsforening, foreslår:*

Det må tas skritt til å skaffe lovhjemmel for at folkevalgte organer kan vedta at firmaer med organiserte arbeidstakere skal ha fortrinnsrett når arbeidsoppdrag blir bortsatt.

Nr. 2398 *Kristiansand faglige samorganisasjon, foreslår:*

Endring i Distriktenes Utbyggingsfonds regler for tildeling av lånetilskudd og garantier.

Reglene må endres slik at det kun kan gis tilsagn om lånetilskudd eller garantier til bedrifter eller foretak som har tariffavtale med sine ansatte.

Nr. 2399. Fra Sekretariatet:

Kongressen gir sin prinsipielle tilslutning til intensjonene i forslagene.

Nr. 2400 *Avd. 1, Oslo, foreslår:*

De oppgaver som Veritas i dag har som offentlig godkjenningsmyndighet og klassifikasjonsselskap, overføres til et nytt statlig selskap, underlagt offentlig eie og kontroll.

Nr. 2401 *Avd. 166, Stavern, foreslår:*

De oppgaver som Veritas i dag har som offentlig godkjenningsmyndighet og klassifikasjonsselskap overføres til et nytt statlig selskap, underlagt offentlig eie og kontroll.

Nr. 2402. Fra Sekretariatet:

Oversendes Sekretariatet.

Norsk Jernbaneforbund

Nr. 2403 *Statsbanenes Verkstedarbeiderforening, Oslo, foreslår:*

Deler av den enorme profitt som Staten høster i Nordsjøen, må brukes i Norge for å sikre full sysselsetting.

Det må etableres ny industri i Norge, samtidig som det må sikres at kjerneindustrien ikke nedlegges.

Ut fra strategiske og sysselsettingsmessige hensyn kan det ikke aksepteres at bedriftsøkonomiske «lover» alene skal få styre denne utviklingen.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget foreslås oversendt Sekretariatet.

Nr. 2404. Fra Sekretariatet:

Landsstyrets innstilling tiltres.

Nr. 2405 Avd. 59, Harstad, foreslår:

LO må gå inn for at «oljemilliardene» først og fremst brukes i Norge. Det er flere store nasjonale oppgaver som må løses. Et eksempel er utbygging av Nordlandsbanen.

Nr. 2406 Avd. 12, Trondheim, foreslår:

LO med arbeide aktivt for at oljeinntektene ikke brukes til utenlandsinvesteringer, men brukes i Norge for å løse viktige samfunnsoppgaver, slik som ny og variert industrireising — utbygging av helse- og sosialvesenet — bedre samferdsel osv.

Forbundsstyrets innstilling:

Forbundsstyret er enig i at inntektene av oljevirkksomheten må brukes til å forbedre vår egen industri på en slik måte at når oljevirkksomheten er opphørt, kan vi framstå med en industri som er levedyktig i konkurranse med utlandet for å opprettholde våre overordnede mål.

Bruken av oljeinntekter i utlandet må vurderes ut fra de overordnede mål vi setter oss for en framtidig samfunnsutvikling i Norge.

Nr. 2407. Fra Sekretariatet:

Forbundsstyrets innstilling tiltres.

Nr. 2408 Forening 2, Sentraladministrasjonens Tjenestemannslag, foreslår:

Kongressen beklager sterkt Stortingets vedtak om oljeboring nord for 62°N i 1980. Stortinget har gjort sitt vedtak uten betryggende hensyn til sikkerhet og vern.

Muligheten for ukontrollert utblåsing er ikke mindre utenfor vår kyst enn ellers i verden. Sannsynligheten for utblåsing er større ved oljeleting enn ved drift, og det finnes ennå ingen rask og sikker måte å stanse en ukontrollert utblåsing på (utblåsningen i Mexico-gulven). De langsiktige konsekvensene av et større uhell vet vi i dag lite om — i verste fall kan det tradisjonelle næ-

ringsgrunnlaget langs kysten komme i fare. Det er heller ikke foretatt noen grundig vurdering av hvordan et vedtak om oljeboring virker i forhold til fiskernes rettsvern.

Den tragiske ulykken i Nordsjøen i slutten av mars 1980, da 123 personer ombord på boligplattformen Alexander Kielland omkom, har ytterligere bekreftet påstandene om at sikkerheten i oljevirksomheten ikke er god nok, og derved styrket kravet om utsettelse av oljeboring i nord. Dessuten må utvinningstakten reduseres inntil de nødvendige sikkerhetskrav til plattformer, redningsutstyr, opplæring m.v. er oppfylt.

På denne bakgrunn er det sterkt å beklage at LO-formann Tor Halvorsen ønsker økt tempo i oljeproduksjon og letevirksomhet utenfor norskekysten. (Molde 14/9-80.)

LO-kongressen krever at under enhver omstendighet må leteboringen nord for 62°N bli stanset og utvinningstakten i Nordsjøen bli redusert inntil nødvendige sikkerhetstiltak er gjennomført.

Nr. 2409 Forening 2, Sentraladministrasjonens Tjenestemannslag, foreslår:

LO krever at utvinningstempoet for olje og gass ikke må bli høyere enn at inntektene i sin helhet kan brukes innenlands og/eller til økt u-hjelp.

Utvinningstempoet tilpasses derfor slik at det ikke blir nødvendig å nytte inntektene til investeringer (aksjekjøp o.l.) i utlandet.

Nr. 2410 Avd. 108-23, Statens legemiddelkontroll, foreslår:

Av hensyn til sikkerheten mot ulykker og miljøkatastrofer, til en forsvarlig forvaltning av ressursene og til det øvrige næringsliv langs kysten, mener Landsorganisasjonen at det nåværende oljeletings- og utbyggingstempo på norsk kontinentalsokkel bør reduseres.

Forbundsstyrets innstilling:

Forslagene kan ikke tiltres, men forbundsstyret vil sterkt understreke at både Regjeringens og Stortingets forutsetninger om betryggende hensyn til sikkerhet og vern blir ivaretatt.

Det samme gjelder fiskerne og fiskeriindustriens interesser.

Nr. 2411. Fra Sekretariatet:

Forbundsstyrets innstilling tiltres. Det vil bli lagt fram forslag til egen uttalelse om dette.

Nr. 2415 Avd. 67, Tønsberg, foreslår:

Vi er av den formening at helautomatisk indeksregulering hver 6. måned ikke er gjennomførbart.

Vi foreslår at der rettes sterk kritikk til myndighetene på priskontrollen som blir foretatt i dag. LO-kongressen må kreve en hurtig og effektiv kontroll over hele landet, med strenge straffetiltak ved overtredelse.

Vi forlanger at LO-kongressen øver press på Regjeringen for å få gjennomført reelle og effektive prisdempende tiltak.

Forbundsstyrets innstilling:

Forbundsstyret tiltrer forslaget om at priskontrollen må være effektiv og at straffen for overtredelser skjerpes.

De prisdempende tiltak som har vært gjennomført de seneste årene, har vært meget kostbare og har, til en viss grad, vært til hinder for ønskelige omstillinger i vårt næringsliv.

Forbundsstyret vil derfor påpeke at fordelene med prisdempende tiltak hele tiden må veies mot de uheldige sider dette har.

Nr. 2416. Fra Sekretariatet:

Forbundsstyrets innstilling tiltres.

Nr. 2418. Fra Sekretariatet:

Det henvises til innstilling under forslag nr. 2415 fra Jern og Metalls avd. 67, Tønsberg.

Dirigenten foreslo Bjarne Markis forslag oversendt Sekretariatet.

Tom Åge Sivertsen sa seg ikke fornøyd med det, men ville ha Markis forslag satt opp mot Sekretariatets.

Tor Halvorsen vil be Sivertsen trekke forslaget om slik votering. Markis forslag er meget omfattende, og det er umulig for Kongressen å fatte vedtak om det på sparket.

Marki sa at han ikke hadde noe i mot at hans forslag ble oversendt Sekretariatet. Det ble vedtatt.

Nr. 2422. Fra Sekretariatet:

Forbundsstyrets innstilling tiltres. (Se side 404.)

Nr. 2423 *Avd. 9, Grubeforeningen Nordens Klippe, Kirkenes*, foreslår:
LO vil arbeide for gjennomføring av lik reallønnsverdi for hele landet. Dette kan gjøres bl.a. med fraktutjevnenne midler.

Fraktutgiftene som pålegges alle forbruksvarer til Nord-Norge er nå blitt en så stor del av vareprisene at det nå må gjøres noe for å rette på dette. LO's sekretariat pålegges å ta dette opp med de politiske myndigheter snarest.

Nr. 2424 *Avd. 17, Finnmark Arbeidsmannsförening*, foreslår:
LO krever at myndighetene iverksetter fraktutjevnenne tiltak for de mest alminnelige forbruksvarer i Nord-Norge.

Forbundsstyrets innstilling:

Forslagene tiltres. Det arbeides for en solidarisk utjamning mellom landsdelene.

Nr. 2425. **Fra Sekretariatet:**
Forbundsstyrets innstilling tiltres.

Nr. 2428 *Avd. 5, Bergen*, foreslår:
LO bør arbeide for en bedre desentralisering av arbeidsplassene.

Forbundsstyrets innstilling:

Forbundsstyret er videre enig i at myndighetene må legge forholdene slik til rette at det kan bli interessant å opprettholde og etablere nye arbeidsplasser i distriktet. Dette må imidlertid vurderes i en større sammenheng, idet den senere tids utvikling med avfolking av industriarbeidsplasser i tettstedsområder også har sine negative sider.

Nr. 2429. **Fra Sekretariatet:**
Forbundsstyrets innstilling tiltres.

Nr. 2431. **Fra Sekretariatet:**
Viser til innstilling til forslag nr. 2421.

Nr. 2437. **Fra Sekretariatet:**
Det vises til innstilling til forslag nr. 2423 og 2424.

Forslagene nr. 2425, 2429, 2431, 2437 ble enstemmig vedtatt.
Dirigenten refererte permisjonssøknader, som ble innvilget, før han hevet møtet kl. 13.19.

Ettermiddagsmøtet fredag

Tryge *Aakervik* gjentok suksessen med «Sleggene synger og hamrene slår» før møtet ble satt kl. 14.20.

Dirigent *Odd Isaksen*.

Birger *Myrvold*, Oslo, reiste forslag 2317, men dirigenten viste til innstillingen som viser til Handlingsprogrammet.

Pkt. 10 Diverse forslag

Eierstrukturen i treforedlingsindustrien

Dirigenten gjorde oppmerksom på at det var fastsatt 3 minutters tale-tid. Han ba imidlertid Kongressen gå med på at Rolf Hauge, Sekretariatet, fikk innlede i 10 minutter om komitéinnstillingen angående struktur og eierforhold i treforedlingsindustrien.

Hauges innledning.

Rolf *Hauge*, Sekretariatet, sa: Jeg viser til trykksaken Landsorganisasjonen har fremmet, når det gjelder komitéinnstillingen om struktur og eierforholdene i treforedlingsindustrien. Vi setter pris på den måte Landsorganisasjonen har fremmet saken på gjennom denne trykksaken, som etter min mening gir et godt omfang av komitéens syn på de vurderinger som er lagt til grunn for komitéens konklusjoner. Jeg skal forsøke å kommentere komitéens innstilling slik forbundets administrasjon og et flertall i vårt forbundsstyre ser på resultatet av det arbeid som er utført. Men først noen ord om forbundets engasjement i saken.

Første gang vårt forbund behandlet spørsmålet om samfunnets overtakelse av treforedlingsindustrien var på landsmøtet i 1951. Allerede den gang ble det fattet enstemmig vedtak om å bringe saken inn for den politiske ledelse for å få gjennomført en samfunnsøvertakelse av denne

bransjen. I de etterfølgende år ble det fra forbundets side arbeidet en god del med å få gehør for kravet. Saken har vært oppe til behandling på samtlige av forbundets landsmøter fra 1951, men det var først etter landsmøtet i 1975 at det var mulig å få til en utvikling.

Først etter en nitidig oppfølging av saken overfor partiet og etter avklaringen som fant sted på LO-kongressen 1977, var det mulig å komme videre. Det vi således kan konstatere, er at det tok bortimot 30 år før saken ble moden nok til å bli tatt opp på det faglig/politiske plan for en utredning. Jeg nevner dette fordi det har vært en lang vei å gå, og egentlig opplevde vel vårt forbundsstyre det som en halv seier da vi fikk saken fram til videre behandling.

Når det gjelder innstillingen slik den foreligger — er det på det rene at vi ikke har lykket med å få gjennomført forbundets landsmøtekrav. Sett på bakgrunn av hvor oversiktlig denne bransjen egentlig er, burde det vært mulig å finne politisk løsning for en samfunnsøvertakelse av treforedlingsindustrien. Årsaken til at vi ikke har lykket, skyldes først og fremst at en ikke har funnet argumenter gode nok i forhold til følgende tre spørsmål:

For det første: Vil en endring av eierforholdene endre de grunnleggende problemer for bransjen?

For det andre: Er nasjonalisering et nødvendig virkemiddel for å skape en ønsket struktur i bransjen og for å trygge de ansattes interesser?

For det tredje: Står treforedlingsindustrien i en særstilling slik at det kreves andre og dels sterkere virkemidler i denne bransjen enn det ellers legges opp til i industripolitikken?

Spørsmålene er besvart i trykksaken, og jeg skal ikke kommentere dette nærmere. Konklusjonen er blitt at komitéen ikke foreslår en fullstendig nasjonalisering av treforedlingsindustrien, men at det gjenstår muligheter for et sterkt statlig engasjement på eiersiden i denne bransjen. Komitéen er av den mening at det ikke er tvil om at det er nødvendig med et aktivt statlig engasjement overfor treforedlingsindustrien, men vil ikke foreslå en tradisjonell nasjonalisering. Komitéinnstillingen er enstemmig. Når jeg har gått inn for komitéinnstillingen, skyldes dette først og fremst at det ikke har vært mulig for meg som forbundets representant i komitéen, å finne argumenter gode nok i forhold til de tre nevnte spørsmål. Allerede på vårt landsmøte i 1979, ga jeg uttrykk for at dersom vi ikke maktet å dokumentere *nødvendigheten* av samfunnsøvertakelsen av denne bransjen — ville vi få vansker med å nå fram.

Det avgjørende for mitt vedkommende, var imidlertid komitéens konklusjon vedrørende opprettelsen av et aksjeselskap for treforedlingsindustrien, med staten som hovedaksjonær med majoritetsinteresser. Jeg ser dette som et godt skritt videre i retning mot det mål vi har satt oss, og ikke at vi har *frafalt* vårt landsmøtekrav.

I god tid før komitéens konklusjoner ble sammenfattet ble denne saken drøftet innad i forbundets administrasjon og i forbundsstyret. Administrasjonen og et flertall i forbundsstyret rådet til at en måtte forsøke denne vei, når det ikke var mulig å få gjennomført landsmøtets krav om samfunnets overtakelse av treforedlingsindustrien.

La meg også få nevne, at saken ble behandlet på DNA's landsmøte på Hamar 2.-5. april i år. Utgangspunktet for partiets behandling, var vedtaket som ble fattet i møte i samarbeidskomitéen i LO/DNA. Samarbeidskomitéens vedtak går på at «komitéens konklusjon tas til etterretning og oversendes Sentralstyret og Sekretariatet med henblikk på avsluttende behandling på landsmøtet og Kongressen.»

Før landsmøtet på Hamar, ble saken behandlet i Sentralstyret. Sentralstyret sluttet seg enstemmig til samarbeidskomitéens vedtak, og på et landsstyremøte ble det vedtatt å anbefale at komitéens innstilling skulle gå til redaksjonskomitéen for arbeidsprogrammet, slik at de mest vesentlige punkter fra innstillingen kunne innarbeides i DNA's arbeidsprogram for neste periode.

Etter den endelige behandling av arbeidsprogrammet, har det nå kommet inn et eget punkt under industriavsnittet. I dette heter det: Statlig engasjement i arbeidet om struktur- og eierforholdene i treforedlingsindustrien, blant annet gjennom et eget selskap for utvikling av treforedlingsindustrien og et program for bransjens framtidige struktur.

Med dette er det, etter vår mening, klart at det gjennom partiets arbeidsprogram er skaffet vedtaksmessig grunnlag for å arbeide videre med eierforholdene og strukturendringene i treforedlingsindustrien på basis av komitéens innstilling.

La meg avslutningsvis gi uttrykk for at det som virkelig betyr noe i denne saken, er at partiets landsmøte har tatt til etterretning at det skal opprettes et eget aksjeselskap for treforedlingsindustrien, med staten som hovedaksjonær med majoritetsinteresser.

Dette betyr med andre ord at det skal dannes et aksjeselskap hvor statens skal ha minst 51% av aksjene.

Jeg kan også nevne at det allerede er gjort et visst forarbeide for å få etablert dette selskapet, men at det først kan arbeides åpent videre med dette etter at saken har fått sin behandling på denne kongressen. Dannelsen av dette selskapet med den eiersammensetning det får, vil etter min mening bety mye for oss i årene framover. Selskapet vil kunne bli et instrument som vi kan nyttiggjøre oss, sannsynligvis langt lengre enn det som framgår av komitéinnstillingen.

Selv om et flertall i vårt forbundsstyre har rådet til at vi må forsøke oss denne veien, er det like klart at det er et mindretall som ikke kan akseptere en annen løsning enn en samfunns overtakelse.

Sett fra min side, er dette en kompromissløsning som vårt forbund må

akseptere. Vi må utnytte de muligheter som ligger i komitéens konklusjoner og gjennom den måte vårt forbund har arbeidet med den industrielle utvikling innen bransjen er jeg ganske sikker på at dersom vi går lykkelige ut av valget 14. september — får etablert dette selskapet — har vi ikke bare styrket det faglig/politiske samarbeidet, men også kommet et langt skritt videre mot det mål vi har satt oss.

Jeg anbefaler Sekretariatets enstemmige innstilling og regner med kongressrepresentantenes fulle støtte i saken.

Sekretariatets innstilling:

1. Generelt om industripolitikken.

Norsk økonomi er i det vesentlige en markedsøkonomi der desentraliserte beslutningsenheter handler innenfor rammer som fastlegges av offentlige myndigheter. Den demokratiske styring og kontroll av næringslivet skjer først og fremst gjennom bedriftsdemokratiet, som gir de ansatte direkte innflytelse og kontroll i egen bedrift.

Det offentlige eier og driver enkelte nøkkelsektorer i økonomien, slik som energiforsyning, oljevirkosomhet, samferdsel o.l. Et omfattende statsbanksystem og virkemidler gjennom kredittpolitikken, gir myndighetene betydelig innflytelse i næringslivet.

Innenfor industripolitikken må viktige samfunnsmessige hensyn ivaretas gjennom rammebetingelser og generelle virkemidler. Det er imidlertid ganske klart at ikke alle problemer kan løses med generelle virkemidler. Statlige inngrep og spesielle virkemidler overfor bransjer, distrikter og enkeltbedrifter må fremdeles ha en plass innenfor vår samlede industripolitikk. Slikt statlig engasjement kan også bety at staten går inn på eiersiden i enkelte foretak og virksomheter dersom særlige forhold tilsier det.

2. Om nasjonalisering.

Etter utvalgets mening er det ingen tvil om at det er nødvendig med et aktivt statlig engasjement overfor treforedlingsindustrien. Utvalget vil imidlertid ikke foreslå en tradisjonell nasjonalisering av denne industrien.

En nasjonalisering alene vil etter utvalgets syn ikke løse bransjens grunnleggende problemer. Den må i så fall kombineres med andre virkemidler og tiltak. Slik utvalget ser det, kan tiltak som er nødvendig for å legge bransjens vanskeligheter gjennomføres innenfor rammen av den industripolitikk som ellers føres.

Selv om utvalget har pekt på spesielle forhold ved treforedlingsindustrien som tilsier aktiv statlig innsats, har en likevel ikke funnet grunn til å foreslå at denne industrien skal behandles på en grunnleggende annen måte enn andre bransjer eller industrigrupper.

En nasjonalisering av en hel bransje er dessuten et svært drastisk virkemiddel, og vil skape forventning om at dette virkemidlet skal brukes også overfor andre bransjer som opplever vanskeligheter.

Selv om utvalget ikke foreslår en fullstendig nasjonalisering av treforedlingsindustrien, gjenstår fremdeles muligheten for et sterkt statlig engasjement på eiersiden i denne bransjen. Utvalget har i de følgende punkter oppsummert hvordan en tenker seg at en slik statlig medvirkning kan gjennomføres i praksis.

3. Opprettelse av et aksjeselskap for utvikling av treforedlingsindustrien.

Utvalget foreslår at det dannes et eget selskap for treforedlingsindustrien med staten som hovedaksjonær med majoritetsinteresser. Andre deltakere i selskapet skal være de ledende selskaper innenfor treforedlingsindustrien og en eller flere finansinstitusjoner. Selskapets hovedoppgave skal være knyttet til:

- strukturen i bransjen,
- sysselsetting,
- omstillinger,
- finansiering,
- deltakelsae på eiersiden.

Et slikt selskap vil bli et viktig instrument til å styre strukturutviklingen i bransjen. Gjennom oppkjøp av aksjer, kan selskapet tre inn i, eller utvide sitt engasjement i private selskaper.

Selskapets oppgaver kan også være dels å *fremme* omstillingene innenfor bransjen, og dels sikre at omstillingene ikke rammer de ansatte på en urimelig måte. Selskapet må derfor ha et opplegg for alternativ sysselsetting, opplæring, formidling o.l.

4. Utredning om bransjens framtidige struktur.

Utvalget har i innstillingen pekt på en rekke av de problemer og oppgaver treforedlingsgruppen står overfor. En av utvalgets viktigste konklusjoner er at det er nødvendig med en grundig gjennomgang av bransjens struktur. Det er utvalgets forutsetning at det foreslåtte selskapet snarest mulig tar over hovedansvaret for å utrede den framtidige struktur for treforedlingsindustrien.

5. Fem-årsprogram for bransjen.

Utvalget vil også peke på ønskeligheten av å ha en omfattende plan for bransjens utvikling de nærmeste år. Selskapet bør utarbeide en slik plan i samarbeid med myndighetene, bransjene og de ansattes organisasjoner.

En slik plan bør bl.a. omfatte:

- bransjens framtidige struktur (se punkt 4 ovenfor),
- kapitaltilgang,
- virkestilgang (se punkt 6 nedenfor),
- prisfastsetting på virke,
- energitilgang og energipriser,
- støtte til eksport, markedsføring og produktutvikling,
- opplæring,
- bruk av ny teknologi.

En viktig del av arbeidet vil være å finne fram til hvordan det foreslåtte selskapet best kan følge opp planen.

6. Program for virkestilgang.

Virkestilgangen er helt avgjørende for treforedlingsindustriens framtid. Derfor var utvalget innstilt på å legge fram synspunkter på hvordan virkestilgangen kan sikres på kort og lang sikt.

Et hurtigarbeidende utvalg oppnevnt av Samarbeidskomitéen har imidlertid nylig lagt fram en innstilling om dette. En viser dermed til innstillingen fra dette utvalget, og regner med at forslagene herfra følges opp. Særlig gjelder dette de tiltak som sikter mot økt avvikning på lengre sikt.

7. De ansattes innflytelse.

Utvalget vil understreke den rollen de ansattes organisasjoner må spille under den videre omstrukturering av bransjen. Utvalget vil spesielt understreke NPFs rolle i denne sammenheng. Myndighetene må ha et særlig ansvar til å trekke NPF med under utarbeiding av bransjeanalyser og bransjeprogrammer.

NPF må på sin side gå inn i dette arbeidet med det formål å bidra til at bransjen blir sterk og konkurransedyktig på lengre sikt.

Til forretningsorden

Gunnar Skorgevik, Asestrand, sa at han syntes at Kongressen burde uttale seg om oppgjøret i stat og kommune. Han syntes det burde være en uttalelse som tok klart avstand fra bruk av lønnsnemnd i LO—N.A.F.-oppgjøret.

Dirigenten syntes det kanskje var noe drøyt å fremme et slikt forslag «til forretningsorden», men siden det var et så godt forslag, skulle man kunne ta det opp senere.

Debatten etter Hauges innlegg

Torger Seland, Skien, sa at innstillingen fra komitéen ikke er i samsvar med de vedtak som er gjort på Papiers landsmøter helt siden 1951. Han

syntes ikke behovet for en nasjonalisering var blitt mindre siden den gangen. Dette er en bransje hvor man opererer med hensynsløse tiltak over arbeiderne. Den er konjunkturutsatt og sliter med mange problemer. Eierstrukturen er spesiell. Mange av bedriftene er familieselskaper. Disse har liten interesse av å sette penger inn igjen i bedriftene. I stedet for å investere, prøver de å få mest mulig profitt ut av dem. Han trakk fram eksemplet Skotfoss Bruk som lenge har vært truet med nedleggelse. Han sa at papirarbeiderne ikke vil forstå de konklusjoner som komitéen kommer med. Her sies det jo bare at man skal opprette et statlig eierselskap hvor staten skal ha minst 50 prosent av aksjene.

Han framsatte følgende forslag:

Protokolltilførsel:

Komitéinnstilling og Sekretariatets innstilling om struktur og eierforholdene i treforedlingsindustrien — er en klar avvisning av Norsk Papirindustriarbeiderforbunds krav om statlig overtakelse av eierinteressene i vår industri.

Oddvar Hansen, Sarpsborg, sa også at han var skuffet over innstillingen. Den gamle formannen i Papir, Edvard Stenklev, kjempet for saken siden 1951, men han fikk liten støtte som det heter i beretningen: Han ble en skuffet mann og måtte konstatere at de røde faner hadde bleknet. Blekingen er visst ikke over ennå. Han måtte konstatere at det verken var mot eller vilje til å gjennomføre noe.

Vi krevde også at staten skulle inn med minst 50 prosent av aksjene i Tofte Cellulose. Resultatet ble skuffende. Staten gikk bare inn med 26 prosent. Han håpet at man nå kunne stole på at det ble 50 prosent, og regnet med at det var noe større sjanse for det når det kommer fra Kongressen.

Ove Larsen, Oslo, sa at for alle som ønsker et sosialistisk samfunn, har Papirs krav og sak vært fulgt med stor interesse. Men det har ikke vært gangbart i det hele tatt å snakke om statlig overtakelse i perioden fra 1951—71. Han sa at han ville støtte tilleggsforslaget fra Seland. Opprettelsen av et statlig selskap må være et første skritt på veien til full nasjonalisering, sa Larsen.

Votering:

Sekretariatets innstilling ble så vedtatt mot en stemme.

Torger Selands protokolltilførsel (forslag) ble tatt til etterretning.

Dagsordenens pkt. 5

Tariff-politikken

Avsnitt Lønn og feriepenger under konkurs

Dirigenten tok så igjen fatt på det han kalte en opprenskningsaksjon i det blå hefte om tariffpolitikken. Han henledet oppmerksomheten på avsnittet om lønn og feriepenger under konkurs.

Hermann *Frostad*, Vestnes, tok opp forslagene 887, 888, 1066, 1070 og 1072 og sa at det er eksempler på at arbeidstakere har tapt masse penger på at de må vente på oppgjør i mange måneder. Loven om statsgaranti for lønnskrav må gjøres atskillig smidigere enn den er i dag, sa Hermann *Frostad*.

Birger *Thorsen*, Arendal, støttet forslag 888 som han tok opp. Kravet må være at de som er rammet av konkurs skal ha lønn minst to måneder etter at bedriften er innlevert til skifteretten. Thorsen sa at folk med lang ansiennitet kunne tape to måneders lønn på grunn av bestemmelsene i loven hvor det heter at man ikke kan få dekket mer enn tre ganger grunnbeløpet i folketrygden. For eldre arbeidstakere med lang ansiennitet, kan det blir store beløp.

Nr. 885. *Avd. 410, Harstad Bygningsarbeiderforening*, foreslår:

I tilfeller der en arbeidstaker selv må slå en bedrift konkurs for å få utbetalt sine tilgodehavender vil LO garantere for det beløp som er nødvendig for å få slått bedriften konkurs.

Ved bedriftskonkurser skal arbeiderne være garantert å få utbetalt innestående lønn og feriepenger.

I tilfeller der bedriften er insolvent, skal arbeidernes fordringer utbetales av staten via Arbeidsdirektoratet.

Konkurs er en forutsetning for at staten betaler ut det bedriften skylder arbeiderne. Ved insolvens opplever vi imidlertid ofte at kreditorene unnlater å slå en bedrift konkurs. I slike tilfeller

blir arbeiderne selv nødt til å slå bedriften konkurs for å få det de har krav på. Men det å slå en bedrift konkurs koster penger, minimum kr 5000,-. Derfor skjer det ofte at arbeiderne ikke våger den økonomiske risiko dette innebærer.

I løpet av de siste år har det i Harstad vært flere slike eksempler på at arbeidstakere har tapt tusenvis av kroner.

Forbundsstyrets innstilling:

Forslaget tiltres ikke.

Nr. 886. Fra Sekretariatet:

Forbundsstyrets innstilling tiltres.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 887. Avd. 52, Vestnes, foreslår:

Landsorganisasjonen skal arbeide for å få i stand en garantert ordning der bostyret skal ha utbetalt til de ansatte all lønn og feriepenger senest 2 måneder etter at bedriften er innlevert til skifteretten i forbindelse med konkurs.

Dersom bostyret holder bedriften i gang på ubestemt tid — skal en ha lønn og feriepenger utbetalt senest 14 dager etter at arbeidsforholdet er opphørt.

Nr. 888. Avd. 79, Arendal, foreslår:

Sikring av de ansattes lønn og feriepenger under konkurser og bedriftsnedleggelse.

Slik det er i dag er ordningen underlagt Direktoratet for Statens arbeidstilsyn. Det er også riktig for framtida.

Forholdet er imidlertid det at man ikke får dekket opp for mer enn 3 — tre — ganger grunnbeløpet i folketrygden. Dette fører så til at oppsagte med lang ansiennitet — og som er i alder 55—60 år ikke får dekning for lønn i oppsigelsestid fullt ut, men kan miste lønn en hel måned.

LO må ta dette forholdet opp med Rikstrygdeverket og Arbeidstilsynet og kreve en revisjon av ordningen slik at alt som er feriepenger og lønn blir dekket fullt ut.

Nr. 1066. Avd. 163, Vatne Bekledningsarbeiderforening, foreslår:

For å fylle kvalifikasjonskravet til trygd må den arbeidsløse i

Norsk Grafisk Forbund

Nr. 1070. *Avd. 52, Vestnes*, foreslår:

Karantenedager tas bort ved overgang til arbeidsledighets-trygd.

Nr. 889. **Fra Sekretariatet:**

Forslag nr. 884, 887 og 888 tiltres, og saken tas opp med Statens Arbeidstilsyn.

Votering:

Innstillingene nr. 886 og 889 enstemmig godkjent.

Arbeidstvistloven

Arvid Nordli, Oslo, sa at man i fjor igjen hadde problemer med Arbeidstvistloven fordi de ulike bransjer hadde ulike datoer for offentliggjøring av resultatet av avstemningen. Han sa dette var uheldig og måtte endres på.

Om paragraf 35, 7 sa han at han ville ikke ha vekk koplingsbestemmelsen, men man burde igjen se på om den fungerte etter hensikten. Saken var drøftet på Kongressen i 1969 og i representantskapet i 1972, men mye er forandret siden den gangen. Han sa seg enig med Sekretariatets innstilling 1065. Han tok opp forslag 1032 som han refererte.

Nr. 1032. *Avd. 31, Jern- og Metallarbeiderforbundet, Ålesund*, foreslår:

Endring av Arbeidstvistlovens § 35, punkt 7, siste avsnitt til:

«Før meklingsmannen treffer beslutning herom, skal han rådføre seg med vedkommende forbund. Felles avstemning kan ikke iverksettes for de fagforbund og overenskomstområder som ikke har kommet fram til et anbefalt forslag.»

Kåre Sunde, Tertnes, reiste forslag 1029. Han sa at LO må selv bestemme over de resultater som man kommer fram til. Han støttet også Nordlis forslag.

Reidar Olsen, Drammen, sa at han trakk forslag 1065 til fordel for 1032.

Arild Kalvik, Sekretariatet, sa at han hadde fått tilslutning fra redaksjonskomitéen til å fremme forslag. Dette spørsmålet må ikke forsvinne.

Han fremmet følgende forslag:

LO-Kongressen ber Sekretariatet ta opp til vurdering arbeidsgivernes mulighet til å anvende lock-out med sikte på en eventuell endring av Arbeidstvistloven på dette punkt.

Torbjørn Dahl, Oslo, sa at koplingsbestemmelsene var av de aller mest udemokratiske og urettferdige bestemmelser som fantes. Han sa at NNN-medlemmer ofte ble rammet av dette i avstemninger med andre. Ved Vinmonopolets forening ble man koplet sammen med et helt annet område. Det kan ikke være riktig at gule foreninger skal avgjøre slike avstemninger, sa han. Han støttet for øvrig forslag 1048.

Håkon Høst, Oslo, sa at han fant det fullstendig meningsløst at man skulle stemme sammen om helt forskjellige ting. Det ville være det samme som at man på LO-Kongressen skulle stemme over Nord-Norge-banen og forkortet arbeidstid samtidig. Det er omtrent som å putte alt i en sekk, sa han, og viste til at man på hans arbeidsplass hadde hatt en times politisk streik i 1980 på grunn av at de gule foreningene avgjorde avstemningen.

Leif Haraldseth, Sekretariatet, sa at man hadde hatt en stor diskusjon om dette på LO-kongressen i 1969. Det ble laget en utredning som ble behandlet i 1973. Vedtaket var da at man ikke skulle gjøre noe med koplingsbestemmelsene. Det er ikke riktig som Høst sa at det er de gule foreningene som bestandig tjener på bestemmelsene. Situasjonen er tvertimot det Dahl hevdet, sa Haraldseth. Jeg kan ikke gå på noen av de andre forslagene, men jeg er enig med Nordlis forslag om en vurdering.

Haraldseth sa også at redaksjonskomitéen hadde foreslått forslagene fra representantene 315 og 131 (Kalvik og Gangnæs) behandlet under dette punkt. Han foreslo at forslaget fra Kalvik ble oversendt Sekretariatet og at forslaget til Gangnæs måtte avvises.

Votering:

1002, 1019, 1021, 1027 og 1058 ble enstemmig vedtatt.

Dagfinn Aam, ønsket å få vurdert endringsforslagene opp mot koplingsparagrafen. Han var enig at Kalvik og Gangnæs forslag kunne oversendes Sekretariatet mens forslaget fra Arne H. Nilsen burde realitetsbehandles. Han tok opp forslag 1032.

Votering:

1060 og 1062 enstemmig vedtatt.
1065 ble vedtatt med klart flertall.

Arvid Nordli, Oslo, kritiserte dirigenten for dette, som beklaget episoden på følgende måte: «Det skyldes nok en feilplassering av et galt ord».

Kalviks forslag ble vedtatt oversendt Sekretariatet.

Arbeidsledighetstrygden

Kim Nordlie, Oslo, sa at arbeid for alle var et sentralt krav, men det er ikke alle som har arbeid. Heller ikke får alle grupper ledige den trygd de skulle hatt krav på. Det stilles den forutsetning til den arbeidsledige at han eller hun hadde hatt inntekt tidligere. Det har naturligvis store grupper ikke hatt. Det dreier seg om kvinner som har arbeidet i hjemmet, det er ungdom og det kan være funksjonshemmede. Disse gruppene blir stadig større, sa Nordlie, som sa han tok opp og støttet forslag 1079 og ba forsamlingen stemme mot forslagene 1067 og 1080.

Nr. 1067. Fra Sekretariatet:

Spørsmålet om å lempe på kvalifikasjonskravet blir utredet av et offentlig utvalg. Under henvisning til dette oversendes forslaget til Sekretariatet.

Voteringen:

Sekretariatets forslag ble vedtatt med overveldende flertall.

Nr. 1070 Avd. 52, Vestnes, foreslår:

Karantenedager tas bort ved overgang til arbeidsledighets-trygd.

Nr. 1071 Avd. 79, Arendal, foreslår:

LO må arbeide for at opparbeidelsen av arbeidsledighets-trygd skal forandres. I dag må en ha tjent 75% av grunnbeløpet i folketrygden siste år for å få trygd. Det burde gå an å bruke samme beregningsgrunnlaget for ledighetstrygd som for syke-trygd.

Nr. 1072 Avd. 213, Sunndal, foreslår:

Arbeidsledighetstrygden må omformes, slik at permitterte som blir tvunget til å gå på redusert arbeidsuke går direkte over på trygd fra første dag.

Forbundsstyrets innstilling:

Forbundsstyret henviser til vedtak på forbundets landsmøte i 1978 og LO-kongressens vedtak i 1977, og ber LO om å prioritere endringer av ovennevnte trygdeytelser høyere i kommende kongressperiode.

I denne forbindelse ber forbundsstyret om at LO snarest tar sikte på å innføre en «tilleggstrygd for arbeidsledighet» for LO's medlemmer.

Nr. 1073. Fra Sekretariatet:

Forbundsstyrets forslag oversendes Sekretariatet.

Ellers vises til innstilling vedrørende forslag nr. 1096.

Forslag 1073 vedtatt mot 2 stemmer.

Nr. 1077 Hermetikkarbeiderforeningen, Stavanger, foreslår:

Det må bli utarbeidet nye retningslinjer for ledighetstrygden, nåværende er ikke tilfredsstillende.

Full lønn som syketrygden med skatt, pensjonspoeng og feriepenger fra 1. uke ikke 8. som nå.

Forbundsstyrets innstilling:

Forbundsstyret har sympati for forslaget fra avdelingene i Molde og Oslo, men kan vanskelig anbefale en slik ordning uten en utredning av konsekvensene.

Forbundsstyret går inn for en generell øking av ytelsene under arbeidsledighet. Det må også gjennomføres ordninger som passer bedre for bransjer som er særlig utsatt for sesongmessige svingninger i sysselsettingen.

Nr. 1078. Fra Sekretariatet:

Forslaget oversendes Sekretariatet.

Sekretariatets forslag enstemmig vedtatt.

Nr. 1079 Avd. 108-31, Nordland Distriktshøgskole, foreslår:

Alle som ønsker å gå ut i arbeidslivet og som ikke får arbeid, må få arbeidsledighetstrygd på linje med andre arbeidsløse.

Nr. 1080. Fra Sekretariatet:

Forslaget oversendes Sekretariatet.

Sekretariatets forslag vedtatt med overveldende flertall.

Yrkesskadetrygden

Nr. 1285. *Norsk Arbeidsmandsforbund* foreslår:

Belastningsskader som klart kan tilbakeføres til yrket, må betraktes som yrkesskade etter folketrygdens bestemmelse, slik at utgifter til fysikalsk behandling dekkes av trygdekassen.

Nr. 1286. *Mandal faglige samorganisasjon*, foreslår:

Belastningsskader som kan tilbakeføres til yrket må betegnes som yrkesskade etter Folketrygdens bestemmelser.

Nr. 1287. **Fra Sekretariatet:**

Kongressen gir i prinsippet sin tilslutning til forslagene.

Forslagene oversendes Sekretariatet.

Sekretariatets forslag enstemmig vedtatt.

Lov om personregistre

Nr. 1288. *Oslo Grafiske Stedsstyre*, foreslår:

Lov om personregistre m.m.

Lovens § 1, 2. ledd endres til:

«Med personopplysninger er ment opplysninger og vurderinger som direkte eller indirekte kan knyttes til identifiserbare enkeltpersoner eller grupper, sammenslutninger eller stiftelser. Med personregistre er ment registre, fortegnelser m.m. der personopplysninger om den enkelte person kan finnes igjen.»

Nr. 1289. **Fra Sekretariatet:**

Forslaget oversendes Sekretariatet.

Innstillingen fra Sekretariatet, 1289, ble enstemmig vedtatt.

Dagsordenens pkt. 10. Diverse forslag

Man gikk så over på pkt. 10. Diverse forslag, pluss en del forslag som var reist om tariff-politikken.

Dirigenten foreslo 6 minutters pause.

Møtetsatt igjen kl. 15.30.

Dirigenten foreslo at forslaget fra Steinar Wrangsund (se side 405) kunne oversendes Sekretariatet uten realitetsbehandling. Det ble vedtatt.

Når det gjaldt henstillingen fra Jacob Børstad, Arendal, om en tilføyelse til protokollen om situasjonen ved Phillips Fabrikker, syntes dirigenten dette var vanskelig å etterkomme. Den er jo referert i Kongressen.

Han fikk godkjenning av denne behandlingsmåten.

Dagsordenens pkt. 8

Internasjonale spørsmål

Nestformannen, Leif *Haraldseth*, fikk ordet til innledning om innstillingen fra redaksjonskomitéen for internasjonale saker og bevilgninger. Han sa innledningsvis at det er en kjent sak at nordmenns skråsikkerhet øker parallelt med avstanden til fedrelandet. Etter å ha gått gjennom alle forslag, kan jeg slå fast at dette ikke gjelder lenger. Det hadde ikke vært lett å komme fram til en enstemmig innstilling, men dette hadde lyktes, og han sa seg meget glad for det. Han fortsatte med å lese opp følgende forslag til uttalelse om den internasjonale politiske situasjon:

På bakgrunn av opptatte forslag og debatten vil Redaksjonskomitéen foreslå vedlagte uttalelser om:

- Den internasjonale politiske situasjon
- Den internasjonale økonomiske situasjon
- Arbeiderbevegelsens internasjonale støttekomité
- Bevilgninger

Vedrørende uttalelsen om den internasjonale politiske situasjon vil Redaksjonskomitéen når det gjelder Midt-Østen uttale:

Redaksjonskomitéen har i sitt arbeid lagt betydelig vekt på nødvendigheten av å finne fram til et forslag som kan virke samlende for Kongressen og gi LO et best mulig grunnlag for det praktiske arbeid med disse spørsmålene i kongressperioden, slik at norsk fagbevegelse kan gi sitt bidrag til løsning av konfliktspørsmålene i Midt-Østen.

Forslagene om anerkjennelse — ikke annerkjennelse av PLO er avvist av Redaksjonskomitéen. Dette er i samsvar med vår praksis for kontakt med andre organisasjoner.

Den internasjonale politiske situasjon

Den internasjonale utvikling gir grunn til vaktomhet. Spenningen øker. Kampen for demokrati skjerpes verden over. Feilslått økonomisk poli-

tikk øker ledigheten i vest. Fastlåste styrereformer fører til reaksjoner i Øst-Europa. Utviklingslandene strir stadig med indre og ytre vansker.

Situasjonen krever en samlet og forsterket innsats fra internasjonal faglig og politisk arbeiderbevegelse, for avspenning og ny økonomisk politikk for full sysselsetting og solidaritet med folkene i de fattige land, mot innblanding i nasjonale anliggender.

Den mest påtrengende oppgaven i dagens verden er å stanse rustningskappløpet. Utviklingen av *konvensjonelle og kjernefysiske våpen* er en fare for freden. Kjernevåpen utplasseres i stadig større omfang. Tallet på kjernevåpenmakter øker. Konvensjonell og kjernefysisk våpenproduksjon tar ressurser fra menneskelige behov. Rustningsvanviddet kan ikke aksepteres i en verden hvor millioner lever i nød.

Situasjonen tilsier derfor en *kraftig og planmessig innsats for reduksjon av våpnene i øst og vest*. Innen rammen av Norges sikkerhetspolitikk og det vestlige forsvarsfelleskap må det arbeides systematisk for avspenning og nedrustning i Europa, som ledd i en felles europeisk sikkerhetsordning. Gjennom NFS, FFI og overfor regjeringene må fagbevegelsen kreve kontrollert og balansert nedrustning av konvensjonelle og kjernefysiske våpen. Fagbevegelsen i Norge må følge opp Regjeringens og Arbeiderpartiets nedrustningsarbeid. Fagbevegelsen må arbeide aktivt for å stadfeste Norden som et atomvåpenfritt område. Arbeidet for kjernevåpenfrie områder må sees i sammenheng med forhandlinger om nedbygging av kjernevåpnene i Øst- og Vest-Europa. Fagbevegelsen i øst og vest må i fellesskap presse regjeringene til forhandlinger. Det faglig-politiske samarbeid i Norden for fred og nedrustning i Europa må utvides.

I avspenningsprosessen må kontaktvirksomheten mellom øst- og vest-europeiske fagbevegelse forsterkes. Øst-Vest-konferansene bør videreføres. Fagbevegelsen bør støtte forhandlingene i Konferansen om samarbeid og sikkerhet i Europa.

Nasjonal suverenitet og fagbevegelsens uavhengige stilling må anerkjennes. Norsk fagbevegelse følger utviklingen i Polen og anerkjenner arbeidet som utføres av landsorganisasjonen Solidaritet for faglige rettigheter og arbeidstakernes kår. Et samarbeidsprogram med Solidaritet iverksettes. Kongressen forutsetter dette ført videre som ledd i kontakten med fagbevegelsen i Øst-Europa.

Midt-Østen er i endring. Store motsetninger i området truer verdensfreden. Kongressen ser positivt på alle tiltak fra LOs side som kan bidra til fredelige løsninger på stridsspørsmålene. Hvis dette skal lykkes, må det finnes ordninger som gjør slutt på palestinerne umenneskelige lidelser.

Fred i Midt-Østen er avhengig av at også andre spørsmål løses, som striden mellom araberstatene i området, alle staters rett til å eksistere, in-

klusive Israel, og palestinerne rett til nasjonal selvbestemmelse etter forhandlinger i samsvar med FNs vedtak. Disse problemer må løses gjennom forhandlinger der alle involverte parter deltar. I dag er det vold og gjengjeldelsesterror som brukes av alle parter.

Løsningen i striden mellom staten Israel og den palestinske frigjøringsorganisasjon må ligge i anerkjennelse av Israels eksistens som stat innenfor trygge, faste og anerkjente grenser og i en definering og virkeliggjøring av palestinerne menneskelige og nasjonale rettigheter, inklusive selvbestemmelse og aksept av PLO som talsmann for palestinerne. Forståelse mellom Israel og palestinerne er ikke mulig uten gjennom kontakt og forhandlinger. Norsk fagbevegelse bør arbeide for å påskynde slike forhandlinger og søke forbindelse med alle hovedparter med sikte på å fremme en fredelig løsning av konflikten.

På en slik bakgrunn vil LO, i full åpenhet med alle parter, ta kontakt med PLOs Arbeiderunion. En slik kontakt innebærer ikke anerkjennelse, verken av PLOs program, krav eller påstander. LOs forbindelse med Histadrut videreføres. Fagbevegelsen bør også videreutvikle sitt samarbeid med andre fagorganisasjoner i Midt-Østen.

Norsk arbeiderbevegelses hovedmål for innsats i Midt-Østen må være å fremme freden, sikre folkenes rettigheter og styrke sosial og økonomisk utvikling for de store grupper. Norge bør også av den grunn bygge ut forbindelsene med landene i Midt-Østen i handel, industriproduksjon, transport og utviklingshjelp. LO støtter også Norges deltakelse i FNs fredsbevarende styrker. Kongressen forutsetter at norske myndigheter tar del i opplegg for et internasjonalt utviklingsprogram for Midt-Østen. Forslag om planlegging av et slikt program bør komme fra Norden snarest mulig.

Kongressen hilser fagforeningskameratene i *Sør-Afrika* som kjemper mot det hvite mindretallsregimets brutale undertrykking og angrep på nabostatene. Apartheidpolitikken er ikke bare et indre anliggende for *Sør-Afrika*, den truer også internasjonal fred og sikkerhet.

Norsk fagbevegelse tar fortsatt aktivt del i kampen mot Apartheidregimet og støtter dem som rammes. Gjennom FFI vil vi støtte oppbyggingen av representative fagorganisasjoner, legale og illegale, for å styrke den sørafrikanske arbeiderbevegelsens kampkraft. Samarbeidet med frigjøringsbevegelsen Den afrikanske nasjonalkongress (ANC) videreføres gjennom AIS og Norsk Folkehjelp. Støtten til den namibiske frigjøringsbevegelsen SWAPO intensiveres. Kongressen oppfordrer Regjeringen til aktivt å bidra til løsning av Namibiaspørsmålet gjennom frie FN-valg.

Nordens Faglige Samorganisasjon fortsetter sitt arbeid for å begrense økonomiske forbindelser mellom Norden og *Sør-Afrika* og nordiske bedrifters virksomhet i landet.

Regjeringen må aktivt følge opp FN's handlingsprogram mot Apartheid og arbeide sammen med de nordiske land for en internasjonal boikott.

Norge har vedtatt ikke å levere olje til Sør-Afrika. Kongressen ber Regjeringen søke kontakt for stopp i leveringer av olje til Sør-Afrika fra andre oljeproduserende land. Dette må også gjelde landene i Midt-Østen.

I Latin-Amerika kjemper fag- og frigjøringsbevegelser for menneskeverd og sosial rettferd. Reaksjonære grupper støttet av internasjonale kapitalkrefter tviholder på diktaturet og meningsløst urettferdige eierforhold. I kampen må latinamerikanske kamerater få støtte fra norsk og internasjonal fagbevegelse. FFI og Sosialistinternasjonalen er viktige i dette støttearbeidet. Støtte til diktaturer fra flernasjonale selskaper og andre stater må motarbeides, enten dette foregår ved militært maktbruk eller ved våpenleveranser.

I Nicaragua kjemper et ungt demokrati for å overleve. Utviklingshjelp fra regjeringene og faglig støtte må føres fram. I El Salvador søker reaksjonære gjennom terror å stoppe økonomisk og demokratisk utvikling. Norsk fagbevegelse slutter opp om FDRs (Den demokratiske revolusjonære Frontens) kamp for reformer og menneskerettigheter. I Bolivia forsøker reaksjonen også å stoppe framskritt. Fagbevegelsen COB har oppslutning fra europeisk og norsk arbeiderbevegelse. I Chile samler fagbevegelsen seg til kamp for faglige rettigheter og bedre kår. Kongressen ber LO og AIS føre solidaritetsarbeidet videre i Latin-Amerika.

Internasjonal arbeiderbevegelse har tatt avstand fra Reagan-administrasjonens politikk overfor Latin-Amerika. Kongressen slutter seg til dette og ber Regjeringen fortsette arbeidet for å påvirke amerikanske myndigheter til en politikk for demokrati og økonomisk rettferd. Samme sak må tas opp med amerikansk fagbevegelse (AFL-CIO).

I Asia er Afghanistan besatt av sovjetiske tropper. Kongressen tar avstand fra invasjonen. Frigjøringsbevegelsen har tatt opp kampen. Kongressen slutter opp om til frigjøringsbevegelsen og ber Regjeringen arbeide for tilbaketrekking av sovjetstyrkene.

I Europa er militærkupp gjennomført i Tyrkia. Kongressen tar på det sterkeste avstand fra terroren og fengslingen av tillitsvalgte og andre kamerater. Vi slutter oss til europeisk fagbevegelses krav om suspensjon av Tyrkia fra Europarådet for å få gjenopprettet demokrati og faglige rettigheter.

Utviklingslandene trenger industrilandenes støtte til utvikling av sysselsetting, rettferdig inntektsfordeling og demokrati. Fagbevegelsens krav om en *ny økonomisk og sosial verdensorden* fordrer at det bygges opp fagorganisasjoner i u-landene for å framtinge inntektsdeling, økt sysselsetting og en annen maktfordeling. De brede folkegrupper må få del i den økonomiske utviklingen og styringen i landene. Regjeringen i

Norge og øvrige i-land må arbeide for å fremme en ny økonomisk og sosial verdensorden.

Dirigenten ga fullmakt til Haraldseth om bare å referere endringen i siste avsnitt, 3 side, i uttalelsen om den internasjonale økonomiske situasjon, som var lagt fram:

Den internasjonale økonomiske situasjon

Kongressen konstaterer at den internasjonale økonomiske situasjon stadig forverres. Det er nå 25 mill. arbeidsledige i de vestlige industri-land. Antallet øker. Det er dypt beklagelig og kritikkverdigg at demokratiske industriland lar forholdene utvikle seg uten å treffe de nødvendige mottiltak. Økte sosiale og økonomiske motsetninger skaper en fare for demokratiet.

Trass i nedgangen har den norske regjeringen sikret norske arbeidsplasser. Kongressen uttrykker anerkjennelse for det. Det blir stadig vanskeligere å holde produksjonen oppe og norske arbeidsplasser intakt med sviktende økonomiske aktivitet i andre land. Nedgangen svekker Norges muligheter til å føre en politikk for full sysselsetting.

En rekke land i Europa og Nord-Amerika fører en passiv og restriktiv økonomisk politikk. Politikken bestemmes av en forenklet tro på pengemengdens betydning. Av frykt for å stå ansvarlig for sin politikk, overlates utviklingen til markedskreftene. Ledigheten nyttes som økonomisk-politisk virkemiddel, uten at inflasjonen synker. Også for fagbevegelsen står kampen mot inflasjonen sentralt, men inflasjonen bekjempes ikke med ledig produksjonskapasitet og svak produktivitet. Kampen mot inflasjonen må innordnes arbeidet mot arbeidsledighet og for den fulle sysselsetting.

Kongressen beklager at regjeringene i virkeligheten har forlatt full sysselsetting som mål. De lar være å anvende tilgjengelige virkemidler i en felles strategi for den fulle sysselsetting.

Heller ikke tar regjeringene konsekvensene av den stadig sterkere internasjonalisering og sammenveving av de enkelte lands økonomier. De viker tilbake for samarbeid om økonomisk politikk og søker å dekke seg ved beskyttelsestiltak. Frihandelssystemet i Vest-Europa kan gå i oppløsning, hvis regjeringene ikke samarbeider aktivt om en økonomisk politikk med sikte på full sysselsetting. Energiproblemene truer også sysselsettingen og kan i første rekke løses effektivt gjennom et utvidet internasjonalt samarbeid, hvor det enkelte lands råderett over egne energiresurser respekteres. De multinasjonale oljeselskapene må undergis sterkere kontroll.

De mellomstatlige institusjoner for økonomisk samarbeid (OECD, EFTA, EF) viser seg utilstrekkelig for løsning av fellesøkonomiske problemer. OECD fremmer anbefalinger som gjenspeiler de større landenes

stadig mer konservative syn. I EFTA viker regjeringene tilbake for drøftinger av økonomisk politikk og for samråd med EF om vest-europeisk økonomi. Også i EF er det manglende vilje til å ta opp arbeidet med de felles oppgaver og problemer. Den rådende passivitet er uakseptabel for fagbevegelsen.

Det må nå satses kraftig for en ny økonomisk politikk i OECD-området og i Europa. De mellomfolkelige samarbeidsorganer må nyttes til løsning av fellesoppgaver. Gjennom faglig-politisk samarbeid i Norden og Europa må det arbeides aktivt for en økonomisk politikk som sikrer sysselsettingen. Nordisk arbeiderbevegelse har et særlig ansvar for økonomisk nytenkning. De nordiske regjeringer bør utvikle fellesinitiativ for en ny økonomisk politikk i Europa og OECD-området. Saken må tas opp på neste konferanse av europeiske arbeiderbevegelser og på den nordiske arbeiderkongressen i Oslo neste år. EURO-LO har iverksatt en kampanje for full sysselsetting. Landsorganisasjonen slutter seg til denne.

Kongressen ber Regjeringen utvikle en utenriksøkonomisk politikk for et bredt mellomstatlig samarbeid for full sysselsetting. Full sysselsetting må igjen bli hovedmål i mellomstatlige samarbeidsorganer. I en koordinert utenriksøkonomisk politikk fra Regjeringens side bør arbeidslivets organisasjoner trekkes inn. Norge bør sammen med andre mindre stater søke innflytelse på de økonomisk-politiske anbefalinger i OECD og EFTA. Går disse på tvers av arbeidet for full sysselsetting, må Regjeringen distansere seg fra dem.

I utviklingslandene er ledigheten enda større. 350 mill. mennesker uten arbeid er en menneskelig uverdig og faglig situasjon. Det må være en hovedoppgave for internasjonal arbeiderbevegelse å fremme økonomisk samarbeid mellom i-landene og u-landene som skaper sysselsetting og økonomisk utvikling i begge områder. Utviklingsbistand må fremme sysselsetting og omfordeling.

Overføring av ressurser må videreføres med dette formål. Kongressen støtter Regjeringens forslag om utvidelse av norsk utviklingshjelp til 1,3 prosent av BNP innen 1985. Samtidig bør kontakten mellom næringslivet i Norge og i u-land styrkes for å fremme teknologioverføring, produksjonssamarbeid og dermed sysselsetting. Dette må gjøres i samråd med arbeidslivets organisasjoner.

Frie Faglige Internasjonale foreslår en Ny Økonomisk og Sosial Verdensorden, d.v.s. samarbeid og omfordeling mellom u-land og i-land som skaper sysselsetting og inntektsdeling, sosialytelser og faglige rettigheter. Fagbevegelsen i u-landene må styrkes for å sikre et sterkest mulig engasjement for disse mål. En Ny Økonomisk og Sosial Verdensorden må omfatte en rettferdigere fordeling av rikdom og ressurser både i de enkelte samfunn og internasjonalt.

Forhandlingene mellom u-land og i-land må følges opp, og de mel-

lomstatlige organer i FN-familien må brukes i kampen mot arbeidsledigheten. Ved innsats fra menneskene kan arbeidsledigheten bygges ned. Landsorganisasjonen slutter opp om Ny Økonomisk og Sosial Verdensorden som et mål og som en arbeidslinje for arbeiderbevegelsen i alle land.

Den sterke internasjonalisering har styrket de flernasjonale selskaperes stilling. Datateknologien forsterker behovet for kontroll med de flernasjonale selskaper. Fagbevegelsen i de enkelte land må samarbeide nærmere og utvikle en felles strategi for å presse regjeringene til tiltak for effektiv kontroll med de flernasjonale selskapene. LO vil gjennom de internasjonale faglige og statlige organisasjoner arbeide aktivt for kontroll over og begrenning av de multinasjonale selskapers dominans. Det faglige arbeidet for representasjon og medbestemmelse i flernasjonale selskaper fortsetter. I den seinere tida har vi hatt eksempler på oppsigelser og nedleggelse fra selskaperes side uten at informasjons- og konsultasjonsplikten er overholdt. For norsk fagbevegelse er derfor kontrollen med og innflytelsen over flernasjonale selskaper i Norge en aktuell og viktig oppgave.

Haraldseth refererte endringene i de to siste linjene i følgende uttalelse:

Arbeiderbevegelsens Internasjonale Støttekomité

Kongressen fastslår at Arbeiderbevegelsens Internasjonale Støttekomité (AIS) er arbeiderbevegelsens koordinerende organ i det internasjonale solidaritetsarbeid. AIS' virke er videreutviklet siden Kongressen 1977. Beretningen viser at betydelige midler er anvendt. Forbundene, fagforeninger, klubber og enkeltmedlemmer yter vesentlig finansiell og politisk støtte til og gjennom AIS.

Kongressen fastslår at samarbeidet og arbeidsdelingen mellom AIS og Norsk Folkehjelp, Arbeidernes Opplysningsforbund og Arbeiderpressen er avklart. Det er funnet fram til en rimelig praktisk ordning hvor arbeiderbevegelsens ulike organer kan nytte sine spesielle forutsetninger i det internasjonale solidaritetsarbeid.

Kongressen fastslår at det er klart behov for ytterligere innsats i internasjonalt solidaritetsarbeid, både på det faglige, det politiske og de humanitære/katastrofemessige felt. AIS' virke har vist det. Det er dermed også behov for en bredere innsats av ressurser.

Kongressen fastslår at det er ønskelig å øke den enkeltes bidrag til solidaritetsarbeidet, både for å understreke de fagorganisertes engasjement, for å sikre en regelmessig inntekt til AIS Fond og for å skape et bredere finansielt grunnlag.

Spørsmålet om omfanget av og metodene for faste bidrag til AIS Fond drøftes og avklares av Sekretariatet.

Landsorganisasjonens årlige direkte bidrag til AIS Fond fastsettes til kr. 400 000,—.

Kongressen ber om at støtte til solidaritetsarbeid fra arbeiderbevegelsens organer koordineres og kanaliseres gjennom AIS.

Bevilgninger

Haraldseth refererte videre forslag til bevilgninger:

Alva Myrdal-fondet

Innstilling:

Kongressen bevilger kr. 25 000,— til Alva Myrdal-fondet for nedrustning.

Afghanistan

Innstilling:

Arbeiderbevegelsens Internasjonale Støttekomité har tidligere bevilget kr. 40 000,— til humanitær hjelp til frigjøringsbevegelsen i Afghanistan og kr. 10 000,— til Afghanistan i Norge. En del midler er innsamlet. Prosjekt: helsestasjon i Afghanistan og flyktninge-stasjon i Pakistan.

Kongressen bevilger kr. 25 000,— til støtte til helsestasjon som drives av frigjøringsbevegelsen i Afghanistan.

Nicaragua

Innstilling:

AIS og Norsk Folkehjelp har tidligere kanalisert kr. 100 000,— til familiehjelp, kr. 1 000 000,— til medisiner, kr. 400 000,— til matvarer. AIS og Norsk Folkehjelp utfører nå et større prosjekt for ca. kr. 2 000 000,— med levering av sykehusutstyr til Nicaragua. Utstyret sendes i disse dager. I tillegg har AIS og Norsk Folkehjelp fått seg forelagt et forslag til et helsestasjonsprosjekt for barn, som nå vurderes. Ca. kr. 100 000,— gjenstår til dette formål. Spørsmålet om ytterligere bevilgninger fra arbeiderbevegelsens organer vil bli vurdert på denne bakgrunn. Assistanse til Nicaragua bør kanaliseres gjennom AIS og Norsk Folkehjelp. Utviklingshjelp til Nicaragua er tatt opp med Regjeringen.

Det foreslås på det nåværende tidspunkt ingen spesiell bevilgning til Nicaragua

Polen

Haraldseth tok også opp forholdet til Polen og sa at det kun var tidsmessige årsaker til at det nå ikke forelå noe skriftlig forslag på dette. Han sa at LOs internasjonale leder, Kaare Sandegren har vært i Polen og satt seg i forbindelse med Solidaritet. Representanter for Solidaritet har fått in-

vitasjon til Norge, og de har opplyst at en delegasjon kan komme om en måneds tid.

Solidaritet har videre sagt fra at de ikke ønsker økonomiske overføringer til Polen. Det er klart at vi kommer til å støtte dem, og det er full enighet i Sekretariatet om et hjelpeprogram for Solidaritet. Saken har vært behandlet i Sekretariatet etter rapport fra Sandegrens kontakter. Han ba Kongressen også ta denne informasjonen til etterretning. Om forslaget for støtte fra AIS sa han at dette måtte sees i sammenheng med bl.a. Svensson forslag om 20 kroner av kontingenten til samme formål. Kjemisks forslag vil bli oversendt Sekretariatet.

Debatten

Olaf *Axelsen*, Sekretariatet, uttalte at han sluttet seg til forslaget til uttalelse om den internasjonale politiske situasjon. Han var glad for at uttalelsen ikke inneholdt anerkjennelse av PLO og at en skal fortsette de gode kontakter med israelsk LO og sikre statens eksistens.

Olav *Sæd*, Odda, sa at han personlig ikke var helt fornøyd med uttalelsen, men han ville likevel støtte den for å få et enstemmig vedtak. Det viktigste er at man nå får kontakt med Den palestinske Arbeiderunion.

Arthur *Svensson*, Sekretariatet, sa at man i Redaksjonskomitéen hadde hatt en meget vanskelig oppgave. Det var to viktige årsaker til at han kunne være med på innstillingen. For det første slår uttalelsen fast at LO skal ha offentlig kontakt med PLO, for det andre var det viktig å komme fram til en uttalelse som samlet. Axelsen sier at vi ikke går inn for anerkjennelse av PLO. Det er ikke helt riktig å si det. Vi har ikke tatt opp forslaget om anerkjennelse eller ikke anerkjennelse. Personlig syntes han dette var en litt mystisk debatt, men han anbefalte innstillingen.

Odd *Bach*, Oslo, sa at uttalelsen om den internasjonale politiske situasjon ikke bare omhandlet Midt-Østen. Han syntes formuleringen om Norden som atomfri sone var god nok, men han var redd for at man fortolket i alle retninger. Det hadde derfor presisert bedre hva vi mener, hvis vi i tillegg til uttalelsen, vedtar Bitte Vatvedts forslag om atomfri sone i Norden.

Per *Ryanes*, Oslo, sa at helt fornøyd var han nok ikke, men når Svensson og Kalvik kunne være med på uttalelsen, så får vi greie oss med dette, i denne omgang, som han sa. I avsnittet om Latin-Amerika kunne han godt tenkt seg å få presisert at det er USA som er skurken der borte, men jeg får det vel ikke med, likevel, sa Ryanes.

Leif Haraldseth fikk ordet til oppsummering, og så etter debatten, lyst på muligheten til bred oppslutning om innstillingen fra Redaksjonskomitéen.

Votering:

Redaksjonskomitéens formulering i 4. avsnitt ble satt opp mot Odd Bachs forslag om tilføyelse.

Bachs forslag ble vedtatt med 156 mot 129 stemmer for redaksjonskomitéens innstilling.

Redaksjonskomitéens forslag til uttalelse ble for øvrig vedtatt enstemmig.

Forslaget til uttalelse om den internasjonale økonomiske situasjon ble deretter enstemmig vedtatt.

Forslaget til uttalelse om Arbeiderbevegelsens Internasjonale Støttekomité ble enstemmig vedtatt.

Arthur Svenssons forslag til støttefond ble oversendt Sekretariatet uten realitetsbehandling.

Bevilgningsforslagene ble alle enstemmig vedtatt, unntatt bevilgningen til frigjøringsbevegelsen i Afghanistan som ble vedtatt mot 1 stemme.

Arne Tveit hadde tidligere fremmet følgende forslag:

LOs Sekretariat har Kongressens mandat til i de nært forestående samtaler med Solidaritet i Polen å ta opp spørsmålet om materiell og økonomisk støtte. Kongressen ser det som svært positivt at LO på alle måter bistår landsorganisasjonen Solidaritet i oppbyggingsfasen.

Dirigenten foreslo Tveits forslag oversendt Sekretariatet uten realitetsvotering.

Votering:

Leif Haraldseths orientering om Polen ble enstemmig godkjent.

Forslaget fra Arne Tveit ble vedtatt oversendt Sekretariatet uten realitetsbehandling.

Handlingsprogrammet

Formannen i Redaksjonskomitéen Yngve *Hågensen* redegjorde for komitéens arbeid og gjennomgikk materialet.

Han konstaterte at debatten i store trekk hadde gitt oppslutning om de prioriteringer som var nedfelt i utkastet til handlingsprogram, og at dette var tatt til etterretning av Redaksjonskomitéen.

Han understreket at av de ca. 500 forslag som var kommet til dette punktet, var de aller fleste innsendt innen fristens utløp. Det vil si at disse forslagene har vært med i vurderingen under utarbeidelse av utkastet. Det som er kommet til av nytt å vurdere, er det som framkom i innlegg og forslag reist under debatten på Kongressen. Redaksjonskomitéen har søkt å videreføre den realisme som har vært grunnlaget for Sekretariatets utkast, ikke sett det som sin oppgave å tilføye en slags ønskeliste. Mange gode forslag er kommet fram under debatten, men det må være klart, at om en rekke av disse skulle tas med i programmet, ville det vært en økning av ambisjonsnivået til urealistiske høyder.

Hågensen gjennomgikk deretter, punkt for punkt, de endringer Redaksjonskomitéen hadde foretatt i forhold til utkastet. Komitéen hadde bl.a. tolket debatten slik at Kongressen ville prioritere lavere pensjonsalder og lik arbeidstid for alle, under avsnittet sosial trygghet.

Komitéen hadde, på basis av den klare oppslutning utkastet til arbeidsprogram hadde fått, ikke funnet det riktig å foreta større endringer, sa Hågensen og tok opp Redaksjonskomitéens innstilling, som han anbefalte.

Han gjennomgikk de forslag komitéen hadde foreslått oversendt Sekretariatet.

Redaksjonskomitéens innstilling

Følgende forslag oversendes Sekretariatet:
661, 682, 684, 690, 731, 1241, 1245, 1254, 1287 og 2204.

Forslag fra repr. nr. 57 Anders *Skattkjær*.

Forslag fra repr. nr. 72 Edel *Rosvold*.

Om bedriftsdemokratiet

Redaksjonskomitéen anbefaler Sekretariatets forslag nr. 2072 til uttalelse om videreutvikling av bedriftsdemokratiet. Forslag nr. 2035 med forbundsstyrets innstilling foreslås oversendt Sekretariatet for videre vurdering.

Redaksjonskomitéen slutter seg til Sekretariatets anbefalinger av forslagene 679, 1248, 2309 og 2233.

Dirigenten foreslo at man behandlet Redaksjonskomitéens forslag avsnitt for avsnitt, og minnet om at 126 talere hadde deltatt i debatten. Det skulle ikke være nødvendig med en ny og omfattende debatt nå.

3 minutters taletid ble vedtatt.

Gry *Midle*, Oslo, fikk ordet til forretningsorden. Hun etterlyste forslag nr. 687, som hun ikke kunne se hadde kommet med. Dette ble oppklart.

Prinsippspørsmål

Votering:

1. avsnitt i innstilling — prinsippspørsmål, ble enstemmig vedtatt.

Miljø og helse

Leif *Haraldseth* gjorde oppmerksom på at forslagene til uttalelse om bedriftshelsetjenesten og om samarbeidet med Norsk Folkehjelp burde komme inn under dette punktet. Han anbefalte forslagene.

Bedriftshelsetjenesten

Landsorganisasjonen ser på gjennomføringen av bedriftshelsetjenestensom et nødvendig ledd i innsatsen for et bedre arbeidsmiljø.

Bedriftshelsetjenesten er en integrert del av bedriftens miljøarbeid.

For fagbevegelsen er det en hovedoppgave å sørge for at alle medlemmer dekkes av slik bedriftshelsetjeneste.

Arbeidstilsynets 5-årsplan for obligatorisk bedriftshelsetjeneste må derfor gjennomføres.

Myndighetene må sikre tilgang på leger og annet helsepersonale til bedriftshelsetjenesten. Bruk av Reguleringsloven som hindring for opprettelse av bedriftslegestillinger kan ikke godtas.

Arbeidstilsynets håndheving av bestemmelsen sikrer at bedriftshelsetjenesten blir vurdert i sammenheng med vernetjenesten og det øvrige miljøarbeid i bedriften. Bedriftshelsetjeneste kan derfor ikke betraktes som en del av primærhelsetjenesten. Det er et arbeidsmiljøtiltak og derfor et arbeidsgiveransvar.

Landsorganisasjonen går mot ethvert forsøk på å overføre ansvaret for bedriftshelsetjenesten til kommunene eller å trekke bedriftshelsetjenesten inn i primærhelsetjenesten.

Det er Kommunal- og arbeidsdepartementet og Arbeidstilsynet som må ha det hele og fulle ansvar for bedriftshelsetjenesten i framtiden.

Landsorganisasjonen er tilfreds med at uklarhet omkring Arbeidstilsynets hjemmel til å kreve obligatorisk bedriftshelsetjeneste ble avklart på politisk plan mellom departementene i forbindelse med fastsettelse av forskriftene.

LO avviser alle forsøk på å skape ny uklarhet om hjemmelspørsmålet.

Utbygging av bedriftshelsetjenesten slik Arbeidsmiljøloven forutsetter, er i samvar med medlemmenes interesser. Alle krefter må derfor settes inn for å sikre en rask og effektiv gjennomføring av bedriftshelsetjenesten for alle medlemmer.

Samarbeid med Norsk Folkehjelp

Med utgangspunkt i LOs handlingsprogram avgir Kongressen følgende uttalelse når det gjelder samarbeidet med Norsk Folkehjelp:

Kongressen slår fast at Norsk Folkehjelp er fagbevegelsens helse- og miljøorganisasjon. Det er derfor en oppgave for alle ledd i bevegelsen å støtte opp om Norsk Folkehjelp både organisasjonsmessig og økonomisk. Denne organisasjon har som utgangspunkt arbeiderbevegelsens målsetting.

Kongressen har merket seg Norsk Folkehjelps store engasjement for bedring av miljøet på arbeidsplassen. Fagbevegelsen vil gjennom Norsk Folkehjelp arbeide for en bedriftshelsetjeneste i samsvar med de krav Arbeidstilsynet stiller og bestemmelser i forskrifter om bedriftshelsetjenester og Arbeidsmiljøloven. Norsk Folkehjelp vil legge spesiell vekt på å nå de små og mellomstore bedrifter ved etablering av fellesordninger.

Fagbevegelsens organer oppfordres til å stille seg imøtekommande overfor Norsk Folkehjelps tilbud når det gjelder kurs og konferanser om helse- og miljøarbeid på arbeidsplassen og til å støtte tiltak for å løse noen av de problemer en møter i hjem og nærmiljø. Dette gjelder bl. a. utbygging av kontakttjeneste for ensomboende, arbeide for å få satt dette ut i livet til å fylle dens viktige funksjon i samfunnet.

Videre oppfordres fagbevegelsens organer til å støtte Norsk Folkehjelps helsemessige opplysningsvirksomhet for å fremme folkehelsen, forebygge sykdommer og skader, opplysning om rusgiftproblemene, kunnskap om AKAN og opplysning som reduserer ulykker i hjemmet og i fritiden.

Kåre Eriksen, Oslo, sa: Fagbevegelsens økende engasjement i arbeids-

miljøspørsmål i 70-åra har ført til en stadig stigende interesse for helsepolitikk generelt og bedriftshelsetjeneste spesielt.

Samtidig med denne økende interesse har også irritasjonen steget kraftig over legestandens og Helsedirektoratets manglende forståelse for den helsevirkelighet vi lever i.

Legeforeningens og Helsedirektoratets trenering av bedriftshelsetjenesten er på bakgrunn av dette direkte oppsiktsvekkende. Våre politiske myndigheter har lagt bedriftshelsetjenesten til Arbeidstilsynet, fordi bedriftshelsetjenesten er en integrert del av de samlede arbeidsmiljøtiltak. Kunnskap om arbeidsmiljøet er en forutsetning for utbygging av fullverdig bedriftshelsetjeneste.

Den norske Legeforening og Helsedirektoratet har tilfalle avslørt en manglende kunnskap om arbeidsmiljøets betydning for de fagorganisertes helse.

Bedriftshelsetjenestens fremste oppgave er aktiv forebygging i arbeidsmiljøet gjennom avdekking av helsefarlige forhold og søkelyset på risikogrupperne. Med en slik kunnskap integrert i arbeidsmiljøet øker sjansen for målrettet forebyggende helsearbeid.

Mange bedrifter i vårt land er forholdsvis små og det er for disse lite aktuelt med egen bedriftshelsetjeneste i bedriftene. Det bør derfor være en hovedregel at det bygges ut lokale bedriftshelsesentra, hvor alle bedrifter i distriktet, som ikke har andre brukbare løsninger, er forpliktet til å tilslutte seg.

Det er mange små bedrifter i vårt land, ikke minst ute i distriktene. For disse små bedriftene er det ikke aktuelt med interne bedriftshelsetjenester. Likevel må det være en udiskutabelt krav at også arbeidstakere i små bedrifter får et brukbart tilbud. Vi bør derfor si klart i fra at vi må satse på å utbygge lokale bedriftshelsesentra, hvor alle bedrifter som ikke har andre brukbare løsninger, er forpliktet til å delta. Det må være offentlig myndighets ansvar, men regningen må betales av de enkelte bedrifter.

Arbeidstilsynets håndheving av bestemmelsene sikrer at bedriftshelsetjenesten blir vurdert i sammenheng med vernetjenesten og det øvrige miljøarbeid i bedriften.

Det er Kommunal- og arbeidsdepartementet og Arbeidstilsynet som må ha det hele og fulle ansvar for bedriftshelsetjenesten i framtida.

Asmund Hansen, Tromsdalen, konstaterte at hans forslag var kommet med i innstillingen, og anbefalte den på det varmeste.

Sigurd Pettersen, Ilseng, mente det kunne sies mye om bedriftshelsetjenesten, vi har fått bedriftshelsetjenesten nedfelt i to lovverk, Arbeidsmiljøloven og Lov om bedriftshelsetjeneste, men nå måtte det snart skje noe reelt også. Fagbevegelsen må aktivisere seg sterkt, blant annet i opp-

lysningsarbeidet. Et undersøkelsesprosjekt viser bl.a. at det er de med lavest utdannelse som er mest utsatt for yrkesskader.

Votering:

Redaksjonskomitéens innstilling enstemmig vedtatt.

Utvidet demokrati

Arne Grøttum, Oslo, var ikke fornøyd med formuleringen i 7. avsnitt. Det er vanskelig å foreta en avgrensning av hva som er administrative og politiske saker, og av hensyn til den medinnflytelse de ansatte skal ha, ville den opprinnelige formulering være klarere. Han fremmet ikke motforslag, men håpet på LOs støtte når avgrensningsproblemene meldte seg for de ansatte.

Votering:

De to forslagene til uttalelse ble enstemmig vedtatt. Redaksjonskomitéens forslag under dette avsnitt til handlingsprogram ble enstemmig vedtatt.

Sekretariatets forslag til uttalelse enstemmig vedtatt.

Sysselsetting-Trygghet-Økonomi

Finn Egil Thoresen, Li, ønsket sitt forslag om 6-timers dag tatt opp under dette punktet, der han mente det hørte hjemme, og fremmet forslag om avstemning over det her.

Håkon Sverre Høst, reiste sitt eget tilleggsforslag, som gikk på å gjeninn-ta den formulering fra det forrige handlingsprogrammet, som nå var tatt ut.

Håkon Kvalheim, Fyllingsdalen, ville ha innarbeidet forslaget som gikk på personpolitikken i stat og kommune, med overføring av stadig fler oppgaver til private firmaer.

Han syntes ellers Kongressen kunne fulgte opp vedtaket om 6 timers-dagen fra Arbeiderpartiets landsmøte.

Yngve Hågensen konstaterte at komitéens innstilling følger opp de prioriteringsønsker som var kommet fram når det gjaldt lavere pensjonsalder og lik arbeidstid. Dersom Thoresens forslag skulle vedtas her, ville det bety en annen prioritering. Han advarte sterkt mot det.

Dirigenten tok opp til votering hvorvidt Thoresens forslag skulle voteres over under dette punkt, eller tas opp under punktet om arbeidstidsforkortelser.

Det siste ble vedtatt.

Votering:

Redaksjonskomitéens innstilling enstemmig vedtatt.

Høst, til forretningsorden, mente det skulle votereres over hans tilleggsforslag.

Dirigenten avviste dette med at vedtak allerede var fattet, og Høsts forslag lå ikke på bordet.

Industri og energi

Innstillingen enstemmig vedtatt.

Oljeressursene i samfunnsperspektiv

Lars A. Myhre ville oppklare en misforståelse. Hans forslag, referert i innstillingen, var ikke det korrekte. Han henviste til referatheftet, der det riktige forslaget står.

Han tok for seg innstillingens punkt om at Statoil må sikres den dominerende innflytelse over oljevirksomheten. Det kan tolkes som om det også gjelder kontrollen med virksomheten. For å unngå misforståelse bør det stå kontroll med den forretningsmessige virksomhet.

Myhre la fram følgende forslag:

*Oljedirektoratet, Sjøfartsdirektoratet og andre offentlige kontrollinstanser må ha en sentral stilling ved vurderingen av og kontroll med så vel ressursforvaltningen som den sikkerhetsmessige del av virksomheten. Kontrollorganene må gjøres handlekraftige og informative og deres uavhengige stilling ovenfor oljeselskapene må understrekes.
Endringer som vist på vedlegg.*

Lars Anders Myhre framsatte dette forslag:

Landsorganisasjonen i Norge vil:

Utnytte olje- og gassressursene som vår felles nasjonale eiendom i et målbevisst arbeid for å sikre den fulle sysselsetting, en spredt bosetting og et samfunn med høyere livsstandard.

Kreve nasjonal styring over leting, produksjon, videreforedling og distribusjon av olje og gass bl.a. ved å videreutvikle Statoil.

Utnytte ressursene av olje og gass til industriell videreforedling.

Øke letevirksomheten på norsk sokkel for å sikre nødvendig informasjon og innsikt om ressursenes omfang på hele kontinentalsokkelen.

Arbeide for å fordele oppdragene gjennom et bedre samarbeid i norsk industri.

Utnytte oljevirkksomheten for å stabilisere bosettingen og arbeidsplasser i nordlige landsdeler

Utnytte olje- og gassressursene i industri- og energisamarbeid med andre land.

Stimulere forskning som med basis i oljevirkksomheten kan tilføre norsk industri kunnskaper om industriell videreforedling av mineraler, metaller m.v. på og under havbunnen.

Forsette arbeidet for at sikkerheten og arbeidsforholdene i oljevirkksomheten bringes på linje med forholdene i det øvrige arbeidsliv.

Olje- og gassressursene er det norske samfunns felles eiendom. De må utnyttes målbevisst for å sikre den fulle sysselsetting, vårt bosettingsmønster og på et bredt felt settes inn i arbeidet for et samfunn med høyere livsstandard. Statens styring må sikres gjennom et restriktivt konsesjonssystem. Skattereglene må tilpasses økte priser på olje og gass, slik at selskapenes avkastning til enhver tid begrenses til hva som bedriftsøkonomisk kan ansees som rimelig.

Industrielt representerer virksomheten en rekke muligheter. Foruten industriell virksomhet i tilknytning til leting og produksjon, kan oljevirkksomheten utnyttes til industriell videreforedling av olje og gass. Sikre råstoffleveranser vil i åra framover gi viktige fordeler til slik virksomhet. Anvendelsesmulighetene for petrokjemiske industriprodukter vil fortsette å øke. Her vil det ligge viktig impulser for norsk industri.

Nasjonal styring over leting, produksjon, videreforedling og distribusjon av olje og gass vil være avgjørende for at oljevirkksomheten og inntektene fra denne skal komme hele det norske folk til gode. Samarbeid med de flernasjonale selskapene er nødvendig, bl.a. for å tilføre norsk industri stadig bedre teknologi. Samarbeidet må ikke skje på de flernasjonale selskapenes premisser. Erfaringene viser klart at dette vil sinke teknologioverføringer og kunnskapsoverføringer til norsk industri.

Her kommer forannevnte forslag til nytt avsnitt inn.

Operatøransvar må i første rekke forbeholdes Statoil, Hydro og Saga Petroleum. Statoil må sikres dominerende innflytelse over den forretningsmessige delen av virksomheten. Statoil vil sikre inntekter for hele det norske samfunn og formidle teknisk innsikt til norsk næringsliv. Hydro og Sagas medvirkning vil ytterligere sikre norsk industris brede engasjement.

Statoils størrelse målt i antall sysselsatte, omsetning og investeringsomfang må måles mot de oppgaver selskapet skal løse. Dette krever at selskapet tilføres ressurser som er store i forhold til størrelser vi tradisjonelt har operert med i det norske samfunn. Likevel vil Statoils ressurser i overskuelig framtid være beskjedne i forhold til de flernasjonale selskapene. Når konservative krefter ønsker å vingeklippe selskapet, er

det likevel et bevis for at selskapet er en effektiv motvekt mot private næringsinteresser.

For å unngå sterke svingninger i leveransene fra petroleumstilknyttet industri, må virksomheten på norsk sokkel holdes på et stabilt nivå. Dette krever flere og bedre kunnskaper om ressursenes omfang. Kreftene må settes inn hvis et moderat utvinningstempo, til 90 tonn oljeekvivalenter, fastlagt av Stortinget skal nås tidlig i 1980-åra. Letevirksomheten må sikre slik innsikt i ressursenes omfang at vi kan unngå vesentlige svingninger i produksjonen. Det tar 8-10 år å sette olje og gassfelter i produksjon.

Oljevirksomheten må så langt som mulig tilpasses strukturen i norsk industri med et betydelig antall mindre og mellomstore bedrifter. Underleveranser har sikret en viss spredning og må utvikles videre. Ulike samarbeidsmodeller bør vurderes for om mulig å spre virksomheten ytterligere..

Presset på fiskeressursene truer bosetting og arbeidsplasser i de nordlige landsdeler. For å motvirke dette, bør oljevirksomheten i de nordlige landsdeler trappes opp. Så snart det teknisk og sikkerhetsmessig er forsvarelig, må letevirksomheten trappes opp til helårsdrift.

Videreforedling av olje og gass vil kunne tilføre landsdelen industriarbeidsplasser i større omfang.

Funn av gass bør utnyttes til videreforedling av landsdelens malmer og mineraler og øke konkurransevnen i denne type virksomhet. Ved ilandføring av olje og gass må en søke å legge forholdene til rette for oppsplitting av anleggene og derigjennom ta hensyn til bosettings- og selselsettingsstrukturen i landsdelen, selv om det må skje en avveining i forhold til effektiviteten av anleggene og driftsøkonomiske hensyn. Utredningene med sikte på industrielt samarbeid, på Nordkalotten må føres videre, slik at forutsetningene for et slikt samarbeid kan avklares.

Om norsk industri skal forbedre lønnsvnen, kreves en opprustning av markedsføringsarbeidet og det teknologiske nivå. Energi- og industri-samarbeid med andre land kan gi raskere resultater. Samarbeidet bør derfor føres videre, fortrinnsvis med sikte på leveranseavtaler.

Dette samarbeidet må derfor særlige sikte mot å sikre norske bedrifter tilgang til og deltagelse i utviklingen av ny teknologi. Et annet siktemål er å oppnå adgang til nye markeder. Gjennom slikt samarbeid vil en kunne oppnå positive bidrag til en alminnelig internasjonalisering av norsk industri og næringsliv.

På og under havbunnen kan det finnes mineraler og metaller som på sikt vil utgjøre viktige økonomiske ressurser. Med oljevirksomheten som grunnlag bør en stimulere forskning med sikte på industriell utnyttelse av ressursene for dermed å gi grunnlag for arbeidsplasser og økonomisk virksomhet med perspektiver langt utover den snevre oljevirksomheten.

Ove Larsen, Oslo, foreslo strøket setningen om at kreftene må settes inn for at utvinningsnivået, fastsatte av Stortinget skal nås i 80-åra.

Det er stor strid om hvilket nivå utvinningen skal ha, og her må det også tas hensyn til muligheten for styring og kontroll med virksomheten.

Yngve Hågensen foreslo, angående Myhres endringsforslag, at Sekretariatet i samråd med Oljekartellet søker å gi dette kapitlet en ny form, i samsvar med det Myhre har lagt fram.

Myhre aksepterte, og det ble vedtatt.

Votering:

Ove Larsens forslag ble satt opp mot Redaksjonskomitéens innstilling. Innstillingen vedtatt med overveldende flertall.

Familiepolitikk og likestilling

Eva Disch, Lysaker, ba om at hennes forslag ble oversendt Sekretariatet. Hun hadde tro på at mye kunne utrettes i kommende fireårsperiode. Det gjaldt bare å komme fort i gang.

Lise Grette, ville ha en tilføyelse.: «— ved å ta i bruk kjønnskvoltering. Hun fremmet følgende forslag for oversendelse til Sekretariatet.:

Tillegg til punktet generelt

— styrke barne- og ungdomsdeltaking i samfunnslivet.

Dirigenten anså spørsmålet om kjønnskvoltering ferdigbehandlet under vedtektsendringene. Denne fortolkningen ble godtatt mot 8 stemmer.

Grettes andre forslag ble vedtatt oversendt Sekretariatet.

Votering:

Komitéens innstilling enstemmig vedtatt.

Sosial trygghet for alle

Turid Innstrand Olausen fremmet følgende forslag til endring:

(Er en del av forslaget fra repr. 61, Finn Erik Thoresen).

— « Videre må LO arbeide aktivt for en generell nedkorting av den daglige arbeidstid, men den målsetting å oppnå 6-timers dag for alle.»

Odd Hansen, Hamar, opprettholdt forslag nr. 2341.

John Erik Ullestad opprettholdt forslag 1138, og ba om realitetsvoltering.

Votering:

De to forslagene om 6-timers dag ble satt opp mot innstillingens formulering.

Innstillingen vedtatt med overveldende flertall.

Forslag 1138 ble satt opp mot formuleringen i innstillingen. Innstillingen vedtatt mot 4 stemmer. Redaksjonskomitéens innstilling ble så enstemmig godtatt.

Pensjonistene og LO

Arne *Hasla*, Grimstad, viste til at forslag 1221 hadde fått bred støtte under debatten. Han syntes innstillingens formulering var for svak, og opprettholdt 1221.

Yngve *Hågensen* gjorde oppmerksom på at dette forslaget er vurdert under avsnittet Sosial trygghet, — og dette avsnittet var allerede vedtatt.

Dirigenten foreslo at det likevel ble anledning til å ta stilling til dette forslaget. Ved voteringen ble Haslas forslag forkastet med overveldende flertall.

Innstillingen ble så enstemmig vedtatt.

En aktiv forbrukerpolitikk

Innstillingen enstemmig vedtatt.

Utdanning og arbeid

Innstillingen enstemmig vedtatt.

Fagbevegelsen og forskning

Innstillingen enstemmig vedtatt

Bolig og bomiljø

Odd *Isaksen*, Sekretariatet, tok opp det forslag han hadde fremmet, om at boutgiftene ikke måtte overstige 20 prosent av inntekten, og håpet Kongressen ville vedta det med sterk rødfarge.

Yngve *Hågensen* sa at komitéen hadde sett Handlingsprogrammet i total sammenheng, det var blitt godt og offensivt, og mente intensjonen i Isaksens forslag var dekket.

Isaksen trakk sitt forslag.

Votering:

Innstillingen enstemmig vedtatt.

Ferie, fritid og naturvern

Innstillingen enstemmig vedtatt.

Forsikring i lønnstakernes interesse

Petter *Ersvær* la fram følgende forslag:

Følgende forslag foreslås oversendt LOs Fellesutvalg for Kollektive hjemforsikringer:

Forsikringsutvalget pålegges å vurdere reglene for reservasjonsadgangen for nye medlemmer, med sikte på at disse, dersom de fra før har familiemedlemmer som er tilknyttet forsikringsordningen gjennom sitt fagforeningsmedlemskap, får adgang til å benytte seg av mulighetene for reservasjon.

Gunnar *Skorgevik*, *Asestrand*, beklaget at hans forslag ikke var blitt innarbeidet i komitéens innstilling, men han håpet og følte seg trygg på at LO ville arbeide for saken.

Votering:

Innstillingene enstemmig vedtatt.

Ersværs forslag ble oversendt uten realitetsvurdering.

En verden med frihet og fred, arbeid og rettferd.

Yngve Hågensen gjorde det klart at dette avsnittet ville bli ajourført etter de vedtak Kongressen hadde foretatt under behandlingen av den internasjonale situasjon.

Votering:

Innstillingen enstemmig vedtatt.

LO i samfunnet

Redaksjonskomitéens innstilling gikk ut på å oversende forslagene 661, 684, 688, 690, 731, 1241, 1287, 1104 samt forslagene fra *Anders Skattkjær* og *Edel Rosvold* til Sekretariatet.

Dette ble enstemmig vedtatt.

Sekretariatets forslag

I Handlingsprogrammet for perioden 1977—81 heter det bl. a.:

Landsorganisasjonen vil i samarbeid med Det norske Arbeiderparti utrede den videre utviklingen av bedriftsdemokratiet.

Med dette som grunnlag nedsatte Samarbeidskomitéen mellom Landsorganisasjonen i Norge og Det norske Arbeiderparti den 28. august 1978

en komité som fikk i oppdrag å utrede tiltak og reformer som kunne styrke de ansattes innflytelse og ansvar for sin bedrift.

Komiteén avga sin endelige innstilling den 8. oktober 1980. Innstillinger følger som vedlegg til sak 9 på Kongressens dagsorden.

Sekretariatet behandlet innstillingen i møte den 10. desember 1980 og godkjente gjennom en egen uttalelse hovedprinsippene i komitéens forslag.

Det ble fra Sekretariatets side forutsatt at spørsmålet om medbestemmelse for de ansattes virksomhet måtte gis lovbestemmelser som sikrer de ansatte innen slike virksomheter medbestemmelse på egen arbeidsplass gjennom representasjon i styrende organer.

Regjeringen har nylig fremmet forslag om Lov om tilsattes representasjon i offentlige virksomheters styrende organer m. v. De offentlige tilsatte i stat, fylker og kommuner gis denne Loven rett til representasjon i virksomhetenes styrende organer med minimum to representanter. Representasjonsretten er knyttet til virksomheter med 20 ansatte og flere. Det er videre foretatt visse avgrensninger i forhold til politiske organ.

Kongressen gir sin tilslutning til Sekretariatets behandling av spørsmålet om en videreutvikling av bedriftsdemokratiet. Når det gjelder fagbevegelsens politikk på dette området for de kommende 4 år, viser en til Handlingsprogrammet.

Om bedriftsdemokratiet

Redaksjonskomitéen anbefaler Sekretariatets forslag nr. 2072 til uttalelse om videreutvikling av bedriftsdemokratiet. Forslag nr. 2035 med forbundsstyrets innstilling foreslås oversendt Sekretariatet for videre vurdering.

Redaksjonskomitéen sluttet seg til Sekretariatets anbefalinger av forslagene:

679, 1284, 2309, 2233.

Forslag fra repr. nr. 209 Lars Anders Myhre er oversendt Redaksjonskomitéen for andre saker.

Forslag 2035, med forbundsstyrets innstilling ble vedtatt oversendt Sekretariatet.

Dermed var saksbehandlingen ferdig, og Kongressen gikk over til siste punkt på dagsorden — avslutning.

Avslutningen

LO-formannen Tor *Halvorsen* takket til slutt for forhandlingene i fem lange og harde arbeidsdager. Til sammen har det vært rundt 300 innlegg, man har behandlet rundt 3000 forslag. Det har vist hvilken bredde det er i fagbevegelsens engasjement. Kongressen vil ha stor betydning både for medlemmene og for samfunnslivet i årene framover. Administrasjonen

og sekretariatet har fått seg pålagt nye og viktige oppgaver, sa LO-formannen som takket på vegne av tillitsmennene for den tilliten som var vist de gjenvalgte.

— En av tillitsmennene som ble valgt på Kongressen i 1977, har sluttet i perioden. Det er Thor Andreassen som har begynt i ny jobb i Samvirke, sa Halvorsen som takket for lang innsats både i LO og Jern og Metall. Han håpet fortsatt på godt samarbeid og ønsket ham lykke til i hans nye jobb.

Han ønsket også velkommen den nye sekretæren i LOs ledelse. Jan Balstad var et ønsket valg av LOs tillitsmenn, og vi er glad for at han kom. Jeg vil også takke for at Jern og Metall stiller sin nestformann til disposisjon.

Formannen for valgkomitéen på LO-kongressen i 1977, Otto Totland, sa at det å være tillitsmann ikke er noen dans på roser. Det har vi vel alle erfart og kommer til å erfare. Det er ingen dans på roser, men med optimisme skal vi gå til de oppgavene som venter. Vi er stolte over å jobbe i fagbevegelsen for gjennomføringen av de mål vi har satt oss.

— Jeg vil også takke dirigenter og sekretærer for den måten de har lost oss gjennom Kongressen på. Det var vel noen og enhver som lurte på hvordan vi skulle komme oss gjennom mengden med saker og forslag. Dirigentene og sekretærene har gjort en glimrende jobb siden vi kan bli ferdig fredag. Vi hadde også avsatt lørdag hvis det hadde blitt nødvendig.

Teknisk sett har også denne Kongressen fungert spesielt godt. Den har vært forberedt i ett år for at alle skulle få best mulige arbeidsforhold. Han ville takke LOs funksjonærer for den måten det har fungert på. Sist men ikke minst takket han Redaksjonskomitéen som hadde gjort et imponerende arbeid slik at de fleste vedtak var praktisk talt enstemmige.

Nå er konklusjonene trukket og vi skal sette dem ut i livet. Som jeg var inne på: Det er Kongressen som har skrevet stykket. Hele fagbevegelsen skal framføre det i tiden framover. Han sa til slutt at det er tradisjon at en representant fra gjestene fikk hilse Kongressen til slutt. Han ga dermed ordet til tidligere statsminister Trygve Bratteli:

Brattelis hilsningstale Organisasjons-kamerater!

Jeg hilser Kongressen fra de mange innen- og utenlandske gjester, som har vært med her i travle og arbeidsfylte dager.

Det falt i min lodd første gang å være til stede på fagkongressen i 1934. Jeg møtte da som nyvalgt tillitsmann i Arbeidernes Ungdomsfylking.

Det var den gang krise i samfunnet og krise i organisasjonene. En vil vite at det i 1934 var en meget dramatisk fagkongress, da formannen og de fleste medlemmer av Sekretariatet ikke ble gjenvalgt!

I samfunnet var det krise og økende arbeidsløshet. En rekke vanskelige konflikter var utkjempet gjennom en årrekke. Den siste store bølge av ungdom rullet inn i de arbeidsløses hær over hele landet.

Ute i Europa hadde Adolf Hitler og hans horder overtatt all makt i 1933. Den fassistiske bølge begynte i rulle fra land til land og endte i den nye verdenskrigen.

I denne kritiske periode lykkedes det fra den demokratiske arbeiderbevegelse å få de nordiske land inn på andre veier enn det som preget store deler av Europa. Både de sosialdemokratiske partier og de store fagorganisasjoner ble med på de nye veier. Det var veien med løfter om hele folket i arbeid, om trygging av de gamle og slitte, om vekstvilkår for barn og ungdom. Det var den brede og maktfulle faglige politikk, basert på det som senere ble hovedavtalen og praktiske rettsregler i arbeidsliv og inntektspolitikk.

Vi lærte også at det å stanse motstandskrefter, rykke fram for å styrke arbeidsfolks fellesskap og demokrati, — det var en politisk oppgave og ikke en politioppgave.

Det ble en byggende og resultatrik tid, inntil det ble avbrudt av den andre verdenskrigen.

Hva står vi så foran nå? Er det grunnlag for den nypessimisme som truer med å bli en vane?

Om Norge og de nordiske land kan det sies at aldri før i deres historie har de bydd alminnelige mennesker bedre vilkår. For så vidt kan menneskene i Norden uten å ta skade leve i hundrer av år på disse vilkår.

Er vi truet av sammenbrudd og død? I den videre utvikling er det ikke avgjørende om hvert års vekst er 1/2 pst. større eller mindre.

Et bedre samfunn er fundamentalt avhengig av evnen og viljen til å dele hverdagens kår.

Delebyrder og goder på en rettferdig måte.

Stadig utvikle evnen til felles tak for å forme en bedre verden. Det er det som gjør livet bedre og tryggere for arbeidets kvinner og menn.

Her har den demokratiske arbeiderbevegelsen sin oppgave. Gå igang.

Takk for samværet!

Bratteli ble både før og etter hilsningstalen møtt med lang, stående applaus fra hele forsamlingen.

LO-formannen takket Trygve Bratteli og ba alle på Kongressen ta med en hilsen hjem. — Vi har en jobb å gjøre med våre programmer og vi skal i september sørge for at det igjen blir en regjering utgått av Det norske Arbeiderparti, sa *LO-formannen*. Han foreslo tradisjonen tro at Kongressen ble avsluttet med første vers av Internasjonalen.

LOs 25. ordinære kongress ble hevet presis 18.16.

Kongressdeltakerne

Arbeiderpartiets Presseforbund:

Alf Hildrum, Oslo.

Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer:

Arne Aasvistad, Oslo, Rune Granlund, Reinsvoll, Ole Eliassen, Bjernevatn, Olav Markussen, Greåker, Håkon Brenna, Løvenstad.

Norsk Arbeidsmandsforbund:

Elias Johansen, Risøyhamn, Paul Løvdal, Songe, Åge Seppola, Skibotn, Albert Skarstad, Geithus, Tormod Larsen, Bjernevatn, Jarle Selbo, Malm, Hildbjørg Detlefsen, Lillestrøm, Tore Kjæserud, Sofiemyr, Sidsel Engesbak, Loddefjord, Harald Øveraas, Skårer, Bjørn Bjørnerud, Reinsvoll, Kåre Ulstad, Høylandet, Leif Larsen, Suldalsosen.

Norges Befalsforbund:

Theodor Theodorsen, Øyestranda, Roy Tørnkvist, Kristiansand S.

Bekledningsarbeiderforbundet:

Inger Holgersen, Bergen, Arne K. Myklebust, Dale i Sunnfjord, Bjarne Larsen, Halden, Ingeborg Jacobsen, Drammen, Olav Endestad, Dalekvam.

Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund:

Harry Stenersen, Tromsø, Arnold Strand, Båsmoen, Lars Vestlund, Stjørdal, Harald Schjetne, Heimdal, Kåre Bratteberg, Ålesund, John Olav Olsen, Nesttun, Kjell Skjøld, Stavanger, Odd Pedersen, Kristiansand S., Nils Olav Henriksen, Ulefoss, Laurits Jørgensen, Drammen, Viggo Jensen, Tjodalyng, Jan Erik Olsen, Vesterøy, Arne Aasen, Feiring, Tom Rognstad, Nygard, Ragnar Arnesen, Brumunddal, Ivar Johansen, Austmarka, Ivar Johansen, Oslo, Per Bjørn Pettersen, Oslo, Villy Jacobsen, Oslo, Knut Mansås, Oslo.

Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund:

Kåre Haga, Skårer, Gunnar Andersen, Oslo, Bjørn Sørensen, Oslo, Birger Myrvoll, Hølen, Eigil Iversen, Kattem, Helge Tystad, Fyllingsdalen, Odd Thingvoll, Tromsø, Ingvald Hein, Hafrsfjord.

Norsk Fængselstjenestemannsforbund:

Reidar Albertsen, Sofiemyr.

Norsk Grafisk Forbund:

Kjell Christoffersen, Røyken, Anders Skattkjær, Haugesund, Bjørn H. Kristiansen, Sarpsborg, Kåre Eriksen, Oslo, Jørgine Slaatre, Mosjøen, Finn Erik Thoresen, Li.

Norsk Gullsmedarbeiderforbund:

Kåre Dalberg, Oslo.

Handel og Kontor i Norge:

Kåre Hansen, Oslo, Sidsel Bauck, Oslo, Valdemar Walle, Stavanger, Åge Tom Sivertsen, Vadsø, Syver Bakken, Otta, Bjørg Sæd, Odda, Roger Westby, Slemmestad, Anders Tryti, Årdalstangen, Brit Kvaale, Trondheim, Edel Rosvold, Haugesund, Mikkel Hølen, Rykene, Reidun Andreassen, Varteig, Gunhild Indahl, Tromsø, Eva Naper, Larvik, Leif B. Olsen, Oslo, Kåre Olsen, Oslo, Fred Olsen, Oslo, Mary Johansen, Oslo, Egil Bockmann, Rykkinn.

Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet:

Arne Løken, Oslo, Erling Oen, Oslo, Martin Tveiten, Bergen, Jorunn Giske, Trondheim, Gry Midle, Oslo.

Norsk Jernbaneforbund:

Leif Thue, Spydeberg, Wenche Paulsrud, Oslo, Guttorm Stien, Hvalstad, Ole Reidar Rønningen, Fåberg, Gulbrand Refseth, Trondheim, Hal-dor Krokeide, Nesttun, Odd Hagen, Kristiansand S.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund:

Jan Balstad, Oslo, John Stene, Oslo, Arvid, Nordli, Oslo, Gunnar Nil-sen, Oslo, Rolf Bentsen, Søgne, Ingvald Myrseth, Laukvik, David Ruud, Oslo, Ellen Stensrud, Skårer, Ove Larsen, Siggerud, Nils Hoem, Oslo, Ove Engevik, Skotbu, Jardar Hendricksen, Sellebakk, Øistein Hansen, Ørje, Hardy Olsen, Halden, Stein Arne Slettum, Røyken, Rolf Melsås, Roverud, Olav Lund, Ridabu, Tron Strand, Raufoss, Roar Flåthen, Kongsberg, Gunnar Ivarson, Drammen, Kjell Persson, Tønsberg, Sten Bjørnø, Lar-vik, Kjeld Pedersen, Horten, Rino Olsen, Stathelle, Sigurd Berger Olsen, Mandal, Arne Hasla, Grimstad, Odd Sjursen, Haugesund, John Erik Ul-lestad, Stavanger, Martin Haave, Sandenes, Håkon Kvalheim, Fyllings-dalen, Kåre Sunde, Tertnes, Sveinung Huglen, Stord, Dagfinn Aam, Ellingsøy, Odd Ulseth, Kristiansund N., Torstein Aaen, Fosslandsosen, David Mostad, Trondheim, Edvard Johnsen, Grubhei, Asmund Hansen, Tromsdalen.

Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund:

Hilde Gangnes, Oslo, Arne H. Nilsen, Askim, Jens Brunsvig Hansen, Dalbø, Arne Marum, Sandefjord, Øivin Rød, Porsgrunn, Bjørn Sandberg, Stathelle, Samuel Thorbjørnsen, Kristiansand S., Olaf Solberg, Sauda, Olav Sæd, Odda, Kåre Bruflat, Årdalstangen, Leif Kvam, Charlotten-lund, Ragnvald Kristiansen, Vadsø, Olav Støylen, Oslo, Olav Kjøbstad, Oslo.

Norsk Kommuneforbund:

Tom B. Johansen, Rolvsøy, Aud Ljødal, Eidsvoll, John Denné, Oslo, Aage Karlsen, Oslo, Reidar Harby, Moelv, Tore Haug, Roa, Helga Loft-hus, Kongsberg, Albert Eidem, Sandefjord, Tollef Moen, Skien, Jacob Børstad, Arendal, Svein Lochner, Kristiansand S., Kåre Strand, Kop-pervik, Nils Tarlebo, Kalandseid, Yngvar Helle, Haukeland, Inge Systad, Høyanger, Gunnar Skorgevik, Asestrand, Odd Johansen, Eggkleiv, Bjørn

Anderson, Verdal, Ragnar Ødegård, Sortland, Reidar Karlsen, Øverbygd, Bjarne Marki, Vadsø, Torger Oxholm, Oslo, Randi Moe, Oslo, Arne Grøttum, Oslo, Else Moe, Oslo, Kåre B. Strandlie, Reinsvoll, Gerd Landfald-Nilsen, Skien, Reidar Tjøstheim, Stavanger, Erling S. Jensen, Hammerfest, Solveig Keihl, Asker, Liv Nilsson, Bodø, Ellinor Hansen, Oslo, Karin Enodd, Støren, Erland Edvardsen, Fredrikstad, Håvard Hegeberg, Tingvoll, Berit Lynnebakken, Nittedal, Odd Væring, Oslo, Bjørn Holm, Oslo, Martha Helgesen, Oslo, Wenche Anderson, Oslo, Torstein Steffensen, Oslo, Øyvind Westeng, Gjellum, Aud Blattmann, Kristiansand S., Johanne M. Løvlie, Ulset, Marit Ramsdal, Hop, Sigurd Karlsen, Trondheim, Ann-M. Korsvik, Rana, Konstanse Eliassen, Brøstadbotn.

Lensmannsetatens Landslag:

Roald Tønnes, Drøbak.

Norsk Lokomotivmannsforbund:

Gunnar Tønder, Oslo.

Norsk Musikerforbund:

Sigurd Lønseth, Oslo.

Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund:

Rolf Frøysland, Oslo, Per Karlsen, Oslo, Åse Olsen, Grubhei, Ulf Lorentzen, Vardø, Bjarne Saltnes, Buvika, Odd Hansen, Hamar, Gerda Gravastrand, Heistad, Rasmus Stølen, Kleppstø, Håkn Sverre Høst, Oslo, Svea Haarr, Hafsfjord, Torbjørn Dahl, Oslo, Jens Vitting, Sarpsborg.

Norsk Olje- og Petrokjemiforbund (NOPEF):

Lars A. Myhre, Stavanger.

Norsk Papirindustriarbeiderforbund:

Oddvar Hansen, Sarpsborg, Svein-Erik Rambø, Rykkin, Torger Seland, Skien, Nils Arnegård, Verdal, Arne Marthinsen, Oslo.

Postfolkenes Fellesforbund:

Gunnar Solvang, Strømmen, Erling Sandvig, Oslo, Anders Renolen, Sofiemyr, Arthur Bauge, Oslo, Helga Fønnebø, Kongsberg, Asbjørn Skjærvik, Trondheim, Turid Innstrand Olaussen, Trondheim (observatør).

Norsk Sjømannsforbund:

Willy Syvertsen, Fredrikstad, Ernst Rolf Olsen, Kristiansand S., Edmund Gjennestad, Stavanger, Andreas Mauseth, Stavanger, Bernt Midtbø, Bergen, Jan Skrede, Alesund, Peder Bruun, Trondheim, Olav Bjørklund, Tromsø.

Norsk Skog- og Landarbeiderforbund:

Torstein Lund, Bangsund, Per Heimdal, Vegårdshoi.

Norsk Sosionomforbund:

Bente Wilmar, Kongsvinger.

Telefolkenes Fellesforbund:

Ove Ragnar, Oslo, Per Knutzen, Oslo, Jan Kristiansen, Bergen, Arne Trønnes, Hamar, Odd-Kåre Kvalheim, Oslo, Viggo Bj. Kristiansen, Oslo.

Norsk Tjenestemannslag:

Bitte Vatvedt, Oslo, Britt Førde, Oslo, Kim Nordlie, Oslo, Petter

Ersvær, Bergen, Jane Floor, Stavanger, Signe Pedersen, Vadsø, Inger K.j. Jensen, Holmestrand, Sverre Worum, Oslo, Ragnhild Mjøen Eilertsen, Bodø, Johnny Jacobsen, Oslo, Jan Werner Hansen, Oslo, Endre Lekang, Sørreisa, Harald Johansen, Gressvik, Per Berge, Trondheim.

Norsk Transportarbeiderforbund:

Odd Bach, Oslo, Harald Bråthen, Narvik, Ivar Ekeli, Oslo, Asbjørn Høiås, Trondheim, Reidar Olsen, Drammen, Borge Rørvik, Vigra.

Norsk Treindustriarbeiderforbund:

Anton Solheim, Oslo, Ole J. Vidhammer, Stordal, Alfred Næss, Os.

Observatører:

Norsk Barnevernpedagogforbund:

Lise Grete, Oslo.

FYLKENES REPRESENTANTER:

Akershus fylke:

Eva Disch, Lysaker, Odd M. Lundquist, Aurskog.

Aust-Agder fylke:

Birger Thorsen, Arendal.

Buskerud fylke:

Erik Dalheim, Drammen, Helge Nilsen, Hokksund.

Finnmark fylke:

Martin Methi, Kirkenes.

Hedmark fylke:

Sigurd Pettersen, Ilseng, Åse Bjartan, Trysil.

Hordaland fylke:

Helga Leonhardsen, Tyssedal, Margrethe Rønningen, Ølensvåg, Håkon Holgernes, Landås, Odd Klementsén, Bergen.

Møre og Romsdal fylke:

Arne Bakke, Ulsteinvik, Hermann Frostad, Vestnes.

Nordland fylke:

Solfrid Tørténli, Mosjøen, Jon Person, Melbu.

Nord-Trøndelag fylke:

Roald Berg, Steinkjer.

Oppland fylke:

Edvin Teslo, Jevnaker.

Oslo fylke:

Knut Bentzen, Oslo, Marit Nybakk Aarset, Oslo, Ivar Ødegaard, Oslo, Henry Stokmo, Sofiemyr, Gerd Bjørnstad, Oslo, Per Ryanes, Oslo, Johan Østberg, Oslo.

Rogaland fylke:

Sverre Berg Landsnes, Stavanger, Tom Handeland, Sandnes, Ingleif Iversen, Kopervik.

Sogn og Fjordane fylke:
Sollaug Sunnarvik, Florø.

Sør-Trøndelag fylke:
Roald Kjevik, Trondheim, Margrete Knudsen, Ranheim, Arne Tveit, Trondheim.

Telemark fylke:
Bjørnar Johansen, Notodden, Sverre Tronrud, Eidanger.

Troms fylke:
Ann Jorid Thingvold, Tromsø.

Vest-Agder fylke:
Idar Karlsen, Kristiansand S.

Vestfold fylke:
Steinar Wrangsum, Melsomvik.

Østfold fylke:
Anton Enger, Råde, Anne Marie Wallin, Halden, Jan Arne Jørgensen, Ise.

Sekretariatet:
Tor Halvorsen, Leif Haraldseth, Svein-Erik Oxholm, Liv Buck, Finn Nilsen, Lars Skytøen, Arne Born, Einar Hysvær, Henrik Aasarød, Walter Kolstad, Roar Helgesen, Else Ørbæk, Eivind Strømmen, Sverre Kortvedt, Arild Kalvik.

Varamedlemmer:
For valgte tillitsmenn: Ole Knapp, Yngve Hågensen, Wilhelm Thoresen.

For de øvrige medlemmer: Rolf Hauge, Olaf Axelsen, Nils H. Johannessen, Arthur Svensson, Odd Isaksen, Dagfinn Habberstad, Svein Morgenlien, Kåre Hansen (repr. nr. 63).

Albert Uglem (Statstjenestemannskartellet), Evy Buverud Pedersen (LOs kvinnesekretær), Inger Halvorsen (Fagorg. Funksjonærgruppe).

Revisjonsnemnda:
Harry Jørgensen, Jens Torp, Storm Lundberg.

Landsorganisasjonens administrasjon:

Egil Ahlsen, Gunnar Andersen, Tor Andersen, Tor Harald Berg, Artur Bruflat, Lars Buer, Johan-Ludvik Carlsen, Karl Nandrup Dahl, Kai Ekanger, Knut Endreson, Sverre Englund, Svein Fjæstad, Arne Furubråten, Rune Gerhardsen, Øistein Gulbrandsen, Oddvar Gøthesen, Ragnhild Hagen, Steinar Halvorsen, Harry O. Hansen, Per Haraldsson, Thorleif Holth, Solveig Johansson, Bjørn Kolby, Jan Olav Lajord, Ragnar Røberg Larsen, Arnulf Leirpoll, Kjell Lien, Sverre Mitsem, Knut Nilssen, Mirjam Nordahl, Ingunn Olsen, Randi Olsen, Børre Pettersen, Stein Reegård, Knut Ribu, Odd Harald Røst, Kaare Sandegren, Arne G. Strangel, Jan B. M. Strømme, Sven Tjernshaugen, Eidar Trulsen, Richard Trælnes, Vesla Vetlesen, Kay Olav Winther, Kai Aagaard.

Landsorganisasjonens distriktssekretærer:

Distriktskontoret i Arendal:

Arild Stokken.

Distriktskontoret i Bergen:

Rolf Solberg Thorsen.

Distriktskontoret i Bodø:

Hans Nordahl Jensen, Odd M. Bakkejord.

Distriktskontoret i Drammen:

Thorbjørn Hagen.

Distriktskontoret i Førde:

John Bjarne Hjelmeland.

Distriktskontoret i Gjøvik:

Roar Løver.

Distriktskontoret i Hamar:

Age Søgård.

Distriktskontoret i Kirkenes:

Leif Laurila.

Distriktskontoret i Kristiansand:

Gudmund Gyberg.

Distriktskontoret i Molde:

Johnny Røed.

Distriktskontoret i Oslo og Akershus:

Øivind Hvattum.

Distriktskontoret i Porsgrunn:

Harald E. Olsen, Gerhard Lunde Larsen.

Distriktskontoret i Sarpsborg:

Rolf-Thore Hildebrandt.

Distriktskontoret i Stavanger:

Erling Høiland.

Distriktskontoret i Tromsø:

Svein Rasmussen.

Distriktskontoret i Trondheim:

Rikhard Haugen, Kjell Flønes.

Innenlandske gjester:

Oslo kommune:

Ordfører Albert Nordengen.

Regjeringen:

Gro Harlem Brundtland, Ulf Sand, Thorvald Stoltenberg, Sissel Rønbeck, Harriet Andreassen, Finn Kristensen.

Samarbeidskomitéen LO—DNA:

Einar Førde, Ivar Leveraas, Trygve Bratteli, Odvar Nordli.

Arbeidernes Opplysningsforbund:

Alf Frotjold.

Arbeidernes Ungdomsfylking:

Egil Knudsen.

Arbeiderbevegelsens Folkehøgskole, Ringsaker:

Knut Aagesen.

Det norske Arbeiderpartis Kvinnesekretariat:

Annelise Dørum.

Faglig-politisk utvalg DNA:

Asbjørn Kristoffersen.

Folkeferie:

Arne B. Haugland.

Folkets Hus Landsforbund:

Egil Nilsen.

Framfylkingen:

Even Rusten.

Landsbanken A/S:

J. T. Berg-Knutsen.

Landsorganisasjonens Skole Sørmarka:

Birger Breivik.

Norges Fiskarlag:

Halfdan Eilertsen.

Norges Kooperative Landsforening:

Magne Bølviken, Jarle Benum, Knut Moe, Bjørn Strand, Harald Korsell.

Norsk Arbeiderpresse A/S:

Einar Olsen.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag:

Kjell G. Jacobsen.

Norsk Folkehjelp:

Kåre B. Werner.

Norsk Pensjonistforbund:

Sverre Andersen.

Samarbeidsrådet LO—N.A.F.:

Lars Bjørheim.

Samvirke Forsikring:

Erik Nilsen.

Statstjenestemannskartellet:

Hans Øverby.

Norske Boligbyggelags Landsforbund:

Ivar Mathisen.

Personlig innbudte:

P. Mentsen, Thorleif Andresen, Tor Aspengren, Einar Strand, Thor Andreassen, Einar Gerhardsen, Kristine Amundsen, Alfred Nilsen, Josef Larsson, Olaf Karling, Per Andersen, Paul Engstad, Ragna Karlsen, Lage Haugness, Leif Skau, Marie Lindquist, Egil Halvorsen, Åge Petersen, Leif Andresen, Henry Nicolaysen, Fritz W. Hannestad, Olav Bratlie, Erik Eriksen, Klaus Kjelsrud, Øystein Larsen, Rasmus Solend, Otto Totland, Håkon A. Ødegaard, Thorvald Karlsen, Knut Nakken, Olaf Sunde.

Utenlandske gjester:

Frie Faglige Internasjonale:

Steen Sillemann.

TUAC — Den faglige rådgivende komité til OECD:

Lennart Bodström.

Den Europeiske Faglige Samorganisasjon (DEFS):

Mathias Hinterscheid, Jon Ivar Nålsund.

Norden Faglige Samorganisasjon:

Lennart Forsebäck.

Landsorganisationen i Danmark:

Thomas Nielsen, Max Harvøe.

Fællesrådet for danske tjenestemands- og funktionærorganisationer (FTF):

Kirsten Stalknecht.

Suomen Ammattilittojen Keskusjärjestö (SAK), Finland:

Pekka Oivio, Simo Elomaa, Markku Jääskeläinen.

Toimihenkilö- ja, Virkamiersjärjestöjen Keskuslitto (TVK), Finland:

Toini Nousiainen.

Althydusamband Islands:

Oskar Vigufsson.

Landsorganisationen i Sverige:

Gunnar Nilsson, Harry Fjällström.

Tjänstemännens Centralorganisation (TCO), Sverige:

Lennart Bodström, Monica Wassberg.

Federation Generale du Travail de Belgique:

A. Delourme.

Confédération Francaise Democratique du Travail, Frankrike:

André Soulat.

Chilenske LO (CUT) i eksil:

Oscar Moraga.

Histadrut, Israel:

Bjørn Dworsky.

Confederation Generale del Lavoro, Italia:

Luciano Lama.

Confederazione Italiana Sindacati Lavoratori (CISL):

Franco Marini, Emilio Gabagaglio.

Council of Trade Union Confederation, Jugoslavia:

Miran Potrc, Saava Krsikapa.

Confédération Generale du Travail du Luxembourg:

Johny Lahure.

Federatie Nederlandse Vakbeweging:

M. Negenman.

Uniao Geral Trabalhadores, Portugal:

José Manuel Torres Couto.

Trades Union Congress (TUC), Storbritannia:

William Sirs.

Deutscher Gewerkschaftsbund (DBG), Vest-Tyskland:

Heinz Matthisen, Hortensia Bussi de Allende.

Österreichischer Gewerkschaftsbund:

Harald Ettl.

Unione Italiana del Lavoro (UIL), Italia:

Bruno Bugli.

Union General de Trabajadores (UGT), Spania:

José Valentin Anton.

Referenter:

Leif Thoresen, Lise Winther, Geir Øvrevik.

